

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

Болонський процес і перебудова навчальної роботи;
методологічний і психологічний ресурс простору вищої освіти;
педагогічні науки, духовність студентської особистості: методологія,
теорія і практика; інноваційні технології у навчанні, дистанційна освіта,
самостійна робота студентів; окремі методики проведення навчальних
занять; управління інноваційним розвитком вищого навчального закла-
ду та інших компонентів соціально-економічної системи регіону в
умовах глобалізації та економіки знань

Луганськ 2010

Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (на підставі матеріалів XVI науково-практичної конференції “Університет і регіон: проблеми сучасної освіти” 27-28 жовтня 2010 року): Болонський процес і перебудова навчальної роботи; методологічний і психологічний ресурс простору вищої освіти; педагогічні науки, духовність студентської особистості: методологія, теорія і практика; інноваційні технології у навчанні, дистанційна освіта, самостійна робота студентів; окремі методики проведення навчальних занять; управління інноваційним розвитком вищого навчального закладу та інших компонентів соціально-економічної системи регіону в умовах глобалізації та економіки знань/ за заг. ред. проф. **О. Л. Голубенка**. - Луганськ: вид-во Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2010. – 313 с.

XVI Науково-практична конференція “Університет і регіон: проблеми сучасної освіти” відбулася у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля за сприяння Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України та Луганської обласної державної адміністрації.

Матеріали конференції друкуються мовою оригіналу.

Голова редакційної колегії: ректор університету, доктор технічних наук, професор **О. Л. Голубенко**.

Укладачі: проректор з наукової роботи, докт. технічних наук, проф. **Ю. І. Осенін**, координатор конференції; начальник науково-методичного відділу, канд. тех. наук, доц. **О. І. Серебряков**, провідний фахівець департаменту науково-методичної роботи **Л. П. Лисих**.

© Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС І ПЕРЕБУДОВА НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВИТИ У ПОСИЛЕННІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В КРАЇНАХ ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО РЕГІОНУ

Червонецький В. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Гуманізація взаємостосунків людини з природою визнається світовою громадськістю як найважливіша умова подолання екологічної кризи. Це підтверджують матеріали і документи, ухвалені й прийняті на Конференції ООН з проблем довкілля та розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.). Провідна думка, яка наскрізь пронизує основоположний документ цієї конференції, відомий як „Порядок денний на XXI століття”, акцентується на тому, що вирішення екологічних проблем має підтвердити інтелектуальну і духовну зрілість людини, її готовність до високого рівня самовиявлення задля збереження життя, піднесення його якості, економічного розвитку, задоволення культурних потреб. Екологічна безпека визнається наріжним каменем сталого розвитку людства. Її забезпечення пов’язується із докорінною зміною хибних з екологічної і моральної точок зору світоглядних уявлень на взаємини людини з природою, в яких дотепер переважають утилітарно-споживацькі мотиви, ігноруються етичні зобов’язання щодо наслідків приро-доперетворювальної діяльності. Підвищення екологічної грамотності та формування екологічної культури у широких верств населення є загальновизнаною домінантою в сучасному екологічному русі. У зв’язку з цим особливого значення набувають духовно-моральні імперативи, покликані здійснювати облагороджуючий вплив на людину, виховувати її в дусі гуманістичних ідеалів і цінностей, прищеплювати почуття відповідальності за прийняті рішення щодо довкілля. Центральне місце в екологічному всеобучі відводиться школі як загальноосвітньому закладу, в якому отримує підготовку до життя переважна більшість молоді шкільного віку. Саме тут створені більш сприятливі умови для здійснення тривалого педагогічного впливу на молоде покоління в дусі сучасної еколого-освітньої парадигми.

Потреба в екологічно свідомих і компетентних громадянах, здатних ефективно розв’язувати екологічні проблеми, запобігати можливості їх загострення ініціювала зародження і розвиток у другій половині XX століття нової галузі педагогічної теорії і практики – екологічної освіти, яка сьогодні активно підтримується урядами багатьох країн світу і становить престижний об’єкт міжнародного співробітництва. Поширенню екологічної освіти на національному, макрорегіональному та планетарному рівнях сприяють авторитетні міжнародні організації: ЮНЕСКО, ЮНЕП, МСОП, ЄС, Євро-парламент та ін. Провідну роль у цьому процесі відіграють країни євроатлантичного регіону, які розташовані у північній частині басейну Атлантичного океану. До його складу входять країни, розташовані на терені Європи та Північної Америки (США і Канада, які глибоко інтегровані у європейську політику), обопільно зацікавлені у розбудові динамічної, багатовекторної системи розгалу-

жених взаємостосунків, що характеризуються спільністю інтересів у вирішенні регіональних і глобальних проблем, в числі яких подолання екологічної кризи та поширення і вдосконалення екологічної освіти широких кіл населення, і особливо молоді шкільного віку, посідає пріоритетне місце. Як цілісне геополітична структура євроатлантичний регіон характеризується спільністю основних стратегічних цілей в оборонній галузі, політиці, економіці; забезпеченні соціальних гарантій населення, сталого розвитку, прав людини; підходах до розв'язання глобальних проблем, в тому числі екологічних. Усталені тенденції до єдності в духовній сфері посилюють інтеграційні процеси в цьому макрорегіоні. Значну роль у консолідації євроатлантичної спільноти відіграє екологічна освіта, яка ще на початку свого розвитку (Перший Міжнародний семінар з екологічної освіти, США, 1970 р. та Першій європейській робочій нараді з освіти у галузі навколишнього середовища) визнавалася за найбільш ефективний шлях подолання екологічної кризи як на регіональних, так і глобальному рівнях.

У даному геостратегічному просторі розташовані країни, що мають значний досвід і усталені традиції спільного вирішення педагогічних проблем довкілля, продуктивного взаємообміну думками, ідеями, науковими і практичними результатами. Певні досягнення з тієї чи іншої еколого-педагогічної проблематики окремо взятої країни євроатлантичного регіону, якщо вони отримують визнання у фахівців, набувають поширення, перетворюючись на тенденцію.

На терені країн, розташованих у євроатлантичному географічному просторі, починаючи з 70-х років ХХ століття, за підтримки ЮНЕСКО було проведено значну кількість міжнародних конференцій з екологічної освіти, які послуговували міцним підґрунтям для активізації наукових досліджень і обміну практичним досвідом у цьому напрямі навчально-виховної діяльності.

Ідентичність екологічних проблем та підходів до їх розв'язання, реальні заходи по створенню єдиного освітнього простору, в якому екологічна освіта посідає чільне місце, створюють сприятливі умови для інтеграційних процесів у цій галузі педагогічної теорії і практики, ініціює появу загальних тенденцій її розвитку. Оскільки Україна обрала шлях до входження у європейський і світовий економічний і культурний простір, в якому освіта набуває все більшого значення, то вивчення досвіду з екологічної освіти і виховання в школах країн євроатлантичного регіону стає доцільним і відповідає сучасним тенденціям реформування шкільної освіти відповідно до Закону України „Про освіту”, Національної доктрини розвитку освіти в Україні у ХХІ столітті, Концепції розвитку екологічної освіти в Україні, затвердженої урядом нашої держави у 2002 році.

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАРКЕТОЛОГІВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Максимова Т.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Реформування української вищої школи в рамках приєднання до Болонського процесу стало підґрунтям для трансформації концептуальних підходів до підготовки фахівців з маркетингу, змін освітньо-кваліфікаційних характеристик зі спеціальності, вдосконалення освітньо-професійних програм.

Найгостріше проблеми підготовки фахівців відчуються в маркетинг-освіті, що зумовлено специфікою маркетингу як науки. По-перше, маркетинг як теорія виник із необ-

хідності розв'язання реальних економічних проблем і має жорстку орієнтацію на практику. По-друге, це одна з найдинамічніших дисциплін. У сучасному швидкозмінному бізнес-середовищі, коли інноваційні процеси значно прискорилися, маркетинг динамічно модифікується, генерує нові і підходи, рішення та інструменти. По-третє, яскраво виявляється його міждисциплінарний характер. Оскільки основним об'єктом маркетингових зусиль є споживач, прийняття ефективних, економічно обґрунтованих стратегічних і оперативних управлінських рішень господарюючих суб'єктів повинно базуватися на всебічній оцінці поведінки споживачів. Для цього необхідні знання психології і соціології.

Стрижневим напрямом європейської вищої освіти є набуття студентами відповідних спеціальності теоретичних знань і стійких навичок їх реалізації в умовах реального бізнесу.

Аналіз публікацій вітчизняних науковців і практиків з маркетингу показав, що серед недоліків маркетинг-освіти в Україні найчастіше згадуються:

—теоретична та ознайомча спрямованість багатьох курсів, відсутність у випускників уміння практичного застосування знань;

—відірваність від реальної практики українських підприємств;

—відставання теоретичних напрацювань від розвитку практики.

У літературі майже не дискутується необхідність професійної підготовки студентів відповідно до вимог роботодавців з метою забезпечення подальшого гарантованого працевлаштування. Але в цьому твердженні є деякі спірні моменти. По-перше, вітчизняний менеджмент багатьох підприємств, як і раніше, не сформував чітких вимог до спеціаліста-маркетолога, не визначився з його функціями в конкретній фірмі. Тому, як показали опитування випускників-маркетологів нашого університету, вимоги до маркетолога, перелік його обов'язків та поглядів на управління компанією, місце маркетолога в ній діаметрально протилежні у керівників різних ланок і тому часто змінюються разом зі зміною керівника. Тобто ще має місце відставання рівня українського менеджменту від рівня сучасної підготовки маркетологів. Це природно, оскільки освіта повинна мати випереджальний характер, давати знання, що не знеціняться в найближчому майбутньому.

Гіршою є ситуація, коли заклади освіти відстають від бізнес-практики в освоєнні новітніх методик маркетингових досліджень, сучасних інформаційних технологій і комунікацій. Це ставить перед маркетинг-освітою подвійне завдання:

1) здійснювати моніторинг змін маркетингової практики та вимог роботодавців до основних компетенцій фахівців з маркетингу;

2) теоретично обґрунтовувати і прогнозувати перспективні напрями змін у маркетингу та відповідно вдосконалювати освітні програми.

Концепція, покладена в основу розробок ОПІ, виглядає обґрунтовано і продуктивно. В загальному вигляді це спроба поєднати традиційно сильні сторони вітчизняної системи освіти (міцну теоретичну базу, фундаментальність та універсальність підготовки) з найкращими пріоритетами Болонського процесу (практичною спрямованістю у підготовці фахівців, використання сучасних творчих методів навчання, збільшення обсягів самостійної роботи студентів як запоруки їх уміння і в майбутньому набувати знання). Складність завдання полягає в пошуку балансу між загальнотеоретичною (цикли гуманітарних, природничонаукових і загальноекономічних дисциплін) та професійною складовими підготовки фахівців, нормативною та вибірковою частинами програми.

Зроблена також спроба реалізувати тезу Болонської декларації щодо індивідуалізації навчального процесу, яка поряд зі збільшенням обсягів і видів індивідуальної роботи з викладачем, самостійної роботи над індивідуальними завданнями передбачає можливість вибору студентом на власний розсуд курсів з варіативної частини програми.

Так, за кваліфікаційними вимогами Європейської маркетингової конфедерації виділяються 27 функцій (спеціалізацій) маркетологів і це навіть без деяких, що традиційно в Україні відносять до маркетингу, наприклад, логістика, матеріально-технічне забезпечен-

ня, управління брендом, ін. Крім того, практично лише варіативна частина програми в Україні дає можливість конкретному закладу освіти «індивідуалізуватись» і спеціалізуватись. Тобто мати певні можливості щодо розробки авторських курсів, програм й отже, отримати певні конкурентні переваги на ринку освітніх послуг.

Досвід показав наявність об'єктивних і суб'єктивних складнощів такого реформування навчального процесу. До останніх можна віднести складності перебудови системи викладання, неготовність викладачів та студентів. До об'єктивних — передусім падіння в цілому рівня загальноосвітньої підготовки випускників шкіл, невміння самостійно і серйозно працювати над здобуттям знань. Причини полягають як у зниженні конкуренції при вступі до вищого навчального закладу (особливо на основі контракту), так і в слабкості сучасної середньої школи.

Позитивним моментом є використання сучасних методів навчання, практична спрямованість самостійних завдань, в першу чергу на старших курсах, де особливо відчувається прагматизм сучасної молоді, її бажання досліджувати реальні ринки, аналізувати конкретні бізнес-ситуації. Динамічність розвитку маркетингу вимагає періодичного корегування навчальних та робочих програм, якщо не за набором дисциплін, то за їх внутрішнім наповненням. І тут важливо, щоб жорстка уніфікація і стандартизація програм не обмежувала творчість та ініціативу викладачів, не стримувала створення нових ефективних навчальних курсів.

УДК: 111.852(477)+81.161.2

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЧЕРЕЗ МОВУ

Москалюк В. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Проблема збереження естетичної логосфери українства становить гостро актуальну проблему сьогодення. В сучасній Україні відбувається політизація мови, проте її сутність як естетичного фактора національного буття, незважаючи на досить велику кількість наукових робіт, є недостатньо дослідженою.

Різні аспекти зазначеної проблеми вивчалися багатьма українськими вченими та суспільними діячами різних історичних часів: І. Огієнком, І. Франком, М. Грушевським, М. Костомаровим, Д. Донцовим, П. Кулішем, О. Воеводіним, І. Дзюбою, В. Іванишиним, В. Ісаєвим, Р. Кісь, П. Кононенком, Л. Костенко, С. Кримським, В. Кубайчуком, Л. Масенко, П. Мовчаном, Б. Олійником, Д. Павличком, Я. Радевичем-Винницьким, Є. Сверстюком, В. Суханцевою, О. Федик, А. Федем та багатьма іншими. Проте сьогодні нагально постає проблема не лише збереження національної логосфери у її мовному вимірі, а й її розбудови, котра полягає у діалозі різних національних культур. Для позначення такого діалогу ми запроваджуємо поняття мовно-культурних імплементацій.

Визначення „імплементація” походить від латинського „impleo” – „наповнюю, виконую” і означає здійснення. Стосовно мовно-культурного аспекту імплементацій, ми розуміємо їх як розширення тезаурусу загальнолюдської логосфери загалом і національної логосфери зокрема. Розширення тезаурусу логосфери, (під якою нами розуміється єдність розумово-мовленнєвої структури людства), відбувається через її розбудову, яка досягається створенням потужної інтерсемантичності. Цей термін ми визначаємо як могутні культурологічні поля, котрі й обумовлюють рух мови, її розвиток, сприяють динаміці усіх тих процесів (фонетичних, лексико-семантичних, граматичних, стилістичних та інших), які

відбивають відносно об'єктивний стан речей довкілля і внутрішнього світу людини. Саме інтерсемантичність виводить мову як одвічну і достатньо усталену реальність зі стану архаїчно-законсервованого творіння людства. На поверхні мови виникають принципово нові утворення – семантичні поля і смисли, завдяки чому мова починає еволюціонувати.

В ситуації імплементації мова стрімко відривається від репродуктивної функції й стає відкритою для вільного наповнення багатством смислових інтерпретацій, надаючи обрисів почуттєвій культурі певного етносу. І. Кант у роботі „Критика естетичної здібності судження” наголошує на тому, що судження, наприклад про прекрасне, не становить сталої форми, воно – є пошуком цього прекрасного [1,149–150]. Мовно-культурні імплементації забезпечують естетичну ауру світосприйняття, коли мова повертається до власної основи, вивільнюють простір для інтерсемантичності, стаючи в опозицію до регламенту мовних форм. Таким чином, мова не обмежує себе одномірністю дискурсивних зв'язків і логічно-лінійних залежностей, а завдяки багатовалентності кожного слова надає мовній площині нових вимірів. „Зростаюча шляхетність мови поширює межі свідомості і збільшує певність своїх сил у людей, які нею говорять... Виробленість мови вдосконалює життєвий звичай великих центрів і сприяє швидкому зростанню точної та абстрактної думки. „Доктор Серафікус” Домонтовича був би неможливий у країні, яка говорить мовою епохи Котляревського або Г. Державіна... Бо світ є єдиним і, побачене духовним зором на одній ділянці, може... доповнити фрагментарну картину другої” [3,83].

Процес імплементації у мові можна розглядати як природне відхилення слова від однозначних референцій. Як відбувається цей процес? У наповнюванні слова конотативними смислами, мова повертається до своєї основи, бо є субстанцією невимірною й невимірюваною, з могутньою вертикальною спрямованістю. Імплементації надають мові безліч варіантів вмотивованості, перетворюючи слово-знак на слово з потужною магичною силою, слово-заклинання, котре звернене, і сягає до самих глибин людської почуттєвості. Смислова навантаженість слова створює для людини можливість народжувати його, не брати готовим із загальноприйнятого словника, а саме народжувати, вдягаючи у власну плоть і кров. Явлене світові у такий спосіб слово, стає рідним людині, бо слово-знак є загальним, а значить нічий, а слово народжене – стає своїм, бо воно – плоть від плоті. Ця кривність слова, народженого людиною, зовсім не стверджує його нечуваності. Навпаки, воно зазвичай є лінгвістично-тотожним багатьом іншим словам, котрі також свого часу постали перед світом як народжені, свої. Причиною такого споріднення слова й людини є магичність слова як людського творіння. „Слово є магичним. Магія – зустріч живої людини з живою речовиною, на відміну від науки – там зустріч поняття з поняттям. Магія... живе спілкування живого з живою дійсністю” [2, 254].

Здійснення імплементації в мові – це її відкритість, розімкненість, готовність синтезувати різноманітні тексти, виробляючи новітні смисли, це запрошення відчутти майже фізичну важкість такої смислотворчої роботи. Отже, мовно-культурними імплементаціями створюється особлива сприятлива ситуація мислення, у якій мовні одиниці набувають рис оказіонального, ситуативного, вміщуються до іманентно-словесного мовного буття.

Література

1. Кант И. Критика эстетической способности суждения / Иммануил Кант; [пер. с нем.] // Кант И. Критика способности суждения. – СПб: Наука, 2001. – 512с.
2. Лосев А.Ф. Термин «Магия» в понимании П.А. Флоренского / Алексей Федорович Лосев // Флоренский П. Имена. – М.: ЭКСМО, 2006. – С. 254 – 256.
3. Райс Е. Володимир Свідзинський / Едуард Райс // Сучасність, №4, 1961. – С. 82 – 87.

ПРОФФЕССИОНАЛИЗМ ПЕДАГОГА – ОСНОВА УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Буряк В. Г., Старченко В. Н.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы. Принято считать, что каждый выпускник вуза (разумеется, не самый слабый), уже не говоря о лицах с учеными степенями, может сразу же приступить к преподаванию. Это – глубокое заблуждение. Профессия вузовского преподавателя требует специальной, серьезной и длительной в течение 5-10 лет подготовки. Такая подготовка у нас никак не организована. Педагогика высшей школы практически отсутствует, немногочисленные работы в этой области мало известны преподавателям.

Неопределенность требований породила крайнюю неоднородность вузовского преподавательского состава. Безусловно, есть у нас блестящие мастера педагогической работы, но возникают и самообучаются они стихийно, как своего рода «народные таланты». Не потому ли этот нелегкий труд часто оказывается малоэффективным?

Анализ публикаций. Основные публикации по данной проблеме приведены в работах [1,2,3], в которых ставятся и рассматриваются вопросы о новых методах преподавания в высшей школе.

Цель статьи. Работа посвящена новому подходу в организации и проведении учебных занятий в высших учебных заведениях.

Материалы и результаты исследования. Ученые степени и звания, которые считаются если не обязательными, то весьма желательными при отборе кандидатов в преподаватели, сами по себе не гарантируют еще преподавательского таланта.

Сегодня в вузе работают преподаватели разных типов.

Начнем с преподавателя по призванию.

Разумеется, он должен хорошо знать предмет, который читается. Но не меньшее значение имеют такие качества, как широкая культура, хорошая речь, умение говорить «без бумажки», с ходу отвечать на непредвиденные вопросы.

Другой необходимый для вуза тип преподавателя это - преподаватель ученый, который не просто читает лекции, а широко привлекает к собственным исследованиям студентов, аспирантов, других молодых сотрудников.

Конечно, лучше всего, если эти два типа объединяются в одном лице.

К сожалению, это далеко не всегда так.

Например, самый выдающийся лектор, о котором нам приходилось слышать был профессор А.П. Минаков (1893-1954), который преподавал теоретическую механику на механико-математическом факультете Московского государственного университета, в Московском текстильном институте и Военно-воздушной инженерной академии им. Н.Е. Жуковского.

Он не был выдающимся ученым, что не помешало академику А.Ю. Ишлинскому, выступая на вечере 15.03.1968г. в МГУ посвященном 75-летию со дня рождения А.П.Минакова сказать: «Мы не вполне отдавали себе отчет в том, что среди нас жил и работал гений».

Блестательным лектором, буквально завораживающим аудиторию, был ленинградский профессор Григорий Михайлович Фихтенгольц (курс дифференциального и интегрального исчисления ч. I, II и III).

Противоположный пример - знаменитый ученый, академик Иван Матвеевич Виноградов, директор математического института им. В.А.Стеклова.

На первой лекции его слушатели с трудом разместились в большой аудитории. Однако, уже после нескольких лекций осталось лишь 2-3 энтузиаста. Академик Андрей Николаевич Колмогоров, один из величайших математиков нашего столетия, далеко не всегда мог довести свои глубокие по содержанию лекции до понимания аудитории.

Не надо путать эти два типа. В частности, это же отмечалось и у известнейшего ученого, академика Л. Ландау. Не стоит требовать, как это сейчас обычно делается, чтобы каждый доцент был в обязательном порядке кандидатом наук. Пусть он вместо вымученной узкоспециальной диссертации покажет пути совершенствования учебного процесса - для вуза эта работа была бы гораздо важнее и эффективнее.

Кстати, такое исследование могло бы служить полноценной диссертацией в области педагогических наук, охватывающих по непонятной причине лишь среднее образование.

Наряду с этими двумя основными типами необходимы также «преподаватели - организаторы». И здесь наблюдается распространенное заблуждение, согласно которому таким руководителем может быть любой доктор любых наук. На самом деле организаторские способности - это особый дар, совпадающий с научным талантом.

Имеется, наконец, прослойка преподавателей, о которой говорят гораздо меньше, но которая для вуза совершенно необходима. Это преподаватели «школьного типа», ведущие по устоявшимся курсам практические, лабораторные занятия. Такие преподаватели находят пути к студентам любой степени подготовки и особенно к «среднему студенту».

Трудно представить преподавателя высшей школы, который не стремится к углублению знаний в своем предмете.

Однако, факультеты и курсы усовершенствования обычно решают свою задачу недостаточно эффективно. Например, заставляют всех поголовно преподавателей осваивать вычислительную технику и программирование, безотносительно к тому, нужно им это или не нужно.

Нам кажется, что программа повышения квалификации должна быть индивидуальной, применительно к специальности подготовки студентов.

Мы уже упоминали о том, что преподавателей высшей школы фактически нигде не готовят.

Видимо, будущие преподаватели вузов должны проходить специальную, не менее серьезную подготовку, чем та, какую научные кадры проходят в аспирантуре (хотя, возможно, и менее продолжительную). Желательно было бы ввести для будущих педагогов постановку голоса, подобно тому, как это делается в театральных вузах, а также обучение правил орфоэпии (произносительных норм языка), правила образцового литературного произношения.

Полезны были бы и специальные деловые игры: например, один читает лекцию, а другие каверзными вопросами пытаются его сбить.

Для того, чтобы повышать свое мастерство, преподавателю полезно знать мнение студентов о своих занятиях. Но распространенные в настоящее время опросные анкеты составлены без опоры на достижения современной социологии и не достигают поставленной цели.

И хуже всего то, что преподавателю доводится только средняя сумма очков, которые он получил в результате анкетирования.

Последнее, о чем хочется сказать, - это непомерная перегрузка преподавателей. Заметим, что в большинстве развитых стран учебная нагрузка преподавателей несравненно меньше, чем у нас. Необходимо всячески стимулировать не массовые, обезличенные, а индивидуальные формы работы преподавателя со студентом. Для этого и тот и другой должны иметь время.

Литература

1. Лишевский В.П. Педагогическое мастерство ученого. //М.: «Наука». – 1975. – 119 с.
2. Архангельский С.И. Лекции по теории обучения в высшей школе.// М.: «Высшая школа», - 1974. – 384 с.
3. Буряк В. Викладач університету: вимоги до особистісних і професійних рис. - // К.: «Вища школа», № 3-4, 2010, с. 11-35.

ВЫСШАЯ ШКОЛА И ГЛОБАЛЬНЫЕ СМЫСЛОВЫЕ ПАРАДИГМЫ

Яковенко А. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы. Одной из ключевых проблем в развитии высшей школы остается противоречие между задекларированными (и ожидаемыми в обществе) функциями воспитания социально ответственных и гуманистически ориентированных личностей и реальным массовым воспроизводством прагматически нацеленных и эгоистически целерациональных индивидов. Развитие Болонского процесса лишь только обострило данное противоречие. Ибо в его основу также были заложены высокие принципы наднациональной гуманизации, как минимум европейской цивилизации.

Степень научной разработанности проблемы. Не смотря на огромную интеллектуальную традицию и значительное количество подвижнических идей и практик, очевидно, что высшая школа в настоящий момент неспособна даже снизить остроту вышеозначенного противоречия. Теоретическое наследие остается по сути своей невостребованным в плане хотя бы минимальной подготовки почвы для последовательного перехода высшей школы из корпоративного элемента глобальной системы по воспроизводству экономизированных смыслов к самостоятельному институту по репродуцированию смыслов гуманизированных.

Изложение основного материала исследования. Соответственно целью данного материала выступает, в первую очередь, заострение внимания на необходимости постепенного отхода высшей школы от утилитаристской практики и сохранении ее как универсального, общемирового и пожалуй единственного социального института, который, как минимум, на концептуальном уровне обязан постоянно продуцировать общегуманистические идеи. Мало того, выступать активным гражданским субъектом, побуждающим политэкономический истеблишмент не уклоняться от выполнения социальных идеологических деклараций, разрабатывать неприбыльные, а качественно содержательные стратегии жизнеустройства, о которых, кстати говоря, в последнее время в связи с известными последствиями многочисленных экономических и экологических кризисов, так любят рассуждать политики и политические эксперты.

По сути же своей высшая школа продолжает идти в русле экономического конъюнктуризма. Мало того, ее еще усиленно и толкают именно в этом направлении, лишая, по сути, единственно привилегии – быть именно высшей, а не мелкообразовательной структурой в системе общественного устройства.

Ведь очевидно, что до сих пор не решен ключевой вопрос относительно главного предназначения высшей школы: высшая школа это социальный институт первостепенной задачей, которой выступает именно (в первую очередь или даже исключительно) образование или же все-таки и воспитание.

Мы бы взяли на себя смелость подчеркнуть, что в настоящее время высшая школа – исключительно система образования, а отнюдь не воспитания студентов. Причем недостаточно эффективная, с известной степенью консервативности, но все же работающая. И смыслы ее существования имеют очень незначительную связь с собственно гуманистической составляющей.

Получаемые знания определенному числу выпускников позволяют научиться жить в прагматических условиях, еще чаще выживать. Но абсолютное большинство экспертов сходятся во мнении, что высшая школа мало влияет на то, чтобы помочь, а тем более научить, студентов стать счастливыми на своем жизненном пути. Общие установки высшей школы не выступают конструктивными альтернативами глобальнопотребительской парадигме. Напротив, знания, которые молодые люди получают в высших учебных заведениях – не что иное, как овладение навыками (как правило, теоретическими) получения прибыли, построение стратегии жизненного успеха на базе денежного накопительства и ожесточенной конкурентной борьбы с ее известными стратегиями «подавления противника». Идеи умеренности, нравственные уроки и другие атрибуты действительно воспитательной системы отсутствуют и в системе оценки знаний, и как учебная практика.

Да, безусловно, вполне отчетливо сама общеобразовательная доктрина (фактически, а не декларативно) культивирует соответствующие смысло-жизненные установки: карьера, прибыль, тотальный и всевозрастающий достаток. Студента не ориентируют на то, что его успех не должен быть лишь его эгоистичным успехом, его не учат быть лучше в общечеловеческом плане. Напротив, он знает, что при таком подходе к жизни он может существенно (прежде всего, экономически) проиграть. Поэтому общая установка – необходимо быть не лучше, т.е. человечнее, а всего лишь – успешнее. А мерилom успеха, как бы мы не прятались за красивые слова, продолжает выступать денежный эквивалент, общий уровень материального обеспечения.

Таким образом, пока социум обречен на новые и новые большие и малые кризисы, а высшая школа на критику со стороны тех, кто ставит ее в условия сугубо прагматические, при этом, спекулятивно призывая ее воспитывать честную и порядочную молодежь.

ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ: ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ, ХАРАКТЕРИСТИКА И КЛАССИФИКАЦИЯ

Аронова В. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Понятие "инновация" имеет междисциплинарный характер и является одним из самых популярных в современных социальных исследованиях. В переводе с латинского языка оно означает «обновление, новшество или изменение». В контексте системного подхода «инновация» определяется как целенаправленное изменение в функционировании системы, причем в широком смысле это могут быть качественные и (или) количественные изменения в различных сферах и элементах системы. Понятие "инновация" впервые было использовано в исследованиях культурологов в XIX в. и означало введение элементов одной культуры в другую. Первое наиболее полное описание инновационных процессов было представлено в начале XX в. экономистом И. Шумпетером, который анализировал "новые комбинации" изменений в развитии экономических систем (1911 г.). Несколько позже, в 30-е гг., И. Шумпетер и Г. Менш ввели в научный оборот и сам термин "инновация", который сочли воплощением научного открытия в новой технологии или продукте. С этого момента концепт "инновация" и сопряженные с ним термины "инновационный процесс",

"инновационный потенциал" и другие приобрели статус общенаучных категорий высокого уровня обобщения и обогатили понятийные системы многих наук.

Об инновациях в образовательной системе заговорили с 80-х годов XX века, и до сих пор этот феномен является одним из самых неопределенных и неоднозначных с позиций категориального аппарата педагогики. Как отмечает Н.Ю. Посталюк, именно в 80-е годы в педагогике проблематика инноваций и, соответственно, ее понятийное обеспечение стали предметом специального исследования. Термины "инновация в образовании" и "педагогическая инновация", употребляемые как синонимы, были научно обоснованы и введены в категориальный аппарат педагогики И.Р. Юсуфбековой. В ее работах педагогическая инноватика рассматривается как особая самостоятельная отрасль педагогической науки, имеющая собственный оригинальный объект, предмет и методы исследования. Она выделяет неологические, аксиологические и праксиологические характеристики такого сложного и многоаспектного понятия как "педагогическая инновация". В контексте образовательной деятельности инновация предполагает введение нового в цели, содержание, методы и формы обучения и воспитания, организацию педагогического процесса.

Как пишет Н.Ю. Посталюк, инновации в образовании считаются новшествами, специально спроектированными, разработанными или "случайно открытыми" в порядке педагогической инициативы. В качестве содержания "инновации" могут выступать: научно-теоретическое знание определенной новизны (В.М. Полонский), новые эффективные образовательные технологии (В.Л. Беспалько, В.В. Сериков), выполненный в виде технологического описания проект эффективного инновационного педагогического опыта, готового к внедрению (Н.Л. Гузик). Нововведения – это новые качественные состояния учебно-воспитательного процесса, формирующиеся при внедрении в практику достижений педагогической и психологической наук (А.А. Арламов), при использовании передового педагогического опыта (Я.С. Турбовский).

Н.Ю. Посталюк предлагает следующую классификацию инноваций-нововведений в образовании.

1) В зависимости от функциональных возможностей все педагогические нововведения можно разделить на: нововведения-условия, обеспечивающие эффективный образовательный процесс; нововведения-продукты; управленческие нововведения.

2) В зависимости от области реализации или внедрения инновации могут быть: в содержании образования; в технологиях обучения, в сфере воспитательных функций образовательной системы; в структуре взаимодействия участников педагогического процесса, в системе педагогических средств и т.д.

3) По масштабности и социально-педагогической значимости можно выделить инновации: федеральные, региональные и субрегиональные или локальные, предназначенные для образовательных учреждений определенного типа и для конкретных профессионально-типологических групп педагогов.

4) По признаку интенсивности инновационного изменения или уровню инновационности. Этот критерий позволяет выделить восемь рангов или порядков инноваций.

Любопытную типологию инноваций предлагает В.М. Лизинский. Он считает, что инновационная деятельность предполагает долгое «отмеривание» и серьезное осмысление перед внедрением любых инноваций в устоявшийся традиционный педагогический процесс. В.М. Лизинский выделяет три типа инноваций: случайные, полезные и системные.

Для полного и точного представления специфики инновационных процессов, протекающих в современном украинском образовательном пространстве, в системе образования можно выделить два типа учебно-воспитательных учреждений: традиционные и развивающиеся. Для традиционных систем характерно стабильное функционирование, направленное на поддержание однажды введенного порядка. Для развивающихся систем характерен поисковый режим.

В современных развивающихся образовательных системах инновационные процессы реализуются в следующих направлениях: формирование нового содержания образования, разработка и внедрение новых педагогических технологий, создание новых видов учебных заведений. Кроме этого, педагогический коллектив ряда образовательных учреждений занимается внедрением в практику инноваций, уже ставших историей педагогической мысли. Например, альтернативных образовательных систем начала XX века М. Монтессори, Р. Штайнера, С. Френе и т.д.

ЗАДАЧИ СТОЯЩИЕ ПЕРЕД ВЫСШЕЙ ШКОЛОЙ ПО ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ВЫСОКОРАЗВИТОГО ОБЩЕСТВА

Качурин С. Г.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

В современном обществе человек должен не только генерировать новые знания, но и умело ими пользоваться, эффективно их внедрять. Это ставит перед вузами принципиально новые задачи – не просто передавать своим студентам имеющийся объем знаний, пусть самых современных и востребованных, не только выпускать специалистов в той или иной области знаний, но и учить их самостоятельно извлекать эти знания из необъятных их источников и на основе их формировать свои собственные.

В этой связи необходимо больше уделять внимания интегрированию учебной и научной составляющей подготовки студентов, стимулирование их интереса к науке и творчеству, развитие способностей. Именно информационно-коммуникационные технологии и создают для такой подготовки специалистов неограниченные возможности.

Выпускники вузов, как специалисты, должны уметь превращать новые знания (новшества) в инновации, создавая свой личный контент, умея пользоваться логическими и экспертными системами, иметь понятие о логических языках и других системах, способствующих созданию новых информационных ресурсов. Инновации приобретают все большее значение для устойчивого экономического развития, как на микро-, так и на макроэкономическом уровнях.

По мнению В.П. Тихомирова: «Одной из основных технологий в управлении знаниями является технология цифровых репозитариев». Цифровой репозитарий представляет собой базу данных, позволяющую хранить знания в электронном виде, структурированные в соответствии с принципами объектного описания метаданными.

Объекты знаний, загруженные в репозитарий, могут быть использованы повторно, а также реализованы как коммерческий продукт. Цифровые репозитарии позволяют выстраивать взаимосвязи между объектами знаний, что дает возможность контекстного поиска и использования.

Технология управления компетенциями сотрудников, как правило, является частью информационной системы управления знаниями. Это позволяет составлять «рабочий портрет» сотрудников и подбирать участников проекта по заданным требованиям.

Технологии управления компетенциями также позволяют сотруднику бюро по управлению персоналом проводить анализ потребностей обучения и развивать знания и навыки сотрудников в заданном направлении.

В современных условиях, новые научные открытия, технологические инновации, рост качества интеллектуального капитала, динамичное развитие информационнокомпьютерных технологий, электронной коммерции, средств мобильной связи, расширение бизнес-пространства – все это становится важнейшими факторами экономического роста. В

этой связи, эти факторы и должны учитываться и определять специфику разработки новых учебных программ, учебных стандартов нового поколения.

Подводя итоги, можно сделать вывод о том, что перед высшей школой стоит ряд задач по подготовке специалистов нового поколения. Это:

- подготовка кадров, способных к инновационному мышлению и создавать интеллектуальные продукты;
- решение проблемы всеобщей компьютеризации грамотности;
- разработка, внедрение и сопровождение электронного обучения;
- масштабное использование мировых информационных ресурсов и вхождение в единое мировое информационно-образовательное пространство;
- укрепление и развитие национальных образовательных традиций;
- разработка новой нормативной базы для современной экономики;
- создание условий для научной деятельности молодых специалистов, исключая «утечку мозгов»;
- организация и развитие различных типов мобильности интеллектуальных ресурсов и др.

КРЕДИТНО-МОДУЛЬНАЯ СИСТЕМА ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Малеткина Л. Б.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Украина подписала Болонскую конвенцию, подтвердив тем самым твердое намерение следовать международным стандартам, в том числе и в образовательном процессе. Основными положениями Болонской конвенции, как известно выступают кредитно – модульная система, двухуровневая система и образовательный стандарт.

Кредитно-модульная система – это одна из моделей организации учебного процесса, основывающаяся на единстве модульных технологий обучения и зачетных образовательных единиц (зачетных кредитов ECTS), как единиц измерения учебной нагрузки студента.

Кредитно – модульная организация учебного процесса на кафедре английского языка ВНУ им. В. Даля направлена на качественное решение следующих задач:

- деление материала дисциплины на модули с обязательной проверкой усвоения студентами каждого модуля;
- использование более широкой шкалы оценки знаний;
- повышение объективности знаний;
- стимулирование систематической самостоятельной работы студентов на протяжении семестра;
- внедрение здоровой конкуренции в обучении.

Применение зачетных единиц открывает возможность позитивного преобразования учебного процесса кафедры в целях:

- индивидуально – ориентированной организации учебного процесса, предоставляющей студентам возможность составления индивидуальных учебных планов, свободно определения последовательности дисциплин;
- самостоятельного составления личных семестровых расписаний учебных занятий;
- использования стимулирующей рейтинговой системы оценки результатов учебной деятельности студентов;

- формирования и постоянного развития учебных планов и программ;
- предоставление преподавателям академических свобод, в том числе - права свободного выбора методики обучения.

Кредиты начисляются студенту только по результатам успешного прохождения итогового контроля по дисциплине (экзамен, зачет, тест или итоговая контрольная работа и т. п.) При этом величина оценки не влияет на количество кредитов, единственное, что она должна быть положительной (балл не ниже «Е» в европейской системе оценок).

Бакалавр в течение своего обучения должен набрать не менее 180 кредитов (три года в соответствии с нормой в 60 кредитов) или не менее 240 кредитов (4 года).

Магистр суммарно должен заработать не менее 300 кредитов. Отсюда вытекает зависимость срока обучения магистра от продолжительности обучения на бакалавра. Учитывается время, потраченное на изучение курса, его сложность, профильность и другое.

В учебное время включается : аудиторная нагрузка, которая составляет примерно 50 % от общего объема учебного времени ; самостоятельная работа студента (50% от общего объема учебного времени), где на каждый лекционный час должно приходиться примерно 1,5 часа самостоятельной работы, время на чтение литературы, рекомендованной по курсу и составление конспектов; время на выполнение письменных работ; время на подготовку к экзаменам. Данный объем времени примерно равен аудиторной нагрузке.

Количество зачетных единиц можно проводить исходя из единой методологии расчета:

- 1 зачетная (аккредитационная) единица равна 27 астрономическим часам или 36 академическим часам продолжительностью по 45 минут;

- 1 неделя (практик или других учебных работ) равна 54 академическим часам или 1,5 зачетным единицам.

- учебный год составляет 34 недели, или 51 зачетную единицу; 6 недель сессий приравнивается к 9 зачетным единицам (расписываются по дисциплинам из расчета: 1 семестровый экзамен - 1 зачетная единица). Учебный год в итоге составляет 40 недель или 60 академических кредитов при очной форме обучения.

При рейтинговой системе оценивания необходимы четко разработанные, однозначно трактуемые критерии достижения конкретных результатов обучения. Описание таковых осуществляется посредством использования ключевых и специальных компетенций. Например:

- *A – «Отлично»* - теоретическое содержание курса освоено полностью, без пробелов; необходимые практические навыки работы с освоенным материалом сформированы; все предусмотренные программой обучения учебные задания выполнены; качество выполнения оценено числом баллов, близким к максимальному.

- *B – « Очень хорошо»* - теоретическое содержание курса освоено полностью, без пробелов; необходимые практические навыки работы с освоенным материалом в основном сформированы; все предусмотренные программой обучения учебные задания выполнены; качество выполнения большинства из них оценено числом баллов, близким к максимальному.

- *C - « Хорошо»* - теоретическое содержание курса освоено полностью, без пробелов; некоторые практические навыки работы с освоенным материалом сформированы недостаточно; все предусмотренные программой обучения учебные задания выполнены; качество выполнения ни одного из них не оценено минимальным числом баллов; некоторые виды заданий выполнены с ошибками.

- *D – « Удовлетворительно»* - теоретическое содержание курса освоено частично, но пробелы не носят существенного характера; необходимые практические навыки работы с освоенным материалом в основном сформированы; большинство преду-

смотренных программой обучения учебных заданий выполнено; некоторые из выполненных заданий, возможно, содержат ошибки.

-Е – «*Посредственно*» - теоретическое содержание курса освоено частично; некоторые практические навыки работы не сформированы; многие предусмотренные программой обучения учебные задания не выполнены, либо качество выполнения некоторых из них оценено числом баллов, близким к минимальному.

-FX - «*Условно неудовлетворительно*» - теоретическое содержание курса освоено частично; необходимые практические навыки работы не сформированы; большинство предусмотренных программой обучения учебных заданий не выполнено, либо качество их выполнения оценено числом баллов, близким к минимальному.

При дополнительной самостоятельной работе над материалом курса возможно повышение качества выполнения учебных заданий.

МОС БАЧЕННЯ, ЯКОЮ ПОВИННА БУТИ ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО В УКРАЇНІ

Федорова О. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Щоб відповісти на питання, якою повинна бути освіта сьогодні, треба пригадати про те, що майбутнє не можна побудувати без минулого та сьогодення. Спираючись на закони і закономірності у розвитку наук, проаналізувавши минуле і сьогодення, постараємося відповісти на основне питання – якою повинна бути освіта з позиції системності, комплексності й результативності. Як при найменших управлінських витратах, отримати найбільший соціальний ефект – якість освіти, її доступність та прозорість.

Освіта, яка завжди була покликана допомагати визначатися із смисло-життєвими цінностями, набувати знань, професійні практичні навички і давати могутній імпульс початку самореалізації людиною свого творчого потенціалу, сьогодні не виконує цих завдань. Вона, значною мірою, опустилася до рівня проблем власного виживання, турбот про комерційну сторону навчання і ринкового, тобто стихійного обслуговування поточної повсякденності суспільства. Виникає риторичне питання: «Що робити»? Як завжди в таких випадках, вихід полягає, перш за все, в затвердженні нових світоглядних горизонтів, в проходженні к новим суспільним цілям, важливим як для кожної людини, так і для суспільства в цілому і гідним того, щоб їм можна було присвятити життя.

Кінець ХХ і початок ХХІ століть можна охарактеризувати як еру проблем освіти, пов'язаних з виникненням і функціонуванням достатньо великої кількості моделей освіти. Сьогодні людство зіткнулося з наростанням найрізноманітніших криз — екологічних, інформаційних, національних і ін. Не випадково ХХІ століття оголошено ЮНЕСКО «Століттям освіти». Вже чверть століття теоретики в різних країнах світу працюють над ідеєю «Освіта ХХІ століття», виношуючи і коректуючи нову парадигму, з тим, щоб підготувати людей до світу, що змінюється.

Осмилюючи глобалізаційний вимір раціональності, В.І. Кремень відзначив, що прогрес і продуктивне існування Української держави не можна уявити поза європейською цивілізацією; водночас «входження в її соціальний, політичний і культурний простір є неможливим без розв'язання проблеми люди ни в контексті сучасної духовності» [2].

Треба підкреслити, що значна роль у формуванні високоосвіченої і культурної особи належить освіті, яка при вдалій організації учбово-виховного процесу і управлінні ним здатна вирішити питання – якою треба бути освіті майбутнього в Україні?

Освіта в Україні — це один з показників соціального статусу індивіда і один з чинників зміни і відтворювання соціальної структури суспільства. Цей соціальний інститут виконує функції підготовки і включення індивіда в різні сфери життєдіяльності суспільства, залучення його до культури певної суспільної системи. Освіта зумовлює не тільки знання, уміння і навички людини, але і її особові якості, світоглядні і поведінкові пріоритети. Адже саме з вищою освітою сучасність і цивілізація багато в чому зв'язує професійне становлення особи, її продуктивну діяльність. Вона перетворилася фактично на масове явище, могутній чинник розвитку і модернізації суспільства.

Суспільству, що розвивається, потрібні «сучасно освічені, етичні, заповзятливі люди, які можуть самостійно ухвалювати відповідальні рішення в ситуації вибору, прогножуючи їх можливі наслідки, здібні до співпраці, відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, володіють розвиненим відчуттям відповідальності за долю країни» [1].

Тому, для досягнення соціальної ефективності механізму управління в освітній системі вона повинна включати наступні діяльнісні компоненти:

- визначення соціально-доцільних цілей і завдань розвитку; необхідно провести аналіз чинників зовнішнього середовища, що роблять вплив на освітню систему зараз і потенційних чинників, які в сукупності відкривають для системи освіти нові ресурсні можливості, визначають загальні тенденції технологій економіки, політики, розвитку суспільства;
- аналіз стану освітньої системи в контексті її впливу на зовнішнє середовище для визначення соціальної затребуваності освітніх результатів;
- аналіз проблем результативності освітньої системи з паралельним встановленням причинно-наслідкових зв'язків між ресурсами, процесами, результатами освітньої системи;
- формування комплексу заходів і дій з досягнення цілей стійкого розвитку, повинне проводитися на основі системного підходу, що включає формування ієрархії проблем і цілей, переклад їх в логіку дій, що виключає малоефективні заходи або дії, що не приводять до досягнення якої-небудь скалярної мети [2].

Тому, у новій Україні, система освіти повинна стати національною, гуманістичною, демократичною, здібною до саморозвитку, який синтезує вітчизняний і закордонний досвід, й готує фахівців світового рівня.

Література

1. Кизима В.В. На порозі ХХІ века: особенности и перспективы постнеклассического образования / В.В. Кизима // Высшее образование: проблемы и перспективы развития. – 1995. – № 2. – С. 132–135.
2. Подольська Є. Освіта в контексті глобалізації: напрямки та механізми реалізації реформ в Україні. /Є. Подольська // Вища школа – 2007. – № 1. – С. 48–55.

ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНЦИЙ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ДО В ВУЗАХ

Калиненко Н. А., Макаренко М. Б.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

*Ведущая роль преподавателей заключается не столько в изложении учебного материала, сколько в **организации** учебной **среды** и выработке управляющих воздействий, направленных на **активацию познавательной деятельности** учащихся, которая бы обеспечивала **усвоение** необходимых **знаний** за минимальное **время**, или **максимального объема** знаний за заданное время.*

Современный преподаватель сегодня – это не только традиционный преподаватель, обладающий компетенциями для очного обучения. Но и человек, знающий образовательный сегмент Интернета, ориентирующийся в педагогических сетевых сообществах. Имеющий навыки проведения образовательного процесса с помощью информационно – коммуникационных технологий. Знающий педагогические технологии дистанционного обучения, умеющий преподавать свой предмет в любой форме с помощью любых средств общения.

Под **дистанционным обучением (ДО)** понимается система обучения, основанная на взаимодействии учителя и учащихся между собой на расстоянии, отражающая все присутствующие учебному процессу компоненты (цели, содержание, организационные формы, средства обучения) со специфичными средствами ИКТ, в том числе и интернет-технологий. ДО является новой системой обучения, включающей педагогические и информационные технологии.

Среди моделей дистанционного обучения, выделенных Е.С.Полат, наибольшее распространение на сегодня получили интеграция очного и дистанционного обучения, сетевое обучение (как проведение автономных дистанционных курсов, так и обучение в информационно-образовательной среде) и модель дистанционного обучения с помощью кейс-технологий.

Какими особенными знаниями должен обладать дистанционный преподаватель в дополнение к тем, которым уже обладает, когда работает очно? По мнению Никуличевой Натальи Викторовны, заведующей кафедрой дистанционного обучения Федерального института развития образования, данные компетенции можно отнести к трем группам:

1. *Компетенции в области педагогики:* педагогические технологии дистанционного обучения (методики и соответствующие им технологии).

2. *Компетенции в области психологии* (знание психологических особенностей общения в виртуальной среде, особенностей возрастных изменений восприятия виртуального общения, принципах дистанционного обучения обучаемых разных возрастов и т.д.).

3. *Компетенции в области информационных технологий:* свободное владение средствами общения в сети Интернет, стремление к изучению новых средств, сервисов сети, овладение постоянно совершенствующимся инструментарием.

Деятельность преподавателя дистанционного обучения организационно можно разделить на два этапа.

I. Разработка дистанционного курса.

II. Реализация дистанционного курса.

Для *разработки дистанционного курса* преподавателю необходимо сформировать **информационно-педагогические компетенции**, которые заключаются в следующем:

1. Компетенции методического проектирования собственно профессионального продукта (дистанционный урок, курс, электронный учебник и др.), способность разрабаты-

вать стратегию своего дальнейшего профессионального развития в области дистанционного обучения.

2. Компетенции разработки, создания, внедрения и применения учебно-методического комплекса в образовательном дистанционном процессе, проектирование систем и средств сопровождения методической работы в учебном заведении.

3. Компетенции владения совместной (групповой, кооперативной) профессиональной деятельностью, сотрудничеством при организации дистанционного обучения, работой в команде.

4. Компетенции владения приемами создания различных видов педагогического контроля (проекты, рефераты, отчеты, веб-квесты, тесты и т.д.), проектирования системы оценки качества контрольных материалов, умения выбора программного обеспечения и технологий проведения контроля и др.

Для реализации дистанционного курса преподавателю необходимо сформировать коммуникативные и коммуникационные компетенции, а также компетенции личностного самосовершенствования:

1. Компетенции в сфере владения педагогическими технологиями дистанционного обучения на практике (проведение виртуальных дискуссий, вебинаров, ролевых и деловых игр, круглых столов, проектной деятельности, ситуационного анализа и т.д.).

2. Компетенции в сфере образовательно-организационной деятельности, в том числе умение анализировать учебную ситуацию, ориентироваться в нормах и этике взаимоотношений дистанционных преподавателей и обучающихся, оценивать собственные профессиональные возможности, навыки самоорганизации.

3. Компетенции в сфере самостоятельной, познавательной деятельности, основанной на усвоении способов приобретения знаний из различных источников информации (овладение техническими средствами обучения, программным обеспечением, ориентирование в системах дистанционного обучения).

Структура типового дистанционного курса, направленного на формирование данных компетенций, должна быть адаптирована применительно к подготовке преподавателей дистанционного обучения. Модуль сетевого курса обучения: информационно-образовательная среда представлена на рисунке 1.

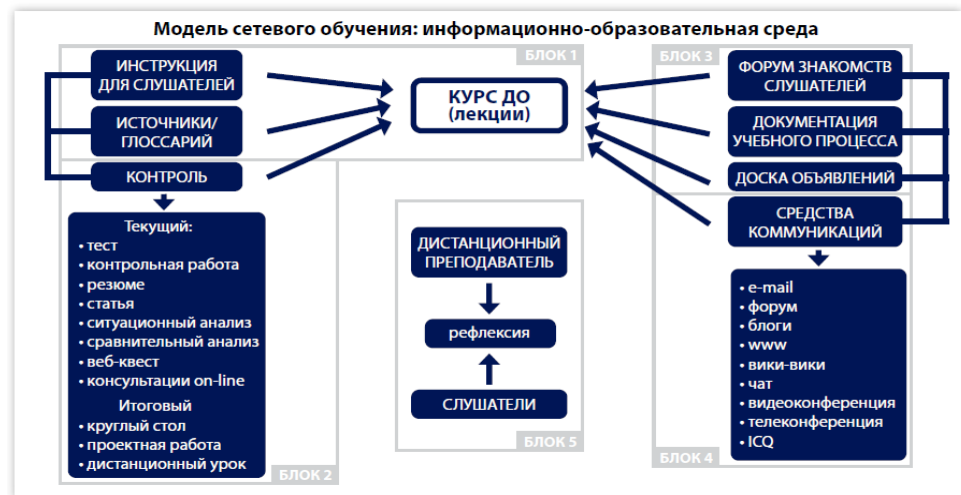

Рис.1. Модель сетевого обучения: информационно-образовательная среда

Блок 1

Блок содержания курса включает лекции, инструкции для слушателей, источники информации, глоссарии по теме курса.

Блок 2

Блок контролю содержит различные виды заданий для текущего контроля (работа, веб-квест, резюме, статья, ситуационный анализ, тест. Консультации on-line) и итогового контроля (круглый стол, проектная работа, дистанционный урок).

Блок 3

Организационный блок включает форум знакомств, документацию учебного процесса, текущие объявления по курсу.

Блок 4

Блок средств коммуникаций содержит средства для индивидуального и группового обучения (форум, электронная почта, ICQ, вики-вики, видеоконференции, голосовой чат, блоги, сайты сетевых сообществ, чат, список рассылки и др.)

Блок 5

Блок подведения итогов включает рефлексию после изучения каждого модуля и в конце курса, а также анкетирование.

Блоки 1 и 2 представляют собою методическую работу до проведения курса (подготовку), блоки 3 и 4 – педагогическую деятельность во время проведения курса, а блок 5 – фиксирование результатов.

МАЙБУТНЄ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Войтенко Г. О., Войтенко В. П., Теліс Л. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Розглянуто причини стагнації системи вищої освіти в Україні, її низької результативності та щорічного зниження рівня кваліфікації випускників вузів при зростаючих витратах на освіту, а також запропоновані шляхи реформування системи освіти та її основи – науки.

Постанова проблеми

За два десятиріччя незалежності України не раз робилися спроби реанімувати стару систему вищої освіти, розраховану на забезпечення фахівцями величезної країни на базі не менш значних матеріально-технічних ресурсів. Економічний спад викликав зниження потреби в професійно-технічній освіті, що призвело до практично повного руйнування системи профтехучилищ і технікумів. Бюрократизація середньої школи призвела до повної заміни результату звітами і формалізацією навчального процесу. Діти з перших класів одержують відразу до процесу навчання, що являє в теперішній час формальне, сухе, одноманітне викладання матеріалу, яке не сприяє головній меті шкільної освіти – розвитку уяви, формуванню загальних уявлень про світ і його закони [1-3]. Слід зазначити, що в найбільш розвинутих країнах світу середня освіта націлена саме на досягнення цієї мети (наприклад, у Німеччині та США). Система вищої освіти не відповідає задачам, які стоять перед сучасною державою, є збитковою для України, приносить шкоду низьким рівнем кваліфікації випускників та надто величезною їх кількістю, не затребуваною суспільством. Те ж саме стосується науково-дослідного сектора вузів, не виконуючого свої базові функції у вузі.

Таким чином, проблема реформування системи вищої освіти є актуальною, а мета її – забезпечення потреб держави у фахівцях і наукових розробках.

Основний зміст дослідження

У світі, який динамічно розвивається, система освіти України залишається однією з відсталих в Європі. Серед причин такого явища можна виділити відсутність мотивації у студентів до одержання якісної вищої освіти, що є наслідком незатребуваності вищої освіти

ти у сучаснім суспільстві. У сформованій ситуації ефективність витрат держави на систему вищої освіти пропорційна мотивації студентів до одержання якісної вищої освіти і не перевищує в даний час 10% відповідно до усередненої оцінки. Варто підкреслити, що якість отриманої освіти слабо корелює з матеріально-технічною і лабораторною базою, а також рівнем кваліфікації професорсько-викладацького складу. Тому при відсутності значимої мотивації серед студентів до одержання якісної вищої освіти ефективність капіталовкладень у матеріально-технічну і лабораторну базу, а також у підготовку кадрів вищої кваліфікації професорів і доцентів залишається на рівні мотивації студентів до освіти.

Те ж саме стосується ефективності капіталовкладень у підготовку керівників, адміністраторів і менеджерів для системи вищої освіти. Застарілий підхід до призначення керівників різних рівнів у вищих навчальних закладах включаючи деканів і завідувачів кафедрами з числа професорсько-викладацького складу, які не мають відповідної адміністративної освіти і навичок керівника, не відповідає задачам вищої школи. Такі посади є по своїй суті чисто адміністративними. Тому кваліфікація педагога і вузького фахівця, а також ученого для заняття чисто адміністративних посад, на наш погляд, не потрібна, потрібна спеціальна освіта керівника – менеджера в сфері вищої освіти.

Вихід зі сформованої ситуації єдиний. Якщо у студентів відсутня мотивація до одержання якісної вищої освіти, то цю мотивацію зобов'язана створити держава у виді ряду конкретних заходів. Цими заходами є зміна моделі вищої освіти і моделі фінансування вищої освіти. Необхідно створити модель системи вищої освіти, у якій державне замовлення точно відповідає обсягові і спеціальностям, затребуваним на даному етапі розвитку суспільства, з урахуванням перспектив його розвитку на найближчі 10 років. Інші спеціальності, що не ввійшли до держзамовлення, знаходяться на повній самооплатності і не фінансуються державою, а перевищуючий обсяг держзамовлення контингент абітурієнтів також навчається тільки на контрактній основі.

Необхідно змінити модель фінансування державою системи вищої освіти таким чином, щоб вищі навчальні заклади брали участь у конкурсі підготовки фахівців з визначених спеціальностей і в обсязі держзамовлення, сформованого на основі реальних потреб суспільства у фахівцях тієї або іншої спеціальності й в обсягах, обумовлених потребами суспільства з урахуванням плану розвитку суспільства на найближчі 10 років. При проведенні конкурсу враховуються регіональні потреби у фахівцях і наявність матеріально-технічної бази для їхньої підготовки. Сформований у такий спосіб перелік спеціальностей і обсяг підготовки фахівців з держзамовлення є основою для формування на час підготовки фахівців – бакалаврів або магістрів – підрозділів університету (факультетів і кафедр).

Штат кафедр формується на той же час із загального банку професорсько-викладацького складу шляхом конкурсу, проведеного за рейтингом викладачів, що формується за наявністю учбово-методичних розробок і наукових праць. На підставі затвердженого складу підрозділів вузу на період виконання держзамовлення формується обсяг фінансування професорсько-викладацького, адміністративного і допоміжного складу вузу, а також обсяг фінансування розвитку матеріально-технічної бази.

Усі студенти, що навчаються за держзамовленням, одержують від держави кредит на період навчання, який держава через міністерство освіти і науки виділяє на одержання обов'язкової стипендії в розмірі не менш чим середня заробітна плата в Україні. У договорі на одержання кредиту вказується, що якщо студент навчається протягом терміну навчання на «добре» і «відмінно», то він не повертає кредит. Повертають кредит студенти в тому випадку, якщо середня загальна оцінка за період навчання є задовільною.

В обох випадках студенти гарантовано працевлаштовуються державою по закінченні навчання на підприємства й в організаціях згідно держзамовлення і відповідно до рейтингу за середньою оцінкою за період навчання. Таким чином, на більш перспективні підприємства працевлаштовують випускників з більш високим рейтингом. В обох випадках студенти, які не повертають кредит і студенти, які повертають кредит за навчання (з

числа студентів, що навчалися за держзамовленням), зобов'язані за договором відпрацювати згідно розподілу за рейтингом на підприємстві або в організації термін, що дорівнює терміну навчання за даною спеціальністю.

Зміна моделі фінансування і моделі вищої освіти таким чином, як це було запропоновано вище, створює для студентів, які навчаються за держзамовленням, на спеціальностях і в обсязі, що визначаються держзамовленням, стимули до одержання якісної вищої освіти.

Фінансові стимули:

- одержання гарантованої стипендії в розмірі середньої заробітної плати, що забезпечує повноцінне життя студентів протягом усього періоду навчання;
- можливість неповернення кредиту за умови успішного навчання;
- гарантоване працевлаштування по закінченні вузу на термін, що дорівнює періоду навчання;
- робота на кращих за умовами роботи й оплати праці підприємствах за умови одержання якісної вищої освіти.

При цьому держава забезпечує:

- гарантовану безкоштовну вищу освіту громадян України за необхідними спеціальностями і в необхідному обсязі;
- різкий ріст якості висококваліфікованих фахівців на необхідних державі посадах і галузях промисловості, що сприяє росту економіки;
- 100%-у затребуваність фахівців з одержуваних спеціальностей (що навчаються за держзамовленням);
- скорочення обсягів фінансування вищих навчальних закладів з підвищенням ефективності використання коштів до 90% і можливістю їх цільового переспрямування з одних статей витрат на інші.

Поза межами фінансування вузів, відповідно до держзамовлення, вузи здійснюють комерційну діяльність по підготовці фахівців з будь-яких спеціальностей на контрактній основі, причому вартість контракту визначається витратами на надані послуги. Фахівці, що одержують вищу освіту на комерційній основі, працевлаштовуються самостійно або через центр зайнятості без участі вузу.

На відміну від програми навчання студентів за держзамовленням, сформованої для кожної спеціальності на підставі сучасних вимог до фахівця з боку підприємств-замовників, програма навчання студентів на комерційній основі містить обов'язкову частину, затверджену міністерством, і варіативну частину, що являє собою запропонований для вибору студентів набір спеціальних і додаткових дисциплін. При цьому обов'язкова частина не повинна перевищувати 20% від загального числа дисциплін, запропонованих для навчання за фахом, і студенти можуть вибрати з варіативної частини любую за бажанням кількість дисциплін. Вартість навчання в цьому випадку буде визначатися обсягом обраних студентом дисциплін і мати змінну величину, що відповідає аудиторному навантаженню. Таким чином, за свої кошти абітурієнт може одержати саме таку освіту, яку він вважає за потрібне.

Зміна моделі системи вищої освіти спричинить зміну моделі наукового сектора вузу. Нова модель наукового сектора вузу будуватиметься виходячи із сучасних задач і цілей, що ставить держава перед вітчизняною наукою, а також з урахуванням світових прогресивних тенденцій у науці. Таке базове поняття як "кафедра", заснована на науковому колективі, науковій школі, що упроваджує сучасні досягнення науки, у тому числі і власні наукові ідеї і розробки, у навчальний процес за фахом кафедри в сучасній вищій школі, практично цілком загублено. Це в першу чергу пов'язано з відсутністю затребуваного галузями народного господарства державного замовлення на відповідні прикладні і фундаментальні дослідження, а також відсутністю держзамовлення на підготовку наукових кадрів. У другу чергу – з відсутністю мотивації у студентів до одержання якісної освіти, а, отже, ін-

тересу у професорсько-викладацького складу до впровадження своїх наукових досягнень у навчальний процес та інтересу до науки у студентів.

Такі поняття, як “науковий колектив” і “наукова школа” відсутні у сучасній світовій практиці, де вчені цивілізованого світу мають можливість реалізувати будь-які наукові проекти спільно, без прив'язки до конкретної установи або її підрозділу. Будь-яка країна або організація – замовник на наукові дослідження – формує заявку і фінансує проведені наукові дослідження шляхом призначення гранта. Будь-які окремі учені і наукові групи можуть взяти участь у конкурсі й одержати фінансування досліджень. Наукове звання і посада при цьому мають другорядне значення, на перше місце висувуються наукові праці і досягнення претендента або претендентів на грант за даним науковим напрямом.

Держава формує перелік наукових проблем, що вимагають вирішення, і проводить конкурс усередині країни для підтримки своїх учених, але при цьому не виключається можливість участі в проектах закордонних учених за контрактом.

Застаріла модель кафедри з тим самим науковим колективом, очолюваним її завідувачем і одночасно керівником наукової школи, з постійним фінансуванням державою, неефективна в умовах відсутності замовлення з боку держави на конкретні дослідження. (Тут ми не торкаємося договорів на НДКР із підприємствами й організаціями, що відносяться до комерційної діяльності вузу).

Тому модель кафедри як наукового колективу, що впроваджує результати досліджень у навчальний процес, може бути реалізована в такий спосіб. Держава формує держзамовлення на підготовку фахівців і одночасно формує замовлення на наукові дослідження. Причому вузи, що одержують за конкурсом право на підготовку фахівців, зобов'язуються вирішувати і наукові задачі за такими напрямами з обов'язковим залученням усіх студентів до наукових досліджень, і в такий спосіб упроваджувати результати досліджень у навчальний процес. При цьому оплата проведених досліджень входить у зарплату викладача в обсязі, передбаченому розділом «наукова праця» індивідуального плану викладача.

Окремо фінансується матеріально-технічна база проведених досліджень згідно обсягів, визначених міністерством. Приміщення й устаткування виділяє університет на час проведення досліджень з фонду устаткування і приміщень вузу.

Таким чином, наукові групи будуть формуватися на час виконання наукових досліджень на основі тимчасового складу кафедр, сформованих на період виконання держзамовлення на підготовку фахівців. При цьому передбачається відсутність постійних кафедр за напрямами підготовки, за винятком загальноосвітніх кафедр, що забезпечують читання обов'язкових загальноосвітніх дисциплін у кількості не більш 20% від загального числа дисциплін по кожній зі спеціальностей.

Висновки:

1. Сучасна система освіти є малоефективною через низьку якість фахівців, що випускаються, при великій вартості навчання.

2. Головними причинами низької ефективності освіти є: відсутність мотивації у студентів до одержання якісної освіти; відсутність мотивації у викладачів до наукової праці і впровадження її результатів у навчальний процес; обсяг держзамовлення, що перевищує багаторазово потреби держави в підготовці фахівців і не відповідає цим потребам; задачі, розв'язувані науковим сектором вузів, не відповідають науковим задачам, які стоять перед державою, що робить фінансування науки у вузах не цільовим.

3. Підвищити ефективність системи освіти можна шляхом зміни моделей системи освіти, фінансування, кафедри для виконання задач, що ставить держава перед суспільством.

Література

1. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навчальний посібник. - К.: Вища школа, 1997. - 304 с.

2. Організаційно-педагогічні умови підготовки старшокласників до вибору майбутньої професії у навчально-трудовій діяльності: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.07 / В.П. Романчук / Ін-т пробл. виховання АПН України. – К., 2002.

3. Пасічник Н.О. Виховання та економічні відносини // Наукові записки КДПУ – Серія: Педагогічні науки. Випуск XII. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В.Винниченка, 1998. – С. 48 - 54.

ФОРМИ ПАРТНЕРСТВА МІЖ ВНЗ І РОБОТОДАВЦЯМИ ЩОДО СПРИЯННЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЮ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Виперайленко І. О., Котова Л. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Молодь виступає специфічним суб'єктом ринку праці, на шляху якого виникають значні перепони до продуктивної зайнятості, обумовлюючи більш високий рівень безробіття, що породжує цілу низку соціально-економічних проблем. Через недостатність теоретичних розробок проблем молодіжної зайнятості в Україні поки що не сформований ефективний механізм залучення молоді до праці. Це знижує рівень захищеності молоді, спричиняє недовикористання її трудового і творчого потенціалу. Отже, виникає необхідність розкрити особливості правового регулювання працевлаштування молоді як перспективної частини економічно активного населення в Україні та дослідити основні форми соціального партнерства між ВНЗ і роботодавцями.

Окремими аспектами працевлаштування молоді та її професійною адаптацією займалися науковці: С. Бойко, Н. Діденко, Г. Кисельов, Л. Лазор, В. Лазор, В. Малахов, О. Павлов, Ю. Ямпольський, О. Ярошенко та інші.

Зараз існує низка причин безробіття серед молоді. Головна проблема - порушення балансу між попитом і пропозицією. Це наслідок помітного скорочення ринку праці та екстенсивного розвитку системи вищої освіти. Також причиною дисбалансу на ринку праці є вплив особистісних факторів: низький рівень інформованості молоді про стан і динаміку ринку праці та попит на конкретні спеціальності; вибір «престижних» спеціальностей без урахування можливостей працевлаштування після закінчення навчання [1, 4-5]. Вважаємо, необхідно створити електронний банк даних про потреби роботодавців у фахівцях з вищою освітою на рівнях навчальних закладів, регіону та системи в цілому; електронний банк резюме випускників професійно-технічних та ВНЗ; банк даних щодо розподілу і працевлаштування молоді, характеристик та оцінок роботодавців щодо якості випускників ПТУ та ВНЗ. Досвід створення таких банків має місце у США, Швеції, Японії.

Питанням профорієнтації молоді майже не приділяють уваги й ЗМІ. Не практикуються виступи на радіо, телебаченні, у пресі керівників підприємств, не популяризуються робітничі професії. У Японії відділи працевлаштування випускників надають професійні послуги випускникам середніх шкіл та сприяють їм у пошуках підходящої роботи. Такі заходи, вважаємо, позитивно впливатимуть на профорієнтацію та працевлаштування молоді.

Згідно з ст.7 ЗУ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» держава сприяє створенню молодіжних центрів праці, молодіжних громадських організацій для забезпечення працевлаштування молоді та реалізації програм її професійного навчання. Служби допомоги працевлаштування давно існують практично в усіх західних країнах. У США існує спеціальний стандарт, що регламентує роботу служб планування кар'єри і працевлаштування студентів (Кар'єра-центри) [2, 37]. Кар'єра-центр пропонує студентам і випускникам ВНЗ: реєстрацію у базі даних центру; участь у заняттях,

консультаціях, тренінгах; доступ до інформаційних ресурсів центру; прямі контакти з роботодавцями. Кар'єра-центр пропонує роботодавцям: сприяння у конкурсному відборі випускників для працевлаштування; розміщення інформації про вакансії підприємства; організацію презентацій та формування пакета інформаційних матеріалів про підприємство [2, 41]. В Україні позитивна динаміка розвитку цього напрямку пов'язана насамперед з ухваленням рішення колегії Міносвіти «Про організаційну роботу вищих навчальних закладів щодо працевлаштування випускників» і відповідної постанови КМУ. У цих документах підкреслюється необхідність прийняття конкретних заходів для вдосконалення у ВНЗ служб зі сприяння працевлаштуванню випускників. Найпомітніші результати характерні для університетів великих міст (Київ, Харків, Львів, Одеса). Велика різноманітність організаційних форм, які використовують ВНЗ – центр кар'єри, центр працевлаштування студентів, студентська біржа праці, кадрова агенція і т. п. Відповідно відрізняються й методи роботи, що свідчить про відсутність єдиного підходу до розв'язання цієї проблеми [3, 91]. Необхідно законодавчо закріпити положення центрів сприяння працевлаштуванню молоді, визначивши основні напрямки їх роботи, організаційну форму, адміністрування та ін.

Поліпшенню взаємовідносин між ВНЗ і роботодавцями на ринку праці значною мірою може сприяти прийняття закону про стимулювання участі роботодавців у підготовці кадрів, матеріальній підтримці навчальних закладів у реалізації освітніх проектів, удосконалення Генеральної угоди між МОН, Міністерством праці і соціальної політики, Федерацією роботодавців України щодо підготовки фахівців, надання пільг роботодавцям, які приймають участь у довгострокових програмах підготовки фахівців та врегулювання порядку працевлаштування випускників з урахуванням інтересів зацікавлених сторін. У розвинених країнах застосовується практика стимулювання роботодавців щодо працевлаштування молоді шляхом впровадження систем пільгового оподаткування, часткової компенсації їх витрат на виплату заробітної плати. У США кошти підприємств, спрямовані на підготовку молодих фахівців, цілком звільняються від оподаткування. У Німеччині ж заохочується стажування-адаптація й наступне працевлаштування на дрібні, середні підприємства молодих інженерів-дослідників. Основна мета такої політики – стимулювання інноваційної діяльності підприємств та «закріплення» на них молодих фахівців.

ВНЗ разом з регіональними об'єднаннями роботодавців за сприянням обласних державних адміністрацій доцільно також укладати угоди на цільову підготовку фахівців зі студентами останніх курсів ВНЗ, передбачивши взаємні зобов'язання підприємств, навчальних закладів і студентів. Підприємство оперативно отримає фахівця, фахівця – роботу, а вищий навчальний заклад – ресурси для поліпшення організації навчання студентів. Також заслуговує на увагу американський досвід корпоративної освіти, результатом якого є збільшення числа університетів, які виконують на замовлення корпорацій певні програми; створення корпоративних університетів такими компаніями як «Майкрософт», «Форд» та інші, інноваційних фірм, що здійснюють трансферт наукових результатів та технологій у виробництво.

Таким чином, вирішуються наступні цілі: на базі вузу, за замовленням роботодавця, готуються такі кадри, які найбільше відповідають потребам виробництва; завдяки проходженню практики на підприємстві випускники одразу включаються в роботу без періоду адаптації і перепідготовки; випускники мають гарантовані місця для працевлаштування і уявляють собі можливості кар'єрного росту; вуз має можливість швидко реагувати на зміни на ринку праці, спрямовувати відповідним чином наукові дослідження і впроваджувати їх в практику; професорсько-викладацький склад має можливість орієнтуватися на потреби у нових знаннях, реалізацію власних наукових досягнень [4, 18-19].

На основі проведеного дослідження передбачається можливим: створення і технологічне забезпечення електронних інформативних баз даних про ринок праці; проведення профорієнтації молоді у ЗМІ, радіо, телебаченні; законодавче закріплення положення центрів сприяння працевлаштуванню молоді, визначення основних напрямків їх роботи,

організаційної форми, адміністрування та ін.; прийняття закону про стимулювання участі роботодавців у підготовці кадрів, а саме: закріплення податкових пільг, виділення дотацій підприємцям, які сприяють працевлаштуванню молоді; розробка програми основних напрямків соціального партнерства між ВНЗ та роботодавцями з урахуванням інноваційних форм взаємодії з огляду на досвід інших країн та врахування традицій національної системи освіти, менталітету людей, особливостей розвитку вітчизняного ринку праці.

Література

1. Петрова Т. Ринок освітніх послуг і ринок праці: проблеми взаємозв'язку та взаємодії / Т. Петрова // Україна: аспекти праці. – 2006. - № 4.
2. Малахов В., Ямпольський Ю., Павлов О. Ярмарок кар'єри університету як ефективний засіб сприяння у працевлаштуванні випускників / В. Малахов, Ю. Ямпольський, О. Павлов // Вища школа. – 2007. - № 4.
3. Ямпольський Ю., Павлов О., Єрмічой І. Працевлаштування випускників навчальних закладів США: досвід роботи кар'єра-центру / Ю. Ямпольський, О. Павлов, І. Єрмічой // Вища школа. – 2003. - № 6.
4. Діденко Н. Основні форми соціального партнерства між вищими навчальними закладами та роботодавцями в умовах формування сучасного ринку праці / Н. Діденко // Менеджер. – 2006. - № 4 (38).

МЕДИАОБРАЗОВАНИЕ КАК ЗАЩИТА АУДИТОРИИ СМИ ОТ НЕГАТИВНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ

Гвоздев В. Н.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы. В эпоху информационного общества, его медиатизации большая часть социума становится легкой мишенью для СМИ, объектом перманентных манипуляций сознанием. Из всех аудиторных групп едва ли не самыми уязвимыми информационными мишенями оказываются дети, подростки, молодёжь, которые все больше времени тратят сегодня на ознакомление с произведениями медиакультуры.

В связи с этим необходимым условием формирования разумной, самодостаточной личности, воспитания свободного и ответственного гражданина, способного логично мыслить, принимать взвешенные решения, делать целиком осознанный выбор, является умение индивида критично воспринимать контент СМИ. Важно своевременно привить подрастающему поколению своего рода психологический иммунитет против пагубного воздействия «четвертой власти». Эту задачу призваны решать медиаобразование, медиапедагогика, цель которых – «развитие способности к критическому мышлению/критической автономии личности, к восприятию, оценке, пониманию, анализу медиатекстов»[2, с. 229].

Изучать средства массовой информации и коммуникации в школе – значит учить пониманию того, как распознать реальность, создаваемую масс-медиа, как ими пользоваться и в то же время, как защититься и дистанцироваться от их тотальности и негативных медиаэффектов [3, с.84].

Цель исследования – обосновать и доказать необходимость изучения СМИ в отечественных учебных заведениях, введения соответствующей (отдельной) дисциплины, основываясь на опыте образовательной политики развитых зарубежных стран.

Используя полезный сегмент содержания масс-медиа (новости, аналитику, научно-познавательные и др. материалы), важно вместе с тем уже в юном возрасте выработать

систему эффективной самозащиты от негативного воздействия массовой информации, которая может причинить вред как моральному, так и физическому здоровью реципиента, привести к неоправданным финансовым потерям (например, вследствие недобросовестной рекламы). Способность личности фильтровать смысловые медиапотоки позволяет отбирать самое необходимое, одновременно отсеивая ненужные, негативные массивы информации, культивирующей насилие, жестокость, секс, потребительство, вмешательство в личную жизнь. Изучая СМИ, важно уметь критически оценивать, насколько медиареальность соответствует правде.

Ж. Гоне [1, с. 16-17, 94-99] акцентирует на необходимости изучать СМИ в течение всей жизни. Он уделяет значительное внимание программам изучения медиа в учебных заведениях, полагая, что такое обучение должно вестись со школьной скамьи, уже в начальных классах, и далее – в колледже, университете. Это предполагает тесное взаимодействие между двумя социальными институтами – системой образования и СМИ: массовая информация вплетается в учебно-воспитательный процесс. Таким образом, школа и СМИ должны не игнорировать друг друга, а участвовать в совместном общественном проекте. При этом изучение СМИ рассматривается как естественное продолжение базовых знаний.

Поэтому внедрение в педагогическую практику на постсоветском пространстве широко распространенной и мире (США, Франции, Швеции и др. странах) концепции изучения СМИ в общеобразовательных учреждениях с введением соответствующей (отдельной) учебной дисциплины в школах, гимназиях, лицеях, колледжах является насущной необходимостью. Медиаобразование с целью адекватного восприятия учащимися массовой информации будет способствовать уменьшению манипулятивного воздействия СМИ на сознание и поведение детей и юношества. Таким образом, медиаобразование можно рассматривать как своего рода инструкцию по использованию медиа в интересах учащихся и студентов.

Выводы. С целью минимизации негативного влияния СМИ, следует популярно разъяснять в учебных заведениях, что представляют собой современные СМИ, как их можно использовать в качестве ценных, подчас – незаменимых источников информации для получения новых знаний, духовного самосовершенствования, повышения культурно-образовательного уровня личности. Необходимо объяснять, какова практическая значимость рекламы в СМИ, почему без неё не могут функционировать медиа, всегда ли стоит воспринимать рекламную информацию как правдивую.

Однако проблема усложняется тем фактором, что родители и педагоги, на которых возлагаются социально важные задачи, связанные с проведением воспитательной, разъяснительной работы относительно вреда и пользы современных форм массовых коммуникаций, сами поглощены ирреальным миром, создаваемым современными СМИ, – телесериалами и др. «медиаширпотребом». Таким образом, проблема в том, кто будет «сеять разумное, доброе вечное» в условиях тотальной зависимости общества от медиавлияний.

Литература

1. Гоне Ж. Освіта і засоби масової інформації. – К. : К.І.С., 2002. – 180 с.
2. Федоров А. В. Обучение критическому анализу медиатекстов: «за» и «против» // Журналистика и медиаобразование-2007 : сб. трудов II Межд. науч.-практ. конф. (Белгород, 1-3 октября 2007 г.) : в 2 т. – Т. 1 / под ред. проф. А. П. Короченского. – Белгород : БелГУ, 2007. – С. 229-233.
3. Шестакова Е. Г. До проблеми панівного «вчителювання» засобів масової комунікації в епоху аудіовізуальної культури // Журналістика-2004 у світлі підготовки журналістських кадрів : тези наук.-практ. конф. / Ін-т жур-ки КНУ ім. Т. Шевченка (27-28 травня 2004 р.). – К. : Ін-т жур-ки, 2004. – С. 83-85.

НОВАЯ КОНЦЕПЦИЯ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ

Герцик В. А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В решении задач выхода страны из кризиса, обеспечения динамически устойчивого развития экономики первостепенная роль принадлежит инновациям, инновационной деятельности, способным обеспечить непрерывное обновление технической и технологической базы производства, освоение и выпуск новой конкурентоспособной продукции, эффективное проникновение на мировые рынки товаров и услуг. Это требует реформирования всех сфер общественной жизни, и прежде всего высшей школы

Необходимо особо выделить следующее положение. **В условиях развития инновационной деятельности (в обществе с инновационной экономикой) должно совершенно измениться отношение к главной производительной силе общества - человеку высокоинтеллектуального, высокопроизводительного труда.** Роль высококвалифицированных специалистов в инновационной экономике очень велика и постоянно будет расти. Поэтому, по нашему глубокому убеждению подготовка кадров, способных эффективно руководить инновационными процессами, разрабатывать и внедрять инновационные проекты, является приоритетной региональной и национальной проблемой. В связи с этим следует подчеркнуть, что объективная потребность инновационного развития, становления инновационной экономики требуют разработки **новой концепции подготовки кадров.**

В ее основу, по мнению автора, должны быть положены такие принципы:

- становление, развитие и самореализация творческой личности;
- постоянная нацеленность на генерацию перспективных научно-технических нововведений и изыскание путей и методов их практической реализации в инновации;
- ориентация на подготовку высококвалифицированных и высокоинтеллектуальных специалистов, системных менеджеров инновационной деятельности;
- рассмотрение обучения и подготовки кадров как составной части производственного процесса, а расходов на подготовку кадров - не как издержки на работников, а как долгосрочные инвестиции, необходимые для процветания предприятий, отраслей и регионов;
- обучение управлению социальными и психологическими аспектами процесса создания наукоемких нововведений, использованию творческого потенциала коллектива ускоренному широкомасштабному внедрению в практику инновационных разработок;
- создание системы непрерывного обучения и повышения квалификации кадров, интегрированной в систему производства инновационной продукции;
- сотрудничество университетов и других вузов региона с передовыми предприятиями региона, реализующими инновационные проекты, и их совместную деятельность в области разработки учебных программ, издания учебников и монографий по инновационным технологиям, системам машин и оборудования, в деле подготовки специалистов высшей квалификации по новым профессиям и перспективным научно-инновационным направлениям.

Стратегической целью развития инновационной деятельности и формирования инновационной экономики в нашей стране на ближайшие годы должно быть комплексное развитие отечественных производств и территорий до уровня их конкурентоспособности в мире. Главным ресурсом для достижения поставленной цели должна стать высшая школа. Система высшего образования, обеспечивающая главную составляющую развития – кадровую, должна быть срочно дополнена инновационной составляющей. Система высшего образования должна и может выполнять функции системного координатора по восстановлению и развитию предприятий и территорий страны. Для обеспечения эффективного достижения стратегической цели инфраструктура высшей школы Украины должна быть до-

полнена інноваційно-інвестиційними структурами (центрами, комплексами, компаніями, інститутами...) так, чтобы вузы образовали учебно-науочно-інноваційні комплекси. **Іменно система вищого освіти є найбільш перспективною для побудови на її базі інноваційно-інвестиційної мережі, яка повинна грати роль моста, з'єднуючого науку і виробництво всіх регіонів і галузей.** Це пояснюється наступними властивостями української вищої школи: розподіленістю вищої школи по всіх регіонах; високим науково-технічним потенціалом вищої школи; універсальністю системи вищого освіти, її міжгалузевим характером: наукові школи вузів України перекривають всі області економіки країни; взаємодією вищої школи через своїх випускників з усіма регіональними і галузевими структурами; відносно високим рівнем системи інформаційного забезпечення вищої школи, включаючи глобальні і локальні обчислювальні інформаційні мережі, з'єднані в єдину систему; високою підтримкою вищої школи суспільством; гнучкістю системи вищої школи. Головний достоїнство запропонованого підходу полягає в тому, що через таке розвиток системи вищого освіти можна ефективно інтегрувати результати вузовської, академічної і галузевої науки України, а також передові результати науки світового суспільства при створенні, реалізації інноваційних проектів і розвитку інноваційної діяльності, що є передумовою створення в країні ефективного інноваційного економіки.

УДК 658.8

ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ВЗАЄМВІДНОСИН

Жданова О. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Сьогодні значущість проблеми активізації діяльності промислового підприємства на основі концепції маркетингу взаємовідносин очевидна. Для цього потрібна розробка такої маркетингової політики, яка б дозволила виявити перспективні форми співпраці з зацікавленими учасниками процесу та побудувати правила їх взаємовідносин.

Пропонована схема системи маркетингу взаємовідносин на промисловому ринку представлена на рис. 1.

У схемі маркетингу взаємовідносин на промисловому ринку використовуються комплексна система маркетингових технологій - PRM (технології управління партнерськими взаємовідносинами), CRM (технології управління взаємовідносинами зі споживачами), SRM (технології управління бізнес-стосунками з акціонерами) і HRM (технології управління бізнес-стосунками з власними співробітниками).

На сучасному етапі найбільш ефективним методом продажів і просування товарів є побудова і розвиток довгострокових зв'язків з кожним споживачем. Саме при такому підході найпростіше виявити потреби споживачів, істотно поліпшити продукцію, застосувати найбільш ефективні технології продажів. В цьому випадку система стосунків між промисловим підприємством та його споживачами має на увазі двоєдину систему комунікацій і взаємовідносин.

Взаємовідносини можуть будуватися як на довгостроковій, так і на короткостроковій основі; мати тривалий або нерегулярний характер; ґрунтуватися на особистих стосунках або перевагах споживачів.

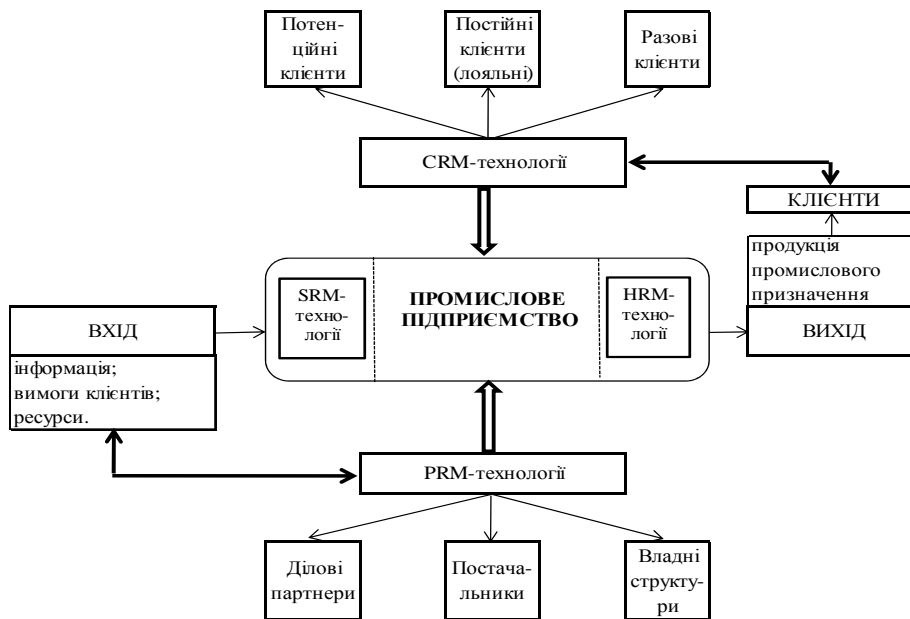

Рис.1. Схема системи маркетингу взаємовідносин на промисловому ринку

Сьогодні в умовах загострення боротьби за вигідних споживачів, формування вимогливіших споживачів, появи нових каналів залучення і обслуговування споживачів, особливо усвідомлюються ті величезні переваги, які дає використання бази даних про існуючих та потенційних споживачів для підтримки функціонування виробничих підрозділів підприємства.

Інформаційна база, сформована з різних джерел, може дозволити розробити цільову маркетингову політику по пошуку та утриманню споживачів, що ґрунтується на:
 оцінці значущості споживача і розробці моделей переваг, які допомагають підприємству чітко виділити споживацькі сегменти по цих вимірах;
 накопиченні і аналізі доходів, прибутків і витрат, пов'язаних з кожним споживачем.

Таким чином, для отримання конкурентних переваг промисловим підприємствам, необхідно ефективно використовувати CRM-інформацію по обслуговуванню вже існуючих і потенційних споживачів.

CRM-системи можуть дозволити зафіксувати всі процеси, що протікають між споживачами підприємства і його співробітниками; використовувати мережу Інтернет як новий канал обслуговування споживачів; забезпечувати співробітників і споживачів інформацією, необхідною для ухвалення розумних бізнес-рішень; управляти процесами і накопичувати інформацію для підвищення їх ефективності.

SRM-технології забезпечують цілеспрямовану діяльність по підтримці і розвитку прийнятного для підприємства рівня корпоративного управління, орієнтованого на зростання його прибутковості і вартості, впровадження вартісного мислення.

HRM-технології забезпечують підтримку і розвиток корпоративної культури, формування відповідного мотиваційного механізму управління персоналом.

Процес впровадження системи маркетингу взаємовідносин з пріоритетом на довгострокові зв'язки в рамках конкретного промислового підприємства повинен слідувати наступному алгоритму:

1. Усвідомлення проблеми;

2. Формування трьох взаємозв'язаних блоків:
 - 2.1 Внутрішньофірмовий маркетинг (SRM; HRM);
 - 2.2 PRM (управління партнерськими взаємовідносинами);
 - 2.3 CRM (управління взаємовідносинами зі споживачами);
3. Координація і корегування створеної системи маркетингової політики взаємовідносин по всіх складових.

Сформована система маркетингової політики на основі взаємовідносин має бути індивідуалізованою, такою, що максимально враховує унікальні особливості функціонування конкретного промислового підприємства. При цьому, необхідно підтримувати ефективний зворотний зв'язок зі споживачами, партнерами, персоналом.

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ МАРКЕТИНГУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Журавльова О. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

На сучасному етапі стан економіки України характеризується спадом виробництва, збільшенням бюджетного дефіциту, поглибленням кризи неплатежів та соціального розшарування населення.

Одним із основних напрямків подолання кризових явищ науковцями пропонується стимулювання розвитку «людського капіталу», під чим розуміється визнання необхідності інвестування в людину, оскільки капітал набувається і збільшується шляхом інвестування (за рахунок обмеження поточного споживання) і приносить тривалий економічний ефект.

По мірі ускладнення ринкового середовища і зростання конкуренції зростає рівень вимог до професійної кваліфікації фахівців, їхніх знань в області систем, процесу та політики маркетингу. В Україні існує гостра потреба в підготовці фахівців-практиків, здатних вирішувати проблеми компанії за допомогою високоєфективних маркетингових засобів. Одним з напрямів вирішення даної проблеми є забезпечення можливості отримання якісної професійної освіти в області маркетингу. Рішення про те, як зробити сучасну вузівську підготовку в області маркетингу максимально наближеною до реалій ринку, більш ніж актуальне. Що потрібно зробити для того, щоб «фахівця», що вийшов зі стін вузу, не доводилося перенавчати на місці, на пальцях пояснюючи йому ази його ж професії? Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті наголошує на потребі в модернізації освіти як одному з найголовніших важелів підвищення національної конкурентоспроможності держави. В умовах корінних змін в суспільстві, як було відзначено на Всесвітній конференції в ЮНЕСКО, спостерігаються деякі протиріччя в системі вищої освіти:

- вища освіта стає більш масовою, але можливості держави з її розвитку значно скорочуються;
- ріст масовості вищої освіти без відповідного збільшення ресурсів супроводжується зниженням якості освіти;
- зниження якості освіти, в свою чергу, призводить до зростання рівня безробіття серед осіб з вищою освітою.

Розв'язання означених протиріч, досягнення проголошеної мети і реалізація обумовлених нею завдань вимагає докорінних перетворень, перш за все – реальної, а не формальної розбудови системи «університет – наука - виробництво».

Сьогодні в Україні в публікаціях з проблем вищої освіти можна зустріти думки про те, що в умовах ринкової економіки ситуація з організації практичної підготовки у вищих навчальних закладах суттєво погіршилась. Утворився відчутний розрив між вимогами ринку праці та практичними результатами освітньої діяльності вищих навчальних закладів.

Проблеми викладання маркетингу пов'язані з методиками викладання, а також невідповідністю між змістом предмету «Маркетинг» і сприйняттям його з боку безпосередніх працевластувачів. Проблема методик навчання в рамках маркетингової освіти пов'язана із структурою предмету «Маркетинг». Маркетингова освіта не може давати готових рецептів вирішення певних проблем, оскільки професія маркетолога більшою мірою розглядається як творча, а сама маркетингова освіта характеризується гуманітарною спрямованістю. Маркетингова освіта дає можливість отримати широку базу інструментарію, методології маркетингу, але тільки індивідуальний творчий підхід перетворює цю базу на деяку філософію маркетингу.

При підготовці фахівців потрібно підсилити увагу до опанування конкретних методів, процедур і технологій маркетингової діяльності. В той же час в учбовому плані і учбових програмах слід враховувати весь комплекс сучасних вимог до маркетолога (не обмежуючись лише функціональними знаннями), включаючи формування особистих якостей і здобуття розширеного кола знань.

Роботодавці, як споживачі освітніх послуг, нарікають на відсутність навичок практичної роботи за фахом, знань сучасних технологій та обладнання підприємств, їхньої діючої нормативної бази. Внаслідок цього зростає час адаптації випускників на первинних посадах, ускладнюється працевлаштування і знижується престиж вищої школи загалом.

Ефективна взаємодія ринку праці і ринку освітніх послуг, залучення студентів в систему «університет – наука - підприємство» закликає сприяти підвищенню конкурентоспроможності випускників, подоланню кризових явищ в економіці і суспільстві.

ИНФОРМАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА КАК ОСНОВНАЯ ЦЕЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Ивченко Е. А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Основной целью профессионального образования является подготовка квалифицированного специалиста, способного к эффективной профессиональной работе по специальности и конкурентного на рынке труда

Под информационно-технологической подготовкой будущего экономиста будем понимать процесс определения целей и задач, условий, методов и средств, формирования информационно-технологических знаний, умений, личного опыта, воспитания эмоционально-ценностного отношения к информационно-технологической и экономической деятельности. При этом стратегия подготовки определяется ориентацией на формирование теоретического мышления и профессиональной готовности к работе в условиях современного производства.

Успех любой деятельности, в том числе и учебной, во многом зависит от правильной постановки цели и задач, определяющих мотивацию, направленность, способ и характер действий человека. Стратегической целью информационно-технологической подготовки будущего экономиста является воспитание его информационно-технологической культуры. В соответствии с поставленной целью подготовки определяются задачи для каждого учебного занятия, решаемые в процессе обучения, мотивируют потребность студентов в знаниях.

Под педагогическими условиями информационно - технологической подготовки студентов мы будем понимать такую искусственно созданную образовательную среду, в которой представлена максимально приближенная к оптимальной совокупность педагогических факторов, обеспечивающая возможность учебной деятельности в соответствии с

заявленными целями. К педагогическим условиям информационно-технологической подготовки будущего экономиста мы относим следующие:

- создание проблемных ситуаций, связанных с решением профессиональных задач на компьютере, в процессе овладения и закрепления знаний;
- применение активных методов обучения для формирования информационно-технологических умений;
- ориентация процесса обучения на синтез студентами субъективно нового знания в области информационных технологий в экономике;
- использование системы усложняющихся задач для обработки экономической информации на компьютере;
- пользование компьютерными иллюстрациями и демонстрациями при изучении нового материала;
- осуществление непрерывного контроля за уровнем сформированности информационно-технологических умений студентов, учет и оценка результатов;
- создание ситуации новизны и актуальности в процессе изучения нового материала, связанного с использованием компьютерной техники в профессиональной деятельности;
- организация мотивационной деятельности студентов по использованию компьютерной техники в профессиональной деятельности;
- организация работы по самооценке процесса и результата собственной деятельности студентом для решения конкретной экономической задачи, максимально приближенной к реальным условиям;
- осмысление полученных знаний и результатов практической деятельности в процессе работы на компьютере;
- организация продолжительной и непрерывной практической деятельности студентов по овладению изучаемыми профессиональными умениями с использованием средств информационных технологий;
- обязательное периодическое использование студентами в процессе обучения средств компьютерных телекоммуникаций.

Выбор наиболее эффективных методов и средств, для какого-либо конкретного учебного занятия представляется одним из важных моментов процесса обучения. Анализируя методы и средства обучения, необходимо учитывать их постоянное совершенствование. При использовании методов и средств важно учитывать то обстоятельство, что одни и те же методы или средства могут быть эффективными при одних условиях и совершенно неприемлемыми при других.

С помощью компьютера появляется возможность систематического решения задач учебно-исследовательского характера, например, по анализу каких-либо производственных, управленческих и других ситуаций. Кроме того, компьютер позволяет студентам поставить задачу и решить её в интерактивном режиме. Задачи такого типа по своей направленности и практической значимости приближаются к реально существующим производственным и научным. Смысл таких задач в том, что в процессе их решения обучаемый самостоятельно своими действиями изменяет ситуацию, выступая её активным участником.

Образовательные технологии связаны с повышением эффективности обучения и воспитания и направлены на конечный результат образовательного процесса - это подготовка высококвалифицированных специалистов:

- имеющих фундаментальные и прикладные знания;
- способных успешно осваивать новые, профессиональные и управленческие области, гибко и динамично реагировать на изменяющиеся социально-экономические условия;
- обладающих высокими нравственными и гражданскими качествами в условиях инновационного образовательного пространства.

МАКСИМИЗАЦИЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВУЗА НА ОСНОВЕ МАРКЕТИНГОВОЙ КОНЦЕПЦИИ

Шапран Е. Е.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Происхождение и вся история развития маркетинга убедительно свидетельствуют о том, что его главное предназначение сводится, в конечном счете, к обеспечению максимально возможного результата деятельности хозяйствующего субъекта в данных конкретных условиях рынка. Этот результат выражается в создании и продвижении конкурентоспособного продукта, отвечающего предъявляемому спросу, что сопровождается возникновением экономического и социального эффекта.

Еще в 1991 году П.С. Завьялов и В.Е. Демидов выделяли пять структурных компонентов максимизации результативности маркетинга: 1) активизация потребителя; 2) информирование потребителя; 3) убеждение потребителя; 4) движение вперед; 5) постоянное совершенствование всего, что имеет отношение к маркетингу.

Применительно к маркетинговой деятельности ВУЗа как субъекта некоммерческой сферы эти компоненты, на наш взгляд, должны выглядеть следующим образом.

Активизация потребителя достигается путем установления ВУЗом интерактивных коммуникаций с потребителями его образовательных услуг с целью выявления их мотивов, потребностей, оценок и предпочтений. Развитию подобных контактов способствуют бурно развивающиеся в настоящее время современные коммуникационные технологии, и в первую очередь Internet.

Информирование потребителя связано, главным образом, со средствами некоммерческой рекламы, пропаганды и PR. Наиболее интенсивно в последнее время некоммерческая реклама развивается на телевидении. Об этом свидетельствует появление телевизионных роликов, где каждый ВУЗ имеет возможность информировать о всем спектре образовательных услуг, предлагаемых абитуриентам. Некоммерческая реклама все чаще появляется и в периодической печати, на радио и в Internet.

Убеждение потребителя особенно важно в тех случаях, когда абитуриент еще не сформировал своих потребностей и предпочтений или не трансформировал их в действительный спрос. Использование методов убеждения остро необходимо ВУзам в период вступительной кампании.

Движение вперед предполагает постоянную работу ВУЗа в направлении расширения перечня образовательных услуг, внедрения инноваций в учебный процесс, создания перспектив научной деятельности и последующего трудоустройства выпускников.

Постоянное совершенствование всего, что имеет отношение к маркетингу. Этот тезис, на первый взгляд, может показаться весьма общим и декларативным. По нашему мнению, он должен означать развитие маркетинговой деятельности ВУЗа, исходя из следующих условий. Во-первых, наличие стратегического маркетингового мышления у руководителей. Это позволит ориентироваться не на текущий, но на долгосрочный результат деятельности. Во-вторых, организация функционирования ВУЗа на основе одной из современных маркетинговых концепций, например, концепции маркетингового управления. В-третьих, создание службы маркетинга ВУЗа, адекватной по составу и структуре его потребностям, проблемам и целям. В-четвертых, постоянное развитие и совершенствование маркетинговой деятельности в соответствии с изменениями, происходящими на рынке образовательных услуг и рынке труда.

Возвращаясь к результативности деятельности ВУЗа, необходимо отметить следующее. Для некоммерческих субъектов социальный эффект выступает в роли главного результата деятельности, от величины и значимости которого зависит уровень их финансирования и стимулирования со стороны государства, призванного выражать интересы

общества. В конечном счете, величина и значимость социального эффекта для общества в целом или его отдельных сегментов должны определять саму возможность функционирования того или иного некоммерческого субъекта. При этом его руководители должны отвечать за достижение намеченного социального эффекта в такой же мере, как топ-менеджеры коммерческой структуры за обеспечение получения целевой прибыли.

Можно с уверенностью утверждать, что если ВУЗ сегодня не строит свою деятельность на принципах маркетинга, это может являться следствием действия трех основных факторов, таких как: недостаток внутренних ресурсов; непонимание руководством концепции маркетинга; несовпадение заявленной корпоративной миссии реальной.

Таким образом, маркетинг, его использование, становится своеобразным индикатором результативности деятельности ВУЗа, косвенно подтверждающим (или опровергающим) его нацеленность на тот конечный результат, в котором заинтересовано общество в целом.

Литература

1. Андреев С.Н. Маркетинг некоммерческих субъектов. – М.: Издательство «Финпресс», 2002. – 320 с.
2. Завьялов П.С., Демидов В.Е. Формула успеха: маркетинг (сто вопросов, сто ответов о том, как эффективно действовать на внешнем рынке) – 2-е изд. перераб. и доп. – М. Международные отношения. – 1991. 416 с.
3. Маркетинг соціальних послуг: Навчальний посібник / Під ред. проф. В.Г. Воронкової. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 576 с.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У ВНЗ ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ

Терещенко Т. М., Додонова В. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Найважливішим завданням, що стоїть перед вищими навчальними закладами, є підвищення якості навчання. Одним з напрямків, що сприяють вирішенню даної задачі, виступає використання рейтингової системи оцінки успішності студентів ВНЗ.

Вся концепція рейтингової системи контролю знань побудована на ряді таких принципів, як гуманізація освіти, активізація людського фактора, демократизація процесу навчання. Введення рейтингової системи контролю знань дозволяє підвищити активність і якість роботи студентів протягом семестру і всього періоду навчання, більш об'єктивно оцінювати студента за рівнем знань і творчих здібностей у групі, потоці, на курсі і визначити його подальший шлях навчання за ступенем бакалавра, дипломованого спеціаліста і магістра, прогнозувати успішність студентів на подальші етапи навчання. А також розвивати у студентів такі соціально значущі якості особистості, як дисциплінованість, відповідальність за виконання планів, завдань, сумлінність, прагнення освоїти досліджувану дисципліну.

Під рейтингом розуміють кількісний показник стану або результатів з певного виду діяльності суб'єкта або об'єкта, що дозволяє оцінити ступінь переваги їх у порівнянні з іншими суб'єктами або об'єктами.

При впровадженні рейтингової системи, в першу чергу, передбачається досягти таких результатів як:

– посилення мотивації студентів до освоєння освітніх програм;

- активізації самостійної роботи студентів та підвищення частки самостійної роботи студентів;
- підвищення об'єктивності оцінювання знань;
- створення умов для змагальності навчання.

Як показала практика, використання рейтингової системи дозволяє також:

- підвищити рівень організації навчального процесу у ВНЗ;
- підвищити міцність знань;
- підвищити рівень методичного забезпечення навчального процесу;
- підвищити самооцінку студентів.

Крім того, рейтингова система дозволяє кожному студенту розрахувати сумарну кількість балів і визначити місце, яке займає студент в групі, на курсі, у ВНЗ.

Рейтингова система не повинна будуватись на негативній основі. Недоцільно створювати систему штрафів і різного роду покарань. Для більш легкого сприйняття рейтингової системи студентами краще виключити штрафи. Необхідно щоб бали, нараховані за одні види робіт, не знімалися при виконанні інших видів робіт або інших дисциплін. Важливе завдання рейтингової системи - це формування у студентів творчої спрямованості у діяльності. Важливо навчити додавати по крупницях і накопичувати те позитивне, чого можна добитися у навчанні.

Іншим важливим принципом побудови рейтингової системи є свідомість умов для підвищення якості навчання. Робота, виконана краще і якісніше повинна оцінюватися великою кількістю балів.

У цілому, оцінюючи ті переваги, якими володіє рейтингова система, можна сказати, що використання рейтингової системи оцінювання успішності студентів у ВНЗ дозволяє зробити наступний крок в організації навчального процесу і створити умови для підвищення якості підготовки фахівців. Введення рейтингової системи контролю знань, навичок і вмінь значною мірою усуває негативні сторони зрівняльної системи навчання. У результаті зникають усереднені групи відмінників, хорошистів і т.д. Замість них з'являються «перший», «другий», «десятий». Визначення рейтингу дозволяє також знижувати можливість одержання незаслуженої (випадкової) оцінки з досліджуваної теми, оскільки рейтинг ураховує роботу студента протягом півріччя. Рейтингова система також має такі переваги, як:

- виникнення мотивації до виконання завдань більш високого рівня,
- виникнення зацікавленості у позааудиторній роботі,
- поява можливості вибору індивідуальної освітньої тактики для студентів з різними здібностями, можливостями і потребами,
- усунення екзаменаційних стресових ситуацій.

Тому рейтингову систему оцінювання успішності студентів можна рекомендувати до більш широкого використання у ВНЗ.

ВОЗМОЖНЫЕ ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ НА РЫНКЕ ТРУДА

Татаренко Н. А., Дёмушкина Ю. В.

Луганский областной центр занятости

Трудоустройство выпускников высших учебных заведений – важнейшая социально-экономическая проблема. На протяжении I полугодия 2010 года состояли на учете в Луганской службе занятости 20,6 тыс. чел. незанятой молодежи в возрасте до 35 лет, из них 807 – выпускники вузов. Основные причины такой ситуации - несоответствие объемов и направлений профессионального обучения потребностям экономики и рынка труда, недостаточный уровень качества профессиональной подготовки, неудовлетворительные условия труда, которые предлагаются выпускникам работодателями на конкретных рабочих местах. На наш взгляд, существующее положение является следствием отсутствия соответствующего механизма финансирования и формирования государственного заказа на подготовку кадров, системы независимой квалифицированной аттестации выпускников учебных заведений, недостаточных связей между учебными заведениями, работодателями и местными органами исполнительной власти, низкого уровня профессиональной адаптации молодых сотрудников на производстве. Возникает вопрос, как повысить конкурентоспособность выпускников высших учебных заведений на рынке труда [1].

Луганская областная служба занятости, управление образования и науки облгосадминистрации совместно с руководителями ведущих вузов области ищут пути решения этой проблемы. Хорошо зарекомендовало себя проведение профориентационных мероприятий, в частности «Ярмарок выпускников» и «Ярмарок вакансий», на которые приглашаются руководители и представители кадровых служб государственных и частных предприятий и организаций, бизнесмены. Так, например, в марте 2010 года в Луганском национальном аграрном университете состоялась межрегиональная Ярмарка вакансий, проходившая под лозунгом «Поиск работы – начало карьеры», в которой участвовали 52 работодателя аграрного сектора экономики Луганской области и 8 представителей из Донецкой, Харьковской областей Украины, Воронежской и Ростовской областей Российской Федерации, социальных партнеров. Во время ярмарки работодателями было предложено выпускникам университета и посетителям мероприятия почти 300 вакансий, из них по Украине – 197, России – 76. Мероприятие посетило более 1000 студентов, из них в собеседовании приняли участие 600 человек, получили предварительную договоренность на трудоустройство – 180 человек и на прохождении практики – 96 человек, консультации по составлению резюме получили 127 человек, в семинарах «Овладей ситуацией: техника общения с работодателями» поучаствовали 115 человек, 245 человек прошли профдиагностическое тестирование на определение предпринимательского потенциала [4]. Аналогичные ярмарки состоялись и в других высших учебных заведениях г. Луганска.

Инновационной формой практической подготовки студентов является создание при кафедре легкой и пищевой промышленности Восточноукраинского национального университета имени Владимира Даля творческого центра «Студенческий дом моделей» и научно-практического кружка «Школа ресторанного дела».

Популярным среди студентов является стажировка их во внеурочное время и летом на современных высококонкурентных предприятиях Украины и за границей. Такая работа предполагает конкурсный отбор среди студентов, дает возможность приобрести навыки решения практических задач, презентации своей личности, а высшим учебным заведениям выявляет «слабые стороны» в подготовке специалистов и рекомендует выпускников как перспективных работников на предприятиях. Такие мероприятия, на наш взгляд, предоставляют возможность выпускникам уверенно чувствовать себя на современном рынке труда [3].

Важним фактором підвищення рівня трудоустроювання випускників вищих навчальних закладів є навчання техніці пошуку роботи. Курс тематичних занять значно розширює їх представлення про способи пошуку та джерелах вакансій, допомагає оволодіти технікою телефонних переговорів, навичками самопрезентації та спілкування з роботодавцями; дає можливість навчитися грамотно складати резюме, знайомити з правилами поведінки, які сприяють адаптації в трудовому колективі [2].

Існують курси, які необхідно включати в навчальні плани вищих навчальних закладів для задоволення вимог сучасних роботодавців. Наприклад, «Програма 1С: Бухгалтерія бухгалтерському обліку» (8 версія), програма Page Maker в курсі «Вивчення сучасних комп'ютерних технологій», бухгалтерські програми «Баланс-Мастер», «Парус», «Best» в курсі «Сучасні комп'ютерні технології».

На наш погляд, підвищать конкурентоспроможність випускників вищих навчальних закладів наступні заходи: покращення якості професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів та наближення її до потреб сучасного виробництва та сфери послуг; проведення профорієнтаційної роботи; впровадження механізмів сприяння трудоустроюванню випускників відповідно до законодавства, зокрема механізму стимулювання роботодавців для трудоустроювання молоді на перше робоче місце; удосконалення порядку трудоустроювання випускників, підготовка яких здійснюється за державним замовленням; підвищення ефективності використання праці випускників, сприяння їх професійній адаптації на виробництві та посилення соціальної захисту; введення відшкодування витрат на навчання в разі відмови випускника від трудоустроювання за направленням. Не слід забувати, що молодь – це майбутнє України, і від того, як ми піклуємося про неї сьогодні, залежатиме наше завтра.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2010 №831 «Про затвердження основних напрямків реалізації державної політики зайнятості» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=831-2010-%EF>
2. Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання: Збірник наукових праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції [Текст] / Упорядники: Міропольська М.А., Купченко Л.М., Алексєєва А.В., Савченко Н.В. – К.: ІПК ДСЗУ, 2008. – 459 с.
3. Проблеми і перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів: Матеріали першої Всеукраїнської науково-практичної конференції [Текст] – Донецьк ДонДУЕТ, 2006. – 272 с..
4. Матеріали сайту Державної служби зайнятості [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>.

ПАРАДИГМА ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Смірня С. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Вступ. Розвиток економіки характеризується екологічними проблемами техногенного характеру: виснаженням озонового шару Землі, глобальною зміною клімату внаслідок «парникового ефекту», забрудненням атмосферного повітря та водоймищ. Сьогодні забру-

днення довкілля завдає значних економічних збитків національним господарствам майже всіх країн світу. Так, щорічні збитки від деградації природи оцінюються (від ВВП): 0,4–2% – у розвинутих країнах; 3–5% – у країнах Східної Європи; 6–15% – у країнах СНД, зокрема, в Україні – 10–15%. Серед найбільш екологічно напружених регіонів України знаходиться Луганська область, економіка якої традиційно представлена ресурсоемними та екологічно небезпечними галузями виробництва.

Постановка завдання. Відповідно до Концепції сталого розвитку України, розробленої за рішенням Конференції ООН у Ріо-де-Жанейро (1992 р.), досягнення екологічно сталого економічного зростання можливо лише за умови узгодження економічних і екологічних інтересів, при всебічній екологізації виробництва, впровадженні екологоорієнтованих нововведень.

На сьогодні очевидним є те, що успішна реалізація екополітики, яка проводиться, значною мірою залежить від можливості забезпечення екологічної безпеки при здійсненні виробничої діяльності підприємств, котру необхідно розглядати у взаємодії екології та економіки, тому що серед антропогенних факторів виникнення несприятливих екологічних ситуацій особливе місце посідає сфера виробництва. Вплив економічних результатів виробництва на стан екології визначає відповідальність підприємства як суб'єкта забезпечення екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підвищення екологічної безпеки підприємств виробничої сфери має першорядне значення в управлінні еколого-економічними ситуаціями, що характеризують економічний стан країни в умовах екологічних обставин, які склалися. В якості передумов виникнення даної проблеми і формування екологічної безпеки промислових підприємств дослідники [1-4] називають енергетичну кризу, утворення озонових пустот, зміну рівня Світового океану, глобальне потепління клімату планети і загрозу так званого «парникового ефекту».

Виклад основного матеріалу дослідження. В цілому аспекти еколого-економічних проблем діяльності підприємств можна зазначити як конфлікт між глобальним характером екологічної кризи, з одного боку, й відсутністю ефективного суспільного економічного механізму регулювання національних екологічних дій, – з іншого. Ураховуючи реальну еколого-економічну ситуацію та концепцію загальнолюдських цінностей, очевидна необхідність розробки нової парадигми екологоорієнтованого розвитку економіки, яка базується на такому способі організації суспільного виробництва, який зможе попереджувати впливати на джерела й причини забруднення довкілля з метою їх недопущення. При цьому цілі виробничої діяльності підприємств мають відповідати екологічним вимогам суспільства та Концепції сталого еколого-економічного розвитку [5], яка була прийнята світовою спільнотою на Всесвітній конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро в 1992 р. (UNCED). Головним принципом нової парадигми екологобезпечного розвитку економіки є те, що охорона довкілля та раціональне використання природних ресурсів мають розглядатися не як самоціль, а як невід'ємна частина процесу розвитку. Зазначена концепція має стати стратегією і програмою дій світового суспільства на майбутнє; вона спрямована на узгоджене досягнення основних цілей – нормальних екологічних умов існування і здорової економіки для всіх народів світу.

До числа безперечних переваг зазначеної парадигми належить визнання двосторонньої залежності між макро- і мікрорівнями. Згідно з таким підходом, коли поведінка систем на макрорівні розглядається як підсумовування (інтегрування) мікроповедінок, реалізація відповідної еколого-економічної стратегії кожним суб'єктом господарювання суттєво впливає і на міжнародні позиції держави в екологічній сфері. Відповідність національних стандартів у сфері екології міжнародним залежить, перш за все, від зниження забруднення довкілля на кожному конкретному підприємстві, від створення економічних стимулів екологічно безпечного господарювання, тобто поступової екологізації виробництва. Іншими словами, рішення екологічних проблем у міжнародному масштабі, на рівні держави повинно починатися з вирішення завдання забезпечення екологічної безпеки конкретних суб'єктів господарювання, а саме, підприємств виробничої сфери.

Висновки. Отже, безумовним пріоритетним напрямком розвитку цивілізації є курс світової спільноти на перехід до сталого і екологічнобезпечного соціально-економічного розвитку всіх держав світу на підставі нової парадигми екологоорієнтованого розвитку економіки. Таким чином, головними векторами сталого розвитку є економічне зростання і виконання умови екологічної безпеки, можливість забезпечення якої не може бути відокремленою від рівня добробуту населення.

Литература

1. Амоша О.І. Людина та навколишнє середовище: економічні проблеми екологічної безпеки виробництва. – Київ: Наукова думка, 2002. – 306 с.
2. Бадрак А., Шостак Л. Цели и приоритеты устойчивого развития Украины // Экономика Украины. – 2002. – № 10. – С. 30-36.
3. Садеков А.А. Предпринимательство и устойчивое развитие. Монография. – Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2001. – 244 с.
4. Черниченко Г.А. Концепция устойчивого развития: эколого-экономический аспект / Старопромислові регіони Західної і Східної Європи в умовах інтеграції: Збірник наукових праць. – Донецьк: ДонНУ, 2003. – С. 56-65.
5. Конференція ООН «Навколишнє середовище і розвиток». Бразилія /Національна доповідь України. – Київ: Час, 1992. – 44 с.

СТИМУЛЮВАННЯ ОПАНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Слащов В. А., Додонов В. І.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Відповідно до Конституції України державною мовою в країні є українська. Ціла низка нормативних актів стосовно навчального процесу у вітчизняній вищій школі вимагає підготовки фахівців державною мовою. Навіть і тоді, коли російська мова можливо буде визнана другою державною, володіння українською на професійному рівні для фахівця має бути безперечним. Відомо, що найбажанішим шляхом вивчення будь якої мови за будь-якою методикою є створення відповідного мовного середовища, примусового активного спілкування цією мовою у повсякденні, у тому числі й у професійному навчанні. Наш регіон переважно російськомовний, наші студенти теж спілкуються переважно російською мовою. Зробити ситуацію масового занурення студентів у чисто українське мовне середовище, як робиться з тими, хто, наприклад, стажується за кордоном, справа нереальна. Тому треба активізувати процеси вивчення мови, спираючись на можливості, які маємо.

Процес опанування мовою дуже стимулюється в тому разі, коли він може негайно давати практичні результати у повсякденній поточній роботі, у поточних стосунках. Треба зробити так, щоб знання української мови стало вигідним для студента, давало йому деякі переваги або полегшення у фаховому навчанні. Студент, навчаючись в університеті, мусить постійно відчувати потребу у знанні української мови при вивченні усіх дисциплін навчального плану, при виконанні курсових або кваліфікаційних робіт.

На наш погляд, дуже ефективним напрямом в цій проблемі було б залучення самої роботи студента з комп'ютерною технікою, на сьогодні повсюдно поширеною у процесі навчання. У той же час аналіз свідчить, що переважна більшість програмних продуктів (середовищ, оболонок, розрахункових програм, окремих файлів), не пов'язаних безпосередньо з вивченням іноземних мов, де все, починаючи з назв, до команд, меню, опцій тощо

подається російською або англійською мовою. Якщо програмні продукти українізувати, то студент, виконуючи навчальні завдання, вимушений буде засвоювати відповідну професійну термінологію українською мовою.

Звичайно, велика кількість програмного забезпечення, що використовується у нашому університеті для начальних цілей, є запозиченою та ще у формі, яка унеможливує її українізацію або робить дуже складною. Але на кафедрах використовується багато програмних продуктів власної розробки, за якими навчаються усі студенти відповідної спеціальності. Їх українізація не так складна, а у плані опанування мовою може бути дуже корисною. Наприклад, на кафедрі залізничного транспорту для виконання розрахунків до курсової роботи з дисципліни «Основи локомотивної тяги» розроблена діалогова програма, у якій не тільки спілкування студента з комп'ютером відбувається українською мовою, а й одержані результати розрахунків надаються теж українською.

Далі, на кафедрі залізничного транспорту останні три роки усі розрахунково-пояснювальні записки до дипломних проектів, кваліфікаційних робіт бакалаврів та магістрів надаються виключно українською, що примушує студентів і викладачів більш ретельно опановувати українську наукову й професійну термінологію.

Стимулювання опанування українською мовою у навчальному процесі, зрозуміло, не обмежується двома наведеними пропозиціями. Це – лише частка застосування комплексного підходу до проблеми підготовки сучасного фахівця, який потрібен Україні.

ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Слащов В. А., Додонова О. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Коло навчальних проблем щодо безпеки життєдіяльності у вищому навчальному закладі включає в себе взаємопов'язаний комплекс організаційних, теоретичних і практичних заходів і мусить характеризуватися системністю та послідовністю. Комплекс має супроводити студента усі роки його навчання, причому бути всебічним і націленим на практичну реалізацію знань та навичок у подальшій роботі фахівця.

Навчальними планами підготовка фахівців у сфері безпеки життєдіяльності забезпечується групою споріднених дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Основи екології», «Промислова екологія», «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі». Ці дисципліни, власно кажучи, є загальноосвітніми, їх зміст носить в значній мірі узагальнюючий характер і не спонукає студента до ув'язування одержаних знань зі своєю майбутньою професійною діяльністю.

Великим і дійовим резервом у справі підвищення ефективності підготовки фахівця стосовно безпеки життєдіяльності є вивчення багатьох спеціальних дисциплін, особливо технічного плану. Вони мають бути націленими на формування у фахівця конкретних умінь створювати ефективну техніку з мінімальною шкідливою дією на людину та довкілля. Причому ці уміння одержуються не у вигляді загальних рекомендацій, а при розв'язанні конкретних задач з конкретної спеціальності, що суттєво підвищує дійовість освіти у цьому напрямі. Розглянемо це на прикладі дисципліни «Динаміка рухомого складу залізниць».

Практичною задачею цієї дисципліни, за звичай, є одержання знань, умінь та навичок із забезпечення надійності і довговічності роботи рухомого складу, безпеки його руху. При викладанні на кафедрі залізничного транспорту до програми дисципліни додатково уведено розділи щодо створення потрібного комфорту для обслуговуючого персоналу

та пасажирів, для мешканців зон, прилеглих до залізниці. Вибір параметрів ресорного підвішування, пружних сполучень, приводів, глушників шуму та інших вузлів тісним способом пов'язується з забезпеченням допустимого рівня шуму і вібрації в кабіні машиніста, в купе вагона, зовні поїзда тощо.

При вивченні названої дисципліни передбачаються два заняття, де розглядаються: визначення шуму та вібрації; параметри, за якими оцінюється їх рівень; шляхи проникнення їх до організму людини та фізіологічна дія, нормування, а також шляхи зменшення. Розглядаються комплексні критерії оцінки ходових якостей рухомого складу з врахуванням дії коливань на організм людини.

Питання дії та нормування шуму і вібрації включені до контрольних робіт і білетів модульного (екзаменаційного) контролю знань студентів. Більш того, ці питання також є в білетах фахового вступного випробування для бакалаврів, що бажають продовжити навчання за програмою магістра. Щорічно 3-4 студенти виконують курсові та дипломні проекти щодо вібро- і шумоізоляції вузлів локомотивів або вагонів.

Слід відмітити, що питання дії шуму і вібрації на організм людини та шляхи його зменшення включені до програми дисципліни з ініціативи кафедри. У типових програмах з динаміки рухомого складу питання фізіологічної дії шуму і вібрації на організм людини були відсутні.

Користь у закріпленні і практичній реалізації якійсь частинки знань у безпеці життєдіяльності тут очевидна. Це ж тільки від однієї спеціальної дисципліни. Якщо підключити до такої справи усі спеціальні дисципліни, ефект буде досить вагомим і дуже корисним.

РИНОК ПРАЦІ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Сілютіна І. М., Чурсін М. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Складне економічне положення, в якому перебуває Україна, болісно позначилося на стані вітчизняного ринку праці, виявило суттєві структурні диспропорції між попитом на робочу силу та її пропозицією за професіями, соціальну незахищеність молоді, насамперед, випускників вищих навчальних закладів в умовах кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Аналізу розвитку ринку праці, проблемам підготовки кваліфікованої робочої сили як необхідної умови його функціонування присвячено достатньо уваги як з боку вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Так, ретельне дослідження ринку праці було здійснено В.В. Онікієнком зі співавторами; взаємозв'язок впливів освіти та ринку на підготовку висококваліфікованої робочої сили проаналізовано В. Шевчуком; професійна структура сучасної України ґрунтовно вивчена О. Симончук. Проте недостатньо висвітленими й досі залишаються питання працевлаштування випускників вищих навчальних закладів конкретних спеціальностей, зокрема, й спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність». В такій ситуації «тільки конкретний аналіз і емпіричні спостереження здатні визначити результат взаємодії між новими технологіями і виникаючими соціальними формами. Істотно також ідентифікувати логіку, вбудовану в нову технологічну парадигму» [3, с.197].

Формулювання цілей статті. Метою даної публікації є, по-перше, аналіз сучасного стану, а по-друге, визначення об'єктивних перспектив спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність», «ідентифікування логіки» її розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Внаслідок економічної кризи за останні два роки в Україні різко збільшилася кількість безробітних серед економічно активного населення, в тому числі громадян з повною вищою, базовою, неповною вищою освітою. Особливо загрозливі тенденції спостерігаються щодо безробіття молоді віком до 35 років, частка якої серед зареєстрованих безробітних станом на 01.07.2010 складає 25,95 % [2].

Особливо уразливими зараз на ринку праці є випускники вищих навчальних закладів різних спеціальностей, в тому числі й спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність», частка яких поповнює лави безробітних громадян. Певні сподівання викликає Постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2010 № 577 «Деякі питання надання роботодавцям дотації для забезпечення молоді першим робочим місцем». Доволі значний перелік професій і спеціальностей, на представників яких розповсюджується дія документа, дозволить покращити становище і зменшити напругу на ринку праці.

На сьогодні практично відсутня будь-яка офіційна статистика щодо працевлаштування випускників спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність», хоча внаслідок специфіки змісту підготовки ринок праці для її представників виглядає доволі широким, у першу чергу, за рахунок її міжгалузевого характеру. Саме це дозволяє випускникам працювати в сфері державного управління, виробничих і комерційних структурах, освіті, медицині тощо. До того ж, як показують вибіркові спостереження, працювати успішно. Проте первинні посади, які вони займають, дуже часто не відповідають їх професійно-освітньому рівню. Згідно Класифікатора професій ДК 003:2007 випускники зазначеної спеціальності можуть обіймати посади, включені до таких професійних груп, як «професіонали» та «фахівці».

Однак тільки незначній частині випускників вдається здобути посаду помічника керівника, що належить до професійної групи «фахівці» і лише одиниці після отримання диплома працюють на посадах, що відносяться до професійної групи «професіонали». Натомість переважна більшість працевлаштовується на місце секретаря керівника, тобто технічного службовця, пов'язаного з інформацією, хоча остання посада згідно класифікатора вимагає лише диплома молодшого фахівця або наявність професійно-технічної чи повної загальної освіти. Отже, спостерігається невідповідність освітнього рівня посаді, яку обіймає випускник. Й таким чином склалася небезпечна диспропорція між зростаючою важливістю документно-інформаційної діяльності в сучасному виробництві, відповідальністю праці фахівців, що її виконують, а також стрімким зростанням їх інформаційних навантажень, з одного боку, й застарілими уявленнями про ієрархію посад, їх формальною номенклатурою, розмірами статків та суспільним ставленням до інформаційних працівників – з іншого. З одного боку, інформаційний працівник вже давно «переріс» секретарську, виконавчу по суті, посаду й перетворився в організатора інформаційної діяльності у підприємстві, фірмі, державній установі, фактично виконуючи функції помічника керівника з інформаційної діяльності (Chief Information Officer – CIO, за західною практикою), особливо у малому й середньому бізнесі. З іншого – наше суспільство не квапиться визнавати вимоги, що привносяться у виробничий процес інформатизацією, демонструє пригальмовану соціальну рефлексію. В Україні остання обставина має і суб'єктивну причину: країна все ще знаходиться в стані «перманентного перерозподілу» власності (достатньо згадати безпорадний «Луганськтепловоз»), тому інформаційні аспекти виробництва, та й відповідні функції і фахівці – все це відкладається на майбутнє, коли у вітчизняному виробництві переважатимуть креативні тенденції (як це має місце у розвинених країнах). Але ж коли вони стануть дійсно затребуваними, організувати їхню підготовку вже буде запізно, адже система освіти повинна дещо випереджувати потреби виробництва, особливо в добу інформатизації. Тому, як не дивно, система освіти в даному випадку працює на майбутнє, випускаючи на «пташиний двір» виробництва «гидке каченя» – фахівця з документознавства та інформаційної діяльності. Та чи стане він тим, ким має стати в інформаційному суспільстві, залежить врешті від своєчасності та адекватності соціальної рефлексії щодо ролі інформаційної професії у сучасному виробництві, змісту підготовки фахівців, займаних посадами та системи оплати праці. Й тут треба вказати на істотність зворотного зв'язку між

соціальним визнанням інформаційної професії й спрямуванням інтелекту у відповідну сферу діяльності. Простіше кажучи, якщо інформаційна професія не отримує всебічної соціальної підтримки, сподівання, що її зажадатимуть найбільш талановиті й амбітні представники нашої молоді, скоріше будуть марними.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, існує потреба у суттєвому підвищенні соціального статусу інформаційної професії. Спостереження, на жаль, говорять про протилежну тенденцію: ставлення до її носіїв залишається точнісінько таким, яким воно було в індустріальну добу. Але ж на дворі вже XXI століття! Можна констатувати, що теорія інформаційного суспільства (та й західна практика) й досі не знайшли відгуку у вітчизняній практиці.

Потрібно негайно переглядати «убудованість» фахівця з документознавства та інформаційної діяльності в структуру посад, ієрархію управління, систему оплати праці. Це впливає не тільки зі спостережень за долею інформаційної діяльності та відповідних фахівців у країні, але й з об'єктивних світових тенденцій розвитку та потреб інформаційного суспільства.

Література

1. Онікієнко В.В. Розвиток ринку праці України: тенденції та перспективи / В.В. Онікієнко, Л.Г. Ткаченко, Л.М. Ємельяненко / за ред. В.В. Онікієнка. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – 286 с.

2. Про соціально-економічне становище України за січень-червень 2010 року [Електронний ресурс] – Спосіб доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.

3. Сидорина Т.Ю. Феномен свободи в умовах глобалізації / Т.Ю. Сидорина, Т.Л. Полянников, В.П. Филатов – М.: РГУ, 2008. – 410 с.

КОНЦЕПЦІЯ ЛОГІСТИКИ В СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ОСВІТИ

Плахута Г. А., Плахута О. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Україна сьогодні вийшла на такий етап соціально-економічного розвитку, який вимагає розробки не лише тимчасових проектів подолання негативних явищ в економіці країни, але й розробки цілісної маркетингової концепції розвитку суб'єктів підприємництва на мікрорівні з урахуванням тенденцій зміни всіх факторів виробництва. Основою формування стратегії економічного розвитку є виявлення ринкових проблем і можливостей, облік усіх ресурсів, необхідних для їх реалізації.

Досліджуючи макроекономічну динаміку попиту на ринку праці, можна стверджувати про існування трьох груп визначальних чинників, що впливають на стратегію трансформації національного ринку освіти в Україні:

- ринкова орієнтація економіки;
- інтеграція в Європейський Союз;
- посилення впливу мегатрендів (глобалізації, інформатизації, екологізації, індивідуалізації тощо).

Концепція маркетингу як основа ринково орієнтованого управління і концепція логістики як основа системоорієнтованого управління на сучасному етапі все більше пронизують усі сфери діяльності людства. Не є винятком і національний ринок освіти, для котрого характерна наявність цінової конкуренції, набуття рис ринку покупця, позитивна динаміка трансформації ринкових відносин на ринку освіти.

Але для того, щоб конкуренція дійсно стала позитивним фактором в розвитку освіти, вищі навчальні заклади (ВНЗ) повинні прийняти маркетингову концепцію управління. Використання даної концепції повинно базуватись на розумінні вигоди, яку споживачі (студенти, абітурієнти, підприємства) очікують від послуги, що їм пропонується. Менеджери навчальних закладів повинні знати, хто є їхніми потенційними студентами, яку кваліфікацію або навички бажають отримати, хто прийняв рішення про перелік тих чи інших спеціальностей у ВНЗ тощо. Тільки при детальному знанні відповідей на ці та ряд інших запитань можна сформувати обґрунтовану стратегію ВНЗ, підвищити імідж освітньої установи, визначити напрям розвитку системи освіти в Україні загалом.

Водночас є істотні розбіжності у функціонуванні матеріальної логістики і логістики кадрів, особливо з вищою освітою. Тривалість підготовки спеціалістів із вищою освітою порівняно з тривалістю матеріального виробництва продукції більш ніж значна, і ця обставина аргументує значення довгострокового прогнозування. Ця особливість посилюється великою тривалістю формування «виробничої потужності» навчання (кадрове, методичне та матеріально-технічне забезпечення), низькою мобільністю в просторовому відношенні.

Попит на спеціалістів також географічно сегментований, що не дозволяє його кваліфікувати як достатньо однорідний у масштабах держави через низьку мобільність, неспроможність передислокації. І нарешті, існує фазове порушення відповідності прямування реальних і номінальних потоків. Якщо у сфері матеріального виробництва фінансові потоки рухаються в напрямку, оберненому стосовно матеріальних потоків, то у сфері вищої освіти є і одно направлене прямування, і відсутність адекватного прямування фінансового потоку. Так, у сфері забезпечення навчального закладу немає традиційної закупівельної (заготівельної) логістики «основних матеріалів і закупних частин», якими є абітурієнти, з тієї причини, що вони ж оплачують вартість навчання (у недержавних закладах), або за них це робить держава. При цьому в обох випадках ці фінансові потоки можна розглядати як безповоротні безстрокові безпроцентні кредити, використовувані на придбання «допоміжних матеріалів» і на фінансування процесу освіти. Специфічного характеру у процесі освіти набуває логістика збуту, для якої характерна переважна відсутність фінансових потоків.

Інше розуміння поточкових процесів у логістиці освіти можна представити концепцією накопичення спеціальних знань, тобто особистість, підприємство, держава шляхом авансового фінансування процесу освіти замовляє «виробництво знань і навиків у людському обличчі». Це можна представити і як виробництво з «давальницької сировини». В обох випадках ми маємо повну тотожність із традиційним протилежним прямуванням реальних і фінансових потоків в оптимальному виконанні за типом системи Канбан.

У нашому уявленні використання концепції маркетингу і логістики в стратегії розвитку національного ринку освіти передбачає реалізацію таких принципів:

- принцип корисності місця і часу, що передбачає підготовку кадрів у тому місці й у такий час, де і коли на них існує реальний попит (на відміну від концепції виробництва, що спричинить збільшення трансакційних (логістичних витрат);
- принцип системності, що інтегрує засоби і процеси (середовище абітурієнтів, «освітня» потужність, освітній процес, забезпечувальні ресурси, середовище використання (споживання));
- принцип мінімуму повних витрат (освітні витрати + логістичні витрати + збитки від відсутності глобального попиту);
- принцип урівноваженого рівня обслуговування (повне задоволення замовника терміном підготовки, надійністю, якістю і сучасністю знань, вартістю навчання);
- принцип ефективності витрат, що відповідає забезпеченню субституціональності освітнього продукту.

Реалізація викладених принципів викличе функціональні зміни на ринку вищої освіти України (посилення ролі чинника попиту), інституціональні зміни (досягнення оптимального рівня співвідношення державних і недержавних навчальних закладів) та «ін-

струментальні» зміни (використання теорії логістики в просторово-часовій локалізації навчальних закладів).

Таке розуміння концепції трансформації ринку освіти України, що передбачає превентивні зустрічні дії інституцій ринку освіти, своїм походженням ідентифікується з реакцією на ті об'єктивні чинники, які притаманні нинішнім трансформаційним процесам в економіці України загалом та трансформаційним процесам у структурі попиту на працю зокрема.

Отже, побудова стратегії національного ринку освіти повинна ґрунтуватися, по-перше, на маркетинговій концепції його функціонування (урівноваження пропозицій праці попиту на неї), по-друге, на пріоритетному врахуванні того, що ціна рівноваги буде визначатися насамперед динамікою структурних змін в економіці країни, тобто факторам попиту на працю та динамікою структурних змін в пропозиції кадрів, по-третє, на необхідності формування адекватного структурним змінам рівня мобільності ринку освіти та, по-четверте, на перманентному використанні логістичних концепцій, оскільки це забезпечуватиме системну витратну оптимізацію.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ МЕЖДУНАРОДНОГО БИЗНЕСА В ОФФШОРНЫХ ЗОНАХ

Петрук П. Б.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Оффшорные юрисдикции представляют широкие возможности для достижения как законных, так и незаконных целей практически неограниченному кругу лиц в любом регионе мира.

Мотивы, не связанные с совершением преступлений.

Наиболее часто оффшорные зоны используются предпринимателями в целях налогового планирования, то есть легальной оптимизации налоговых платежей. Налоговое планирование связано с осуществлением сделок, которые имеют налоговую мотивировку, но соответствуют букве закона.

Другой важной причиной использования оффшорных схем является защита активов биз-неса и минимизация риска их экспроприации при осуществлении предпринимательской деятельности в политически или экономически нестабильной стране. Защита активов - это комплекс законных действий, направленный на создание условий, при которых активы становятся недопустимы для внешних посягательств, будь то государство, кредиторы, нежелательные родственники или прочие претенденты.

Задачи защиты активов:

- создать ситуацию, при которой к лицу, контролирующему активы, невозможно предъявить требования передать их в собственность третьих лиц,

- отделить лицо, контролирующее активы, от формального права собственности с тем, чтобы у этого лица не возникали налоговые обязательства, связанные с владением этими активами,

- обеспечить передачу этих активов по наследству в соответствии с пожеланиями их владельца.

Страны с высокими налогами изо всех сил стараются затруднить своим бизнесменам использование оффшоров. Для этого они используют: политический и экономический шантаж, требуя отменить все налоговые льготы; договоры об обмене налоговой информацией; «черные» списки.

Существенной причиной использования налоговых убежищ, не связанные с бизнесом. Например, секретность оффшорных юрисдикции может быть полезна для стороны в гражданском судебном разбирательстве, например, при разводе.

Хотя имеется ряд законных оснований использования оффшорных территорий, вместе с тем они создают и облегчают возможности злоупотреблений и преступлений. Наиболее важным фактором,

благоприятствующим совершению преступлений, является режим финансовой секретности. Он создает благоприятные условия для эффективной маскировки следов совершения преступлений. В распоряжении преступников появляются эффективные инструменты противодействия деятельности правоохранительных органов по документированию фактов сокрытия доходов, анализу денежных потоков и выявлению источников финансовых фондов. Оффшорные юрисдикции используются для генерирования фиктивной финансовой документации, для придания видимости законности незаконной экономической деятельности. В структуре мотивов криминального использования оффшорных зон можно условно выделить две группы: имеющие целью совершение или сокрытие налоговых преступлений, и связанные с совершением и сокрытием иных экономических преступлений. - использование оффшорных зон для облегчения уклонения от налогов.

Оффшорные юрисдикции открывают возможности для бесчисленного множества схем уклонения от налогов. Большинство их предполагает использование в основном различных типов общих компаний, а также оффшорных трастов, оффшорных банков, оффшорных страховых компаний и других специализированных компаний.

Простейшая схема оффшорных операций, имеющих налоговую мотивировку, основывается на использовании универсального принципа налогового законодательства, в соответствии с которым обязательному налогообложению подлежат те доходы, источник которых находится на территории данного государства; В тех случаях, когда источник дохода находится за рубежом и/или локализован недостаточно определенно, он может исключаться из сферы налоговой ответственности в данной юрисдикции. Такая ситуация возникает, например, при оказании услуг во внешней торговле, посреднических уснуг, в консультационном бизнесе и т.д. полученные таким путем доходы могут поступать на счета оффшорных фирм.

Бартерные операции через посредничество оффшорной фирмы. Суть данной схемы состоит в том, что оффшорная компания выступает в качестве посредника между двумя фирмами, осуществляющими бартерный обмен товарами. При этом основной доход от сделок формируется у оффшорной компании. Доход оффшорных организаций выводится из-под налогообложения при осуществлении международных операциях. В ряде случаев это возможно и в пределах границ одной страны.

Операции с долговыми обязательствами. Суть схемы состоит в том, что оффшорная компания покупает долговые обязательства с дисконтом с последующим их погашением по номинальной стоимости. Результатом является получение фирмой дохода, который освобожден от налогообложения или облагается по минимальной ставке.

Операции с ценными бумагами. Суть схемы состоит в приобретении оффшорной компанией ценных бумаг с последующей перепродажей их другому лицу по более высокой цене. В основном подобные операции применяются на зарубежном рынке ценных бумаг. Если это украинские ценные бумаги, то компания открывает счет в украинском банке, переводит на него деньги, а потом закупает и продает ценные бумаги, используя украинское доверенное лицо, которое действует от имени и за счет своего «иностранный» партнера.

Торговые операции при посредничестве оффшорных фирм.

В рамках первого варианта не регистрируется официального представительства оффшорной компании в Украине. Оффшорная компания открывает счет в соседнем государстве, закупает с него товары у украинских поставщиков за гривны по низким ценам, продает своей украинской фирме или своим обычным покупателям дороже. Прибыль ук-

раинской фирмы уменьшается или вообще все обороты проходят не через нее, а через оффшорную компанию.

В рамках второго варианта оффшорная компания становится на налоговый учет в Украине и открывает счет в украинском банке. Заключает через своего представителя договор с украинской фирмой о совместной деятельности. Потом получает справку из налоговой Службы Кипра об избежании двойного налогообложения в Украине.

При этом кипрская компания: предоставляет украинскому партнеру ноу-хау на продукцию, которую будет изготавливать украинская фирма и технологию производства; закупает оборудование для производства и размещает его на площадях украинского партнера; осуществляет контроль за производством продукции; закупает комплектующие и сырье.

Украинская компания: предоставляет производственные площади, трудовые ресурсы, управление производством, несет повседневные затраты; получает выручку от продаж и перечисляет часть дохода на гривневый счет иностранного партнера.

В Украине кипрская компания не платит налоги с дохода от подобной деятельности, а также налоги на имущество и от его использования.

Самофинансирование. Суть схемы состоит в предоставлении оффшорной компанией кредита компаниям-партнерам, не находящимся в оффшорной зоне. Кредит может быть возвращен оффшорной компании с согласованным процентом. Процент, выплачиваемый зарубежной компании, снижает налогообложение в стране, где он был получен, но не подлежит налогообложению или подлежит минимальному налогообложению в оффшорной зоне.

Мотивы, связанные с совершением экономических неналоговых преступлений.

Оффшорные юрисдикции стали сегодня важным компонентом процесса отмывания денег. Это обусловлено, в основном, двумя причинами. Первая причина заключается в том, что правоохранительные органы развитых стран накопили значительный опыт выявления и преследования тех, кто вовлечен в процесс внутреннего отмывания денег. Вторая причина состоит в том, что по мере возникновения все большего количества юрисдикции финансовой секретности, преимущества от ведения с ними дела стали широко известны.

Отмывание денег через оффшорные банковские убежища, трасты и корпорации конвертирует преступную прибыль в легальные доллары. Миллионы наркодолларов и доходов от другой незаконной деятельности отмываются через оффшорные организации, а затем переводятся через трасты, фиктивных лиц и так далее для приобретения недвижимости и законного бизнеса.

Использование банков, созданных в оффшорных юрисдикциях, для осуществления мошеннических операций против банков и бизнес-структур других стран. Широкое распространение получил выпуск фиктивных или необеспеченных векселей, депозитных сертификатов и других финансовых инструментов. Этому благоприятствуют такие особенности оффшорного режима деятельности банков и других компаний как фактическая анонимность владельца, минимальные затраты для учреждения банка, отсутствие законодательных требований к размеру уставного капитала либо неэффективный контроль за соблюдением законодательства, возможность создания фирм с названиями, вводящими в заблуждение.

Оффшорные юрисдикции используются также для рекламы ложных налоговых убежищ. Используя оффшорную зону со строгими законами банковской секретности, преступники могут замаскировать ложный характер убежища. Они могут использовать фиктивные ссуды для обмана корпораций с целью образования «вычитаемого» процента, ложной переоценки инвестиций, подписывать документы задним числом или возможных «инвестиций» несуществующих активов .

**СТАВЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО УЧАСТІ ОСЕРЕДКІВ РПЦ В
ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ДОНБАСУ У 20-ТІ РР. ХХ СТ.
(до питання про зміст вищої історичної освіти в Україні)**

Підченко С. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Останні десятиріччя Церква все більше входить до життя пересічного мешканця та державних структур. Формування громадянської свідомості, патріотизму неможливі без духовного відродження, важливу складову якого становить освіта. Суспільство спостерігає будівництво храмів та часошень при навчальних закладах, не втихають дискусії з приводу доцільності повернення Православ'я до середньої та вищої школи. Для успішного розв'язання сучасних освітянських проблем варто ретельно проаналізувати історичний досвід, відтворити цілісну картину діяльності та місця РПЦ в освітньо-культурному розвитку України.

Проблемами культурно-просвітницької місії ПЦ та духовенства у 20-ті рр. ХХ ст., серед іншого, займалися Т.Бобко, О.Бойко, А.Фесенко, О.Форостюк. Дослідники вивчали не тільки особливості державно-церковних стосунків та правове становище Церкви, а й визначили її співробітництво з освітніми закладами переважно в першій половині 20-х рр. Автори визначають, що залучення духовенства до праці на ниві освіти в умовах тиску на Церкву стало можливим завдяки авторитету духовенства та нагальної потреби у викладацьких кадрах.

В дореволюційній Росії Православна Церква проявляла свою діяльність у різних напрямках, один з них – у сфері освіти, система якої у дореволюційній Росії складалася з державних, церковно-приходських та приватних навчальних закладів. Революційні зміни державного устрою не обійшли і систему освіти, яка безпосередньо впливала на систему цінностей і норм поведінки людини. Церква утратила контроль над навчально-виховним процесом у середніх та вищих навчальних закладах. Викладання „Закону Божого”, якому приділялося більше уваги ніж іншим шкільним предметам, було заборонено.

У зв'язку з декретом „Про відокремлення церкви від держави і школи від церкви”, у рамках боротьби за молодь, та постановою НКУ от 23 квітня 1921 р. всім навчальним закладам, де вивчалися загальноосвітні дисципліни, заборонялося викладати релігійні віровчення та закону Божого особам, які не досягли 18 років. Місцеві доповіді, які надходили до НКВС, повідомляли, що в деяких округах регіону в школах залишилося релігійне навчання. Тому для виявлення негативних прикладів проводилося обстеження навчальних закладів. Директива Пленуму ЦК КП(б)У від 16 жовтня 1922 р. вимагала, під страхом звільнення чи притягання до суду, від усіх службовців і в першу чергу вчительського персоналу не тільки не втручатися у церковне життя, а й проводити боротьбу з релігійними забобонами. Усі Главки, Управління НКП та всі ДУБОНО отримали циркуляр уряду, в якому категорично пропонувалося точно виконувати розпорядження Раднаркому від 7 березня 1921 р. про неприпустимість викладання у закладах народної освіти священників чи осіб, які знаходяться на матеріальному забезпеченні в установах релігійного культу.

Регіональна система освіти, яка тільки розпочала своє формування, готувала фахівців зі слабким рівнем загальної культури та обмеженою за обсягом і глибиною освіченістю, тому колишні церковнослужителі, освічені люди, знаходили собі роботу у виконавчих комітетах, сільських радах, навчальних закладах, рахівниками, обліковцями тощо. У Луганську місцеві більшовики в антирелігійній боротьбі за головну мету ставили відрив населення від Православної Церкви, авторитет якої у 20-х роках ХХ ст. залишався досить високим серед населення, приймали рішення про недопущення служіння у навчальних закладах священників та осіб, які знаходяться на матеріальній або службовій залежності від

установ релігійного культу. Правюча партія на XII з'їзді ВКП(б) у 1923 р. рекомендувала у мережі загальної освіти організувати атеїстичні курси.

Радянська влада мала чітко спланований комплекс заходів, спрямованих на поширення у суспільстві антирелігійних настроїв та впровадження комуністичної ідеї через залучення відповідних установ, а школа серед них займала провідне місце. Роль релігійної пропаганди була спрямована на заміну релігійного світогляду матеріалістичним. Робота не пройшла безслідно, через півтора роки на засіданні президії Луганського окрвиконкому відмічалось, що „посилена пропаганда серед населення необхідності загального навчання і недоцільності та шкідливості викладання Закону Божого зменшувала вимоги населення до введення у школах викладання цього закону”.

УДК 378(477)

ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ДОСВІДУ РАДЯНСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ: ВИСНОВКИ ДЛЯ СУЧАСНОСТІ

Сафонова Н. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Освітня сфера, яка є складовою духовного і культурного життя, завжди певною мірою відзеркалює соціально-політичні особливості і економічний стан суспільства на різних етапах його розвитку. Актуальність обраної теми полягає в тому, що ціла низка аспектів розвитку одного з головних джерел відтворення інтелектуального і формування науково-технічного потенціалу нації за радянський час – системи вищої освіти – не є у повній мірі науково вивченою. Без дослідження різних аспектів цієї проблеми завершення формування цілісної картини про розвиток духовного життя українського суспільства, його надбань та відтворення втраченого за ХХ ст. є ускладненою. Значна низка попередніх дослідників історії розвитку різнобічних аспектів вищої школи – Алексєєв Ю., Бистра М., Васильчук Т., Галкин К., Головкин Н., Даниленко В., Зезина М., Кремень В., Куцаєва Т., Майборода В., Ніколаєнко С., Шепотько В. та ін. – висвітлюють складний шлях освітньої сфери у різні періоди історичного часу.

Управління освітою здійснювалося на основі загальносоюзних нормативних документів, що визначало уніфікацію системи освіти як у СРСР, так і в Україні. В умовах СРСР, коли єдина політична сила узурпувала право визначати і контролювати розвиток країни, КПРС, визнана конституційно як спрямовуюча сила, окреслювала перспективи розвитку держави і керувала життям суспільства, рішення пленумів КПРС стосовно вищої освіти, які оформлювалися спільними постановами з Радою Міністрів СРСР або Радою Міністрів України, фактично відігравали роль законодавчих положень. Водночас відділи ЦК КПУ науки і учбових закладів, пропаганди та агітації мали право контролю над створеним Міністерством вищої та середньої спеціальної освіти України. Протягом 1969-1990 рр. у МВССОУ діяло управління з викладання суспільних наук водночас при наявності сектора суспільних наук у ЦК КПУ [1]. Постанови ЦК КПРС «Про подальше вдосконалення вищої освіти в державі» (18 липня 1972 р.) і «Про подальший розвиток вищої школи і підвищення якості підготовки фахівців» (12 липня 1979 р.) відображали стратегію розвитку вищої освіти, яка за синтезом господарчих потреб та ідеологічного контролю залишалася незмінною [2]. У розділі 8 «Вища освіта» Закону «Про народну освіту» (1974 р.) вказувалось на зв'язок навчання з комуністичним вихованням, а ст. 57 визначалась одна з найважливіших цілей освіти – надання практичних навичок і знань з організації масово-політичної та виховної роботи [3]. Постанови і рішення партійних з'їздів, пленумів і конференцій, у яких

питання ідеологічного впливу КПРС і КПУ відігравали важливу роль, фактично формували гуманітарну площину освітньої політики.

У підготовці кадрів основоположним був принцип поєднання навчання із практикою або роботою на виробництві, який дозволяв поєднувати теоретичну підготовку з практикою, забезпечувати кращу підготовку спеціалістів, сприяв збільшенню можливостей трудящих здобути середню спеціальну та вищу освіту. Тому достатньо вмотивованим є визначення відповідною постановою вечірнього та заочного навчання як основної форми підготовки спеціалістів середньої кваліфікації [4]. У вищій школі реалізація принципу поєднання навчання з практикою призвела до закріплення за кожним вищим навчальним закладом підприємств, установ і організацій для виробничої роботи та практики студентів, а також розширення заочного навчання. Заочні відділи працювали майже в усіх вищих навчальних закладах.

Тривалий час стратегія розвитку вищої школи у поєднанні економічних потреб та ідеологічної складової залишалася в УРСР незмінною. Цей час радянської історії висував свою модель ідеологічної заангажованості освіти, в якій наголошувалось на застосуванні різних форм комуністичного впливу на свідомість молодих людей. Можна стверджувати, що згодом курс «стабілізації» зафіксував ставлення до суспільних наук – історії, філософії та їх похідних (наукового комунізму, наукового атеїзму та ін.), або ж до «соціалістичної політекономії», як до засобу безперечного визнання непохитності радянського способу мислення і життя. Отже, в досліджуваній період ідеологічна роль суспільних наук, яку влада відводила останнім, набула у вищій школі більш сталого характеру.

Провідними тенденціями освітньої політики в УРСР можна визначити централізацію управління та посилення впливу ідеології в сфері освіти; підпорядкованість освітянської діяльності загальній радянській стратегії, в якій суспільні науки були інструментом формування комуністичної свідомості й водночас засобом її розповсюдження у суспільстві. Останнє виявилось передумовою морального протистояння і падіння рейтингу вітчизняної вищої школи.

Подальше дослідження означеної проблематики доцільно, на наш погляд, розглянути у контексті порівняння стратегії і напрямів реформування вищої освіти в УРСР і вітчизняної вищої школи часів незалежності. Вивчення досвіду розвитку української вищої освіти у другій половині ХХ ст. і пов'язаних з цим процесів важливо для розуміння як наслідків попередніх трансформацій, так і результативного пошуку нових шляхів еволюції вищої школи.

Література

1. ЦДАВОУ. – Ф. Р-4621. – Оп. 13. – Спр. 8653. – Арк. 11.
2. Вопросы идеологической работы КПСС. Сб. документов. 1965-1973. – М.: Политиздат, 1973. – с. 402-413.
3. Закон УРСР “Про народну освіту” // ВВР УРСР. – 1974. – № 28. – С.233.
4. Закон про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР. – К.: Рад. шк. 1959. – 33 с.

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ І ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

SOCIO-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Afonina I.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

This paper analyzes and determines the various socio-psychological aspects towards learning English. The study focuses on what is considered as the two most important social psychological variables: attitude and motivation. Domain use is also investigated to know the present linguistics reality and features importantly in describing the motivational orientations of students. In effect, the research ultimately shows that students focus on English for its 'functional role' (i.e. its utilitarian value) in limited and discrete domain areas where knowledge of English is required.

A substantial amount of research has been conducted in the study of motivation in second/foreign language learning. The primary purpose of this study is to examine individual and social variables in learning English as a foreign language and to investigate the domains of English. A socio-psychological investigation of the learner is important in both understanding the learning situation and the learners' mindset towards English.

With the present learner-centric teaching process where the teacher is the only monitor, the most effective way to get insights into the learning process is to study the learner's attitude towards learning English language. The learner's attitudes relate immediately to the language-learning situation and the environment as a whole. It is generally agreed that positive attitudes facilitate the learning process, though attitudes do not necessarily determine behavior. After all, attitude is one of the variables which affect behavior. An investigation into learner's attitudes is a means by which language teachers, education planners, syllabus designers and researchers can gain greater insight into the language learning /teaching process. Kachru (1994) mentions, 'Attitude concerning the ontological status of the verities of English is one of the keys to understand the role of English in its world context'.

For an obvious reason adult learners at the university level have been selected. It is more appropriate to investigate the attitudinal and motivational level of graduate students, as the issue of psychological maturity comes into the fore. As they are expected to have a better understanding of their future careers, their attitude would obviously be different and that would influence their learning process.

There is a wide variety of factors such as: *age, attitude, motivation, aptitude, amount of exposure, and anxiety etc* in second language learning. These are also responsible for individual differences in learning a second (L2) / Foreign Language (FL). In social psychology, it is a widely accepted fact that learner's individual differences have significant impact on the learner's overall L2/FL performance. That is why the major focus of the recent research in social psychology has been on various social psychological variables like, attitude, motivation, age, aptitude, anxiety, intelligence etc, and their impact on Second Language Acquisition (SLA). Gardner

(1985) proposes that second language acquisition is 'truly a socio-psychological phenomenon. It is concerned with the development of communication skills between an individual and members of another cultural community.

Stephen Krashen (2002) hypothesizes the 'affective filter' that consists of various psychological factors, such as anxiety, motivation, and self-confidence, which can strongly enhance or inhibit second language acquisition. An input rich environment is required where the learners can be relaxed, motivated and self confident in acquiring the second language successfully. Krashen (2002) contends that learners with high motivation, self-confidence, a good self-image, and a low level of anxiety are well-equipped for success in second language acquisition.

Schumann (1978, 1986) mentions *attitude* as a social factor along with other variables like 'size of learning group', motivation as an affective factor alongside 'cultural shock'. He proposes and lays out the Acculturation model (Schumann 1978, 1986) in which he examines the effects of personal variables such as relative status, attitude, integration, amount of time in the culture, size of the learning group, and cohesiveness of the group on adult language learning. He suggests that the degree of acculturation determines the level of second language acquisition.

Gardner and Lambert (1972) distinguish between attitude and motivation. They define 'attitude' as the persistence shown by the learner in striving for a goal, where as 'motivation' is seen in terms of the overall goal or orientation. Gardner and Lambert (1972) introduced the dichotomy of *Instrumental* and *Integrative* component of the attitude and motivational orientation of second language learning situation. *Instrumental* means language learning for a utilitarian value or purpose; in contrast, *integrative* orientation is when the learner takes interest in the TLC (Target Language Community) and their culture in an open minded way with a genuine interest to become a member of that group. Gardner and Lambert (1972) in *Attitudes and Motivation in Second Language Learning* postulate the theory in brief:

This theory, maintains that the successful learner of a second language must be psychologically prepared to adopt various aspects of behaviour which characterize members of another linguistic-cultural group. The learner's ethnocentric tendencies and his attitudes toward the members of the other group are believed to determine how successful he will be, relatively learning the language. His motivation to learn is thought to be determined by his attitudes toward the other group in particular and toward the learning task itself.

The results show the respondents' clear inclination towards instrumental orientation whereas, the informants accept that they learn English '*to think and behave like the native speakers of English*', another part agree with the statement that '*they must learn the necessary English to understand English novels and story books and appreciate English movies; otherwise their English learning will be useless*'. A certain percent of the students agree that '*English will help them to understand the native speakers and their way of life*'. A higher percentage of the students agree with the respective statements that they learn English because, '*English is needed to complete the graduation successfully*', '*for higher studies abroad*', '*to become a knowledgeable person*', and '*to get a good and high ranking job*'.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ 14-16 РОКІВ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бохонкова Ю. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Навчальна діяльність - це один з основних видів діяльності людини, спрямований на її саморозвиток через опанування способами предметних і пізнавальних дій, узагальнення за формою теоретичних знань. З суспільної точки зору учіння - це особлива форма

соціальної активності особистості. У цьому відношенні їй притаманні певні соціальні функції. З одного боку, як форма активності індивіда навчальна діяльність виступає основною умовою й засобом його психічного розвитку, забезпечуючи засвоєння теоретичних знань, а через них - і розвиток тих здібностей, які в них "кристалізовані". З іншого боку, учінню належить провідна роль у формуванні змістових характеристик особистості. Як форма соціально прийнятного співробітництва дитини з дорослими та дітьми така діяльність виступає одним з основних засобів включення підростаючого індивіда в систему соціальних відносин, у колективну діяльність, у ході якої він засвоює суспільні цінності та норми людського життя. Ефективним процесом навчання може вважатися тоді, коли в ньому передбачено необхідну єдність навчальних впливів або дій на учня, засвоєння або заломлення їм цих впливів та самостійної діяльності учня по оволодінню знаннями, вміннями, навичками. Тому кожна з чотирьох груп загальних умінь і навичок (навчально-організаційні, навчально-інтелектуальні, навчально-інформаційні і навчально-комунікативні), передбачених шкільною програмою, повинна спиратися на ті психологічні параметри, які забезпечують успішність їх формування у різних класах учнів середньої школи, зокрема, на вікову і індивідуальну готовність до розуміння навчальних дій.

З переходом в підлітковий вік зв'язана суттєва перебудова навчальної діяльності школяра. Новий, більш високий рівень навчальної діяльності визначається ступенем її самостійності. Матеріали Д.Ельконіна, Т.В.Драгунової та інших психологів показують, що на початку підліткового віку спостерігається велика різноманітність в рівнях розвитку навчальної діяльності - від найнижчого рівня, при якому відсутні елементарні вміння організувати самостійну роботу, через ряд проміжних форм, де, наприклад, самостійна робота спостерігається тільки при виконанні домашніх завдань, до найвищого рівня, при якому самостійно освоюється і новий матеріал, і навіть нові області знань. Проте перспективним відносно розвитку є саме останній рівень. Початок підліткового віку і зв'язується з початком формування найвищого рівня навчальної діяльності. Для підлітка поступово розкривається значення навчальної діяльності як діяльності по самоосвіті, спрямованої на задоволення пізнавальних потреб. Із загальним зростанням свідомого відношення до дійсності у підлітків помітно посилюється свідоме відношення до навчання. В своїй навчальній діяльності вони поступово переходять на новий, більш високий рівень, пов'язаний з новим відношенням до справжніх, глибоких знань, які приймають особове значення. Дослідження психологів встановили, що мотиви навчання у підлітків є складною структурою, в якій воедино злиті широкі соціальні мотиви (свідомість суспільної важливості придбання знань, необхідність навчання для підготовки до самостійного життя і праці), власне пізнавальні мотиви і особистісні мотиви (прагнення користуватися авторитетом і грати керівну роль в дитячому колективі), пов'язані з прагненням до успіху, з самолюбністю. При цьому деколи спостерігається суперечність: прагнення до придбання знань може поєднуватися з байдужим або навіть негативним відношенням до шкільного навчання.

Дослідження показали надзвичайно тісну залежність пізнавальних інтересів підлітків від постановки навчальної роботи. Класний керівник часто робить дещо несподіване для себе відкриття: його учень, який ще відносно недавно, в V класі, що цікавився колекціонуванням марок, футболом і кіно, тепер, в VII класі, починає серйозно цікавитися операціями по пересадці серця, генною теорією спадковості, сучасними теоріями космогонії. Вчителя іноді починає лякати таке невгамовне жадання знань, цікавість і допитливість, прагнення до всього нового, незвичайного, загадкового. Але в цьому і виявляється зростаюча розумова і творча активність підлітка. Інтереси підлітка стають не тільки більш широкими і різноманітними, але й більш глибокими і змістовними. Підліток багато читає і охоче розмовляє з приводу прочитаного, він є активним членом тих або інших кружків, відвідує виставки, експозиції тощо.

Но є ще й учні, у яких можна пронаблюдати несформованість необхідного для даного віку або ступеня навчання рівня психічного розвитку. Це веде до того, що визначувані

шкільною програмою знання, уміння і навички не можуть бути засвоєні в належній мірі і, отже, не гарантують необхідну підготовку школярів. Останнє відображається не тільки на успішності вчать, але і на їх відношенні до навчання, до школи в цілому, на їх емоційному самопочутті, на характері взаємостосунків з однолітками, вчителями, батьками, на особливостях загального і учбового навантаження.

У підлітковому віці дуже яскраво виявляється, з одного боку, прагнення до спілкування і спільної діяльності з однолітками, бажання жити колективним життям, мати близьких товаришів, друга, а з іншого – не менше сильне бажання бути прийнятим, визнаним, поважаним товаришем. Спілкування з однолітками є особливою школою розвитку соціально-моральної дорослості підлітка. Це спілкування є практикою по оволодінню новими способами соціальної взаємодії в колективі, які засновані на нормах моралі дорослих. Саме в практиці відносин з товаришами ця мораль засвоюється перш за все. Підлітки прагнуть спілкування і дружби з однокласниками, які користуються пошаною, авторитетом. Проте, відносини з близьким товаришем, другом є предметом особливих роздумів підлітка. Він прагне розібратися і віддати собі звіт в тому, що в цих відносинах і в товариші йому подобається, а що – ні, порівнює його відношення до себе і своє до нього, виділяє вчинки, які кривдять, прагне зрозуміти їх причини. Підлітку доводиться вирішувати, чи важливо добре вчитися, чи хоче він пристосовуватися до суспільства, яку роль грає релігія в його житті. В результаті мислення підлітків починає виходити за рамки їх колишніх вузьких інтересів і торкатися більш широких питань, які матимуть визначаюче значення в їх дорослому житті.

Під впливом шкільного навчання зростає самосвідомість, у підлітка розвивається уміння і потреба самостійно мислити. Підліток прагне мати власну думку, свої погляди і думки по цілому ряду питань, не покладається у всьому на авторитет батьків, вчителів, книги або підручники, схильний до суперечок і заперечень, причому у вельми категоричній формі.

Отже, якщо казати про особливості навчальної діяльності підлітків, необхідно підкреслити, що саме в процесі навчання відбуваються істотні зсуви в розвитку розумової діяльності. Під впливом шкільного навчання розвивається аналітико-синтетична діяльність, підлітки починають цікавитися не тільки конкретними фактами, але і їх аналізом, зміцнюється тенденція до причинного пояснення, учні прагнуть виділити головне, істотне в матеріалі, опановують умінням обґрунтовувати, самостійно мислити, міркувати, порівнювати, робити висновки і широкі узагальнення

Зміст освіти постійно удосконалюється: поліпшуються діючі і створюються нові шкільні програми і підручники. Проте стає все більш очевидним, що подальше підвищення якості навчання можливе тільки при більш дієвому вживанні досягнень психологічної науки.

ПРОБЛЕМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Бриндак М. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями

Протягом останнього двадцятиріччя в світі йде процес формування інформаційного суспільства, а тому все більше розвиваються обчислювальні та інформаційні мережі – унікальний симбіоз комп'ютерів і комунікацій. Ось чому на сьогоднішній день дуже попу-

лярними під час вибору професії серед підлітків є комп'ютерні спеціальності, які вони прагнуть здобути як у вищих навчальних закладах, так і в професійно-технічних, залежно від рівня знань. Залучення та використання сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій в процесі навчального процесу має як позитивні, так і негативні наслідки. Зокрема, до негативних відносять соматичні (погіршення зору, порушення уваги, головний біль, перевтома, почуття фрустрації) та психологічні наслідки – формування залежності від комп'ютеру та інформаційних технологій. Тому актуальним є питання необхідності аналізу проблем, пов'язаних з негативним впливом комп'ютерних та інформаційних технологій на студентську молодь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розпочате рішення даної проблеми і на які спирається автор

В сучасній психологічній науці існує декілька напрямків дослідження проблеми: психологія спілкування в Інтернеті (Арестова О., Войскунский А., Янг К.); психологічний вплив комп'ютерних ігор (Іванов М., Зубарев С., Шапкін С., Шмельов А.). У вітчизняній психології до осмислення і вивчення особливостей розвитку старшого школяра зверталися Божович І., Виготський А., Гінзбург, Ельконін М., Кон Д., Мудрік Д., Петровський Л., Рубінштейн Л., Фельдштейн А. та ін.; теорії розвитку особистості в підлітковому віці розробляли Бюллер Ш., Давидов В., Коломінський Я., Кле М., Рубінштейн М., Фельдштейн Д.). Психологічні аспекти проблеми комп'ютерної залежності вивчали Алексеєнко М., Бабанін Л. та ін.. Аспекти формування, протікання та способи боротьби із даним видом залежності досліджували Сулер Д., Малих С., Янг К..

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена дана стаття. Суперечність досліджуваного нами питання полягає в тому, що здобуття спеціальності у напрямку комп'ютерних та інформаційних технологій потребує постійного вдосконалення та оновлення знань через швидкі темпи розвитку, змін та оновлення інформації у цій галузі науки, що потребує великих затрат часу як у навчальному процесі, так і в позаурочний час. Але саме це і стає одним із основних чинників формування комп'ютерної залежності та розвитку проблем, пов'язаних з даним видом адикції, у студентів під час освоєння комп'ютерної професії.

По суті ідея продуктивної профілактики комп'ютерної залежності зводиться до мети сучасної педагогічної науки, сучасного освітнього процесу – виховання гармонійно розвиненої особистості. Чим багатший духовний світ студентів, тим менше вірогідність розвитку будь-якої залежності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є розгляд питань, пов'язаних з проблемами комп'ютерної залежності у студентської молоді, а також вивчення шляхів подолання проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В підлітковий період відбуваються істотні особистісні перетворення, що характеризуються в першу чергу становленням Я-концепції, формуванням еталону особистості і переосмисленням системи особистісних відносин. Ми визначили, що хобі (які найчастіше підлітки розвивають, обираючи професію у цьому ж напрямку), захоплення виступають для підлітка як засіб самовираження, комунікації й ідентифікації, засіб досягнення престижного статусу у своєму середовищі. Іноді захоплення виступають своєрідним типом психологічного захисту, що призводить до розвитку адикції, залежності. У студентів комп'ютерних спеціальностей таким чином виникає ризик формування комп'ютерної залежності.

Виділяють наступні симптоми комп'ютерної залежності: а) психологічні симптоми: гарне самопочуття або ейфорія за комп'ютером; неможливість зупинитися, збільшення кількості часу, проведеного за комп'ютером тощо (на тлі соціальної дезадаптації й поглиблення у світ віртуальної реальності можуть з'явитися надлишкова агресивність і різні види антисоціальної поведінки); б) фізичні симптоми: синдром карпального каналу (тунельна

поразка нервових стовбурів руки, пов'язана із тривалою перенапругою м'язів); сухість в очах; головний біль по типу мігрені; біль у спині; нерегулярне харчування; зневага особою гігієною; порушення сну, зміна режиму сну.

Нами були виявлені основні фактори, що впливають на формування комп'ютерної залежності у підлітків – проблеми в спілкуванні з реальними людьми, незадоволені прагнення й бажання, нездатність самотійно й усвідомлено впоратись зі стресовими ситуаціями тощо. Більшою мірою комп'ютерними адиктами стають діти й підлітки, що мають нестабільні й конфліктні сімейні відносини, які не мають ніяких серйозних захоплень.

Висновки и перспективи подальших досліджень в даному напрямку

Лікування комп'ютерної залежності – складна проблема, яка вимагає узгодженої роботи фахівців різних областей науки. Враховуючи певні труднощі в здійсненні міжособистісних взаємодій і соціальної адаптації у студентів, що страждають комп'ютерною залежністю, в лікуванні слід використовувати переважно групові варіанти психотерапії. Процес подолання проблем комп'ютерної залежності повинен комплексно проводитись у взаємозв'язку родини та навчального закладу. Тільки у цьому випадку слід очікувати ефективних результатів. Для вищих навчальних закладів дуже важливим є комплексний процес фізичного та естетичного виховання. Саме потужний розвиток тіла й духу формує гармонійно розвинену, духовну особистість, для якої комп'ютер – лише засіб для отримання знань та один із багатьох способів проведення дозвілля.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ КОМПЛЕКТУВАННЯ ГРУП ПРИ ЗАСТОСУВАННІ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Вереїна Л. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Актуальність теми. Активні методи навчання і розвитку особистості посіли значне місце в освітній і практичній діяльності різної професійної спрямованості в останнє двадцятиріччя. У викладанні психологічних дисциплін найбільше застосування знаходить використання комплексу активних методів навчання, що має свою методологію, методику, цілі і завдання, специфіку проведення. Такий комплекс іменується соціально-психологічним тренінгом, в ході якого використовуються ділові та рольові ігри, групова дискусія та групове обговорення, психогімнастика, психомалюнки, релаксаційні техніки, тощо. Однією з актуальних проблем формування і функціонування тренінгових груп залишається проблема гомогенності-гетерогенності. Основні параметри, за якими аналізуються гомогенність і гетерогенність груп соціально-психологічного тренінгу – вік, освіта, рівень інтелекту, ціннісні орієнтації і, звісно ж, стать учасників. Тому обговорювана в статті проблема є **актуальною**.

Постановка проблеми. У літературі містяться суперечливі дані про те, яка група діє оптимально – та, у якій учасники подібні між собою за рядом параметрів, чи та, у якій учасники сильно розрізняються. Про які параметри мова йде, коли говориться про гомогенність і гетерогенність? Гомогенність - однорідність, гетерогенність – розходження між характеристиками і властивостями. Насамперед мають на увазі наступні параметри: стать, вік, освіта, рівень інтелекту, соціальний статус, тип особистості і стиль поведінки, психологічні проблеми, переконання і ціннісні орієнтації; цілі участі в групі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема гендерних взаємин актуалізувалася в останнє десятиріччя і окреслена в роботах як закордонних дослідників, а саме: Ш.Берн (дослідження законів чоловічої та жіночої поведінки), Д.Баррі, А Іглі, (вивчення

впливу соціальних норм на гендерні розбіжності), С.Мартіна (дослідження норм, що накладаються на чоловічі та жіночі ролі), тощо, а також у вітчизняних дослідженнях гендерних стереотипів в колі студентської молоді і дорослого населення (М.Гуза, О.Іванової, І Головньюової) та публікаціях російських вчених з вивчення гендерних особливостей поведінки (О.Юркової, І Кльоциної).

Мета дослідження – виявлення психологічних проблем у роботі тренінгових груп, пов'язаних з особливостями статі учасників.

Викладення основного матеріалу дослідження. У достатній мірі ясно, що однорідні за своїм складом групи споконвічно більш схильні до згуртованості, психологічна атмосфера в них більш комфортна, люди почувають себе більш вільно і розкуто. На це вказує, наприклад, І. Ялом. Однак, з погляду К.Рудестама, головним недоліком гомогенних груп є недостатній ґрунт для суперечок. Це призводить до зниження групової динаміки, до відсутності протиріч і конструктивних конфліктів, що іноді необхідні для успішної роботи групи.

На думку багатьох фахівців групової психотерапії (Бенніс і Шеппард, Витакер і Ліберман тощо), гетерогенність виступає умовою продуктивності функціонування груп, особливо якщо вона пов'язана з розходженням особистісних конфліктів, способів їх подолання, типів особистості і пережитих емоцій. Крім того, гетерогенність групи можна розглядати як ситуацію, що моделює реальні системи відносин учасників у навколишньому світі. Звичайно ж, шкоди групі може нанести велика різниця у віці учасників, у рівні їхньої освіти й інтелекту, у соціальному статусі і життєвих позиціях. Справді, "в один й той віз впрягти не можна коня і тріпетну ланицю". Разом з тим у соціальній психології добре відоме зростання продуктивності групової роботи у випадку визначеного сполучення людей різних типів і різних поглядів. Наприклад, наші спостереження в більш, ніж 230 тренінгових групах показали наступне. Якщо тренінгова група складається з жінок різних віків, то нерідко між жінками, різниця у віці яких складає 8-12 років, зміцнюються взаємини і відбувається конструктивне передавання й сприйняття життєвого досвіду від старших до молодших. Якщо різниця у віці між учасницями перевищує 18-20 років, то взаємини багато в чому залежать від ціннісних орієнтацій учасниць, і виникає діапазон відносин: від відносин типу «мати-дочка» до повного непорозуміння й аж до відкритої агресії в окремих випадках одна до одної на конфліктній стадії розвитку тренінгової групи. У чоловічих групах також важливо, щоб різниця у віці або соціальному статусі не виявилася занадто великою: юний і соромливий заводський слюсар не може саморозкритися і почувати себе комфортно в одній групі з домінуючим і вальяжним директором того ж заводу.

Як показує досвід, особливо деструктивно впливають на роботу групи ситуації, коли одна людина різко відмінна за будь-якими параметрами від інших. Одним з основних таких параметрів виступає стать учасників. Наприклад, менш ефективні групи, у складі яких одна жінка, а всі інші чоловіки, або навпаки, один чоловік в оточенні жінок. «Чисто жіночі» і «чисто чоловічі» групи також мають свою специфіку, зв'язану з статеворольовою ідентифікацією не тільки окремих учасників, але і групи в цілому. Тренери-чоловіки знають ситуації, коли в жіночій групі емпатійний, м'який ведучий на якомусь етапі розвитку групи починає сприйматися учасницями як подружка, з якою можна побалакати про що завгодно (виправдує себе приказка студентів-психологів: "чоловік-психолог – не чоловік..."). З іншого боку, жінка-тренер у чоловічій групі може сприйматися або тільки як емоційний партнер, або недовіра чоловіків до тренера як жінки спрямовується на мету, правила тренінгу і тренінговий процес як такий. Жінці-тренеру в чоловічих групах приходить переборювати бар'єр чоловічої солідарності з приводу рівня інтелекту, самостійності й інших загальноприйнятих жіночих якостей в уявленні тренуваних або чоловічої частини тренінгової групи. Якщо жінка тренер старше чоловіків-тренуваних більш, ніж на 15 років, у більшості випадків спостерігаються сприйняття психолога учасниками як турботливої, суворої, доброї, навчаючої матері чи навіть бабусі.

На думку К.Рудестама, групам з коротким курсом занять, а також тим групам, чиєю функцією є емоційна підтримка, показана велика гомогенність, у тому числі за статевою ознакою; групам, орієнтованим на тривалу роботу, метою якої є вироблення міжособистісного порозуміння, корисна в більшій мірі визначена гетерогенність.

Додаючи до сказаного вище про однорідність і різnorodність груп, особливу увагу привертає питання про те, кого слід, а кого не слід включати в тренінги. Хоча, як відзначає К.Рудестам, посилаючись на Лакіна, "до невідповідних для групового досвіду кандидатів належать особи, що під тиском критики стають або занадто тривожними, або занадто агресивними; особи, що демонструють у напруженій ситуації настільки сильні почуття до інших учасників групи, що ті відчувають себе переслідуваними, і особи з низькою самооцінкою, що постійно чекають заспокоєння". Незалежно від статі, вищевказані невротичні прояви або недоліки характеру можуть виявлятися як у чоловіків, так і в жінок. Разом з тим, на їхній прояв у тренінгових групах впливають також культурні традиції, у яких виховувалася людина. Так, у нашому емпіричному дослідженні методом екстраспекції з боку психолога й інтроспекції з боку учасників групи встановлено, що тривожність, уразливість у ситуаціях критики притаманна майже 70% жінкам, якщо неконструктивний зворотний зв'язок йде від чоловіків, і більш 60% схованої або наявної агресії, якщо така отримана від жінок. Чоловіки більш стримані в тренінгових ситуаціях у прояві негативних емоцій за рахунок доброзичливого психологічного клімату в групі і реагують в однаковій мірі як тривожно, так і агресивно (наявно або приховано) на неконструктивний зворотний зв'язок як з боку представників своєї статі, так і протилежного. Переслідуваними і нужденними в заспокоєнні частіше почувають себе жінки. Чоловіки в присутності жінок полюбують міркувати, як їх переслідують жінки, вкладаючи в поняття «переслідування» відтінок двозначності. Разом з тим, чітке розмежування між чоловіками і жінками за даною проблемою поки не виявлене, оскільки взаємозумовленість переслідування й відкидання з іншими особистісними характеристиками є багатогранною.

Деякі автори вважають зовсім неприпустиме включення в одну групу людей, що знаходяться за її межами в службових чи яких-небудь інших відносинах, але ця заборона не поширюється на ситуації сімейної терапії (Г.С.Абрамова), де кожна сімейна пара з одного боку являє собою яскравий приклад гендерних взаємин, з іншого боку виступає як мала соціальна цілісність.

Окремо проводився аналіз у тренінгових групах зі співробітників реальних колективів, де склалися не тільки визначені службові формальні і неформальні відносини, але і неслужбові гендерні неформальні взаємини (службові романи). Зрозуміло, при роботі в таких групах перед ведучим з'являються додаткові труднощі, зв'язані з необхідністю подолання не тільки сформованих стереотипів відносин, але і прийняття або подолання виникаючих ціннісних труднощів міжособистісної взаємодії. Однак виникають і переваги - наприклад, більш тривалий ефект тренінгу по закінченні психологічної роботи за рахунок взаємного "підкріплення" учасників, що в принципі є неможливим в групах, що розпадаються по завершенні тренінгу.

Резюме. Проведене теоретико-емпіричне дослідження дозволило зробити такі висновки:

- 1) проблема гендерних взаємин у тренінгових групах як іноземні (Рудестам, Харріс, Лакін, Війкхолм, Мейгас, Фромм тощо) так і вітчизняні дослідники (Петровська, Яценко, Третьяченко, Вачков та ін) розглядають під кутом комплектування учасників таких груп;
- 2) коло проблем, пов'язаних з гендерними відносинами в тренінгових групах стосується взаємин як між самими тренуваними, так і поміж тренером-психологом і тренуваними;
- 3) параметр "стать" при комплектуванні тренінгових груп щільно пов'язаний з параметрами "вік", "культурні традиції" та "ціннісні орієнтації"

4) емпіричне дослідження, в якому взяли участь 2660 учасників 230 тренінгових груп як підтвердило дані літературних джерел, так й дозволило уточнити й розширити коло проблем, що виникають в тренінговому процесі відносно гендерних стосунків.

Література

1. Абрамова Г.С. Практическая психология. [Текст] /Г.С.Абрамова.- Екатеринбург: Деловая книга, 1998. – 368 с.
2. Берн Ш. Гендерная психология. Законы мужского и женского поведения. [Текст] / Шон Берн. –СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007. – 318 [2] с.
3. Вачков И. Основы технологии группового тренинга. Психотехники. [Текст] / И.Вачков. - М.: Ось-89, 2000. – 224 с.
4. Мейгас М. К проблеме целенаправленного комплектования групп социально-психологического тренинга. [Текст] / М. Мейгас, А. Балтинь // Средовые условия групповой деятельности. – Таллинн: Таллиннский пед.институт, 1988. - С. 135-166.
5. Носков В.І. Гендерні основи андрогінних виборів у процесі соціалізації сучасної молоді. [Текст] / В.І. Носков., А.С.Котельник // Проблеми загальної та педагогічної психології. Зб.наук. праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України/ За ред.С.Д. Максименка .Т.ІХ, част. 5. – К.: Гнозис, 2007. – С.255-265.
6. Петровская Л.А. Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга. [Текст] / Л.А.Петровская. - М.: МГУ, 1982. –168 с.
7. Поляков В.А. Психология развития личности в системных отношениях. – Минск: БГУ, 1999. –128 с.
8. Рудестам К. Групповая психотерапия. [Текст] /К.Рудестам - М.: Прогресс-Универс, 1993. – 268 с.
9. Третьяченко В.В. Колективні суб'єкти управління: формування, розвиток та психологічна підготовка. [Текст] / В.В.Третьяченко – К.: Стило, 1997. -586с.
10. Яценко Т.С. Активная социально-психологическая подготовка учителя к общению с учащимися. [Текст] /Т.С.Яценко. – К.: Освіта, 1993. – 208 с.
11. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. [Текст] /Т.С.Яценко – К.: Либідь, 1996. - 264с.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Воєводіна О. Я.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Актуальність теми. Особливості сучасного соціально-політичного й економічного розвитку нашої країни висунули на перший план питання активізації людського фактора, цілеспрямованого формування соціально активної особистості. За умов переходу до новітнього інформаційного суспільства, у якому базою соціального й технічного розвитку є інформація, система освіти має вирішити принципово нову глобальну проблему: підготовки людини до життя й діяльності в умовах інформаційного світу. Вирішального значення набуло питання соціалізації молоді, особливо такої прогресивної соціально-демографічної групи, як студентство.

На думку багатьох вітчизняних дослідників, сьогодні студентство є однією з найбільш проблемних соціальних груп, що пояснюється її внутрішньою мобільністю й динамічністю, а також багатьма зовнішніми чинниками, зокрема ускладненням усієї соціальної

структури українського суспільства, змінами в політичній, економічній, культурній, соціальної, комунікативній, освітній та інших сферах життєдіяльності. Студентство як специфічний соціальний прошарок молоді є носієм інтелектуального й духовного потенціалу суспільства, а також головним резервом особливої соціальної групи – інтелігенції. Тому в наукових колах набули актуальності питання, пов'язані з процесами соціалізації українського студентства.

У наш час, за умов кризи традиційних інститутів соціалізації, значно зросла соціальна функція засобів масової комунікації (преса, радіо, телебачення, Інтернет, інформаційні агентства, прес-служби тощо). Ця функція й раніше була в них високою, а на сучасному етапі розвитку українського суспільства, особливістю якого є перехід до суспільства інформаційного типу, засоби масової комунікації (ЗМК) стали головними агентами соціалізації, зокрема молоді.

Різноманітні мас-медіа відіграють важливу роль у функціонуванні й розвитку будь-якого сучасного суспільства. Це зумовлено такими чинниками: інститут ЗМК бере участь у формуванні національної свідомості, самосвідомості та інших духовних цінностей; значною мірою впливає на суспільну ситуацію та громадську думку тощо.

ЗМК мають багаті резерви впливу на соціалізацію студентської молоді, з якою органічно пов'язані духовний та інтелектуальний потенціал суспільства. Саме через ЗМК, у тому числі й студентські, молодь вищих навчальних закладів отримує необхідні знання про нове інформаційне середовище; відбувається формування інформаційної культури й інформаційного світогляду, що спираються на розуміння визначної ролі інформації в суспільній життєдіяльності людини. Такі характеристики інституту засобів масової комунікації, як масовість розповсюдження соціальної інформації, періодичність інформаційної діяльності, її оперативність, доступність, відкритість та діалогічність, інтегрованість в інші соціальні інститути і зв'язок з усіма галузями соціальної дійсності, створюють сприятливі умови для їх застосування із соціалізаційною метою, зокрема в системі вищої освіти.

Інститут освіти активно взаємодіє з соціальним інститутом засобів масової комунікації. На це орієнтують положення Державної національної програми „Освіта” (Україна ХХІ століття), відповідно до якої заплановано заснувати фахові, науково-методичні журнали, організувати науково-популярні, навчально-виховні радіо- й телепередачі для дітей, юнацтва та батьків з питань освіти й виховання.

Разом з тим, сьогодні існує проблема тиражування через ЗМК інформації, що не відповідає загальнолюдським етичним та естетичним ідеалам. Перенасичений інформаційний простір України часом стихійно впливає й на художньо-естетичні смаки, і на формування моральних принципів молодого покоління. Тому нагальним є питання підвищення рівня інформаційної культури й освіченості молоді.

Фактично проблема соціалізації студентської молоді набула сьогодні міждисциплінарного характеру, її окремі аспекти розробляються в рамках філософії, політології, соціології, психології, педагогіки.

Аналіз останніх досліджень. Різні аспекти соціалізації були предметом дослідження таких вітчизняних і зарубіжних авторів, як Г. Андреева, М. Вебер, Я. Гилінський, Е. Гідденс, Дж. Дьюї, Е. Дюркгейм, В. Зеньковський, І. Кон, М. Лукашевич, А. Маслоу, В. Москаленко, А. Мудрик, Б. Паригін, Т. Парсонс, Н. Смелзер та ін. Зокрема до проблем соціалізації молоді зверталися Ю. Волков, В. Добреньков, Ф. Кадарія, А. Ковальова, Ж. Тощенко, В. Шаповалов.

Студентська проблематика в соціалізаційному аспекті розглядалася в дослідженнях Л. Ази, Б. Ананьєва, В. Андрющенка, Л. Гордіна, Ю. Загороднього, М. Карпенка, В. Курила, В. Лісовського, Н. Осипова, Н. Рейнвальд, С. Савченка та ін.

Проблеми взаємовпливу інституту ЗМК і суспільства неодноразово ставали предметом досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як О. Ваганова, Ю. Горський,

М. Зарва, Дж. Клеппер, В. Костомаров, П. Лазарсфельд, Г. Маркує, Т. Науменко, В. Пугачов, Г. Солганік, Ю. Сорокін, В. Черніков, Є. Юдина та ін.

Отже, узагальнюючий аналіз наукових досліджень стосовно проблеми соціалізації студентської молоді засобами масової комунікації дозволив виявити об'єктивно наявні протиріччя між: а) традиційним підходом до питання соціалізації, зокрема студентства, та сучасними вимогами до організації соціалізаційної роботи з молоддю, що вимагають обізнаності молоді в соціально-політичному, культурному, економічному житті своєї держави, визначення власного місця у структурі суспільства як активного суб'єкта; б) загальною тенденцією людства до глобалізації, відповідним зростанням впливу інституту ЗМК на життєдіяльність, процеси соціалізації окремого індивіда, групи, країни й людства в цілому та низьким рівнем реальної обізнаності, інформованості студентської молоді України у сфері масових комунікацій; в) визнанням на державному рівні необхідності виховання громадянина з високими показниками медіаграмотності й медіакультури та їх реальними показниками у випускників вищого навчального закладу; г) дослідженням вагомості соціалізаційного потенціалу інституту ЗМК у молодіжному середовищі, у тому числі студентському, і наявністю невисокого рівня педагогічної підтримки цього процесу.

Інститут засобів масової комунікації є важливим регулятором процесу соціалізації студентської молоді, а його ефективність буде високою якщо: а) в соціально-психологічному контексті його розглядати як цілісний феномен якому притаманні риси психологічної дійсності: соціальна природа, зміст, форми, технології впливу на свідомість людей; б) буде забезпечене науково-психологічне підґрунтя до організації взаємодії студентства з засобами масової комунікації; в) будуть запроваджені такі психологічні засади соціалізації студентської молоді як організація медіаосвіти та психологічна підтримка спілкування студентства із засобами масової комунікації.

Література

1. Богомолова Н.Н. Социальная психология печати, радио и телевидения // Богомолова Н.Н. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 125 с.
2. Бориснев С.В. Социология коммуникации // Бориснев С.В. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 270 с.
3. Ефимова Н.В. Средства массовой информации // Социологическая энциклопедия / Под общ. ред. А.Н. Данилова. – Минск: Бел Эн, 2003. – 318 с.
4. Чайка В. Засоби масової інформації: соціально-філософські аспекти // Філософська думка. – 2001. – № 2. – с.124 – 131.
5. Шкондин М. В. Средства массовой информации: системные характеристики // Шкондин М. В. – М.: Изд-во МГУ, 1995. – 186 с.

ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ПОСТАВИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Воронов М. В.

*Луганський державний університет
внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка*

Постановка проблеми. Згідно статистичних даних в останні роки спостерігається тенденція до негативних змін у стані здоров'я студентської молоді, що призводить в подальшому до зниження результатів професійної діяльності, здійснює негативний вплив на примноження національного багатства України.

Проблеми фізичного виховання і здоров'я населення відносяться до числа найактуальніших проблем державного будівництва, зміцнення держави, становлення її політичної, економічної та соціальної незалежності.

На протязі останніх 5 років кількість студентів-першокурсників з ослабленим станом здоров'я, які вступили в Луганський державний університет внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка, в середньому складає 21,8%. Серед захворювань мають місце захворювання опорно-рухового апарату, а саме порушення постави і сколіози, які є найпоширенішими відхиленнями ортопедичного профілю. Деформації рухового апарату часто поєднуються з морфо-функціональними порушеннями сполучнотканинного каркасу серця, що вносить певні труднощі до використання загальноприйнятих методик лікувальної фізичної культури.

Мета роботи: вивчити вплив спеціальних фізичних вправ для корекції правильної постави студентів за допомогою лікувальної фізичної культури.

Обговорення результатів. Дослідження показали, що формування правильної постави зв'язане: із загальним оздоровленням організму студента; створенням урівноваженого м'язового корсету тулуба; поліпшенням функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем.

Сколіоз – хвороба складна, але вона може бути вилікувана. Курс лікування залежить від віку студентів, типу сколіозу і ступеня деформації хребта, але головне, від бажання студента вилікуватися і змінити свій спосіб життя з орієнтацією на оптимальну рухову активність, включаючи вправи, які корегують. Найголовніше в лікуванні і профілактиці: ранкова гімнастика, оздоровче тренування, активний відпочинок. Необхідний кожній людині щоденний руховий мінімум складається з ходьби, гімнастики і плавання. А це і є нормальний і здоровий спосіб життя, який придатний і для корекції постави.

Хребет є біомеханічною системою, що складається з хребців, сполучених міжхребетними дисками, які укріплені зв'язками і м'язами. Завдяки м'язово-зв'язковому апарату, який розташований в основному на задній поверхні тіл хребців і позиційним м'язам, головним чином розгиначам тулуба, хребет утримується у вертикальному положенні. Хребет і м'язово-зв'язковий апарат, що оточує його, слід розглядати як цілісну систему: досить змінитися одній з ланок, як ці зміни одночасно відбиваються на сусідніх. Причина цього – ослаблення групи або навіть одного м'яза. Розвинений м'язовий корсет забезпечує правильне положення тулуба, що попереджає розвиток сколіозу. Як правило, в результаті ослаблення м'язів ніг і тулуба, неправильного або вимушеного положення окремих частин тіла при роботі або вдома, постава погіршується. Постійне виконання спеціальних гімнастичних вправ допомагає зберегти правильну і красиву поставу на тривалий час. Для створення фізіологічних передумов щодо відновлення правильного положення тіла використовуються вправи, які розвивають м'язи спини і черевного преса, переважно в положеннях розвантаження хребта, тобто не пов'язаних із збереженням вертикальної пози (лежачи на спині, животі, на боці, стоячи рачки). Це не тільки дозволяє збільшувати силову витривалість м'язів тулуба в найбільш вигідних умовах для формування природного м'язового “корсета”, але і створює можливість закріпити максимальну корекцію в горизонтальному положенні. Велике значення при сколіозі має зміцнення м'язів живота, спини, клубово-поперекового м'яза. Зміцнення м'язів сідниць необхідне для підтримки правильного положення тіла при статичному навантаженні. Необхідно стежити, щоб в процесі виконання вправ не збільшувалася індивідуально гранична рухливість хребта. Для цього слід обмежити амплітуду рухів корпусом і прагнути укріплювати м'язи спини і живота через вправи, які здійснюються верхніми і нижніми кінцівками (в цьому випадку м'язи спини і живота працюють як “стабілізатори”). Сколіоз нерідко поєднується з порушеннями функції дихальної системи, тому обов'язковим є включення в заняття комплексу дихальних вправ.

Велика увага при лікуванні сколіозу приділяється вихованню і закріпленню навичок правильної постави. Після пояснень викладача, що таке правильна постава та її показу,

приступають до виробки відповідних цій поставі м'язово-суглобових відчуттів: тренування перед дзеркалом (зоровий самоконтроль); прийняття правильної постави з виправленням дефектів біля стіни, коли до м'язово-суглобових відчуттів додаються тактильні (з боку спини, сідниць і п'ят); виправлення дефектів постави по вказівці викладача. Виробка і закріплення навички правильної постави відбуваються і під час виконання різних загальнорозвиваючих вправ, при яких обов'язково зберігається правильне положення таза, а також вправ в рівновазі і на координацію рухів. Широко використовуються ігри з правилами, що передбачають дотримання правильної постави.

Структура заняття лікувальної гімнастики передбачає: у ввідній частині - ходьбу, вправи для виховання і закріплення навички правильної постави, дихальні вправи; в основній частині - вправи, що витягають хребет у поєднанні з вправами, що забезпечують виробку і тренування загальної та силової витривалості м'язів спини, черевного преса і грудної клітини, переважно початкове положення – лежачи і стоячи рачки; в завершальній частині - ходьба, вправи на балансування, рівновага, дихальні вправи, гра на увагу з одночасним збереженням правильної пози.

Висновки. Використання спеціальних вправ для корекції постави дозволяє істотно підвищити ефективність занять лікувальною фізичною культурою і впливати на стан здоров'я студентів. В перспективі систематичні заняття фізичними вправами мають позитивно позначитись на розумовій працездатності в рамках обраної трудової діяльності.

ЕКОЛОГІЧНА КРИЗА ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Воронов М. М., Воронов М. В.

*Луганський державний університет
внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка*

У наші дні у взаємодії суспільства і природи склалася кризова екологічна ситуація. Сама людина губить першооснову свого існування – природне середовище. Людство породило низку глобальних екологічних криз, серед яких - потепління, зменшення озонового шару, забруднення довкілля, загроза парникового ефекту, кислотні дощі, катастрофічні наслідки аварії на ЧАЕС тощо.

Зазначені вище процеси вимагають переорієнтації свідомості людини на формування раціонального, дбайливого ставлення до довкілля, що врешті-решт, позитивно відіб'ється на добробуті і здоров'ї людей.

Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, яка формувалася на протязі тривалого часу через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу. Кризовий стан навколишнього природного середовища та пов'язані з ним чинники здоров'я населення становлять загрозу для національної безпеки України.

Обсяг шкідливих викидів у повітря в Україні становить понад 6,6 млн. т на рік, щорічно у водойми скидають 3,5 млрд. м³ стоків, а 30% води втрачається у застарілих водопровідних мережах. У 1228 сільських населених пунктах 814 тис. людей використовують привізну воду, часто низької якості. Загальна маса накопичених на території держави відходів становить понад 30 млрд. т, з них майже 2,5 млрд. т токсичних. Щороку накопичується 29 млн. м³ побутових відходів, які негативно впливають на довкілля та здоров'я людей. Лісистість України становить лише 15,6%, площа природно-заповідного фонду – 4,7%, тільки 10% ґрунтів мають нормальний екологічний стан. Відбувається зниження їх родючості через забруднення пестицидами та важкими металами. Не дивно, що близько третини населення країни живе в незадовільних умовах, зокрема 60% - у зонах шумового

забруднення, 25% зазнає впливу джерел радіації, понад 48% працює в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам.

Мета дослідження – показати вплив екологічної кризи в Україні на здоров'я людей.

Слід зазначити, що різні аспекти впливу екологічної кризи на здоров'я людей розглядаються дослідниками. Так широке коло аспектів взаємодії природи і людини досить активно опрацьовувалися вітчизняними та зарубіжними вченими. Академік Е.К.Федоров ще в 1977 році писав: “Характер взаємодії людського суспільства з природою в останні десятиліття визиває все більший інтерес і разом з тим тривогу в широких колах населення в усіх державах світу. В різноманітних статтях і виступах на цю тему висловлюється думка про те, що технічно розвинуте суспільство нищить природу, нищить довкілля, в якому воно існує і із якого черпає усі необхідні для себе ресурси. Нищить самим фактом свого швидкого розвитку, своєю технікою і – головним чином – своїми необдуманими по відношенню до природи діями. Тим самим воно позбавляє себе перспективи і можливостей подальшого існування”.

Передбачення відомого вченого Е.К.Федорова і інших дослідників екологічної кризи на практиці підтверджуються. Приклад цьому і катастрофа планетарного масштабу на ЧАЕС. За даними НАН України, наслідки катастрофи надзвичайно великі: економіка нашої держави зазнала збитків на суму 10 млрд. доларів; підвищений радіаційний фон зафіксовано на $\frac{1}{3}$ території (вражено 74 райони 12 областей, де знаходяться 2294 населенні пункти); кількість постраждалих становить 3,2 млн., у тому числі 1 млн. дітей; катастрофічно погіршився стан здоров'я потерпілого населення. Дослідження показують, що і на початку нового тисячоліття здоров'я людей в цих районах не покращилося. До речі, негативний вплив катастрофи на ЧАЕС відчуло населення Швеції, Норвегії, Польщі, Австрії, Швейцарії, Німеччини, Великобританії та інших держав.

Забруднення довкілля в Україні торкнулося майже усіх областей. Так, за даними Інституту гігієни і медичної екології імені О.Марзоева АМН України, в Запоріжжі – одному з найпотужніших промислових центрів країни – вже не лишилося жодного екологічно чистого району. А донецькі науковці вважають теперішню екологічну ситуацію в Донецькій області не інакше, як кризовою. Фахівці стверджують, що в цій області на кожен кілометр території в повітря викидається понад 71(!) тонна найрізноманітніших забруднюючих речовин. Дослідники в повітрі виявляють: пил, оксид вуглецю, сірководень, діоксин азоту, фенол, сажу, фтористий водень, формальдегід, метан, оксиди азоту, аміак та ін. За даними статистичних спостережень обсяги накопичених побутових відходів в Луганській області в теперішній час перевищують 10 млн. т, забезпеченість водними ресурсами в 3 рази нижче середньої по Україні. Велику небезпеку в регіоні представляють породні відвали шахт, що горять. На території області знаходяться 537 породних відвалів, з яких 77 - що горять. Катастрофічним залишається стан довкілля також у Дніпропетровській області, частині Кіровоградської, Чернівецької, Миколаївської, Херсонської, Одеської областей і навіть частині Криму.

Отже, сьогодні в повітрі великих міст “літає” мало не вся таблиця Менделєєва. Зрозуміло, що цей “букет” забруднюючих речовин негативно пливає на здоров'я людей.

Екологія людини – це предмет і продукт її виробничої і соціокультурної діяльності, спрямованої на задоволення матеріальних і духовних умов людського життя. Несумісність же людської цивілізації з силами природи, глибока суперечність і дисгармонія між ними і є найважливішою основою відчуження людини від природи, тобто полягає у самій людській діяльності.

Екологічна криза виникає через занепад духовності, людську некомпетентність і непрофесійність при вирішенні екологічних проблем. Гармонія довкілля і здоров'я людей передбачає екологічну моральність, високу екологічну культуру, екологічні знання, розумні потреби стосовно довкілля, мудрість і гуманізм усіх рішень і вчинків людини, які тор-

каються навколишнього середовища. Зараз людина, щоб бути здоровою, повинна діяти в колі нового екологічного мислення, екологічної культури, екологічної етики та екологічного гуманізму.

ФУНКЦІОНАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА

Гамага О. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Теоретичний аналіз робіт, присвячених дослідженню особистості керівника, показує, що характеристики успішних керівників можуть значно розрізнятися залежно від цілей, завдань, виконуваних організацією, функцій і рівнів керівника, від організаційного середовища. В умовах реформування галузі загострилися протиріччя між традиційним організаційним середовищем, яке сформувало адміністративно-командний тип керівника, й новими вимогами, що висуваються до особистості керівника підприємницького типу. Отже, успішність управлінської діяльності в нових умовах господарювання вимагає комплексу взаємозалежних якостей особистості керівника й характеристик організації, що змінюється.

У вивченні чинників, що сприяють ефективності керівництва, можна виділити два основних напрямки: пошук найбільш оптимальних моделей організації виробництва й аналіз найбільш ефективних якостей керівника.

До висвітлення змісту й функцій управлінської праці, структури професійно-важливих якостей керівника, особливостей управлінської діяльності в різні роки зверталися Т. З. Кабаченко, Ю. Д. Красовський, Р. Л. Кричевський, Є. С. Кузьмін, А. Л. Свенцицький, Б. Д. Паригін, В. В. Новиков, А. Л. Журавльов, І. П. Волков, В. І. Лебедев, В. О. Отрут, О. Д. Глоточкін, А. О. Деркач, Є. О. Климов, М. М. Обозов, Г. В. Телятников, П. Я. Шлаєн та, В. І. Єрошин, Л. М. Карамушка, В. С. Лазарев, О. В. Лоренсов, О. М. Моїсєєв, Л. Е. Орбан-Лембрик, М. М. Поташник та ін.

Ефективність підприємства, безумовно, пов'язана із корінними змінами в структурі функцій, процедур і організації управління. Провідним чинником виступає зміна поглядів на статус підприємства в соціально-економічному середовищі, на взаємодію з іншими підприємствами, зі споживачами й постачальниками. Адаптація до ринкових відносин означає підпорядкованість ринковому попиту, коли підприємство жорстко націлене на розробку, виробництво й збут тільки ринкових товарів, розробку нових або змінених видів продукції або послуг. Для цього необхідне настроювання виробничих потужностей на гнучке використання відповідних технічних систем і технологій. Ці багатопланові й взаємозалежні перетворення стають результативними завдяки успішному управлінню, спільній діяльності менеджерів компанії, оскільки функціональні й соціальні відносини не можна відокремити один від одного. Очевидно, підвищується роль професійної орієнтації на ідеали соціально-економічного мислення й компетентності працівників всіх рангів.

Головні з взаємозалежних аспектів компетентності: функціональна, ситуативна, інтелектуальна, соціально-психологічна.

Інтегральна характеристика функціональної компетентності фахівця-керівника пов'язана з готовністю вирішувати нові завдання, у тому числі:

1) стратегічні – передбачати перспективи розвитку, передчувати його тенденції, обґрунтовувати напрямки діяльності, розробляти орієнтовані на майбутнє комплекси робіт;

2) культура на підприємстві – легітимність кожної з дій, сприяння прийняттю основних цінностей, управління з орієнтацією на цінності;

3) ініціювання процесів розвитку – відкритість і готовність до змін, готовність до ризику;

4) політика підприємства – усвідомлення суспільно-політичних аспектів у прийнятті рішень, діалог із суспільними силами, врахування зв'язків між підприємствами.

Центральним орієнтиром для формування функціональної компетентності в індивідуально-професійному розвитку майбутнього фахівця виступає формування професійної компетентності. Професійна діяльність спеціаліста спрямована на рішення загальних професійних завдань. Сутність і зміст функціональної компетентності обумовлені змістом професійної діяльності. Отже, основним напрямком діяльності майбутнього спеціаліста в ході його індивідуально-професійного розвитку є високоякісне оволодіння професійними знаннями-уміннями-навичками основних функцій.

«Функціональна компетентність» – це якісно нове, неповторне, оригінальне, суспільно й історично унікальне оволодіння професійною компетентністю, вищою формою прояву якої є досягнення професійної майстерності.

Одним з основних видів формування функціональної компетентності майбутнього спеціаліста є діяльність щодо опанування знань-умінь-навичок основних професійних функцій.

Виходячи з уявлень про сутність і зміст професійної діяльності спеціаліста, під функціональною компетентністю розуміється результат оволодіння знаннями-уміннями-навичками основних професійних функцій.

Функціональна компетентність обумовлена змістом здійснюваної професійної діяльності й властивостями особистості спеціаліста. Відповідно до цього, функціональна компетентність визначається як цілісна, системно-організована, особистісно зумовлена характеристика майбутнього спеціаліста, як суб'єкта діяльності, адекватна цілям і змісту даного виду професійної діяльності.

Правомірність і необхідність виділення функціональної компетентності, як самостійного виду професійної компетентності майбутнього спеціаліста, обґрунтовані її специфікою, що спричиняється якісною своєрідністю рішення професійних завдань і особливостей, що впливають, а також змістом й процесом.

Значні розходження у вихідному рівні, надзвичайна варіативність умов функціональної компетентності виступають як предмет, націленість на досягнення високих результатів підтверджують значимість функціонального підходу в індивідуально-професійному розвитку майбутнього спеціаліста.

Дослідження проблеми висунуло необхідність визначення таких понять: функціональний аспект – функціональний підхід у рішенні проблем розвитку професійної компетентності:

- функціональний елемент – знання-уміння-навички основних професійних функцій, елементарний діяльнісний компонент, діяльнісна одиниця, професійна дія;

- функціонально-орієнтована професійна компетентність – результат діяльності об'єктів професійної системи, орієнтованої на функціональний напрямок в індивідуально-професійному розвитку;

- функціональна компетентність – рівень сформованості функціональних елементів професійної діяльності;

- функціональний аспект професійної компетентності;

- якісна характеристика спеціаліста, що визначає здатність виконувати належні професійні функції.

Таким чином, функціональна компетентність керівника – здатність правильно розуміти власні функції, поведінку й дії на посаді та інших людей. Ця здатність необхідна для ефективної міжособистісної взаємодії й успішної соціальної адаптації, управління ко-

мандою. Функціональна компетентність реалізує пізнавальні процеси, пов'язані з відображенням людини як партнера спільної діяльності. Рівень розвитку функціональної компетентності керівника багато в чому визначає особливості взаємодії людини в групі й формування колективу (команди).

Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми дозволяє відзначити, що:

«Компетенція» – це сукупність взаємозалежних якостей особистості (знань, умінь, звичок, способів діяльності), що є заданими для відповідного кола предметів і процесів, необхідних для продуктивної дії щодо них.

«Компетентність» – це володіння людиною відповідною компетенцією, яка містить її особистісне ставлення до предмета діяльності.

Тому компетенцію варто розуміти як задану вимогу, норму професійної підготовки спеціаліста, а компетентність – як його реально сформовані особистісні якості й мінімальний досвід діяльності.

СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ПРОЕКТУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-НОРМАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Гарькавець С. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

В останній час, у наукових дослідженнях дуже широко застосовується поняття “проект” і “проекткування”. Зазвичай під проектом (від лат. *projectus* – кинутий вперед) розуміють план, задум або він розглядається у якості уявної моделі, реалізація якої на практиці призводить до створення соціальної конструкції (Н.М. Драгомирецька, Т.В. Ткач й ін.).

Проекткування розглядають як уявне перетворення певної первинної просторової ситуації у проектну модель середовища (М. Алексєєв, А. Раппопорт, Г. Щедровицький та ін.). Зарубіжні науковці визначають проекткування як цілеспрямовану діяльність щодо вирішення завдань (Д. Арчер), творчу діяльність, що продукує відносно нове й корисне, чого раніше не існувало (Дж. Різуїк), натхненний стрибок від фактів сьогодення до можливостей майбутнього (Дж. К. Пейдж), здійснення складного акту інтуїції (Дж. Джонс).

Виділяється кілька напрямків проекткування. Соціотехнічне проекткування, яке орієнтовано на реалізацію ідеалів, які формуються в теоретичній сфері або в культурі в цілому. Це особливий проектний рух, який складається з різних видів діяльності: виробничої, експлуатаційної, традиційного проекткування тощо. Проекткування державного управління, яке визначає як стратегічні напрямки розвитку суспільства, так й окреслює конкретні очікувані результати щодо сталого розвитку держави, окремих регіонів, зміни методів управління тощо. Проекткування у політичній сфері – законодавчі проекти, що вдосконалюють діяльність інститутів влади, безпеки, оборони і т. ін.. Проекти соціальної сфери – соціального та пенсійного забезпечення, страхування тощо. Проекткування освіти та освітнього простору, де визначаються основні напрямки її покращення та моделюються різноманітні вимоги до психологічної організації освітньої діяльності. Соціальне (соціокультурне, культурне) проекткування, яке орієнтовано на подолання або профілактику різного роду проблем шляхом змістовних та структурних змін у соціокультурному середовищі та у сферах життєдіяльності особистості, яке спрямоване на побудову умов успішної самореалізації людини за рахунок оптимізації її способу життя, форм та способів взаємодії з соціальним середовищем.

Проте, у відповідності до нашого теоретичного та емпіричного дослідження виявляється важливим акцентувати увагу на соціокультурному проектуванні, оскільки це творча діяльність, яка започатковує зміни саме у соціокультурному середовищі. Відношення «соціум – культура» поєднує у проєктивній діяльності функціональний бік соціальної системи (соціально-нормативний вимір) та творчу діяльність проєктувальника, яка так або інакше обумовлена його включенням у певний тип культури. При цьому регулювання соціальних процесів передбачає не тільки їх уявну реконструкцію, а й наукове обґрунтоване звернення до витоків їхнього виникнення, становлення та розвитку. Джерелом таких витоків є людина, якій притаманний певний спосіб життя, спроможність до свого розвитку, здатність до виживання у різноманітних обставинах, знаходження адекватних способів взаємодії з соціальним середовищем, у тому числі й за умов зовнішнього тиску. Отже, соціокультурне проектування – це організований, цілеспрямований процес, який має системний характер, усі елементи якого не тільки тісно пов'язані між собою, але й кожному з них властиве специфічне навантаження.

У сучасних умовах розвитку суспільства найбільш дієвими виявляються ті соціальні впливи, які є адекватними інтегративним проявам особистості та культурним екстраполяціям суспільства, в яких людина вимушена задовольняти свої потреби в безпеці, існуванні та розвитку. У зв'язку з цим, ми робимо акцент на тому, що завдяки інформаційному впливу здійснюється передача позитивного досвіду тих, хто виявився життєспроможним у сучасних умовах, а завдяки нормативному впливу здійснюється контроль з боку дітей за ставленням і поведінкою їхніх батьків та значущих дорослих. Тобто, для того, щоб проєкт був успішним у ньому повинні реалізуватися принципи комунікативної діяльності, які на практиці призводять до створення певної когнітивної, емоційної та поведінкової конструкції в об'єкта впливу.

Отже, метою впровадження соціокультурного проєкту щодо соціально-нормативної активності студентської молоді в умовах ВНЗ є формування стійких стереотипів їх соціально-нормативної поведінки на підставі реалізації конформістського алгоритму, який ґрунтується на інформаційному та нормативному видах соціального впливу.

Проєкт націлений на вирішення завдань, які пов'язані зі зниженням девіантних проявів у студентському середовищі, підвищення внутрішньої мотивації юнаків і дівчат, якісної інтерналізації ними соціальних норм, задоволення різноманітних духовних потреб, усвідомлення кожним студентом власного «Я» та свого місця в системі суспільних відносин.

Таким чином першочерговими завданнями впровадження соціокультурного проєкту з підвищення соціально-нормативної активності студентської молоді в практику діяльності ВНЗ є:

- 1) розробка та застосування дієвої системи формуючих впливів на студентство;
- 2) створення єдиного інформаційного простору, завдяки якому здійснюватиметься надходження та вихід необхідної інформації з різних питань соціально-нормативного характеру.

MANAGING EMOTIONS IS PART OF SUCCESSFUL NEGOTIATIONS

Kluchnikova K. G., Garus I. D.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

*Money is something emotional.
If you can not control your emotions,
the emotions will control your money.
Robert Kiyosaki*

Communication always involves an exchange of both facts and feelings. But in business situations, such as negotiations, people often overlook the importance of managing feelings and emotions — their own, but also those of their counterparts. Yet a successful negotiator needs to be not only a master of facts, but also a master of emotions. In this article, we examine the origins of emotions and look at strategies for dealing sensitively with the feelings of others in order to facilitate collaborative decision making.

The first thing we have to do if we want to master our emotions — and the emotions of others — is to understand exactly what it is that has to be mastered. Emotions come in various shapes and sizes, of course, but can essentially be reduced to those that characterize positive or negative states.

Our emotions can be analysed in three dimensions:

a) The physical side. We can feel energized and ready to tackle anything when filled with positive emotions. On the other hand, we can feel flat, strained and lacking energy when we experience negative emotions.

b) The mental side. When we feel irritated or sad, we tend to think negative thoughts about ourselves and other people. When we are cheerful or excited, we look more positively on what we and others are and do.

c) Behaviours generated by emotions. Negative emotions can produce destructive and aggressive behaviours such as blaming and criticizing, or shutting out others who want to support us or be with us. Positive emotions inspire behaviours such as listening, being open to other people's points of view and to their needs, being supportive and more loving in our personal relationships.

Every day, we experience the consequences of negative emotions in the negotiations that we have in our professional and private lives:

a) Wasted time leads to inefficiency. Negative emotions cause defensive reactions that stop us from listening and cause us to focus our attention on justifying our own actions and positions. Our efforts go into pointing out why others are wrong and we are right. This creates the time necessary to find a negotiated solution.

b) Loss of respect leads to inflexibility. As we critic and blame others' — justifying our own position and looking for weakness in the positions of our counterparts — we lose respect in their eyes. This is whether or not we are involved in some annoying argument over salary or discussing holiday plans with a spouse or partner. And if we display unfair and insensitive attitudes towards others, this can reduce their willingness to be flexible towards us.

c) Less trust leads to fewer opportunities. Senior managers are likely to disapprove if you have problems managing your emotions. More importantly, they will have less faith in your ability to manage pressure and complexity. This reduces your potential career opportunities. Less trust also means a lower degree of openness and creativity, leading to worse solutions during complex negotiations.

If negative emotions can be a risk, positive emotions present an opportunity. If we can produce energy and optimism in others, they will listen to us more closely and be more open to

our ideas. They will also become more flexible and trusting, and perhaps collaborate with us positively — not only in the immediate negotiation, but in future discussions, too.

If you wish to produce a positive emotional climate during a negotiation, you will need to manage four core emotional needs that all individuals have. Let's look at these needs in more detail and at the communication strategies we can use to handle the related emotions:

a) The need to feel valued. If people do not have the feeling that you value their efforts and contributions. They can quickly become closed to your arguments, growing defensive and aggressive in the face of a perceived attack. "When people understand that they are valued, and feel that their opinions are listened to, they become open to suggestions.

b) The need to feel connected. People are social animals who need connections to others. Negative emotions are quickly generated if we feel separated, isolated or rejected. During a negotiation, it is important to build a sense of togetherness to facilitate open and creative collaboration. This will bring a willingness to support each other with necessary compromises to reach a common goal.

c) The need to feel independent. "You have no choice! Accept this or the deal is off!" Why are such comments so unacceptable, and why do they generate negative emotions if said in the heat of a negotiation? It's simple: they infringe on another key emotional need — the need to maintain a degree of freedom and independence. Yes, we want to connection. But we also value our own space and our right to think the way we do and to influence our lives with our own decisions. When that scope is removed, we can feel pressured, trapped and dominated, and are likely to react aggressively and defensively.

So it is important in negotiations to communicate a commitment to preserving the independence of our counterparts and to respect their freedom of action.

d) The need to feel respected. Imagine this situation: a young consultant enters a room full of senior managers to brief them on how they can develop their business processes. More than 50 Power Point slides later, the consultant leaves the room a little hot and bothered. No consulting contract has been agreed. In fact, it's most unlikely that the consulting firm will ever be invited back to the company.

Why? Well, it's basic human emotions again. The consultant appeared arrogant and didn't openly communicate his respect for the experience and knowledge of the senior managers. He just gave the impression of knowing more than they do and being better than they are.

Most people experience negative emotions if they have the feeling that their counterparts do not respect them. Respect can come from many sources: appreciation of expertise, recognition of ethical values and behaviour, understanding of difficult life experiences suffered by the person. The important thing is to communicate respect in terms that people can understand, particularly during tough discussions. This helps to keep negative emotions away from the negotiating table.

The premise of this article is that effective negotiators need to master emotions, particularly the emotions of their counterparts. In a sense, this is about being able to influence people. If we stimulate negative emotions in others, then our ability to influence them and to build relationships and conduct successful negotiations with them diminishes. The best way to stimulate positive emotions and negotiate more effectively is to direct our communication to managing the four key human needs: the need to feel valued, connected, independent and respected.

This article has given you some ideas on what you can say. Now think about the people you negotiate-with, and consider how you could influence them more positively and effectively. Plan your communication, execute the plan, reflect on your performance and start the planning cycle again. In this way, managing emotions will become part of your everyday negotiating mindset and behaviour. And, with a little bit of luck, this will bring you more success and happiness.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ УВ'ЯЗНЕНИХ ДО УМОВ ІЗОЛЯЦІЇ ТА РЕЖИМУ УТРИМАННЯ

Жигаренко І. Є.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Соціально-політичні та економічні перетворення в напрямку побудови правової держави характеризуються як лібералізацією і демократизацією всіх сфер суспільного життя, що супроводжуються відповідними правовими реформами, так і загостренням соціальних протиріч, міжгрупових і міжособистісних конфліктів. Все частішими стають акти насильницького протистояння, агресії, жорстокості. Саме тому зростає актуальність вивчення проблем правопорушної поведінки, психології ув'язненого, в тому числі проблем адаптації до умов ізоляції та режиму утримання.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності психологічної служби кримінально-виконавчої системи Мін'юсту України є психологічне забезпечення роботи із ув'язненими. У концепції розвитку психологічної служби Мін'юсту України поставлені наступні конкретні завдання: надання психологічної допомоги засудженим у період їхньої адаптації до умов ізоляції, соціального середовища та режиму утримання; розробка рекомендацій з індивідуалізації процесу їхнього виправлення та ресоціалізації.

Наукові дослідження у вітчизняній (В.Ф. Пирожков, О.І. Папкін, В.І. Поздняков та ін.) і закордонній психології (В. Франкл, V.R. De Rosia, L. Goodstene, A.U. Kirkpatrick, E. Zambl ін.) показують, що первісний період адаптації у виправній установі для ув'язнених є найбільш складним. На цьому етапі ув'язнені стикаються із численними труднощами, новими вимогами до їхньої поведінки та вчинків. У цей період формується певне відношення до режиму, представників адміністрації, конкретним ув'язненим і групам ув'язнених, виробляється стратегія поведінки відбування покарання у виправній установі.

У сучасній психології надається значна увага дослідженню делінквентної поведінки (С.О. Гаркавець, О.Д. Глоточкін, Н.Є. Завацька, К.С. Лебединська, М.В. Максимов, Н.Ю. Максимова, В.М. Оржиховська, В.М. Синьов), зокрема дослідженню психологічного стану людини, позбавленої волі.

Натомість проблема адаптації до місць позбавлення волі, і як наслідок до особистісних змін у засуджених в умовах позбавлення волі, розробки засобів корекційного впливу на них залишаються до сьогодні недостатньо вивченими.

На нашу думку, система психологічного супроводу цієї категорії осіб, що включає діагностику та корекцію мотиваційно-ціннісної сфери, дозволить позитивно розвивати процес адаптації засуджених до умов виправної установи, ув'язнених і персоналу.

В нашому дослідженні брали участь ув'язнені, які знаходилися в камерах загального утримання, в кількості 119 (55,3%) осіб, а також ув'язнені для виконання робіт господарського обслуговування в кількості 96 (44,7%) осіб. Дослідження проводилося на базі Слов'яносербської виправної колонії № 60 (с. Лозовське Слов'яносербського району Луганської області) та в Луганському слідчому ізоляторі управління ДДУПВП в Луганській області. Загальна кількість досліджуваних – 215 осіб.

За результатами дослідження виявлено, що процес адаптації ув'язнених обумовлений особливостями мотиваційних підструктур спрямованості особистості, і в остаточному підсумку визначає позитивну або негативну адаптацію в місцях позбавлення волі. При позитивній адаптації засуджений включається в групи позитивної спрямованості, адаптується до вимог режиму, бере участь у громадських організаціях колонії, загону, бригади. У цьому випадку можна вважати, що в нього проявляються та закріплюються позитивні інтереси, прагнення, переконання, відносини, цілі й життєві плани. При негативній адаптації засуджений входить у групи негативної або нестійкої спрямованості,

що сприяє поглибленню й закріпленню кримінальної орієнтації особистості. Таким чином, мотиваційні підструктури, які складуться в ув'язнених обумовлюють успішність адаптації у виправній установі.

Як показало дослідження, відбування покарання у вигляді позбавлення волі неминує спричиняє істотні особистісні зміни в мотиваційній сфері засудженого, пов'язані з переоцінкою установок, ціннісних орієнтації, переконань і т.д. Всі ці зміни визначають пристосування засудженого до нових правил і норм, умовам життя. Таким чином, з моменту прибуття у виправну установу ув'язнений переживає складний період адаптації, який включає фізіологічні, психологічні та соціально-психологічні механізми. Даний процес багато в чому залежить від особливостей інтересів, ідеалів, переконань, життєвих планів, складеної системи відносин особистості засудженого, тобто підструктур спрямованості особистості, які визначають перевагу сфер життєдіяльності та стратегію поведінки в умовах відбування покарання, що представляє теоретичну та практичну значимість для виправлення та реадптації ув'язнених.

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ЯК ІНТЕРПЕРСОНАЛЬНА СКЛАДОВА АДАПТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

Завацька Н. Є.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Узагальнення різних підходів до розкриття сутності адаптації та реадптації особистості до умов соціального середовища дозволяє зробити висновок про необхідність розуміння цього процесу з системних позицій. Зважаючи на механізми адаптивних реакцій особи у відповідь на вплив соціального середовища доцільним є включення опосередкуючого чинника соціальної реадптації – адаптаційного потенціалу особистості. Адаптаційний потенціал особистості ми визначаємо як інтегральне утворення, що об'єднує, перш за все, інтраперсональні (певні параметри функціонування сфери самосвідомості, емоційно-вольової, мотиваційно-ціннісної сфери та індивідуально-типологічні особливості).

Крім розглянутих інтраперсональних складових адаптаційного потенціалу важливою інтерперсональною складовою є, на нашу думку, соціальна підтримка. За даними досліджень (С.В. Волікової, Н.Г. Гаранян, А.Б. Холмогорової, Т.Ю. Юдєєвої), дефіцит близьких підтримуючих міжособистісних відносин, формальні, поверхові контакти тісно пов'язані з ризиком виникнення різноманітних емоційних порушень та соціальної дезадаптації. Дослідники виділяють такі важливі аспекти соціальної підтримки, як доступність, яка пов'язана з загальним відчуттям людини, що у випадку несподіваних чи критичних подій, є кому розділити з нею ці труднощі; загальне задоволення людиною тією соціальною підтримкою, яку вона отримує, реципрокність або взаємність соціальної підтримки, її частота та регулярність. Зміст соціальної підтримки складають психологічна підтримка (емоційна, когнітивна, орієнтована на самооцінку та ін.) і інструментальна підтримка (поради, інформація, робота, гроші і т. п.).

У дослідженні, яке проводилось на базі Центру психічного здоров'я та Центру зайнятості м. Луганська, вибірка була представлена досліджуваними, які повернулися з місць позбавлення волі – 183 особи; досліджуваними, які позбулися залежності від психотропних речовин та перебувають у стадії ремісії – 207 осіб; досліджуваними з посттравматичними стресовими розладами (учасники бойових дій) – 164 особи; військовослужбовцями звільненими у запас або відставку – 238 осіб. На всіх етапах було обстежено 792 досліджуваних. Вік досліджуваних від 40 до 52 років.

Аналіз результатів вивчення соціальної підтримки у дезадаптованих досліджуваних свідчить про значущі відмінності по всіх параметрах соціальної підтримки в порівнянні з групою соціально адаптованих осіб. У них знижений як рівень емоційної та інструментальної підтримки, так і ступінь соціальної інтеграції в суспільство, у порівнянні з соціально адаптованими досліджуваними ($\varphi=2,23$; $p\leq 0,01$). Так, у досліджуваних з деструктивним ступенем соціальної дезадаптації значно нижчий загальний показник соціальної підтримки ($71,5\pm 4,2$ бала), а також показник ($4,4\pm 2,2$ бала) задоволеності соціальною підтримкою ($p\leq 0,05$). У досліджуваних з тотальним та деструктивним ступенем соціальної дезадаптації виявлені значущі відмінності за розміром соціальної мережі і кількістю осіб, які входять в ядро мережі ($p\leq 0,01$). Значно нижче частота їх контактів з родичами у порівнянні з соціально адаптованими та частково адаптованими досліджуваними ($\varphi=2,69$; $p\leq 0,001$). Крім того, у соціально дезадаптованих досліджуваних є тенденція до обмеження довірчих зв'язків з іншими людьми. Їм складніше, ніж соціально адаптованим надавати оточуючим емоційну та інструментальну підтримку, про що свідчить аналіз симетричності контактів ($p\leq 0,01$). Дані інтегративного опитувальника соціальної мережі корелюють з даними опитувальника соціальної підтримки ($r=0,81$; $p\leq 0,05$).

За даними формувального етапу дослідження у осіб с середнім та низьким рівнем адаптаційного потенціалу значно підвищився загальний показник ($81,6\pm 3,2$) емоційної та інструментальної підтримки, розширилась соціальна мережа підтримки ($\varphi=2,04$; $p\leq 0,01$). Так, більшість досліджуваних працевлаштувалася, у них покращились взаємозв'язки з безпосереднім оточенням, розширилося коло друзів, налагодились або відновилися стосунки з родичами, деякі чоловіки створили сім'ю. У досліджуваних з дуже низьким рівнем адаптаційного потенціалу підвищились показники емоційної підтримки, за рахунок чого підвищився загальний рівень задоволеності соціальною підтримкою. Однак, рівень інструментальної підтримки (побутові умови, робота, речі, гроші) соціально дезадаптованих осіб з дуже низьким адаптаційним потенціалом значуще не підвищився. Обмеженою залишається і соціальна мережа підтримки. Серед таких досліджуваних були чоловіки, в яких відзначається недостатня сформованість адекватних уявлень про види соціальної підтримки та можливості її отримання. Це пояснюється тим, що їм вкрай важко знайти спільну мову з оточуючими. Після формувального впливу кількість таких чоловіків зменшилася ($\varphi=1,56$; $p\leq 0,05$). У контрольній групі в динаміці соціальної підтримки, як емоційної, так і інструментальної, статистично значущих відмінностей виявлено не було.

Отже, отримані результати показали, що системний підхід є основою для процесу реадaptaції осіб зрілого віку; запропонована нами система соціальної реадaptaції, що заснована на спеціальній організації соціального середовища відповідно до особистісних особливостей реадaptaнтів, та включає технології підвищення не тільки інтраперсональних, а й інтерперсональних складових адаптаційного потенціалу сприяє їх реадaptaції та особистісному зростанню.

МОТИВАЦИЯ В E-LEARNING

Калиненко Н. А.

*Восточнoукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

*Если с помощью новейших технологий поиска **быстро** находишь во всемирной паутине ответ на злободневный вопрос, этот **положительный опыт** становится внутренним **стимулом** на будущее.*

Распространение персональных компьютеров и Интернет позволяет человеку перейти от традиционного очного образования к очно-дистанционному (в школах и вузах) и дистанционно-очному (всю оставшуюся жизнь) на рабочих местах, повседневно сочетая служебные обязанности с непрерывным образованием для развития профессиональных качеств и адаптации к меняющемуся миру.

В непрерывном образовании главный субъект образовательного процесса - учащийся (от бакалавра до седовласого профессора), от его мотивации зависит в конечном счете как его личные результаты, так и успехи систем корпоративного обучения. Поэтому проблема мотивации учащегося выходит на первый план современных систем образования.

Особое место проблема мотивации учащегося занимает в системах e-learning. Персональный компьютер и Интернет открывают невиданный ранее простор для самообразования. Освоение этого простора зависит от желания и компетентностей человека. Причем между этими факторами положительная обратная связь: чем шире компетентности – тем сильнее внутренняя мотивация к использованию возможностей e-learning.

E-learning понимают по-разному: образование с помощью компьютера и цифровых информационных ресурсов, дистанционное образование на основе компьютерных сетей (от локальных Интранет до глобального Интернета), образование в Интернет как всемирной библиотеке информационных ресурсов и глобальном собрании сетевых сообществ, другие понимания «электронного обучения»...

Из разных представлений о e-learning вытекают и разные направления внешней (по отношению к учащемуся) мотивации:

1. Практика работы на персональном компьютере приводит многих к убеждению, что, владея навыками самоорганизации, библиотеками компьютерных программ и информационных ресурсов, они могут в одиночку достичь новые вершины в профессии и в жизни. Сторонники такого взгляда на e-learning дают учащемуся ноутбук и избранные коллекции компакт-дисков, снабжают его другими аксессуарами для самостоятельной работы – вот и стимул для личного роста.

2. Организаторы «дистанционного образования» (или «телеобучения») открывают учащемуся доступ через Интернет или Интранет к закрытым библиотекам цифровых ресурсов, налаживают систему тьюторского сопровождения и административного менеджмента распределенного учебного процесса, вешают в конце учебного цикла «морковку» в виде диплома или других форм «символического капитала» для личного портфолио и... «прощай голубчик, учись, как знаешь» (перефразировка известного монолога Незнано-ва из пьесы «Без вины виноватые»). А в управлении персоналом электронное обучение становится дополнительным источником мотивации сотрудников к успешной работе (правда не для всех, а для определенных социальных типов).

3. E-learning в Интернет как всемирной библиотеке и глобальном обществе развивают энтузиасты с сильной внутренней мотивацией к непрерывному образованию для жизни.

Повседневное саморазвитие в Интернет без отрыва от служебных обязанностей – «высший пилотаж» e-learning. Мотивацией к таким занятиям служат прежде всего текущие служебные задачи.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ СЕРЕД МОЛОДІ ТА СТУДЕНТІВ

Кратінова І. П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Для українського суспільства проблема туберкульозу є надзвичайно гострою. Починаючи з 1995 року рівень захворюваності на активний туберкульоз в Україні неухильно зростає. Сьогодні в уяві пересічного українця туберкульоз не стоїть у ряду першочергових проблем, про цю підступну інфекцію він дуже мало обізнаний. За даними медичної статистики, щороку хвороба вражає майже 40 тисяч наших співвітчизників, помирають від цієї хвороби понад 10 тисяч осіб. Щодня реєструються близько 100 нових випадків захворювання на туберкульоз - здебільш серед людей працездатного віку.

Хоча прийнято вважати, що туберкульоз - це хвороба переважно найбільш вразливих, знедолених та соціально дезадаптованих верств населення, проте історія знає дуже багато випадків, коли туберкульоз вражав відомих, талановитих і соціально активних людей. Ось лише окремі імена: прозаїки і поети - Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Максим Горький, Шолом-Алейхем, Ілля Ільф, Олександр Грін, Борис Грінченко, Федір Достоєвський, Антон Чехов, Джордж Байрон, Анна Ахматова, композитори і музиканти - Фредерік Шопен, Нікола Паганіні, філософи - Бенедикт Спіноза, Альбер Камю, вчений Володимир Вернадський. Відомо, як мужньо переносила фізичні і моральні страждання Леся Українка, а її знаменита поезія *Contra spem spero* сповнена колосальною енергетикою боротьби з недугою. Схиляючись перед життєвим подвигом цих людей ми разом з тим повинні турбуватися про здоров'я наших молодих сучасників з метою попередження даного захворювання.

Аналізуючи ситуацію, фахівці відзначають, що епідемія туберкульозу в Україні має дві особливості. Перше - спостерігається жорстка взаємозалежність швидкості розповсюдження туберкульозу від епідемії ВІЛ-інфекції/СНІДу та розповсюдження наркоманії. Сьогодні понад 4500 ВІЛ-інфікованих хворіють на туберкульоз і понад 1800 з них померли протягом року. Друге - високий рівень хіміорезистентних форм: первинної - 30% та вторинної - 75%. Тригогу викликає аналіз показника смертності від туберкульозу, який за 15 останніх років збільшився у 2,9 рази.

Для поліпшення епідемічної ситуації з туберкульозом в Україні розроблена Загальнодержавна програма протидії захворюванню на туберкульоз у 2007-2011 роках, яка вперше була затверджена як закон України. Чому зусилля держави, спрямовані на подолання епідемії не дають очікуваних результатів?

«Низька ефективність державних заходів боротьби з туберкульозом зумовлена зокрема, тим, що основний потік фінансування традиційно спрямовується на подолання наслідків епідемії, а не на профілактику та попередження захворювання, що в свою чергу призводить до поширення епідемії та зростання затрат на її подолання, - вважає виконавчий секретар Громадської ради з питань протидії захворюванню на туберкульоз в Україні Сергій Борткевич. - Успіху в боротьбі з туберкульозом можна досягти, тільки об'єднавши зусилля всього суспільства».

У разі збереження наявних тенденцій розвитку епідемії ВІЛ-інфекції/СНІДу та туберкульозу та низької ефективності заходів протидії в найближчому майбутньому їх наслідки можуть істотно вплинути на посилення і без того важкої демографічної ситуації. Останні дослідження Світового банку піднімають цю планку, і його експерти прогнозують в песимістичному сценарії, що до 2020 р. епідемія загрожує втратою приблизно 10,5% ВВП Україною.

Важливим заходом, з яким не можна зволікати сьогодні, є інформаційно-просвітницька та профілактична робота як серед уразливих щодо захворювання груп, так і серед молоді, студентів та інших організованих контингентів. Всі ми знаємо, що попередити захворювання значно дешевше, ніж потім лікувати його.

Просимо звернути увагу на клінічні симптоми, які вказують на туберкульоз: кашель більше двох тижнів, підвищена температура тіла більше 7 днів, задишка, біль у грудній клітці, поганий апетит, постійна слабкість, безпричинна втрата ваги, підвищена пітливість, особливо вночі, кровохаркання. При таких симптомах треба звертатися до лікарів загальної поліклінічної мережі, які завжди можуть вчасно діагностувати хворобу

Ставлячи під загрозу економічний і суспільний розвиток, ця проблема похитне політичну стабільність, не кажучи вже про те, що вона становить серйозну загрозу національній безпеці, підриває здоров'я нації, продуктивність праці, засади сімейної та суспільного життя.

Література

1. Аксьонова В.А. // Хіміотерапія туберкульозу: СБ науч. тр.НІФП. - М., 2009. - С. 16-17.

2. Карачунский М.А Туберкулез в наши дни //Русский медицинский журнал//www.rmj.ru

3. Мідників Б.Л. Лікарська стійкість у *Mycobacterium tuberculosis* // Пульмонологія. - 2005. - № 2. - С. 5-9.

4. Мітінський Л.А. Нові технології при профілактиці, виявленні, діагностиці та лікуванні туберкульозу // Пробл. туб. - 2003. - № 1. - С. 19-25.

5. Пунга В.В. Выявление туберкулеза в современных условиях//Русский медицинский журнал// www.rmj.ru

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНФЛІКТІВ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Леміш Т. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Актуальність дослідження. Необхідність дослідження конфліктів в педагогічній діяльності обумовлена тим, що конфлікти, будучи природним проявом назрілих суперечностей в освітній сфері роблять істотний вплив на життєдіяльність педагогічних систем, якість їх функціонування і розвитку в часі. Деструктивні конфлікти можуть призводити до зниження ефективності функціонування педагогічних систем і їх руйнування. Конструктивно вирішені конфлікти сприяють переходу педагогічних систем на новий якісний ступінь розвитку.

Проблема дослідження. Професійно-педагогічна некомпетентність вчителя у вирішенні педагогічних конфліктів приводить до порушення цілісності педагогічного процесу. Стає конфліктною сама педагогічна діяльність вчителя. Формується антигуманістична

спрямованість процесу навчання і виховання. Істотно гальмується процес становлення і розвитку особи учня і як наслідок формально-ролеві відносини, що виражається в неадекватній позиції і стилі поведінки, втрачається бажання спільної творчої діяльності. Відбувається деформація педагогічно доцільних взаємин, що склалися.

В результаті відбувається різке падіння цілей, інтересів, мотивів, потреб, цінностей до здобування освіти учнів і незадоволеність результатами своєї діяльності вчителем, порушується принцип зворотного зв'язку між тим, хто навчає, і тими, хто навчаються. Наслідком цієї негативної тенденції є негативні зміни в абсолютних і якісних показниках освіти учнів, зниження загального рівня освіченості населення країни, падіння інтересу і престижу педагогічної професії на тлі соціально-економічного неблагополуччя сучасного вчителя.

Вивченням особливостей педагогічних конфліктів у школі займалося багато вітчизняних психологів-педагогів, а саме: Ш.А. Амонашвілі, В.М. Афонькова, В.С. Безрукова, В.П. Беспалько, Н.В. Гітінова, В.І. Журавльов, С.В. Кондратьєва, Л.А. Петровська, М.М. Рибаківа, Л.А. Семчук, Л.В. Сімонова, С.М. Сулейманова, В.А. Сухомлинський та багато інших.

Власне педагогічними можна вважати конфлікти, що виникають в системі «вчитель — учні», подолання яких припускає використання специфічної технології.

Ш.А. Амонашвілі бачить основне джерело педагогічних конфліктів в неминучій примусовості учбово-виховного процесу, оскільки його цілі, зміст і методи задаються суспільством, визначаються його потребами. Пропоновані види і зміст діяльності, шкільний режим можуть не відповідати актуальним особово значущим інтересам і потребам дитини, викликаючи протест і протидію.

Далеко не кожен міжособовий конфлікт вчителя з учнями є руйнівним, з психологічної точки зору. Як і суперечність, конфлікт об'єднує позитивні і негативні сторони.

Своєчасно вирішений конфлікт дозволяє боротися із застоєм, самозапокоєністю взаємодіючих сторін, спонукаючи до самоаналізу, самокритиці і в кінцевому висновку — об'єднуючи їх на основі кращого взаєморозуміння.

Гострі переживання, що породжуються конфліктом, на думку Ф.Є. Василюка, стимулюють внутрішню роботу по ухваленню фактів і подій життя, по встановленню смислової відповідності між свідомістю і поведінкою. Здатність особи вступати в протиборство свідчить про складний духовний світ, про усвідомлення своїх відчуттів, про наявну систему цінностей.

В.А. Сухомлинській називає міжособові шкільні конфлікти «великою бідой». У діяльності педагогів-майстрів — це завжди надзвичайна подія. Часті зіткнення з учнями — серйозний показник невисокої педагогічної культури.

Поведінкові реакції суб'єктів конфлікту багатообразні і залежать від їх особливостей. Це може бути відкритий, прихований і пасивний протести.

Основні форми конфліктної поведінки школярів:

- зухвалі дії і вчинки (порушення дисципліни, грубість, зухвалість, неслухняність, явна брехня);
- некоректний вираз незгоди;
- різка критика дій і вчинків педагога;
- приховане протистояння (ігнорування педагогічних вимог, незацікавлене відношення до вчительської думки, ухилення від контактів, пропуск занять);
- пасивний протест (мовчазне відчуження, образа, сльози);
- провокаційні дії і вчинки («каверзні» питання, нешкідливі витівки і жорстокі витівки з метою досадити педагогові).

Вивчення реакцій вчителів на конфліктну поведінку школярів показало, що увага більшості поглинається прямим протистоянням — дисциплінарними порушеннями, зухва-

лими витівками, неслухняністю. В той же час не менш серйозні по своїх наслідках форми конфліктної поведінки — прихований, пасивний протест вислизає з педагогічного поля зору. Байдужість, ігнорування цих поведінкових реакцій обертається втратою інтересу дітей до учення, відчуженням від вчителя і школи.

Отже, педагогічний конфлікт виникає в різноманітних ситуаціях спілкування як результат міжособових суперечностей вчителя і що вчать. Його основними структурними компонентами є суб'єкт, об'єкт, предмет, інцидент, конфліктні дії, вчинки і відносини. Профілактика конфліктогенності педагогічного спілкування забезпечується гармонізацією міжособових відносин, демократизацією і гуманізацією стилю учово-виховної взаємодії.

СИНДРОМ „ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРЯННЯ” ЯК РЕЗУЛЬТАТ ХРОНІЧНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Літвінова О. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Про наявність великої кількості стресорів у педагогічній діяльності говорять вже давно як зарубіжні, так і вітчизняні вчені. Професія педагога насичена багатьма стресогенами, серед яких такі, як: соціальна оцінка, невизначеність, повсякденна рутинна тощо. Прояви стресу в роботі педагога різноманітні й численні, серед найбільш поширених можна виділити такі, як: фрустрованість, підвищена тривожність, виснаженість. Професія педагога - одна з тих, де синдром „професійного вигорання” є найбільш поширеним. Тому дуже важливим є вивчення особливостей його виникнення, розвитку та перебігу саме у педагогічній діяльності.

Аналіз наукової літератури з проблеми „професійного вигорання” у працівників освітніх організацій свідчить на користь того, що педагоги є однією з найуразливіших професійних груп до цього психогенного розладу. Розробку проблеми професійного вигорання у зарубіжній психології ми пов'язуємо з роботами таких вчених, як К. Маслач, М. Лейтер, Х. Дж. Фрейденбергер, В.Б.Шауфелі. Серед робіт вітчизняних авторів слід відзначити дослідження В.В.Бойко, Л.М.Карамушки, Г.В.Ложкіна, В.С.Орел, Т.В.Форманюк.

На думку більшості дослідників „професійне вигорання” педагога - це динамічний процес, що складається з трьох фаз, пов'язаних у часі причинно-наслідковими зв'язками. Найбільш обґрунтованою з методичної точки зору уявляється модель В.Бойко, який, спираючись на визначені К.Маслач компоненти вигорання (емоційне виснаження, деперсоналізація та редукція професійних досягнень) та теорію стресу Г. Сельє, пропонує виділити наступні фази емоційного вигорання: напруження, резистенцію та виснаження.

„Професійне вигорання” слід відрізняти від широкого кола споріднених явищ, в першу чергу – від професійної деформації, а також депресії та робочого стресу.

Найбільший інтерес вчених в контексті дослідження „синдрому професійного вигорання” викликає визначення чинників, що його обумовлюють. Традиційно ці чинники розподілялись на два блоки: індивідуальні (внутрішні) та організаційні (зовнішні) .

Індивідуальні, в свою чергу, можна розділити на дві групи: соціально-демографічні характеристики та особистісні властивості. До зовнішніх чинників (синоніми – „організаційні” та „ситуаційні фактори”) належать такі характеристики, як умови праці та соціально-психологічні особливості організації.

„Синдром професійного вигорання” є стресовою реакцією, яка виникає внаслідок довготривалих професійних стресів середньої інтенсивності. Зважаючи на визначення

стресового процесу за Г.Сельє (тобто стадій тривоги, резистентності і виснаження) „професійне вигоряння” можна вважати третьою стадією, для якої характерний стійкий і неконтрольований рівень збудження. Педагоги працюють у доволі неспокійній, емоційно напруженій атмосфері, що вимагає постійної уваги і контролю за взаємодією в системі „педагог – учень”, за таких умов стрес спричиняється безліччю стресогенів, які безперервно накопичуються в різних сферах життєдіяльності.

Якщо педагог реагує адекватним, адаптивним чином, він більш успішно й ефективно діє та підвищує свою функціональну активність і впевненість, у той час, як дезадаптивні реакції ведуть по спіралі вниз, до „професійного вигоряння”. Коли вимоги (внутрішні та зовнішні) постійно переважають над ресурсами (внутрішніми й зовнішніми), у людини порушується стан рівноваги. Безперервне або прогресуюче порушення рівноваги неминуче призводить до „професійного вигоряння”. Вигоряння – це не просто результат стресу, а наслідок некерованого стресу.

Термін „професійне вигоряння” з’явився у психологічній літературі відносно недавно. Його ввів американський психіатр Х. Дж. Фрейденбергер у 1974 році для характеристики психічного стану здорових людей, які інтенсивно спілкуються з клієнтами, пацієнтами, постійно перебувають в емоційно завантаженій атмосфері при наданні професійної допомоги. Це люди, які працюють у системі „людина-людина”: лікарі, юристи, соціальні працівники, психіатри, психологи, педагоги тощо. Як зазначають зарубіжні дослідники з Канади, США, Західної та Центральної Європи, а також вчені з Росії та України, фахівці, які працюють у згаданій системі, змушені постійно стикатися з негативними емоційними переживаннями своїх клієнтів (пацієнтів, вихованців), тому мимоволі стають залученими до цих переживань, через що й зазнають підвищеного емоційного напруження.

Серед симптомів, що виникають першими, можна вирізнити загальне почуття втоми, вороже ставлення до роботи, почуття занепокоєння, сприймання роботи як такої, що постійно ускладнюється та стає менш результативною. Педагог може легко впасти в гнів, дратуватися і почувати себе розбитим, зосереджувати увагу на деталях і бути налаштованим надзвичайно негативно до усіх подій.

Серйозними проявами „професійного вигоряння” є поведінкові зміни і ригідність. Якщо людина зазвичай балакуча й нестримана, вона може стати тихою і відчуженою. Чи навпаки, людина, що зазвичай тиха й стримана, може стати дуже говіркою, вступати в бесіду будь з ким. Жертва „професійного вигоряння” може стати ригідною у мисленні. Ригідний педагог закритий до змін, оскільки це вимагає енергії та ризику, котрі є великою загрозою для вже виснаженої особистості.

Важливою складовою комплексної моделі управління стресом є встановлення особистістю бар’єрів (за допомогою спеціальних прийомів) на всіх фазах розгортання стресу з метою протидії йому. Основна мета психологічного втручання полягає в тому, щоб попередити негативні наслідки, які можуть викликати стрес-фактори. Когнітивна оцінка ситуації, вибіркове сприйняття, релаксація, фізичні вправи є основними бар’єрами, які може виставити особистість на певних фазах перебігу стресу.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ – СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Лосієвська О. Г., Лосієвський В. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Планування майбутнього в житті особистості є надзвичайно важливим і складним процесом, який набуває особливої гостроти у зв'язку з появою та стрімким поширенням Інтернету. Віртуальний простір надає користувачеві безліч унікальних можливостей щодо конструювання подальшого життя. В Інтернет – середовищі молода людина може втілити будь-який задум, здійснити свої найзаповітніші мрії, досягнути поставленої мети, майже не докладаючи ніяких зусиль.

Саме легкість, безвідповідальність віртуального життя стає одним з визначальних критеріїв залучення все більшої кількості користувачів у мережевий простір. Студентська молодь, долучаючись до Інтернет – комунікації, виробляє нові прагнення, що безпосередньо пов'язані з віртуальним життям. Мережеве спілкування стає поширеною формою взаємодії, що охоплює дедалі більшу аудиторію користувачів.

Інтернет є універсальним засобом комунікації, особливостями спілкування в режимі реального часу є можливість одночасно підтримувати зв'язок відразу з декількома співрозмовниками, загальнодоступність цього контакту, можливість вибору аудиторії і тем для дискусії [2].

Важливим елементом спілкування-online є анонімність і можливість виступати в ролі, неможливої при звичайному спілкуванні в реальному середовищі. Досвід показує, що більшість чатов і форумів мають постійну аудиторію, будучи свого роду online-клуби по інтересах. При цьому зовсім губиться фактор відстані, спілкування не вимагає особистого знайомства, і, як правило, не припускає його виникнення поза мережею, що знімає цілий ряд психологічних бар'єрів, дозволяє висловлюватися у відповідності зі своїми поглядами, дає необмежену можливість самовираження в діалозі.

Стає зрозумілим, що на даному етапі розвитку людства, існування особистості поза взаємодією з комп'ютерними системами вже важко уявити. Проведення молоддю в мережі все більшої кількості часу, як виразна тенденція надання переваги мережеві комунікації та використання послуг кіберпростору з метою віртуальної самореалізації, підтверджують надзвичайну актуальність цього питання. Ця проблема була розглянута і розроблена вітчизняними авторами які вивчали мотивацію користувачів Інтернету: О.Арестова, Л.Бабанін, А.Войскунський, О.Смислова; міру емоційної насиченості міжособистісних мережевих контактів Є.Белінська, А.Жичкіна, В.Нестеров, Є.Нестерова. У працях іноземних психологів вивчається Інтернет – залежність як явище: К.Young, I. Goldberg, вплив віртуального середовища на особистість: J Suler.

Online-комунікація володіє відомим деперсоніфікуючим потенціалом, дає можливість бути присутнім при діалозі інших, не втручаючись в нього і залишаючись непоміченим, залишаючи можливість втручання за користувачем. Комунікація в режимі реального часу дає можливість індивідууму змінювати ролі, входячи в аудиторію під різними іменами і створюючи різні віртуальні образи, що дозволяє відпрацьовувати комунікаційні навички і комунікаційні стратегії. Зворотною стороною цього процесу є саме фактор деперсоніфікації, вірніше – підміни власних аутоідентифікуючих факторів сконструйованими віртуальними.

Інтернет виступає як метаперсоніфікуюче середовище, тому що надає можливість користувачу залишатися (певною мірою) анонімним. Однак, як і в будь-якій системі, проблема ідентифікації користувача повинна бути вирішена. Тому користувачу надане повне право вибирати собі ім'я (імена) по власному розсуду і створювати, у ході роботи,

свій неповторний віртуальний образ, що відповідає імені. Цей образ буде сприйматися іншими користувачами як вихідна даність, у той час як вони прекрасно інформовані про можливу невідповідність сконструйованого віртуального образа реальній людині, яка створила його. Образ, як це властиво образам літературних героїв, починає жити і розвиватися, переломлюючи через свідомість сприймаючих його людей. Істотна відмінність даного образу від літературного чи театрального, створеного актором на сцені – його принципово необмежена довжина в часі, динамічність, незавершеність [3].

Достоїнством і привабливістю даного процесу є нічим не обмежена можливість творчого самовираження, самоконструювання, не потребує притім істотних витрат яких-небудь ресурсів. З іншого боку, можливо рівнобіжне існування декількох віртуальних образів, часом абсолютно несхожих, відповідно реального користувача.

Інтернет виступає як соціальне середовище і субкультура. На сучасному етапі розвитку представляється можливим говорити про формування Інтернет-субкультури, що володіє практично повним набором необхідних ознак: власним сленгом, внутрішньою ієрархією, набором устояних ідей, що складають світоглядну позицію членів субкультури, визначеними етичними нормами, достатньою кількістю формальних і неформальних лідерів, що формують навколо себе стійкі співтовариства користувачів, що здійснюють у них ідейний провід. Як усяка субкультура, Інтернет поєднує великі групи населення, формує коло інтересів і спілкування, стимулює розвиток міжособистісних відносин і має свої позитивні і негативні фактори впливу на індивідуальну сферу психічної діяльності своїх членів [4].

Створення віртуальних образів, найчастіше дуже далеких від реального образу, є компенсаторним механізмом, що обумовлює виражену Інтернет-залежність. Найбільш сильним провокуючим фактором у даному випадку є набір властивостей Інтернет, як засобу комунікації. Анонімність і фактична неможливість перевірки наданої про себе інформації, можливість з'єднання у віртуальному образі реальних, бажаних і цілком вигаданих характерологічних і інших особливостей, стимулюють розвиток Інтернет-адикції в групі студентської молоді.

У реальному спілкуванні з однолітками можливості отождолення з ідеальним «Я» обмежені безпосереднім контактом, що допускає виникнення ситуацій, яка різко виявляє невідповідність між реальними і декларованими якостями. Це обставина практично цілком виключена при комунікації в межах мережі. У більшості випадків спілкування в рамках мережі не припускає в наступному переносу відносин у фізичний світ, що залишає за користувачами повну волю дій. Мережне спілкування дозволяє молодій людині жити в образах своєї мрії і здійснювати в рамках цих образів настільки бажану (як і неможливу в реальних умовах) комунікативну активність [1].

Демократія, яка присутня у мережі, дає креативним авторам волю, якої вони позбавлені в звичайних умовах. Відсутність (або значне ослаблення) матеріальних перешкод, моральної цензури і художньої критики, політичних і кон'юнктурних впливів, здатних перешкодити реалізації патологічної творчості в реальному світі, сприяє його процвітанню в мережі. Творців цих добутоків зустрічає велика аудиторія, у якій багато ідей знаходять у тому чи іншому ступені настільки необхідний авторам відгук. У силу наявних психопатологічних предиспозицій ця якість Інтернет обумовлює швидке і стійке формування Інтернет-адикції [3].

Отже, специфіка комунікації в Інтернет – мережі перш за все полягає в анонімності, редукованості, опосередкованій активності. Особистості надано можливість самостійно обирати кількість співрозмовників, що сприяє так званому приватному спілкуванню, де люди взаємодіють один на один, або спілкуванню в чаті, яке дає змогу молодій людині здійснювати контакти з необмеженою кількістю користувачів. У процесі Інтернет – спілкування молода людина має можливість визначати для себе стиль поведінки, обирати нове ім'я, змінювати всі дані про себе. Аналіз досліджень свідчить, що найчастіше молоді кори-

стувачі віддають перевагу вражаючому, драматичному, домінантному, та відкритому стилям поведінки в мережі.

Тривале перебування особистості в мережі призводить до розмивання просторово – часових мереж. Молода людина стає неспроможною відокремити події реального життя від того, що відбувається у віртуальному світі, через «сплітання» однієї реальності з іншою. Наслідком такого сплетіння є неадекватне сприймання особистістю подій віртуального життя, некритичне ставлення до кіберсередовища та розвиток Інтернет – залежної поведінки.

Література

1. Белинская Е.П. Особенности Я-концепции как фактор формирования аддиктивного поведения // [http:// www.psychology.ru /internet /ecology /04.htm](http://www.psychology.ru/internet/ecology/04.htm).
2. Егоров А.Ю. Нехимические (поведенческие) аддикции (обзор) // Аддиктология. – 2005. – № 1. – С. 65-77.
3. Жичкина А.Д. Социально-психологические аспекты общения в Интернете // [http:// www.psynet. carfax.ru](http://www.psynet.carfax.ru).
4. Мясищев В.Н. Психология отношений: Избр. психол. тр. – М.: ин-т практич. психолгии; Воронеж: НПО «МОДЕК», 1995. – 356 с.
5. Сулер Дж. Компьютерная интернет-зависимость // [http:// www.psychology.ru /internet/round](http://www.psychology.ru/internet/round).

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФАКТОРІВ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Мамаєв Д. Ю.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Соціалізація людини відбувається за допомогою широко-го набору універсальних засобів, зміст яких є специфічним для того чи іншого суспільства, соціального прошарку, віку людини. До них можна віднести: побутові і гігієнічні вміння, що формуються у людини; продукти матеріальної і духовної культури; стиль і зміст спілкування, а також методи заохочення і покарання в родині, у групах однолітків, у виховних та інших організаціях; послідовне залучення людини до численних видів і типів відносин в основних сферах її життєдіяльності – спілкуванні, грі, пізнанні, предметно-практичній і духовно-практичній діяльності, спорті, а також у сімейній, професійній, суспільній, релігійній сферах.

Якщо протягом тривалого часу при розгляді процесів соціалізації чинники тільки називалися, а в кращому разі моделювалися їх вплив на людину, то зараз частіше йдеться про те, що чинники соціалізації – це розвиваюче середовище, яке не є спонтанним і випадковим. Воно має бути спроектоване, добре організоване і побудоване. Основною вимогою до розвиваючого середовища є створення атмосфери, в якій пануватимуть гуманні відносини, довіра, безпека, можливість особового зростання. У ній мають бути закладені можливості для самореалізації свободи творчості, естетичного і етичного розвитку, отримання насолоди від сумісних дій і спілкування, від життєдіяльності в цілому.

Факторами соціалізації є одночасно і фактори середовища, що впливають на формування особистості. Проте на відміну від соціалізації чинники формування особистості доповнюються ще біологічним чинником. Йому в зарубіжній педагогіці у цілому ряді випадків відводиться першорядна роль. Так, на думку окремих учених, середовище, навчання

і виховання є лише умовами для саморозвитку, прояву природно-обумовлених психічних особливостей.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. У психології соціалізація розглядається як пристосування людини до соціального середовища (Т. Шибутані, Г. Андреева, Р. Немов, Д. Майерс, А. Реан, А. Соколов, С. Розін).

Т. Шибутані визначає соціалізацію як процес, за допомогою якого люди навчаються ефективно брати участь у соціальних групах. Особистість соціалізована, коли вона здатна брати участь у погоджених діях на основі конвенціональних норм.

Г. Андреева дає таке визначення: «Соціалізація – двосторонній процес, що включає в себе, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків; з іншого – процес активного відтворення індивідом системи соціальних зв'язків завдяки його активній діяльності, активному включенню в соціальне середовище».

Соціалізація включає три взаємозалежних процеси:

- 1) соціальна адаптація – це активне пристосування до умов середовища за допомогою засвоєння/асиміляції зовнішніх вимог і зміни/акомодатії власних реакцій;
- 2) індивідуалізація – активне пристосування особистості до власних особливостей у формі самопізнання, самоприйняття і самореалізації;
- 3) соціально-психологічна інтеграція – поступове ускладнення, упорядкованість і узгодження інтрапсихічних компонентів і функцій у відповідності з вимогами соціальної реальності.

Кожне суспільство, держава, соціальна група виробляють у своїй історії велику кількість позитивних і негативних, формальних і неформальних санкцій – способів навіювання і переконання, приписів і заборон, заходів примусу і тиску аж до застосування фізичного насильства, способів вираження визнання, отримання знаків відмінності, нагород. За допомогою цих способів і заходів поведінка людини і цілих груп людей приводиться у відповідність із прийнятими в певній культурі зразками, нормами, цінностями.

Актуальність дослідження. У наш час проблеми соціалізації людини особливо загострюються. Існує багато різних факторів, які безпосередньо впливають на соціалізацію особистості та, у першу чергу, на адаптацію людини у суспільстві. Особливе значення має при цьому гендерна приналежність.

Метою статті є розгляд факторів, що впливають на соціалізацію особистості в цілому і гендерну соціалізацію зокрема.

Основні матеріали дослідження. З відомих факторів соціалізації особистості вивчені далеко не всі, а знання про ті, які досліджувалися, досить мізерні й нерівномірні. Більш-менш вивчені умови або фактори соціалізації об'єднують у 4 групи.

Перша – мегафактори (від англ. «мега» – «дуже великий») – космос, планета, світ, які в тій чи іншій мірі через інші групи факторів впливають на соціалізацію всіх жителів Землі.

Друга – макрофактори (від англ. «макро» – «великий»), що впливають на соціалізацію країни, етносу, суспільства, держави.

Третя – мезофактори (від англ. «мезо» – «середній»), які дозволяють виділяти групи людей за: місцевістю і типом селища, в яких вони живуть (регіон, село, місто); приналежністю до слухачів тих чи інших мереж масової комунікації (радіо, телебачення тощо); належності до певних субкультур.

На соціалізацію впливають мезофактори як прямо, так і опосередковано через четверту групу – мікрофактори. До них належать фактори, що безпосередньо впливають на конкретних людей – сім'я, сусіди, групи однолітків, виховні організації, різні громадські, державні, релігійні, приватні і контрсоціальні організації, мікросоціуми.

Висновки. Кожна людина, особливо в дитинстві, підлітковому віці й юності, є об'єктом соціалізації. Про це свідчить те, що зміст процесу соціалізації визначається заці-

кавленістю суспільства в тому, щоб людина успішно опанувала ролями чоловіка або жінки (статеворольова соціалізація), створила міцну сім'ю (родинна соціалізація), могла і хотіла б, компетентно навчаючись, брати участь у соціальному й економічному житті (професійна соціалізація), була б законослухняним громадянином (політична соціалізація) і т.д.

Вимоги до людини в тому чи іншому аспекті соціалізації пред'являють не тільки суспільство в цілому, але і конкретні групи й організації. Особливості і функції тих чи інших груп і організацій зумовлюють специфічний і неідентичний характер цих вимог. Зміст же вимог залежить від віку і соціального статусу людини.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ОБРЯДІВ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Мітічкіна О. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Визначення поняття «організаційна культура» психологами має свої відмінності. Роботи Т. Діла, А. Кеннеді, У. Оучі, Т. Пітерса, А. Уілкінса, Р. Уотермена, Е. Шейна та багатьох інших вважаються зараз класичними щодо цієї проблеми. І більшість сучасних дослідників в цілому сходиться у своїх поглядах на тлумачення цього поняття. Кожен автор визначає пріоритетний елемент чи функцію у визначенні «організаційної культури». Це і «засоби вирішення реальних проблем організації» (Е. Шейн, Е. Браун), і «сукупність типових для неї цінностей, норм та точок зору» (Ю.Одегов), і «система формальних та неформальних правил та норм діяльності, звичаїв та традицій» (В. В. Козлов). У свою чергу, Н. В. Тесакова відмічає правила поведінки та правила управління, а Т. О. Соломанідіна вважає, що «організаційна культура» – це єдиний соціально-економічний простір, в рамках якого взаємодія робітників відбувається на основі загальних ідей, уявлень та цінностей.

Найбільш точним можна вважати тлумачення О. С. Виханського та А. І. Наумова, що визначають поняття «організаційна культура» як набір найважливіших припущень, що сприймаються членами організації і отримують вираження в заявлених організацією цінностях, які визначають людям орієнтири їх поведінки і дій, що визначають особливості їх трудового життя та обумовлюють своєрідність філософії, ідеології та практики управління людськими ресурсами.

Здебільшого організаційна культура, трактується та сприймається більшістю членів організації як філософія й ідеологія управління, ціннісні орієнтації, вірування, очікування, розмірковування і норми, що лежать в основі стосунків більшості працівників як усередині організації, так і за її межами.

Е. Шейн вважає, що культура організації формується як реакція на дві групи проблем. Одна – це проблеми інтеграції внутрішніх зусиль та ресурсів у єдине ціле для досягнення організаційної мети. А саме:

- впровадження єдиної термінології,
- встановлення чітких меж груп та процедур включення до них, та виходу з них,
- створення механізму наділення владою;
- встановлення норм, що регулюють неформальну поведінку співробітників;
- визначення оцінок діяльності членів колективу.

До другої групи відносяться проблеми взаємодії організації та навколишньої середовища:

- визначення місії організації та її пріоритетних завдань;
- вибір методів досягнення цілей;

- розробка системи контролю та моніторингу досягнень робітниками певних результатів;

- визначення системи санкцій.

Інтегруючи вирішення зовнішніх та внутрішніх проблем у складі організаційної культури, треба враховувати основні принципи її формування.

До основних методів зміни організаційної культури відносять:

- зміна об'єктів уваги з боку менеджерів;
- зміна стиля управління керування кризисними ситуаціями та конфліктами;
- перерозподіл групових ролей;
- зміна критеріїв оцінки та стимулювання персоналу;
- зміна символіки та обрядів.

Організаційні обряди мають велике значення у трансформації організаційної культури. Вони наглядно демонструють цінності та норми поведінки, що встановлені саме в цій організації. Реалізація системи обрядів сприяє єдності персоналу організації. Якщо початковий сенс затушовується, обряди формалізуються та перетворюються на марне дійство, що підриває авторитет керівництва та послабляє організацію.

Обрядами організаційної культури студентів вищого навчального закладу можна вважати такі процедури та традиції:

- обряди входження та виходу – урочисте вручення студентських квитків та дипломів;
- обряди підсилення – конкурси, олімпіади тощо;
- обряди просування – накази про перехід від курсу до курсу;
- обряди єдності – сумісні свята, неформальні засоби взаємодії;
- історичні обряди – святкування історичних подій, важливих для життя країни, міста;
- обряди поновлення – делегування повноважень іншим структурам, наприклад, студентській раді;
- обряди вирішення конфліктів;
- іміджеві обряди.

Стиль виконання того чи іншого обряду визначається унікальністю самої організації, особливістю її керівництва, історією створення.

Таким чином, найбільш яким методом направлено формування організаційної культури студентів вищих навчальних закладів є реалізація спеціальної системи організаційних обрядів.

ЛАБОРАТНО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ КОМПЛЕКС З ВИВЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПАМ'ЯТІ

Мечетний Ю. М., Корчиков С. Д., Кратінова І. П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Розвиток пам'яті, поліпшення процесів запам'ятовування, збереження і відтворення інформації – важливіші задачі людини у сучасності. Індивідуальні особливості пам'яті визначаються інтеграційними властивостями центральної нервової системи і, що важливо, можуть удосконалюватися шляхом тренування.

Формування і розробка комплексу лабораторних методик направлені на виконання наступних цілей:

86

*XVI НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ "УНІВЕРСИТЕТ І РЕГІОН:
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ" 27-28 ЖОВТНЯ 2010 РОКУ*

- забезпечення навчального процесу у вивченні дисциплін за фахом «Здоров'я людини», а також загального курсу «Валеологія»;
- використання можливостей інтернету для виконання навчальних завдань в інтерактивних курсах студентами денної і заочної форми навчання;
- використання лабораторних методик в науковій роботі студентів, а також в майбутній практичній діяльності за фахом.

Комплекс лабораторних робіт об'єднує загальне завдання створення індивідуального паспорта здоров'я. На підставі вивчення індивідуальних показників та уявлень про норму з'являється можливість порівняльного аналізу в групі випробовуваних. Одержані дані використовуються для обґрунтування, індивідуального вибору тактики, оцінки результатів застосування оздоровчих методик, а також можуть бути використані для цілей професійного відбору.

Лабораторні роботи виконані у вигляді окремих завдань з використанням апаратних програмних комплексів.

1. Програми реєстрації початкових даних досліджуваного і підготовки індивідуальних бланків обліку, електронні таблиці для автоматичного обчислення розрахункових показників.

2. Комплекс психологічних і нейрофізіологічних тестів (більше 12 методик);

3. Апаратно-програмні науково-дослідні комплекси (понад 10 методик).

У навчальну практику та наукових дослідженнях також запроваджені деякі методики релаксації, наприклад: - метод релаксації з використанням керованого повільного дихання; методи стимуляції нервової системи за допомогою бінауральних звукових коливань, та деякі інші.

Розробка і апробація нових лабораторних робіт проводиться в рамках робіт науково-дослідної лабораторії кафедри і студентського наукового гуртка.

УДК 613.2+378.17

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВАЛЕОЛОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Мечетний Ю. М., Кратінова І. П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Актуальність дослідження. При розробці концепції валеологічних технологій нами було виявлено відсутність єдиного розуміння даного терміна й суттєві відмінності в діючих стратегіях. Це пов'язане у першу чергу з відсутністю теорії та методології здоров'я [2, 3].

Не чітко визначено поле і методи валеологічної науки, не розроблена її стратегія, методики та критерії оцінювання результатів. Не досить зрозумілі складові вектора спрямованості валеології, не розроблені філософські підстави валеологічної науки [1, 2, 4].

Нашою метою є уточнення формулювань і топографічних орієнтирів на поле дії валеології.

В кожний конкретний момент життя індивіда, нерозривно пов'язане з його здоров'ям, піддається випробуванням різноманітними і різноспрямованими силами впливу. У кожен конкретний момент життя є закінченим, і єдине, що воно має - це особиста історія, включаючи особисту історію здоров'я і хвороби. У цей же момент життя починається - бо будь-який момент теоретично є точкою біфуркації і вибору напрямку, який визначає всю подальшу долю індивіда.

На вибір напрямку вектору життя - здоров'я в кожний момент часу впливає вантаж досвіду попереднього життя і безліч випадкових невизначених факторів. І якщо останні можуть бути враховані тільки ймовірносно, то досвід попереднього життя створює потужну мотивацію для вибору напрямку його розвитку. Тому у відносно здорової людини або відсутня зовсім, або є чисто теоретичною, слабкою за інтенсивністю позитивна мотивація спрямована на збереження здоров'я та його зміцнення. Вона часто вимагає великих внутрішніх зусиль і різноманітних витрат (тимчасових, матеріальних, вольових, і пр). У той же час мотиви і фактори що в перспективі призводять до порушення здоров'я (які індивід не може або не хоче розуміти) вельми спокусливі і численні.

Під їх впливом частіше відбувається швидке звуження коридору індивідуального здоров'я (КІЗ), та його негативна динаміка за шкалою рівнів здоров'я (РЗ). При цьому легкість негативної динаміки здоров'я, часто створює ілюзію можливості швидкого повернення коридору індивідуального здоров'я на колишній звичний рівень здоров'я. Момент усвідомлення справжнього стану КІЗ, пов'язаний з втратою рівня здоров'я, часто співпадає з початком нового мотиваційного зусилля, спрямованого всупереч негативній динаміці здоров'я.

Це і пояснює факт наявності в «таборі борців за здоров'я», людей що мають переважно особистий досвід хвороби. Про це ж відома теза про хворобу як вчителя.

За існуючим загальноприйнятим уявленням індивідуальне здоров'я людини в конкретний момент його життя може розташовуватися в будь-якій точці умовної шкали - від «абсолютного здоров'я» до «стану не сумісного з життям». Прийнята лінійна схема: здоров'я – третій стан - хвороба дуже умовна і спрощена. Виникає необхідність уточнити «топографію» цієї індивідуальної локалізації здоров'я індивіда.

Нам здається доцільним надати умовне зображення життя індивіда у вигляді графіка де по осі абсцис розташовується тимчасова градація індивідуального здоров'я людини від моменту її народження до моменту смерті. Ці точки є крайніми в шкалі індивідуального здоров'я тому що охоплюють весь інтервал життя людини. По осі ординат «у» позначити рівні здоров'я (РЗ), умовний градієнт станів від абсолютного здоров'я, через рівні відносного здоров'я, передхвороби, хвороби – до спільного знаменника - смерті індивіда.

Виходячи з цієї схеми, загальний напрямок вектора життя від народження до смерті супроводжується індивідуальними змінами в стані здоров'я. На кожному етапі мета і завдання валеологічних технологій - максимально зменшити вікові ризики, поліпшити якість життя, зберегти і посилити базисні складові резервів здоров'я, за можливістю протистояти процесу старіння організму.

Будь-які дії що гальмують (протистоять) прагненню індивідуального розвитку життя до кінцевої крапки осі абсцис (смерті) - можна вважати *валеологічними технологіями*.

У цьому випадку для рівнів відносного і абсолютного здоров'я - це технології, що знижують ризик їх руйнування; для рівня передхвороби - відновні, рекреаційні, оздоровчі заходи, включаючи аналіз і усунення причин, що призводять до негативної градації КІЗ (від рівня здоров'я до рівня передхвороби або хвороби).

Таким чином до валеологічних технологій можна віднести групи впливів: медичні (включаючи реанімаційні); профілактичні: здоровий спосіб життя, гігієна і санітарія; реабілітаційні - що включають методи рекреації, фізіотерапії, лфк, традиційні та нетрадиційні оздоровчі практики, масажі та інші; загальнооздоровчі - загартовування, фізична культура, здоровий спосіб життя, дієтології та косметологію; педагогічні - сімейні та колективні виховні та освітні програми та практики; психологічні - різноманітний арсенал психотерапевтичних методик та психо-практик; соціальні - включають формування ієрархічної моделі цінностей та ідеалів; культурного розвитку; духовного і релігійного розвитку.

Описаний підхід представляються нам робочою моделлю, що дозволяє краще уявити топіку, динаміку і вектор спрямованості валеологічної теорії і практики.

Література

1. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Медицинская валеология. – К.: Здоров'я, 1998. – 248.с
2. Брехман И.И. Валеология – наука о здоровье. – М.: Физкультура и спорт, 1990. – 208.
3. Вайнер. Э.Н. Валеология: учебник для вузов.-6-е изд.-М.:Флинта: Наука,2008.-416с.
4. Валеология: учеб.пособие/ О.В. Масияускене, Ж.Г. Муравянникова.-Ростов н/Д: Феникс, 2008.-251 с.- (Медицина).

ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ/СНІДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ВАЛЕОЛОГІЇ

Мечетний Ю. М., Яковлева К. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

В Україні останнім часом намітилась невтішна тенденція до збільшення проявів негативної поведінки серед студентської молоді. За результатами анонімного анкетування студентів гуманітарних факультетів декількох університетів міста, проведеного нами у вересні 2010 року (500 опитаних, середній вік 20 ± 2 роки), виявлено, що майже 91 % респондентів вживає алкоголь, 11 % вживали наркотики один раз, 4 % вживають деякі наркотичні препарати інколи й зараз (здебільшого маріхуану).

Переважним способом уживання психотропних речовин серед наркозалежної молоді України є парентеральне введення наркотиків, що досягає 60-65%, а це сприяє розповсюдженню серед даної категорії осіб ВІЛ-інфікованості й захворюванню на СНІД. Превалює парентеральний шлях передачі інфекції (під час введення внутрішньовенне наркотичної речовини, інфікованої ВІЛ), переважна більшість ВІЛ-інфікованих – особи 20-39 років. На статевий шлях передачі приходить 29,5% (2% - студенти вищих навчальних закладів). За даними обласної СЕС і центру профілактики СНІДу Луганської області серед контингенту ВІЛ-інфікованих ін'єкційний спосіб зараження займає до 60% (7% - студенти вищих навчальних закладів міста та області).

Просвітницька робота серед молоді щодо здорового способу життя є мало ефективною. У зв'язку з формальністю, епізодичністю та незначним урахуванням об'єктивних тенденцій у молодіжному середовищі (нав'язування засобами ЗМІ позитивного образу вживаючої наркотики молоді людини, послаблення мотивації до здорового способу життя і віддаленість позитивних здобутків від його реалізації, низький рівень первинних знань, навичок, вмінь і т. д.).

Метою проводимої нами на заняттях роботи є сприяння зміні небезпечної щодо себе і суспільства поведінки студентства на безпечну, надання необхідних знань зі шляхів передачі ВІЛ/СНІДу.

Завданнями проводимої нами роботи ми ставимо:

- надання необхідних знань зі шляхів передачі ВІЛ/СНІДу та способів запобігання передачі ВІЛ-інфекції серед студентства на заняттях з курсу «Основи валеології»;
- зміну негативних настанов, зцілення психотравм, трансформацію психологічних комплексів, життєвих сценаріїв та програм із негативних на позитивні, життєстверджуючі;

активну участь у семінарах, проведення тренінгів з профілактики ВІЛ/СНІДу на запланованих заняттях;

видання буклетів з безпечної статевої поведінки для студентства в ході занять з даної теми.

У запланованій роботі ми спираємось на оперативну оцінку ситуації, поведінкові дослідження серед ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД, вивчення їх життєвих потреб, моніторинги та оцінки ефективності заходів та програм, що проводяться у їх середовищі, а також ми беремо участь у проведенні навчальних курсів, семінарів та практичних тренінгів із загальної психологічної підготовки інших працівників та волонтерів.

Система допомоги та профілактики розподілена на декілька основних етапів:

моніторинг, анкетування та аналіз рівня знань з означеного питання у студентської молоді;

лекційна робота в групах згідно плану, затвердженого засіданням кафедри;

організація та проведення тренінгової роботи на заняттях;

запрошення та організація лекцій наркологів, гінекологів, санологів;

конкурси стіннівок, статей в університетську газету щодо переваг здорового способу життя.

Розроблені нами методики апробовані та введені в роботу Луганським обласним центром профілактики та боротьби зі СНІДом, громадською благодійною організацією «Анти-СНІД», Луганським обласним наркологічним диспансером, Регіональним інформаційним та правозахисним центром «Наш Мир».

Вважаємо, що обраний науково-практичний алгоритм роботи з профілактики ВІЛ/СНІДу серед студентської молоді на заняттях з дисципліни «Валеологія» викладачами кафедри проблем людини і філософії здоров'я є правильним та може бути рекомендованим для впровадження в роботу установ, які контактують за характером діяльності з означеною категорією осіб по всій території України, а особливо у СНУ ім В. Даля.

Література

1. Вуилстик Н. Санитарное просвещение по вопросам курения, алкоголизма и наркомании / Европейское национальное бюро ВОЗ. – Копенгаген. 1981.
2. Концепція освіти “рівний-рівному” щодо здорового способу життя серед молоді України./Оржиховська В. М., Пилипенко О. І., Андрушак Л. І. – К.: Міленіум, 2002. – 20 с.
3. Максимова Н. Ю. Психологічна профілактика схильності до алкоголю та наркотиків і психокорекційна робота з підлітками групи ризику// Практична психологія та соціальна робота. – 2002. - № 3. – С.2-4.
4. Мусяенко Г. А., Болотова З. Н., Шинский А. М. Профілактика п'янства, алкоголізму, наркоманії та токсикоманії у подростків і юношей/ Методические рекомендации / - Х.; 1989. – 22 с.
5. Сердюкова Н. Б. Наркотики и наркомания. “Серия Панацея” – Ростов н/Д.:Феникс, 2000. – 256 с.

УЧЁТ ПСИХОФИЗИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ

Мищенко Т. Н.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Обучение иностранных студентов русскому языку опирается на теорию обучения (создатели - известные психологи А.Н. Леонтьев, П.Я. Гальперин, А.А. Леонтьев и др.), основное положение которой состоит в том, что эффективное обучение может быть построено только на основе активной деятельности учащегося. Центральным структурным компонентом, определяющим характер деятельности, является ее мотив, которым определяется смысл обучающего действия для личности. Поэтому проблема создания мотивационной основы учебных действий, приводящих к овладению речевыми навыками и умениями, и тем самым повышению эффективности процесса обучения РКИ, остаётся весьма актуальной.

В настоящее время центр внимания методистов и преподавателей РКИ сосредоточен на самом ученике, на его личности, на тех приемах, с помощью которых он может изучить язык лучше всего. Отношение к учащемуся не как к объекту, а как к субъекту учебного процесса связано с правом выбора каждым из них собственной технологии овладения иностранным языком, с учётом особенностей его внимания, памяти, мышления, типа нервной деятельности. Поэтому в настоящее время мы говорим о социально-психологической оптимизации учебного процесса (А.А. Леонтьев), связанной с выработкой на уроке оптимального педагогического общения (общения преподавателя и студентов), создающего наилучшие условия для развития мотивации учащихся и творческого характера учебной деятельности. Экспериментально установлено, что в памяти человека запечатлевается до 90 % того, что он делает, до 50 % того, что он видит, и только 10% того, что он слышит. Следовательно, наиболее эффективная форма обучения должна основываться на активном включении обучающихся в соответствующее действие.

Социально-психологическая оптимизация учебного процесса связана с теорией учебных стилей, по которой студенты с разными учебными стилями отличаются и характером восприятия учебной информации, и типом общения со сверстниками и преподавателями, и многими другими параметрами.

Учебные стили основаны на доминировании правого или левого полушария головного мозга человека. Учащиеся с доминированием правого полушария относятся к коммуникативному, или рационально-логическому типу изучения иностранного (русского) языка с лабильной нервной системой: они часто зависят от контекста, у них лучше развита произвольная и аудитивная память, они лучше воспринимают на слух и быстро запоминают материал (но быстро его и забывают), им часто нужен музыкальный фон, они не могут работать в полной тишине, не могут заучивать списки слов – им нужно связать их в рассказ, они с удовольствием составляют диалоги в ролевых играх, не контролируют правильность своей речи, поэтому у них больше ошибок в речи и т. д. Эти студенты с удовольствием работают по современным учебникам русского языка коммуникативного типа.

Учащиеся с доминированием левого полушария относятся к некомуникативному, или аналитическому типу изучения русского языка с инертной нервной системой: у них лучше развита произвольная и визуальная память, они должны обязательно увидеть новые слова и работают медленно, но зато на более длительное время запоминают материал; они могут работать только в полной тишине, лучше заучивают списки слов, тяготеют к логико-грамматическим аспектам языка — им нужно обязательно заучить правило, для них все нужно писать на доске; они не любят составлять диалоги в ролевых играх, любят делать

письменные переводы, слишком контролируют свою речь, поэтому у них меньше ошибок в речи и т. д. Попытки преподавателя вовлечь их в свободную беседу, особенно на первых этапах обучения, редко имеют успех: эти учащиеся должны дождаться, когда они закончат запоминать новые слова и правила. Поэтому эти студенты больше тяготеют к учебникам, построенным по грамматико-переводному методу.

В группе, однако, редко бывают учащиеся лишь одного стиля обучения, поэтому преподавателю в своей работе необходимо опираться на оба стиля. В этом случае ознакомление можно осуществлять, например, следующим образом: учащимся предлагают текст, в котором имеются новые слова. Они получают задание найти в тексте новые слова, выписать их, назвать их формы, перевести на родной язык. Это задание учитывает особенности как коммуникативного (связный текст), так и некоммуникативного (анализ текста, отдельные слова, их анализ) типа учащихся.

Разница между типами обучения особенно ярко проявляется во время контроля изученного материала. Так, при письменных видах контроля, особенно при формальных тестах (например, при выборе подходящего ответа из ограниченного числа заранее заданных вариантов) в наиболее благоприятном положении находятся учащиеся некоммуникативного типа, а при устном — коммуникативного.

Вообще при постановке заданий, особенно для домашней работы, имеет смысл предлагать учащимся несколько вариантов, и они инстинктивно выберут тот, который будет соответствовать их стилю обучения. Это и создаст тот благоприятный социально-психологический климат, который будет способствовать поддержанию внутренней мотивации в изучении русского языка.

Таким образом, многолетняя практика преподавания в вузе подтверждает, что процесс обучения русскому языку как иностранному становится тем эффективнее, чем полнее учтены психофизиологические особенности студентов.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОЛОДОЇ РОДИНИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Носко Е. П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Проблема соціально-психологічних проблем формування молоді родини в сучасному суспільстві являється **актуальною** тому що родина, під яким би кутом зору її не розглядали, настільки багатогарове соціальне утворення, що не дивні згадки про неї майже у всіх розділах психології та соціології. Вона поєднує в собі властивості соціальної організації, соціальної структури, інституту і малої групи, входить у предмет вивчення соціалізації, психології освіти, політики і права, праці, культури тощо, дозволяє краще зрозуміти соціальні процеси.

Постановка проблеми. Труднощі молоді родини - це комплекс психологічних, соціологічних, економічних, юридичних проблем, однак при правильному підборі форм і методів роботи з молодією родиною, можна вирішити їхні соціально-психологічні проблеми в сучасному суспільстві.

Молодою вважається родина з моменту укладання шлюбу або початку спільного проживання й до народження першої дитини. Головне завдання цього періоду - перехід від стану особистої незалежності до стану взаємозалежності подружжя. У цей час вирішується також завдання диференціації від батьківської родини, якщо це не відбулося раніше. Уста-

новлюються нові межі спілкування із друзями й родичами, вирішуються конфлікти між особистісними й сімейними потребами.

Важливо, щоб молодята навчилися обговорювати між собою будь-які спірні питання й домовлятися. Проблеми можуть захоплювати всі сфери життя: рівень близькості й можливість провести час на самоті, побутові обов'язки й відповідальність за життєво важливі речі, сексуальні відносини й бажання завести дитину, фінансове забезпечення родини й особисті фінанси подружжя. У цей час вирішується важливе питання розподілу обов'язків у родині: хто придумує й організує розваги, хто приймає рішення, на що витратити гроші, хто працює, а хто з подружжя ні, хто ходить у магазини, а хто прибирає квартиру й безліч інших.

Родина перебуває в русі, міняється не тільки під впливом соціально-політичних умов, але й у силу внутрішніх процесів свого розвитку. От чому вона є однією з важливих сфер і одним з головних об'єктів соціально-психологічної роботи.

Сучасна родина переживає складний етап еволюції - перехід від традиційної моделі до нової. Істотно змінюється роль родини: близько 67% становлять прості родини, що складаються з подружньої пари з дітьми або без них. Число народжених у таких родинах не дозволяє забезпечити просте відтворення чисельності населення. Зростає кількість дітей, що народилися поза шлюбом. Скорочується число укладених шлюбів, більшість розлучень припадає на молоді родини. Кількість розірваних шлюбів, в яких є діти, становить майже 70% від загального числа. Змінюються види сімейних відносин, іншими стає система влади й підпорядкування в сімейному житті, ролі й функціональна залежність подружжя, положення дітей. З кожним роком збільшується кількість цивільних шлюбів, де лідируюче положення займають молоді пари.

За даними соціологічного опитування: «Що у вашій родині "не так"?» були отримані наступні відповіді:

- низькі доходи - 69%;
- погане здоров'я - 29%;
- побутові труднощі - 17%;
- утома - 16%;
- побоювання втратити роботу - 14%;
- безвихідність і погане житло - 12%;
- неможливість дати дітям гарну освіту - 9%;
- недостача вільного часу - 8%;
- пияцтво, наркоманія - 2%;
- погані взаємини в родині - 2%;
- утруднилися відповіді - 9%.

У зв'язку із цим багато вчених характеризують нинішній стан родини як кризовий. Це обумовлено об'єктивними процесами зміни шлюбно-сімейних відносин у всіх економічно розвинених країнах, і особливо в Європі, у бік автономізації родини, що неминуче спричинило зниження народжуваності, зростання кількості розлучень і збільшення числа самотніх людей.

Таким чином, найбільш гострі соціальні проблеми родини виражаються сьогодні в різкому соціально-економічному розшаруванні суспільства; у недоліку коштів на соціальні цілі й неможливості соціальної й географічної мобільності; у міграції; у погіршенні стану здоров'я населення, у тому числі й родини, демографічної ситуації, що проявляється в природних втратах населення; у фундаментальних змінах традиційних ролей членів родини, особливо жінок; у росту кількості неповних родин; у підвищенні коефіцієнта утримання; у насильстві в родині, соціальному сирітстві тощо.

Соціально-психологічна робота повинна бути орієнтована не тільки на рішення даних проблем родини, але й на її зміцнення й розвиток, відновлення внутрішнього потен-

ціалу для виконання численних суспільно значимих функцій родини, стабілізацію демографічного, соціально-економічного положення в Україні.

УДК 159.923.2 – 057.875

ГУМАНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Пономаренко Л. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Останнім часом спостерігається тенденція зміни таких структурних компонентів системи освіти, як мета, зміст, форми і засоби освітньо-виховної діяльності. У більш розгорнутому варіанті вона включає такі складові, як: національна спрямованість освіти; відкритість системи освіти; перенесення акценту з навчальної діяльності викладача на діяльність студента; перехід від репродуктивного навчання до продуктивного; самоствердження особистості за умов педагогічної підтримки; творча спрямованість навчального процесу; перехід від регламентовано-контрольованих способів організації навчального процесу до активно-розвиваючих; наступність та неперервність освіти.

Гуманізація освіти передбачає використання таких форм і методів навчання та виховання, які забезпечують ефективний розвиток індивідуальності студента, почасти майбутнього психолога – його пізнавальних інтересів, особистісних якостей, таких умов, за яких він може і хоче навчатися, особисто зацікавлений у тому, щоб сприймати навчальні й виховні впливи. Основною функцією навчання при цьому стає не стільки формування високого інтелекту, скільки формування розвиненої особистості з високими цілями й ідеалами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Українські та російські дослідники гуманізації вищої освіти Г. О. Балл, Р. А. Беланова, С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, О. Г. Злобіна, П. П. Кононенко, В. І. Луговий, О. М. Пехота, В. В. Рибалко, М. І. Романенко, О. П. Рудницька, В. А. Семиченко, Б. Г. Чижевський та ін., обстоюючи різні концепції гуманної освіти, єдині в одному: еволюція людини, її розвиток – це і є поступ гуманізму, це безальтернативний шлях розвитку вищої освіти.

Зокрема, О. Г. Злобіна розглядає гуманізм як похідну категорію для характеристики поняття „гуманізація виховання”, означення сутності, змісту й організації цілеспрямованої виховної роботи з гуманізації відносин.

Б. Г. Чижевський констатує, що для народів України завжди було характерним утвердження і дотримання засад гуманізму, зв'язку з природою та прагненням до освіти, освіченості, професіоналізму.

В. І. Луговий під гуманізацією освіти розуміє приведення освіти до такого стану, який би дав змогу повноцінно формувати людські індивіди.

Такі дослідники, як В. С. Біблер, В. Г. Кремень, В. Ф. Литовський, Ю. М. Устюшкін зазначають, що процес гуманізації освіти нерозривно пов'язаний з розвитком культури особистості сучасного студента за допомогою діалогового навчання.

Гуманізація освіти виходить з того, що людина тільки тоді може розвинути свої здібності й реалізувати свій потенціал, коли будуть задоволені її потреби безпеки, поваги, належності до певної спільноти. Розвиток студента, зокрема майбутнього психолога, буде ефективним лише в тому випадку, коли навчання і виховання пов'язано з позитивними

емоціями, коли він відчуває, що до нього ставляться доброзичливо, з симпатією та увагою, незалежно від результатів навчальної діяльності, тоді суспільство отримає культурну особистість, здатну адекватно сприймати дійсність і ефективно спілкуватися, розуміти оточуючих, мати високий рівень комунікативної культури, яка є провідним чинником професіоналізму майбутнього психолога.

Викладання основного матеріалу дослідження. Важливо виховувати у студента-психолога не тільки потенційну психологічну готовність, тобто налаштованість на гуманістичну орієнтованість у спілкуванні з іншими людьми, а й здатність реалізувати цю потенційну можливість у міжособистісних відносинах.

Спілкування з позицій гуманізму передбачає засвоєння його учасниками норм загальнолюдської моралі на рівні усвідомлення і розуміння цінності людини, її культурних надбань, у тому числі культури міжособистісних взаємин. Зауважимо, що технологія забезпечення успішного спілкування невіддільна від знання і врахування в комунікативній практиці закономірностей і психологічних передумов спілкування. Однією з найважливіших передумов цього є наявність характеристик гуманної за своїм характером особистості, почасти майбутнього психолога: це, зокрема, володіння такими перцептивними вміннями, як інтерес до співрозмовника, здатність стати на його позицію, співпереживати йому, орієнтуватися на кращі, найбільш сильні сторони його особистості, що зумовлює досягнення професіоналізму психолога як фахівця.

Таким чином, умовами гуманізації освітнього процесу вищої школи, який сприятиме формуванню і розвитку комунікативної культури майбутнього психолога, ми вважаємо: особистісно орієнтоване навчання (відношення до особистості психолога як до цінності, врахування його індивідуальності і неповторності, моральних принципів); заохочення творчої активності та пізнавального інтересу в навчанні і комунікативній діяльності; виховання вольового компоненту поведінки, емоційної стійкості, самоконтролю у спілкуванні; виховання соціально-етичних норм поведінки (ввічливості, вихованості, правдивості, поваги до інших, ініціативності, відповідальності); організація міжособистісного діалогового спілкування на заняттях в системах „студент-студент”, „студент-викладач”; підвищення мотивації отримання комунікативних знань, вмінь та навичок; заохочення комунікативної самореалізації у процесі навчальних бесід, дискусій, диспутів, тренінгів, рольових ігор, виступів на конференціях, волонтерських рухів (позитивні взаємовідношення, взаємосприйняття, взаємовплив); стимулювання розвитку емпатії, рефлексивності, узгодження стилю спілкування із соціальною роллю; виховання гуманного ставлення до оточуючих, формування у світогляді майбутніх психологів позиції гуманіста-творця.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬСЯ В УМОВАХ ДЕПРИВАЦІЇ

Сидоренко О. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства значна увага держави приділяється дітям соціальний розвиток яких утруднено чинниками різного походження і порядку. До числа таких належать вихованці закладів державного влаштування дітей - сиріт і дітей позбавлених батьківського піклування соціалізація яких відбувається у штучно створених закритих виховних умовах і тому носить специфічний характер. Зокрема науковцями виділяються проблеми становлення особистості депривованих дітей, які лежать в основі подальших проблем у комунікативній сімейній, професійній,

громадській тощо сферах самореалізації сиріт і вимагають активного наукового пошуку засобів соціальної психологічної корекції.

Для підвищення ефективності соціальної адаптації як одного із механізмів соціалізації, що дозволяє людині зайняти активну життєву позицію, необхідно вдосконалювати психологічний супровід дитини-сироти в умовах школи-інтернату.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Питаннями наукового дослідження соціально-психологічних аспектів формування особистості дитини в умовах депривації займались Дж. Боулбі, І. В. Дубровіна, Т. М. Землянхуна, Н. І. Карасева, В. В. Корнева, Й. Лангмейер, М. І. Лісіна, З. Матейчик, В. С. Мухіна, А. М. Прихожан, А. Г. Рузська, О. П. Тимошенко, Н. Н. Толстих, Р. Шпіц та інші.

Як показують результати досліджень діти в інтернатах відстають в інтелектуальному і емоційному розвитку, мають погані навички комунікації, у них виникають емоційні проблеми, відсутня довіра до інших людей. Специфічні взаємодії з соціальним оточенням в інтернатних установах часто призводять до формування у дитини відчуття власної неповноцінності, конформності, безініціативності, нерішучості, відсутності значущих життєвих цілей.

В сучасній спеціальній літературі часто зустрічаються роботи, що представляють собою збірники вправ, технік, які можуть застосовуватися в корекційній роботі з дітьми-сиротами з інтелектуальною недостатністю. Проте очевидний дефіцит видань, у яких модель корекційної роботи з депривованими дітьми, що мають легкі відхилення в психічному розвитку, представлена у вигляді теоретично обґрунтованої цілісної системи.

Мета роботи полягає в тому, щоб сфокусувати увагу на ролі корекційної заходів, показати важливість і необхідність комплексного підходу до виховання, навчання та корекції депривованих дітей. Проведення корекційних роботи для даної категорії дітей є не лише можливим, але й життєво необхідним, бо затримка спеціалізованої допомоги спричиняє погіршення їх розвитку, що, в свою чергу, стимулює соціальну дезадаптацію.

В установах для дітей-сиріт і дітей, що залишилися без піклування батьків, можна застосувати різні види психологічної допомоги щодо сприяння психічному розвитку дітей-сиріт і їхньої адаптації до життя як в установі, так і за її межами. Найбільш ефективною формою є активні групові заняття, на яких діти вчать навичок конструктивного спілкування, оволодінню своїми емоціями, розвивають довільне поведіння, навчаються толерантності, вміють давати й отримувати емоційну підтримку, співпрацювати, домовлятися, конструктивно розв'язувати конфлікти.

Корекція повинна здійснюватися не за дробовими елементарними психічними процесами, а цілісно, тобто адресуватися до всієї особистості в цілому з урахуванням її ядерної ознаки.

Цілі корекції повинні бути реалістичними по відношенню до тривалості корекційної роботи та можливостей інтеріорізації дитиною нового позитивного досвіду комунікації і оволодіння нею позитивним соціальним досвідом та його використанням у суспільних взаємодіях.

При цьому треба враховувати як календарний вік дитини та її особливості, так і психологічний вік дитини, рівень затримки психічного розвитку.

Необхідно також дотримуватися позитивізму корекційних цілей, який включає опис тих форм поведінки та діяльності, структур особистостей та пізнавальних можливостей, що повинні сформуватись у дитини. Негативна форма визначається описом поведінки та діяльності, особистісних особливостей, які повинні бути змінені, тобто не повинні бути. Позитивна форма задає орієнтири для „росту” індивіда, розкриває поле для продуктивного соціального самовираження особистості.

Поєднання різних засобів психологічного впливу на психофізичний розвиток дитини та використання нетрадиційних методів подолання порушень психофізичного розвитку дітей дає позитивні результати. Провідними вітчизняними та зарубіжними психоло-

гами (А. Захаров, І. Вигодська, М. Кляйн, А. Фрейд, та інші) визнано ігротерапію та артотерапію як засоби психофізичного розвитку. Завдяки цим та іншим методам корекції діти „розкриваються” психологічно, починають розуміти свою унікальність у властивих тільки їм здібностях і талантах, почуваються значущими і повноцінними особистостями.

Таким чином, комплекс методів, які використовуються у практиці роботи з дітьми, які виховуються в умовах депривації включає метод ігрової корекції (ігротерапію); методи, засновані на використанні креативних творчих процесів (артотерапію в різних її видах: рисункову терапію, музикотерапію, бібліотерапію, сказотерапію та інші); методи модифікації поведінки (поведінковий тренінг). Крім цього, в корекційній роботі можна використовувати ігри, спрямовані на розвиток мислення, уяви, пам'яті, уваги.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сорочан Д. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Новітні технології, як науковий напрямок, здобуває в підготовці фахівців різних рівнів фундаментальний характер, стаючи основою вивчення ряду загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін. Сучасність, передвіщена Р. Вінером як століття інформатики, буде завершальним при переході людства до інформаційного суспільства. Сфера інформатики стає домінуючою в діяльності людини, споживаючи вже в цей час більшу частку трудових ресурсів, чим матеріальна. Інформаційний ресурс здобуває комерційний характер. Одержує розвиток новий вид послуг – інформаційний. Однак для більшості країн, у тому числі й для України, характерна перевага числа телекомунікаційних послуг над інформаційними. В 2000 р. число користувачів Інтернету у світі склало, за деякими оцінками, 250 млн, число персональних комп'ютерів – 560 млн, число розроблених навчальних курсів 80000, а число web-сторінок в 2001 р. перевищило чисельність населення Землі й склало більше 6 млрд. Розвивається ринок телекомунікаційних послуг в Україні: якщо в 2000 р. число користувачів Інтернету становило 0,5 млн чоловік, то в 2010 р. воно виросте до 5 млн. Таким чином можна побачити, що телекомунікаційні послуги вже органічно вписалися в життя сучасної людини. Більш складні проблеми виникають із застосуванням інформаційних послуг, які ще не є затребуваними суспільством у повному обсязі, хоча їхня кількість й якість безупинно зростають за рахунок інтенсивного створення нових і розвитку існуючих інформаційних технологій. Впровадження інформаційних технологій вимагає підготовки як користувачів, так і розроблювачів, але для всіх тих, кого навчають, необхідно:

– знати базові інформаційні процеси, структуру, моделі, методи й засоби базових і прикладних інформаційних технологій, методiku створення, проектування й супроводу систем на базі інформаційних технологій;

– уміти застосовувати інформаційні технології при вирішенні функціональних завдань у різних предметних областях, а також при розробці й проектуванні інформаційних систем;

– мати уяву про області застосування інформаційних технологій й їхніх перспектив в умовах переходу до інформаційного суспільства [3].

Проектування навчальної програми повинне базуватися на певному психолого-педагогічному фундаменті. Насамперед, потрібно спроектувати процес навчання й лише після цього здійснювати його машинну реалізацію. Звідси треба, що основні зусилля пси-

хологів і педагогів повинні бути спрямовані на розробку теоретичних основ і технології проектування навчальних програм.

Представляється доцільним виділити три групи проблем, пов'язаних із застосуванням новітніх технологій у навчальному процесі: перша ставиться до теорії навчання, друга – до технології комп'ютерного навчання, а третя – до проектування навчальних програм. Даний розподіл досить умовний, оскільки деякі проблеми входять в усі зазначені групи, міняється тільки рівень їхнього розгляду.

При аналізі проблем першої групи, насамперед, необхідно з'ясувати, яким вимогам повинна задовольняти теорія навчання. На наш погляд, ця теорія, по-перше, повинна бути сполучена з навчальною діяльністю; по-друге, вона повинна бути не тільки описовою, але й пропонуючою, по-третє, вона повинна опиратися на якісно інший, у порівнянні із традиційним, аналіз основних компонентів діяльності студента та викладача.

При розгляді другої групи проблем варто мати на увазі, що технологія навчання є сполучною ланкою між теорією навчання і її практичною реалізацією. Вона являє собою проєкцію теорії навчання на діяльність викладача та студента. Подібно тому, як закони фізики не можна безпосередньо використати у виробництві, так і закономірності психології не можна безпосередньо застосувати в навчальному процесі. Наукові знання необхідно технологізувати, перетворити в інструмент рішення педагогічних завдань, що виникають у навчальному процесі і зв'язані природно, із застосуванням новітніх технологій.

Психологічні проблеми, які входять у зазначену групу, досить багатоаспектні. Це й проблеми місця комп'ютера в навчальному процесі, ролі викладача в реалізації навчальних систем, і проблеми взаємодії студента з комп'ютером, особливостей їхнього діалогу. Рішення цих проблем пов'язане з корінним переглядом теоретичних положень педагогічної психології й дидактики, у тому числі поняття «метод навчання». Останнє особливо важливо для розробки інтелектуальних навчальних систем. У цих системах оптимальний для кожного студента метод навчання вибирається з урахуванням моделі, що відбиває особливості даної особи. І якщо викладачеві досить знати, що навчальні завдання повинні бути не занадто важкими й не занадто легкими, то для комп'ютера цього мало. Для нього необхідно розробити чіткі кількісні критерії ступенів труднощів завдань та міри допомоги, яка може знадобитися студенту. Таким чином, виникаючи на рівні технології навчання психологічні проблеми зачіпають фундаментальні положення педагогічної психології й дидактики.

Варто також мати на увазі, що новітні технології вносять принципові зміни не тільки в методи, але й у зміст навчання, якісно інакше будують навчальні предмети. Крім того, уперше в історії освіти з'явилася можливість у масовому масштабі використати особливого типу завдань, спрямованих на рефлексію студентами своєї діяльності, на її саморегуляцію, завдання такого типу важко реалізувати навіть в умовах індивідуального навчання.

Проблеми, віднесені до третьої групи, тобто пов'язані із проектуванням навчальних програм, без усякого перебільшення можна вважати основною ланкою в комп'ютеризації навчання. Саме тут знаходять своє практичне застосування його теорія й технологія. Із проектуванням, як особливою діяльністю, яку не можна віднести ні до наукового, ні до інженерного, ні до педагогічного видам діяльності, зв'язана безліч особливих, у тому числі психологічних проблем. На рисунку 1 представлені складові рівні процесу проектування навчальних програм.

Рис. 1 Складові рівні процесу проектування навчальних програм [4]

Можна сказати, що теоретичні проблеми навчання виступають як методологія навчання із застосуванням новітніх технологій, а вона, у свою чергу, є методологічним обґрунтуванням проектування навчальних систем. Однак зв'язки між проблемами, які входять у зазначені три групи, цим не вичерпуються. Новітні технології навчання – це не тільки «іспитовий полігон» теорії, вона сама ставить перед теорією ряд проблем і задає рівень їх рішення. Те ж можна сказати й про проектування навчання: у ньому не тільки апробуються рішення теоретичних проблем і шляхи їх технологізації, але й формулюються певні вимоги до теорії й технології навчання. Теорія, технологія, проектування навчання як би утворюють єдину систему проблем. І наукові психологічні знання можуть стати теоретичною основою навчання із застосуванням новітніх технологій, тільки будучи перетвореними в інструментарій рішення проблем проектування навчальних систем й застосування їх у навчальному процесі.

Що ж стосується стратегії дослідження психологічних проблем навчання із застосуванням новітніх технологій, то ключовими ми вважаємо положення, що в корені помилкова уява, начебто спочатку необхідно створити теорію навчання й лише потім, побудувавши його технологію, приступати до проектування навчальних програм. Необхідно йти відразу із трьох сторін, що б кожен крок у рішенні проблем або теорії, або технології навчання, або проектування навчальних програм одночасно вносив вклад у рішення інших груп психологічних проблем навчання із застосуванням новітніх технологій.

Література

1. Адаптивные обучающие системы: Попытки оптимизировать процесс обучения // Р. Аткисон. Человеческая память и процесс обучения. м., 1980. – 312с.
2. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ирина Гелиевна Захарова. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 192с.
3. Информационные технологии: Учеб. для вузов / Б.Я. Советов, В.В. Цехановский. – 2-е изд., стер. – М.: Высш. шк., 2005. – 263с.: ил.
4. Машбиц Е.И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения: (Педагогическая наука – реформе школы). – М.: Педагогика, 1988. – 192с.

ФОРМИРОВАНИЕ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ СПОСОБАМИ ОБРАЗОВАНИЯ

Харченко И. В., Мельник Е. С.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

В настоящее время среди глобальных проблем современности, возникших в результате технологического, и индустриального развития мира нужно отметить следующее

– что все эти процессы оказывают отрицательное влияние как на окружающую среду, так и на здоровье самого человека.

Актуальность темы исследования. Сейчас огромного внимания требует проблема связанная со здоровьем студентов, т. к. здоровый потенциал нации – это здоровая молодежь, поэтому очень важным является воспитание особого внимания у студентов к состоянию своего здоровья. Неспроста педагоги стали привлекать особое внимание к тому, что необходимо сделать так, чтобы студент сам осознал потребность в здоровом образе жизни, т. е. необходимо воспитать у них ответственное отношение к своему здоровью, к здоровью окружающих и здоровью будущих поколений.[1]

Цель данной статьи заключена в исследовании уровня здоровья студентов за последнее время в высших учебных заведениях и принятию решений по улучшению их состояния здоровья с помощью способов образования, воспитание в сознании студентов что «Забота о своем здоровье – это залог их будущего и будущего нашей страны!».

По данным исследования проведенных Луганским областным Центром здоровья с помощью анкетного опроса 345 студентов высших учебных заведений I – IV уровней аккредитации в возрасте от 15 до 22 лет (58% юношей и 42% девушек). Среди опрошенных 61% оказались курящими регулярно, – сообщили в Областном Центре здоровья.[3]

Согласно данным опроса 7% выкурили свою первую сигарету до 10 лет. Что касается количества выкуриваемых сигарет, то до 10 штук в день выкуривают 44% опрошенных курильщиков, до 20 сигарет – 28%, 20 и более сигарет выкуривают ещё 28% молодых курильщиков.

Неэффективным считают запрет на курение в общественных местах 59% опрошенных студентов потому, что никто этот запрет не выполняет (69%) и никто не контролирует (31%).

Т. е. в настоящее время студенты имеют проблемы со здоровьем не только благодаря приобретению вредных привычек таких как - курение, употребление спиртных напитков, наркотиков и так как чаще всего свой отдых и досуг они связывают с посещением кафе, баров и т.д. Но также во время обучения в институте студенты из за высоких нагрузок и малоподвижности приобретают следующие заболевания - это остеохондроз, сколиоз, плоскостопие, различные заболевания зрительных органов, нервно-психические расстройства и аллергические заболевания.[2]

Все это говорит о низком уровне культуры здоровья молодежи, о безответственном отношении к своему здоровью.

Для того чтобы решить эту проблему необходимо сделать следующее:

- в институте необходимо ввести каждый год прохождение медицинского осмотра, что поможет определить уровень здоровья наших студентов и тенденцию к улучшению или ухудшению состояния здоровья студентов;

- нужно заинтересовать студентов принимать участие в спортивной жизни института, выработать направление на приобретение студентами здоровья как ценностной ориентации ;

- необходимо студентов привлекать к участию в научных конференциях, показывая тем самым культуру не только своего института, но и других;

– сделать более рациональные нагрузки, т.е более подвижный образ жизни студента в институте.

Литература

1. Бароненко В.А. Здоровье и физическая культура студента /В.А. Бароненко, Л.А. Рапорт; М.: Альфа. 2003. С.51-61.

2. Виленский М.Я. Основы здорового образа жизни студента /М.Я. Виленский //Физическая культура студента. М., 2001. С. 141.

3. «Зеркало недели» № 21 13-19 июня 2010.

СТАТУСНЕ ПОЛОЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРОБЛЕМА ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ

Шарапова Т. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Проблема статусу особистості є одною з визначальних у соціальній психології. Вона тісно пов'язана з проблемами спілкування, соціальною перцепцією, рольовою поведінкою, соціальним впливом й т. ін..

Власно поняття «статус» прийнято розглядати як сукупність об'єктивно властивих людині характеристик, яка визначає сприйняття її іншими членами групи, самосприйняття, її становище в системі групових відносин (Г.М. Андреева).

Зазвичай науковці виділяють особистісний статус (престиж особистості у суспільстві), соціометричний статус (груповий статус, який визначається соціометричним методом), статус члена групи (положення члена групи у системі внутрішньогрупових відносин) та власно соціальний статус (положення особистості у соціумі або соціальній групі, який визначається його соціальною роллю) (Г.М. Андреева, М.І. Єнікеев, В.В. Москаленко та ін.).

Проте цікавим виявляється визначення поняття соціального статусу, оскільки саме він тісно пов'язаний з самооцінкою особистості та значно впливає на встановлення відносин з оточуючими. На думку Т. Шибутані, соціальний статус – це позиція людини в суспільстві: повага, якою вона користується та її престиж, що базуються на тому, до якої категорії вона належить і як оцінюється ця категорія в системі соціальної стратифікації. Отже, людина спроможна зберегти свій соціальний статус, якщо вона живе згідно з конвенційними нормами, які управляють поведінкою людей у певній системі соціально-нормативних координат, що притаманні певній соціальній групі.

Разом із цим, як зазначає В.В. Москаленко: «Соціальний статус – це чітко визначене соціальне місце особистості в соціальній ієрархії суспільних відносин. Цей статус зобов'язує людей виконувати певні соціальні ролі, які є сукупністю вимог (норм), що пред'являються особистості суспільством». Тобто соціальний статус – це вимір соціально-психологічного характеру, який має певні координати свого прояву.

Проте адекватна трактовка власно терміну «статус» передбачає, що він розглядається як психологічна величина, яка має відношення до становища індивіда у різних структурних утвореннях певної соціальної групи. Саме у групі кожна людина розкривається через властиві їй якості та особливості, які вона змогла задіяти при здійсненні сумісної діяльності. Через сприйняття таких якостей інші співучасники взаємодії створюють образ даного члена групи, на основі якого далі визначають свою власну поведінку у відношенні до нього. Власно сам член групи, сприймаючи особливості ставлення до себе, створює власний образ «Я» у групі. Це стає підґрунтям того, що дана людина реалізує власну поведінку, яка надає їй певне місце та становище у соціальній групі.

Отже проблема визначення статусу особистості має широкий спектр розгляду, який обумовлений як суто психологічними, так і соціально-психологічними чинниками.

На підставі зазначеного ми вважаємо, що існуюча система соціалізуючих чинників, умов і механізмів повинна бути задіяна таким чином, щоб уже на ранніх стадіях соціалізації індивіда останній відчував потребу в його набутті. Це стає можливим на підставі того, що власна оцінка людини або її особистісний статус стають визначальними у отриманні статусу більш широкого порядку. У свою чергу, власно збереження особистісного статусу, як першочергової індивідуальної цінності, пов'язано з вчинками та поведінкою індивіда, що мають просоціальну направленість.

ПРАВОСЛАВНА ДУХОВНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Яковенко А. І.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Для залучення до вітчизняної духовності необхідно вивчати національну духовну традицію, дух, що насичував ту атмосферу, якою дихав народ, і складав смисл його життя. Цей дух довершено втілено в православній культурі, яка залишається невмирущою проповіддю, що містить невичерпний потенціал виховання особистості. Щоб збагнути духовні глибини християнської культури, потрібно бути на рівні її духовності. Доручення Президента України № 1-1/657 від 08.07.2005 року „Щодо подолання морально-духовної кризи суспільства” вказує, в сенсі християнсько-православної духовності, шлях до цивілізаційного розвитку українського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Аналіз основних тенденцій проблематики християнсько-православної духовності здійснено на основі праць християнських філософів і богословів, а саме: В.Бичкова, М.Бубера, Т.Горбаченко, М.Глибоковського, А. Колодного, В.Лоського, І.Мейєндорфа, О.Меня, В.Нєсмєлова, Л.Филипович, Г.Флоровського, які зосереджувались переважно на історичному контексті процесу становлення християнсько-православної духовності.

На думку М.Бубера, у своєму творі „Два образи віри”, християнство, є образом віри, при якому людина звертається до відношення віри. Звернення учений розуміє як переміну, перервність; той, хто звертається, пориває з колишньою традицією віри, а нові вимоги не становлять спадковості з колишньою вірою, більше того, той, хто звертається, погоджується з новими вимогами як з істинними, тоді як раніше вони здавались йому абсурдними.

Учений наголошує, що у визначенні християнства наявні дві основні характеристики християнської духовності – звернення й місія. М.Бубер також відзначає, що з самого початку християнство виникло як діаспора й місія. Як община християнство існує через місію (тобто поширення християнства), тоді як місія є справою звернення. Таким чином, категорія „звернення” виявляється суттєвою характеристикою християнства в системі М.Бубера.

Формування цілей. Ціль доповіді – дослідити потенціал християнсько-православної духовності в межах ортодоксальної особливості їх розуміння як засіб формування здорового способу життя студентської молоді.

Виділення не вирішених частин загальної проблеми. Православна духовність, маючи потужний гуманістичний потенціал, дієво впливає на людину, акумулюючи її духовну сутність, і спрямовує її до досягнення досконалості. Православно-християнські духовні цінності виконують насамперед свою головну функцію – втілення в життя євангельських цінностей і задоволення духовних потреб суспільства та можуть бути ефективним засобом процесу духовних цінностей у суспільстві та особисто у житті студентської молоді зокрема.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфікою православної духовності є однорідність її характеру в контексті різних культур. Але самі ці культури (німецька, грецька, японська, австрійська та ін.) не є специфічно православними. В.Лоський вважає, що Православ'я стало основою для надзвичайно багатьох і різноманітних культур. Таким чином, ми можемо умовно говорити про певну українську релігійну культуру, в основі якої лежить православ'я.

В.Лоський трактує християнську духовність як звернення людини до Бога, причетність до Божественної повноти, яка досягається не інакше, як у рамках догматичного вчення православної церкви. В інших джерелах з православної догматики виділяється також галузь особистої віри, особистого духовного подвигу (суб'єктивна сторона православної духовності) і поняття благодаті, тобто особливої Божественної сили, яка дарується людині незалежно від її достоїнств (об'єктивна сторона). Інакше кажучи, об'єктивною стороною виступає Божественна благодать, яка не залежить від людини. Зрозуміло, що при такому витлумаченні духовність не може бути власне людською категорією.

Для опису різних граней християнської духовності В.Бичков використовує низку термінів, зокрема, естетика аскетизму, етична естетика. Глибокий аналіз святоотецьких праць привів дослідника до висновку, що краса в християнстві не є красою зовнішніх форм, хоча вона не заперечувалась, але їй надавалось службового значення. Краса тут – явище морального порядку, це краса душі. У цьому розумінні християнська духовність виступає в системі В.Бичкова як ступінь причетності до абсолютної краси, яка перебуває у зворотній залежності від ступеня матеріалізації ієрархічних чинів. Духовність ніби протиставлена матеріальному світові, але матерія мислиться носієм духовного начала. Тому духовна краса притаманна кожному ступеню, але відповідною мірою.

Найбільш постійною категорією візантійської естетики стала категорія образу. Образ – поняття комплексне, цілісне. Тому він носить характер не тільки естетичний, але й гносеологічний, і етичний. Так, етична естетика аскетизму орієнтована на формування певного способу життя. Основними етичними характеристиками тут виступають „духовна насолода”, „відновлення первісної Богоподібності шляхом наслідування Христа” [Бичков В.В. Малая история византийской эстетики. – К.: Тандем, 1991. – С. 95]. Засобами їх досягнення В.Бичков, посиляючись на різноманітні джерела, вважає некористолюбство, тобто відмову від споживацтва й накопичення багатств, повний відхід від світу.

ЦИВИЛИЗАЦИОННО-ГУМАНИСТИЧЕСКИЕ ПРИОРИТЕТЫ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Вольвак Н. В.

*Луганский политехнический Колледж
Аграрного национального университета*

Сосновская Т. Б.

*Колледж Восточноукраинского национального
университета имени Владимира Даля*

Современные процессы цивилизации создают тенденции общественного развития направленные на становление целостного мира. Глобализация – это прежде всего объективно-исторический процесс, универсализация связей и отношений, становление в масштабах всей планеты единых структур в различных сферах общественной жизни.

Проблема человека – это главная проблема современной цивилизации, современного глобального мира. Сохранение человека как биологического вида; спасение человечества от деградации (интеллектуальной и моральной); решение проблем экономической, культурной, моральной, религиозной безопасности человека; полное удовлетворение материальных и духовных потребностей человека, потребностей в самосохранении и самореализации человека,- основные проблемы современной цивилизации. Мы обречены жить в условиях не только глобального, но и локально устроенного мира с его многообразием культур. Мыслящий мир Запада встречается с мыслящим миром Востока, происходит ин-

тенсивный обмен идеями, ценностями, идеалами по проблеме - Человек. Особенно значимы диалоги культур и цивилизаций по проблемам образования и воспитания будущих молодых поколений.

Гуманизация общественных отношений, что является в нашу эпоху условием выживания человека, требует опоры во взаимодействии индивидов социальных общностей, подсистем культур и т.д. – на парадигму диалога.

Парадигма диалога представляет собой гуманистическую альтернативу господству императивных и манипуляционных стратегий в микро и макросоциальных отношениях. В процессе образования эта парадигма противостоит, с одной стороны, авторитаристским претензиям на достижение абсолютной истины, а другой – характерной для либерального мировоззрения радикальному релятивизму, который от поиска истины вообще фактически отказывается. Парадигма диалога является неотъемлемой чертой современного гуманизма. В процессе приобретения новых знаний необходимо постоянно расширять и обогащать культурное поле путем диалога, как внутреннего, так и внешнего.

Гуманизация – единственный путь совершенствования общества в целом и образования в частности. Во времена бурного развития, экономических кризисов, природных катаклизмов, неопределенности опасно тратить время только на профессиональные знания и навыки, необходимо стремиться осознавать реальное и идеальное, что есть и чему следует быть, совершенствовать духовность, чтобы быть действительно свободным.

Академик И. Зязюн констатирует: «Один із аспектів гуманізації освіти вбачається у зменшенні ворожих інтересів суспільства індивідуалістичних і егоїстичних прагнень на основі усвідомлення кожною особистістю її належності до спільноти людей. Найважливішою метою гуманізації освіти є засвоєння підростаючим поколінням єдиних для всіх членів суспільства цінностей».

Гуманистическая модель образования прежде всего ориентируется на формирование социально активной личности. Образование, знание в целом, снижают уровень деструктивности в поведении личности ориентируют ее на социально значимое, позитивно – созидательные ориентиры, активную жизненную позицию.

Гуманизация образования - это, прежде всего, ориентация на ценность человека, как личности, на его индивидуальность, неповторимость, право на свой личностный выбор.

Цель педагогической системы, которое ориентирована на гуманизацию коренным образом отличается от той, которая ориентировалась на всестороннее развитие личности, которого никогда не было и не могло быть. В настоящее время на первый план выходит субъект обучения со своей неповторимостью личности и индивидуальностью, который готов к самореализации в современном цивилизационном пространстве:

- приоритет общечеловеческих принципов и ценностей Добра, Любви, Красоты;
- постоянное самосовершенствование личности самой себя, непрерывное обучение и образование;
- альтруистическое воспитание как альтернатива массовой деструктивной и деинтеллектуальной культуре;
- обучение на принципах диалога, атмосферы творчества, интенсивности развития интеллектуальных способностей посредством информационных и интерактивных методов обучения;
- создание позитивной эстетической и эмоциональной атмосферы обучения, атмосферы успеха и взаимоотношения (субъект-объект, субъект- субъект, объект- объект);
- среди интерактивных методов обучения преобладающую роль должны занимать ролевые игры, кооперативное обучение, кейс – методы;
- огромное внимание в процессе обучения необходимо уделять социальной адаптации студентов, физическому и психическому здоровью молодежи.

Литература

1. Астаф'єва О. Інформація та комп'ютеризація в гуманітарній освіті. Вища освіта України, 2003, №2
2. Балл Г. «Діалогічні засади гуманізації суспільних відносин». Освіта і Управління, 2002, №5
3. Беланова Р. «Гуманізація особистості на початку ХХІ ст.». Освіта і Управління, 2002, №5
4. Зязюн Л. Гуманітична парадигма освіти і виховання. Вища освіта України, 2002, №3
5. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія. /За ред. І. А. Зязюна, К., 2000.
6. Фромм Э. Духовная сущность человека. Способность к добру и злу. Филос. Науки., 1990, №8

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСЕЛЕННЯ БЕССАРАБІЇ В СЕРЕДИНІ ХІХ СТ.

Довжук І. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Після приєднання Бессарабії до Російської імперії була утворена Бессарабська область (з 1873 р. – губернія) з кількістю населення – 988,1 тис. чол., до складу якої увійшло вісім повітів, у тому числі Акерманський та Ізмаїльський. До початку 1828 р. на території краю була впроваджена російська система управління.

У Бессарабії було збережене молдавське право, особливо в Ізмаїльському повіті, сформована раніше соціальна структура суспільства. Вершину цієї структури склали бояри і духовенство. Бояри відносились до дворянського стану, звільнялись від усіх податків. Бессарабське дворянство урівнювалося в правах з дворянством російським. Була й така група привілейованого населення, як «бояри наші», які особисто користувалися привілеями дворянства, проте їхні нащадки цими правами користуватись не могли і переходили до стану мазил. До мазил належали переважно відставні чиновники. Верства привілейованих мешканців, переважно нащадки духовенства, яка користувалася правами мазил, називалася рупташами.

Царський уряд поставив за мету освоїти малозаселені південно-бессарабські степи і створити тут надійну соціальну опору в особі багатих іноземних колоністів, перетворити Бессарабію на привабливий край для християнських народів Балканського півострова, зміцнивши таким чином свої зовнішньополітичні домагання на Балканах.

Селилися на землях Бессарабії запорозькі козаки, державні селяни, селяни-втікачі з українських та російських губерній, відставні солдати, молдавани із Запруття, гагаузи, серби, греки, болгари.

Іноземні колоністи звільнялися від усіх податків і земельних повинностей на 10 років, від рекрутського набору та постою військових частин (за винятком військових походів). Проголошувалась повна свобода віри, кожній сім'ї виділялось у вічне спадкове володіння 60 десятин землі, бідним сім'ям надавалися позики на десять років та подушна допомога до першого врожаю.

Надаючи пільги іноземним колоністам, царський уряд переслідував селян-втікачів з українських і російських губерній, намагався повернути їх поміщикам. Лише 14 серпня 1814 р. Маніфестом з нагоди перемоги над наполеонівською армією всім втікачам дарувалася амністія. 31 жовтня 1817 р. царський уряд заборонив російським поміщикам розшуку-

вати селян на території Бессарабії. Проте й після цих постанов переселенцям з українських та російських губерній надавались менші земельні ділянки, ніж іноземним колоністам.

Відсутність засилля поміщиків, кріпацтва у сільськогосподарському виробництві, наявність вільних земель, пільги для переселенців сприяли швидкому розвитку капіталістичних форм господарства в аграрному виробництві.

До середини 50-х років населення Акерманського повіту зросло більш як у 2,5 рази і становило понад 80 тис. чол, Ізмайльського повіту – майже у 3 рази і становило понад 134 тис. чол.

За умовами Паризького мирного договору (1856 р.) південна частина Бессарабії – Ізмайльський, частина Кагульського і Акерманського повітів – з населенням 127 тис. осіб була передана Молдавському князівству. Територія навколо гирла Дунаю опинилась під владою Туреччини. У 1861 р. землі Південної Бессарабії відійшли до новоутвореного Румунського королівства.

У Північній Бессарабії українці становили 74,2% від усього населення, у тому числі в селах 76,3%. 73,5% міського населення цієї частини Бессарабії становили молдаване та євреї.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ШЛУНКОВО-КИШКОВИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ДИТИНИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Далевська В.

учениця 11 класу

КЗ «Луганська середня загальноосвітня школа I – III ступенів №18»

керівник Пономаренко Л. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. До недавнього часу проблема психосоматичних розладів в дитячій практиці не аналізувалася, хоча ця група порушень є значною частиною соматичної патології у дітей. Основна маса хворих з подібними розладами первинно звертаються до лікаря, а потім спостерігаються в поліклініках загального профілю. Часто вони повідомляють лікаря тільки про ті симптоми, які, на їх думку, мають істотне значення, а психопатологічну симптоматику прагнуть приховати. Остання може ігноруватися як в діагностичному, так і в лікувальному плані. Тому проблема діагностики і лікування психосоматичних порушень в дитячо-підлітковому віці є своєчасною, актуальною і маловивченою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. У вітчизняній та зарубіжній психологічній літературі питаннями психосоматики займалися Ф. Александер, Г. Аммон, П. К. Анохін, Ю. Антропов, А. Бандура, Я. Бастіанс, В. М. Бехтерев, В. Бройтигам, В. І. Гарбузов, В. А. Гіляровський, Ф. Дюнбар, Г. Зільбург, А. Є. Лічко, К. Леонгард, Б. Любан-Плюцца, І. Г. Малкіна-Пих, І. П. Павлов, М. Сандомирський, Г. Сельє, І. М. Сеченов, А. Б. Смулевіч, Б. Спіноза, З. Фрейд, Л. Хей, Дж. Хейнрот, Б. Хеллінгер, В. Хірш, Ю. Шевченко, Р. Шильдер, Е. Штааль, Зокрема, А. Б. Смулевіч психосоматичні розлади розглядав як групу хворобливих станів, що виникають на основі взаємодії психічних і соматичних чинників і психічних порушень, виявляються соматизацією, психічними розладами, що відображають реакцію на соматичне захворювання, або розвитком соматичної патології під впливом психогенних чинників.

Як стверджує Кельнер (Kellner, 1994), під психосоматичними розладами розуміють, перш за все, соматичні захворювання, в етіології яких, принаймні, у частини пацієнтів, істотну роль відіграють психологічні процеси.

Психосоматичні порушення, зазначає В. І. Ковальов, - найбільш поширена патологія, що зустрічається в дитячому і підлітковому віці.

Такі автори, як І. О. Калачева, В. М. Делягін, М. П. Магомедова, Т. А. Абрамова наголошують на великій частці психосоматичних розладів порівняно з іншими захворюваннями. Вони стверджують, що за даними німецьких досліджень до 40% молодих пацієнтів, які звертаються в поліклініки, страждають психосоматичними розладами.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальному дослідженні психологічних чинників виникнення шлунково-кишкових захворювань у дитини в підлітковому віці.

Досягнення мети дослідження передбачає розв'язання наступних **завдань**:

1. Проаналізувати основні теоретичні підходи у вітчизняній та зарубіжній психології до проблеми дослідження чинників виникнення шлунково-кишкових захворювань у дитини в підлітковому віці.

2. Розглянути особливості індивідуально-психологічного розвитку особистості в підлітковому віці.

3. Виявити причини виникнення психосоматичних розладів в підлітковому віці.

4. Провести експериментально-психологічне дослідження психологічних чинників виникнення шлунково-кишкових захворювань в підлітковому віці.

5. Надати практичні рекомендації щодо профілактики та подолання шлунково-кишкових захворювань в підлітковому віці.

Викладання основного матеріалу дослідження. Психосоматичні розлади — група хворобливих станів, що виникають на основі взаємодії психічних і соматичних чинників і психічних порушень, що виявляються соматизацією, психічними розладами, які відображають реакцію на соматичне захворювання, або розвитком соматичної патології під впливом психогенних чинників.

До особливостей індивідуально-психологічного розвитку особистості в підлітковому віці відносять домінуючу роль сім'ї в задоволенні матеріальних, емоційно-комфортних потреб, вирішальну роль школи в задоволенні пізнавальних, соціально-психологічних потреб, формування відношення до себе як до дорослого. В якості причинних ситуацій описані певні внутрішні конфлікти, стан напруженого очікування, стани страху, зростання напруги, бурхливий розвиток всіх систем організму та ін. У зв'язку з новоутвореннями, що з'являються саме у підлітковому віці, фізіологічними змінами та нестабільністю емоційно-психологічного стану, підлітки є найбільш уразливими до психосоматичних розладів.

Найчастіше захворювання шлунково-кишкового тракту є звичайним засобом виразу емоцій, цілком закономірним наслідком невеселого або похмурого настрою з іпохондричними страхами і установками, об'єктом яких стає травний апарат. Значний вплив має виховання, відносини з оточуючими людьми.

В експериментально-психологічному дослідженні особливостей прояву шлунково-кишкових захворювань у дитини в підлітковому віці взяли участь 30 осіб, віком 14-17 років. Опитувані були поділені на дві групи: перша група, до якої відносилися здорові підлітки, та друга група, респонденти котрої мають шлунково-кишкові захворювання. Дослідження довело, що серед підлітків, які мають шлункові або кишкові захворювання, частіше, ніж у здорових підлітків, проявляються такі механізми психологічного захисту, як витіснення та реактивні утворення. Здорові підлітки найчастіше мають циклоїдний тип акцентуації характеру, у той час як хворі мають переважно емотивний тип. Тобто, хворі підлітки віддають перевагу обмеженому, вузькому колу друзів і знайомих, які здатні зрозуміти їх з півслова. Вони стримані і навіть дещо замкнуті. Вони вважають за краще не випліскувати

свої образи на тих, хто їх оточує, переживаючи образи усередині. Такі підлітки неконфліктні, вважають за краще іноді проковтнути образу, ніж підняти з-за неї галас. Ці стримані, «проковтнуті» емоції призводять до подальшого розвитку хвороби. Хворий підліток сприймає збудження в якості розрядки напруги; очікує зустрічей, розкриття, схилений до метушливості, тікає від проблем, має ілюзорне очікування майбутнього.

Для профілактики та подолання психосоматичних розладів в підлітковому віці, можна використати групові тренінги, до яких входить, наприклад, наступна вправа: написати і обговорити з іншими слухачами 5-10 метафор власного тіла. Під час обговорення таких метафор з іншими учасниками виявляються особливості ставлення до власного тіла, той "персональний матеріал", за допомогою якого можна удосконалити свої тілесні реакції, "налагодити" взаємини зі своїм тілом. Діагностичні вправи, почасти малювання, допоможуть виявити психосоматичні розлади у дитини чи підлітка.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Куцова Т.

учениця 11 класу

Валуйської ЗОШ №2 Ст.-Луганського р-ну Луганської області

керівник Пономаренко Л. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. У підлітковому віці особливо багато змін спостерігається в плані формування особистості. Головна особливість підлітка – особиста нестабільність. Протилежні риси, прагнення, тенденції співіснують і борються один з одним, визначаючи суперечність характеру і поведінки дитини. Зараз все більше молодих людей захоплюються так званими екстремальними видами спорту, тобто пов'язаними з ризиком для життя і виділенням великої дози адреналіну. Порушеною поведінкою називають поведінку, в якій стійко виявляються відхилення від соціальних норм як агресивної або корисної орієнтації, так і соціально-пасивного типу. Часто, у підлітків з порушеною поведінкою виявляється агресія не лише до оточуючих, але і до себе. Під агресією розуміється шкідлива поведінка. Агресія до себе - реакція, в результаті якої організм отримує больові стимул-реакції. Ця реакція в більшості випадків пов'язана з комплексом неповноцінності. Часто підлітки усвідомлено здійснюють ризиковані вчинки, які заподіюють їм біль, не замислюючись про наслідки в майбутньому.

Мета дослідження – виявити чинники екстремальної поведінки підлітків.

Досягнення мети потребує вирішити ряд **завдань**:

1. Провести теоретично-методологічний аналіз поняття «екстремальна поведінка» у сучасній науково-психологічній літературі.
2. Визначити соціально-психологічні умови, що впливають на розвиток екстремальної поведінки підлітків.
3. Простежити взаємозв'язок між особливостями підліткового віку та екстремальною поведінкою підлітків.
4. Експериментально дослідити особливості розвитку екстремальної поведінки підлітків.
5. Надати практичні рекомендації щодо гармонізації внутрішнього стану підлітків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. У науковій літературі проблема порушеної поведінки підлітків висвітлюється як у дослідженнях зарубіжних вчених: М. Кле, Ф. Райса, Х. Ремимидта, О. Ренна, так і в роботах вітчизняних авторів: І. В. Дубровіної, І. С. Кона, Т. В. Корнілової, В. В. Кочеткова, С. І. Ліпатової, А. Є. Лічко, І. М. Нікольської, А. В. Петровського, А. М. Прихожана та інших.

Викладання основного матеріалу дослідження. Підлітки більше, ніж представники інших вікових груп, страждають від нестабільності соціального, економічного і морального стану в країні, втративши сьогодні необхідну орієнтацію в цінностях і ідеалах. У цей період у підлітків яскраво виражено переважає захисних механізмів. Підлітковому віку властиві різні типи порушення поведінки.

У наш час яскравими прикладами таких порушень є татування і пірсинг.

Татування – це малюнок на шкірі, що отримується шляхом введення в шкіру фарбувальної речовини через проколи її поверхні. Такий малюнок не змивається водою і не видаляється без наслідків для шкіри.

Пірсинг – це операція (а не косметична процедура, як багато хто вважає), яка полягає в проколюванні шкіри для носіння в цих місцях прикрас. Найбільш поширений вигляд пірсингу – це проколювання мочок вух. Останнім часом стало модним втягати сережки також і у вушні раковини, брови, ніс, пупок, губи, язик.

Татування і пірсинг часто зустрічається у неповнолітніх. Це пов'язано з духовними, морально-етичними і соціальними потребами юнака чи дівчини. У підлітковому віці молоді люди роблять татування у зв'язку із захопленням романтичними професіями (моряка, льотчика, космонавта), з першою закоханістю або на знак дружби.

Татування роблять, як правило, активні підлітки, «лідери», яким потрібна демонстрація самостійності, відчуття власної гідності, самоствердження, перевірка себе на витривалість, стійкість до болю.

Будь-яке мистецтво впливає на психологічний стан людини. А якщо йдеться про такий нетрадиційний для більшості вид живопису, як живопис на власному тілі, психологічний аспект особливо важливий. І, в першу чергу, для того, хто вирішив прикрасити себе сюжетом, який дуже сподобався. Адже людина повинна пройти певний «бар'єр» для того, щоб наважитися зробити це. Безумовно, мотивація такого кроку для кожного своя, і кожен повинен усвідомити для себе дійсну причину, яка спонукала прикрасити своє тіло.

Підлітки, йдучи на ризик заради самоствердження, не думають, що, роблячи татування або пірсинг, вони травмують шкіру і можуть завдати шкоди своєму здоров'ю. Основна небезпека полягає в тому, що в косметичних салонах можуть застосовувати недостатньо стерильні інструменти. В результаті можна занести мікроби або вірусну інфекцію і викликати такі захворювання, як СНІД, гепатит В і С, правець, туберкульоз, онкологічні захворювання шкіри, абсцес мозку, інфекційні захворювання серця. Часто наслідками пірсингу є часткова паралізація м'язів обличчя (пірсинг брів), деформація вушної раковини і порушення слуху (проколювання верхньої частини вушної раковини), травмування язичної поверхні передніх зубів нижньої щелепи (пірсинг язика).

Таким чином, підлітки з порушеною поведінкою йдуть на ризик, здійснюючи агресивні вчинки над собою (пірсинг, татування), які супроводжуються біллю і небезпекою отримати ряд захворювань. Своєю поведінкою вони намагаються самоутверджуватися, виразити свої внутрішні проблеми у зовнішньому вигляді. Ці вчинки можна пов'язати з проявом таких видів психологічних захистів, як: заперечення, заміщення, компенсація, реактивні утворення, які в період підліткового віку набувають особливого вираження.

ЕТНІЧНІ УЯВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ЯК ПОКАЗНИК СФОРМОВАНOSTІ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Сілка М.

учениця 10 класу

КЗ ЛНВК спеціалізована школа I ступеню-гімназія № 42

керівник Пономаренко Л. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. В останні роки в світі спостерігається актуалізація наукового інтересу до даної психологічної проблеми, але в Україні робіт за нею недостатньо. До останнього часу небагато відомо про психологію сучасної етнічної самосвідомості українців, особливо в компаративному аспекті з іншими етносами, що живуть в Україні, та етносами інших країн, а також по регіонах. Інший аспект практичної актуальності полягає в необхідності змін етнічної самосвідомості українців, напрацьовані неконфліктної ментальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Вітчизняні вчені, а також зарубіжні вчені, серед яких: О. В. Бичко, Г. Бріквелл, А. Ватерман, П. І. Ігнатенко, М. Н. Лебедева, Дж. Марш, В. М. Павленко, Т. Г. Стефаненко, Дж. Тернер, З. Фрейд, М. Шеріф, займалися дослідженням проблеми етнічної ідентичності.

Ідея статусів ідентичності, висунута Дж. Маршем, здобула подальший розвиток у працях багатьох дослідників. Так Г. Р. Адамс розробив нові підходи до розуміння феноменології ідентичності та новий методологічний апарат. А. Ватерман наполягав на необхідності включення третього вимірювання при визначенні статусу ідентичності – особистого уявлення.

Дж. Мід вважав, що при народженні людина не має ідентичності, вона виникає виключно як результат його соціального досвіду. Тобто, підкреслюється її соціальна обумовленість: вона виникає за умови взаємодії індивіда з соціальною групою.

Проблемою вивчення етнічної ідентичності особистості займалися також вітчизняні вчені, так, наприклад, Т. Г. Стефаненко, аналізуючи сучасні теорії етнічної ідентичності, вважає, що вони не позбавлені певних недоліків. Вона акцентує увагу на суперечливому положенні Дж. Тернера про реціпрокні взаємозалежності між двома підсистемами „Я – концепції”, при якій актуалізація особистісного рівня ідентичності пригнічує соціальний полюс самокатегоризації та навпаки.

Викладання основного матеріалу дослідження. Етнічна ідентичність – результат процесу етнічної ідентифікації. Вона є одним з визначальних компонентів етнічної самосвідомості, структурним елементом соціальної ідентичності, яка є частиною „Я – концепції”. В структурі етнічної ідентичності в якості системоутворюючих компонентів входять два блоки – когнітивний і афективний. На основі різних уявлень про структуру та зміст етнічної ідентичності виділяють її певні типи. Етнічність розглядається як фундаментальний аспект існування людини та її самосвідомості або з конструкціоністських позицій як категорія, що визначається ситуацією та здатна змінюватись як на груповому, так і на індивідуальному рівні. Автори різних теоретичних напрямів до неї включають поняття ідентичності. Деякі російські дослідники вважають, що етнічність не є соціальною матерією і лежить поза межами людського досвіду. Отже вважається, що етнічність не може бути адекватно проаналізована ані в рамках абсолютного примордіалізму, ані в рамках абсолютного конструкціонізму.

Для дослідження чинників етнічної ідентичності було проведено соціально-психологічне дослідження. У дослідженні взяли участь 139 учнів західного та східного регіонів України. Виявилось, що у учнів Західного регіону рівень етнічної ідентичності вдвічі більший за етноідентичність Східної частини населення. Для з'ясування змістовного компоненту етноідентичності та для виявлення особливостей її прояву було проведено контент-аналіз за етнонімом «Україна», у ході якого було виявлено, що учні обох груп частіше за все ідентифікують Україну з особистісною причетністю. Але між двома опитувальними групами були й значні відмінності, а саме: по категоріям «Сприйняття України», і «Народ України». Спираючись на це, ми можемо припустити, що у різних регіонах до поняття «Україна» ставляться по-різному, рівень етнічної ідентичності залежить від рівня патріотизму в цих регіонах, історичної основи регіону, рівня життя, сприйняття світу і пріоритетів. У ході дослідження ми не помітили жодних відмінностей за гендерними ознаками, тобто, рівень етноідентичності визначається не залежно від статі. У свідомості респондентів фіксується наслідки практики використання терміну «громадянство» у значенні етнічної належності, а не національності. Так, вважається, що «національність» може бути лише одна, та обирається вона за «національністю» одного з батьків.

Таким чином, дослідження самосвідомості молоді у такому ракурсі уявляється важливим, тому що саме вона буде визначати майбутнє міжетнічних взаємодій.

МИТНА СПРАВА В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Петрук П. Б.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Видатний вітчизняний історик М.С. Грушевський пов'язував із розвитком торгівлі. Він вказував на те, що торговельні каравани потребували збройної охорони, а її могла надати тільки певна організація. Так у торговельних містах з'явилися воєнні вожді — князі з дружинниками. 6 часів утворення Київської Русі до нас дійшли перші відомості про організацію митної справи. Вона здійснювалася власними силами, і цей факт зафіксований у тексті гімну українських митників: " Ще стольний мудрий князь Олег збирав найперше мито ". Князь і його дружина не тільки збирали мито з руських і заморських купців за перевезення різних товарів й худоби через кордони певних територій, але й добивалися рівних з греками прав у торгівлі. У 907 р. князь Олег пішов з великим військом на Царгород і спалив його околиці. Як повідомляється у літопису "Повість временних літ", наслідком походу був дуже вигідний для Русі договір 907 - 911 рр. Він надавав Олегу, його дружині та купцям великих прав. За Руссю визнавалося, зокрема, право безмитної торгівлі. «...Нехай, - говориться у договорі про руських купців, - входять до міста ... і торгують скільки їм треба, не сплачуючи ніяких зборів.»

За часів Київської Русі торгівлею займалися не тільки купці, але й бояри та князі. Від останніх значною мірою залежала безпека зовнішньої торгівлі, яку вели так звані "гості". Відомий російський історик В.Й. Ключевський писав, що князь, який сидів у Новгороді чи Смоленську, постійно дивився у той самий далекий степ, від якого не відводив очей його південний родич — князь Переяславський тому, що і достаток північних областей значною мірою залежав від безпеки південних кордонів, земель, торговельних шляхів, які пролягали степом.

Князі тримали значний апарат чиновників, що займалися виключно збиранням всіляких податків. Великий дослідник В.І. Сергієвич у своїй праці "Віче і князь", виданій у 1867 р., писав : "Управління фінансами перебувало у безпосередньому віданні самого кня-

зя. Для збирання мита і данини він призначив особливих чиновників — митників, данщиків, п'ятенщиків та інших митників, які не залежали від намісників і волостителів... Різного роду урядові розпорядження робилися князем на їх ім'я, а гроші, що вони збирали, вносилися самому князеві або тому, кому він наказував; скарги на їх неправильні дії подавалися безпосередньо князю. У пам'ятках іноді говориться про намісників і волостителів як осіб, що збирали відоме мито. У цих випадках намісники й волостителі є не фінансовими чиновниками князя, обов'язком яких є збір його мита, а управителями, яким князь дарував те чи інше мито на їх утримання і які стягували його для себе."

Крім названих збирачів данини й мита, вказуються й інші.

Наприклад мостника, який збирав плату за проїзд через мости, та осмника, що був побирачем торгового мита, займаючи судовополіцейську посаду. Немає сумнівів, що у збиранні мита на кордонах Русі митникам допомагали також "бояри путні" і "слуги путні" — тогочасні прикордонники, котрі запобігали незаконному безмитному провозу товарів через об'їзні шляхи.

У X — XIII ст. все більшого значення набували торговельні шляхи, які зв'язували Україну із Західною Європою. Головний з них лежав від Києва на Луцьк, Володимир, Завихост, Краків, Битом, Опполе, Вроцлав. У другій половині XIII ст. у зовнішній торгівлі зростає роль Львова, з якого торговий шлях пролягав через Городок, Любачів, Сандомир, Опатов, Радом. Тоді зросло і значення Володимире — Торунського шляху, який пролягав через Городіл, Холи, Лкншн, Казімеж, Шеченов, понад Віслою. У селі Городілі, містах Володимирі та інших стояли митниці.

Важливим регулятором торговельних зв'язків України із Заходом став перший фіксований торговельний акт — Рафальштетенський митний статут 906 р. (він наслідував значно старіший статут 880 р.). У ньому, зокрема, згадувалося, що у IX ст. продавали руських коней у Баварії, а руси (з країни "русів") мали право вести торгівлю на берегах Дунаю, а також у Ротелі та Рідурсі з певним митом: продавали віск, рабів та коней. Як бачимо, у даному випадку мито розглядалося у якості певного обмеження торгівлі конкретними товарами.

Пізніше, у 1288 р., був виданий Острогомський митний статут, у якому перелічувалися купці з різних країн : Баварії, Польщі, Чехії, Австрії та Русі. Отже, українські митники керувалися у своїй роботі європейськими митними статутами, діяли в єдиному для багатьох країн Заходу правовому полі.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ БАТЬКІВ З ДИТИНОЮ-ПЕРШОКЛАСНИКОМ

Бугайова Н.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Серед різноманітності почуттів, які наповнюють батьків, коли вони вперше проводжають своїх дітей до школи, два становляться самими сильними – радість та тривога. Радість, що дітлахи вирости, та їх чекає багато невідомого. Тривога – як будуть вони долати труднощі у виконанні учбових завдань, чи не стануть вони відставати у навчанні, як будуть складатися їх взаємини з оточуючими.

Швидко минає святкова вереснева атмосфера, починаються шкільні будні і для тривоги з'являється реальне підґрунтя. Дитину немов підмінили, а стурбовані батьки поспішають поділитися одне з одним своїми хвилюваннями: до школи у них була чудова дитина, старанна, слухняна, а зараз все змінилося і дитину просто не впізнати.

Основна умова успіхів першокласника – зацікавленість самим процесом пізнання. Першокласнику треба обов'язково відчувати радість від успіху. Можна виділити три самих типових для початку навчання ситуації: неправильна поведінка дитини на уроці; складності у написанні букв та цифр; невміння долати труднощі в практичних діях. Треба знаходити вихід з положення та справлятися з першими шкільними труднощами.

Існує цілий ряд факторів які сприятимуть адаптації дитини до навчання у школі. Особу увагу треба звернути на дотримання режиму дитиною, а головне – своєчасного сну. Необхідно так розрахувати підйом та відбій дитини, щоб між ними було десять - одинадцять годин (саме стільки часу потрібно шестирічній дитині спати). Треба рано вставати, таким чином, і лягати не пізно, бо накопляється хронічне недосипання.

Якщо не потурбуватись, щоб дитина могла спати відведену кількість годин, нею поступово буде оволодівати в'ялість або роздратованість, вона стане погано зосереджуватись на навчальних завданнях. Атмосфера в домі буде набувати напружений характер, а недосипання в маленького учня буде накопичуватись.

Друга необхідна умова успіхів першокласників – це рух. Для того, щоб дитина добре вчилася, її рухливий режим повинен складати 12-14 годин в тиждень. А насправді дитина приходить до школи, при цьому розумове навантаження значно збільшується, а рухливе, навпаки, скорочується на 50 відсотків. Дитині треба сидіти в класі за партою, потім дома, коли вчить уроки. Можна зазначити, що маленькі діти не можуть просто стояти, вони підстрибують, вертаються навколо себе. Спокійно вистояти першокласник може не більше п'яти-семи хвилин, потім наступає перенавантаження.

Третя умова – повітря. З першого шкільного дня треба постійно розраховувати час, а його постійно не вистачає. Після уроків треба виконати якісно домашнє завдання. А щоб прочитати одну сторінку тексту треба виконати 500 рухів очима. Дитина швидко втоплюється та не може концентрувати увагу, не слухає, що їй кажуть, постійно крутиться на стільці. Вона просто не витримує свою вікову норму інтелектуального навантаження. Денна норма прогулянок першокласника – 3 години. Коли зростає перевтомлення, то збільшується нестача свіжого повітря. В результаті дитина важко входить до нових обов'язків, не легко сходиться з однолітками в новому колективі. Все це відбивається на загальному стані організму: багато хто з дітей худнуть, жалуються на головні болі, поганий сон та жахи ночами.

Наступною умовою є стиль спілкування з дитиною. Доброзичливий аналіз особистісної праці дитини допомагають їй скоріше втягуватися в загальну учбову роботу. Зацікавленість батьків виключає всякий прояв неповаги до дитини, до питань, які вона ставить, до її висловлень (іноді смішних, помилкових), до її невдач і промахів. В цих умовах у дитини буде розвиватися цікавість до самого змісту знання. А як відомо, головний шлях до успішного навчання – пізнавальний інтерес. Якщо є пізнавальний інтерес, то навчання набуває для першокласника зміст. Тоді йому стає зрозуміло, для чого необхідно писати палочки, вчитися читати, рахувати – це засоби, за допомогою яких можна щось пізнати і щось зробити, а не просто механічна робота, якою вимагають займатися дорослі в школі і дома.

Дуже важлива батьківська позиція – дорослі ототожнюють особистість дитини з роллю учня. Батьки розглядають учбову діяльність як абсолютно головну і замикають життя дитини тільки її рамками. У дитини не залишається часу на улюблені заняття, прогулянку, зустрічі з товаришами. Поступово зацікавленість навчанням згасає, а з учня дитина перетворюється лише на виконавця вказівок дорослих.

Треба пам'ятати, що дитина вчиться сама, це її власна робота, її напруження, її воля, її розумовий труд та фізичні зусилля. Тому треба намагатися перетворити кожен діяльність дитини в привабливу та бажану. А це можливо лише тоді, коли школяр впевниться: затрачені зусилля не марні. Дитина повинна вірити, що в неї обов'язково все вийде добре.

Саме результат дії доставляє найбільше задоволення, є найвищою нагородою за витрачені зусилля, примножує їх, знімає втомленість, породжує зацікавленість.

Таким чином, не треба боятися помилок дитини, особливо на перших кроках навчання. Помилки будуть все одно, та їх треба вчитися долати. Не треба пасувати перед невдачами, а тим більше – не показувати своє незадоволення та побоювання дитині. Нехай бачить: батьки ставляться до її помилок, як до тимчасового явища.

Головна задача батьків – заохочувати першокласника до навчання, до подолання труднощів. Дитина на початку свого шкільного життя особливо потребує заохочення і підтримки близьких: вона не впевнена в собі, ранима, гостро реагує на промахи і невдачі. Тому треба батькам пам'ятати, що дитині необхідно надати можливість частіше переживати радісне відчуття успіху.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ. ДУХОВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ: МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА ПРИКЛАДІ ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТВОРЧОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ УКРАЇНИ

Абакумова В. І.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Практика звернення до громадськості з відкритими листами започаткувалася у Європі у середині ХІХ ст. У такий спосіб у публіцистичній формі порушувалися гострі питання сучасності. Цей досвід ефективно використовувався громадськими діячами і літераторами України. Найбільш відомі «Листи на Наддніпрянську Україну» М. Драгоманова і «Листи з України Наддніпрянської» Б. Грінченка. В цих публіцистичних творах два корифеї української національної ідеї в дискусійній формі обмінялися думками з приводу ставлення до національного питання, сутності українського націоналізму, його загальнолюдського змісту тощо. В ХХ ст. до цієї літературно-публіцистичній формі звернувся В. Винниченко. У відкритих листах до М. Горького (1928), Політбюро ЦК КП(б)У (1933 р.) автор привернув увагу громадськості Європи до трагічних подій в радянській Україні. За радянських часів жанр публіцистичного листа-звернення використовували дисиденти. Відомими є лист В. Чорновола «Я нічого у вас не прошу...» до секретаря ЦК КПУ П. Шелеста (1966 р.) і «Відкритий лист» Є. Пронюка членам ЦК КПРС і ЦК КПУ (1972 р.), в яких прозвучали різкі звинувачення на адресу пануючої компартійної влади.

Поляризація суспільних поглядів у другій половині 1980-х рр. загострила конфронтацію творчої інтелігенції і влади у сфері духовної культури. Користуючись свободою друку – типовою ознакою демократії, творча інтелігенція змістила епіцентр діалогу з владою у засоби масової інформації. Це відродило в Україні практику звернення інтелігенції до громадськості, органів влади, посадовців з відкритими листами, в яких у публіцистичній формі порушувалися гострі питання сучасності. Увагу дослідника мають привернути відкриті листи-звернення провідних митців, творчих колективів до газет, керівних органів держави і партії, у яких вони відверто говорили про справжнє життя, а не ілюзорне, пропаловане владою. Аналіз відкритих листів виявив ключові інтереси творчої інтелігенції. Систематизація за змістом дозволяє виокремити три групи листів-звернень.

Перша група листів свідчить про занепокоєння творчої інтелігенції тими проблемами, що склалися у культурному житті республіки. Це ілюструють звернення Спілки майстрів народного мистецтва України до Верховної Ради УРСР, Уряду республіки, державних, громадських організацій, об'єднань, до всіх громадян України; членів Української асоціації майстрів народної творчості та художніх ремесел до Верховної Ради УРСР; Спілки кінематографістів України до Верховної Ради УРСР; художників України до Верховної Ради УРСР; учасників І з'їзду Української Асоціації творчої інтелігенції «Світ культури» до Верховної Ради УРСР; колективу Київського театру імені І. Франка до Верховної Ради і Ради Міністрів УРСР, а також колективний лист І. Дзюби, М. Зарудного, О. Коломійця,

Б. Олійника, Р. Пилипчука у Комісію по культурі та духовному відродженню Верховної Ради УРСР та до Ради міністрів УРСР. Тексти звернень свідчать про те, що крім ультиматумів органам державної влади, творча інтелігенція продемонструвала прагнення виправити ситуацію на власний розсуд. Листи дозволяють назвати заходи, які, за думкою творчої інтелігенції, мали б зарадити цьому.

До другої групи звернень відносимо листи українських літераторів, у яких порушені найболючіші суспільні питання – екології, статусу української мови. Це лист Олеся Гончара до Генерального Секретаря ЦК КПРС М.Горбачова про негативні явища у сфері національно-культурної політики у Україні; звернення Товариству української мови ім. Т.Г.Шевченка до Верховної Ради УРСР, Верховної Ради РРФСР та до всіх громадян України у 1990 р., де висловлювалась незгода із редакцією прийнятого Закону про мови у Українській РСР; колективне звернення Ю.Мушкетика, О. Гончара, І.Драча, В.Яворівського, О.Чорногуза, П.Мовчана, П.Осадчука до Президії ВР РРФСР стосовно необхідності заходів для забезпечення національно-культурного відродження українців у РФ. У зверненні членів екологічної асоціації «Зелений світ» до українського уряду було висунуто 15 вимог екологічного характеру.

Третя група листів яскраво засвідчує політизацію культурницької діяльності творчої інтелігенції. У таких зверненнях містились суто політичні вимоги. Негативну позицію письменників засвідчила заява Пленуму правління СПУ проти подій у Прибалтиці. Із зверненнями на підтримку Акту про незалежність України виступили учасники I Всеукраїнського кінофестивалю до громадян України та Всеукраїнського форуму інтелігенції.

Отже, листи-звернення слугують важливим джерелом інформації про громадську позицію творчої інтелігенції, її небайдужість до проблем національної культури, навколишнього середовища, політичних проблем, свідчать про відчуття власної спроможності творчої інтелігенції розв'язати цей вузол питань. Це може слугувати позитивним прикладом громадянської позиції, що сприятиме вихованню студентської молоді.

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗКУ НА ЛУГАНЩИНІ У 1920-Х РР. (красназавчі студії з вітчизняної історії як елемент духовного розвитку студентської молоді)

Барабаш Ю. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Сучасна інформаційна епоха диктує нові тенденції у сфері комунікацій. Але традиційними засобами зв'язку залишаються пошта та телефон. На Луганщині поштово-телеграфна служба та телефонна мережа мають свій еволюційний шлях розвитку, тому історичне минуле вказаного господарського механізму привертає увагу в рамках дослідження соціально-економічних проблем краю періоду 20-х рр. ХХ ст.

Серед основних комунікативних способів і засобів зв'язку в Луганську у 1920-х рр. були: пошта, радіо та телефон. Вже з 1 травня 1921 р. у місті відкрили профспілку робітників Народного зв'язку. Одночасно розпочався прийом учнів на 6-ти місячні курси для підготовки кваліфікованих поштово-телеграфних робітників.

З 1-го жовтня розпочалися заняття на радіо курсах при Луганській радіостанції. Підготовка на радіо курсах також передбачалася у піврічний строк. В першу чергу приймалися робітники народного зв'язку, а потім усі трудівники у віці від 16 до 25 років, які закінчили 1-шу ступінь єдиної трудової школи. Абитуранти повинні були мати гарний почерк та добре знати арифметику.

У зв'язку з процесами, характерними для культурного розвитку держави у 20-х рр. минулого століття, розпочалася українізація Луганської пошти. Задля цього, з метою ознайомлення робітників поштово-телеграфної контори з українською мовою, відкривалися курси української мови, через які на 1925-й рік пройшли понад 35% усіх службовців.

З розвитком часу поштово-телеграфна мережа розширювалася. Так у 1925 р. в с. Петровському було відкрито поштове відділення. Того ж року в селах Чернухово та Фаціївка Городищенського району та Велика Чернігівка й Райгородка Петрівського району відкрилися нові поштові агентства. У червні поштово-телеграфна контора відкрила поштове агентство у с. Хороше Слов'яносербського району, а також у селах Сентянівка, Цимлянське, Болотне, Макарів Яр. В цілому за 1925 р. 9 поштових відділень в окрузі були реорганізовані в поштові агентства. А на 1927-й рік в Луганській окрузі нараховувалося 31 поштово-телеграфний заклад.

З потребами часу покращувалися темпи поштово-телеграфного зв'язку. Якщо до 1925 р. поштовий обмін з районами характеризувався надсиланням кореспонденції три рази на тиждень, то з 1925 р. надсилання збільшилося до 4-х разів.

Покращувалися умови телефонного зв'язку. У 1925 р. на станції залізничної дороги передбачалося встановлення телефонного автомату. Бажаючі поспілкуватися з містом могли за допомогою 10 копійок отримати автоматичний зв'язок з міською телефонною станцією. До того ж автомат позбавляв необхідності мати чергуючу телефоністку.

У 1925 р. телефонна станція розпочала будівництво нової телефонної лінії Луганськ-Петровськ-Слов'яносербськ довжиною у 80 верств. Того ж року у місті йшло будівництво телефонної лінії Слов'яносербськ-Жовте.

У зв'язку з розширенням телефонної мережі, розпочався приріст абонентів телефонної станції, наприклад з липня по серпень 1925 р. їх кількість зросла на 10 осіб, тобто з 250 до 260. Це відзначилося гострою потребою в нових телефонних апаратах у місті. Луганська телефонна станція розпочала закупівлю в Ленінграді (нині Санкт-Петербург) партію апаратів.

У листопаді 1925 р. в с. Успенка було відкрито центральну телефонну станцію та побудовано переговорний пункт. У 1926 р. окружною телефонною станцією в Ровеньках була організована самостійна телефонна станція. Вже на 1927-й рік Луганськ був пов'язаний телефонною мережею з усіма районами та 10-ма сільрадами.

Отже, поширення поштово-телеграфного та телефонного зв'язку указаний період відбувалося хоча й повільними темпами, але відстежувалася тенденція до розширення їх мережі. Це сприяло налагодженню й окружного зв'язку, адже обсяг послуг передбачав задіяння нових абонентів. По суті, це був перший етап становлення поштової та телефонної галузі в радянській державі.

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ СЕРЕДНІХ ШКІЛ США У ВИХОВАННІ ПАТРІОТИЗМУ УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ

Барилко Є. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Проблема підвищення ефективності патріотичного виховання є провідною у світовій педагогічній практиці. Вона активно розробляється і педагогічною наукою США. Американська педагогіка відзначається своєю практичною спрямованістю та експериментальною базою. У середніх школах США накопичено достатній досвід патріотичного виховання учнів. Врахування багаторічного досвіду практичної реалізації принципів демократії і

гуманізму у вихованні учнів у цілому, і у вихованні патріотизму зокрема, має важливе значення для процесу гуманізації і демократизації освіти в Україні.

Проблеми патріотичного виховання в теорії і практиці розвитку системи освіти США розглядаються в роботах провідних американських науковців: Ф.Пауера, Е.Хігінса, Л.Кольберга, Т.Лікона, М.Берковітца, К.Райана, В.Хьюїтта, Н.Віллард, Л.Нуччі, Е.Тюріела та ін. Значний внесок у дослідження патріотичного виховання у США зробили Д.Гехт, Р.Діффенбах, Д.Карр, У.Кілпатрик, А.Кох, А.Локвуд, С.Льюїс, А.Олденквіст та ін. Проблематика патріотичного виховання в педагогіці США досліджувалася багатьма українськими вченими. Так, історичний розвиток поглядів на виховання патріотизму у педагогіці США представлено в дослідженнях Л.Гончарова, А.Джуринського, Г.Дмитрієва, В.Жуковського, Т.Левченко, В.Пилиповського, Н.Юсуфбекової та ін. Філософські засади зарубіжних теорій патріотичного виховання особистості розкрито в роботах Б.Вульфсона, З.Малькової, В.Мігіної, К.Салімової, К.Шварцман та ін.

Для американської державної школи проблема виховання патріотизму була актуальною впродовж усієї історії її існування. Вже „батьки-засновники” американської держави добре розуміли роль школи і патріотичного виховання у становленні демократичної держави.

У 90-х роках ХХ ст. такі організації, як Міністерство юстиції, Національна асоціація управління школами, Національна асоціація освіти проводили дослідження, головна ідея яких є те, що виховання повинно стати пріоритетним завданням школи. Така позиція відбилася в документах: законі „Національні цілі освіти – 2000” (1994), декларації „Освіта 2000” групи американських педагогів, які об’єдналися у „Глобальний альянс трансформації освіти”. Закон „Національні цілі освіти – 2000” визначив вісім стратегічних цілей розвитку шкільної освіти, зокрема ціль „успіхи в навчанні та патріотичне виховання”.

У 1996-му році в рамках однієї з освітянських асоціацій США було проведено опитування громадян стосовно цілей і напрямів виховної роботи в американських школах. У переліку з шести цілей майже 100% вказали як на “дуже важливо” – “виховання відповідальних громадян-патріотів”. Крім того, коли мова йшла про ідеали, втілення яких хотілося б бачити в наступних поколіннях, то 90% опитаних зійшлись на тому, що основними цінностями, що мають прищеплюватися в школі, є патріотизм, чесність, демократизм, позитивне ставлення до людей різних рас і національностей, сила духу.

Сьогодні виховання громадянина-патріота оголошено у США найважливішим державним завданням, і тому його реалізація покладена у систему фінансового, урядового, а також федерального, регіонального, місцевого та загальнонаціонального забезпечення і контролю. Було створено національну концепцію "За громадянське виховання". Її мета – виховання справжнього громадянина-патріота. В американських школах намагаються ретельно і вправно виконувати завдання цієї концепції, використовуючи національну, регіональну та місцеву символіку (прапор, гімн тощо). Щодня на початку навчального дня учні разом з учителями присягаються державному прапору. Американці впевнені, що без громадянського суспільства, не може існувати демократичне суспільство. Тому у середніх школах вивчають спеціальні курси з виховання громадянськості й патріотизму, які допомагають виховувати громадянські й патріотичні якості в американських школярів.

Протягом 12 років у всіх школах США (початковій, середній, вищій) навчають розуміти сутність громадянського суспільства, патріотизму, вирішувати громадські проблеми, відстоювати власну точку зору, розвивають навички критичного мислення. Наприклад, вивчаючи дисципліну „Уряд”, учням розкривають ідеї конституційної демократії та роль участі кожного громадянина у політичному процесі демократичного суспільства в майбутньому. Тому сьогодні в центрі уваги опинилися такі найвищі цінності американського суспільства, як свобода, демократія, права людини. Серед найвищих патріотичних якостей, які намагаються прищепити американським школярам, продовжують залишатися патріотизм, свобода, демократія, права людини, расова і національна толерантність.

За останні 10-20 років для американської педагогічної науки характерним стало підвищення інтересу до проблем патріотичного, громадянського й морального виховання, залучення дітей і молоді до цінностей інформаційної епохи – гуманізму, поваги до себе та інших, відповідальності, толерантності, довіри тощо. Тому ми звертаємося до досвіду США – країни, що має великий досвід з виховання патріотизму.

Отже, розглянувши питання щодо виховання патріотизму в учнів середніх шкіл США, ми можемо зробити висновок, що вивчення досягнень педагогічної теорії й практики США дасть змогу збагатити вітчизняний досвід патріотичного виховання молоді, визначити найбільш ефективні шляхи її вдосконалення.

ДУХОВНО-ЦІННІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КЛАСНОГО КЕРІВНИЦТВА

Бєлих Т. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Діяльність класного керівника є важливою ланкою у виховній системі навчального закладу, основним механізмом реалізації індивідуального підходу до вихованців. Вона обумовлена сучасним завданням, яке ставлять перед навчальним закладом любого типу світова спільнота, держава, батьки – максимальний розвиток кожної дитини, збереження її неповторності, розкриття її талантів і створення умов для нормального духовного, інтелектуального, фізичного вдосконалення (Всесвітня Декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Проблемами класного керівництва у сучасній педагогіці займаються М.Ю. Красновицький, О.С.Газман, О. Оржеховська та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Час показав, що “освіта без виховання – справа хибна” (І.Льїн). Ствердження цієї позиції супроводжується дискусіями відносно цілей виховання, можливого змісту освітньо-виховних програм, технологій. Розбудова гуманістичної парадигми в педагогіці звільняється від крайності індивідоцентричної позиції і все більше пов'язується з гармонізацією інтересів особистості і суспільства, культурологічним підходом до виховання і визнанням менталеутворюючої функції суспільства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Діапазон сьогоденної діяльності класного керівника в школі поширюється, що є наслідком порушення діяльності дитячих організацій, відчуження дітей від дорослих, порушення сімейних зв'язків, а також того, що більшість дитячих позашкільних закладів стали платними і для багатьох дітей, особливо з малозабезпечених родин стали недосяжними. Вакуум, що виник, може заповнити здебільшого тільки робота класного керівника.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Класний керівник – це професіонал-педагог, один із найважливіших духовних посередників між суспільством і дитиною в засвоєнні культури, що накопичена людством і серйозно впливає на систему відношень дитини і соціуму через різноманітні види діяльно-

сті класного колективу, який надає умови для індивідуального самовираження і розвитку кожної дитини.

Аналіз посадових інструкцій класного керівника різноманітних навчальних закладів України показує, що в наш час усвідомлюється його ведуча роль у формуванні і становленні особистості дитини, розкритті її самобутності, здібностей і потенційних можливостей, захисті інтересів. Призначенням і завданнями класного керівника – педагога-професіонала – є духовне посередництво між суспільством і дитиною в засвоєнні основ людської культури, захист від моральної деградації, організація відносин співробітництва в різноманітних видах сумісної діяльності класного колективу, організація умов для самовираження і розвитку кожної дитини і здійснення (разом із психологами, соціальними педагогами) корекції процесу її соціалізації, допомога, консультація в організації повсякденного життя і діяльності, в осмисленні соціально-економічного, політичного життя суспільства, в професійній орієнтації, координація зусиль педагогів, родини, соціуму – всіх виховних інститутів суспільства, що впливають на становлення і розвиток вихованців, побудування благоприємного мікросередовища і морально-психологічного клімату в дитячому і підлітковому колективі, об'єднанні, групі

Класний керівник реалізує це завдання в своєму навчальному закладі: здійснює безпосередній догляд за індивідуальним розвитком вихованця, сприяє здійсненню оптимальних умов для формування кожної особистості, організує взаємодію і співробітництво всіх виховних сил, допомагає організації всіх видів індивідуальної і колективної діяльності, що залучає учнів в різноманітні комунікативні ситуації.

Як бачимо, об'єктивність існування функцій класного керівника, що розвиваються від організації діяльності колективу до забезпечення самореалізації, соціалізованості, конкурентоспроможності особистості учня, очевидна. Педагог – духовна істота, що володіє свідомістю і самосвідомістю; він – частина сучасного світу, що несе в собі його цінності і утворює їх. Він не тільки суб'єкт, що виконує діяльність і свідомо керує нею, але й особистість що одухотворяє її своїми смислами.

Таким чином, спираючись на думку О.Олексюк і М. Ткач, які дали визначення духовному потенціалу особистості, ми вважаємо, що духовний потенціал класного керівника – це складне інтегративне духовне утворення, *що відображує* органічний взаємозв'язок вищих духовних цінностей — Істини, Добра, Краси і являє собою поєднання гармонійного розвитку духовних сутнісних сил педагога, інтегрування пізнавальної, емотивної та волюнтаривної складових світовідношення за умов діяльнісного підходу з позиції найближчого до дитини стороннього дорослого, що приймає найбільш безпосередню участь в формуванні її особистості і здатний керувати цим процесом і спрямовувати його вектор (що підтверджується півторавіковою історією діяльності інституту класного керівництва в вітчизняній педагогіці). Як явище інтегральне, він відображує, об'єднує в єдине ціле духовні сутнісні сили, можливості їхньої актуалізації в цілеспрямованій діяльності, в нашому випадку діяльності класного керівника, та його наддіяльнісних відношеннях.

ВЗАЄМОДІЯ МИСТЕЦТВ, ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ СТОЛІТТЯ

Барилко С. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

У Державній національній програмі "Освіта" ("Україна ХХІ століття"), Національній доктрині розвитку освіти акцентується увага на культуротворчих аспектах, що передбачає прилучення молоді до літератури, музики, образотворчого мистецтва, надбань народної творчості і здобутків української і світової культури, формування художньо-естетичної освіченості та збагачення духовного світу молоді. Література сьогодні є одним із важливих засобів формування духовної культури молоді, якщо художнє слово органічно поєднується з іншими видами творчості: музикою, кіно, театром, архітектурою, живописом.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковане розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Взаємодія мистецтв як методична проблема розглядалася здебільшого у процесі вивчення російської та зарубіжної літератури Є.Квятковським, М.Кудряшовим, В.Марацманом, М.Машенком, Е.Горюхіною, Н.Мирецькою. У наукових працях Б.Лихачова, Д.Лихачова, Л.Масол, Н.Миропольської, Г.Падалки, О.Рудницької, Г.Шевченко, Б.Юсова підкреслюється, що всі види мистецтва збагачують свідомість молоді прикладами високого гуманізму, формують стійку систему цінностей у процесі творчої діяльності, пробуджують прагнення до самореалізації.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Проте не зважаючи на значну кількість праць, не знайшли належного розкриття питання: про види та ознаки взаємодії мистецтв на заняттях з літератури і можливості їх застосування; про взаємодію мистецтв та взаємодію естетичних почуттів у процесі вивчення літератури.

Формування цілей статті (постанова завдання)

У статті розглядається питання взаємодії мистецтв як одного із шляхів формування духовно-творчої особистості студентів-майбутніх перекладачів у процесі вивчення американської літератури ХХ століття.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Питаннями, що таке мистецтво, яку роль відіграє воно у людському житті, як впливає на людину, її розвиток цікавилися письменники, критики і мислителі В.Белінський, М.Гоголь, Л.Толстой, І.Франко. Вони підходили до розв'язання цієї проблеми з точки зору психології письменницької творчості.

Український письменник і філософ І.Франко, зіставляючи поезію з музикою, живописом, віддавав перевагу поезії, адже художньо-літературна творчість, на відміну від інших видів мистецтва, здатна, за переконанням автора, апелювати до всіх п'яти чуттів людини.

У 60-70 роках ХХ століття почала складатися певна теоретична концепція взаємозв'язку мистецтв та впливу такої комплексної взаємодії на учнів у процесі вивчення літератури, музики, образотворчого мистецтва, історії (М.Кудряшов, Є.Квятковський, В.Неверов, М.Каган).

У роботах Е.Горюхіної, Г.Недошвіна, В.Марацмана рекомендовано використовувати взаємодію мистецтв на всіх етапах вивчення літератури з урахуванням специфіки кожного виду мистецтв на основі порівняльно-зіставного аналізу під час вивчення оглядових тем (характеристика епохи, основних її мистецьких напрямків, стилів, методів), біографії письменника, творчості, а також під час написання творів.

Пізніше, у 80-ті роки, взаємодія мистецтв розглядалася у контексті міжпредметних зв'язків (В.Аудерський, О.Бандура, В.Неверов).

Наприкінці ХХ- напочатку ХХІ століття продовжується дослідження мистецтва як філософського явища, а отже, і його вплив на людину.

Мистецтво має дві сторони впливу на людину: по-перше, активізує почуттєву сферу, задовольняє потреби індивіда у переживанні тих чи інших почуттів, по-друге, розвиває і збагачує почуттєву сферу, виводить її на якісно новий значимий рівень. Саме звідси впливає завдання нашої роботи: створити такі умови під час вивчення літератури, щоб активізувати і збагатити почуттєву сферу студентів та сформувати на цій основі естетичні почуття та якості духовно-творчої особистості.

Взаємодія мистецтв здійснюється на різних рівнях: всередині окремо взятого виду мистецтва, між різними видами мистецтва та їхніми жанрами, між мистецтвом і соціальним буттям.

У нашому дослідженні саме література виступає як домінуючий вид мистецтва, з яким взаємодіють інші види художньої творчості, а заняття з американської літератури ХХ століття є поєднанням навчального предмета і мистецтва (художньої літератури) та інших мистецтв на різних принципах взаємодії.

Під час вивчення творчості учасника трьох війн, Нобелівського лауреата, Ернеста Хемінгуея, студенти дізнаються, що він написав декілька романів про війну. У романі "П'ята колонна" письменник розповів про людей різних національностей, які боролися проти спільного ворога – фашизму. На практичному занятті студенти перекладають рідною мовою уривки із творів Е.Хемінгуея, а також їм пропонується перекласти англійською мовою уривки із літературних творів російських або українських авторів: І.Стаднюка, О.Фадєєва, та ін. Без сумніву студенти виділяють головне, порівнюють, аналізують твори, які написано вітчизняними та американськими письменниками. Майбутні філологи перекладали уривки, слухаючи музику. Насправді, їм дуже сподобалась пісня на вірши Расула Гамзатова "Журавли". Оскільки музика має надзвичайну силу емоційного впливу на людину, ми використовували методи цілісного аналізу літературних творів, які базуються на активізації пізнавальної діяльності студентів, що передбачає розвиток таких перцептивних особливостей сприйняття, як цілеспрямованість уваги, зосередженість, емоційно-почуттєвий відгук.

Американська література – інтернаціональна. ХХ сторіччя стало розквітом афро-американської літератури. 20-і роки ХХ століття дали світу першого темношкірого поета – Каунті Куліна, першого темношкірого романіста – Річарда Райта, першу темношкіру письменницю Зору Ніл Херстон. Лекцію, присвячену афро-американським авторам, обов'язково супроводжує музика, а саме – джаз, що набув популярності у той час. Музичні твори є ефективним засобом формування образного мислення у студентів. Ми використовуємо музику і на практичних заняттях. На нашу думку, студенти виконують більш якісні переклади у супроводі музики.

Підтвердження цьому ми знаходимо, вивчаючи поезію. Майбутні перекладачі знайомляться з найкращими творами видатних американських поетів: Т.Еліота, Р.Фроста, І.Паунда. Студенти із задоволенням слухають вірши цих поетів у супроводі музики. Звичайно, деякі вірши вони вивчають на пам'ять, а ті, які їх найбільш вразили, студенти намагаються перекласти рідною мовою. Ми помітили наступне: якщо студентам пропонують перекласти вірши, із десяти студентів лише один при перекладі використовує риму, а якщо студенти виконують це творче завдання, коли лунає музика, із десяти - шестеро студентів

використовують риму при перекладі. Отже, музика сприяє розвитку літературної творчості студентів. Завдяки таким методичним прийомам роботи на практичних заняттях з використанням музики відбувається інтенсивний розвиток емоційно-чуттєвої сфери особистості. Естетичні емоції студентів пов'язані з ліричними переживаннями, спрагою краси, насолодою гармонією й досконалістю навколишнього світу, почуттями граціозного, високого і прекрасного. На емоційно-чуттєву сферу особистості впливають почуття хвилюючого драматизму, поетичного переживання, душевної скорботи. Література пробуджує романтичні емоції – потяг до невідомого, таємничого, незвичайного, що дуже важливо для людини в сучасних умовах технократичного суспільства, шаленого темпу життя.

Відвідуючи лекції та практичні заняття з американської літератури ХХ століття, студенти впевнювалися в тому, як різні види мистецтва взаємодоповнюють і взаємозбагачують образно-виражальні можливості кожного, наповнюючи й розширюючи ліричний образ від сприйняття кожного з видів мистецтва.

СОВРЕМЕННАЯ ПАРАДИГМА ПРЕПОДАВАНИЯ ФИЛОСОФИИ

Белых А. С.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы, её связь с важными задачами. Современные условия развития нашего общества предъявляют высокие требования к кличности специалиста. Он должен быть не только мастером своего дела, обладающим высокой квалификацией, но и обладать современным мировоззрением, которое рассматривается как атрибут его профессиональной квалификации и без которого современный специалист невозможен.

Анализ последних публикаций и публикаций по проблеме, выделение не решенных ранее её частей. В работах Э.Морена, А. Баранцева, В. Миронова, Н. Свирида выяснены основные требования к парадигме преподавания философии в современном вузе. Парадигма должна включать такие компоненты, как позитивность, развитие творческих сил и способностей современного студента, учет его интересов, интеллектуальных, культурных и т.д. В.Попков и А.Коржув обосновали необходимость формирования критического мышления. Однако основные компоненты парадигмы преподавания философии остаются невыясненными. Цель данных тестов состоит в разработке компонентов и характеристик современной парадигмы преподавания философии.

Изложение основного материала исследования. В современных условиях к преподаванию философии предъявляются высокие требования. Результатом изучения философии должны быть сформированные ориентации, позволяющие человеку не потеряться в современных социальных и технологических процессах, а на основе научных представлений определить свое место в мире. Многие авторы говорят о мировоззренческой функции философии. Естественным путем, основываясь только на закономерностях преподавания философии, эти проблемы решены быть не могут. Они требуют теоретического освещения проблем преподавания философии. Иными словами, встанет вопрос о парадигме преподавания философии. Естественным, что эта парадигма должна соответствовать общей более широкой парадигме педагогической и учебной. Вопрос о парадигме в педагогике впервые встал в начале 90-х годов, когда ослабело идеологическое влияние на педагогическую науку и практику.

Окончательно вопрос о парадигме ждет своего разрешения, но сейчас мы можем сказать, что под педагогической парадигмой понимается совокупность теоретических, методологических и иных установок, принятых научным педагогическим сообществом на

каждом этапе развития педагогики, которыми руководствуются в качестве образца, модели, стандарта при решении педагогических проблем, определенный набор предписаний (регуляторов). Представляется уместным дополнить такое понимание парадигмы системой внедрения в педагогическую практику конкретных форм, методов, приемов работы.

Парадигмальный уровень является уровнем принципа отбора идей, она определяется через выдвигание главных понятий (материя, дух, система, структура и т.д.). Парадигма определяет основные логические операции. Она формулирует постулаты и аксиомы, «индивиды познают, думают и действуют в соответствии с парадигмами, усвоенными ими из культуры» (Э.Морэн). Такое понимание парадигмы способствует решению задач развития интеллектуальных сил и способностей учащихся в процессе образования.

Новая парадигма преподавания философии не должна быть эмоционально нейтральна. Поиски, сомнения, переживания, открытия должны сопровождать процесс обучения. Введение процесса и результатов личностного поиска в курс философии – характерная черта современной парадигмы. Последнее обстоятельство предъявляет требования к студенческой аудитории – сформировать умения коллективной, интеллектуальной и индивидуальной работы. Сказанное позволяет выделить основные характеристики современной парадигмы преподавания философии:

- **культуротворческий характер.** В современных условиях кризиса многих традиционных ценностей этот процесс особенно болезненно переживается молодежью. Привлечение её к культуротворчеству, формированию культурных ценностей новое осмысление традиционных ценностей позволяет не только вводить молодого человека в мир культуры, но и стимулирует его социальную активность, постоянно создавая всё новые культурные перспективы и размыкая освоенное культурное пространство;

- **личностный характер.** Студентам необходимо предоставить возможность конструирования своей личностной траектории обучения философии с индивидуальными темпами и заданиями. Результатом такого обучения является формирование личностной позиции в системе философских знаний. Акцент смещается от максимального овладения знаниями в сторону универсализма – ориентации в информационных потоках и умений обрабатывать полученную информацию;

- **гуманистический характер преподавания философии.** В его основе лежат две тенденции: во-первых, сближение естественнонаучного и гуманитарного знания, и, во-вторых, рассмотрение человека как био-социокультурного существа. Человек, таким образом, изучается в курсе философии в следующих аспектах: 1) как уникальное существо; 2) в соотношении с ценностями; 3) как целостность. Гуманитаризация исходит из того, что человек постигает мир не только посредством науки, что существуют различные способы познания истины и различные представления истины. Научное мышление дополняется интуитивистским и образным. Гуманизм противоречит своекорыстию, утилитарному отношению к культуре, а значит, способствует выходу из состояния бездуховности.

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ОЦІННИХ СУДЖЕНЬ У ПРОЦЕСІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Бугоркова Н. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Процеси, що відбуваються в політичному, економічному і духовному житті нашої країни, викликають необхідність по-новому розглянути проблеми теорії і практики виховання громадянина, формування інтелектуального й творчого потенціалу особистості у

вищих навчальних закладах. Професійне навчання і виховання повинні гармонійно злитися в єдиний органічний процес становлення професійної компетентності спеціаліста з університетським рівнем культури. Освіта студентів має бути не тільки професійно, але й культурно орієнтованою. У галузі естетичного виховання важливим є формування і розвиток здатності людини до естетичного сприйняття і переживання, вироблення системи художніх уявлень, поглядів і переконань, які забезпечують задоволення від того, що є дійсно естетично цінним. Естетична характеристика людини включає в себе її різноманітне відношення до світу. Естетичне відношення до дійсності проявляється у людини через естетичні почуття, естетичні смаки, естетичну оцінку, естетичний ідеал. Усі естетичні потреби, погляди, ідеали знаходять своє практичне вираження в судженнях смаку, тобто в оцінках реальних явищ і творів мистецтва. Уміння свідомо, аргументовано судити про естетичні якості предметів і явищ треба розвивати, виховувати. Завдання полягає у необхідності формування таких якостей молодій людині, які забезпечують їй можливість емоційно переживати і оцінювати твори мистецтва, насолоджуватися ними, виражати естетичні судження про естетично значущі предмети і явища, насолоджуватися ними. Естетичне виховання сприяє розвитку високого рівня особистої естетичної культури та творчих установок діяльності майбутнього молодого спеціаліста. Рівень естетичної культури змінюється залежно від індивідуального розвитку, формування і задоволення естетичних потреб, інтересів та смаків молоді. Як показник сформованості естетичної свідомості можна виділити розуміння різних видів мистецтва, вироблення критичного ставлення до зразків масової культури низького естетичного рівня. Естетична свідомість існує у вигляді системи та сукупності естетичних потреб, переживань, емоцій, почуттів, смаків, ідеалів. Специфіка естетичної свідомості полягає в тому, що вона за своєю природою емоційно-оцінна. У процесі цілеспрямованої роботи щодо формування у молоді естетичного сприйняття і естетичних почуттів засобами впливу різних видів мистецтва естетичне почуття стає фундаментом, на якому формуються такі складові естетичної свідомості, як естетичний смак і естетичний ідеал. Це почуття виражається в мотивованій оцінці і художньо-естетичних судженнях. Під оцінкою розуміють судження про значущість чого-небудь для людини, про відповідність предметів або явищ уявленням про користь, досконалість, красу, тобто відповідність чого-небудь певним нормам, ідеалам. В естетичних судженнях виявляється рівень сформованості естетичного відношення до дійсності і мистецтва, естетичного сприйняття, почуття, смаку, рівень розвитку естетичної свідомості.

Одним з важливих завдань особистісного становлення студента, його естетичної підготовки є формування у молоді естетичних суджень, оскільки в них виявляється інтелектуальний, моральний, культурний статус молоді людини, відбиваються загальна освіченість, соціальна приналежність. Повнота художніх суджень залежить від ступеня художньої освіченості, широти інтересів у сфері мистецтва, глибини його розуміння і розвинутої здатності адекватної оцінки художніх заслуг творів. Естетичним судженням притаманні такі риси, як об'єктивність, компетентність, логічність, уміння виділяти та узагальнювати художньо-естетичні особливості, зіставляти та порівнювати якості естетичних об'єктів, емоційність, аргументація міркувань.

Далеко не кожна людина може виразити в чіткій словесній формі своє судження про твір мистецтва, оцінити його з точки зору естетичного ідеалу. Студентів слід знайомити із взірцями естетичних суджень – висловлюваннями фахівців про літературу, скульптуру, живопис, декоративно-прикладне мистецтво тощо, розкрити їм особливості художнього пізнання світу, специфіку підходу до відображення життєвих подій, явищ і вираження почуттів, відтворення дійсності у різних видах мистецтва.

Оцінка виражає суб'єктивне ставлення до цінності. Велике місце в естетичних судженнях займають суб'єктивні мотиви та індивідуальні риси особистості. При всій індивідуальності сприйняття, естетична оцінка повинна носити об'єктивний характер. Судження студентів про мистецтво будуть естетично об'єктивними тільки тоді, коли вони матимуть

теоретичні знання, засвоюють зміст основних понять естетики, усвідомляють зв'язок моральних і естетичних почуттів, зрозуміють специфіку художньої картини світу.

Дуже важливо збагатити студентів уявленнями про художні засоби передачі настрою людини, які використовуються в літературі, образотворчому мистецтві. У пізнанні художніх засобів зображення дійсності у мистецтві велике значення має усвідомлення і засвоєння таких понять, як композиція твору, його сюжет, фабула, художні образи, єдність форми і змісту тощо. З метою формування естетичних суджень і поглиблення естетичних поглядів доречно використовувати такий прийом, як спонукання студентів до вираження свого ставлення до художнього твору. Для того, щоб навчити молодь висловлювати свої думки стосовно творів мистецтва, треба проводити бесіди, диспути. Доречним буде усне і писемне рецензування творів літератури, відвідування художніх виставок, вернісажів, експозицій з подальшим їх обговоренням.

Актуалізація проблем естетичного виховання у вищій школі потребує визначення і наукового обґрунтування шляхів складного інтелектуально-емоційного процесу формування естетичних суджень як вираження естетичних смаків і ідеалів молоді.

ТЕОРИЯ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕГОДНЯ: СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ

Булах И. П.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы и ее связи с важными научными и практическими задачами. Теория учебной деятельности опирается на общепсихологическую теорию деятельности А.Н. Леонтьева.

Отметим, что в психологии так и не сложилось единой точки зрения на деятельность как объект психологического исследования. Существует многочисленная психологическая литература, в которой одни авторы выводят деятельность за пределы психологии (В.А. Петровский, школа С.Л. Рубинштейна.), другие ставят ее в центр психологической теории (школа А.Н. Леонтьева), третьи - в число основных категорий психологии (Б.Ф. Ломов.). Так до настоящего времени и не сложилось однозначное понимание этой важнейшей философской и психологической категории.

Анализ последних исследований и публикаций на которые опирается автор

Многозначность в толковании привело к созданию разнообразных концептуальных схем деятельности. Наиболее известные теоретические подходы В.Г. Алексеева, Б.Г. Ананьева, А.Г. Асмолова, В.В. Давыдова, О.А. Конопкина, В. Милмана, А.Н. Леонтьева., Б.Ф. Ломова, С.Л. Рубинштейна, В.И. Слободчикова, Г.В. Суходольского, Г.П. Щедровицкого, В.Д. Шадрикова, Э.Г. Юдина.

Выделим то, что объединяет большинство теоретических концепций теории деятельности:

во-первых, то, что под единицей деятельности понимается действие,

во-вторых, в теориях деятельности наиболее полно детализировано понятие *разнообразия деятельностей*;

в-третьих, во многих из них указывается на наличие внешней (практической) и внутренней (психологической) стороны деятельности и на существующую зависимость между ними.

Ядром теории А.Н. Леонтьева – это положение о предметности деятельности человека. А.Н. Леонтьев указывал на невозможность рассматривать психическую деятель-

ность в отрыве от реальной практической деятельности и не разрывал диалектическое единство внутренней психической и внешней практической деятельности. Эти положения и стали базовыми для теории учебной деятельности.

Формулировка цели статьи (постановка задачи)

Цель данной статьи – проанализировать современное состояние теории учебной деятельности и выделить проблемы ее развития.

Изложение основного материала исследования

Первые данные об учебной деятельности как особой форме учебной активности и ее строении были получены в конце 50-х – начале 60-х годов прошлого столетия в ходе исследования возрастных возможностей усвоения знаний младшими школьниками (Д.Б. Эльконин, 1966).

Важно отметить: разные авторы, характеризуя внутреннее строение учебной деятельности, по разному понимали его ведущие компоненты. В качестве доминанты внутренней стороны учебной деятельности на разных этапах развития теории учебной деятельности выступали: учебно-познавательный интерес, взаимосвязанный с развитием мотивационных структур сознания (А.К. Дусавицкий.), формирование теоретического мышления (В.В. Давыдов.), опора на эмоционально-волевые структуры сознания (В.П. Зинченко.), потребность и способность самостоятельно ставить и решать учебные задачи (В.В. Репкин.), взаимодействие учащихся (Г.А. Цукерман.).

В.В. Репкин, развивая идею Д.Б. Эльконина, делает акцент на психологическом содержании понятия субъекта учебной деятельности. По оценке В.В. Давыдова, именно В.В. Репкин так акцентировал эту проблему, что «сумел внести нечто новое в самое понятие развивающего обучения младших школьников, поскольку считает субъект важнейшим новообразованием этого возраста».

Особое место среди разработчиков теории учебной деятельности занимает А.К. Дусавицкий. Его подход синтетичный и вбирает в себя многое из наследия отечественной психологии. Прежде всего, опираясь на содержание философской категории деятельности С.Л. Рубинштейна, на теорию групповой активности А.В. Петровского, А.К. Дусавицкий разработал систему представлений о специфике развития личности в учебной деятельности.

Перечень проблем, связанных с современным состоянием теории учебной деятельности можно продолжить. Недостаточно осмыслено диалектическое единство внешней и внутренней стороны учебной деятельности. Переход из внешнего плана во внутренний, который первоначально рассматривался как линейный (П.Я. Гальперин А.Н. Леонтьев, Н.Ф. Талызина.), широко критикуется и, прежде всего, школой Л.С. Выготского и С.Л. Рубинштейна, Г.С. Костюка (В.П. Зинченко., С.Д. Максименко, А.В. Брушлинский и др). Нет единства воззрений даже в понимании конституирующего фактора в структуре учебной деятельности: предметность (В.В. Давыдов), учебная задача (В.В. Репкин), взаимодействие, связанное в большей степени с категорией общения (Г.А. Цукерман.).

Отсюда потребность в серьезных эмпирических исследованиях, которые бы, проверили на практике многообразие существующих моделей.

СУТНІСТЬ ЗМІСТУ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ СТОСУНКІВ В УКРАЇНІ

Вербовський О. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Магістральну мету школи України можна визначити як виховання учня, здібного до ефективної життєдіяльності в багатонаціональному середовищі, такого, що володіє загостреним почуттям розуміння і пошани інших культур, уміннями жити в мирі і злагоді з людьми різних національностей, рас, вірувань. З цієї мети витікають завдання виховання і освіти: освоєння культури власного народу; виховання уявлень про культурний плюралізм, пошана культурних відмінностей; створення педагогічних умов інтеграції культур; розвиток поведінкових навичок спілкування з представниками інших культур і етносів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

У дисертаційних дослідженнях науковців України та близького зарубіжжя відповідні проблеми розглядалися в аспектах становлення культури міжнаціональних стосунків суб'єктів освітнього процесу (В.Абелян); психології ситуацій міжнаціональної взаємодії (Н. Биструшкіна); формування культурно-національної орієнтації студентів у педагогічному процесі (Л. Вавилова); дослідження соціологічних проблем етнічних цінностей сучасного студентства (К. Гайсанов); виховання культури міжнаціонального спілкування учнів середньої професійної школи (В. Комаров).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

На жаль проблема змісту виховання культури міжнаціональних стосунків як складової духовної культури людини майже не розглядалась у вітчизняних науково-педагогічних дослідженнях.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Тому метою нашої доповіді є аналіз змісту виховання культури міжнаціональних стосунків в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів

З визнання багатовимірності виховання культури міжнаціональних стосунків витікає потреба відповідного змісту освіти. При реформуванні змісту освіти треба враховувати, що навчаючись — представники різних етнокультурних груп стикаються з безліччю освітньо-виховних проблем, оскільки мають в своєму розпорядженні не однакові знання і цінності (мова, релігія, культура), що заважає їм реалізувати свої здібності в межах педагогічних вимог, побудованих на монокультурній освітній традиції. Неувага вчителів до особливостей культур представників різних етнічних груп негативно позначається на мотивації учнів. Подібна неувага виникає не унаслідок небажання враховувати цю обставину, а швидше через відсутність педагогічних ресурсів (учбових матеріалів і часу), відповідних педагогічних знань, підтримки з боку адміністрації учбових закладів.

Становлення виховання культури міжнаціональних стосунків з неминучістю припускає перегляд дидактичних концепцій, побудованих на ідеях монокультурності. Одна з перших концепцій такої спрямованості належить американцеві Дж. Бенксу. Він виділив чотири моделі змісту освіти, інтеграції різних культур, що відрізняються рівнем. Модель «А» передбачає побудова учбових курсів винятково на традиціях домінуючої культури. У моделі «В» з'являється у вигляді доповнення компонент малих етнокультур. У моделях

«С» і «Д» учбовий матеріал розглядається під кутом зору всіх етногруп. Саме дві останні моделі розцінюються як відповідні повноцінному вихованню культури міжнаціональних стосунків.

Зміст виховання культури міжнаціональних стосунків складається з декількох головних блоків: освоєння відповідних знань, оволодіння процедурами міжнаціонального спілкування, виховання гуманного відношення до культурно різноманітного світу. Знання розкриваються в поняттях, що відображають цінності суб-, макро- і світової культур. Досвід міжнаціонального спілкування припускає володіння вербальними і невербальними способами міжкультурного зіткнення, придбання умінь усвідомленого вибору на користь гуманістичних цінностей. Світоглядна позиція формується в процесі особового орієнтованого виховання, адекватного індивідуальним особливостям учнів.

Зміст виховання культури міжнаціональних стосунків передбачає діалог культур при освоєнні учбових дисциплін. Реалізується ця ідея шляхом введення учбових планів, що припускають вивчення культур етнічних груп, через включення у викладання матеріалів про історію, традиції національних меншин. Подібна побудова змісту освіти повинна формувати відкритий погляд на національну історію і культуру. На уроках треба уникати всього, що провокує культурні розбіжності. Вивчення культур різних етнічних груп не можна обмежити разовими шкільними заходами, коли учні отримують уривчасті, часто плутані відомості. Школярі повинні знайомитися систематично з цінностями різних культур.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку

Таким чином можна зробити висновок, що формулювання змісту виховання культури міжнаціональних стосунків є однією з найважливіших проблем сучасної педагогічної теорії і практики. Багатонаціональність України вимагає комплексного підходу. Зміст виховання культури міжнаціональних стосунків повинен відповідати не лише внутрішньоде-ржавним інтересам, але і глобальним викликам сьогодення.

CROSS CULTURAL APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE STUDY

Garus I. D.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

The mastery of a foreign language, as is well known, presupposes not only familiarity with the rules of grammar, but also a certain store of words and the specifics of their usage. The ability to speak a language, and consequently the evaluation of the level of language skills, is inextricably linked with understanding the history, culture, and customs of the people speaking this language.

The cultural ethnolinguistic concept of foreign language teaching presupposes not taking the communicative approach and purely communicative competence as the objective of training to extremes. It would be more precise to speak of communicative orientation of the learning process. Intercultural competence comes to the fore. In other words, foreign language teaching becomes intercultural teaching, learning how to understand the foreigner, aimed at overcoming xenophobia and existing stereotypes.

The new approach to foreign language teaching also requires new methods, means and forms of teaching. This is particularly true for the development of a new type of textbooks, new generation textbooks. In this type of educational process, the source culture and the target culture play an important role. They are being compared and juxtaposed, as a result of which a new type of linguistic personality is formed. It shapes a new attitude to national identity, to target and source culture.

As it is known, language and culture are closely interlinked in FL learning and teaching. Culture is a motivational factor in FL learning. This applies particularly when English is in use as

a medium of international communication. Students will need to be alert to signs of cultural differences, to be tolerant of such differences, to be prepared to establish a proper base for communication by raising cultural differences into consciousness.

Integrating language teaching and culture is a must today. Culture may significantly contribute to the learner's linguistic, cognitive and social development. Students are to be made to realize that culture is an important component of education. Shaping students' cultural awareness will partially contribute to the achievement of this goal. It will help students to understand specific differences between their own culture and the other cultures they study. It is true, "successful communication can only take place where there is adequate awareness of the cultural context within which" the language is used"

With reference to the latest scientific research it maybe asserted that the primary aim of the foreign language teacher is to systematically and consistently incorporate cross-cultural issues into the FL teaching process, to logically integrate language teaching and culture. It may be achieved through students' acquisition of socio-cultural competence which is an integral part of communicative competence as the major objective in FL teaching.

Socio-cultural acquisition is organized according to the specific features of each year of study. Meanwhile, one of the major aspects in all years is developing cross-cultural skills. Shaping students' cultural awareness will obviously contribute to the achievement of this goal.

In fact, to become a proficient language learner a student should have the ability to reflect on his own learning, to be aware of what it is and why it is important for him. Indeed, he should have the ability to spot and realize similarities and differences between cultures of the target language and his own one. In other words we should promote students' cultural awareness of different communicative behavioural patterns characteristic of the target language cultural community. It will help to raise students' awareness of the target language communicative behaviours, of their own country and develop the ability to explain their own cultural standpoint.

There's no doubt that awareness-raising activities, especially focusing on the development of socio-cultural activities, should be introduced into language learning class.

Students of English in this country must be aware of important cross-cultural differences that occur on the level of discourse, conversation in particular. Of all verbal interactions, conversation is by far the most difficult because it is exactly that form of communication where differences in cultural assumptions and values are most vividly and strikingly perceived by counterparts. These differences pertain primarily to the form of activity and motivation, form of relation to others, perception of self. As all cultures contain their own patterns of thinking, assumptions, values, and norms of behaviour, to properly understand foreign counterparts interactants should hold to the following rules of speech behaviour:

- 1) Establish conceptual cross-cultural bridges;
- 2) Foster an attitude of cultural relevance, which means that since a culture provides a complete system of meaning for conducting life, each culture possesses integrity and is neither inferior nor superior to any other culture. But in a structured situation for a specific purpose, one cultural system may work better than another;
- 3) Work toward self-understanding. An awareness of one's own culture along with examples of contrasting cultures contributes to the individual's understanding of her- or himself as a cultural being. This understanding assists in preparing for the hardships of culture shock and the frustrations common to working abroad or dealing with foreign nationals at home. Obtaining objectivity in appraising oneself as well as one's counterparts and an ability to separate cultural from idiosyncratic factors in oneself and others is important to effectiveness in foreign cultures.
- 4) Identify facilitating and interfering factors, those which help work with foreign counterparts and those which are usually a handicap;
- 5) Develop cultural judgment, since any success relies on judgment, good will, and cross-cultural commitment. It is necessary to maintain a curious and open mind, to question and inquire, and to test our analyses and suggestions.

These rules of behaviour as well as universal Principles of Politeness and Cooperation guide speech behaviour of foreign counterparts in each particular situation. Teachers of foreign languages must form students' cross-cultural awareness and understanding to enable them to adapt their modes of behaviour to a form appropriate to the local situation. This is the only way to become truly masters of a foreign language and culture. It is high time we abandoned the idea that cultural differences are minefields to communication and mutual understanding and accepted the challenge that cultural differences are the relevant source material to be employed in classes of foreign language learners for mutual benefit and cooperation.

ПРИРОДА ЭСТЕТИЧЕСКОЙ ПОТРЕБНОСТИ

Геоцентров А. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы в общем виде и ее связь с важными научными и практическими задачами

Гуманистический характер жизни общества во многом определяется уровнем духовно-нравственного развития личности. В условиях интенсивного роста производственно-технологической и информационно-коммуникативной сфер возрастает значимость эстетической составляющей в системе человеческого бытия. Эстетический идеал рождается из эстетической потребности в создании эстетических ценностей, которые подталкивают человека «сеять» прекрасное в процессе своей жизнедеятельности. Эстетическая потребность, которая содержит противоречие между тем, что есть и чего хочет человек, составляет движущую силу в создании эстетического идеала в сознании и в переносе его в систему художественных образов. Эстетический идеал как нереализованная эстетическая потребность всегда имеет цель, которую стремится реализовать носитель этого идеала в своей жизни.

Анализ последних исследований и публикаций, в которых начато решение данной проблемы и на которые опирается автор

Важность эстетического воспитания в плане духовного развития личности отмечается в философии (В. Белинский, А. Герцен, Н. Добролюбов, Н. Чернышевский; Ш. Герман, Б. Сафронов, В. Скатерщиков, Л. Столович, Г. Шевченко и другие). Огромная заслуга в раскрытии вопроса эстетического воспитания принадлежит таким педагогам как В. Сухомлинский, К. Ушинский; Ш. Амонашвили, И. Вайсфельд, Н. Дмитриева и др. Внимание к разным аспектам эстетического воспитания прослеживается у ученых – эстетиков, педагогов, психологов. Проблемы теории эстетического воспитания плодотворно разрабатывались учеными: Ю. Боров, В. Ванслов, И. Зязюн, Н. Киященко, Н. Миропольская, Л. Печко, Г. Шевченко.

Выделение не решенных ранее частей общей проблемы, которым посвящена данная статья

Художественная деятельность, как и любая другая, обладает определенной структурой, элементами которой являются потребности, мотивы, цели. Основой волевого усилия к той или иной деятельности является потребность. Воля, представляющая собой единство мысли и чувства, выступает как осознанное стремление, определенной ценностью именно данной потребности. Потребность, чтобы стать фактором, детерминирующим деятельность, должна трансформироваться в цель. И, таким образом, она выступает в качестве своеобразной зависимости человека от внешнего мира. Необходимы такие условия, которые способствовали бы развитию тех или иных задатков. Потребности определяют

отношение человека к окружающей действительности как к средству их удовлетворения, стимулируют его физические и духовные силы.

Формулировка целей статьи (постановка задачи)

Целью данной статьи является рассмотрение вопроса определения природы эстетической потребности человека.

Изложение основного материала исследования с полным обоснованием полученных научных результатов

Структура эстетической потребности, согласно М. Афасижеву. Выглядит следующим образом: верхний мотивационный слой ее охватывает уровень сознания и ценностных ориентаций человека, а нижний – все функциональные уровни человека от сферы его под-сознания до физической организации в целом. Таким образом, в эстетической потребности сочетаются духовные и функциональные потребности. Данное представление о структуре эстетической потребности мы используем, чтобы проследить природу творческого вдохновения. Начнем исследование с функциональных потребностей – биологических, которые актуализируются в общественной среде, в которой живет человек. Ею они обусловлены и от нее зависят. Следовательно, возникает необходимость обратиться к обусловленным природными задатками неосознанным эмоциональным реакциям. Выявить их влияние на становление эстетического сознания и ценностных ориентаций.

Генетически первоначальной ступенью формирования эстетических потребностей как сложных социально-психологических образований являются эмоциональные реакции на окружающую действительность. Первоосновой служит чувственное приятие и отталкивание. Эмоции, выступая проявлением потребностей, активизируют сознание и мотивацию поведения. Эмоциональное напряжение определяет избирательное отношение к среде и является основным стимулом к конкретному виду деятельности. При наличии необходимых условий потребности, не нашедшие реализации в жизни, находят выражение в творческой фантазии. «Искусство, - по мнению Л. Выготского, - способ уравнивания человека с миром в самые критические и ответственные минуты его жизни».

Эстетические чувства несут в себе познавательное начало, объединяя бессознательную сферу и сферу сознания. Они сочетают в себе функциональные и духовные потребности.

Выводы и перспективы дальнейших исследований в данном направлении

Эстетическая потребность, включая в себя тяготение человека к оценочному восприятию мира, становится побудительным мотивом к творчеству. При этом эмоции, сначала выступающие в виде неосознанных влечений, в процессе той или иной деятельности осознаются, обогащаются профессиональным опытом, целями, идеалами.

ЕТИЧНИЙ ІМПЕРАТИВ ЯК ЧИННИК НООСФЕРНОЇ СВІДОМОСТІ

Гладушина Р. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Наукові досягнення ХХ ст., успіхи генної терапії, нерозривна єдність всіх живих організмів біосфери, їх взаємозв'язок і взаємодія привели до розуміння і усвідомлення беззахисності планети Земля в руках людини.

Відбувається процес зближення народів і націй, який є однією з найважливіших особливостей сучасного етапу суспільного розвитку. Як ніколи у людей росте відчуття взаємозв'язаності і взаємозалежності. У складному становленні світової культури величезна роль належить освіті (школам, вузам). Але для того, щоб активно брати участь в цьому

процесі, представники різних форм освіти повинні виробити єдині погляди на глобальні проблеми сучасності і їх вирішення, в числі яких проблеми ноосферної освіти і виховання, формування планетарного мислення.

Потреба в ноосферній освіті випливає з необхідності створення сучасної екологічної культури. Без неї людство не зможе далі існувати. Вже сьогодні воно усвідомлює наслідки екологічної катастрофи, причини якої – в стані самої культури, в тій системі цінностей, яка склалася в суспільстві на сьогоднішній день. Людина все більше і більше відокремлюється від світу природи, не відчуває себе його частиною, стає механізмом техносфери, а не організмом біосфери.

В основі сучасної освіти повинне бути положення про єдність людини і всього іншого світу.

Концепцію Всеєдності, ідею про ноосферну свідомість, мислення висловлювали багато вчених і мислителів (А. Гумбольдт, П.А. Флоренський, В.С. Соловйов, В.І. Вернадський). Їх ідеї і концепції можуть бути реалізовані в рамках нової, з позицій людини XXI ст., ноосферної освіти, яка повинна сформувати певний тип людини.

Перехід біосфери в її новий стан – ноосферу, – забезпечення коеволуції людини і біосфери вимагає вироблення нових принципів узгодження дій, нового мислення, поведінки, моральності.

Задача ноосферного навчання і виховання – сформувати тип людини з науковою, екологічною, гуманістичною, загальнопланетарною свідомістю. Велику роль відіграє самовизначення особистості, єдність знань, переконань і життєвої практики, розуміння особистої відповідальності кожної людини за світ живої і неживої природи.

Ноосферна освіта розглядає формування екологічної культури індивіда і суспільства як природні дії мислячої істоти, яка прагне управляти ситуацією.

Ноосферна освіта повинна розвивати системно-логічне ставлення до навколишнього світу, дійсності, здібність до самовизначення в системі пізнання. Потрібно відібрати такий набір відомостей і включити їх в шкільні програми. Вирішальну роль має відіграти нова система формування свідомості, психіки людини, вплив сім'ї, школи, суспільного середовища, в якому протікає життя індивіда.

Характер цінностей значною мірою визначається домінуючими матеріальними умовами. У зв'язку з цим Ірвін і Беррі [2] сформулювали «закон культурної диференціації», згідно з яким те, чому і в якому віці навчаються в даному суспільстві, визначається культурними чинниками. Мозкові структури пристосовуються до екологічних вимог, що диктують розвиток тих або інших здібностей. Згідно з цим законом, набір здібностей неминуче варіює в залежності від культурного середовища.

Екологічна свідомість як форма суспільної свідомості передбачає існування і виховання системи категорій, що її наповнюють, а також формування екологічного ідеалу як синтетичного, узагальненого уявлення про раціональне співвідношення в системі «Природа - Людина».

Світ являє собою взаємозалежні і взаємопов'язані процеси, що відбуваються в природі і суспільстві, і кожній людині необхідно зрозуміти їх суть. Перш з них є об'єктами природничих наук, другі – гуманітарних. Результатом умовного розподілу об'єктів і методів їх дослідження є чіткий поділ освітнього простору на природничу і гуманітарну сфери.

Процеси в природі переважно відбуваються через причини, які від людини і людства не залежать. Логічно струнке відображення розмаїття зовнішнього світу представлене його науковою картиною.

Разом з тим діяльність людини визначається не стільки науковою картиною світу, що склалася в суспільстві, скільки образом Світу, що належить конкретному суб'єкту. Образ Світу складається з почуттєвого, логічного, інтуїтивного компонентів, з сукупності знань про Світ, світорозуміння і світовідчуття. Необхідна ПАСПОРТИЗАЦІЯ (виділено нами), прийняття і засвоєння екологічної культури, дбайливого і вдумливого ставлення до

Природи. В основу екологічно грамотної поведінки повинен бути покладений етичний імператив, особливо велика роль якого в епоху ноосфери [1].

Одна з умов формування етичного ставлення школярів до природи – єдність інтелектуального, емоційного і діяльнісно-практичного компонентів. Це означає відмову від абстрактної просвіти в галузі екології і перехід до діяльнісної моделі навчально-виховного процесу, яка передбачає не стільки насичення навчальних програм інформацією природоохоронного циклу, скільки вироблення навичок розв'язання практичного ставлення до впливу людини на природу. Тут може бути використана проектна методика, прогнозування і моделювання взаємодії людини як елемента суспільства з природою.

Література

1. Гладушина Р.М., Гладушин А.И. Роль нравственного императива в эпоху ноосферы // Тезисы докладов Международного конгресса. Наука и образование на пороге III-го тысячелетия. – Кн. 2. – 2000. – 9-10 с.

2. Irvine S.H., Berry J.W., 1988. The Abilities of Mankind: A Revolution. In: S.H. Irvine and J.V. Berry (eds). Human Abilities in Cultural Context. Cambridge, Mass., Cambridge University Press. – 3-59 P.

ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ЛЮДИНИ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Дворцева Г. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Період радикальних перетворень, що відбувається в українському суспільстві у XXI столітті, у тому числі у вищій школі, характеризується інтенсивними змінами в соціально-економічній і соціокультурній сферах. Зниження культурного потенціалу стає відчутною реальністю, необхідність орієнтованості на розвиток духовного становлення особистості є одним із пріоритетних напрямів у розробці концепції виховання та освіти студентів вищих навчальних закладів України. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що духовне зубожіння населення і, перш за все молоді, відбувається за наявності в країні невичерпного культурного потенціалу, накопиченого попередніми поколіннями. Міра культурності суспільства може бути визначена тільки при оцінці культури індивіда як носія культурного потенціалу, що живе в цьому суспільстві і становить етичний ресурс нації, міста, країни в цілому.

Розвиток освіти в Україні в європейському контексті потребує посилення уваги з формування особистості, здатної до культурного саморозвитку й самовизначення, що знайшло відображення в Законах України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Національній доктрині розвитку освіти України, Концепції педагогічної освіти тощо. Студентський вік є періодом найбільш інтенсивного розвитку свідомості особистості, стійких світоглядних позицій (світосприйняття, світорозуміння, світовідношення), творчої самореалізації. За період навчання студенти повинні оволодіти не лише науковими знаннями, практичними вміннями, фаховою майстерністю, але й мати сформований гуманістичний світогляд, ідеали та ціннісні орієнтири. Студентство як соціальна група має більші можливості в порівнянні з іншими соціальними спільнотами в плані формування образу людини культури.

Проблема культури належить до „вічних” в історії людства. Аристотель, Гесіод, Платон, Демокріт ставили питання про культурну самотворчість людини. Цицерон ввів

поняття „культура”, а значно пізніше Й.Гердер, Г.-В.Ф.Гегель, І.Кант, Й.Фіхте, Ф.Шеллінг, на Україні - Г.Сковорода розглядали культуру як систему формування людського духу.

Проблему виховання духовних цінностей у студентської молоді достатньо глибоко вивчали Г.Шевченко, О. Олексюк, О.Семашко, Б.Нагорний, Д.Чернилевський, В.Яковенко та інші.

Проблеми виховних аспектів освіти, культурологічних засад освітньо-виховного процесу, духовно-моральних основ виховання студентської молоді вивчалися О.Андрєєвою, Є.Бондаревською, В.Серебряком, О.Данилюком, Н.Шапрановою та іншими.

Мистецтво – багатофункціональне. Проблемі виховної функції мистецтва присвячені численні дослідження провідних науковців (Ю.Лотман, О.Лосєв, Є.Бондаревська, Г.Шевченко, А.Тарковський, Б.Неменський, В.Панченко, О.Фортова, С.Шинкаренко, Т.Аболіна, Л.Левчук, П.Симонов та ін.).

У педагогічних дослідженнях (С.Мельничук, Г.Падалка, О.Рудницька, Г.Шевченко та ін..) розглядаються теоретичні аспекти формування естетичного виховання особистості засобами мистецтва. Методичні рекомендації стосуються особливостей формування естетичного досвіду у шкільному і студентському віці (В.Бутенко, В.Дряпіка, Т.Завадська, А.Комарова, Л.Масол, Н.Миропольська, О.Олексюк, Г.Падалка, Г.Шевченко, Т.Скорик, О.Шевнюк).

Питанням розвитку естетичного виховання дітей і молоді, їхніх естетичних почуттів, інтересів, потреб, сприймання, творчої активності, художніх здібностей займалися О.Буров, Б.Лихачов, Є.Квятковський, Л.Печко, О.Ростовський, О.Семашко, В.Мазєпа, В.Михальов, Н.Яранцева та ін..

Звернення до філософської (І.Гердер, Р.Декарт, І.Кант, М.Бахтін, М.Бердяєв, В.Біблер, Ю.Борєв, В.Вернадський, Ю.Жданов, Е.Ільєнков, М.Каган, Е.Маркарян, В.Семенов, В.Соловйов, М.Хайдегер, А.Швейцер), психологічної (Б.Ананьєв, Л.Божович, Л.Виготський, Г.Іллін, В.Кохановський, О.Леонтєв, І.Лернер, С.Рубінштейн, М.Скаткін) та педагогічної (Я.Коменський, К.Ушинський, В.Сухомлинський) літератури дозволяє простежити еволюцію підходів до проблеми культурного розвитку особистості.

Проблемі загальнолюдських цінностей, культури особистості присвячені роботи зарубіжних вчених: E.Brightman, Sh.Clough, R.Coleburt, I.Ferguson, E.Hall, S.Pepper, R.Perry.

Щоб врятувати своє майбутнє, суспільство повинно врятувати молодь від аморальності, виховуючи духовну, етичну і культурну стійкість засобами мистецтва через узгоджений вплив всіх його інститутів. Педагогічна практика останнього часу все частіше звертається до мистецтва як засобу виховання, головна мета якого, піднести людину, зробити її шляхетною, укріпити в ній гідність, віру у свої внутрішні сили, у своє велике призначення. В умовах утвердження державності, коли головним чинником української спільноти є значущість людської особистості, проблема виховання студентів засобами мистецтва набуває особливої актуальності. Глибоко усвідомлений світ художніх цінностей у співвідношенні з особистим життєвим досвідом дає можливість розвивати молодій людині свої моральні якості і творчі здібності, стверджувати себе як емоційну і розумово-вольову особистість. Мистецтво у духовній свідомості суспільства виступає незмінним засобом зв'язку Людини і Людства. Одним із важливих і могутніх засобів впливу видатних творів мистецтва на людину є його моральні цінності. Питання моральної чистоти, честі, совісті, обов'язку особливо важливі в загальному процесі формування культурного світу молоді генерації.

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЕСТЕТИЧНІ УЯВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Єрмолаєва Т. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

У Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), положеннях Законів України «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт» та в інших нормативних документах відзначено необхідність створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості. Важливу роль при цьому набуває діяльність вищої школи, де формуються пізнавальні інтереси, естетичні уявлення і характер поведінки студентів під час їх включення в різні види освітньої, громадської і професійної діяльності.

У третє тисячоліття вступило нове покоління студентської молоді з принципово іншими якостями, цінними установками, життєвими орієнтирами. Це змушує по іншому поглянути на формування та виховання особистості студентів. На сучасному етапі розвитку суспільства особливості набувають питання виховання майбутнього фахівця, як всебічно розвинутої та здорової особистості, яка наряду з професійними якостями, гармонійно поєднує в собі духовне багатство, моральну чистоту, естетичну свідомість і високу фізичну культуру. Адже не можна вважати людину культурною, коли вона, маючи ґрунтовні й широкі знання, добре працюючи чи навчаючись, не прагне до естетичних проявів навколо себе, фізичного вдосконалення і збереження здоров'я. Це свідчить про визнання ролі та місця фізичної культури в навчально-виховному процесі та в житті студентської молоді.

Останнім часом у галузі фізичного виховання, фізичної культури і спорту все більшу увагу приділяють емоційно-видовищним функціям, естетиці руху, естетичній діяльності і свідомості тощо. Це обумовлено тим, що велике значення у житті людини надається естетичним цінностям.

У сучасній літературі проблема естетичних цінностей та їх роль у розвитку особистості відображена у працях А. Комарової, Є. Громова, А. Донченко, В. Розумного, Н. Кіщенко та ін. Естетику фізичної культури, питання естетичного змісту й естетичних цінностей у спорті висвітлювали в своїх працях вітчизняні вчені, такі як М. Сараф, В. Столяров та ін., а також зарубіжні автори - П. Куберген, Р. Мехью, Р. Елліот та ін.

Аналіз різноманітних літературних джерел вказує на значний інтерес педагогів, психологів і вчених до даної проблеми, але окремі її питання залишаються поки що не розв'язаними. Вказані дослідження не передбачають повною мірою розгляд впливу фізичної культури на естетичні уявлення студентської молоді.

У зв'язку з вищезазначеним мета даної роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу історичних, педагогічних, психологічних джерел, літератури з теорії і методики фізичного виховання, а також візуального матеріалу і особистого досвіду викладачів кафедри фізичного виховання, розглянути вплив фізичної культури на естетичні уявлення студентів та їх можливість виступити факторами духовного розвитку особистості.

Людина як особистість формується в процесі суспільного життя: у навчанні, праці, спілкуванні з людьми. Фізична культура робить свій внесок у формування всебічно розвинутої особистості, поряд зі своєю роллю у фізичному вдосконаленні людини, вона може справити значний вплив і на духовний світ особистості - світ емоцій, естетичних смаків, етичних та світоглядних уявлень.

Спорт є органічною частиною фізичної культури і являє собою сукупність матеріальних і духовних цінностей, які створюються і використовуються суспільством, це багатогранне суспільне явище, що має самостійне загальнокультурне, педагогічне, естетичне, престижне та інші значення. У процесі свого історичного розвитку він посів чільне місце як у фізичній, так і в духовній культурі суспільства.

Поряд з мистецтвом, фізична культура і спорт - потенційно багате джерело естетичних переживань як для виконавця, так і для глядача. Більшість студентів займаються фізичною культурою і спортом, керуючись не тільки певними практичними цілями - встановити рекорд, поліпшити фігуру тощо. Значною мірою їх приваблює можливість отримати естетичне задоволення від занять, від можливості постійно спостерігати прекрасне і самим творити його у вигляді виконання красивих рухів, граціозного до віртуозності володіння власним тілом, сприйняття, відчуття і правильного розуміння прекрасного у вчинках, у бездоганних формах стрункого тіла тощо. Естетичні почуття облагороджують, підносять людину, впливають на культуру поведінки, спонукають до творчості.

Але естетичні цінності фізичної культури не зводяться лише до зовнішніх проявів тілесної краси або краси рухів, а визначаються більш за все тим, що органічне залучення студентської молоді до фізичної культури веде до повноцінного здоров'я, наближає до фізичної досконалості і у зв'язку з цим сприяє досягненню ідеалу всебічного гармонійного розвитку особистості. І це, на нашу думку, абсолютно вірно, тому що гарне здоров'я дає людині відчуття радості і краси життя. З втратою здоров'я втрачається, до певної міри, краса людини і її естетичні сприйняття. Краса здорового, пропорційно розвиненого тіла в гармонії з красивими і правильними рухами доставляють естетичну насолоду. Бездоганно розвинене тіло, легкі, пластичні, граціозні рухи - предмет загального естетичного інтересу.

Таким чином, вдосконалення фізичної природи людини сприяє становленню естетичного смаку, служить джерелом естетичного задоволення і насолоди, створює умови для того, щоб сприймати, відчувати і розуміти прекрасне у фізичних вправах, цінувати красу рухів людського тіла. Отже у процесі формування зовнішньої, фізичної краси, під час занять фізичною культурою відбувається вплив на естетичні уявлення, духовний світ студентської молоді.

LANGUAGE ONTOLOGY

Khomyak N. V.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

Gnoseological value of any communicative act in natural languages may be determined through that information the people exchange in the course of their communication, so communication and information make the two sides of the same phenomenon and derive from language as a material embodiment of our consciousness. If the persons, non-sophisticated in a linguistic science, accept all the acts of socializing spontaneously, without special insight into their nature, for a linguist the main task is to regard a speech act in its immediate observation. He must understand it as a language manifestation, distinguish all the units of a structure in their systemic relations and, at last, receive a final product of linguistics – language in the whole.

In spite of different nuances in language analysis now is common to regard language as a material substance of thinking existing in the two planes: in a virtual sphere as a system of linguistic signs, and in speech acts as actualization of linguistic means. These two spheres exist only in their interaction and present an inseparable whole now known in linguistic theory as **language dichotomy**.

The inseparable unity of language and speech as the essence of language internal organization was gradually accepted by the majority of scholars. But the mechanisms providing this unity remained for some time not revealed so as mechanism of language activity and language making. Reflecting on this problem most scholars had been prone to think that existence and functioning of language is possible only with the process of thinking being involved.

To realize language as a material substance of thinking is to cover all its essential properties and to distinguish that aspect of language which is immediately related to the thinking processes.

Human consciousness as a spiritual category in epistemological meaning, i.e. as a secondary phenomenon in relation to the material world reflected in a thought, exists only in its language flesh, which is not a mere fixation of a consciousness but meant to globally convey all the content of thinking.

In semiotic reality of language the individual consciousness is to be simultaneously abstracted and represented as a social phenomenon. The very essence of communication lies in the fact that the individuals enter into relations through that means which we call language, moreover, these relations are purposeful, teleologically relevant because with the help of their languages the people get information, change in results of practical and theoretical cognition of the world, beginning with the most elementary units of information and ending in the general laws of the Universe. All the facts of knowledge in human society, including those, actually existing in the act of communication, make nothing but the objectified moment of cognitive activity of a human fixed in a language form, i.e. in linguistic signs of a different status.

All preceding investigations concerning language forms in relation to their content gave all grounds to speak of language as a unity of language and thought. In this bilateral unity no plane of language dominates another: the final aim of language communication, hence, its natural predestination is to render the information of a certain type. The American scholar in language studies Roy Harris in this connection remarked the following: "This is true of the distinction between language and speech which has come to be a very crucial distinction in modern linguistics. But certain aspects of it will remain somewhat puzzling unless we remember that both halves of the distinction are, historically speaking, related as different facets of *l o g o s*". Every individual experience as the result of interaction of a man with the objective world finds its reflection in a symbol of language either approved by the whole community of people or not. This is a good decision of the old-age problem of whether the relation between expression and content (form and meaning) is natural or arbitrary. If natural, one could not explain how different expressions from different languages may stand for the same content, and how the content of a sign could be changed. If arbitrary, this can be explained but the arbitrariness must not be too arbitrary, otherwise every speaker might associate any given content. But he is prevented from doing so by that conventional system which we call after F. de Saussure as *l a n g u e*. As the result of logical operation of abstraction and generalization the objective reality in all its manifestation takes a shape of a linguistic sign on the level of human consciousness: all the facts of reality are registered here in a form of nominative signs making in the end that ontological phenomenon which we call as language. Aristotle, for instance, described words as 'symbols or signs of affections of the soul.' In accordance with him these affections were regarded as 'representations, likenesses, images, or copies' of things. Just as the external world of things was the same for all mankind, so also was the inner world of affections.

Thus, to take into account all theoretical positions and speculations on language nature we may state that every individual experience in the outside world is embodied in human consciousness in a shape of linguistic symbols – signs. Without consciousness as a living thought no plane of language can exist and function and to try to prove the opposite is a futile occupation.

All the arguments expounded before very convincingly confirm the ontological status of language as a three-member unity of language, speech and thought.

“THE FUNDAMENTALS OF PUBLIC SPEAKING ACTIVITY IN ENGLISH CLUB “HI”

Klimova N.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

The art of public speaking is based on seven staples which are to be acquired by any novice in this sphere. Whether you are leading a seminar before a small group of your peers or delivering a keynote address to thousands of strangers, unless you have years of speaking experience, you are likely to feel awkward or uncomfortable. It is a common reaction – most people simply do not enjoy speaking in front of an audience. But the anxieties can be lessened if to remember these seven simple strategies:

– Do not try to hide behind technology.

A common and disastrous mistake is to think that a new technology can substitute the speaker. A bad speaker with Power Point is still a bad speaker. Nothing can replace great preparation. Power Point, used with restraint, can be an enhancement to any presentation. The presenter should know his speech and illustrate his points sufficiently. Then you can exceed most people's expectations.

– The audience is usually benevolent.

When asked why people fear public speaking a common response is that the audience is often unsupportive. That's a wrong assumption. Most people hope for a good performance, they are inherently on your side from the start. Therefore, even in an audience of strangers, most will be allies, not adversaries. Thus, take comfort in their support.

3. Begin by choosing one of four objectives.

Everyone knows that before you start any project, you should determine your objective. Good speakers always begin their projects by defining their objective: to inform, to persuade, to inspire or to entertain. You can choose one, two, three or all four, but if your objective is not clear to you, the audience will never figure it out. Do not expect them to do your work for you.

4. Speak with your audience not to them.

Speaking styles change over time. Nowadays the style of grand oratory is long gone. Today's audiences generally want short practical presentations, more focused on their personal motivation. Long lectures are not well received. These days best speakers know that a good speech is good conversation, brief and efficient.

5. Nothing can top a good story.

The essence of public speaking is make a point and tell a story. People don't remember points but they do remember stories. As soon as you start using your personal, real-life stories and anecdotes you will anchor with your personal stories. And audience will start remembering you.

6. Write the speech out for best results.

Write your speech word for word but never read it. As reading a speech shows a lack of preparation and commitment to the message. Writing a speech encourages brevity and precision. The speech should be not only well-written but also well-edited. Good speakers pack the most information into the least time because they are good editors. Therefore, write out your thoughts, then edit aggressively. Finally, rehearse your edited stories to the point when you can deliver them without any notes but just a few note cards.

7. There is no substitute for practice

The greatest speakers are those who have expended the greatest effort. Speaking is a skill that takes practice. So practise your presentation aloud, at full volume until it flows smoothly and you are comfortable with its rhythm. It shouldn't be merely rehearsed in your head as the audience will hear the 'aloud' version of your presentation.

Thus, these are seven staples of public speaking.

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЕ ЗАДАНИЯ ПО ФИЗИКЕ КАК ОДНА ИЗ АКТИВНЫХ ФОРМ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Кудленко В. Г.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Развитие современных технологий подразумевает рост потребностей в высококвалифицированных кадрах в области естественных и технических наук. В их подготовке чрезвычайно важна роль физики как фундаментальной науки, рождающей новые научные направления и целые отрасли производства.

Роль задач в сознательном усвоении курса физики переоценить невозможно. В процессе решения задач по физике у студентов вырабатывается способность применять общие закономерности к отдельным конкретным случаям. Одновременно углубляются и более прочно закрепляются теоретические знания.

Но зачастую задачи решаются лишь для тренинга, служат иллюстрацией правила, формулы, закона. При этом теряется такая важная цель обучения как развитие творческих способностей. Кроме того, однообразие в решении физических задач, излишняя заматематизированность решения отнюдь не способствуют глубокому пониманию сути физических явлений.

Цель экспериментальных заданий – выработать у студентов убеждение, что знания необходимы для применения в практической деятельности. Экспериментальные задания демонстрируют действие физических законов и тем самым возбуждают у студентов интерес к физике, воспитывают в них творческую инициативу.

Решение экспериментальных заданий – одна из активных форм учебно-воспитательного процесса, важным компонентом которого является самостоятельная работа. Выполняя такие задания, студенты приобретают опыт проведения экспериментальных исследований, навыков практического применения знаний, умений работать с приборами, обрабатывать результаты эксперимента. Это обусловлено тем, что при выполнении экспериментальных заданий большинство необходимых физических величин определяется опытным путем. Поэтому, анализируя содержание задания, важно определить не только сущность физического процесса, о котором идет речь в задании и законы, которым он подчиняется, но и то, какие физические величины следует определить и каким образом, какие провести для этого опыты и как выполнить необходимые измерения.

Экспериментальные задания дают эффект тогда, когда студенты в достаточной мере владеют соответствующим материалом. Стимулом к этому являются радостные минуты и ощущения собственных открытий, получаемые при решении таких заданий. Вот некоторые из них.

1. Определите температуру спирали электрической лампочки.
2. Как определить индукцию магнитного поля, создаваемого постоянным магнитом? Какова точность предлагаемого Вами метода?
3. Предложите и реализуйте способ определения коэффициента трения металла по дереву.
4. Предложите и реализуйте способ определения атмосферного давления.
5. Предложите устройство двигателя с использованием явления пьезоэлектрического эффекта.
6. Определите индуктивность катушки.
7. Определите емкость конденсатора. Какова точность используемого Вами метода?
8. Оцените температуру солнечной короны.

9. Предложите и реализуйте способ проверки формулы Планка для спектральной плотности излучательности.

10. Определите плотность потока мюонов космического излучения на поверхности Земли.

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Кутова І. Є.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Набуття Україною незалежності, проголошення в Конституції її як правової демократичної держави, створення найоптимальнішого правового поля та належної матеріальної бази – це лише передумови для того, щоб наша країна стала справді цивілізованою державою із своїм власним обличчям. Ясна річ справитися з цими завданнями спроможні лише національно свідомі громадяни з високим рівнем патріотизму. Тож сьогодні серед громадянських цінностей людини центральне місце посідають патріотичні почуття, що характеризують ставлення людини до свого народу й рідної землі, її готовність до трудового й героїчного подвигу в ім'я Батьківщини. А серед завдань педагогів навчальних закладів усіх рівнів актуалізується потреба розвитку в вихованців патріотичних якостей особистості.

Проблема патріотичного виховання підрастаючого покоління досліджувалася такими видатними філософами й педагогами, як П. Новгородцев, І. Ільїн, К. Ушинський, М. Пирогов, В. Зінківський, В. Сухомлинський. Нині проблеми патріотичного виховання стали предметом українських і російських вчених А. Богульського, Ю. Римаренка, О. Стьопіної, Ю. Красильника С. Рашидової тощо.

Органічний взаємозв'язок, на нашу думку, мають прищеплення патріотичних почуттів і формування екологічної культури студентської молоді. Як підкреслював видатний академік Д. Ліхачов, природа – дім, в якому живе людина; але культура теж дім для людини, до того ж дім, що створюється самою людиною. Тому чи не повинні ми розгортати почуття любові саме до цього дому, до квітучих ландшафтів, тварин, птахів, безмежних морських просторів і всього іншого, що подарувала нам матінка-природа. Ми щодня користуємося цими благами, проте забуваємо, що самі, наші духовне здоров'я й матеріальні надбання є частиною єдиного "живого" дому під назвою планета Земля.

Екологія культури – це не просто "турбота про збереження природних ресурсів і пам'яток культури", як це в більшості випадків сприймається, – це складна й відповідальна дисципліна, що покликана грати провідну роль у культурній політиці держави й забезпечувати таким чином моральне, соціальне, економічне благополуччя народу. Вирішального значення тут набуває формування в студентів екологічної свідомості. В науковій літературі доводиться, що вона "була невід'ємним атрибутом свідомості на усіх, починаючи з найранніших, етапах розвитку людства, змінювалась та розвивалась паралельно розвитку суспільства та відбивала зміни природи і клімату, пов'язані як із геологічною історією, так і з антропогенною дією" [1, с. 44].

Відомо, що право володіє потужним потенціалом засобів впливу на свідомість людини й суспільства в цілому. Галузь екологічного права виробляє власні прийоми регулювання відносини в сфері взаємодії людини та природи, а також спрямована на реалізацію виховної функції права з формування екологічної правосвідомості, толерантного ставлення

до національного багатства українського народу. Особливого значення ця функція набуває в зв'язку з подоланням споживчого відношення до екоресурсів.

Чимало дослідників серед витоків сучасної екологічної кризи вбачають саме "експансію технологій, спрямованих на задоволення усіх людських бажань, а не лише базових потреб людини" [2, с.173]. Поворотним пунктом в історії відношень людини й природи, підкреслює Д. Афіногенов, виявилось зародження західної цивілізації, в рамках якої "експлуатація природи постає як звичайна діяльність" та надає людині можливість необмеженого задоволення потреб з огляду пануючої форми свободи [3, с.158].

Вивчення дисципліни екологічного права дозволяє студентам 1) зорієнтуватися в безлічі відносин у сфері природокористування, відновлення природних об'єктів, захисту довкілля; 2) дізнатися про свій екологічний статус і на цій підставі визначити власні можливості й роль у підтриманні екобалансу; 3) зрозуміти економічний (компенсаційний) механізм раціонального природокористування; 4) визначити межі втручання людини в функціонування всієї природної системи.

Важливо, що чинне екологічне законодавство закріплює багато перспективних норм щодо налагодження гармонійних "стосунків" з природою. Вони уособлюються в принципах екологічного права, які визначають зміст і сутність усіх нормативно-правових актів у цій сфері, й так само спрямовують поведінку людини до поважного ставлення до навколишнього середовища. До таких принципів відносять: мінімальне втручання в природні процеси; стабільний розвиток, що передбачає екологізацію економічного і соціального розвитку; екологічна безпека держав на засадах взаємного співробітництва; екологічне співробітництво держав на засадах рівноправності; наукова обґрунтованість екологічних заходів; контроль за додержанням узгоджених між державами екологічних вимог; доступ громадян до екологічної інформації й розв'язання екологічних проблем; відшкодування шкоди, завданої довкіллю; міжнародна відповідальність за екологічні правопорушення тощо.

Цінність зазначених знань полягає в реальній можливості їх впливу на вироблення молоддю морального орієнтиру стосовно поведінки в своєму природному домі. Вважаємо це основним аргументом актуалізації дисципліни екологічного права, підвищення її важливості в процесі патріотичного виховання студентської молоді.

Література

1. Медведев В.И., Алдашева А.А. Экологическое сознание: Учебное пособие. – М.: «Логос», 2001. – 384 с.
2. Афиногенов Д.В. Свобода, наука, природа // Общественные науки и современность. – 2001. – №4. – С.149–159.

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ В РОЗВИТКУ Й САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Лебедіна О. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Духовність – одна з найважливіших характеристик людини як особистості, як активного суб'єкта між людських взаємин. Гармонійний розвиток особистості неможливий без певної шкали цінностей, без певних орієнтирів, ідеалів, певної ідеології. У духов-

ності опосередковано чи безпосередньо виявляються певні особливості ставлення особистості до інших, до явищ навколишньої дійсності, до себе самої, до всього того, що вона здобула протягом життя. Аналіз зазначених ставлень може наблизити нас до вельми вагомих змістових характеристик особистості.

Духовні цінності орієнтації виступають складовою частиною світорозуміння особистості, тобто елементом свідомості, що проявляється практично у всіх сферах її життєдіяльності. Вибір людиною тих чи інших цінностей, які визначають орієнтацію у процесі діяльності, - не приватна справа особи, бо ж будь-яке суспільство зацікавлене у тому, щоб цінності окремої людини відповідали його загальним цінностям та ідеалам. Тому з'ясування факторів і умов, які впливають на формування ціннісних орієнтацій особи є одним із головних завдань сучасної психолого-педагогічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор.

Аналіз сучасних наукових досліджень у галузі духовної культури дає нам підстави стверджувати: по-перше, що проблема духовності, духовного світу людини, духовної культури знаходиться епіцентрі всіх гуманітарних наук. Але, рівень її дослідженості все ще низький, бо цілі галузі знань до недавнього часу відміталися.

Проблема вивчення духовності та духовних цінностей була предметом уваги філософів (С.Анісімов, М.Бахтін, М.Бердяєв, Л.Буєва, І.Льїн, С.Крмиський та ін.), психологів (І.Бех, М.Борищевський, З.Карпенко, С.Максименко, М.Михалкова, С.Рубінштейн, В.Франк, Є.Фромм, Ж.Юзвак), педагогів (Є.Бондаревська, Т.Власова, В.Долженко, В.Зенківський, В.Сергєєва, О.Сухомлинська, Г.Шевченко та ін.).

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Актуальність дослідження духовності замовляється також невизначеністю в науці природи даного феномена, що підтверджується відсутністю адекватної дефініції самого поняття духовності. Можна назвати багато праць, в яких відсвітлюється природа духовності, але в жодній з них поки що немає чіткого й переконливо окресленого співвідношення поняття духовності з такими, наприклад, поняттями, як моральність, віра тощо. Ілюстрацією до сказаного може служити досить поширене вживання таких сполучень, як «духовно-моральні характеристики особистості», «духовно-моральний розвиток людини», «культурно-духовні характеристики особистості» і т.ін.

Формування цілей статті (постановка завдання)

Метою даної статті є аналіз духовних цінностей як детермінанти розвитку й само-розвитку особистості

Виклад основного матеріалу дослідження

Духовність – багатомірна система, складовими якої є такі утворення в структурі свідомості та самосвідомості особистості, в яких віддзеркалюються її найважливіші моральні потреби, інтереси, погляди, ставлення до навколишньої дійсності, до інших людей, до себе самої, що стали суб'єктивно значущими регуляторами активності.

Одиницею виміру духовності є ціннісні орієнтації, що безпосередньо чи опосередковано пов'язані з моральністю. Але мораль, внутрішні моральні інстанції особистості є тим еталоном, за допомогою якого можна визначити рівень духовності. Чим тісніше зв'язок ціннісних орієнтацій з моральністю, категорією добра, тим вищий рівень духовності. І навпаки: відсутність такого зв'язку свідчить про бездуховність. Моральність є основою духовності, тому що духовні цінності іманентно містять у собі гуманістичну інтенцію. На цьому цілком справедливо робить наголос С.Б. Кримський: «Духовність – це здібність переводити універсам зовнішнього буття у внутрішній всесвіт особистості не етичному ґрунті... Духовність врешті решт призводить до смислової космогонії, поєднанню образу світу з моральним законом особистості». Оскільки моральні цінності входять у ядро осо-

бистих якостей індивіда, процес його громадської самоідентифікації є перш за все пошуком ним свого морального «я».

Суттєвою ознакою духовності є її загальний, універсальний характер. Некоректно пов'язувати духовність лише з окремими сферами життя людини, наприклад, з релігією, ставленням до творів мистецтва, літератури, до моралі, людських взаємин тощо. Як зазначав В. Зіньковський, духовне начало – це корінь і джерело індивідуальності в людині, джерело її неповторності. Крім моральних у систему цінностей людини повинні входити ще й громадянські цінності: почуття патріотизму, ідентичності з національною спільнотою, глибоке усвідомлення виняткової ролі рідної мови в життєдіяльності нації, держави; відповідальність за долю нації; повага до інших національних спільнот; естетичні, інтелектуальні, екологічні й світоглядні цінності.

Саме духовні цінності, засвоєні в процесі громадської самоідентифікації та політичної соціалізації, дозволяють людині, еволюціонуючи, протистояти мінливості світу. Це здійснюється шляхом орієнтації індивіда на вічні, загальнолюдські духовні цінності, які зберігають свою сутність при всіх соціальних катаклізмах і модифікаціях. Їх призначення – бути об'єктом ідеальних устремлінь людини, найвищим життєвим орієнтиром та масштабом оцінки його дій та вчинків. Відповідна до тенденцій загальнолюдського розвитку громадська самоідентифікація вимагає високого рівня духовності індивіда, наявності у структурі його особистості вічних, загальнолюдських цінностей.

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Магрицька І. В., Прасолова Н. П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Немає сумніву, що національні за статусом університети мають готувати висококваліфіковану інтелігенцію – основу національної еліти держави, яка зобов'язана вміти послуговуватися державною мовою, використовувати її невичерпні багатства.

Досконало опанувати мову, як відомо, можна лише у сприятливому мовному середовищі. Постійно, безперервно навчаючись мови, особистість набуває навичок майже автоматичного послуговування нею.

Через перманентну політизацію мовного питання переважна більшість вишів південного сходу України, на жаль, так і не перейшла на державну мову викладання. Цілком погоджуємося зі статистикою, яку наводить професор А. Погрібний: до 90 % студентів Донбасу готові слухати лекції по-українськи, а 70 % викладачів готові їх читати [1, с. 79]. А якби перед викладачами поставили таку вимогу, вони б підготувалися б на всі 100 %, адже це – їхня праця, втрачати яку вони не мають наміру.

Пригадується, як студенти кафедри журналістики СХУ ім. В. Даля висловлювали своє незадоволення тим, що дехто з викладачів читає дисципліни неукраїнознавчого циклу (як-от, полеміку, літературну критику тощо) українською мовою. Головним аргументом студентів було те, що їм майже ніхто не викладає по-українському.

Коректні контраргументи цього викладача, як і наступна його співпраця зі студентами під час практичних занять, коли молоді люди вчилися полемізувати українською мовою, доводити свою думку і спростовувати твердження опонента, коли всі разом доходили до істини, зробили свою корисну справу. Пізніше ті ж студенти дякували цьому викладачеві за те, що вони таким чином отримали можливість легко й невимушено практично засвоїти державну мову.

Надзвичайно корисними у плані оволодіння українською мовою були також їхні екскурсії в західноукраїнські області – Львівську та Івано-Франківську – на святкування Різдва. Двох-трьох днів активного спілкування українською виявилось для студентів зі сходу достатньо, щоб вони набули навичок вільного володіння мовою.

Як не прикро, а ці ж студенти виявляли небажання слухати лекції одного з викладачів кафедри українською мовою, оскільки його мова була далека від літературно-нормативної. Якщо називати речі своїми іменами, то це була зовсім і не українська мова, а швидше, українсько-російський суржик. Цілком зрозуміло, що студентам (а більшість із них є доволі грамотними людьми) краще слухати лекції не спотвореною, а досконалою, літературною українською, а якщо ж викладач нею не володіє – тоді вже російською (але теж – грамотною) мовою.

Ми не ставили перед собою спеціального завдання дослідити помилки в усному мовленні своїх колег, які говорять у стінах нашого університету українською мовою, але, мимоволі їх помітивши, зафіксували лише невелику частку цих помилок (наводимо паралельно нормативні варіанти):

неправильно

прийняли до уваги
живете на Україні
настоювати на цьому
справитись із завданням
зайняти перше місце
прийняти участь
брала участь
довго спала
в кінці кінців
не нервуйтеся
підвести підсумки
виключення з правила
по великому рахунку
бувши студентка
продовжуємо працювати
відмітити моменти
Будь добр, прозвітуй!
канєсно
продублюємо
усі на перепутті
їм не привили ці навички
навчати мові
іншими словами
розповсюджена мова

правильно

взяли до уваги
живете в Україні
наполягати на цьому
упоратись із завданням
посісти перше місце
узяти участь
брала участь
довго спала
уреши-реши
не нервуйте
підбити підсумки
виняток із правила
за великим рахунком
колишня студентка
працюймо далі
відзначити моменти
Будь ласка, прозвітуй!
звичайно
продублюємо
усі на роздоріжжі
їм не прищепили ці навички
навчати мови
інакше кажучи
поширена мова

Ненормативні мовні факти спостерігаємо й на аудиторних / кабінетних табличках університету: „Учбова аудиторія” (потрібно „Навчальна аудиторія”), „Завідуючий(а) кафедрою” (потрібно „Завідувач кафедри”).

А на одній із довідок, яку видав відділ кадрів СНУ, рукою одного з його працівників у трьох словах українською мовою було зроблено аж п'ять орфографічних помилок: **Иваненко, ореґинал, знаходет(ь)ся.**

Будь-хто з філологів скаже, що абrevіатурний запис Східноукраїнського національного університету – СНУ – не відповідає загальноприйнятим нормам скорочення власних назв: із найменування закладу невідомо чому „випало” слово „український” (Пригадуєте, донедавна наш університет писався як ВУГУ – „Восточноукраинский государственньй университет”?).

Назва нашого вишу „СНУ імені В. Даля” внесена замовником саме в такому варіанті в електронний Словник скорочень української мови [3]. Але цей же Словник фіксує всі інші подібні найменування з літерою „У”: СУБІ – Східноукраїнський біографічний інститут; СУРНЦ – Східноукраїнський регіональний навчальний центр; ЗУК – Західноукраїнський колегіум; ЗУРНЦ – Західноукраїнський регіональний навчальний центр; ЗУРЦ – Західноукраїнський ресурсний центр; ЦУРНЦ – Центральноукраїнський регіональний навчальний центр. За таким же правилом зареєстрована в цьому Словнику й аббревіатура назви Східноєвропейського молодіжного співробітництва – СЕМС.

Як бачимо, мовні помилки супроводжують нас у стінах рідного університету повсюди. На думку професора Дніпропетровського університету ім. Олеса Гончара І. Попової, явище мовного безкультур’я в українських вишах своїм корінням сягає нічим не виправданої традиції ставлення до мовної підготовки як до чогось необов’язкового, несуттєвого, неважливого [2, с. 10]. Науковець висловлює надію, що прийде усвідомлення значущості державної мови в суспільному, громадському, політичному житті, тісного зв’язку мови з загальним розвитком людини, бо чим вищий її інтелект, тим багатша її мова [там само].

Нігілістичне трактування культури мови є показником низької загальної культури як окремої людини, так і суспільства в цілому. У самодостатніх і здорових суспільствах мовні норми суворо виконуються. Ще давні латиняни казали: „Граматиці підкоряються навіть імператори”.

Недотримання норм державної мови, як і небажання її застосовувати у визначених відомими офіційними законами сферах (див. ст. 10 Конституції України і рішення Конституційного суду Україні від 14 грудня 1999 р. щодо застосування української мови), зокрема у навчальному процесі в навчальних закладах України, є щонайменше неповагою до держави Україна.

Культура державної мови не має бути лише лінгвістичним явищем. Недаремно ж знаний інтелектуал Іван Огієнко підкреслював: „Велика мовна культура конче веде й до великої сили політичної”!

Література

1. Погрібний Анатолій. Державна мова і вища школа в сучасній Україні // Національні інтереси. Серія: Регіональна безпека держави. Вип. 11. – Львів, 2004. – С. 78-96.
2. Попова І. С. До питання про культуру мови у вишах // Український смисл. – 2009. – № 4. – С. 9-26.
3. <http://www.ukrskor.info>

TESTS IN TEACHING ENGLISH CONSIDERING NEW ACHIEVEMENTS IN PEDAGOGIC THEORY

Mikvabiya E. G.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

Our world is a world full of decisions. Some are decisions at the national and international level. Some are decisions about things, but many are decisions about people, individually and in groups, and these are what psychological and educational evaluation and measurement are all about. The teachers are continuously involved in making decisions about people, pupils, students or in helping people to come to decisions about their own activity or lives. The role of measurement procedures is to provide the information that will permit these decisions to be informed and appropriate. Some decisions are instructional decisions; many that a teacher makes are of this sort. Some of these instructional decisions relate to the class of pupils or a group of students as a

whole. Some instructional decisions relate to specific students in the class; for example, what reading or translating materials are likely to be suitable for Ann, Mary, in view of her interests and level of reading and translating skills? And such research can be only as good as the measures of reading or translating competence by which we assess the outcomes of the instructional procedures.

So, the central question in this case will be: how can educational and psychological measurement techniques help teachers to make better decisions and appreciate definite student's skills? All the other questions that are raised will grow out of the back into this central question. We will ask what properties measurement devices must have if they are to help us make sound decisions. We will ask in what form test results should be presented if they are to be most helpful to the teacher. As we look at each type of evaluation technique that has been developed, we will ask for what type of decision that particular technique can contribute information of value. We shall be concerned with the variety of factors, including poor motivation, emotional upset, inadequate schooling, or deviant cultural background, that may distort the information provided by a test, questionnaire or other assessment procedure. A scholastic aptitude test can provide an indication of how well Ann or Peter is likely to do in college-level work.

The production of educational and psychological tests has been going on for more than half a century. And during that time thousands of different tests have been produced. Not only is the total number of tests great. So also is the variety. Tests vary widely in testing procedures, in content, and in group for which designed. There are paper-and-pencil tests, individual performance tests, rating scales, self-report instruments, observational procedures, and projective techniques. There are measures of attitude, of interest, of temperament, of personal adjustment, of intellect, of special aptitudes, and of all aspects of university achievement.

At present educational and language-testing instruments have gained wide popularity because of its high reliability, sufficient validity, and remarkable practicality. We use English Proficiency Test (vocabulary, grammar, listening comprehension), test of English for International Communication, and oral interview, a close test, a c-test.

They can be used:

- to select and place students in appropriate groups;
- to assess their achievement at the end-of-term exams;
- to test certain grammar areas;
- to check homework;
- to measure the specialized knowledge of ESP groups by choosing suitable texts.

To sum up, we have found that tests are excellent testing methods, as they provide a good and quick assessment of general language competence.

ОСНОВНЫЕ ИДЕИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ ЯНА АМОСА КОМЕНСКОГО

Мирошниченко Д. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Актуальность исследования диктуется потребностью общества в воспитании молодых людей с высокой нравственностью, патриотов своей страны, настойчивых в труде, справедливых, деятельно развитых, конкурентоспособных специалистов, умело использующих свой потенциал

Объектом исследования является педагогическое наследие Яна Амоса Коменского. Методологической основой исследования является методы исторического анализа трудов Яна Амоса Коменского.

Цель исследования – исследовать основные идеи педагогического творчества Яна Амоса Коменского и возможность применения их практическими работниками высшего образования..

Структурные изменения, происходящие в экономике страны, развитие рыночных отношений, ставят перед научными и практическими работниками высшего образования множество проблем. Прежде всего это проблема формирования социально активной личности, с высоким уровнем ответственности, культуры, обладающей инициативой, организованностью, деловитостью, творческим потенциалом, готовой к освоению профессиональной деятельности, к самосовершенствованию.

В настоящее время назрело противоречие между потребностью современного общества в нравственно зрелых специалистах-профессионалах, и недостаточной разработанностью научно-методических основ деятельности педагогов по созданию условий, способствующих профессионально-нравственному становлению молодёжи. Поэтому не случайно в современную педагогику возвращаются гуманистические идеи основоположника педагогической науки, великого мыслителя, патриота, демократа-гуманиста и самоотверженного борца за мир, гениального сына чешского народа, отца педагогики, учителя народов - Яна Амоса Коменского (1592-1670).

Я. А. Коменский был сторонником идей гуманизма. Педагогическая система его представляет собой, прежде всего, христианское учение, имеющее нравственные ориентиры: Христос, который нашел в себе силы пострадать за все человечество, Иов - ради любви к Господу терпевший самые разные лишения, и Соломон - образец библейской мудрости.

Я. А. Коменский усиленно занимался разработкой идеи пансофии (обучение всех всему), самым главным утверждением которых было обобщение всех добытых цивилизацией знаний и донесение этого обобщенного знания через школу на родном языке до всех людей, независимо от общественной, расовой, религиозной принадлежности.

Его «Пансофия» («Pansophia») представляет попытку охватить в одной системе все человеческие знания таким образом, чтобы они составили одно логическое целое, в котором одно вытекает из другого, и знание было бы прочным, убедительным и всем доступным. Одинаковые знания всех обо всем должны стать средством всеобщего улучшения человечества, средством устранения споров и войн и осуществления международного сотрудничества.

Идеи пансофии звучат во всех его выдающиеся трудах: «Великая дидактика», «Материнская школа», «О развитии природных дарований», «Мир чувственных вещей в картинках», «Лабиринт света и рай сердца». Именно эти идеи вызывают наибольший интерес современной педагогики, хотя долгое время они были не востребованы современниками Коменского.

Во всех трудах Коменского постоянно утверждается, что вопросы воспитания и обучения должны быть неразрывно связаны. Дидактику он трактовал как теорию образования и воспитания.

Он утверждал, что в учебном методе самым существенным является порядок и естественность. "Если ты присмотришься к порядку, господствующему в общественных и частных делах у хорошо образованного народа, там все идет как часы... У варваров же все похоже на развязанный сноп или песок без цемента" - писал Коменский в трактате «О развитии природных дарований».

Коменский был убежден в том, что разум человека способен охватить все. Но для этого в обучении надо соблюдать последовательное и постепенное продвижение вперед,

следуя от близкого к далекому, от знакомого к незнакомому, от целого к частному, добиваясь того, чтобы учащиеся усваивали систему знаний, а не отрывочные сведения. :

«Руководящей основой нашей дидактики пусть будет: исследование и открытие метода, при котором учащие меньше бы учили, учащиеся больше бы учились; в школах было бы меньше одурения, напрасного труда, а больше досуга, радостей и основательного успеха...»

Коменский призывал давать всей молодёжи широкое универсальное образование. Он был убеждён, что, человеку, для того, чтобы получить полное образование и развить духовные силы, требуется 24 года. Поэтому в каждом государстве должна быть высшая школа для молодёжи с 18 до 24 лет.

Центральным трудом педагогической теории Яна Амоса Коменского по праву считается «Великая дидактика» (1627-1638), которую называют революционным учебником педагогической теории. Здесь впервые дано научное обоснование принципа природосообразности воспитания и сформулированы вытекающие из него принципы обучения. Поскольку человек представляет собой часть природы, то, по мнению Коменского, он должен подчиняться общим ее законам и все педагогические средства должны быть природосообразными, т.е. все педагогические воздействия должны согласовываться с законами духовной жизни. Коменский полагал, что необходимо с детства вырабатывать нравственные качества (справедливость, умеренность, мужество, настойчивость в труде и др.). Средствами нравственного воспитания Коменский считал: пример родителей, учителей, товарищей, наставления. Во всех учебных заведениях вести борьбу с распущенностью, с ленью, необдуманностью, недисциплинированностью. Коменский доказывает, что человек "без воспитания становится не чем иным, как только зверем" "Пусть поддержание дисциплины происходит строго и убедительно, но не шуточно или яростно, чтобы возбуждать страх и уважение, а не смех или ненависть. Следовательно, при руководстве юношеском должна иметь место краткость без легкомыслия, при взысканиях - порицание без язвительности, при наказаниях - строгость без свирепости".

Повторяя вслед за ведущими идеалистами эпохи вывод о том, что все лучшие чувства заложены в человека от природы, Коменский, тем не менее, во всех своих трудах настаивает, что данные чувства необходимо развивать.

В большинстве педагогических работ Коменского содержатся высказывания об учителе, а в «Пампедии» есть специальная глава, в которой он говорит: «Учитель должен владеть педагогическим мастерством и любить свое дело, пробуждать самостоятельную мысль учащихся, готовить из них деятельных людей, заботящихся о всеобщем благе»

Коменский был убежден в могучей силе воспитания и считал, что нет таких детей, которых нельзя было бы воспитать. Именно это обстоятельство побуждает творческих педагогов в нашей стране вновь и вновь обращаться к наследию великого педагога, оказавшего огромное влияние на развитие мировой педагогики и школьной практики. Его труды оказали огромное влияние на педагогическую мысль и школьную практику во всех странах мира.

TOWARDS A MINDFUL MODEL FOR AN IDEALLY EDUCATED PERSON (NEUROPSYCHOLOGY AND ETHOS)

Pavlova O. S.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

The educated mind emerges from the activity of the brain, whose structure and function is directly shaped by interpersonal experience. This paper examines how recent findings from the

study of neuropsychology and human development can bring us a better understanding of the mind of an ideally educated person.

There are many different views in science on how the mind functions which provide in depth but varying perspectives on how the mind functions. For example, neuroscience can inform us how the brain gives rise to mental processes such as memory and emotion. Developmental psychology offers a view of how the mind develops over time and psychiatry provides a clinical view of how the mind can suffer from emotional and behavioral disturbances which can profoundly affect the individual. All these scientific disciplines provide a valuable and converging view of the mind but none create a holistic and complete model for the ideal thinking mind or address how the developing mind can be trained to be culturally ideal. This paper hypothesizes a model for how the mind works based on the latest neuroscientific research and then utilizes that model to understand what how an ideally educated mind should work and so how to create such a mind through pedagogy.

The brain has areas which have distinct and different functions, whilst these are a large number of these functional areas they can be grouped into three metafunctions: the reasoning brain, the emotional brain and the physical brain. The reasoning brain is the conscious and logical area and it what is normally recognized as the “person”. The emotional brain or “child brain” is the area which deals with the emotions and feelings of the individual and the physical brain controls the physical body and the most basic and primitive mental processes such as the “fight or flight” responses. All three of these brains work together and are synchronized through a shared long term memory system which allows them a common, if disparate, view of the mind's experiences. These experiences effect and affect both the neural pathways of the brain itself and the concomitant memory systems, both long and short term. These brains can and do act independently but also have important interactions with one another that directly affect both their processing and also what is remembered. In particular relationships, both interpersonal and intermind may facilitate or inhibit this integrated coherent experience; patterns of relationships and emotional communication directly affect both the development of the brain and the memory. Indeed emotion appears to be the primary key or index to all the experiences that the mind can draw upon and this emotional key is the way that the mind navigates through the life experiences.

An ideally educated mind is one where the brain has a balanced capability to regulate emotions, to feel connected to people, to establish a reasoned autobiographical story, to exist in the world in a holistic manner and to empathize with an ethical belief system. This is achieved by the correct and balanced functioning of the different major subsystems of the brain and the communication and attachment of these subsystems to one another and to external people, processes and objects. The creation of this ideally educated mind is by synergistic learning and training of all three elements of the brain, the creation of appropriate memories and the communication and attachment of this mind to other systems all done in a holistic and balanced manner. The physical, emotional and cognitive minds must all be trained simultaneously and then they must all communicate effectively to the appropriate internal and external systems in a reasoned and balanced manner.

This training can be provided by the appropriate pedagogical syllabus based on a detailed understanding of the neuropsychological model of the mind, the memory and attachment systems within that and the developmental model that these systems undertake during the learning process. There are a number of simple and yet powerful mind training techniques which flow from this understanding which can be utilized in the development of the ideally educated mind. For example the indexing system of the memory of the mind can be strengthened by emotional patterning. Some of these techniques are discussed in more detail in this paper.

In conclusion this paper examines how the mind works from a neuropsychological viewpoint and focuses on the critical elements of the functioning of the mind for an ideally educated person. This model of the brain is then used to understand what an ideally educated mind should look and behave like and how such a mind would function. Finally some of the pedagogical tech-

niques and holistic training which can be used to create such an ideally educated mind are detailed with an explanation of how they interact with and affect the developing mind.

ПРОБЛЕМА ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Пастухова Ю. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Однією із ознак сьогодішнього українського суспільства є процес наступу маскультури на молодь, яка спрямована на вимивання у неї національних духовних традицій, деградації естетичних ідеалів, естетичних смаків та культурної самосвідомості.

У структурі духовних цінностей особистості важливе місце займають естетичні цінності та мистецтво, яке є продуктом художньо-творчої діяльності. Можливість спілкування з Красиою – одна з найбільш потаємних сторін людського життя. Піфагор відводив Красі першочергову роль у ієрархії духовних цінностей, а Демокрит пов'язував мету життя з насолодою гармонією Космосу. Завдяки естетичному вихованню значно збагачується духовний світ кожної особистості, розширюються горизонти світосприйняття та світобачення, створюються образи естетичної та художньої картини світу. Людина, яка не здатна сприймати красу оточуючого світу, естетичні властивості предметів і явищ дійсності, є занадто збідненою у своїх власне людських домаганнях. Найтонші одухотворені людські переживання ґрунтуються на усвідомленні краси і відчутті унікальності кожної миті та явища людського буття, на здібності «бачити небо в чашечці квітки» (М. Мамардашвілі).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розпочате рішення даної проблеми і на які спирається автор. Проблему духовності розглядали такі педагоги: І. Бех, В. Кафарський, О. Сухомлинський, Г. Шевченко, Р. Штейнер. І. Ільїн у своїй роботі “Творча ідея нашого майбутнього” (Новосибірськ, 1991 р.) писав: “Майбутнє утворення не повинне відділятися від духовного виховання, - ні в народній школі, ні в гімназії, ні в професійних училищах, ні в університетах”.

Про виховання духовності багато писав російський художник Василь Кандинський (“Про духовність у мистецтві”, М. 1992 р.). Він затверджував, що “глядач у своїй душі знаходить співзвуччя”, коли дивиться на твір мистецтва або читає книгу. Розуміння картини вирощує глядача до точки зору художника. Шуман, найвідоміший композитор, затверджував, що “покликання художника - посилати світло в глибини людського серця”.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена дана стаття. Студентська молодь, яка має бути інтелектуальною і морально-естетичною елітою суспільства, особливо потребує уваги до рівня розвитку духовної культури, цінностей. Тому наша ціль розглянути проблему духовного розвитку сучасного студента.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Проблема духовного розвитку сучасної студентської молоді пов'язана зі зміною пріоритетів ціннісних орієнтацій, яка обумовлена процесами постійної трансформації не тільки в суспільстві, але й у світі, глобалізації, яка означає для багатьох людей світу втрату Батьківщини, національних традицій, національної культури і навіть ставиться під питання наша ідентифікація. Нові мас-медіа і комунікатори, як породження тотальної інформатизації суспільства, пропагують нові цінності, а точніше антицінності. Під впливом переоцінки проамериканських цінностей серед молоді і всього населення спостерігається прагнення до копіювання всього іноземного, до накопичення матеріальних

цінностей. В результаті знецінення духовно-моральних цінностей з'явилася значна кількість маргінальних груп. Між медіатизованим простором, який різнопланово та негативно впливає на світогляд, інтелектуальну, емоційно-почуттєву сфери молоді, що приводить до руйнації цілісності світосприйняття, почуття гармонії природного та людського світу з одного боку, а з іншого – процесами смислоутворення і ціннісними орієнтаціями, що вимагають модифікації естетичної свідомості, потреби в ідеальних естетичних образах, еталонних зразках художньої культури, естетичних цінностях, які сприяють пробудженню вищих духовних почуттів.

Висновки и перспективи подальших досліджень в даному напрямку. Таким чином, якщо педагогічний процес у вищому навчальному закладі буде спрямований на формування у сучасного студента вищих духовних цінностей, ми вирішимо проблему духовної кризи.

ІСНУЮЧІ ВИДИ ПОЧУТТІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Подгорнова Н. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Важливим завданням сучасної вищої школи є підготовка високоосвічених, висококультурних фахівців з розвиненими естетичними ідеалами і смаками, художньо – естетичними здібностями. Для організації естетичного виховання студентів важливо враховувати закономірність представленості в різні соціокультурні епохи окремих видів мистецтва. Сучасна молодь переживає духовну кризу. Сьогодні вже нікого не треба переконувати, що у зв'язку з загальним неблагополуччям суспільних структур з'явилася духовна пустота та негативні впливи на життя суспільства. Також дуже гостро стали проблеми у духовно-естетичному, естетичному, патріотичному вихованні та освіті молодого покоління. Деструктивні процеси, що мають місце у нашій країні показують, як необхідні для кожної людини, а особливо для молоді, вічні цінності національної культури. Студентська молодь дуже сприйнятлива для негативних впливів, детермінованих кризою духовних цінностей. Тому з'являється необхідність пошуку нових шляхів виховання і розвитку у молоді здібностей відчувати світ краси у всій його різноманітності.

Наукові дослідження свідчать про те, що акцентування уваги на розвиток інтелекту, логічного мислення в навчально-виховному процесі вищої школи призводить до деградації духовності, збіднення емоційно-почуттєвої сфери особистості, зниження рівня культури почуттів і культури мислення (О.Белих, Т. Домбровська, Є.Зеленов, В.Зінченко, І.Котенева, П.Симонов, О.Семашко, П.Якобсон). Також ця проблема знайшла своє глибоке відбиття в працях вітчизняних педагогів-класиків: П.Юркевича, Г.Сковороди, К.Ушинського, А.Макаренка, В.Сухомлинського та інших.

Хоча проблема розвитку емоційно-почуттєвої сфери молоді досліджується в педагогічній науці, проте багатогранна сутність поняття «культура почуття» та виховання емоційно-почуттєвої сфери студентів різних спеціальностей потребують подальшого вивчення. Означена стаття має на увазі розкриття поняття «почуття», а також надає перелік існуючих видів почуттів.

Завдання означеної статті:

- розкрити поняття «почуття»;
- проаналізувати існуючі та виявлені види почуттів

Почуття - це специфічні людські, узагальнені переживання ставлення до людських потреб, задоволення або незадоволення яких викликає позитивні або негативні емоції - радість, любов, гордість або сум, гнів, сором тощо.

В якості почуття виявляється ставлення особистості до праці, подій, інших людей, до самої себе. За якістю переживань відрізняють одні емоції і почуття від інших, наприклад радість від гніву, сорому, обурення, любові тощо.

В емоційній сфері людини особливе місце посідають вищі почуття. Особливе місце вищим почуттям відводиться у художній творчості. Багато авторів приділяють чималу увагу на їх висвітленні і т.п. Вони являють собою відображення переживань ставлення до явищ соціальної дійсності. За змістом вищі почуття поділяють на моральні, естетичні, інтелектуальні та практичні почуття. Рівень духовного розвитку людини оцінюють за тим, якою мірою їй властиві ці почуття. У вищих почуттях яскраво виявляються їх інтелектуальні, емоційні та вольові компоненти. Вищі почуття є не лише особистим переживанням, а й засобом виховного впливу на інших.

Моральні почуття - це почуття, в яких виявляється стійке ставлення людини до суспільних подій, до інших людей, до самої себе. Їх джерелом є спільне життя людей, їх взаємини, боротьба за досягнення суспільних цілей. Моральні почуття людини сформувались у суспільно-історичному житті людей, в процесі їх спілкування і стали важливим засобом оцінки вчинків і поведінки, регулювання взаємин особистості.

Естетичні почуття - це чуття краси в явищах природи, в праці, в гармонії барв, звуків, рухів і форм. Гармонійна злагодженість в об'єктах цілого та частин, ритм, консонанс, симетрія викликають почуття приємного, насолоду, яка глибоко переживається та впливає на душу. Ці почуття викликають твори мистецтва. Не тільки в мисленні, а й почуттями людина утверджує себе в предметному світі.

Практичні почуття - це переживання людиною свого ставлення до діяльності. Людина відгукується на різні види діяльності - трудову, навчальну, спортивну. Це виявляється в захопленні, в задоволенні діяльністю, в творчому підході, в радості від успіхів або в незадоволенні, в байдужому ставленні до неї. Практичні почуття виникають у діяльності. Яскраве уявлення про зміст і форми діяльності, її процес і результат, громадську цінність - головна передумова виникнення й розвитку практичних почуттів. Практичні почуття розвиваються або згасають залежно від організації та умов діяльності. Вони особливо успішно розвиваються і стають стійкими тоді, коли діяльність імпонує інтересам, нахилам і здібностям людини, коли в діяльності виявляються елементи творчості, розвиваються перспективи її розвитку.

Інтелектуальні почуття являють собою емоційний відгомін ставлення особистості до пізнавальної діяльності в широкому розумінні. Ці почуття виявляються в допитливості, чутті нового, здивуванні, упевненості або сумніві. Інтелектуальні почуття яскраво виявляються в пізнавальних інтересах, любові до знань, навчальних і наукових уподобаннях.

Пізнавальні почуття залежно від умов життя, навчання та виховання мають різні рівні свого розвитку. Такими його рівнями є цікавість, допитливість, цілеспрямований, стійкий інтерес до певної галузі знань, захоплення пізнавальною діяльністю. Пізнавальні почуття своїм механізмом мають природжений орієнтувальний рефлекс, але його зміст цілком залежить від навчання, виховання, навколишньої дійсності умов життя.

Існуюча політична, суспільна та економічна криза нашого часу потребують переосмислення проблеми, яка опинилася в центрі уваги суспільства.

Особливого значення набуває завдання оновлення змісту педагогічних технологій у сучасних вузах, а разом з тим і виховання культури почуттів, які стимулюють духовний розвиток студентів, підвищення їхнього культурного і естетичного рівня та формування ціннісного ставлення до об'єктів навколишнього світу. Подальшим розвитком у даному напрямку з'явиться вивчення проблеми виховання існуючих почуттів у студентів класичних вузів засобами мистецтв.

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОГО МІФУ В ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Пробийгорова Н. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Анотація: *Політичний міф розглядається як особлива форма організації інформації та як механізм впливу його на політичний вибір особистості.*

Ключові слова: *політичний міф, політичний вибір, політичне маніпулювання*

Probyigolova N. *A political myth is examined as a special form of the organization of the information and as a mechanism of its influence on the political choice of personality.*

Keywords: *political myth, political choice, political manipulation*

Серед гострих дискусійних проблем, обговорюваних філософами і політологами, соціологами і психологами, антропологами і культурологами, є питання про місце і роль міфу в сучасних умовах. Міф формує ментальність народу і нею ж формується, визначаючи історичний вибір нації. Дослідження підтверджують, що суспільство, особистість можуть реагувати на кризову ситуацію, на загрозу, або виробляючи інноваційну ідею, що відкриває нові творчі можливості, або повертаючись до старих ідей, що виправдали себе під час попередніх криз.

Політична міфологія - інструмент, який цілком усвідомлено задіяний в інформаційних війнах і оснований на знанні людської природи. Політика стає раціональною формою використання ірраціональної сутності мас, що свої інтереси готові усвідомлювати тільки в яскравих і містичних образах. Тому керування масою спирається на знання архетипу, найдавніших психічних установок, основних емоційних станів.

Слід зазначити, що сучасні міфи (в тому числі і політичні) суттєво відрізняються від міфів архаїчних. Наприклад, класичні міфи є цілісно оформленими оповідями, що мають логічний початок, кульмінацію та кінець, сучасні ж порівняно з ними, як правило, уривчасті, логічно не закінчені, такі, що пояснюють лише певний момент, епізод. У політичній реальності важко відшукати цілком оформлений політичний міф. Він увесь час знаходиться в стані добудови. Але найсуттєвішою відмінністю є наявність у сучасних міфах раціонального підґрунтя. У міфології нашого часу поєднуються свідоме і несвідоме, реальне й ідеальне, раціональне й ірраціональне.

На сьогодні в Україні виникла певна культурна дихотомія: міфи та реальні. Як за радянських часів, так і зараз в Україні на противагу повсякденним раціональним аргументам, діє певна тенденція свідомості, яка створює певні міфологізовані форми мислення. Вона виникає як свого роду захисна реакція. Якщо при соціалізмі переважно міфологізувалася ідеологічна сфера, то зараз середній українець підміняє важку реальність мріями, надіями, очікуванням чудес, дуже часто не докладаючи для цього конкретних зусиль.

Нинішня політична ситуація в Україні демонструє реальне зіткнення, співіснування й боротьбу різних міфів, починаючи з тих, що утворюють ґрунт політичної культури її незалежного державного існування, й аж до рішучого заперечення цієї незалежності, тобто анархія міфів. Причиною цього явища є ті кардинальні зміни політичної ситуації в Україні, які виявили недієздатність міфології, яка вироблялася радянською політичною культурою і в межах її претендувала на абсолютне значення. Анархічність міфів зумовлена також культурною неоднорідністю України.

Попри зумовлений цим хаос міфів, притаманний сучасній українській свідомості, є певні ознаки, що поєднують різноманітні міфи, які функціонують на українському полі. Такою ознакою є характерний для міфологічної свідомості, та і культури загалом, провінціалізм, що поряд з агресією та анархією міфів утворює наступну визначальну рису нинішньої ситуації.

Деякі події та явища сучасної політичної дійсності, що здаються на перший погляд нелогічними та неможливими для пояснення, можуть стати зрозумілишими, якщо розглянути їх з точки зору іншої, міфологічної логіки, що домінує в масовій, в тому числі масовій політичній, свідомості. Міф дає відповіді на питання, які неможливо пояснити раціональними доказами і формулами.

Після здобуття Україною незалежності виникла потреба зміни та поновлення міфологічного потенціалу культури. Важливим завданням для нашої держави та політичної правлячої еліти, насамперед, стала побудова єдиного національного міфу, який повинен об'єднати та згуртувати націю задля подальшого розвитку. Міф у сфері національної самосвідомості веде до акцентування теми походження даної нації, і надає цій темі тієї чи іншої мірою сакрального характеру. У сфері політики національні міфи підпадають під категорію політичного міфу, тому що саме вони нагадують про те, яким чином були створені інституції та закони нації, котра посідає власну державну форму.

Література:

1. Гагин Т. Структурированное построение мифа в политике. – <http://cbs.alphatekhnology.ru>
2. Кассирер Э. Миф государства / Э. Кассирер // Феномен человека. Антология. М.: Высшая школа, 1993. – С. 108-123.
3. Кольев А. Политическая мифология: Реализация социального опыта. / А. Кольев. - М.: Логос, 2003. – 384 с.
4. Леви-Строс К. Мифологии. / К. Леви-Строс. – М.: Университетская книга, 2000. – 406 с.
5. Маклюен М. Становлення людини друкованої книги / Маклюен М. Пер. з англ. — К.: Ніка-Центр, 2001. — 464 с.
6. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. Горбатенко; За ред. Ю. Шемшученка, В. Бабкіна, В. Горбатенка – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
7. Почепцов Г.Г. Тоталитарный человек. Очерки тоталитарного символизма и мифологии / Г.Г. Почепцов – К.: Глобус, 1994. – 152 с.
8. Цуладзе А. Политическая мифология. / А. Цуладзе. – М.: Изд-во Эксмо, 2003. – 384 с.
9. Шайгородський Ю. Ж. Політика: взаємодія реальності і міфу. / Ю.Ж. Шайгородський. – К.: Знання України, 2009. – 400 с.
10. Шайгородський Ю. Ж. Політична міфологія у кризовому суспільстві // Ю.Ж. Шайгородський // Освіта регіону: політологія психологія комунікації. – 2009. -№ 1. – С. 61-62.

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Соколова Т. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Сучасний світ характеризується вагомим зростанням кількості та значення інформації, що супроводжується появою нових мас-медіа, а також становленням інформаційного суспільства. Процеси глобалізації сприяли прозорості кордонів – культурних, релігійних та інформаційних. А таке соціо-культурне явище як вестернізація, спричинило формування нової системи цінностей, які пропагандуються нам з голубих екранів.

Телебачення стало невід'ємним елементом середовища, у якому функціонує людина. Його впливу уникнути неможливо. Це особливо стосується особистості, яка не готова до сприймання та аналізу медіапереказів, що може бути пов'язано з недостатнім життєвим досвідом та несформованою внутрішньою позицією. Надзвичайно активно погляди і життєві позиції особистості формуються в старшому підлітковому віці. Цей вік як раз припадає на студентські роки. Коли молода людина стоїть перед вибором майбутньої професії та будує стратегічні плани подальшого життя. Саме тому вплив телебачення на ці процеси може мати особливо важливе значення і бути не лише позитивним, але й негативним (залежно від змісту та форми пропонованої інформації).

На негативні наслідки перегляду дітьми кінопродукції звертали увагу українські педагоги Г.Ващенко, В.Жуковецька, І.Карай, А.Макаренко, М.Пушкар, Я.Чума. Гострота цієї проблеми сьогодні поглиблюється. Усе це – на тлі низького рівня духовності, нівелювання моральних якостей, що має історичний характер. Сучасне українське суспільство відкинуло комуністичні цінності, які довели свою нежиттєздатність, і стоїть перед вибором іншої системи вартостей. Цей процес є болучим, складним, часто суперечливим, що, безсумнівно, відбивається на моральному стані суспільства та кожної особистості зокрема. Вона, будучи позбавленою ціннісних орієнтирів, важко шукає свою дорогу в житті. До того ж у суспільстві, де ігноруються моральні норми, не може формуватися моральна особистість з гуманістичною спрямованістю світогляду.

На цю проблему звертається увага в “Національній програмі виховання дітей та учнівської молоді в Україні”, яка декларує, що соціальне тло виховання дітей та молоді є несприятливим. До цього спричинилася й інтенсивна інформатизація суспільства. Проблемне поле, створене сучасними засобами масової інформації, формує в дітей культ сили, грошей, споживацьке ставлення до життя. Очевидно, що ця ситуація повинна бути розв'язана й на державному рівні, й на рівні кожної особистості.

Вплив телебачення на особистість дитини, зокрема на її моральне становлення, розглядалися в працях А.Гриценка, В.Клименка, Л.Кулагіної, В.Лизанчука, О.Петрунько, Е.Помиткіна, М.Романіва, Є.Сарапулової, М.Семенюк, В.Скотного, М.Фіцули, Л.Чорної, П.Щербаня. Предметом дослідження науковців Д.Попової та С.Шандрук стало формування ціннісних орієнтацій (зокрема загальнолюдських цінностей) старшокласників засобами масової комунікації.

Соціальна інформація все більше робить вплив на соціальний, культурний розвиток особистості. Вона грає велику роль в соціалізації студентської молоді, спадкоємності соціально-культурних і духовних цінностей і традицій різних поколінь. Дія телебачення на масову свідомість студентів обумовлена наступним. По-перше, ціннісні орієнтації студентів знаходяться в процесі розвитку, а тому вимагають деякого часу для отримання стійкості, у зв'язку з чим випробовують залежність від зовнішніх інформаційних чинників, серед яких істотним є телебачення. По-друге, студентство представляє інтерес як покоління, яке в недалекому майбутньому займе місце основної продуктивної і соціальної сили суспільства, а отже, її цінності багато в чому визначатимуть духовну культуру всього суспільства.

ШЕФСКАЯ РАБОТА В ШКОЛЕ

(в практике работы студенческих клубов)

Степковская С. А., Алексеенко Р. В.

*Восточнoукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы и её связь с научным заданием

Сегодня наряду с модными «меценатством» и «волонтерством», рассчитанными на одновременную помощь, имеет место и всем известное «шефство»-«общественная деятельность по оказанию систематической товарищеской помощи кому-л., чему-л...». Шефская работа не ограничивается лишь спонсорской помощью, выраженной в материальной поддержке. Сегодня каждое высшее учебное заведение приоритетным направлением воспитательной системы считает проведение шефской работы в школе.

Анализ последних исследований и публикаций по проблеме

Названная проблема является сегодня предметом исследования многих современных психологов и педагогов : В. А. Садовничего, Б. Е. Скорик, С. С. Балдина, Е.А. Климова, С.М. Чистяковой, И.Б. Федорова, С.А. Соловьева, М.М. Хмельницкого. Однако отдельные сферы шефской работы не нашли необходимого отображения в научно-методической литературе, среди них изучение и использование опыта шефской работы в школе в практике работы студенческих клубов.

Цель данной статьи состоит в изучении опыта работы Евроклуба «Сузір'я» в подшефных школах г. Луганска.

Выделение нерешенных её частей

Когда мы говорим о шефстве студентов, то тем самым поднимаем жизненно важный вопрос о преемственности поколений. Одна из главных целей шефской работы в школе- оказание помощи школьникам, мотивирование внеклассной деятельности студентов. При достижении данной цели должны решаться следующие воспитательные задачи: воспитание у студентов чувство гражданственности и патриотизма, формирование гуманного и толерантного отношения к окружающим, активизирование участия студентов в продуктивной, высоконравственной деятельности, формирование эмоциональных, волевых компонентов мировоззрения студентов.

Изложение основного материала исследования

Кафедра иностранных языков Восточнoукраинского национального университета имени Владимира Даля более 3 лет плодотворно сотрудничает со школами города. Инициированная Евроклубом «Сузір'я» программа «Вища школа-школярам» предусматривает организацию концертов, проведение творческих выставок, научно-практических конференций учащихся школ со студентами нашего университета, посещение учащимися школ музея университета и его компьютерных центров, информирование о правилах приема и условиях обучения в вузе, распространение в школах материалов о вузе, в том числе и рекламных буклетов, беседы с учащимися и их родителями о правилах приема в вуз и условиях обучения в нем, создание "Уголков абитуриента".

Большое внимание уделяется обновлению книжного фонда школ. В эти библиотеки передается художественная и учебная литература. Евроклуб «Сузір'я» оказывает школам также и методическую помощь, подшефные школы получают дидактические материалы, изготовленные студентами Евроклуба. Студенты принимают участие в мероприятиях и праздниках школы, оказывают помощь в организации конкурсов, спортивных соревнований, выпускают праздничные плакаты и готовят концертные программы для школьников, помогают в проведении спектаклей, готовят и читают профилактические лекции-беседы по предупреждению алкогольной, наркотической и табачной зависимости для учащихся старших классов.

Евроклубовці много и увлекательно рассказывают о своем университете и своей учебе, помогают школьникам в выборе профессии. В день защиты детей 1 июня студенты Евроклуба традиционно дарят школьникам подарки и готовят праздничные концертные программы.

Выводы и перспективы дальнейшего развития

В процессе шефской работы студенты не только проявляют свои индивидуальные особенности, но и учатся жить в коллективе, т.е. сотрудничать друг с другом, заботиться о своих младших товарищах. Между кафедрой иностранных языков Восточноукраинского национального университета имени Владимира Даля и подшефными школами разрабатывается проект двухстороннего договора о сотрудничестве. Программа «Вища школа-школярам» предусматривает ряд проектов, реализация которых поднимет взаимодействие нашего университета и подшефных школ на качественно новый уровень.

Таким образом, в настоящее время можно говорить о разнообразных направлениях и формах взаимодействия средних и высших образовательных учреждений, которые постоянно расширяются и совершенствуются в интересах обеспечения непрерывности и преемственности школьного и вузовского образования и повышения качества обучения школьников.

ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Теліс Л. О., Войтенко В. П., Войтенко Г. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Розглянуто структуру та систему виховання в університеті, зміст виховного процесу, педагогічні технології виховання, організацію виховання, підбір кадрів для системи виховання, критерії оцінки виховання студентів. Запропоновано заходи щодо виховання студентів університету на основі сучасних тенденцій підвищення ролі виховання у вищій школі.

Вступ

Протягом останніх років істотно змінилося соціальне значення освіти і значно знизився загальноосвітній рівень абітурієнтів. Багато хто з абітурієнтів не усвідомлює вибір майбутньої спеціальності і має негативне відношення до освіти взагалі. Серед абітурієнтів спостерігається значне зниження фізичного і психічного здоров'я, пов'язане з відсутністю в житті конкретних цілей і пріоритетів. Зміна спрямованості життєвих пріоритетів принижують почуття колективізму і роль суспільної активності. На студентів негативно впливає відсутність політичної й економічної стабільності в країні, кримінальна обстановка та проблеми алкоголізму і наркоманії серед молоді.

Головною задачею виховної роботи вузу є формування повноцінної особистості з високими духовно-моральними цінностями, патріота України і висококваліфікованого фахівця. Для цього обидві сторони – об'єкт і суб'єкт виховної діяльності – повинні мати відповідний моральний настрій і психологічну готовність сумлінно виконати свої обов'язки [1-3].

Для формування заходів щодо виховання студентів університету потрібне визначення змісту, місця та ролі системи виховання студентів у державній політиці з питань родини і молоді в галузі суб'єктів системи виховання студентів університету з формування високого морально-психологічного і соціально-культурного рівня студентської молоді, підвищення престижу освіти в Україні, а також авторитету та іміджу університету.

Основний зміст дослідження

Виховання студентської молоді – цілеспрямована діяльність держави і суспільства, посадових осіб і професорсько-викладацького складу університету з формування та розвитку особистості студентів відповідно до сучасних вимог культурно-економічного і промислового росту в державі.

Виховання студентів здійснюється на основі Конституції і законів України, указів президента України, постанов уряду і нормативних актів Міністерства освіти і науки України, а також відповідно до Статуту університету, положень про факультет, кафедру і посадові обов'язки керівників та професорсько-викладацького складу університету.

Виховання студентів є пріоритетним напрямком навчально-виховної діяльності посадових осіб і професорсько-викладацького складу університету.

Основною метою виховання студентів є формування і розвиток у студентів якостей громадянина і патріота України, фахівця-професіонала і високоморальної особистості. Досягнення даної мети включає комплексне рішення наступних задач, серед яких, на наш погляд, важливими є:

1. Для посадових осіб і професорсько-викладацького складу:

- формування почуття відповідальності вихователя перед вихованцями;
- розвиток почуття гордості за професію викладача і роботу в університеті;
- підвищення рівня педагогічної культури, формування особистої відповідальності за виконання посадових обов'язків;
- формування особистої відповідальності за виконання наказів і розпоряджень по університету, факультету і кафедрі;
- розвиток прагнення до подання особистого прикладу у виконанні посадових обов'язків і морально-культурному вигляді.

2. Для студентів:

- поважне відношення до професорсько-викладацького складу, кураторів груп і старост;
- формування гордості за навчання в університеті, високої навчальної дисципліни й особистої відповідальності за оволодіння дисциплінами і підвищення професійної майстерності;
- розвиток прагнення до подолання труднощів, що виникають у процесі вивчення дисциплін, сумлінного освоєння майбутньої спеціальності;
- формування поважного відношення один до одного, духу студентського товариства.

Центральним суб'єктом виховання молоді виступає держава. На інституціональному рівні питання виховання вирішуються організаціями, спеціально створеними для виконання виховних задач. Головним критерієм успішності виховної діяльності є перехід виховання об'єкта суб'єктом у розряд самовиховання, при якому суб'єктом виховання починає виступати сам об'єкт.

Під змістом виховної діяльності студентів університету розуміється сукупність основних видів і напрямків виховання: державно-патріотичного, морального, правового, культурно-естетичного, економічного, фізичного й екологічного виховання.

Основними напрямками державно-патріотичного виховання студентів є:

- формування активної позиції особистості, спрямованої на участь у суспільному житті суспільства;
- творче використання виховного потенціалу культурного та релігійного досвіду і традицій українського народу.

Основними напрямками морального виховання студентів є:

- ознайомлення з вимогами суспільства до професійного і морального вигляду молодого фахівця;
- роз'яснення студентам соціальної значимості майбутньої професії;
- формування прагнення до морального самовдосконалення;
- застосування виховних методик і впливів на студентів відповідно до досягнутого рівня моральної зрілості.

Основними напрямками правового виховання є:

- організація правової пропаганди;
- підвищення теоретичної і методичної підготовки студентів з питань права;
- організація правового захисту інтересів студентів.

Основними напрямками економічного виховання є:

- раціональне використання матеріально-технічних засобів;
- використання у виховній роботі зі студентами економічних стимулів, преміювання студентів за досягнення в навчанні, науковій і культурно-виховній роботі.

Основними напрямками культурно-естетичного виховання є:

- формування естетичного ставлення до навчання і високої культури відносин у студентському середовищі;
- прищеплювання естетичного ставлення до одягу і зовнішнього вигляду студента;
- знайомство з біографіями ведучих вчених і педагогів університету, прилучення до цінностей старшого покоління з метою забезпечення наступності.

Основними напрямками фізичного виховання студентів є:

- проведення спортивно-масових заходів і популяризація кращих спортивних досягнень;
- організація активного дозвілля студентів у спортивних секціях спорткомплексу університету;
- пропаганда здорового способу життя.

Основними напрямками екологічного виховання є:

- формування екологічного мислення, моральних і естетичних поглядів на природу, роль і місце людини в забезпеченні охорони навколишнього середовища;
- роз'яснення причин негативних екологічних наслідків і можливостей їхнього запобігання;
- залучення студентів у практичні заходи щодо охорони навколишнього середовища.

Практична реалізація усіх видів виховних робіт здійснюється в комплексі і поєдженості всіх її складових частин.

Виховання студентів в університеті здійснюється за допомогою педагогічних технологій, під якими розуміється комплекс взаємозалежних і послідовно застосовуваних методів і засобів реалізації виховних цілей і задач.

У вихованні студентів використовуються методи вивчення об'єктів виховання, методи виховних впливів і взаємодій, методи профілактики і перевиховання, що містять вивчення особистості по документам, біографії практичної діяльності, залучення студентів у різні види діяльності, критику і самокритику, самовиправлення.

Основними принципами, обов'язковими для професорсько-викладацького складу університету, залученого у виховну роботу студентів, є:

- гуманістична спрямованість виховного процесу;
- організація виховання в процесі проведення навчальних занять;
- організація виховання в колективі і через колектив;
- поєднання високої вимогливості до особистості студента з повагою її достоїнства і турботою про неї.

Важливу роль в університетській системі виховання грають виховні методи і засоби, такі як:

- індивідуальні і колективні бесіди;
- спілкування першокурсників зі старшокурсниками;
- науково-технічні студентські конференції і круглі столи;
- тематичні вечори в гуртожитку, на факультетах і кафедрах.

Комплексне застосування методів, принципів, засобів і форм виховання студентської молоді університету дозволяє забезпечити якість і високу ефективність системи виховання вузу.

Висновки:

1. Становлення державності і формування національних пріоритетів України вимагає від вищих навчальних закладів виховання повноцінної особистості з високими духовно-моральними цінностями, патріота України і висококваліфікованого фахівця.

2. Державна політика з питань родини і молоді визначає головні завдання системи виховання студентів у вищих навчальних закладах, які знайшли відображення в концепції виховання студентів сучасного університету.

3. Головна мета навчально – виховної діяльності студентів в університеті є вироблення навичок і прагнень до самонавчання і самовиховання на базі загальнолюдських, загальнонаціональних і державно – патріотичних цінностей.

Література

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология. - М.: Логос, 1997.
2. Виховання у старшокласників інтересу до підприємницької діяльності у процесі оволодіння економічним розрахунком: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.07 / О.М. Павелків / Ін-т проблем виховання АПН України. – К.: 2004.
3. Кондрашова Л.В. Гуманізація учебно-воспитательного процесса школы: история, теория, поиски. - Кривой Рог: КГПИ, 1996.

КУЛЬТУРА ВЧИНКУ В АСПЕКТІ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Ушаков А. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Сьогодні існує об'єктивна потреба підвищення духовної культури молоді, відродження гуманістичних ідеалів. У ситуації глобальних змін зростає значення духовно-моральних першоджерел, які починають усвідомлюватися як єдина сила, що здатна перемогти байдужість, відчуження.

Духовність особистості проявляється у її діяльності, діях, вчинках. Це передбачає виховання людини високої культури та високої моральності. Духовність людини тісно пов'язана з її моральною культурою, яка характеризується рівнем засвоєних моральних цінностей.

У процесі становлення моральних вчинків людини провідну роль відіграє духовна культура, яка передбачає наявність моральної свідомості, усвідомлення морального та аморального, норм, принципів, правил, що прийняті у суспільстві, а також сформованого ставлення до явищ дійсності з точки зору суспільної моралі, моральних спонукань до дії, діяльності.

Культура вчинку є одним із компонентів духовної культури особистості, її моральності, внутрішньої й зовнішньої краси. Виховний потенціал культури вчинку полягає в тому, що в ній відображено досвід цілих поколінь.

Культура вчинку виявляється у високому рівні володіння системою загальнолюдських морально-естетичних цінностей, у становленні морального відношення до світу й до себе як основи моральної свідомості особистості.

Проблема виховання культури вчинку опосередковано ставилася у наукових роботах І.Беха, Є.Бондаревської, Н.Гузій, І.Карпенка, Н.Миропольської, О.Олексюк, Г. Шевченко та ін.

У нашому розумінні культура вчинку виступає як сукупність історично сформованих моделей життя та діяльності (явних та неявних, усвідомлених та неусвідомлених, логі-

чних та інтуїтивних), що існують у суспільстві, у якості потенційного радника в питаннях поведінки людей.

Виховання культури вчинку передбачає усебічний процес перетворень та тривалу освітню в широкому змісті слова діяльність щодо закріплення в індивідуальній та колективній свідомості певних цінностей, принципів та норм і у виробці поведінки та звичок, які диктуються цими цінностями, принципами та нормами.

Культура вчинку є одним із критеріїв рівня духовності особистості, реальним виявом її дієвості. Розгляд культури вчинку у контексті виховання духовно-моральної культури студентства, урахування об'єктивних потреб вищої школи в актуалізації значущості гуманістичних цінностей та формуванні моральної поведінки студентської молоді, а також недослідженість науково-педагогічних аспектів означеної проблеми, виявило низку соціально-педагогічних суперечностей, які проявляються між: духовною кризою у суспільстві та відсутністю ефективних важелів їй протистояння; усвідомленням студентами моральних цінностей суспільства і антигуманним виявленням їх власної позиції у формі антикультурних вчинків; позитивною мотивацією до моральних вчинків та невмінням адекватно виказати позицію через свої дії.

У культурі вчинку відбувається залучення до цінностей рідної культури, пошуки глибоких смислів моральної поведінки. В основі культури вчинку лежать яскраві зразки поведінки, традицій, історичні приклади, фрагменти національної культури. Виховання культури вчинку у студентської молоді здійснюється через систему виховної роботи ВНЗ, спрямованої на формування ціннісно-сміслових відношень до діяльності, які виражені у вчинковій діяльності; емоційно-вольовій регуляції соціальної та професійної взаємодії.

ПІДЛІТКОВИЙ ВІК - СЕНЗИТИВНИЙ ПЕРІОД ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ УСПІШНОЇ ЛЮДИНИ

Клименко С. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

В сучасних умовах розвитку суспільства особливу актуальність набуло таке багатогранне поняття як успіх. Кожна людина розуміє успіх по-різному. Необхідно розкрити для підростаючого покоління істинне значення успіху, яке полягає у духовному становленні особистості, розвитку її творчих здібностей, розумінні людиною цінності праці для досягнення життєвих цілей, самореалізації, що ведуть до успіху. Успішна людина володіє такою характеристикою як успішність, яка реалізується через наявність і актуалізацію певних якостей, найкращим періодом для розвитку цих якостей є підлітковий вік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Питання формування окремих якостей необхідних успішній людині відображені в дослідженнях такими педагогами як Д. Алфімов, О. Павелків, Н. Пасічник, О. Чуланова, В. Ягоднікова, С. Лукаш й ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Процес формування якостей успішної людини є тривалим процесом, який відбувається протягом всього життя, основи його закладаються в дитинстві, у підлітковому віці йде інтенсивне формування самооцінки, самоконтролю, прагнення до широких соціальних

відносин і визнання своїх достоїнств. А педагоги мають велике виховне поле для реалізації мети формування гідної, активної, успішної особистості. Але, на жаль, у практиці ці можливості майже не використовуються.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Тому метою нашої статті є аналіз підліткового віку як сензитивного періоду для формування якостей успішної людини у підростаючого покоління.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Підлітковий вік – 12-15 років характерний особливо сильними і різкими психофізіологічними змінами, тому урахування особливостей цього вікового періоду необхідне при формуванні якостей успішної людини.

І. Дубровіна зауважує, що підлітковому віку притаманні поглиблення інтересів, більш уважне вивчення себе як особистості, власних здібностей, потреба зайняти певне місце у суспільстві, потреба в більш тісному контактуванні з оточуючими, особливо однолітками. Дві останні потреби формують прагнення відповідати як рівню вимог суспільства й найближчого оточення, так і власним вимогам, що формуються під впливом самооцінки.

С. Холлу називає суперечливість основною рисою підліткового віку. Це може проявлятися таким чином, що “надмірна активність підлітків може призвести до виснаження, безумна веселість змінюється безвідрадною, егоїзм чергується з альтруїзмом, жива допитливість переходить у розумову байдужість”. Тому і сім’ї, і школі необхідно приділяти особливу увагу підліткам саме у таких мінливих ситуаціях, щоб нівелювати їх негативний вплив на розвиток особистості.

Центральним новоутворенням підліткового віку Л. Виготський виділяє самосвідомість, потреби і здатності пізнання себе як особистості, аналізу власних якостей і здібностей. Учений розглядає декілька переважаючих груп інтересів підлітків:

- інтерес до себе як особистості;
- установка підлітка на перспективу, на масштабні справи, які більш цікаві, ніж найближчі проблеми;
- необхідність подолання, вольові зусилля;
- прагнення до романтики, ризику, пригод, до нового і невідомого.

Д. Ельконін вважає, що підлітковий вік протікає під впливом тенденції до дорослості, що виражається у формуванні світогляду і системи взаємостосунків між людьми, також у потребі поваги і визнання оточуючими достоїнства підлітка, його певної самостійності, його здібностей і досягнень, що у свою чергу впливає на появу виду діяльності, спрямованої на самореалізацію.

Важливу роль у підлітковому віці має самооцінка – здатність оцінювати власні якості. В. Казанська відзначає, що самооцінка підлітків представляє структуру з декількох компонентів: зовнішні дані (привабливість, зріст, фігура, одяг), фізичні навички (спритність, сила, працездатність тощо), поведінка, прояв соціальних ролей і компетентність у навчанні. Найстабільнішою, адекватною і позитивною самооцінкою володіють ті підлітки, у яких міцні і позитивні зв’язки з родиною і близьким оточенням.

Психолог Д. Шеффер відзначає, що підлітки схильні приписувати свої успіхи або поразки двом внутрішнім причинам: здібностям або їх відсутності та наполегливій праці; і двом зовнішнім причинам: талану або його відсутності та складності поставленої задачі. Успіх, досягнутий завдяки внутрішнім причинам, оцінюється підлітками вище, ніж досягнення за рахунок зовнішніх причин, і дає можливість перенести відчуття успіху на іншу діяльність, посилюючи її результативність. Таким чином, у виховному процесі сім’ї і школи необхідно формувати у підлітків здатність розглядати і оцінювати свої досягнення саме за рахунок внутрішніх причин. В тих випадках, коли у підлітків переважає установка на безпорадність, її можна подолати, сформувавши у підлітків переконання приписувати свої невдачі недостатнім зусиллям, на протигагу переконанням про низький рівень своїх здіб-

ностей, що спричинить розвиток майстерності і готовність до самостійного рішення важких завдань.

І. Бех підкреслює, що підліткам притаманний процес розвитку волі, самостійності. Головною умовою формування і розвитку цієї якості особистості повинні стати такі обставини, в яких підлітки могли б проявляти активність, ініціативу і творчий підхід, а також нести відповідальність за свої дії.

Психолог Д. Фельдштейн вважає, що потенційно більшість підлітків ініціативна, активна, прагне творчості. Ігнорування педагогами особливостей підлітків, спроби стримувати їх активність суворими рамками призводять до вироблення у підлітків негативного ставлення до проявів активності.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Таким чином, при узагальненні думок вчених ми бачимо, що правильне використання педагогами могутнього потенціалу підліткового віку дасть можливість виховувати цілісних особистостей, спрямованих на самореалізацію та досягнення життєвого успіху.

СТРУКТУРА ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Форостюк І. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Основною ціллю педагогіки вищої школи завжди була підготовка спеціалістів для роботи в різних сферах суспільства. Тому робота з майбутніми кадрами велась з опорою на досвід і технології попереднього періоду. Сьогодні кількість інформації, якою має оперувати людина, швидко зростає. Такі темпи розвитку потребують підготовки спеціалістів, що мають як достатню кваліфікацію, так і вміння швидко оволодівати новими знаннями. Тому пошук перспективних шляхів розвитку творчого потенціалу студентської молоді як необхідної умови професійної та особистісної реалізації є одним із найважливіших завдань вищої школи на сучасному етапі розвитку суспільства. Ефективне вирішення цього завдання в освітньому процесі гарантує підготовку справжнього професіонала у якого, в той же час, сформовані якості людини високої культури. Такі спеціалісти здатні приймати нестандартні творчі рішення в складних, непередбачуваних ситуаціях, що часто виникають в різних сферах людської діяльності.

Питаннями формування творчої особистості студентів присвячені роботи В. Андрєєва, Ю. Кулюткина, Т. Малікова, О. Матюшкіна, В. Мілковського та інших. Підвищення творчих здібностей шляхом використання алгоритмів для вирішення винахідницьких завдань розглядається в роботах Г. Альтшуллера, М. Меєрович, Н. Хоменко, Л. Шрагіної.

Період юності, частиною якого є студентський вік – це період остаточного формування особистості молодої людини. Ми приділяємо особливу увагу розгляду структурних компонентів, оскільки цей вік є сенситивним для розвитку основних соціогенних потенцій людини як особистості – формуються світоглядні якості, йде розвиток професійних здібностей, що повинні перетворитися на самостійну професійну творчість майбутнього спеціаліста. Однак, на нашу думку, внутрішня структура творчого потенціалу особистості та динаміка його розвитку залишаються недостатньо вивченими.

Визначення структури творчого потенціалу студентської молоді залишається одним з важливих завдань педагогіки творчості та психології. Тільки в залежності від структури можливо окреслити напрямки роботи, спрямованої на його розвиток та проаналізувати результати проведеної роботи. Нашою метою є проведення аналізу структури творчого потенціалу, яка подається в роботах з педагогіки та психології; виділення і обґрунтування

основних, найважливіших, на нашу думку, компонентів структури творчого потенціалу студентської молоді та виявлення оптимальних засобів його тестування.

Спираючись на визначення і структури поняття «Творчий потенціал», які пропонують В. Андреев, В. Алфімов, Т. Браже, Д. Богоявленська, О. Клепиков, Н. Посталюк, Г. Алдер, В. Ріндак, М. Каган, О. Лук, М. Мартинович, М. Артемов, ми виводимо це поняття, як *інтегративну цілісність соціальних та природних сил людини, результатом якої є потреба у творчій реалізації*.

Результати цього аналізу також дали можливість виділити структуру творчого потенціалу студентської молоді. До неї увійшли: **дивергентність** мислення (уміння бачити альтернативні рішення, використовувати різноманітні підходи до вирішення однієї проблеми, оригінальність мислення, незалежність суджень), **уява, асоціативні здібності, ціннісні орієнтації** (можливість творчої діяльності в списку термінальних цінностей), наявність **мотивації** до діяльності, яка передбачає творчий підхід, **інтуїція і працездатність**.

Для розрахунку даних, які ми отримали при проведенні психологічного тестування по кожній складовій, ми використовували кваліметорічеській метод факторного аналізу. Рівень творчого потенціалу є інтегралом (сумою) добутків вагомості та значущості кожного компонента. У результаті кожен студент отримав кількісну оцінку, яка визначила рівень розвитку його творчого потенціалу.

У результаті ми змогли виділити чотири рівня розвитку творчого потенціалу особистості, які були названі наступним чином: Початковий (Початківець), Низький (Ремісник), Середній (Майстер), Високий (Майстер-творець). Кожному рівню відповідає певний сумарний кількісний показник значень всіх компонентів.

Таким чином, ми бачимо, що використаний в дослідженні метод факторного аналізу дозволяє наочно побачити рівні розвитку творчого потенціалу особистості з урахуванням всіх компонентів його структури. Під час роботи, спрямованої на подальший розвиток особистості, її творче зростання, можна використовувати різноманітні засоби. У нашому дослідженні в якості даного засобу виступило українське народне мистецтво, а саме декоративно-ужиткове. Проте, розвитку даної якості у молоді студентського та шкільного віку необхідно приділяти постійну увагу, використовуючи різноманітні засоби та підходи. Тому, необхідність подальшої розробки теми очевидна.

ВИХОВАННЯ ІНТЕЛІГЕНТНОЇ ЛЮДИНИ ЯК ФУНКЦІЯ УНІВЕРСИТЕТУ

Фунтікова Н. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Університети в європейському культурному просторі з часів свого виникнення були центрами освіти, культури, науки. Проблема завдань і функцій університетів у сучасному суспільстві є особливо актуальною в контексті входження України до Європейського простору вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Роль вищої школи в житті й прогресивному розвитку суспільства, завдання університетів як культурних, науково-дослідних, освітніх центрів розглядаються в різноманітних дослідженнях у галузі педагогіки вищої школи. У працях Л.Белової, В.Кременя,

Є.Зеленова, І.Зязюна, Л.Титаренка, Г.Шевченко визначаються функції вищої школи, аналізуються різні аспекти діяльності університетів. Останнім часом достатньо актуальними є проблеми виховання особистості у вищій школі, але переважають дослідження, присвячені окремим аспектам виховної роботи, вихованню окремих якостей студентської молоді.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

На жаль, проблема відновлення інтелігенції в нашому суспільстві, виховання інтелігенції як суспільного прошарку, виховання інтелігентної людини, формування рис інтелігентної людини у студентів університетів майже не розглядається у вітчизняних науково-педагогічних дослідженнях.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Тому метою нашої доповіді є аналіз проблеми виховання інтелігентності у студентів як функції університету.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Ураховуючи роль інтелігенції в суспільному розвитку, забезпеченні культурної стабільності суспільства, суспільні очікування щодо відновлення й виховання інтелігенції не можуть не бути пов'язані з системою вищої освіти, насамперед, з університетами, які, зважаючи на принципи Великої Хартії університетів (1988 рік), мають бути осередками культури, науки й освіти, хранителями традицій європейського гуманізму. В сучасному суспільстві університети не можуть виконувати тільки функції, що визначилися в технократичній освітній парадигмі. Перехід вищої школи до гуманістичної парадигми передбачає й розширення її функцій, а також зміну їх ієрархії.

Очевидно, що функція виховання інтелектуальної еліти суспільства, інтелігенції з активною громадянською позицією, прагненням до самореалізації покладається на університети як найпрогресивнішу складову системи вищої освіти. Вирішення проблеми виховання інтелігентної людини у вищій школі спирається, перш за все, на визначення сутності понять «інтелігенція», «інтелігент», «інтелігентність».

Інтелігентність в сучасній науці розглядається як сукупність особистісних якостей людини, які свідчать про високий рівень розвитку її інтелекту, освіченості й поведінки; як налаштованість людини на прилучення до багатств світової культури, на пріоритет загальнолюдських цінностей у всіх сферах діяльності суспільства, на реалізацію найвищих ідеалів у своїй діяльності; як орієнтація у вчинках на веління совісті й почуття справедливості, здатність до співчуття, порядності, тактовності, принциповості і толерантності.

Саме таку людину ставили собі за мету виховувати українські університети з часів виникнення перших університетів на території, що входила до складу Росії: Харківського і Київського.

Харківський університет, заснований 1805 року, у короткий час став осередком культури, науки, центром спілкування найвидатніших суспільних, наукових діячів, письменників, публіцистів. Історія становлення цього університету є прикладом громадянського подвижництва, високої інтелігентності, громадянської відповідальності. О.Потебня, Д.Багалій, П.Гулак-Артемівський, І.Срезневський, А.Метлинський самовіддано працювали над розвитком української науки, утвердженням самостійності й гідності української мови, поширенням оригінальних творів української літератури, започаткуванням періодичних видань, встановленням творчих зв'язків і об'єднанням зусиль творчої інтелігенції різних регіонів України, закладаючи тим самим традиції не тільки університетської професури, але і взагалі університетської спільноти, діяльності й поведінки людини з університетською освітою.

Високі традиції, які закладалися в спільній діяльності викладачів і студентів Харківського університету продовжувалися й розвивалися у відкритому в 1835 році Київському університеті. До університету були запрошені провідні професори з Харкова, Москви,

європейських університетів, які разом з ректором, видатним вченим М.Максимовичем, з перших років існування університету заклали традиції наукового спілкування, самовідданої наукової праці, пильної уваги до розвитку української культури.

Закладені цими університетами традиції виховання особистості продовжувалися, збагачуючись іншими університетами в наступні періоди української історії. Незмінною залишалася у всі часи орієнтація на високу духовність, інтелігентність випускника університету, його небайдужість до своєї держави, свого народу.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Таким чином, виховання інтелігентної людини, на нашу думку, є однією з базових функцій університету як осередку культури, освіти й наукових досліджень. Тому достатньо актуальним є визначення можливостей університетського культурно-освітнього простору щодо виховання інтелігентності у студентській молоді, вихідних принципів університетської освіти, які дозволять виховати в сучасному університеті не просто кваліфікованого фахівця, але інтелігентну людину з високим рівнем професійної культури, здатну здійснювати свою професійну діяльність виходячи з гуманістичних цінностей і ідеалів.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ДУХОВНОГО РАЗВИТИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Харченко И. В., Петренко Ю. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

На пути духовного развития студенческой молодежи, как и молодежи в целом стоит ряд проблем, которые уже который год не терпят отлагательств.

В последнее время эта проблема обострилась, культурный уровень потерял свои позиции. Сравнивая наше нестабильное во всех смыслах время с советским, и настоящую культуру с той, которая уже вошла в историю, нельзя не согласиться с тем, что тема действительно актуальна.

Последние десятилетия очень быстрыми темпами среди молодежи получили широкое признание алкоголизм, наркомания и криминал. По данным статистики Всемирной Организации Здравоохранения Украина занимает первое место в мире по употреблению алкоголя среди детей и молодежи. Так же Украина ежегодно теряет около 46 000 своих граждан, гибель которых обусловлена алкоголем [1].

По данным маркетинговых исследований международной компании Nielson Украина стала абсолютным лидером в списке самых быстрорастущих рынков по объемам продаж алкогольной продукции. В то время как в 2007 году глобальный алкогольный рынок вырос на 6%, показатель роста отечественного рынка составил 43% [2].

К глубокому сожалению лишь у незначительной части молодежи духовные ценности сформированы в семье. Другим же остается довольствоваться средствами массовой информации, телевиденье, пресса, интернет и др. Где активно процветает пропаганда насилия, заниженных стандартов поведения, насаждаемых в погоне за легкой наживой неразборчивым бизнесом. Следствием этого наблюдается «быстрое взросление», ранние браки, увеличение неблагополучных семей.

В свою очередь для многих образование не является приоритетом. Получив диплом высшей школы нет гарантии в стабильности и востребованности. По данным центра социальных и маркетинговых исследований "СОЦИС", на конец 2009 года молодежь составила треть от всех безработных, это более 355 000 человек. [3]

Отсюда же вытекает проблема эмиграции молодых специалистов в другие страны, 75 % украинской молодежи хотят поехать и поедут за границу работать. В основном студенты из Украины едут в Россию, США, Канаду, Польшу, Венгрию и Великобританию.

Также большинство молодежи попросту не знает ни о госпрограммах, ни о госкредитах, ни о других законах. Некоторыми льготами пользуются лишь в основном лидеры молодежных организаций, которые на виду у госструктур. Остальным приходится рассчитывать на собственные силы и поддержку родителей. С другой стороны, высокий уровень родительских доходов дает некоторым возможность беззаботно прожигать жизнь. Другие же в поисках такой же легкой жизни становятся на криминальный путь. Третьи, несмотря ни на что, занимают активную позицию, прежде всего участвуя в организациях по интересам.

Стоит отметить, что в последнее время очень активно работают с молодежью различные религиозные конфессии и секты, перетягивая их на свою сторону. Часть молодежи идет туда, не найдя своего места в жизни.

Только в 2001 г. по сведениям Государственного комитета Украины по делам религии. В Украине было зарегистрировано 103 христианских церквей и религиозных организаций.

Таким образом, перед нами стоит задача помочь молодежи переосмыслить свои духовные ценности, и уверенно шагать по жизни. Для этого следует увеличить пропаганду различных кружков по интересам, спортивных секций, и других организаций досуга молодежи. Постараться сделать их престижными и привлекательными для студентов. Ведь основная проблема духовной отстраненности молодежи в том, что о существовании этих кружков почти никто не знает.

Как можно чаще устраивать молодежные культурно массовые мероприятия, объявлять о них не только в стенах университета, а также на местных радиостанциях.

Также дать возможность участвовать всем желающим в их организации и проведении. Создавать новые и активно спонсировать уже существующие организации.

Государство должно создавать специальные стажировки для студентов на государственных предприятиях и тем самым развивать у молодежи дух патриотизма. Давать возможность молодым и креативным применить свои идеи там, где в них нуждаются, и почувствовать себя нужным в нашей стране.

Подводя черту, следует помнить, что развитие молодежи в целом зависит от каждого из нас. И только причастность общества, а так же его понимание и лояльность поможет добиться видимых результатов.

Література

1. «Демоскоп» № 405 (406), 2010.
2. «Здоров'я і довголіття» №24 (949), 2008.
3. «CREDO NEW» № 151 (4595) , 2010.

ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНЬОГО ПРОФЕСІОНАЛА

Чеботарьова І. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими завданнями

Проблема розвитку людського в людині турбує філософів, педагогів, істориків уже багато століть і буде турбувати доки існує людство, бо людина у професії без “серця”, без душі – це машина, яка не розуміє ближнього та може зруйнувати все прекрасне, що її оточує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми

У вітчизняній професійній педагогіці багато вчених займаються проблемою формування особистісних якостей під час професійної підготовки. Це такі вчені як О. Деркач, Е. Зеєр, С. Климов, Н. Кузьміна, А. Маркова, Г. Тализіна та ін.

Виділення невирішених її частин

Залишається недостатньо дослідженим аспект аналізу філософсько-педагогічної думки стосовно формування духовно-моральних якостей у майбутнього професіонала.

Формування цілей статті

Мета статті полягає в тому, щоб висвітлити філософсько-педагогічну думку щодо формування духовно-моральних якостей у майбутнього професіонала.

Викладання основного матеріалу дослідження

Звернемося до думок великих людей різних часів. Ще давній китайський філософ Конфуцій вважав, що моральність складає головну основу поведінки людини, і тому оцінював людей насамперед з моральної точки зору. На його думку, усі люди за своєю природою близькі між собою, але їм притаманні різні звички. Одні стають добрими й моральними, а інші – дурними й злими. Людину вищої чесноти Конфуцій називав “шляхетною людиною” і протиставляв їй “негідну людину”, позбавлену цієї якості.

А давньогрецький філософ Демокрит вважав, що добрі речі людина виробляє працюючи, а погані робляться самі. На думку філософа, моральне виховання людини пов’язано з її трудовим вихованням. Завдяки праці міцніє така чеснота, як сором. Демокрит пише про вдосконалення душі людини: “Людям треба більшого значення приділяти належному стану душі, ніж тіла. Бо досконала душа виправляє дурні сторони тіла, тілесна ж сила без розуму ні в чому не може вдосконалити душу”.

Авіценна – філософ, лікар, поет у “Книзі зцілення” приділяє велику увагу моральному вихованню й підготовці до трудової діяльності. Перш ніж керувати іншою людиною, потрібно, на думку Авіценни, навчитися керувати собою та вміти виявляти свої недоліки й боротися з негативними рисами. Кожна людина повинна виховати в собі якості, відповідні чотирьом основним чеснотам: стриманість, сміливість, мудрість, справедливість. Моральне здоров’я можна закріпити як фізичне здоров’я – треба лише привчати себе до відповідної поведінки.

В ученні видатного філософа Г. Сковороди ми знаходимо вислови про те, що кожна людина має право на щастя, яке вона прагне знайти в процесі своєї діяльності. Джерелом веселості душі, на думку Г. Сковороди, є споріднена праця, без якої людина нудьгує: “Мерзенні здаються сусіди, несмачні забави, осоружні розмови, неприємні покоївські стіни, немилі всі домашні; ніч нудна, а день прикрий...”. Мислитель пов’язує працю з високими духовними ідеалами, а щастя з такими відповідними почуттями як вдячність, любов, дружба. Людині, з погляду Г. Сковороди, слід прагнути лише до того, що є необхідним. Це закон природи. Якщо людина має зле серце, виявляє ненажерливість, прагне до збагачення – це суперечить законам природи, у якій панує закон міри й доцільності.

А. Печчеї – італійський суспільний діяч вважав, що наполеглива праця, продуктивна діяльність і науково-технічний прогрес, які привели людство до розквіту цивілізації, можуть його й згубити. Мислитель пропонує звернутися цивілізації до виховання людських якостей. Завдяки людськості можна приборкати технічну революцію, яка в багатьох випадках губить цивілізацію. Учений указує: “У критичну годину людської історії першим і найголовнішим боргом усього світового співтовариства на всіх рівнях – охоплюючи окремі країни, їх співтовариства, компанії і, нарешті, родину – є поліпшення всіма доступними шляхами й способами особистісних якостей усіх його членів”.

Відомий вітчизняний суспільний діяч Г. Кониський XVIII ст. розмірковує про таку важливу якість, як справедливість, яка потрібна людині в її трудовому та повсякденному житті. Мислитель визначає дві складові справедливості: робити добро й відхилитися від зла. У свою чергу справедливість містить у собі десять чеснот: релігія, благочестя, шанобливість, покірність, правдивість, відплата, вдячність, щедрість, привітність і приязнь.

I. Кант – німецький філософ XVIII ст. у трактаті “Про педагогіку” вихованню молоді надає великого значення та вважає, що в належному “вихованні прихована велика таємниця вдосконалення людини”. Мислитель пропонує розвивати в людині природні здібності, серед яких є здібність до добра. У випадку, коли людина схильна до зла, треба значну увагу приділити її моральному вихованню, з тим щоб людина була придатна до різного виду діяльності й мала таку подобу думки, яка зробить її життєві цілі виключно добрими.

А. Макаренко в очолюваній ним колонії для неповнолітніх злочинців намагався, щоб з вихованцями працювали не тільки грамотні педагоги, а й люди з душею. Він придивлявся до кожного члена педагогічного колективу й давав поради молоді з формування педагогічної майстерності. А. Макаренко наполягав, що необхідно навчитися читати по людському обличчю та дізнаватися про душевні прагнення вихованця. У листі А. Макаренка до редакції газети “Харківський пролетар”, учений засуджує “горе-педагогів”, що працюють по колоніях країни без жарини, любові та поваги до дітей. З точки зору педагога, через таку некомпетентну роботу з колоній виходять злочинці, люди з антигромадською поведінкою.

Висновки. Перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Узагальнюючи думки видатних учених, можна сказати, що людина, яка не має “серця”, не може вважатися професіоналом. Тому освіту сьогодні вже не можна звести тільки до системи отримання знань – це ще й могутня, багатофакторна система з професійно-особистісного розвитку майбутнього фахівця, майбутнього громадянина, яка забезпечує умови для максимально повної реалізації всього комплексу функцій зрілої людини – громадянських, професійних, соціально-трудових. Важливо допомогти молодому поколінню осмислити не тільки науковий, але і моральний, культурний, духовний досвід, накопичений людством.

БАТЬКІВСЬКА РОДИНА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ НА ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ОСНОВАХ

Чеботарьова О. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими завданнями

Важливим фактором, який має значний вплив на формування уявлень про майбутню сім'ю, щастя та шлюб, який відіграє важливу роль у формуванні духовно-моральних якостей сім'янина, є власно сама родина, у якій народжується, зростає та виховується дитина.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми

Проблемою підготовки молоді до виконання важливої ролі сім'янина, батька та матері займалися багато науковців: А. Макаренко, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, П. Щербань, С. Ковальов, І. Гребенніков, В. Король, В. Постовий і багато інших вчених. Усі вони відмічають важливість батьківської родини у справі сімейного виховання.

Виділення невирішених її частин

Залишається недостатньо дослідженим аспект врахування впливу батьківської родини на процес сучасної підготовки молоді до сімейного життя на духовно-моральних основах.

Формування цілей статті

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати сутність батьківської родини як фактору, що впливає на процес підготовки молоді до сімейного життя на духовно-моральних основах.

Викладання основного матеріалу дослідження

Сучасний вчений Б. Юлдибаєв стверджує: “Сім’я є джерелом моральності, прояву любові (подружньої, батьківської, дитячої), яка складає її гуманістичну основу. Сім’я віддзеркалює те, що коїться у суспільстві та вирішальним чином впливає на формування духовно-моральних цінностей та пріоритетів її членів”. На думку дослідника, у сім’ї мають закладатись позитивні якості майбутньої особистості та формуватись правильні уявлення про оточуючий світ. Він зазначає, що на формування уявлень молодого покоління про культуру сімейних стосунків впливає багато факторів: батьківський дім, навколишнє середовище, ЗМІ, різні види мистецтва тощо. Однак, перераховані фактори іноді негативно впливають на уявлення підростаючого покоління щодо культури сімейних стосунків, поняття шлюбу та сім’ї, стосунки між статями. Для попередження цього, треба щоб правильні моральні норми, знання та переконання первісно закладались саме у родині. Дослідник Б. Юлдибаєв стверджує, що процес підготовки молоді до шлюбу дуже важкий і має включати в себе закладення та розвиток в індивіді соціальних норм, моральності, зразків поведінки, світогляду, естетичних та моральних ідеалів, залучення до духовних основ культури сімейних стосунків, навичок ведення домашнього господарства. Окрім цього, значне місце має посідати підготовка до “професійного батьківства”. “Формування потреби у сім’ї, у продовженні людського роду в свідомості молоді у період підготовки до дорослого життя складає найбільш значущу частину в культурі сімейних стосунків”, – зауважує дослідник.

Дослідник Є. Зрітнева стверджує, що через негативний вплив багатьох факторів, серед яких значну роль відіграють ЗМІ, стає неможливим сформувати правильне та ціннісне ставлення до сім’ї, шлюбу, людини протилежної статі та добрих почуттів. На її думку, виховання майбутнього сім’янина – це процес, у якому тісно переплітаються питання моралі, етики, педагогіки, права та медицини. Саме тому, для реалізації підготовки молоді до сімейного життя потрібен плідний та творчий союз вчителя, лікаря, психолога та батьків.

На думку дослідника Т. Кравченко, сім’я є першим природним соціальним середовищем для дитини, але оскільки сучасна сім’я зазнала багато змін через негативні трансформації у різних сферах українського суспільства, то це серйозно деформувало і процес її розвитку. Дослідник стверджує, що соціальний розвиток дитини значною мірою залежить від її стосунків із батьками. Особливості взаємодії батьків та дітей поступово закріплюються в їхній власній поведінці, стаючи моделлю стосунків з іншими людьми. Те ж саме трапляється й тоді, коли вже доросла дитина створює свою сім’ю. Може й не усвідомлюючи цього, але вона проектує образ відносин своїх батьків на власну нещодавно створену сім’ю, часто віддзеркалюючи поведінку та характер своєї матері, якщо це дівчинка, або батька, якщо це хлопець.

Отже, сім’я є дуже важливим фактором, який впливає на виховання майбутнього сім’янина. Якщо сім’я, у якій народжується дитина є щасливою та благополучною, у якій батьки кохають один одного та кохають дитину, плекають та поважають почуття рідних та близьких, то імовірність того, що майбутня сім’я дитини буде теж гарною – дуже велика. І навпаки, якщо дитина буде зростати у сім’ї, у якій батьки не поважають один одного та не прислуховуються до дитини, то з легкістю можна очікувати, що у майбутньому дитина у багатьох випадках буде використовувати образ сім’ї, у якій вона зростала. Авжеж, трапляються випадки, коли дитина з неблагополучної сім’ї створює свою щасливу родину, не

бажаючи повторити долю своїх батьків, але чи не краще було б батькам створити такий куточок щастя, добра та кохання, щоб їх дитина почувала себе у своїй власній родині комфортно та затишно?

С. Зрітнева пише, що у багатьох дослідженнях психологів та соціологів виявлено, що уявлення юнаків та дівчат про майбутнє сімейне життя формуються власне у батьківській родині – або як прагнення повторити, або як бажання щось змінити. На думку дослідниці, саме у сім'ї закладаються соціокультурні цінності, які так чи інакше будуть впливати на поведінку дитини як майбутнього сім'янина.

Великий педагог Я. Коменський пропонуючи ідею материнської школи, зауважував, що “чого б ми не хотіли навчити людину на її користь протягом усього життя, – все це повинне бути викладене їй у цій першій школі”. Цією першою школою має бути сім'я, яка вбираючи в себе все те гарне, що є в суспільстві та в культурі різних народів, зможе, відокремлюючи негативні риси, надати дитині виховання, яке зробить її Людиною, Сім'янином та Громадянином. Схожу думку має дослідник В. Федяєва, яка стверджує, що “...сім'я як соціальний інститут відповідальна за весь комплекс відтворення людини, вона є для дитини тією мікромоделлю суспільства, через яку засвоюється її духовна культура”.

У концепції “Сім'я та родинне виховання” стверджується, що одним з завдань родинного виховання є забезпечення духовної єдності поколінь, збереження родинних традицій, шанування сім'ї як найвищої цінності у житті людини.

Висновки. Перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Таким чином, батьківська родина є потужним фактором, що впливає на процес підготовки молоді до сімейного життя на духовно-моральних основах, що так необхідно для створення власної духовно здорової сім'ї. Тому, перспективою нашого дослідження буде побудова організаційно-педагогічних умов з формування майбутнього сім'янина на духовно-моральних основах.

ТРАДИЦІЇ СТАВЛЕННЯ ДО СІМ'Ї У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Червонецька С. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Велика Британія є країною міцних традицій в різних галузях людського буття, в тому числі і родинного. Причому родинний аспект для пересічного британця є основоположним, таким, що забезпечує комфортність існування, наповнює його певним змістом, збуджує почуття відповідальності за прийняті рішення та за наслідки власної діяльності. Сім'я, за визначенням англійського фахівця у галузі родинної педагогіки С.Гудмана, становить сенс буття британця, оскільки саме в сім'ї формується національний характер, закладаються підвалини етнічної ідентифікації, плекаються специфічні риси соціальної та індивідуальної поведінки.

Для британців сім'я є уособленням стабільності, комфортності, надійності, впевненості у сьогоднішньому й майбутньому. Тому британці намагаються проводити вільний час у лоні сім'ї, не заважаючи один одному. Головне, що всі разом, відчують присутність кожного члена родини, створюють особливу ауру власного дому. Сімейний дім для британця – це і фортеця, де він отримує захист і поповнює фізичні й душевні сили, і предмет його гордості, сенс життя. Тому британці приділяють багато уваги оздобленню своєї оселі, присадибної ділянки, виявляючи неабияку фантазію і оригінальність в оформленні їхнього зовнішнього вигляду. Сімейне життя і родинні цінності ототожнюються британцями з доб-

робутом і стабільністю в країні, тому здорова сім'я, побудована на високих моральних і духовних традиціях, усвідомлюється як її надійна основа. Таке ставлення до сім'ї обумовлюється відповідальністю за вибір подружжя, оскільки шлюб має забезпечити особисті та громадянські потреби британця.

У Великій Британії переважає нуклеарна сім'я, котра складається із чоловіка, жінки та їхніх дітей. Разом з тим у тій чи іншій формі зберігаються і традиції розширеної сім'ї, які завжди характеризували британську родину і збереглися до сьогодні. Родинні стосунки зберігаються і підтримуються з родичами, особливо близькими: батьками, братами, сестрами, дядьком, тіткою та ін. Найчастіше спілкування між ними відбувається під час загальнонаціональних свят, наприклад, „Різдво”, або знаменних для родини подій: ювілеї, кар'єрний успіх, одруження тощо. Шлюб вважається найбільшою подією в житті родини, оскільки на ньому, за народним переконанням, спочиває благодать Божа. Оскільки більшість британців є релігійними людьми, котрі щиро сповідують християнське віровчення і дотримуються Святого Письма у повсякденному житті, то освячений Богом шлюб сприймається за дар Божий, а відповідно і за благословення для всієї родини. Таким чином, шлюбна церемонія освящає шлях до родинного єднання, участь в якій є богоугодною справою.

Для британського світогляду, побудованого на християнських цінностях, ці положення Святого Письма залишаються незаперечними й сьогодні, хоча лібералізація поглядів на подружнє життя знаходить відбиток і в шлюбних стосунках британців. За прогнозами даних, опублікованих у газеті „Дейлі Експрес” під назвою „Скажімо шлюбу до побачення”, у наступні 20 років кількість незареєстрованих сімей зросте на 12%. Відповідно, підсумовується в статті, у прийдешньому десятилітті зросте кількість дітей, народжених поза шлюбом. Обстеження, зроблені британськими дослідниками Д.Тейлором та А.МакДональдом, з питань ставлення до шлюбу свідчать, що майже третина дорослого населення Великої Британії не налаштована на створення власної сім'ї. Злободенною для країни є й проблема розлучень, внаслідок якої зростає відсоток дітей, що виховуються в неповних сім'ях. Проте, незважаючи на негативні тенденції, що намітилися у матримоніальній сфері у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття, ставлення до шлюбу, зміцнення сімейних стосунків, виконання батьківських обов'язків, зобов'язання щодо власної родини залишаються у Великій Британії на високому рівні.

ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Шабанова Л. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

В умовах модернізації освіти особливої значущості набуває проблема підвищення якості не лише професійної підготовки, але й соціального виховання курсантів вищих навчальних закладів МВС України. Сучасна професійна освіта повинна забезпечувати суб'єкту позицію осіб, що навчаються, вільний розвиток їх особистості, реалізацію курсантом своїх здібностей, можливостей та інтересів, визначення власної траєкторії розвитку, участь в організації навчально-виховного процесу. Саме тому набуває актуальності питання соціально-педагогічного забезпечення процесу самореалізації курсантів в освітньому просторі ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор

Аналіз педагогічної, психологічної літератури, літератури з проблем соціального виховання свідчить про те, що на сьогоднішній день до питання соціально-педагогічного забезпечення виховного процесу склалося декілька підходів, які знайшли своє відображення, зокрема, в працях Л.І. Новікової, А.В. Афанасова, А.В. Волохова, Г.А. Гущина, Т.Є. Коровкіної, А.І. Тімоніна.

Так в рамках концепції А.І. Тімоніна соціально-педагогічне забезпечення розглянуто як управління функціонуванням і розвитком системної сукупності ресурсів, що залучаються для здійснення виховного процесу. При цьому автор виділяє чотири групи ресурсів: особистісні, інституційні, субкультурні і ресурси соціального середовища.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Варто розглянути складові зазначених вище груп ресурсів з урахуванням специфіки навчання у ВНЗ системи МВС відповідно до змісту соціально-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу в них.

Формування цілей статті (постановка завдання)

Дана стаття присвячена визначенню на основі аналізу результатів, отриманих іншими науковцями, та власного досвіду складових змісту соціально-педагогічного забезпечення процесу самореалізації курсантів ВНЗ МВС.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Змістовно соціально-педагогічне забезпечення процесу, що нами досліджується, складається з наступних груп ресурсів.

До групи особистісних ресурсів, які є системоутворюючими, віднесені: наявний досвід самореалізації в навчальному закладі; мотиваційно-ціннісне відношення до професії правоохоронця і бажання здобувати освіту у ВНЗ МВС; соціальний рольовий репертуар; рівень розвитку комунікативних умінь; сформованість світогляду майбутнього співробітника ОВС; здібність до організації спільної діяльності; активна життєва позиція; толерантність у поєднанні з патріотизмом і честю працівника ОВС; володіння конструктивними стратегіями поведінки в конфлікті.

До інституційних ресурсів, на думку А.І. Тімоніна, відносяться зміст і технології певного рівня освіти, структура закладу освіти і організація навчально-виховного процесу в ньому, наявність педагогів, функціональні обов'язки яких передбачають безпосереднє здійснення навчального процесу. У запропонованій роботі до інституційних ресурсів віднесені: відносна автономність існування ВНЗ у соціумі; наявність спеціально організованих структур, що необхідні для життєдіяльності і особистісного розвитку курсантів; регламентованість життєдіяльності курсантів; широкі можливості кадрового, матеріального, функціонального і змістовного забезпечення навчального процесу; суворо ієрархізована система управління і адміністрування; орієнтованість навчального процесу на виховання патріотизму, національної самосвідомості, стійких морально-етичних якостей особистості.

До групи субкультурних ресурсів відноситься специфічний набір ціннісних орієнтацій, норм поведінки, взаємодії і взаємовідносин їх носіїв, а також статусну структуру; набір джерел інформації, яким віддається перевага; певні захоплення, інтереси і форми проведення вільного часу; фольклор, специфічні знаки і символи, властиві певному середовищу. У нашому випадку субкультурні ресурси наступні: структурованість курсантських підрозділів і взаємовідносин в них; розмежованість формальної і неформальної системи взаємовідносин; перевага безпосереднього спілкування як основного джерела інформації.

Соціально-педагогічне забезпечення передбачає використання в навчально-виховному процесі не лише особистісних та інституційних ресурсів, але й ресурсів середо-

вища. Соціальне середовище розглядається як суспільні, матеріальні і духовні умови його існування та діяльності, що оточують людину. У нашому дослідженні ресурси соціального середовища специфічні, а саме: епізодична включеність курсантів у взаємодію з різними елементами зовнішнього соціального середовища; взаємодія з середовищем як представників консолідованої соціальної організації, що має задану мету і спрямованість дій; наявність об'єктів, які певним чином включені в соціальну структуру міста (музеї, бібліотеки, спортивні комплекси та ін.).

Як свідчать проведені дослідження в процесі соціально-педагогічного забезпечення самореалізації курсантів ВНЗ МВС України ці групи ресурсів актуалізуються і діють одночасно, є взаємозумовлюючими та взаємодоповнюючими один одного на всіх етапах навчально-виховного процесу, що створює оптимальні умови для формування особистості майбутнього правоохоронця.

КОНЦЕПТ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ

Шабінський М. Є.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

«Громадянами не народжуються, ними становляться» Спіноза (1677)

Громадянське виховання привертає до себе поглиблену увагу суспільства особливо протягом останніх десятиліть. Цей феномен пояснюється декількома причинами, головними із яких залишаються:

- криза школи, проявом якої стало нагнітання у її стінах атмосфери насильства та безкультур'я.

- криза суспільства, що проявилася у посиленні расизму, релігійної нетерпимості, занепаді традиційних соціальних зв'язків, зникненні природного для людини прагнення до спілкування та трудність жити разом.

- криза громадських та політичних інституцій, коли родина, церква, політичні партії та громадські організації знаходяться у стані перманентної кризи і не спроможні більше слугувати людям безперечними суспільними орієнтирами.

Школа, при цьому, має всі ознаки закладу порівняно стабільного, тож саме вона може відігравати вирішальну роль у формуванні громадянських якостей учнів.

Розглядаючи сутність поняття «громадянське виховання», всесвітньо відомий авторитет з проблеми, керівник профільної лабораторії Національного інституту педагогічних студій Франсуа Одіж'є ([François Audigier](#)) виділяє три її рівні:

1. **Громадянськість особистісна** : представлена правами, пов'язаними із особистістю (свобода слова, рівність перед законом...)

2. **Громадянськість політична** : громадянин є членом громади, який має право законодавчої ініціативи, можливість встановлювати та корегувати правила громадського життя, права кожного та способи розв'язання конфліктів (право голосу, бути обраним та приймати участь у роботі органів самоврядування місцевого, державного та наддержавного європейського (для країн ЄС) рівнів.

3. **Громадянськість соціальна** : кожен громадянин має економічні і соціальні права (право на освіту серед інших), а також користується соціальними гарантіями.

Але громадянин має також і обов'язки: служити у військових силах, платити податки із прибутку, ходити до школи, нести солідарні витрати (фонди соціального страхування, пенсійний податок...) Таким чином, громадянськість передбачає наявність прав і

обов'язків, гарантованих політичною владою. Останнім часом концепція громадянськості диверсифікується: розвиток полікультурного середовища заставило говорити про нове поняття мультикультурної громадянськості, яка передбачає, серед іншого, признання культурних прав меншин. А у рамках розбудови єдиної Європи все частіше згадується поняття громадянськості європейської (Маастріхська Угода 1992 р.)

Громадянське виховання

Дефініція ЮНЕСКО : Громадянське виховання являє собою комплекс дій та заходів, що мають на меті краще підготувати дітей та дорослих до активної участі у демократичному житті в суспільстві за умов дотримання відповідних обов'язків та використання своїх прав.

Витяг із службового листа від 12 листопада 2004 р. щодо громадянського виховання:

«Громадянське виховання є нерозривною частиною завдань школи, воно складається із знань та цінностей, а також практик та поведінки (...) Воно також є дією, направленою на соціалізацію, вивчення правил життя у суспільстві, знань про навколишнє середовище (...). **Громадянське виховання, таким чином, не обмежується знаннями, але передбачає також і практику** яка повинна навчити учнів жити і діяти разом через конкретні дії, які дозволяють їм будувати простір громадянськості.»

Вважається, що школа повинна передавати знання, навички та цінності.

1. Передача знань:

Традиційно йдеться про поняття, пов'язані із функціонуванням державних інститутів, знання прав та обов'язків громадянина... але сучасні вимоги інтегрують більш загального підходу, володіння концептами демократії, громадянськості, свободи.

2. Передача навичок:

Оволодіння правилами поведінки: індивідуум має поводитися згідно із правилами колективного життя, поважати свій учбовий заклад, його майно, товаришів і вчителів...

Виховання поваги до демократії та ввічливості: розвивати громадянські навички, впроваджувати в життя принципи демократії в класі та школі. Учні повинні досвіду демократії в школі, щоб бути краще підготовленими до ролі громадянина в дорослому демократичному суспільстві.

3. Передача цінностей

Дуже важлива для зміцнення національної єдності, дозволяє жити разом; в першу чергу такі цінності пов'язані із правами людини, повагою по відношенню до інших, бережним відношенням до громадського майна, чужою власністю, відповідальністю, солідарністю, терпимістю...

Навіть більше, Ф. Одіж'є три типа компетенції, пов'язані із громадянським вихованням:

Компетенції когнітивні – об'єднуються в чотири групи:

- компетенції юридичного та політичного характеру;
- знання сучасного світу;
- компетенції процедурного типу: в першу чергу спроможність аргументовано відстоювати свою думку та здібність приймати помірковане рішення
- знання принципів та цінностей прав людини і демократичної громадянськості.

Компетенції етичні – пов'язані із вибором цінностей: сприйняття різноманіття, рівності та справедливості.

Компетенції соціальні – можливість мирного співіснування із іншими, спроможність розв'язувати конфлікти згідно із принципами демократичного права, вміння брати участь у демократичних дебатах...

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У ФРАНЦІЇ. ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ

Шабінський М. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Значення для успішного функціонування системи освіти висококваліфікованого вчительського корпусу та форми і методи його підготовки вивчаються такими відомими французькими науковцями як Мішель Тоззі, Франсуа Одіж'є, Жорж Рош, Філіп Мерйє, Патрік Баранже Пьер Перрену та Патрік Перрьє.

Підготовка кваліфікованих педагогічних кадрів стала одним із пріоритетів державної політики лише в роки Великої французької революції 1789-1799 рр. Брак педагогів, викликаний усуненням від викладання представників кліру та терором проти всякого іншодумства, якобінський уряд намагався компенсувати підготовкою нових, вірних революційним ідеалам кадрів, для яких в 1794 р. відкриваються Вища педагогічна школа в Парижі та педагогічний інститут для чоловіків в Страсбурзі.

28 червня 1833 р. виходить закон Ф. Гізо, яким визначається обов'язкове створення початкової школи в кожній комуні, вищої початкової школи в кожному місті з населенням більш ніж 6000 мешканців, та педагогічного інституту в кожному департаменті.

Процес проникнення та закріплення республіканських цінностей в школі відрізнявся складністю та поступовістю. Він зустрічався з завзятим опором з боку реакційної частини заможної буржуазії, стурбованої швидким поширенням в масах революційних і соціалістичних ідей. Яскравим прикладом такої реакції є Закон стосовно освіти А. де Фаллу, яким підсилювалася роль церкви, закривалися вищі початкові школи та обмежувалася діяльність педагогічних інститутів.

Подальша доля вищих педагогічних навчальних закладів нерозривно пов'язана із змінами в суспільстві. Їх роль у справі формування відданих режиму вчительських кадрів ніколи не піддавалася сумніву, тож кількість навчальних місць невпинно зростала, а зміст та методи викладання залежали від вимог державних урядників відповідного історичного періоду.

10 липня 1989 р. побачив світ закон з Орієнтації освіти (закон Л. Жоспена), яким визначається пріоритетним охоплення школою дворічних дітлахів з соціально неблагополучних родин; відбувається перехід до освітніх циклів; шкільний навчальний рік поділяється на 36 тижнів та 5 періодів; кількість навчального навантаження на тиждень зменшується на годину та дорівнює 26 годин. Між іншим, Законом створюються Університетські інститути підготовки вчителів (УПВ).

В 1990-1991 роках УПВ заміняє та об'єднує в своїх стінах:

- педагогічні училища, що готували вчителів початкової школи,
- регіональні педагогічні центри, які займалися підготовкою викладачів колегів та ліцеїв,
- державні педагогічні професійні училища, що готували викладачів професійних ліцеїв.

Таким чином, перед УПВ стояло головне завдання наблизити одна до одної всі ці різні гілки підготовки педагогічних кадрів для обов'язкової, початкової та середньої школи.

Тридцять один УПН, тобто один на академію, мав статут адміністративного державного закладу, керувався директором, якого призначав Міністр вищої освіти, та знаходився під управлінням Ради з ректором Академії на чолі. Залежність Університетських інститутів підготовки вчителів від Університетів, до яких вони були приписані була чисто формальною.

Але вже з 2006 по 2008 роки, на вимогу Закону з орієнтації та програми побудови школи майбутнього (закон Ф.Фіюна) УППВ остаточно інтегровано в Університети. Таким чином вони гублять свій статус незалежного закладу і діють за статутом структурного підрозділу Університету поруч із Університетським технічним інститутом.

В 2010 р. реформа підготовки педагогічних кадрів пішла ще далі. Відтепер викладацькі кадри готують і суто університетські факультети, а на роботу в школу беруть випускників вищих навчальних закладів із ступенем магістра.

Ці заходи уряду визвали масову критику і супротив як викладачів Університетських інститутів підготовки вчителів, ректорів Університетів та інших фахівців системи освіти. Особливу критику викликає рішення приймати на роботу в початкову і середню школу дипломованих магістрів, які не отримали спеціальну фахову підготовку та не пройшли педагогічне стажування. Такі «спеціалісти» будуть переступати поріг класу протягом п'яти років, поки не отримають диплом випускники, що навчалися за новими, фаховими програмами підготовки викладачів.

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА В ЭСТЕТОТЕРАПИИ ПРИ РАБОТЕ С КОМПЬЮТЕРНОЙ ЗАВИСИМОСТЬЮ

Шайкина Е. А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы, ее связь с важными заданиями. В проведенных нами исследованиях было установлено, что причина формирования киберзависимости кроется не в компьютерной деятельности пользователя, а в его личностных особенностях. Суть нашего теоретического подхода при работе с киберзависимым клиентом сводится к следующему - с изменением (коррекцией) проблемных качеств личности, поменяется и отношение к виртуальному миру.

Ряд традиционных психотерапевтических методов был адаптирован нами к работе по преодолению компьютерной зависимости. Библиотерапия – один из таких методов.

Анализ последних исследований и публикаций по проблеме. По мнению В.Н. Мясищева библиотерапия представляет собой синтез психолого-педагогического и литературного подхода к проблеме личности. Этот метод является частью эстетотерапии, развитием которой посвящены работы О.Н. Кузнецова.

Эстетизации личности как составляющей духовной целостности развития человека посвящены работы известных украинских ученых Г.П. Шевченко, Н. Миропольской, И. Беха. Эстетика помогает сохранить духовную целостность личности, сформировать особое мировоззрение и систему ценностей человека.

Выделение не решенных ее частей. При работе с киберзависимыми клиентами мы апробируем метод библиотерапии для формирования и развития личностных качеств, препятствующих формированию компьютерной зависимости.

Формулировка целей. Цель статьи – описание и теоретическое обоснование метода библиотерапии при работе с киберзависимым клиентом.

Изложение основного материала исследования.

В настоящее время выделяют три направления разработки данного метода.

1. *Библиоведческое направление.* Сторонники этого направления воспринимают книги как фактор, отвлекающий клиента от проблем, помогающий пережить внутренний дискомфорт. Руководство чтением клиента они не осуществляют. Существенным недостатком такой позиции является то, что при самостоятельном выборе клиент не всегда смо-

жет соотнести художественный текст с собственными проблемами личности. К тому же на данном этапе от него требуется хорошее знание мировой классической литературы.

2. *Психологическое направление.* Странники этого направления рассматривают данный метод как компонент психотерапии и не принимают во внимание эстетических функций литературного произведения. Они вычлняют психологические моменты текста и совершенно не работают над его художественным содержанием.

3. *Психолнгвистическое направление.* С нашей точки зрения это наиболее перспективное направление. Его странники считают библиотерапию равноправной частью психотерапевтического и воспитательного воздействия на клиента.

При подборе литературы для работы с конкретным человеком мы руководствуемся следующими принципами:

1. *Доступность изложения.*
2. *Герой произведения должен быть интересен клиенту.*
3. *Сходство ситуации в художественном произведении с ситуацией, в которой находится герой.*

Учет последнего принципа особенно важен, т.к. играет ведущую роль при решении внутриличностного конфликта.

В ходе библиотерапии клиента обязательно ведет читательский дневник. Цели дневниковых записей:

- отслеживание процесса субъективной интерпретации художественных произведений;
- проведение параллельного анализа литературного произведения с самоанализом клиента (таким способом мы предлагаем клиенту обратиться к изучению своего внутреннего мира);
- использование литературного дневника в диагностических целях для объективной оценки процесса протекания и эффективности библиотерапии.

Библиотерапия может проводиться в индивидуальной и групповой форме.

При индивидуальной работе с клиентом мы предлагаем ему план чтения с последующим разбором прочитанного и анализом литературного дневника.

Групповая библиотерапия дает возможность обсудить проблему, проговорить и прочувствовать ее. Наиболее приемлемый количественный состав группы 5 – 7 человек. При формировании групп следует учитывать степень начитанности, интересы и уровень развития членов группы. Небольшие произведения, как правило, читаются во время группового занятия. В ходе обсуждения прочитанного клиенты включаются в дискуссии, в которых проговариваются проблемы, формируется умение слушать другого, учитывать иную точку зрения. В постоянных группах просматривается структура межличностных отношений, определяется подход клиентов к чтению художественной литературы.

Мы предложили описание метода библиотерапии как способа эстетизации киберзависимой личности.

Как показывает опыт, при использовании библиотерапии у малочитающих клиентов появляется интерес к чтению. Хотелось бы отметить и тот факт, что человек с высоким уровнем эстетического развития редко попадает в группу риска по киберзависимости.

ЗВ'ЯЗОК ПРОЦЕСУ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ САКРАЛЬНОГО

Шелото В. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Процес виховання особистості включає як незмінний компонент естетичне виховання. Проблема естетичного виховання стоїть на стику різних наук, зокрема естетики, педагогіки та психології. У виховному процесі, отже, повинні бути встановлені ті пріоритети, завдяки яким мистецтво сприяє вихованню саме позитивних якостей особи. Таке мистецтво, пов'язане з християнською традицією, вкорінене в бутті українського народу. Це мистецтво намагається відповісти на сокровенні питання людського буття: про сенс життя, смерть, щастя. Проблема взаємин мистецтва і сфери сакрального є комплексною проблемою, яка включає мистецтвознавчі, естетичні і релігійнознавчі аспекти. Сакральне додає мистецтву онтологічну основу і, в той же час, воно найяскравіше, безпосередньо виявляється через мистецтво. Тому мистецтво розглядається як одна з найважливіших сфер маніфестації сакрального. У цьому аспекті дана проблема отримала розкриття в працях видатних вчених ХХ століття, зокрема М. Еліаде, Р. Отто, Г. ван дер Леува; П. Сорокіна, М. Мосса, Т. Буркгарда та інш.

Одним з аргументів можливості розглядати сакральне як категорію естетики є безпосереднє відношення сакрального до мистецтва. Естетиці та мистецтвознавству слід відрізнити між собою елементи сакрального в мистецтві, релігійне мистецтво та сакральне мистецтво. До думки про розподіл мистецтва на сакральне та релігійне мистецтво приєднуються німецький учений Т. Буркгард, український дослідник І. Музичка та інш. Ми поділяємо цю думку саме тому, що вона дає ще одну можливість розглянути сакральне саме як естетичну категорію.

Відчуття сакрального пов'язане з винятковістю релігійного відчуття, яке за своїм характером й інтенсивністю відрізняється в представників різних релігій. Але, з іншого боку, сакральне, будучи нумінозним, сприймається за допомогою почуттів подібно до того, як і естетичне, передусім чуттєве, теж пов'язане з почуттями та настроєністю душі. Оскільки сутність сакрального полягає в нумінозності, то зустрічі з нумінозним здійснюються не тільки в релігійному, але й в естетичному відчутті. Це пов'язано з тим, що «присутність таємниці» містить і релігійне вчення і витвір мистецтва. Ця таємниця є тим об'єднувальним началом, завдяки якому сакральне виявляється в проявах релігійних почуттів і розгортається у своїй маніфестації в естетичному почутті, що виникає завдяки сприйняттю творів мистецтва.

Глибокий зв'язок між мистецтвом та релігією, зокрема в епоху середньовіччя, підкреслює також російсько-американський соціолог П. Сорокін: «Середньовічна драма і театр представлені релігійними службами, процесіями та містеріями» [1, 441]. У своїх роздумах про релігію, віру і культ французький критик Ф. Жем'є підкреслює подібність драматургії та театру до релігії: «Звичайно, ні Шекспір, ні Мольєр, не опрацьовували релігійних сюжетів. І все ж можна стверджувати, що їхні твори являють собою свого рода релігію... . Отже, вони релігійні у широкому сенсі слова. Адже саме слово «religion» означає у точному етимологічному сенсі «те, що об'єднує». Усі генії театру були вихователями, котрі вчили собі подібних і виголошували певні принципи громадянського символу віри... . Знамениті драматурги – Корнель, Расін, Бомарше – сприяли ствердженню цієї світської віри, необхідної для життя держав...» [2, 56].

Сакральне постає як духовне буття, у якому й полягає справжнє буття художнього твору [3, 169]. Ми згодні з думкою іспанського філософа Х. Ортеги-і-Гасета, згідно з якою лінія, звук, колір, світло, тобто все те, що може використовуватися в мистецтві, має трансцендентний характер [3, 166], а, отже, перебуває в безпосередньому зв'язку із сакральною сферою.

Щоб залучитися до сакрального, яке багато в чому визначає наше минуле й сьогодні, нам слід звернутися до видатних пам'ятників сакрального мистецтва. Ці пам'ятники мають високий виховний потенціал в плані залучення людини до духовних цінностей, формування всесторонньо розвиненої особистості, яка здібна до глибокого засвоєння культурної спадщини людства. Сприйняття творів сакрального мистецтва сприяє різним аспектам виховного процесу, не тільки естетичному, але й етичному та патріотичному вихованню. Цей процес стає можливим завдяки зверненню до глибоких традицій християнської педагогіки минулих століть, в якій мистецтву приділялося дуже важлива роль. Отже, сакральне мистецтво може зіграти значну роль в процесі формування естетичного ідеалу, в подоланні кризи цінностей, яка властива сучасному періоду історії.

Література

1. Сорокин П. Кризис нашего времени // Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. Пер. с англ. – М.: Политиздат, 1992. – С. 427- 504.
2. Жемье Ф. Театр. Беседы, собранные Полем Глезем / Ф. Жемье – М.: Искусство, 1958 – 250с.
3. Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Философия культуры / Хосе Ортега-и-Гассет. – М.: Искусство, 1991. – 588 с.

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ПЛАНЕТАРНОГО ВИХОВАННЯ

Зеленов Є. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Цінності є атрибутом внутрішнього світу особистості, вони є виразниками стабільності, абсолютності, незмінності. Цінності формуються в індивідуальному досвіді суб'єкта і відбивають не стільки динамічні аспекти його, скільки інваріантні аспекти соціального і загальнолюдського досвіду, що привласнюється індивідом. Таким чином, цінності виступають як мотивації поведінки індивіда в різноманітних сферах його життєдіяльності.

Аксіологічне бачення світу, аксіологічне мислення, на нашу думку, повинне бути притаманне будь-якій людині, але перш за все воно необхідне інтелектуальній еліті суспільства, адже від того, які саме цінності кладуться як пріоритетні в основу тієї чи іншої діяльності, які цінності пропагуються і затверджуються у громадській та індивідуальній свідомості залежить вектор розвитку не тільки поодинокі людини, але й народів, націй, всього людства. Тому більшість дослідників проблем вищої школи наголошують на важливості аксіологічного підходу до рішення проблем змісту навчання і виховання майбутньої інтелектуальної еліти суспільства.

У культурології існує положення про „ядро культури”, яке складає стабільна цілісність провідних ціннісних орієнтацій, її основоположний принцип, що виражається в основних формах економічної, політичної і соціальної організації, в науці, мистецтві, етиці, праві, релігії, менталітеті і способі життя. Саме ціннісне ядро забезпечує специфіку, неповторність кожної культури. Цінності визначають зсередини, з глибин індивідуального і соціального життя те, що ми називаємо культурою народу і суспільства, саме вони стають

ядром цієї культури. Культура зберігає єдність нації, держави і суспільства, оскільки вона визначається ступенем здійснення цінностей і реалізації ціннісних відносин у всіх сферах людської життєдіяльності, і тому культура кожного народу первинна по відношенню до її економіки, політики, права і моралі.

В нашому дослідженні аксіологічний підхід полягає в тому, що спрямовує науковий пошук на дослідження цінностей як смислоутворюючих основ планетарного виховання студентської молоді. Цінності при цьому розуміються як ідеальні зразки культурного, гідного життя людини і суспільства. Цінності планетарного виховання – це його культурні значення, суспільно схвалювані, що передаються з покоління в покоління, відображені в духовному образі людини.

На наш погляд, сучасна система цінностей повинна будуватися як система цінностей „планетарної солідарності” з урахуванням специфіки цінностей Західної цивілізації (повага до індивідуальних прав, свобод та ініціативи окремої людини, повага до її думок поглядів, уподобань) та цінностей і духовних надбань Сходу (естетичне ставлення до світу, повага до традицій тощо).

Аналіз показує, що аксіологічним ядром в різних державних документах про освіту і виховання є такі цінності, як:

- Батьківщина, нерозривно пов'язана з патріотизмом – любов'ю і пошаною до Вітчизни, гордістю за свою країну і свій народ, відповідальністю перед нинішніми і майбутніми поколіннями співвітчизників;
- Колектив, що виражається в поєднанні особистих інтересів з громадськими, у взаємній підтримці і допомозі, обов'язковості і відповідальності;
- Праця, що визначає ставлення людини до різних видів діяльності як до необхідного способу самореалізації і що виявляється в розумінні значущості праці, пошани до людей праці, дбайливому використуванні продуктів праці, старанності і ініціативи;
- Гуманізм як визнання людини вищою цінністю, що пов'язане з проявом доброти, чуйності, розуміння, милосердя;
- Природа, що містить могутній духовний і матеріальний потенціал, - умова, джерело і середовище життя людини; здоров'я як процес збереження і розвитку біопсихосоціальних функцій людини, що створює основи оптимальної працездатності і соціальної активності.

Основним вектором розвитку людства є гуманізм в найбільш широкому його розумінні.

Гуманізм як певна система ціннісних орієнтацій і установок, доведених до логічного кінця, набуває значення громадського ідеалу. Реалізація принципів гуманізму означає прояв в різних сферах громадського життя загальнолюдського начала. Загальнолюдське начало протистоїть груповому, класовому, націоналістичному і т.д. і виступає як певна система цінностей, яка має значення для всього людства.

Тому гуманізм можна визначити як систему ідей і цінностей, що затверджують універсальну значущість людського буття в цілому і людської особистості зокрема.

Вироблення нового планетарного гуманізму, який відстоював би права людини і боровся за людську свободу і гідність, а також указував би на обов'язок кожної людини перед людством як єдиним цілим на сьогодні є найбільш насущною задачею світової спільноти.

ЕСТЕТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ДУХОВНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Іванова О.І.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Духовність - найвищий вияв внутрішнього світу людини, здатність до самовдосконалення. Духовний світ кожної людини - індивідуальний. Його наповнення залежить тільки від нас.

Актуальність. Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Одним з основних завдань вищої освіти на сучасному етапі є *вдосконалення естетичного середовища вищого навчального закладу*. Акцентується увага на таких його складових, як емоційне забарвлення навчальної діяльності, особистість викладача, а також зовнішня сторона організації навчального процесу. Не випадково теоретичною її розробкою плідно займаються вчені Росії, Білорусії та України. Якщо виходити з тези, що сприймання та творення краси є результатом духовно-практичної діяльності людини, внаслідок якої вона стає «окультуреною», витонченою у виборі об'єктів і суб'єктів спілкування, то стає зрозумілим, що саме людина і є духовною реальністю, яка володіє суб'єктивним світом - світом свідомості і самосвідомості. *Естетичне середовище у складі освітнього середовища* в цьому розумінні є різноманітним, різнорівневим світом, який оточує людину, формує її уявлення про цей світ, її ставлення до людей, природи, всієї навколишньої дійсності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Проблемою організації процесу виховання духовності особистості засобами естетичного середовища, естетичного виховання займаються багато вчених - І.Бех, Л.Масол, Г.Шевченко, Н.Миропольська, Л.Аристова та ін., вони розглядають естетичне виховання як в широкому (соціальному) значенні, так й у вузькому (сугубо педагогічному). А.Богуш в освітньому просторі визначає художньо-естетичне середовище як художньо-естетичний стиль навчального закладу, педагогічний стиль викладацького колективу і колективу вихованців, педагогічна культура освітнього закладу, як змістовний аспект художньо-естетичного розвитку й морально-духовного виховання людини. Відсутність узагальнюючих педагогічних досліджень з проблеми впливу естетичного середовища на виховання особистості студентів у вищих навчальних закладах зумовили вибір теми доповіді.

Формулювання цілей доповіді, постановка завдання.

Мета доповіді – визначити сутність поняття «естетичне середовище вищого навчального закладу» та його роль в системі виховної роботи вищих навчальних закладів.

Відповідно до поставленої мети були визначені наступні ***завдання***:

1. Визначити сутність та особливості естетичного впливу на виховання духовності особистості в системі вищої освіти.
2. Визначити принципи та форми створення естетичного середовища в вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу доповіді.

Студентські роки є найсприятливішими для формування індивідуальної естетичної культури майбутнього фахівця, і наука в цій галузі протягом багатьох років прагнула визначити зміст, мету, завдання, методи роботи для формування творчого рівня естетичної культури студентської молоді.

Сформовані естетичні смаки, естетичний ідеал, розвинена здатність оцінювати прекрасне дають людині змогу зрозуміти суть прекрасного. Сприймаючи прекрасне, аналізуючи його, порівнюючи з відомим і баченим раніше, вона відповідно оцінює його. Од-

ночасно з розвитком естетичного сприймання, прищепленням естетичних смаків у процесі естетичного виховання в студентів формують естетичне ставлення до навколишньої дійсності, адже людина повинна не лише милуватися красою природи, пам'ятками культури, а й берегти і захищати їх .

Основою процесу виховання духовних якостей засобами естетичного середовища вищого навчального закладу є спільна діяльність педагогів і студентів, спрямована на розвиток у них здібностей до сприймання прекрасного, мистецьких цінностей і продуктивної діяльності. До загальних умов виховання духовних якостей студентів належать: відповідно організоване середовище, в якому вчиться і виховується студентство; використання в оформленні приміщення навчального закладу творів мистецтва (репродукцій картин, естампів, скульптур та ін.); залучення молоді до художньої діяльності; урахування інтересів, нахилів.

Засобами виховання духовних якостей засобами естетичного середовища ВНЗ є відібрані педагогом і спеціально організовані для виховання студентської молоді предмети і явища навколишньої дійсності. До них належать:

1. Естетика побуту. Покликана навчити людину відчувати і розуміти красу життя, виховати в неї прагнення створювати і берегти її. Художнє оформлення навчального закладу обумовлюється змістом виховної роботи, вимогами щодо охорони життя і зміцнення здоров'я людини, її художнього розвитку. Чистота і порядок є не лише гігієнічними, а й естетичними вимогами до інтер'єру навчального закладу. Важливо, щоб його оформлення було стильово витриманим.

2. Твори мистецтва. Їх використовують в оформленні побуту, під час навчання, самостійної діяльності. З цією метою підбирають твори живопису (портрети, натюрморти, пейзажі), графіки (естампи, гравюри, офорти, книжкові ілюстрації), малі форми скульптури (вироби з фаянсу, гіпсу, дерева), твори декоративно-ужиткового мистецтва (кераміка, художнє скло, народні декоративні вироби та ін). Різноманітні заходи обов'язково супроводжуються музикою .

3. Природа. Спостерігаючи за природою, людина вчиться бачити гармонійність, красу, багатство барв кожної пори року, відтворювати свої враження в усній розповіді, малюнках та ін. Усе це супроводжується розповідями педагога про те, що природа є наймогутнішим і найдосконалішим творцем прекрасного, у ній черпають натхнення живописці, композитори, письменники, використанням їхніх творів.

4. Спеціальне навчання. Формуванню уявлень про прекрасне, навичок художньо-творчої діяльності, розвитку естетичних оцінок, переживань і смаків сприяє спеціальне навчання. Для цього використовують різні види занять, художньо-дидактичні ігри, свята, ранки, екскурсії, прогулянки, перегляди кіно і телепередач, спектаклів тощо.

5. Самостійна художня діяльність студентів. Є важливим засобом естетичного виховання. У процесі художньої діяльності вони реалізують свої творчі задуми, задатки, які згодом можуть розвинути у здібності до художньої творчості.

6. Свята. З ними пов'язані яскраві естетичні переживання людини , прагнення випробувати себе у різних жанрах мистецтва. Підготовка до свята, участь у створенні його програми, умов проведення, очікування святкового дійства формують особливий передсвятковий колективний настрій. До участі у підготовці та святкуванні часто залучають студентів, що додає їм емоційної теплоти.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

В вихованні духовних якостей особистості студентів вищих навчальних закладів можуть бути використані різні джерела, що створюють естетичне середовище вищого навчального закладу: твори образотворчого мистецтва; музика; художня література, де головним виразником естетики є слово; театр, кіно, телебачення, естрада; природа; факти, події суспільного життя; оформлення побуту.

Духовно-естетичний розвиток особистості пов'язаний з формуванням усіх її граней. Для реалізації творчих здібностей необхідне правильно організоване виховання і навчання, яке враховує особливості віку, індивідуальність особистості.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ. ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УНІФІКАЦІЇ І СТАНДАРТИЗАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ НАВЧАННІ

Бутенко М. Л.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

У історії розвитку комп'ютерних технологій навряд чи знайдуться такі розробки, в яких були б такі численні інструментальні програмні засоби, як у сфері автоматизації навчання.

Мета дослідження – провести аналіз сучасних засобів уніфікації і стандартизації організації матеріалу для електронного навчання.

Постановка проблеми

На початку 2000-х років підхід до розробки, тиражування і обміну електронних навчальних ресурсів у вигляді цілісних електронних курсів себе вичерпав в силу, перш за все, інтелектуальному і економічному марнотратству. Перехід до нових концепцій почався в другій половині 90-х років. Удосконалення апаратної бази комп'ютерних технологій, формування типових форматів комп'ютерних даних, розвиток глобальних комп'ютерних мереж істотно стимулювали цей процес. Спочатку деякі розробники електронних курсів почали робити їх відкритими, доступними для змін і запозичень. Потім з'явилися радикальніші концептуальні ідеї.

Концепція SCORM

У широко відомій програмі Міністерства оборони США «Передове розподілене навчання» (Advanced Distributed Learning – ADL) розроблений ряд високорівневих вимог до змісту освітніх ресурсів [1]. До них відносяться:

- доступність (Accessibility);
- інтероперабельність (Interoperability);
- адаптивність (Adaptability);
- багатократне використання (Reusability);
- довговічність (Durability);
- підвищення ефективності і продуктивності навчання, зменшення часу і вартості.

Найважливішим результатом роботи ADL стало створення концепції, специфікацій і керівництва, об'єднаних назвою: «Посилальна модель спільно використовуваних об'єктів змісту навчального матеріалу» (The Sharable Content Object Reference Model – **SCORM**).

Одна з базових ідей SCORM – це складання електронних освітніх ресурсів з блоків навчального матеріалу, так званих спільно використовуваними об'єктами змісту (Sharable Content Objects – SCOs). Будь-який об'єкт може бути представлений у вигляді локального в

смісловому плані фрагмента тексту, графічної ілюстрації, комп'ютерної програми, відеокліпа, якого-небудь іншого типового елемента гіпермедіа або їх комбінації.

При складанні агрегації SCORM (паketу різних SCOs) необхідно підготувати спеціальний інформаційно-навігаційний файл, маніфест. Для створення маніфесту існують спеціальні редактори, зокрема вільно поширювані, наприклад Reload Editor [2]. Маніфест формується в XML і має три основні розділи: метадані про агрегацію, структуру агрегації – Organization в Reload Editor – (найменування і ідентифікатор пункту змісту агрегації), список ресурсів (файлів) курсу.

Зібрана агрегація розміщується в якій-небудь системі доставки змісту, що підтримує специфікації SCORM, причому така система може запускати і виконувати SCOs незалежно від того, хто їх створив. Система доставки змісту забезпечує просування усередині агрегації SCOs від одного об'єкту до іншого.

Специфікації IMS

Глобальний міжнародний освітній консорціум урядових організацій, навчальних закладів і промислових корпорацій IMS (Instructional Management Systems) ставить перед собою наступні основні завдання [3]:

- визначення технічних специфікацій для можливості взаємодії мереж (мультимедіа, Інтернет-освітніх курсів) і застосувань для дистанційної освіти;
- підтримка цих специфікацій у різних освітніх продуктах у всьому світу.

Question and Test Interoperability

QTI – Question and Test Interoperability [4] – один із стандартів IMS (і один з небагатьох, які використовуються самостійно, а не «сховавшись» в SCORM або AICC), що описує моделі даних і способи опису питань і тестів, а також відповідних результатів, отриманих після того, як користувач відповів на тест або питання.

Практична реалізація стандартів електронного навчання

Більшість сучасних систем управління навчанням підтримують SCORM (правда слід звернути увагу на версію). З безкоштовних систем з підтримкою SCORM, російської (української) мови можна виділити наступні:

1. MOODLE – Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment – www.moodle.org.
2. Claroline – www.claroline.net.
3. Dokeos – www.dokeos.com.
4. ATutor – www.atutor.ca.
5. ILIAS – www.ilias.de/ios/index-e.html#ilias.
6. SAKAI – <http://www.sakaiproject.org>.
7. OLAT – <http://www.olat.org>.

Детальний розгляд можливостей даних систем – тема окремого дослідження.

Хоча SCORM і має вбудовану систему тестування, вона малофункціональна і підходить більше для контрольних питань, але не для контролю знань (зокрема із-за вимог безпеки). Для контролю знань краще використовувати QTI. На сторінці Вікіпедії зібрана велика кількість посилань по QTI [5].

На кафедрі автоматизації і комп'ютерно-інтегрованих технологій Східноукраїнського національного університету ще в 2000-2001 роках було запроваджено комплекс програм контролю знань. Комплекс призначено для розробки тестів контролю знань, перевірки роботи тестів і розміщення тестів на Web-серверу для дистанційного доступу.

Оригінальний формат тестів у даному комплексі також, як і QTI, засновано на XML. Більш того, при формуванні логічної структури тесту є дуже багато схожих конструкцій. Тому в даний час ведуться роботи з перекладу тестової системи кафедри на формат QTI (звичайно ж із збереженням усієї створеної бази тестів). Це дозволить використовувати всі переваги QTI, зокрема по створенню тестів.

Висновки

1. Сучасні тенденції електронного навчання направлені у бік уніфікації і стандартизації цифрових матеріалів.
2. Стандарти організації навчального матеріалу, такі як SCORM і стандарти IMS, надають необхідний рівень функціональності.
3. Використання міжнародних стандартів при розробці системи дистанційного навчання кафедри і університету – складне, але реальне завдання.

Література

1. Advanced Distributed Learning (ADL), Sharable Content Object Reference Model (SCORM®) 2004 2nd Edition Overview, 2004. – www.adlnet.org.
2. Reload Editor – www.reload.ac.uk.
3. Instructional Management Systems – www.imsglobal.org.
4. Question and Test Interoperability – <http://www.imsglobal.org/question/index.html>.
5. QTI – <http://en.wikipedia.org/wiki/QTI>.

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ MOODLE У ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ

Велігура А. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) - європейська система дистанційного навчання (СДО), яка отримує все більш широке поширення в Україні.

Даний програмний продукт побудований відповідно до стандартів інформаційних навчальних систем.

Підсистема управління користувачами в Moodle розроблена з метою максимально можливої автоматизації роботи адміністратора. Підтримується ряд модулів аутентифікації, що дозволяють легко інтегрувати Moodle з існуючими системами, можлива безпечна аутентифікація через https. Серед основних модулів можна перерахувати e-mail, LDAP, IMAP, POP3, NNTP аутентифікації, аутентифікація на основі зовнішньої бази даних.

У системі Moodle забезпечується гнучке розділення прав доступу для різних користувачів. Користувачеві може бути призначена роль адміністратора, творця курсів або звичайного користувача. На рівні курсів - роль викладача (з можливістю редагування курсу або без) і роль учня. Реєстрація на курси може бути автоматизована з допомогою різних модулів і засобів реєстрації (Authorize.net, LDAP, PayPal, зовнішня БД, текстовий файл, мета-курси), може управлятися безпосередньо викладачами.

Модуль тестування в системі Moodle має цілий ряд переваг в порівнянні з можливостями аналогічних за призначенням програмних засобів, зокрема, для нас мала велике значення наявність у ній як можливості пакетного завантаження тестів (поряд з ручною), так і вивантаження тестових питань.

Враховуючи відкритість системи, в неї нескладно внести необхідні для більш ефективною її експлуатації доповнення та зміни. Так, кафедрою економічної кібернетики СНУ ім. В. Даля Лабораторіями до системи були додані додаткові модулі імпорту та експорту тестових завдань, статистичного аналізу результатів тестування з урахуванням окремих дидактичних одиниць кожного банку тестових завдань і визначення валідності тесту, що володіють розширеними функціональними можливостями.

Розглянемо практичні можливості використання MOODLE для проведення тестування знань студентів. Самі по собі переваги електронного мережевого тестування великі:

- Відсутність зайвої паперової роботи викладача,
- Полегшення його роботи з перевірки результатів,
- Єдність у тестуванні, його однорідність і об'єктивність,
- Відсутність необхідності в додатковому програмному забезпеченні.
- У MOODLE використовується 10 типів питань:
- Множинний вибір (закрита форма тестового завдання);
- Короткі відповіді (відкрита форма тестового завдання);
- Числовий (із заданим інтервалом гранично допустимої похибки відхилення від правильного значення);
- Вірно / Не вірно;
- На відповідність;
- Вкладені відповіді (тип, що дозволяє об'єднувати в одному тестовому завданні довільну кількість відповідей у закритій і відкритій формі);
- Випадкове питання на відповідність;
- Випадкове питання;
- Опис;
- Обчислюваний (системою генерується набір вихідних даних, для якої за заданою формулою обчислюється відповідь).

З перерахованих типів викладачами найбільш часто використовуються закрита і відкрита форми та завдання на відповідність.

Сама процедура тестування в системі Moodle відрізняється тим, що список питань тесту можна видавати повністю, з наданням студенту можливості повернення до попередніх питань і виправлення раніше введених відповідей. Передбачено навчальний режим тестування, коли за кожен повторний відповідь нараховується заданий викладачем штрафний бал. При використанні закритої форми з множинним вибором, різним відповідями можуть бути присвоєні різні ваги. Внаслідок цього, оцінка за питання в цілому може виявитися дробовою в діапазоні від 0 до 1. Це дозволяє істотно зменшити ймовірність отримання позитивної оцінки випадковим вибором варіантів відповіді. У разі необхідності викладач може регламентувати час і кількість спроб, відведені студенту на проходження тесту.

Особливості етапу обробки результатів тестів:

По-перше, шкала оцінки задається при створенні тесту і може бути будь-який, в тому числі, 5-бальною та 100-бальною. Крім того виводиться результат у відсотках правильних відповідей.

По-друге, в MOODLE існує механізм напівавтоматичного перерахунку результатів при коригуванні викладачем тестових завдань після проходження тесту студентами.

По-третє, після завершення тесту студенту можуть бути відразу показані правильні відповіді, що, зокрема, дозволяє використовувати систему форумів для апеляції результатів тесту та виявлення помилок в базі питань.

По-четверте - наявність у системі MOODLE розвинених засобів статистичного аналізу результатів тестування і, що дуже важливо, складності окремих тестових питань для тестованих. Зокрема, обчислюються наступні параметри:

- Відсоток правильних відповідей з конкретного питання, за величиною якого можна судити про складність цього питання для тестованих. Статистичне стандартне відхилення отриманих балів від середнього значення в групі тестованих.

- Дискримінаційний індекс служить індикатором здатності конкретного питання розділяти «сильних» і «слабких» студентів. Значення цього параметра лежать в діапазоні між -1 і 1. Його негативне значення служить приводом для відбракування такого питання,

оскільки означає, що на дане питання тесту слабкі студенти відповідають краще, ніж сильні.

- Дискримінаційний коефіцієнт - інша міра, що дозволяє оцінити якість питання. Він являє собою коефіцієнт кореляції між балами, отриманими тестуємим з конкретного питання і його оцінкою за проходження всього тесту. Негативне значення цього коефіцієнта також свідчить про некоректність аналізованого питання з точки зору правильності оцінки знань.

На основі цих даних можна аналізувати якість тестових питань з точки зору їх ефективності для оцінки знань. Такого роду аналіз результатів тестування істотно розширює можливості щодо поліпшення якості контрольно-вимірювальних матеріалів.

Було відзначено, що функціональність модуля контролю знань Moodle отримала високі оцінки викладачів. Досвід впровадження комп'ютерних методів контролю знань дозволив встановити, що рівень кваліфікації більшості викладачів не дозволяє їм самостійно здійснювати введення тестових завдань в СДН. У зв'язку з цим, для проведення автоматизованого контролю знань потрібна допомога технічного персоналу, функції якого полягали у створенні облікових записів студентів і викладачів, у редагуванні тестових завдань та їх введення в систему.

За час експлуатації система стійко функціонувала на платформі Intel Celeron 2,2 ГГц з 1 ГБ ОЗУ під управлінням операційної системи Linux UBUNTU при одночасній активній роботі тридцяти клієнтів.

Таким чином, проведена практична апробація модульної об'єктно-орієнтованої системи навчання MOODLE та аналіз її можливостей дозволяють зробити однозначний висновок, що в даний час за сукупністю показників вона є однією з найдоступніших і перспективних систем дистанційного навчання, і ідеально підходить для тестування студентів.

СОТРУДНИЧЕСТВО КАФЕДРЫ АВТОМАТИЗАЦИИ И КОМПЬЮТЕРНО-ИНТЕГРИРОВАННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ С СВ «АЛЬТЕРА»

Верховодов А. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Кафедра «Автоматизации и компьютерных технологий» Восточноукраинского национального университета имени Владимира Даля тесно сотрудничает с ведущими производителями и поставщиками средств автоматизации, прекрасно понимая, что выпускники технических специальностей университета должны не только знать, а еще и уметь.

Поэтому оснащению учебных лабораторий современным оборудованием кафедра уделяет особое внимание. Такое сотрудничество, очевидно, взаимовыгодно: для вузов — это возможность проводить обучение на самой современной технике, а для фирм-производителей — реализация самой выгодной рекламной компании, так как мировой опыт показывает, что реклама через высшие учебные заведения — самая эффективная. Уже много лет наша кафедра активно сотрудничает с компанией «СВ Альтера», которая осуществляет для украинских предприятий комплексную поставку технических средств автоматизации и программных продуктов производства ведущих компаний мира. Полученное кафедрой оборудование используется в учебном процессе для студентов направления «Автоматизация и компьютерно-интегрированные технологии» по специальностям и специализациям:

- «Автоматизированное управление технологическими процессами»;

- «Компьютерно — интегрированные технологические процессы и производства»;

В 2007г. с целью повышения качества подготовки специалистов согласно программе "Университет", взаимному содействию в достижении технических и учебных целей, стороны договорились предоставлять друг другу информационную и техническую помощь в виде рекламной и технической информации, демонстрационных наборов оборудования и программного обеспечения, осуществлять обмен информацией, принимать участие в совместных практических разработках.

В результате компанией «СВ Альтера» предоставлен нашей кафедре программируемый логический контроллер серии VIPA 100. Кафедрой разработан комплекс лабораторных работ по дисциплинам «Технические средства автоматизации», «Проектирование технических средств систем управления», «Системы логико-командного управления».

После предоставления документации об использовании контроллера серии VIPA 100, «СВ Альтера» предоставила модуль аналоговый 3 AI+Pt100+2 AO (234-1BD60), объединительную плату на 3 модуля (290-0AA20) и текстовый дисплей TD 03 фирмы Vipa (VIPA 603-1TD00). В результате был разработан стенд и 2 лабораторные работы по курсу «Технические средства автоматизации».

В 2009 г. «СВ Альтера» предоставила кафедре самый современный программируемый контроллер VIPA 313-5BF03 с CPU 313SC, использующий технологию Speed 7, энкодер ENC-1-1-T-24 и бесплатно 5 лицензионных пакетов WinPLC7 (VIPA) для программирования контроллеров серии System 100V, System 200V, System 300V.

Кафедрой разработаны две новые лабораторные работы с использованием VIPA 313-5BF03 и энкодера ENC-1-1-T-24.

Программное обеспечение успешно установлено на 5 рабочих станциях, используется при проведении лабораторных работ и выполнении курсового проекта по курсу «Системы логико-командного управления», а также при выполнении магистерских работ и дипломных проектов.

Таким образом наш выпускник вооружен не только знанием, но и умением, так как целью нашей работы является подготовка инженеров, которые должны уметь работать со всеми современными средствами промышленной автоматизации.

ASSESSING WEB RESOURCES: GUIDELINES FOR TEACHERS OF ENGLISH FOR TOURISM

Vitrenko I. P.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

It is widely admitted that the Internet can be a very useful tool for teaching foreign languages for special purposes. In fact, the Internet is a particularly useful resource for teaching English for Tourism. The tourism industry is extensively featured on the Internet and therefore teachers of English can easily find websites relevant to most syllabus contents. However, some criteria is needed for selecting websites as materials for English class.

A teachers of English for Tourism we should look for field-specific contents with linguistic knowledge we want our students to become proficient in. This means that we have to update the materials according to what is currently happening in the tourist industry. The last decade has shown the growth of the Internet not only as a source of information and entertainment but most importantly as a powerful tool of advertising and selling their products. In fact, today the whole spheres of the tourism industry is presented on the Internet: catering, hospitality and transportation, tour operators and retailers, local tourist agencies and international organizations.

For teachers of English Internet has become a source of genuine, updated materials to be exploited in the classroom. Actually it is easy to find websites relevant to the most of the field-specific contents. However, one should be very selective in using web resources since it is known that 'anything goes' on the 'wild wild web', and what initially seems like a very useful tool can eventually become a misleading path.

What do we mean by "reliable" website? Professionals in the tourism field would probably argue that website reliability involves technical reliability and content reliability. Teachers of English approach demands a more profound analysis. Let us not forget that corporate websites are not originally intended for language teaching purposes. Thus, in addition to the criteria which are felt to be important by the various discourse communities in the tourism trades, teachers of English for special purposes should take into account the websites linguistic features and their ability to be used as a classroom materials within a task-based learning framework.

The aim of the article is to present some criteria for website selection and exploitation. The first point to be taken into account is authority, i.e. who is behind the website and who edits it. If the site belongs to a well-known company or a specialized magazine, we will be more likely to be on the right path to accessing materials with a high level of technical and content reliability. This is why we consider authority the key criterion and the starting point for website selection. Then come language features: we study the message as a text (both written or oral, since a website may include audio and video files) and focus on the main linguistic features that we feel should be drawn to teacher's attention. To be more precise we should take into consideration:

- If the website is originally in English. If so, what variety of English is used?
- If the website has been translated into English, is the translation good enough to be used for language teaching purposes?
- If the used of English grammar and spelling is correct?
- If the language is formal or informal? Does the website uses jargon?
- The vocabulary (technical, semi-technical).

Finally, Netiquette . We have no doubt that the future careers of today's Tourism students will involve using the Internet as a professional means of communication and no student will be successful without a sound knowledge of netiquette.

Although a lot of research has already been carried out in the field of website evaluation, we felt that further research was needed if non-educational website related to the tourism trades were to be used in the English for Tourism classroom. We have tried to develop criteria which will help to successfully select and exploit this type of sites. We have considered authority the key criterion that guarantees technical and content reliability, and have highlighted the need to analyze the website linguistic features and their adequacy for teaching purposes.

АВТОМАТИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ НА БАЗЕ ИНТЕГРАЦИОННОЙ ПЛАТФОРМЫ

Жариков Э. В., Гукова Е. И.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Во многих учебных заведениях (УЗ), в том числе ВУЗах поэтапно внедряются подсистемы автоматизации основных функций управления, однако эти подсистемы, как правило, узкоспециализированные. Их интеграция усложняется по причине использования

неподходящих средств разработки, архитектурных ошибок, разрозненных баз данных и замкнутости на небольшой группе бизнес-процессов.

В настоящее время распространились два альтернативных подхода к автоматизации процессов УЗ. Первый предполагает жесткую унификацию бизнес-процессов и создание однотипных продуктов (оболочек и программных модулей). Более перспективным является второй подход, который направлен на создание ядра системы и платформы, которая позволит интегрировать, адаптировать, территориально распределять и масштабировать разнородные приложения с целью оптимизации бизнес-процессов и, в случае необходимости, их постепенной унификации.

Представленные на рынке в настоящее время информационные системы (ИС) для автоматизации процессов УЗ, которые можно отнести к категории ERP-систем, преимущественно используют первый подход, т. е. рассматривают бизнес-процессы как строго регламентированные и состоящие из стандартных этапов. В таких ИС, как правило, наиболее развиты финансовые и кадровые модули, бизнес-процессы в которых ограничены и определяются действующим законодательством.

Сторонники этого подхода полагают, что бизнес-процессы УЗ должны быть строго регламентированы как последовательность заданных этапов с тем, чтобы его можно было адаптировать с помощью классификаторов и настроек к конкретным условиям внедрения и эксплуатации. Однако в условиях активной модернизации сферы образования, вхождения Украины в Болонский процесс, внедрения кредитно-модульной системы, изменения социально-экономической и организационно-правовой ситуации, растущего влияния рынка на программы подготовки специалистов жестко регламентировать бизнес-процессы УЗ становится все труднее.

Учитывая вышесказанное, сформулируем требования к автоматизированной системе управления УЗ, важнейшими из которых являются интеграция и ориентированность на открытые форматы данных (XML), распределенность, масштабируемость и качество. Отметим, в частности, что система автоматизации управления УЗ должна обладать следующими ключевыми возможностями:

- иметь средства адаптации функций и бизнес-процессов для конкретного УЗ с учетом его специфики, а также средства разработки и сопровождения самостоятельных решений;

- обеспечивать взаимодействие различных функциональных модулей, в том числе тех, которые будут разработаны позже;

- строиться на открытых стандартах с целью интеграции с другими прикладными системами и базами данных;

- модели бизнес-процессов должны строиться на базе международного стандарта качества ISO 9000.

В этом случае объект автоматизации выделяется в вертикальном рынке системы образования и представляет собой интегрированную модель УЗ, которая включает в себя описание существующих бизнес-процессов, информационных и материальных объектов, компонентов ИТ-инфраструктуры. При этом начальным этапом является разработка модели, которая служит основой для автоматизированной генерации хранилища данных и ядра системы. Эта модель позволяет также сформулировать требования к интеграции модулей (планирования учебного процесса, создания расписаний, финансового управления, анализа результатов и т. д.), как ранее эксплуатировавшихся в УЗ, так и новых.

Благодаря открытой архитектуре, повторному использованию модулей, ориентированности на вертикальный рынок системы образования в распоряжении руководства УЗ будут актуальные данные, позволяющие анализировать и прогнозировать варианты развития событий, принимать верные решения по стратегическим и тактическим вопросам управления УЗ.

Однако на пути внедрения автоматизированной системы управления УЗ зачастую возникают организационные и финансовые препятствия, которые заключаются в отсутствии средств на приобретение техники и программного обеспечения, высокие расходы ТСО, необходимость привлечения дорогостоящих интеграторов и консультантов, нежелание сотрудников соблюдать требования к ведению документации и низкая компьютерная грамотность. В этих условиях представляет интерес аренда серверной инфраструктуры с возможностью разработки отдельных модулей автоматизированной системы, масштабирования и сопровождения.

Литература

1. Иванников А.Д., Куракин Д.В. Информатизация образования: итоги и перспективы развития // Проблемы информатизации высшей школы. - Бюллетень 1-2. - 1998.

ПОБУДОВА ІМІТАЦІЙНОЇ АБСТРАКТНОЇ МОДЕЛІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЛЬНИЦІ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Дорошко В. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Імітаційне моделювання є потужним інструментом аналізу, прогнозування та управління складними технічними, економічними та іншими системами. Цей метод отримав широке розповсюдження разом із масовим впровадженням комп'ютерної техніки. Тому курс імітаційного моделювання вивчається студентами багатьох спеціальностей, що відносяться до напрямку комп'ютерних наук.

За останні часи з'явилося чимало засобів раціоналізації та автоматизації процесу створення імітаційних моделей. Це системний підхід, об'єктно-орієнтоване проектування (ООП), графічна мова UML, системи автоматизованого програмування, такі як Rational Rose.

Іще одним підходом до спрощення імітаційних моделей є абстрагування, про яке буде йти мова у цій роботі. В абстрактних моделях доводиться йти на різні спрощення для типізації процесів. Імітацій процесів реальних систем в моделях може представляти деякі абстрактні дії з абстрактними об'єктами. Вони зберігають властивості реальних процесів за певними показниками (з урахуванням ієрархічних структур), але дозволяють типізувати властивості моделей для широкого кола фізичних систем та суттєво спростити процес формування моделей.

При аналізі різних структур удалося встановити, що різні схеми технологічних маршрутів обробки виробів можна представити як послідовно пов'язані об'єкти. Якщо об'єкти за маршрутом повторюються (наявні зворотні зв'язки), то їх подають як нові об'єкти, із збереженням ідентифікації. Часові операції в таких об'єктах виконуються з урахуванням попередньо визначеної послідовності (за технологічним маршрутом), без часових накладок одне на одного. За наявності паралельних зв'язків між об'єктами їх можна перетворити в еквівалентні послідовні зв'язки. Усі об'єкти в моделях виконують аналогічні операції. Запуск до обробки виробів (надходження та видачу) доцільно виконувати партиями у послідовності, визначеній календарним планом.

При впровадженні даного підходу у роботі студентів комп'ютерних спеціальностей доцільно також використовувати і методи автоматизованого аналізу та проектування систем (UML, Rational Rose та ін.). На рис. 1 показано роль деталі у моделі.

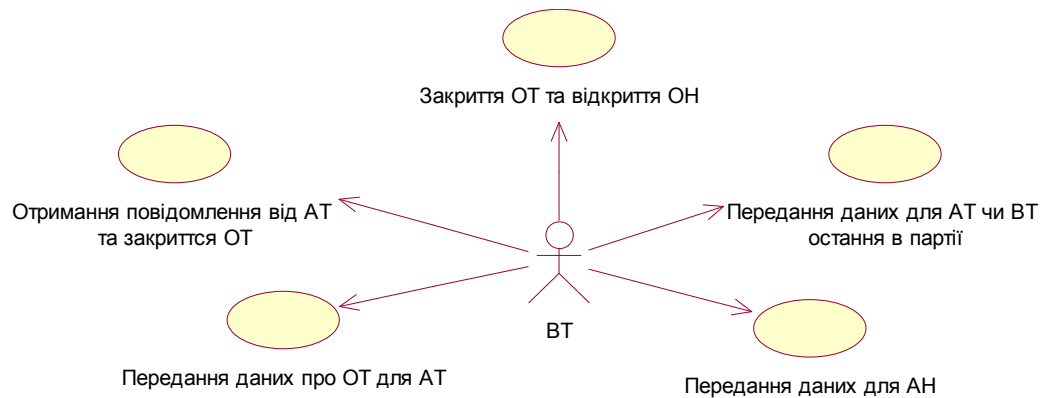

Рис. 1. Діаграма варіантів використання з точки зору деталі

Тут VT – поточний виріб, деталь; АТ/АН – поточний/наступний агрегат; ОТ/ОН – поточна/наступна операція.

Увесь життєвий цикл таких абстрактних імітаційних моделей значно спрощується порівняно з життєвим циклом імітаційних моделей, що не використовують цей підхід. Використання даного методу у роботі студентів сприяє кращому освоєнню ними імітаційного моделювання, а також поширює застосування нових розробок у цій галузі.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ОСВІТИ. ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Драчевська Т. Б., Плетньова Н. В., Шапран О. Е.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Стан розвитку дистанційної освіти в Україні наразі не відповідає існуючим вимогам інформаційного суспільства. Так, Україна відстає від розвинутих країн у застосуванні технологій дистанційного навчання при підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації фахівців різних галузей і рівнів. Телекомунікаційні мережі передачі даних мають недостатню пропускну здатність, надійність зв'язку та низьку якість. Також відсутня нормативно-правова база, яка б регламентувала і забезпечувала діяльність навчальних закладів у напрямку впровадження дистанційної освіти як рівноцінної форми навчання з очною, заочною та екстернатом.

Сьогодні дистанційне навчання поширене в багатьох країнах світу і з кожним роком його популярність зростає. Так, до кінця 1997 року в 107 країнах функціонувало близько тисячі вищих навчальних закладів з дистанційною формою навчання. Кількість осіб, які отримали вищу освіту із застосуванням дистанційної технології, склала приблизно 50 млн. осіб. У 2006 році ця цифра досягла вже 96,5 млн, а до 2023, за прогнозами фахівців, кількість дистанційних студентів дорівнюватиме 120 млн.

У першу чергу, дистанційне навчання цікавить людей, що мають гостру потребу в отриманні нових знань і навичок, але не мають можливості відволікатися від основного виду діяльності. З іншого боку, цей контингент відрізняє висока свідомість, наявність достатньої внутрішньої мотивації, а також здатність до самоорганізації.

Світова практика свідчить про те, що здійснення дистанційного навчання передбачає використання кількох типів технологій:

1. кейс-технології – навчання на основі паперових і аудіоносіїв (науково-методичних посібників, підручників, аудіо CD). При цьому зі студентами працює викладач, який перевіряє завдання, що пересилаються поштою, і відповідає на їхні запитання (по телефону, електронною поштою або під час консультацій у навчальному центрі);

2. телевізійно-супутникової технології – передбачають трансляцію лекцій або семінарів одночасно в кількох аудиторіях. Це найдорожча з технологій, і, в зв'язку з цим, найменш використовувана;

3. мережеві технології – навчання з використанням Інтернет конференцій, під час яких обговорюються основні концепції курсу, а також будь-які питання, що виникають у студентів в учбовому процесі.

Так, у процесі дистанційного навчання, здебільшого, використовуються всі перераховані технології, але в різних пропорціях [2, 5].

Основними елементами відкритого дистанційного навчання є:

- зближення навчання з практичною діяльністю студента – навчання на базі робочої ситуації, залучення в навчальний процес практичного досвіду студентів та ін.;

- використання найбільш активних методів навчання, таких, як групові дискусії, ділові ігри, тренінги, «мозкові штурми», робота з інтерактивними навчальними матеріалами, що дозволяють економно витратити час студента;

- системне використання особливостей навчання дорослих людей, які вже володіють організаційним досвідом, самі вибирають, що їм вчити, і можуть забезпечити самоконтроль процесу навчання;

- розвиток творчих здібностей студентів, вміння приймати рішення в неординарних умовах шляхом використання проблемних методів навчання (case study і робочі ситуації).

Через низку причин, які стосуються як самої організації і методики проведення дистанційного навчання, так і проблем на суто державному рівні (брак інвестицій, державного регулювання, жодного документа Міністерства освіти і науки, який би офіційно визнавав диплом, отриманий за дистанційного навчання, неякісні телефонні мережі тощо) повноцінного дистанційного навчання в Україні поки що немає [2], хоча вже є вдалі спроби реалізації такого навчання у деяких вищих навчальних закладах України. Ще однією важливою проблемою, що виникає у процесі впровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України, є брак фахівців, які б могли професійно розробляти, організувати таке навчання, адже освітня система нашої країни донедавна (кінець 90-их років) почала рухатись у цьому напрямку і ще не прийшло покоління людей, які б одночасно самі вже навчалися дистанційно і могли б реалізувати таке навчання на практиці.

Міністерству освіти і науки та керівництву навчальних закладів треба звернути увагу на те, щоб прискорити впровадження дистанційної системи освіти, тому що якість знань, які можна отримати завдяки дистанційній освіті дещо вище ніж у класичного навчання. Моніторинг, проведений у 2007 році в Британії показав, що 95% студентів повністю задоволені якістю свого дистанційного, онлайн навчання при цьому жоден реальний вуз з 146, які тестувались, не набрав навіть 85%. Таким чином стає зрозумілим, що дистанційне навчання стає вагомим елементом навчального процесу, тому потрібно всіляко сприяти розробці та впровадженню дистанційної освіти.

Література

1. Вільям Дж. Хассон, Елен К. Вотермен. Критерії якості дистанційної освіти // Вища школа. — 2004. — № 1. — С. 92–99.

2. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: Навчальний посібник. 3-є вид./За ред. В. М. Кухаренка — Харків: НТУ «ХП», «Торсінг», 2002. — 320 с.

3. Калмыкова К. Онлайн обучение: путеводитель по свободным университетам мира.// Игромания. -2008. -№10. – с. 212-214.

4.<http://www.provisor.com.ua>

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Єніфанова О. В., Савельєва В. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Сучасні інформаційні технології дозволили приступити до широкомасштабного перекладу накопиченої людством інформації в електронну форму і створенню принципово нових видів інформаційних ресурсів, до яких відносяться електронні бібліотеки. Організація доступу до джерел інформації в електронній формі стала однією з найважливіших задач інформаційного обслуговування науки й освіти. Створення електронних бібліотек являє собою якісно інший рівень виробництва, збереження, організації і поширення найрізноманітнішої інформації. Реалізація технологічних можливостей створення електронних бібліотек надає широкі можливості для управління великими обсягами даних і їхньої обробки.

Електронна бібліотека – це інформаційна система, що забезпечує створення і збереження документів в електронному виді, з можливістю доступу до них через засоби обчислювальної техніки, у тому числі по телекомунікаційних мережах.

Оскільки Наукова бібліотека СНУ ім. В.Далія є бібліотекою вищого навчального закладу, створення електронної бібліотеки (ЕБ) було спрямоване на:

- забезпечення навчального процесу і наукової діяльності університету;
- підвищення відсотка книгозабезпеченості навчальних дисциплін за рахунок повнотекстових електронних версій навчальних посібників і навчально-методичних матеріалів;
- впровадження електронних технологій у науковий і навчальний процеси;
- створення умов для активного використання електронних публікацій студентами і співробітниками університету;
- розвиток дистанційної освіти та її забезпечення навчально-методичними матеріалами в електронному вигляді.

Електронна бібліотека є частиною бібліотеки університету і являє собою комплекс різномірних електронних масивів інформації й електронних засобів доступу.

Електронна бібліотека формується і працює відповідно до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про інформацію», «Про авторське право і суміжні права», нормативних актів Міністерства освіти, наказів і розпоряджень адміністрації СНУ ім. В.Далія, а також Положення про електронну бібліотеку і «Правил користування електронною бібліотекою і електронним читальним залом».

Створення електронної бібліотеки дозволяє:

- ✓ сформулювати єдиний інформаційний освітній ресурс університету;
- ✓ забезпечити доступ до документів, у тому числі і через Інтернет;
- ✓ регламентувати доступ до інформації відповідно до ієрархії користувача в університеті;
- ✓ реалізувати надійне збереження і регулярну актуалізацію матеріалів ресурсу.

Передбачається, що електронна бібліотека буде містити як бібліографічну, фактографічну інформацію, так і повнотекстові документи: тексти, графічні документи, презентації, мультимедійні документи, інтернет-ресурси.

Сьогодні ЕБ вже налічує понад 4000 файлів (і ця цифра постійно буде зростати), інформація про них розміщується в електронному каталозі.

Однак зрозуміло, що не всі види документів, що знаходяться в ЕБ, можуть бути представлені для вільного доступу в електронному вигляді з точки зору правових та інших обмежень. Донедавна доступ до повнотекстових документів існував тільки в локальній мережі університету.

Для більш раціонального використання електронних ресурсів і розширення функціональних можливостей ЕБ було прийнято рішення створити авторизований доступ до ресурсів електронної бібліотеки, тобто надати можливість зареєстрованим користувачам віддалено завантажувати електронні документи, а нам вести відповідну статистику.

Для цього слід було організувати:

- аутентифікацію користувачів;
- РНР-сеанси;
- безпечне скачування файлів;
- статистику завантажень.

В результаті проведених робіт сьогодні доступ до електронної бібліотеки СНУ ім. В.Даля здійснюється в двох рівнях: загальний доступ та авторизований доступ.

Загальний доступ реалізується через Інтернет та не вимагає авторизації; це доступ до відкритих інформаційних ресурсів: інформаційного Інтернет-порталу Наукової бібліотеки СНУ ім. В.Даля, on-line сервісів, електронного каталогу тощо.

Авторизований доступ реалізується через Інтернет-портал бібліотеки університету; це доступ до закритих інформаційних ресурсів – повнотекстових електронних документів.

Авторизований доступ до електронної бібліотеки СНУ ім. В.Даля надається користувачам (викладачам-науковцям, співробітникам, аспірантам, студентам та слухачам університету) після реєстрації через систему доступу за наданими паролями та логінами.

Система була налагоджена та протестована. Відтепер всі зареєстровані читачі мають можливість завантажувати потрібні їм навчально-методичні матеріали з будь-якого комп'ютера підключеного до мережі Інтернет.

Література

1. Tebbets D. Building the Digital Library Infrastructure: A primer [Текст] / Tebbets D. // Journal of Library Administration. – 1999. – 26, №3-4. – С.5-23
2. Глухов В.А. Электронные библиотеки. Организация технология и средства доступа [Текст] / В.А. Глухов, О.Л. Голицина, Н.В. Максимов.// М.: НТИ, 2000 – 124с.
3. Земсков А.И. Электронные библиотеки [Текст] / А.И. Земсков, Л.Я. Шрайберг. – М.: ГПНТБ России, 2001. – 91 с.
4. Методы аутентификации, использующие пароли и PIN-коды [Электронный ресурс]. – URL: <http://protection-soft.info/pages-page-pid52.htm>

КОРПОРАТИВНА ПОШТА ФАКУЛЬТЕТУ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ

Жаріков Е. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Для управління навчальною, виховною та організаційною роботою факультету керівники та адміністрація використовують декілька інструментів (засобів) та методів, в тому числі які прийшли до нас із минулого сторіччя. Найпоширеніші з них це оголошення, збори, наради, семінари, телефонні дзвінки, факс-повідомлення. В окремих випадках для вирішення певного кола довгострокових задач ці інструменти дозволяють ефективно працювати в колективах з кількістю учасників від трьох до декількох десятків. Оголошення охоплюють значно більшу аудиторію, однак потребують додаткових зусиль та витрат для отримання і надання інформації як з боку отримувача, так і з боку розповсюдженця. Інші використовувані інструменти та методи обов'язково супроводжуються витратами часу та грошей і не є інтерактивними.

В даний час існує багато шляхів надходження інформації до студентів, викладачів та персоналу. Немає сенсу давати опис детальної класифікації сучасних використовуваних медіа-засобів, тому що це предмет досліджень в соціологічних дисциплінах та масових комунікаціях. Зупинимо погляд на інструментах, які надає мережа Інтернет. Найпоширеніші інструменти реалізовано в багатьох випадках схемами "один до багатьох" та "один до одного", або їх комбінаціями. Це електронна пошта, миттєві повідомлення, блоги, інформаційні сайти. Іншу групу складають засоби, які реалізують схему "багато до багатьох", це насамперед інформаційні портали, форуми, соціальні мережі. В умовах навчального закладу і, зокрема, факультету на наш погляд ефективними і безпечними (в плані впливу на психіку та витрати часу) є електронна пошта, миттєві повідомлення та портали (віртуальні прес-центри, вебінари, веб-касти). Ми не претендуємо на повноту, тому що інструменти та методи комунікацій постійно модифікуються, трансформуються та інтегруються, залучаючи все нові технічні та програмні засоби.

За результатами досліджень Інтернет Асоціації України у другій половині 2010 року третина мешканців України (12,9 млн.) віком від 15 років регулярно відвідують Інтернет (не менш, як один раз на місяць) і 19% використовують Інтернет щодня. Не дивно, що через два роки ця цифра зросте в два рази, бо сервіси, які дає Інтернет, набагато інформативніші ніж радіо та телебачення, враховуючи основний чинник переваги – це інтерактивність. Віковий діапазон людей, більшість яких працює з Інтернет, складає 15-29 років (61%). Крім того, тільки 17% мешканців сел України користуються Інтернет, що пов'язано з низькими темпами впровадження технічних засобів зв'язку мереж передачі даних [1]. Це теж підтверджує гіпотезу про найближче подвоєння кількості користувачів Інтернет. Враховуючи похибки соціологічних досліджень та методів підрахунку допускаємо, що кількість користувачів може бути більше на 5-10%. Наприклад, підрахунки "Бігмір-Інтернет" дають цифру 16,7 млн. браузерів, які використані аудиторією для доступу в Інтернет [2]. Доречі, за даними Internet World Stat [3] Україна посіла 9 місце (33,7% населення) за кількістю користувачів Інтернет в Європі.

Сучасний стан розвитку мережі Інтернет в Україні підтверджує можливість і необхідність впровадження засобів інформаційної підтримки студентів та викладачів з метою підвищення ефективності управління навчально-виховним процесом у вищих навчальних закладах. Але той, хто не бажає підвищити продуктивність своєї праці, буде шукати привід не вивчати і не використовувати інформаційні та комп'ютерні засоби. Нажаль серед викладачів і навіть студентів зараз спостерігаємо такі випадки.

На підставі вищесказаного можемо зробити висновок, що ефективними засобами інформаційної підтримки учасників навчально-виховного процесу є електронна пошта та миттєві повідомлення. Не зважаючи на застарілість електронної пошти за віком (основні протоколи розроблені на початку 80-х років минулого сторіччя), цей сервіс не здає позиції і навіть ще більше їх укріпив. Наприклад, реєстрація в порталах, соціальних мережах і на форумах відбувається найчастіше з використанням e-mail. Соціальні мережі ми не вважаємо ефективним засобом управління в системі навчально-виховного процесу, тому що поширення субкультур та доступність різноманітної (в тому числі шкідливої для психіки) інформації зачасту призводить до марнування часу, поширення шкідливих звичок та насильства. Процеси в соціальних мережах потребують додаткових досліджень.

Сервіс e-mail (разом з додатковими сервісами) надають багато провідних учасників Мережі. Але ніхто, окрім корпорації Microsoft, не надає навчальним закладам корпоративну пошту, календарі, управління завданнями та миттєві повідомлення безкоштовно з можливістю адміністрування і моніторингу.

Такий сервіс від Microsoft - Live@Edu [3], має багато переваг і широко впроваджується в Україні в основному у вищих навчальних закладах (Рисунок 1). Він не потребує великих витрат на розгортання та експлуатацію. На факультеті комп'ютерних наук з лютого 2010 р. зареєстровано поштовий домен fcs.snu.edu.ua та створено 1726 поштових скриньок для викладачів та студентів [4].

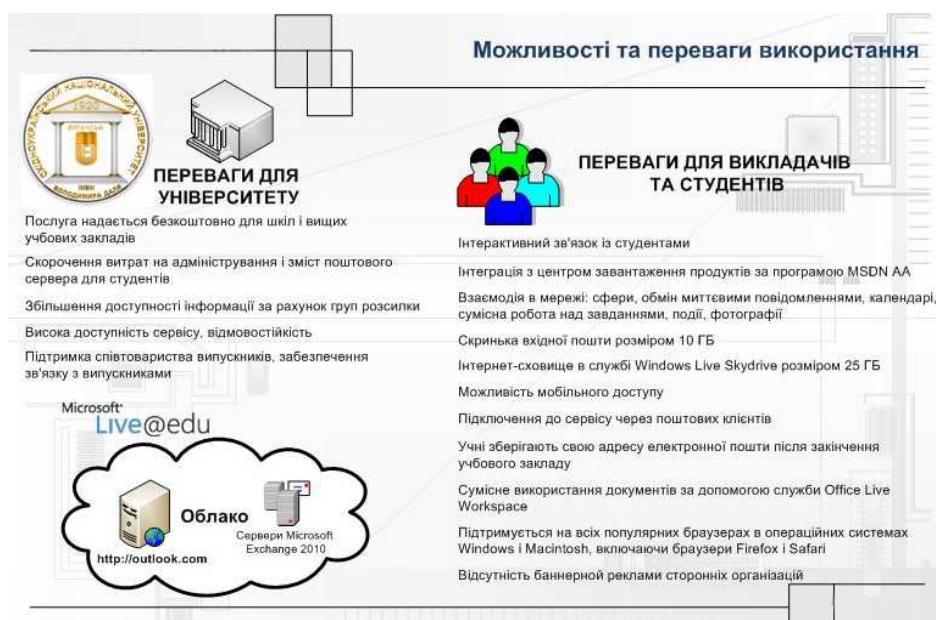

Рисунок 1. Переваги використання сервісу Live@Edu.

Крім поштових скриньок створено динамічні групи розповсюдження, за допомогою яких можливо відправляти повідомлення окремим групам одержувачів за певним критерієм. В якості ознак приналежності до динамічної групи обрано властивість скриньки CustomAttributeN (загалом 10 атрибутів визначено для опису користувача). На рисунку 2 показано допустимі напрями передачі повідомлень між користувачами та групами. Адміністрування сервісу виконується за допомогою веб-інтерфейсу та командлетів (сценаріїв) Windows PowerShell ISE.

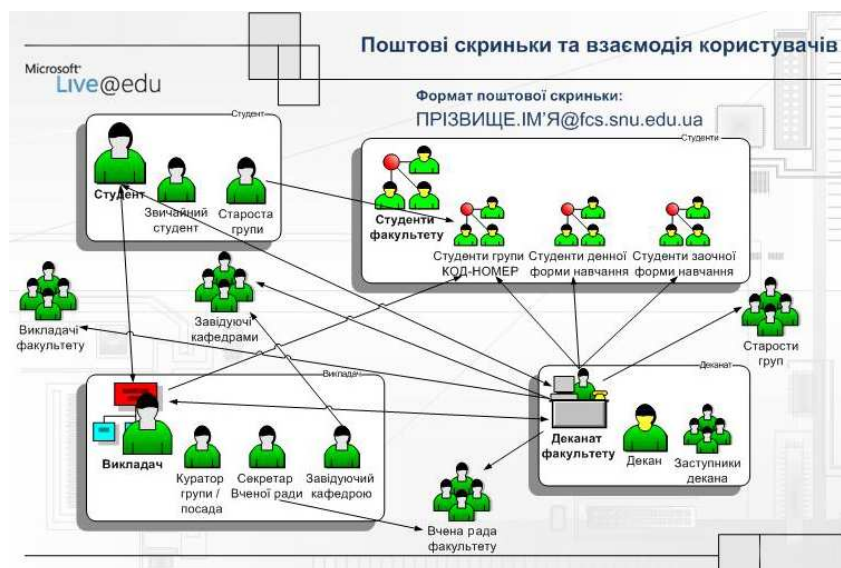

Рисунок 2. Поштові скриньки, групи та допустимі напрями відправлення повідомлень.

Література

1. <http://www.inau.org.ua/173.3093.0.0.1.0.phtml>
2. <http://index.bigmir.net/uonet>
3. <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm>
3. <http://www.microsoft.com/liveatedu/student-email.aspx?locale=ru-RU&country=RU>
4. <http://outlook.com>

РЕАЛІЗАЦІЯ ЦЕНТРУ ЗАВАНТАЖЕННЯ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ФАКУЛЬТЕТУ В РАМКАХ ПРОГРАМИ MSDN AA

Жаріков Е. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

В сучасних умовах інтенсивного росту обчислень та об'єму перероблюваної інформації актуальним стає вибір програмних засобів та технологій для вивчення в навчальних закладах. Вже не актуально вивчати тільки окремі мови програмування з використанням тих чи інших засобів розробки. Сучасні тенденції змушують спиратися на платформи та технології від ведучих виробників програмного забезпечення.

На вибір напрямків вивчення інформаційних технологій впливають декілька чинників: рівень розвитку промисловості в аспекті використання засобів автоматизації, кількість робочих місць підприємств, задіяних в сфері ІТ, рівень підтримки навчального процесу виробниками програмного забезпечення (ПЗ).

Для забезпечення навчально-виховного процесу в університеті використовуються програми та системи за відповідними ліцензіями, з відкритим кодом, вільно-розповсюджені. На більшості робочих місць використовується операційна система Windows.

В цих умовах великі витрати на придбання ліцензійного ПЗ значно можна знизити завдяки програмі MSDN AA від компанії Microsoft (Рисунок 1). При найближчому розгляді комплект програм MSDN AA включає повний спектр продуктів для розробки, навчання та забезпечення корпоративної серверної інфраструктури. Продукція компанії Microsoft набула широкого поширення в Україні. Досвід показує, якщо студенти засвоюють технології від Microsoft, вони значно частіше знаходять роботу за спеціальністю.

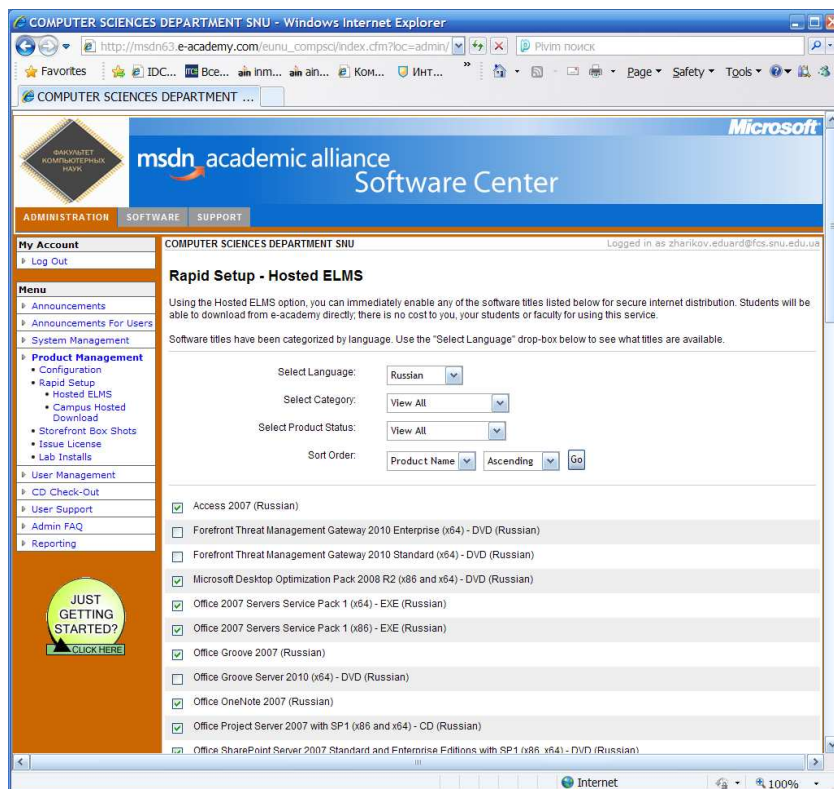

Рисунок 1. Управління програмним забезпеченням Microsoft, що надається через центр завантаження ELMS.

З лютого 2010 р. факультет комп'ютерних наук впровадив центр завантаження ПЗ (система ELMS [1]) компанії Microsoft в рамках програми MSDN AA (Рисунок 1). Завдяки інтеграції системи ELMS з корпоративною поштою факультету кожен студент та викладач отримує операційні системи, серверні продукти, засоби розробки та інше програмне забезпечення з будь-якого робочого місця, що підключено до мережі Інтернет. Цю перевагу ми активно використовуємо під час профорієнтаційної роботи.

Існує декілька точок входу до системи ELMS, в тому числі через сайт факультету (Рисунок 2) та сайт корпоративної пошти (Рисунок 3).

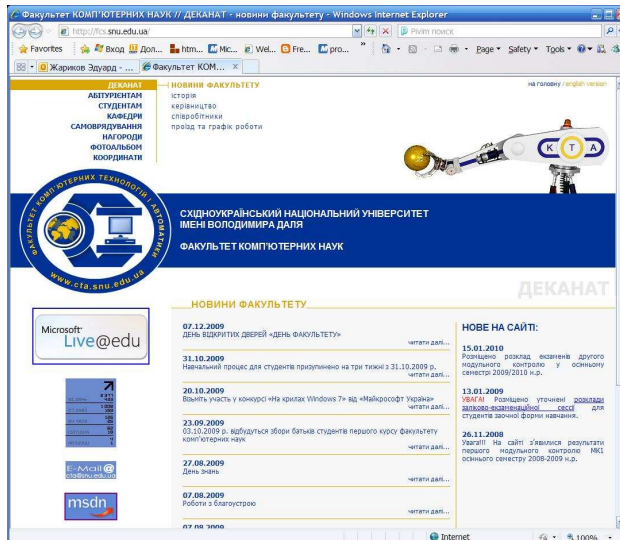

Рисунок 2. Сайт факультету комп'ютерних наук, посилання на центр ELMS програми MSDN AA

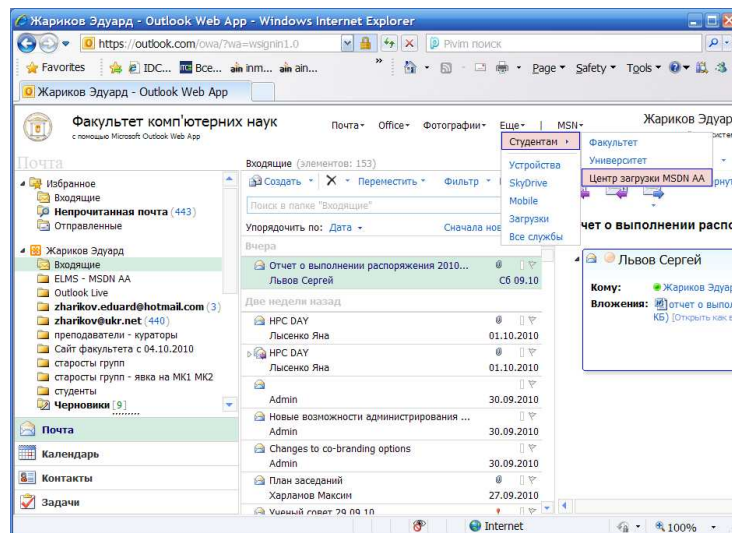

Рисунок 3. Корпоративна пошта факультету комп'ютерних наук, посилання на центр ELMS

Для забезпечення студентів і викладачів доступним в системі ELMS програмним забезпеченням створено групи (Рисунок 4), термін дії яких закінчується певною датою. Це дозволяє автоматично заблокувати доступ студентам, які закінчили навчання. Всі користувачі системи належать до якоїсь певної групи. Це встановлюється адміністратором під час імпорту облікових записів користувачів (Рисунок 5). Імпорт може бути повним (із заміною всіх членів групи новими записами), або частковим (нові облікові записи додаються до існуючих). В залежності від поточних завдань корисні обидва варіанти імпорту.

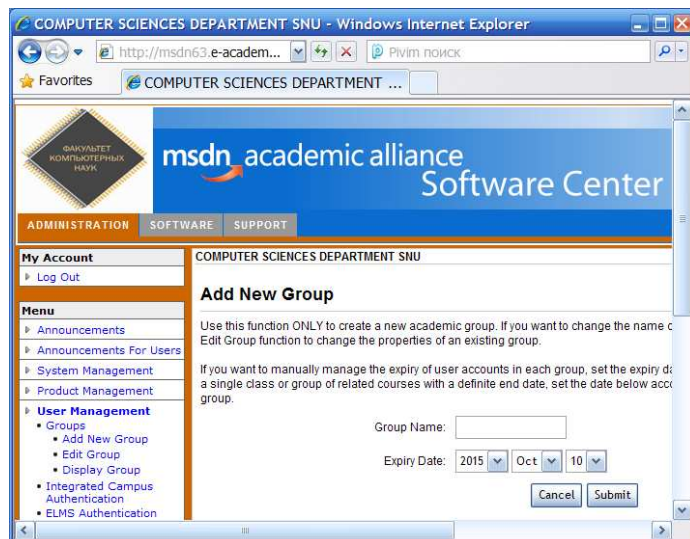

Рисунок 4. Додавання групи в центрі ELMS

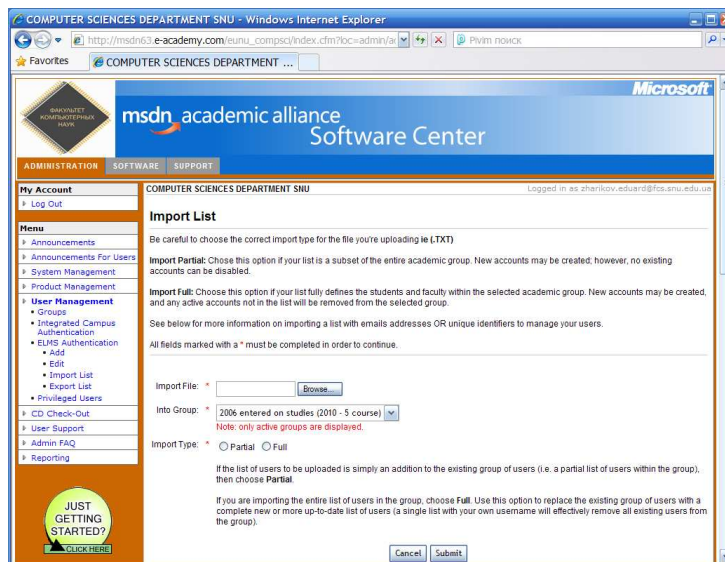

Рисунок 5. Імпорт користувачів в центрі ELMS

Після створення набору облікових записів на пошту адміністратора центру ELMS надходить детальний звіт про виконання імпорту облікових записів з переліком помилок, кількості користувачів певної групи та успішних виконаних операцій. Файл імпорту – це звичайний текстовий файл, в якому в кожному рядку записаний e-mail одного користувача в системі корпоративної пошти факультету (наприклад Potapov.Vladyslav@fcs.snu.edu.ua). Після успішного створення одного облікового запису на відповідну електронну адресу надсилається лист з параметрами доступу до центру завантаження ELMS.

З лютого по жовтень 2010 року користувачі центру ELMS факультету комп'ютерних наук завантажили 337 копій ПЗ (96 артикулів). При цьому доступно в системі 305 артикулів англійською та російською мовами. Зареєстровано також найбільшу кількість завантажень Windows 7 Professional (x86) - DVD (Russian) (64 завантаження) та

Windows XP Professional with SP3 (Russian) (41 завантаження). Розділ Reporting системи ELMS включає команди отримання різних видів звітів. Розділ User Support включає команди підтримки користувачів (зміна пароля, надання додаткових завантажень та ін.).

Ключовим етапом вдалого впровадження системи ELMS та розповсюдження ПЗ є кропітка організаційна робота по створенню умов для завантаження, поширення інформації про наявні сервіси. Нам також відомі випадки невдалого впровадження системи на інших факультетах, коли кількість завантажень ПЗ дуже низька.

Література

1. <http://msdn.microsoft.com/ru-ru/academic/bb250597.aspx>

ТЕХНОЛОГІЇ ПОБУДОВИ СУЧАСНИХ ДИСТАНЦІЙНО-ОСВІТНІХ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ

Жуковський А. В., Дядичев О. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Однією з ключових проблем побудови дистанційно-освітніх комп'ютерних систем (далі – ДОКС) є проблема розробки модулів електронного дидактичного матеріалу (далі – МЕДМ). З моменту появи перших ДОКС цей процес, а також розробка середовищ віртуального навчання - пережили ряд етапів свого розвитку. Спочатку однією з принципових рис МЕДМ було широке використання мультимедійних засобів для збагачення форм представлення знань про предметну область, що отримало свій розвиток в масовому виробництві учбових компакт-дисків.

Проте з появою мережі Інтернет і програмних засобів WWW перші Web-орієнтовані освітні середовища практично відмовилися від використання усіх напрацьованих індустрією виробництва мультимедійних МЕДМ. Натхненні доступністю учбових матеріалів, розміщених на Web, їх розробники стали поміщати на свої Web-сторінки і насичувати оболонки ДОКС текстовими (часто відсканованими) МЕДМ з дуже обмеженим використанням графіків або анімаційних фрагментів (наприклад, на основі Java аплетів). Частково це було обумовлено також і високою вартістю розробки мультимедійних МЕДМ.

З часом виявився цілий ряд проблем використання таких матеріалів:

- дидактичний рівень текстових МЕДМ виявився досить низьким;
- учбові матеріали були статичними; їх налаштування на конкретного користувача виявилось практично неможливим;
- використання матеріалів, розроблених в одній ДОКС, вимагало значних зусиль із їх конвентивованню і використання в інших ДОКС.

Усе це привело до того, що нині основні зусилля із розробки технологій для МЕДМ зосереджені на розробці високоякісних МЕДМ багаторазового використання, технологія створення яких органічно об'єднана із змістом та методами його вивчення, що дозволяють динамічно і гнучко вбудовувати їх в ДОКС нового покоління.

Як вже відзначалося вище, концепція побудови ДОКС раніше базувалася на використанні статичних Web-сторінок. Проте, в загальному випадку, статичні Web-сторінки є у край неефективними в сенсі швидкості пошуку і фільтрації інформації, що зажадалася в мережі Інтернет.

До технологій, що дозволяють усунути вказані вище обмеження і сприяють інтегрованому і високоефективному використанню користувачами віртуальних інформаційних джерел мережі Інтернет, відноситься технологія порталів. Суть цієї технології полягає у:

- інтеграції в одному місці або єдиній точці доступу в мережу Інтернет (іншим словами, на призначеному для користувача освітньому порталі) усієї необхідної інформації з мережі Інтернет, що має відношення до процесу навчання конкретного користувача;
- наданні користувачам освітніх порталів засобів персоналізації призначеної для користувача інформації і захисту користувачів та їх дій в мережі Інтернет;
- налаштування і адаптації інформації, розташованої в мережі Інтернет, для різних груп університетських користувачів (студентів, викладачів, адміністраторів, абітурієнтів);
- регулярного (кожну годину, день, тиждень і т. п.) автоматичного оновлення інформації на призначеному для користувача освітньому порталі при зміні цього типу інформації на оригінальному джерелі інформації в мережі Інтернет.

Література

1. Селевко Г. К. Современные технологии образования. – М., 1998.
2. Андреев А.А., Солдаткин В.И. Дистанционное обучение: сущность, технология, организация. – М.: Издательство МЭСИ, 1999. – 196 с.
3. Вудкок Дж. Современные информационные технологии совместной работы. - М.: Изд-во "Русская Редакция", 2000. - 256 с.
4. Преподавание в сети Интернет: Учеб. пособие / Отв. редактор В.И.Солдаткин. - М.: Высшая школа, 2003. - 792 с.
5. Российский портал открытого образования: обучение, опыт, организация. Настольная книга / Отв. ред. В.И. Солдаткин. - М.: МГИУ, 2003. - 508 с.
6. Тимофеев А.В. Дистанционное обучение в системе управления учебным процессом Lotus LearningSpace 5.x. - СПб.: Изд-во СПбГЭТУ "ЛЭТИ", 2003. - 252 с.

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ІМІТАЦІЙНИХ ПАКЕТІВ У ВИКЛАДАННІ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА СИСТЕМ

Істомін Л. Ф.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Підготовка економістів високої кваліфікації має на увазі не тільки засвоєння студентами теоретичних знань, але і напрацювання практичних навиків в дослідженні і аналізі реальних економічних процесів і систем.

Ряд авторів відзначають, що випускники-економісти вивчали симплекс методи, методи потенціалів, множники Лагранжа, моделі Солоу, Леонтьєва і магістралі т.п., але залишилися абсолютними нулями при вивченні і моделюванні діяльності підприємств, галузей, компаній страховок або банків. Їм не дістає практики, практики моделювання, відчуття моделі.

Коло 50 років тому стала зароджуватися нова методологія вивчення динамічних систем - системна динаміка, яка за минулий час свого розвитку дала можливість вирішити ряд проблем, що виникли в процесі дослідження складних технічних і техніко-економічних систем і процесів.

Системна динаміка є методологічним підходом до вивчення поведінки складних систем в часі. Вона оперує з внутрішньосистемними зворотними зв'язками, запізнюваннями в реалізації локальних процесів, матеріальними і інформаційними потоками, елементами накопичення і істотною нелінійними елементами в системі.

Очевидно, що аналітичне дослідження таких систем безглузде і результат може привести лише імітаційне моделювання, реалізоване в середовищі відповідних програмних пакетів.

Найбільшу складність у вивченні завжди викликали економічні процеси, які характеризуються великим числом зворотних зв'язків, запізнювань, нелінійної і ін. До процесів такої ж складності можна віднести процеси вивчаються в теорії хаосу і соціальної динаміці, де властивості системи ніяк не є властивостями елементів, що становлять цю систему.

Імітаційну модель складної системи необхідно створювати. Для цього на першому кроці створюється математичні моделі елементів, інформаційних і матеріальних потоків і т.д. Другий крок – використання спеціального програмного забезпечення – системи моделювання. Специфіка такої системи визначається технологією роботи, набором мовних засобів, сервісних програм і прийомів моделювання. Імітаційне моделювання контролюваного або керованого процесу або системи – це високорівнева інформаційна технологія, яка забезпечує роботу із створення і вдосконалення імітаційної моделі, а також експлуатацію моделі, інтерпретацію результатів для висновків як практичних, так і відносної якості самої моделі.

Гідність комп'ютерних моделей полягає в повній їх керованості і контрольованості умов експерименту, в можливості створювати моделі, які неможливо сформулювати і реалізувати традиційними методами.

Разом з тим слід зазначити, що імітаційне моделювання і ряд недоліків, серед яких можна відзначити ітераційність процесу, значні витрати ресурсів, необхідність достатньої підготовки аналітика до розробки, аналізу моделей і оптимізації результатів. Тому, в деякій мірі, системно-динамічне моделювання є мистецтвом, яким винен оволодіти студент з метою вивчення соціальних і соціально-економічних систем.

Серед перших інструментів імітаційного моделювання були системи GPSS, GQSP, SLAM, а з розвитком комп'ютерної техніки і програмних систем з'явилися могутні засоби моделювання складних технічних, економічних і соціальних систем таких як Simulink (в пакеті MATLAB), Powersim, Ithink, Process Charter, Simula і т.д.

Досвід роботи з імітаційними пакетами показав, що найширше поширення набув пакет Powersim, причому як серед бізнесменів так і студентів, оскільки виявився більш доступним у вживаннях, ніж чисто технічні середовища розробки моделей. Проте слід зазначити, що можливості Powersim обмежений як по числу функцій, що використовуються, так і відносно дискретних динамічних моделей.

Пакет Ithink є більш могутнім пакетом, який для безперервного моделювання наближається до Powersim і перевершує в дискретному. По структурі елементів Ithink подібний Powersim, проте підтримує менше число функцій.

Для імітаційного моделювання динамічних систем в техніці і економіці знайшов своє місце і пакет Simulink (MATLAB), в якому можуть бути реалізовані як чисто фінансові так і економіко-технологічні моделі. Пакет забезпечений цільовими програмами реалізації управління і оптимізації. В процесі використання пакету в учбовому процесі на кафедрі розроблені моделі і програми моделювання економічних систем, систем, модельованих учбовий процес, систем, що моделюють учбовий процес, програми оптимального управління системами і т.п. Пакет показав високу ефективність для багатовимірних задач і в умовах дослідження варіабельних по структурі систем.

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Иванов В. Л.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Одна из проблем, стоящих перед высшими учебными заведениями – организация самостоятельной работы студентов как очной, так и заочной форм обучения. Решение этой проблемы высшая школа, как в нашей стране, так и за рубежом, видит в дистанционном обучении – форме обучения, под которой понимается комплекс образовательных услуг, предоставляемых широким слоям населения с помощью специализированной информационно-образовательной среды на любом расстоянии от образовательных учреждений.

Основные причины расширения применения в педагогической практике дистанционной формы обучения определяется следующим:

образование все больше приобретает массовый характер – ни один современный профессиональный вид деятельности не может быть эффективным без квалифицированно-го обеспечения все этапов его реализации;

информационные технологии сопровождают процесс обучения, предоставление более современных и качественных материалов, повышение эффективности общения между преподавателем и студентом;

современное образование все больше носит перманентный характер – его непрерывность определяется сложным характером происходящих в социуме процессов и их быстрой сменяемостью, что определяет необходимость подготовки студентов к таким типам профессиональной деятельности, которые требуют навыков использования современных технологий;

признание роли, которую играют технологии в обществе сегодня, необходимость для образования своевременно и достаточно точно, полно отражать интересы общества;

Процесс дистанционного обучения достаточно прост по своей структуре и состоит из нескольких итеративных этапов. Сначала преподаватель, используя электронные средства связи, высылает в адрес студента необходимые методические материалы (компьютерные программы и задания, контрольные работы, контрольные работы и т.д.), после этого студент осваивает учебные материалы, задает вопросы, выполняет задания и упражнения, обсуждает полученные результаты с преподавателем. Процесс обучения продолжается до полного усвоения студентом теоретического материала и выполненных практических заданий, о чем студент получает подтверждение от преподавателя.

К числу основных преимуществ дистанционного обучения следует отнести: снижение расходов на образование, обучение без отрыва от основной деятельности, гибкий учебный график и свобода в выборе расписания занятий, мобильность образования и формирование полного электронного комплекта учебных материалов, получение результатов индивидуальной диагностики с заключением преподавателя.

Однако, несмотря на положительные моменты и выгоды современных информационных технологий, применяемых в образовании, существуют и достаточно серьезные трудности их применения на практике.

Один из серьезных недостатков дистанционного обучения – отсутствие прямого очного общения между студентом и преподавателем, когда преподаватель не может эмоционально окрасить ход учебного процесса, что не позволяет ему создать творческую атмосферу и расставить акценты в процессе освоения знаний студентом.

Использование современных информационных технологий в процессе обучения определяет необходимость постоянного доступа к источникам информации и хорошей

технической оснащенности, что приводит к сокращению потенциального круга желающих использовать средства дистанционного обучения.

Значительные расходы ресурсов на адаптацию методического обеспечения отдельных дисциплин учебного процесса к дистанционному обучению и достаточно высокие требования к постановке задачи на обучение и администрирование учебного процесса.

Также не менее важной проблемой дистанционного обучения является идентификация студента – для преподавателя остается важным вопрос Кто обучался?, Кто выполнял полученные задания? и Кому выставлять оценку за полученный результат? Из-за отсутствия в настоящее время технических средств идентификации остро стоит проблема объективности оценивания знаний и эффективности всей системы дистанционного обучения.

Необходимость наличия целого ряда индивидуально-психологических условий – для дистанционного обучения необходима жесткая самодисциплина, а его результат напрямую зависит от самостоятельности и сознательности студента.

Достаточно высокие первоначальные затраты на построение системы дистанционного обучения связанные с приобретением технического и программного обеспечения, обучением персонала и т.д.

Как следует из приведенного перечня проблем, они носят сложный комплексный характер и для их разрешения необходимо привлечение широкого круга специалистов – педагогов, психологов, специалистов в области современных информационных технологий.

Как показал опыт применения дистанционного обучения в практике преподавания профессиональных дисциплин, полноценный обучающий курс должен содержать: календарный график учебного процесса по дисциплине с указанием промежуточных и окончательных сроков выполнения заданий; полный конспект лекций, включая многочисленные мультимедийные фрагменты; задания для выполнения самостоятельных и курсовых работ (проектов); мультимедийные решения для самостоятельных и курсовых (проектов); примеры заданий; базу данных по часто задаваемым вопросам; адрес электронной почты для обеспечения оперативного взаимодействия между преподавателем и студентом; дополнительный материал по дисциплине в виде списка URL-адресов ИНТЕРНЕТ (адреса библиотек, электронных учебников, личных сайтов и др.); средства обеспечения электронных конференций.

КОМПЬЮТЕРНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ

Калиненко Н. А., Велигура А. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

«Расскажи мне - я услышу,
покажи мне – я увижу,
позволь мне пережить, попробовать
и я научусь»

Конфуций

Интернет необратимо вошел в образование. Это наиболее адекватный инструмент для реализации концепции непрерывного образования.

В связи со всеми нововведениями усилился и стал развиваться небывалым ростом объем информационных потоков. Информационный взрыв повлек за собой множество проблем, важнейшей из которых является проблема обучения. В педагогике появляется

термин “информатизация обучения”. Все чаще используют понятия “информация”, “информатизация”, “информационная революция”.

Одним из приоритетных направлений процесса информатизации современного общества является процесс информатизации образования – внедрение инновационных компьютерных технологий в систему образования.

Дистанционное обучение - это способ обучения на расстоянии, при котором преподаватель и обучаемые физически находятся в различных местах. Исторически, дистанционное обучение означало заочное обучение. Однако сейчас - это средство обучения, использующее аудио, видео и компьютерные каналы связи.

Для обучения через Интернет применяют специальное программное обеспечение (оболочки), системы управления обучением, хотя и находят применение в учебном процессе конструкторы сайтов и, реже, прямое программирование.

Несмотря на многообразие, все оболочки имеют одинаковую типовую структуру, которая позволяет проводить:

1. Разработку и публикацию учебно - методической информации в различных формах от текста до гипермедийного варианта.
2. Педагогическое общение в реальном и отложенном времени между участниками образовательного процесса.
3. Организационно - административные функции.
4. Тестирование.

Каждый вуз, даже зная о наличии насыщенного рынка различных оболочек, до сих пор предпочитает по разным причинам разрабатывать свою собственную оболочку, не уступающую по некоторым параметрам фирменным. Кроме того, в последнее время наметилась тенденция использовать несколько оболочек одновременно, часто в комплексе со свободно распространяемой оболочкой **Moodle**.

Moodle - это система управления содержимым сайта (Content Management System - CMS), специально разработанная для создания качественных онлайн-курсов преподавателями и является системой для создания курсов дистанционного обучения.

Moodle – это среда для разработки онлайн-курсов и Web -сайтов.

Слово «Moodle» – это акроним слов «Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment» (Модульная объектно-ориентированная динамическая обучающая среда).

Moodle – это название программы, которая разрешает кому-нибудь дистанционно, с помощью Интернета, овладеть учебным материалом. Эта программа обеспечивает студентам доступ к многочисленным учебным ресурсам. Используя **Moodle**, можно присылать новые сообщения студентам, распределять, собирать и проверять задачи, вести электронные журналы оценок и присутствия, настраивать разнообразные ресурсы курса и т.д.

Система ориентирована прежде всего на организацию взаимодействия между преподавателями и студентами, и подходит как для организации традиционных дистанционных курсов, так и для поддержки очного обучения.

Широкие возможности для коммуникации - одна из самых сильных сторон **Moodle**. Система поддерживает обмен файлами любых форматов - как между преподавателем и студентом, так и между самими студентами. Сервис рассылки позволяет оперативно информировать всех участников курса или отдельные группы о текущих событиях. Технология форумов дает возможность организовать учебное обсуждение проблем, при этом обсуждение можно проводить по группам. К сообщениям в форуме можно прикреплять файлы любых форматов. Есть функция оценки сообщений - как преподавателями, так и студентами. Чат позволяет организовать учебное обсуждение проблем в режиме реального времени. Сервисы "Обмен сообщениями", "Комментарий" предназначены для индивидуальной коммуникации преподавателя и студента: рецензирования работ, обсуждения индивидуальных учебных проблем.

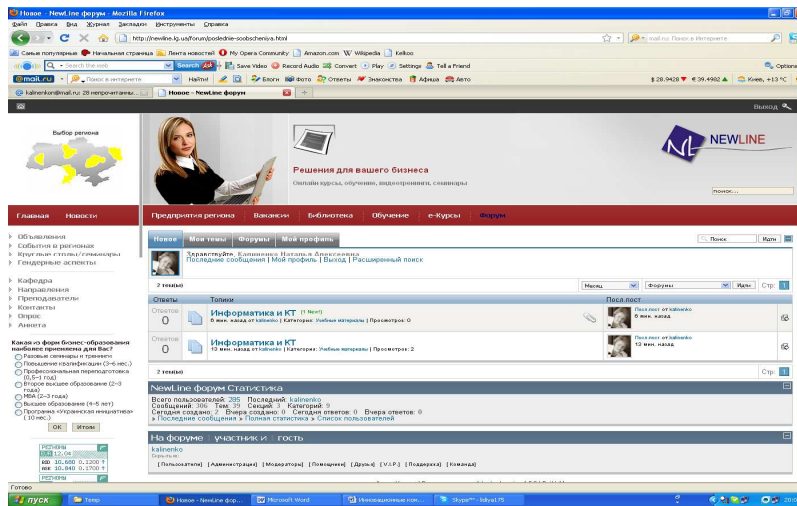

Рис. 1. Технология форумов для организации учебного процесса

Система высшего образования как источник подготовки высококвалифицированных специалистов должна учитывать новые особенности сферы занятости и готовить выпускников для такого рабочего места, где ценится инициатива, умение видеть, формулировать и правильно решать профессиональные задачи, выделять в огромном информационном потоке профессионально значимую информацию и на основе анализа достоверной информации самостоятельно принимать решения. Где управление и вся деятельность поставлена на научную основу, большое значение уделяется умению работать в команде и повышается персональная ответственность за вклад в общее дело каждого. Информационная образовательная среда Moodle позволяет организовать обучение в процессе совместно-го решения учебных задач, осуществлять обмен знаниями.

Новые возможности для виртуального сотрудничества предоставляет Google Groups (рис.2). Виртуальное сотрудничество является инструментом управления корпоративными знаниями.

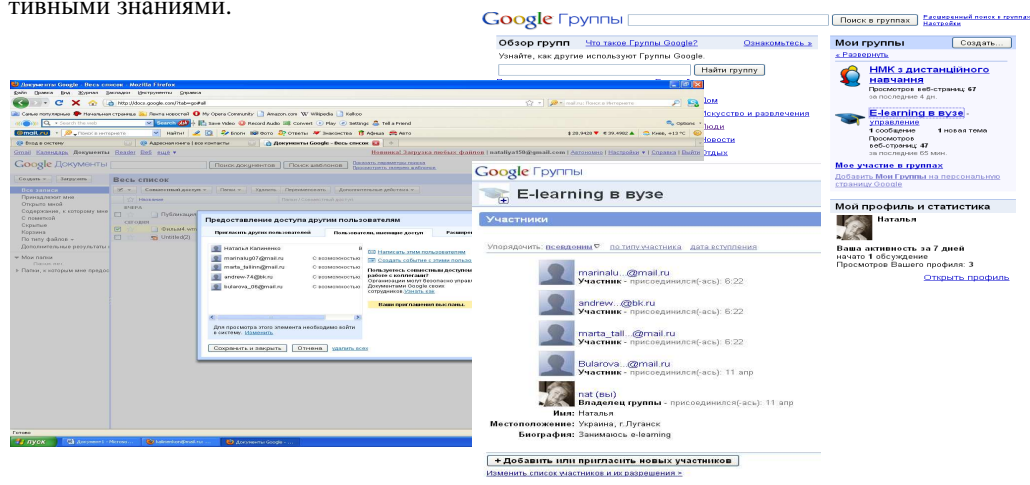

Рис. 2. Организация виртуального сотрудничества в Google

ПРОГРАМНІ ПРОДУКТИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ (НА ПРИКЛАДІ ВИКОНАННЯ ТЯГОВИХ РОЗРАХУНКІВ)

Клюєв О. О., Луценко О. А., Слащов В. А., Соколова Я. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Тягові розрахунки є прикладною частиною теорії тяги поїздів і дозволяють вирішувати численні практичні задачі, що виникають при проектуванні і експлуатації залізниць і їх рухомого складу. До таких задач належать:

- визначення маси вантажних составів при заданому типі локомотива відповідно до профілю, швидкості руху і часу ходу по ділянках шляху;
- визначення потрібних параметрів локомотивів для забезпечення заданої пропускної і провізної спроможності ділянки шляху;
- складання графіка руху поїздів – основного документа роботи залізничного транспорту;
- вибір найбільш раціонального розміщення станцій, зупинних і роздільних пунктів при проектуванні залізниць;
- визначення параметрів системи енергопостачання при електрифікації залізниці: розміщення тягових підстанцій і визначення їх потужності тощо;
- розробка графіка руху поїздів, дослідження і проектування залізниць, локомотивів і поїздів, розрахунків в області економічної ефективності перевезень.

Розв'язання названих задач служить підставою для вибору типів локомотивів для конкретних ділянок залізниці, для складання графіків руху поїздів, вибору плечей обороту локомотивів, визначення пропускної і провізної спроможності ділянки залізниці, розрахунків по розміщенню зупинних пунктів, тягових підстанцій, складів палива, пунктів екіпіровки, розміщенню локомотивного парку і так далі. Нарешті, для прийняття рішень щодо запуск у виробництво нових типів локомотивів, вагонів, мотор-вагонного рухомого складу, щодо споруди і характеристик нових залізничних ліній.

Тому студенти усіх спеціальностей, які мають відношення до рейкового транспорту, у своїх індивідуальних завданнях, курсових роботах і проектах, у випускних кваліфікаційних роботах виконують розрахунки, пов'язані з рухом поїздів. Якщо враховувати численні фактори, що діють поїзд при його русі, то без допомоги ЕОМ одержати результат, близький до реального, практично неможливо. Отже потрібна розробка відповідного програмного продукту, зручного для швидкого опанування студентом і, до того ж, здійснюючого навчальні функції.

На залізницях використовуються досить складні спеціалізовані програмні продукти (MoveRW, ІСКРА, ЕРА тощо), але вони зовсім не пристосовані до навчального процесу. Взагалі для реалізації тягових розрахунків на ЕОМ, як на нас, доцільно розділити програмні продукти даної спеціалізації на два класи:

- навчальні програми, призначені для підготовки фахівців (наприклад для студентів), тобто такі, що дають не тільки результат розрахунку, а й залучають користувача до участі у його одержанні шляхом діалогу з ЕОМ;
- спеціалізовані програми, що максимально враховують усі фактори і чинники, що впливають на рух поїзда по перегону.

Розроблена фахівцями університету навчальна програма TRAINMOVE дозволяє розраховувати характеристики руху поїзда по перегону з припустимою точністю. Основною перевагою даного програмного продукту є простий і інтуїтивно зрозумілий користувачеві інтерфейс. Не дивлячись на простоту і доступність інтерфейсу програма містить в собі досить повну теоретичну і нормативну базу з тягових розрахунків.

Один з варіантів програми, наприклад, має три режими розрахунків:

а) з існуючими локомотивами і дільницями шляху, параметри яких закладено до бази даних;

б) з локомотивами та дільницями, які взято як прототип, з можливістю замінити деякі їх параметри безпосередньо з пульту, спілкуючись з ЕОМ;

в) усі параметри локомотива і дільниць шляху, що розглядаються у розрахунку, вводяться вручну до ЕОМ, відповідаючи на її запитання.

Працюючи у діалоговому режимі з ЕОМ, студент має можливість за лічені хвилини зробити розрахунки декількох варіантів задачі, свідомо корегуючи деякі параметри системи для досягнення поставленої мети за результатами контрольних показників руху поїзда, що відображуються а дисплеї.

Результати розрахунку записуються до файлів, які потім можна роздрукувати, надати до інших програм як початкову інформацію тощо.

Програма пройшла випробування у навчальному процесі кафедр залізничного транспорту та організації перевезень і управління на залізничному транспорті й дала позитивні результати.

РАЗРАБОТКА АВТОМАТИЗИРОВАННОГО РАБОЧЕГО МЕСТА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Коробецкий Ю. П., Соколова Я. В., Гегешко Е. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Высокая динамика изменений внешней социально-экономической среды, которая диктует требования к будущему специалисту, определяет необходимость создания средств информационной поддержки деятельности преподавателя на основе принципов адаптивного управления, использования разнообразных образовательных технологий, возможности быстрого изменения целей и содержания обучения, индивидуального подхода к отдельным студентам. Для информационной поддержки управления качеством обучения на уровне преподавателя необходимо создание комплексной системы, основанной на знаниях преподавателя, которая реализует автоматизацию всех этапов преподавательской деятельности. Это предусматривает широкие возможности работы с разными информационными ресурсами, позволяет собирать и анализировать статистический материал по качеству обучения, своевременно обнаруживать недостатки методической работы преподавателя за счет анализа как структуры целей обучения и содержания учебных элементов, так и результатов, полученных в ходе учебы, адаптировать учебно-воспитательный процесс к постоянно изменяющимся условиям.

Таким образом, актуальность работы определяется необходимостью разработки информационного и программного обеспечения автоматизированного рабочего места (АРМ) преподавателя для обеспечения качества обучения на уровне поддержки преподавательской деятельности.

Обзор информационных технологий, использующихся в учебно-воспитательном процессе, показывает направленность их использования на обеспечение взаимодействия на уровне «преподаватель-студент», то есть поддержку, по сути, одного направления деятельности преподавателя, методическую работу.

В индивидуальном плане, документе, который регламентирует работу преподавателя высшей школы, представлены виды учебной, методической, научной и организационной работы научно-педагогического работника университета, запланированные к выпол-

нению в учебном году. Перечисленные виды деятельности образуют учебно-воспитательный процесс, который протекает в университете.

Изучение предметной области и информационных потоков в учебно-воспитательном процессе основывалось на разработанной информационной модели (рис. 1-4). Это позволило выделить одну из основных функций преподавателя высшей школы: подготовка, обеспечение учебно-воспитательного процесса за счет разработки и систематизации определенной информации и планировании нагрузки по результатам выполненной работы. Автоматизация указанной функции преподавателя является основным требованием к проектируемой системе.

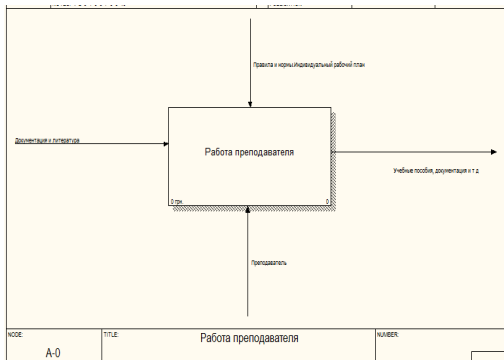

Рис. 1. Контекстная диаграмма

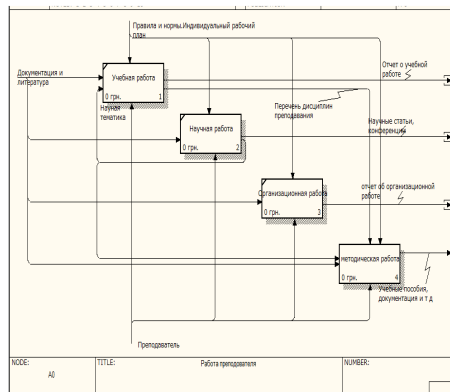

Рис. 2. Диаграмма декомпозиции

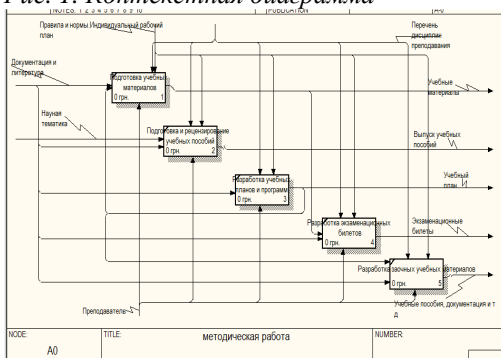

Рис. 3. Диаграмма декомпозиции работы «Методическая работа»

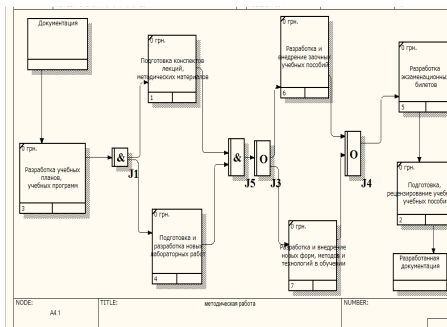

Рис. 4. Диаграмма IDEF3 с перекрестками

В среде Visual C #.NET Framework был разработан программный продукт «АРМ преподавателя высшей школы». ПП позволяет устранить проблему создания избыточного количества папок с документацией на жестком диске компьютера, обеспечив централизованный доступ к созданным документам. Автоматизирована функция формирования отчета о научной и методической работе за заданный промежуток времени, при подготовке к годовой аттестации преподавателя заведующим кафедрой, либо при необходимости ознакомления с промежуточными результатами работы преподавателя. Вся документация отражена в разработанной базе данных, которая предоставляет возможности поиска, редактирования, просмотра разработанных документов.

Таким образом, программный продукт обеспечивает: поддержку информационно-справочной функции, подготовку и обеспечение учебно-воспитательного процесса за счет разработки и систематизации определенной информации.

Література

1. Болонский процесс [Электронный ресурс]/ Альма матер. – Режим доступа: <http://www.URL: http://almamater.od.ua/content/view/102/175/> - 2006. – Загл. с экрана.

ІНТЕРАКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧІВ В ІНТЕРНЕТ- НАВЧАННІ

Краснопольський В. Е.,

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Могілевська Н. Е.

*Луганський державний університет
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*

Аналіз наукових досліджень показав, що Інтернет-навчання є одним з різновидів дистанційного навчання. Використання Інтернету для навчання веде до значних структурних і функціональних змін в психічній діяльності людини, зачіпаючи пізнавальну, комунікативну і особову сфери і трансформуючись в просторово-часові характеристики взаємодії суб'єкт-суб'єкт і інформаційна для суб'єкта система, в потребностно-мотиваційну регуляцію діяльності людини. Ключовою проблемою в області Інтернет-навчання є розробка і впровадження психолого-педагогічних активних методів навчання, завдяки яким студенти не лише самостійно опановують професійні знання, уміння і навички, але і досягають розвитку творчих і комунікативних здібностей, а також формують особистісний підхід до виниклої проблеми.

На основі аналізу сучасних підходів до Інтернет-навчання можна виділити переваги використання інформаційних технологій в процесі Інтернет-навчання:

- всі елементи дидактичних комплексів взаємопов'язані, мають єдину інформаційну основу і програмно-апаратне середовище;

- навчання, засноване на веб-технологіях може забезпечити високий рівень інтерактивності і відповідну реакцію на дії кожного студента;

- забезпечують до контенту в будь-якому місці, де є підключення до Інтернету;

- дозволяють інтенсифікувати навчальний процес, значно активізувати пізнавальну діяльність студентів, реалізувати в процесі самостійної роботи користувачів з елементами дидактичного комплексу індивідуальний темп засвоєння навчального матеріалу;

- веб- технології дозволяють навчати студентів з використанням домінуючих каналів сприйняття;

- дозволяють виробляти оперативний контроль за ходом засвоєння знань при формуванні навичок і умінь, вести статистику успішності і діагностувати рівень підготовки кожного студента і групи в цілому, що забезпечує досить об'єктивну оцінку і добру інформованість викладача;

- вчення здійснюється в синхронному і асинхронному режимах;

- навчальні матеріали можуть використовуватися неодноразово і оперативно оновлюватися.

Проблеми розробки і впровадження психолого-педагогічних активних методів в Інтернет-навчання пов'язана із застосуванням інтерактивних форм навчання або взаємодії, під якими слід розуміти, по-перше, спеціальну форму організації навчального процесу, що дозволяє упорядкувати і індивідуалізувати взаємозв'язок викладача і студента, створюючи

комфортні умови навчання, що дозволяють студентам відчувати свою успішність, інтелектуальну спроможність; по-друге, різного роду пізнавальні і творчі види діяльності, організовані таким чином, що практично всі студенти виявляються залученими в них і мають можливість зрозуміти, що вони знають і уміють; по-третє, спільна діяльність, котра заставляє студентів брати участь в чатах, дискусіях, групових проектах, конференціях, спілкуватися з іншими людьми, привносячи свій особистісний індивідуальний вклад, забезпечуючи в навчальному процесі обмін знаннями, ідеями, способами діяльності в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, заставляючи студентів критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, що приводить до здобуття нового знання, перекладаючи навчально-пізнавальну діяльність на вищі форми співпраці.

Відмітною особливістю інтерактивної взаємодії в інтернет-навчанні є те, що в ній:

- забезпечуються, з одного боку, завдання професійної підготовки, з іншого боку - виховання і розвиток людини, здатної не лише самовизначатися в сьогоденні, але і реконструювати минуле, проектувати і будувати майбутнє;

- вирішуються такі проблеми педагогіки, як мотивація студентів, реалізація індивідуального підходу, задача переваги у студентів евристичних знань над алгоритмічними, зняття соціально-психологічних бар'єрів спілкування і взаємодії в навчальних групах;

- зміст навчального процесу розвивається за рахунок інтелектуального ресурсу студентів і не обмежується інформаційно-методичною кваліфікацією викладача, глибина розуміння обговорюваних питань регулюється студентами і не сковується тимчасовими стандартами навчального курсу, пасивністю студентів.

В наш час розвиток інтерактивної взаємодії в Інтернет-навчанні йде шляхом створення адаптивних інтелектуальних навчальних систем як комп'ютерного педагогічного програмного засобу, призначеного для пред'явлення нової інформації, засвоєння навичок та умінь, проміжного і підсумкового тестування (іспитування), що має в своєму розпорядженні надійну систему допомоги як за самою навчальною програмою, так і з предмету, що вивчається. Вона має можливість адаптування до студента (його рівня знань, швидкості й засобів засвоєння матеріалу, що вивчається, і так далі), розвинену систему збору і обробки статистичної інформації про кожного студента, групу і потік (у тому разі нагромаджує інформацію про помилки, що часто зустрічаються під час роботи з навчальною системою і помилках студентів по темі або дисципліні, що вивчається.). Її відрізняє від інших видів комп'ютерних навчальних програм наявність розвиненого інтерактивного діалогу між комп'ютерною системою і студентом, ціла низка дидактичних і психологічних аспектів взаємодії в системі «людина-комп'ютер», органічне поєднання технічних, навчально-методичних, програмних і організаційних засобів, призначених для індивідуалізації навчання. Нагромаджувана інформація і статистика про студента може бути використана для автоматичної корекції комп'ютерного діалогу, його вдосконалення, налаштування на індивідуальне сприйняття кожної конкретної особи.

Сучасні засоби для забезпечення інтерактивної взаємодії при Інтернет-навчанні дозволяють управляти навчально-пізнавальною діяльністю студентів, враховувати їх індивідуальні особливості і темп просування, об'єм навчального матеріалу, рівень складності програми, використовувати різні способи контролю засвоєння знань, перетворювати методику управління самостійною роботою студентів. Інтерактивні можливості комп'ютерної техніки дозволяють активізувати навчальний процес, швидко виконувати пошук даних, необхідної інформації, більш різноманітної в порівнянні з попередніми етапами розвитку інформаційних технологій. Поява нових засобів інтерактивної взаємодії, заснованих на інформаційних технологіях, впливає на педагогічний процес. Ці засоби мають великий педагогічний потенціал і охоплюють всі три компоненти педагогічного процесу (зміст освіти, форму організації навчання і види педагогічної взаємодії), збагачують їх, активізують інноваційні форми навчання і створюють активне освітнє середовище.

TRAINING VIEWER. ПАКЕТ ДЛЯ СОЗДАНИЯ И ПРОСМОТРА МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ УРОКОВ

Львов С. А., Носков Е. А.

Восточноевропейский национальный университет имени Владимира Даля

Обучение часто представляют как передачу информации от одного человека (преподаватель или эксперт) к другому (ученик). Ученики как бы получают информацию от эксперта и добавляют ее к себе в память.

Противоположный взгляд – это то, что люди сами должны интегрировать новую информацию и извлечь из нее то, что может им потребоваться в повседневной жизни. В этом случае обучение требует усилий, чтобы понять, как новая информация объединяется с имеющимся знанием и как все это соединить в комплексные знания и возможности – а не только запоминать изолированные факты и процессы. То есть ученик сам выбирает источник информации, сам регулирует свой темп обучения и соединяет новые знания с полученными ранее. Это предполагает большое количество самостоятельной работы, но результат – комплексные знания и возможность применять их в реальной жизни, а не просто возможность еще раз вспомнить информацию.

На результат обучения также влияет способ предоставления информации. Наиболее эффективно усваивается информация, поданная в виде комбинации текста и графики. Связи между текстом и графикой позволяют глубже понять и осмыслить новый материал.

Мультимедийное обучение имеет следующие основные преимущества:

- ускоренное обучение;
- системное понимание;
- управление темпом обучения;
- возможность удаленного обучения.

Но при всех преимуществах мультимедийные занятия, представленные в виде одного видео, обладают рядом недостатков, а именно:

- большое время создания. Для того чтобы создать небольшой видеоролик необходимо тщательно продумать его содержание, чтобы во время записи не было неточностей. После этого необходимо вырезать ненужные участки;

- проблемы со звуковым сопровождением. Описание действий на видео звуком является наиболее быстрым, но лишает нас возможности изменять скорость воспроизведения, а также усложняет поиск забытой информации;

- скорость восприятия у всех разная (для одних скорость видео слишком медленная, для других наоборот слишком быстрая). Если из видео убрать звук, то эта проблема решается простым изменением скорости воспроизведения.

Кроме того важно не просто создать набор видеофайлов, а объединить их в курс, который должен быть сгруппирован в один файл для простоты распространения.

Именно решение этих проблем и было главной задачей при разработке пакета Training Viewer. Программное обеспечение позволяет:

- разбивать видеофайл на отдельные логические фрагменты, что ускоряет поиск информации;
- синхронно показывать текст с описанием действий, что позволяет отказаться от озвучки и ускоряет создание уроков;
- изменять скорость воспроизведения, что позволяет каждому выбирать свой темп обучения;
- группировать видеофайлы и текст в один файл, что упрощает распространение.

Пакет Training Viewer работает под ОС Windows XP SP2 или более новыми версиями ОС Windows. Реализован на платформе .NET, с использованием языка C# и графической подсистемы Windows Presentation Foundation.

В качестве демонстрации возможностей программы был создан видеокурс по системе автоматизированного проектирования PCAD, который используется на кафедре АКИТ.

Литература

1. Значение мультимедиа в обучении
<http://www.websoft.ru/db/el/76C5F33383875B2AC325740A00621B18/doc.html>
2. Мультимедийное обучение
http://ru.wikipedia.org/wiki/Мультимедийное_обучение
3. WPF
http://ru.wikipedia.org/wiki/Windows_Presentation_Foundation

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ СИСТЕМИ АУТЕНТИФІКАЦІЇ КОРИСТУВАЧІВ ЛОКАЛЬНОЇ МЕРЕЖИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Могілін С. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Важко уявити собі локальну мережу, у якій не було би необхідності у розмежуванні доступу користувачів до ресурсів цієї мережі. Необхідність розмежування доступу породжує необхідність аутентифікації користувачів. Звичайно, у якості “посвідчення особи” користувача використовуються ім'я й пароль, які користувач вводить безпосередньо із клавіатури робочої станції.

Позначимо вимоги до сучасної системи аутентифікації локальної мережі навчального закладу. Ця система повинна бути централізованою, тобто такою, щоб, використовуючи ті самі облікові дані, можна було авторизуватися у всіх мережевих службах. Вона повинна забезпечувати можливість оперативного управління великою кількістю облікових записів, що має на увазі їхню уніфікацію. Ім'я й пароль повинні бути такими, щоб, з одного боку, користувач міг їх запам'ятати. З іншого боку, у корпоративних мережах звичайно неактуальна вимога анонімності користувачів. Навпаки, обліковий запис повинен чітко асоціюватися з його власником.

У якості розв'язку задачі централізації досить давно використовуються служби на основі LDAP, такі як Microsoft Active Directory, Novell eDirectory, OpenLDAP і т. д. (наприклад, [1]). Проте іншим питанням, зазначеним вище, традиційно приділяється мало уваги.

Ціль даної роботи - розробка системи управління LDAP-каталогом користувачів, що задовольняє зазначеним вище вимогам.

Як основу розроблювальної системи було обрано відкрите ПО OpenLDAP під управлінням GNU/Linux. Основні переваги використання відкритого ПО в навчальному закладі перелічені в [2]. Оскільки планувалося в тому числі використання Windows-клієнтів, була обрана LDAP-схема Samba [3]. Використання стандартної схеми Posix уможливило авторизацію Posix-сумісних клієнтів (Unix, GNU/Linux і т. д.).

Необхідність масового створення облікових записів обумовлює стандартизацію їх імен. Було встановлено, що у якості стандартного імені дуже зручно використовувати ім'я

виду “І.І.Іванов”, тобто перші літери імені та по батькові, розділені крапками й прізвище користувача, записане кирилицею. Використання кирилиці не повинне створити проблем, тому що, з одного боку, стандартом LDAP передбачене використання єдиного кодування UTF-8, виходить, проблеми невідповідності кодувань виключені. З іншого боку, переважна частина клієнтського ПО, включаючи ОС Windows, або з початку підтримують не-ASCII імена користувачів, або дозволяють працювати з такими іменами в останніх версіях (наприклад, в Linux починаючи з версії PAM 1.0). Найбільш значний виняток - адреси електронної пошти. Однак існує експериментальний стандарт RFC 5336 [4], який дозволяє використовувати кирилицю і, імовірно, буде згодом прийнятий як офіційний.

На кафедрі АКІТ ВНУ ім. Даля розроблене спеціальне ПЗ Usermanager, що дозволяє, використовуючи в якості вхідних даних назву групи користувачів (наприклад, студентської групи) і список ПБ, створювати всі необхідні записи в каталозі LDAP: контейнер (OU), групу й облікові записи користувачів; зверстати й вивести на друк роздавальний матеріал - картки з іменем користувача й паролем. Це ПЗ використовується разом з ПО phpLDAPadmin для управління каталогом, однак у перспективі планується інтегрувати всі функції управління обліковими записами в Usermanager. Існуюча проблема використання кирилиці в групах (posixGroup), була вирішена втручанням у схему nis.schema (атрибут memberUid). Також було розроблено дві додаткові схеми LDAP: defaults.schema і alias.schema. Перша дозволяє зберігати в каталозі LDAP інформацію, яка використовується за умовчанням при створенні облікових записів: наприклад, членство в групах і дискова квота.

Друга схема, alias.schema дозволяє асоціювати з обліковим записом користувача будь-яку кількість псевдонімів. Псевдоніми існують для зручності користувачів і призначені тільки для цілей аутентифікації: користувач може увійти в систему, використовуючи псевдонім замість основного імені. У властивостях сеансу й створених ім файлів буде вказуватися тільки основне ім'я. За допомогою спеціального Web- інтерфейсу користувач може сам вибирати собі псевдоніми.

Розроблене ПЗ успішно проходить тестування. Були цілком автоматично створені облікові записи для 36 студентських груп. Не виявлене жодного випадку збігу імен. Каталог LDAP використовується контролером домена Samba і для авторизації користувачів WiFi (був розроблений спеціальний модуль FreeRADIUS з підтримкою псевдонімів).

Література

1. Крюков В. В., Майоров В. С., Шахгельдян К. И. Реализация корпоративной вычислительной сети вуза на базе технологии Active Directory // Труды Всерос. науч. конф. «Научный сервис в сети Интернет». Новороссийск, 2002. С. 253–255.
2. Всеукраїнська ініціатива з використання вільного програмного забезпечення в освіті та науці. Переваги використання відкритого програмного забезпечення: [Електронний документ]. – (http://edu.root.ua/index.php/Переваги_використання_відкритого_програмного_забезпечення). Перевірено 17.09.2010.
3. Jérôme Tournier, Olivier Lemaire. The Linux Samba-OpenLDAP Howto: [Електронний документ]. – (<http://www.i1lanis.info/smbldap-tools/docs/samba-ldap-howto/>). Перевірено 17.09.2010.
4. J. Yao, W. Mao. SMTP Extension for Internationalized Email Addresses: [Електронний документ]. – (<http://tools.ietf.org/html/rfc5336>). Перевірено 17.09.2010.

РАЗРАБОТКА ЭЛЕМЕНТОВ СИСТЕМЫ АДАПТАЦИИ ЛЕКЦИОННОГО МАТЕРИАЛА К УСЛОВИЯМ ДИСТАНЦИОННОГО УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Савченко В. В., Малахов О. В.

Восточноевропейский национальный университет имени Владимира Даля

Введение. В настоящее время перспективным направлением развития методологии образования является дистанционное обучение.

Дистанционное обучение (ДО) — совокупность технологий, обеспечивающих доставку обучаемым основного объема изучаемого материала, интерактивное взаимодействие обучаемых и преподавателей в процессе обучения, предоставление обучаемым возможности самостоятельной работы по освоению изучаемого материала, а также в процессе обучения [1].

Сравнение эффективности дистанционного и аудиторного обучения на основе опроса преподавателей США в институтах, предлагающих курсы дистанционного обучения и там, где такого обучения нет, показало: по мнению 57% преподавателей, результаты дистанционного обучения не уступают или даже превосходят результаты традиционных занятий. 33,3% опрошенных преподавателей считает, что в ближайшие годы результаты дистанционного обучения превзойдут результаты аудиторного [2].

Постановка задачи. Целью работы является создание программной среды, позволяющей преподавателю, не обладающему специальными навыками в области проектирования пользовательских веб-интерфейсов для сайтов или веб-приложений, перевести лекционный материал в интерактивную форму. В дальнейшем интерактивные лекции будут размещены на сайте кафедры с возможностью доступа через локальную сеть и Интернет, что даст студентам возможность дистанционного доступа для самостоятельной работы с этим материалом.

Основная часть. Разрабатываемый программный пакет реализует следующую структуру интерактивных лекций:

- каждый заверченный по смыслу фрагмент лекции (раздел, абзац, предложение) сопровождается обязательным вопросом;
- для доступа к дальнейшему материалу необходимо ввести (выбрать из перечня предложенных вариантов) верный ответ;
- при неверном ответе высвечивается подсказка, либо гиперссылка на начало абзаца, изучение которого необходимо для правильного усвоения материала;
- в режиме обучения текущие результаты опроса не фиксируются и не сохраняются.

В разрабатываемом программном пакете преподаватель должен пройти процедуру авторизации для получения доступа к режимам формирования и редактирования лекции. Доступ студентов в режиме чтения постоянно открыт.

Система вывода лекции реализуется следующим образом: информация выводится дискретно, по частям, которые загружаются и сменяют друг друга после правильного ответа на вопрос. Таким образом, время реакции сервера уменьшается, быстрдействие системы увеличивается ориентировочно на 7-8%. Схема взаимодействия внутренних модулей программного пакета представлена на рисунке 1.

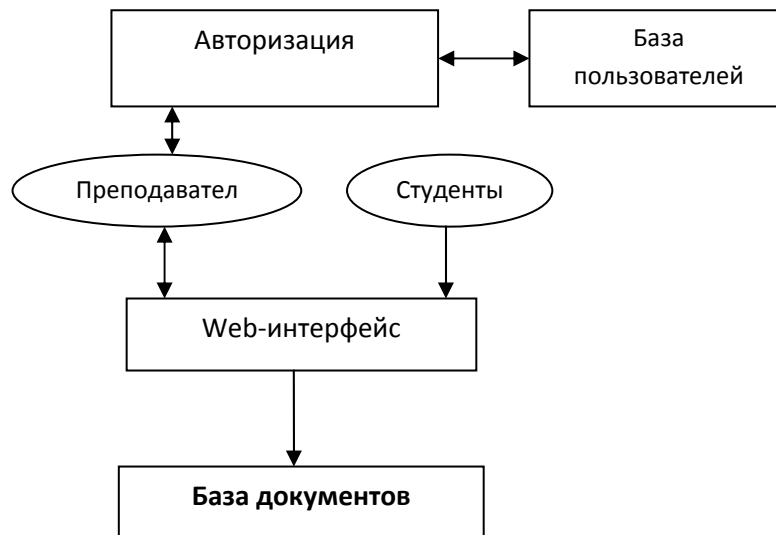

Рис.1. Схема взаимодействия внутренних модулей программного пакета.

Для реализации программного пакета используются языки программирования java-script, php и технология ajacks. Информация о преподавателях, коды их авторизации, материалы лекции, сохраняются в базе данных на основе MySQL. Шифрование информации о преподавателях и кодах авторизации производится с применением алгоритма шифрования RC-4.

Выводы. Разработка и внедрение в учебный процесс технологий дистанционного обучения позволит:

- повысить качество обучения за счет применения современных средств, объемных электронных библиотек и т.д.
- создать единую образовательную среду (особенно актуально для корпоративного обучения).
- проводить обучение большого количества человек;
- снизить затраты на проведение обучения (не требуется затрат на аренду помещений, поездок к месту учебы, как учащихся, так и преподавателей и т. п.);

Литература

1. <http://ru.wikipedia.org/wiki/СДО>
2. http://www.obrazovanieufa.ru/Vuz/Dostoinstva_i_nedostatki_distantsionnogo_obucheniya.htm

DISTANT EDUCATION: PROS AND CONTRAS

Salikova N. A.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

The distant form of study issue is one of the most burning ones nowadays. Being a very specific subject, the Foreign Language demands the deeper insight into the problem, when it comes to its distant teaching. Distant study is the way of obtaining the new knowledge by the independent passing through the course, when the communication with the tutor is possible only through the technical means. There are different courses with the different purposes – from the

hobby to the graduation ones. This article deals with the problem of the distant Foreign Languages study for the students of the higher education establishments. The investigation of the scientific literature shows that the attitude towards this phenomenon is rather diverse.

The distant form of study has a number of advantages, widening the opportunity of receiving the higher education. It is the solution for people, who have physical defects, who cannot attend the classes due to the different reasons and for those students, who have to combine work with education. It allows getting the access to the necessary information when it is convenient for students, to organize their time –table according to their personal schedule. Giving the teacher more time for each student's progress analysis, the distant form of study helps in fulfilling the individual approach through providing each person with the individual tasks.

However, there are certain concerns about the effectiveness of the Foreign Language distant study, taking under consideration the specific nature of the subject. The main aim of the Foreign Language teaching is the language competence formation. This means the ability of using the foreign language in the spontaneous communicative situations. These are both receptive (listening, reading) and productive (writing, speaking) skills. The main methodological problem of the Foreign Language teaching is how to form the speaking skills if the living conversation does not take place in the process of study.

As practice shows, the didactic materials, given to the distant Foreign Language students are the same, which are used by the traditional classes attendants. This appears to be effective when it comes to the receptive and writing skills formation. The lack of the speaking practice creates the problems with forming the speaking skills. It is necessary to create the natural communicative situations, such as discussions, debates, sharing experience. This problem can be solved by integrating the traditional speaking classes into the distant teaching or by organizing the on-line conferences. However, both of these solutions have certain problems both from the teaching and learning positions: lack of time for teachers, inconvenient time-table or technical difficulties for students.

Other problems are:

- students very often experience certain difficulties, both psychological and technical ones, especially, at the very beginning of their distant study, which leads to lessening the motivation and interest;
- the tutor's ability to manage, control and correct the learning process is limited, because the course materials become the main source of information;
- the tutor cannot be sure that students do the tasks themselves.

The solution to these problems lay in the distant study of the Foreign Languages reorganization. The modern conditions of social development, the widening of the international relationship demand wide intercultural and foreign languages knowledge from more and more Ukrainians. The distant form of learning may be the only solution for some people, who, due to the different reasons, are not able to attend the traditional classes. However, the specific nature of the Foreign Language as a subject dictates the necessity of reconsidering the organization of the learning process as well as the didactic materials in the context of the distant education.

СИСТЕМА АВТОМАТИЗОВАНОГО ТЕСТУВАННЯ ЗНАТЬ МОВИ SQL ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ

Стоянченко С. С.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

Постановка проблеми. У сучасному освітньому процесі широко використовуються різноманітні інформаційні технології. В основі цього явища лежить розробка і використання різних засобів комп'ютерної підтримки навчальної діяльності. Дистанційне навчання із застосуванням сучасних технологій задовольняє всім вимогам нової освітньої платформи. В першу чергу це робить освіту доступнішою. Незалежно від місця мешкання, часу доби, метеоумов і т.п. людина зможе якісно і в тому або іншому ступені зручно отримувати необхідні їй знання і навички.

Актуальність проблеми. Системи тестування знань є невід'ємною складовою частиною навчального процесу. Останнім часом у світі широке поширення одержали різноманітні системи тестування, у яких студентів пропонується один вірним варіант відповіді з кількох можливих варіантів. Недоліком таких систем є можливість вибору випадкових відповідей. Відомо, що випадково обираючи відповіді студент отримати позитивну оцінку. Тому подібні тести не можуть допомогти об'єктивно оцінити знання студентів. Потрібно створювати нові системи тестування, що позбавлені вказаного недоліку.

Мета і задачі роботи. Метою роботи є розробка методів контролю правильності відповіді, що вводиться у вільному форматі. Основною задачею роботи є проектування програмної системи контролю знань мови SQL, що передбачає вільний відповіді. Система повинна базуватися на використанні веб-технологій.

Основна частина. SQL (англ. Structured Query Language - мова структурованих запитів) - універсальна комп'ютерна мова, що використовується для створення, модифікації і управління даними в реляційних базах даних. Мову SQL можна поділити на три частини: оператори визначення даних (англ. Data Definition Language, DDL), оператори маніпуляції даними (англ. Data Manipulation Language, DML), оператори визначення доступу до даних (англ. Data Control Language, DCL).

Для того, щоб перевіряти SQL запит, що підлягає перевірці, вирішено не просто аналізувати текст запиту, а безпосередньо виконувати його на сервері. Але трудність в тому, що будь-який або неправильний, або ж умисне неправильно написаний запит міг поставити під загрозу як особисті дані студентів що зберігаються в БД, так і працездатність системи в цілому. Тому вирішено кожний запит виконувати в тілі ізолюваної транзакції, яка завжди примусово завершується відкатом до початкового стану. Таким чином, будь який запит буде безпечним и не може завдати шкоди базі даних. На рис.1 показана структурна схема роботи системи тестування.

При кожній перевірці написаного студентом SQL запиту послідовно створюються дві ізолювані транзакції. Одна для створення контексту оператору, що тестується. Інша для еталонного запиту. Далі в пам'яті залишається два результати, результат виконання запиту студента і результат системи. Для здійснення перевірки результати порівнюються. Таким чином, система тестування дозволяє перевіряти, не тільки запити SQL, але й елементи створення об'єктів SQL (мова DDL). Також дозволяється виконувати запити маніпулювання даними (мова DML).

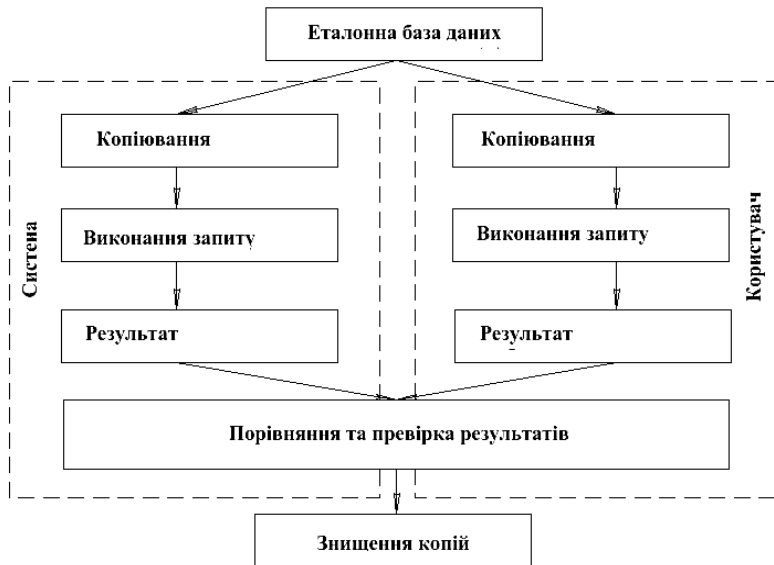

Рис.1. Структурна схема системи тестування

Існують різноманітні версії мови SQL. Кожний SQL сервер реалізує власну версію SQL. Система тестування знань розроблена таким чином, щоб не бути залежною від версії SQL. Така можливість з'явилася тому, що еталонні відповіді можуть бути розроблені з використанням будь-якої версії SQL. Зараз використовуються версії MySQL та FireBird.

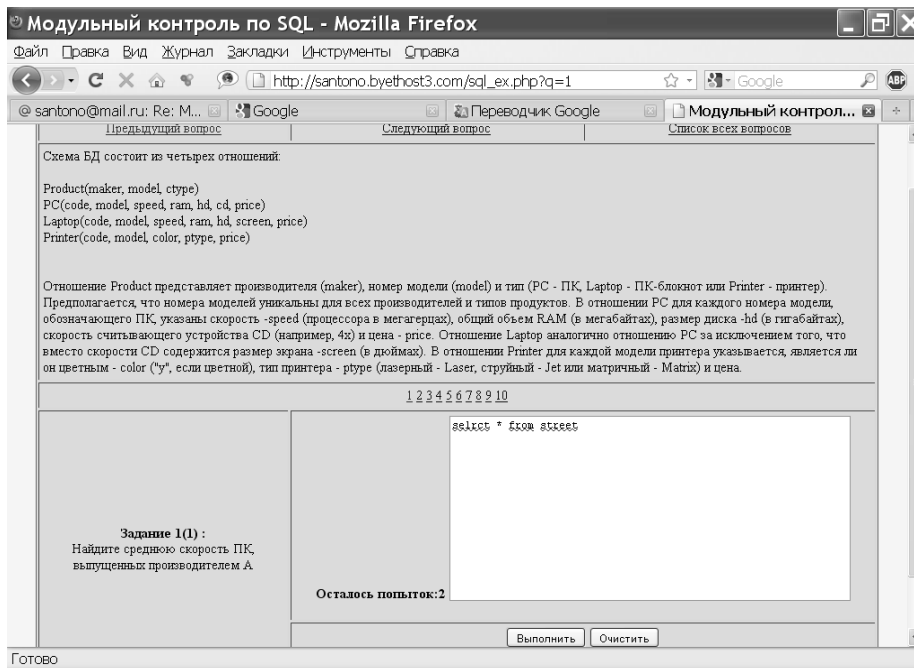

Рис. 2. Приклад екранної форми системи тестування

Висновки. На базі веб-технологій розроблена система тестування знань мови SQL.

AUTOMATED SYSTEM “PASSPORT OF DISCIPLINE”

Stoyanchenko S. S., Gukova H. I.

Volodimir Dahl East Ukrainian National University of Lugansk

Success of solution the basic tasks, placed before the large university (that is managing the brief-case of the programs and specialities, providing of the effective use of teaching person-nels and financial resources, construction of higher checking of quality system in university, forming of priorities in activity of university, planning and monitoring achievement of strategic aims) depends on those instruments and possibilities which are given by the informative system of university to the leaders for the obtaining of timely and exact information.

This functionality in the modern informative systems is provided by the technologies of keeping the information and built on their basis the system the support of making a decision and analytical applications.

The major part of the informative system of university is the system of planning and organization of educational process (SPOEP), which consists from the tasks of forming of curriculum of specialities, educational working-plans and summary linear graphs on a next year, uniting of educational groups in threads, determination of the educational loading and person-nels of de-partments of university, formings of curriculum of lessons.

SPOEP must be component part of united informative environment (UIE) of university.

Program features:

- Including in automated process of such participants of educational process like teach-ers.
- Organization of educational process in the system is realized on the base of curricula. There is possibility to bring the necessary changes/
- Forming possibility for each discipline of set of control points (examination, test, course project).
- Possibility of saving, reading and update objects in DB.

Autonomous variant of the program is implied by the presence of two parts: by an user and administrator.

Administrator part is needed for bringing information educational establishment (fillings of lists of faculties, departments, disciplines, specialities, cycles of teaching and other), registra-tion of users (teachers) and providing their the certain rights, and also for storage of all of the accumulated information.

A graphic user interface (GUI) is a face of project, because exactly showing how com-fortably user works with the program from this part depends on GUI. One of basic types of inter-faces are web-interface (thin client).

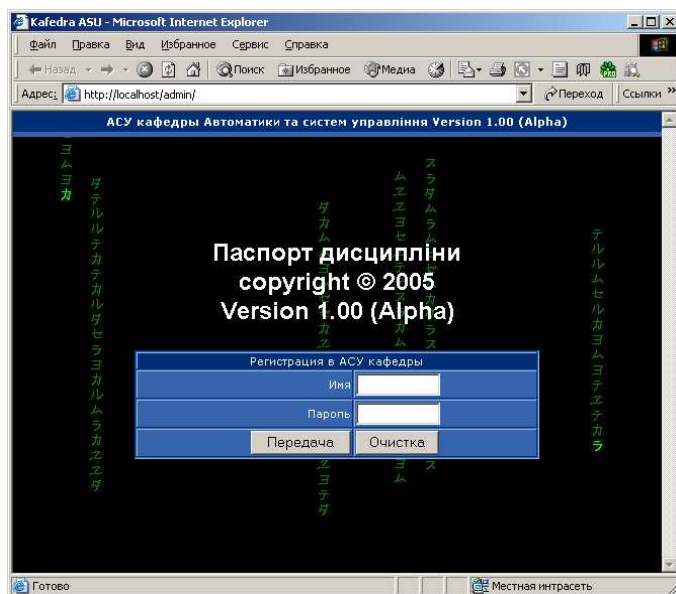
A web-interface is the program, executed on the side of server, and creating HTML doc-ument, displayed in a web-brouser on client-side. Basic dignity of such interface is that for work of the program its setting is not required on computer-client (network variant of the program), in a result it can work on any platform. To dignities it is possible to include relative lightness of development. It is comfortably to utilize the similar programs in many applications, for example, at forming of reports, search of data, input of simple forms etc.

This program is based on application of web-interface and called to provide automation of process of forming of document. The program is written with the use of such programming languages: PHP, Javascript, HTML.

Consider the autonomous or local version of the program more detailed, which has two modules: administrator and user. Both modules spread like installation package, allowing to set on a local computer the program-server, sql-server MYSQL and PHP. The administrator module contains and user part, because administrator can be at the same time an user.

Consider the administrator version of the program.

The window of browser is started with a form, inquiring a login and password.
The login and password is «admin» with a mark in the base of rights for an administrator.

Img. 1. The form of registration

It is possible to delete or change afterwards this record. If registration passed successfully in the window of browser a main page is opened for work of administrator. At first, when the base is yet empty, on a page the unique hyperlink of «Parameters of university» is displayed with a reminder to fill the indicated section. Since a section will be filled, a reminder disappears automatically. The next hyperlink of «Faculties» appears with an analogical reminder about filling and etc. Principle of appearance of hyperlinks is used for the observance of order of filling of lists in a database, as at filling of next lists, information is used from already gap-filling lists. Thus, it is necessary, that an administrator fills the followings sections: «Parameters of university», «Faculties», «Departments», «Directions», «Specialities», «Teaching forms», «Cycles», «Disciplines», «Teachers», «Users».

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ БЕСПРОВОДНОЙ СВЯЗИ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

*Терещенко Т. М., Гапонов А. В., Дядичев А. В.
Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Использование новейших технологий в образовании, науке, искусстве, технике уже давно в развитых странах стало обязательным мероприятием. Чиновники понимают, что вклад в развитие науки имеет огромное значение для развития страны, а также это непосредственная окупаемость вложенных средств, средствами, полученными за счет внедрения и распространения новых открытий и достижений. Рассмотрим возможность внедрения технологии WiMax в учебный процесс университета.

История WiMAX началась в 2001 году, когда были предприняты первые разработки в области технологии 802.16. Первоначальным замыслом разработчиков была модернизация технологии Wi-Fi, основным недостатком которой является весьма ограниченный радиус действия каждой из точек доступа и, как следствие, невозможность разумными средствами обеспечить какое-либо покрытие, кроме точечного. Изначально создавалась технология «дальнобойного Wi-Fi», с помощью которого можно было бы обеспечить покрытие, например, сразу целого города.

В университете обучаются на разных специальностях порядка 30 тыс. студентов. Это один из самых мощных университетов на Донбассе, который имеет свою большую территорию, корпуса, общежития, библиотека и лечебный профилакторий. Университет предоставляет на своей территории для студентов доступ как к глобальной сети, так и к локальным ресурсам, на которых студенты могут получить различного рода информацию для учебного процесса. Для студентов это очень важная и неотъемлемая часть учебного процесса.

Однако студентам приходится сталкиваться с небольшими проблемами. Доступ ко всем вышеперечисленным ресурсам, на сегодняшний день, студентам приходится получать в учебных аудиториях или же в местах, где есть доступ к сети WiFi. Конечно же это не совсем удобно.

Задача заключается в том, чтобы предоставить им полный доступ к беспроводной локальной сети, что должно был в любое время обеспечить полноценное использование как локальных ресурсов так и возможность выхода во всемирную сеть в пределах университетского городка. Благодаря удачному расположению студенческого городка идеально подходит для применения технологии беспроводной связи. Тут есть два выхода, это использование технологии WiFi либо новой технологии WiMax. Эта технология более перспективная, поскольку имеет больший диапазон покрытия по сравнению с технологией WiFi (табл. 1).

Таблица 1
Сравнительная таблица стандартов беспроводной связи WiFi и WiMax

Технология	Стандарт	Использование	Пропускная способность	Радиус действия
Wi-Fi	802.11a	WLAN	до 54 Мбит/с	до 100 метров
Wi-Fi	802.11b	WLAN	до 11 Мбит/с	до 100 метров
Wi-Fi	802.11g	WLAN	до 108 Мбит/с	до 100 метров
WiMax	802.16m	WMAN, Mobile WMAN	до 1 Гбит/с (WMAN), до 100 Мбит/с (Mobile WMAN)	н/д (стандарт в разработке)

Внедрение подобной технологии на базе университета будет носить несомненно положительный характер. Так как информатизация является неотъемлемой частью современного учебного процесса. Благодаря внедрению такой технологии университет сможет равняться на ведущие мировые ВУЗы.

КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОСНОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Ткач В. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Ринок освітніх послуг сьогодні характеризується кризовими явищами, що пред'являють все більше вимог до його учасників. Освітнім закладам, зокрема вищим на-

вчальним закладам (ВНЗ), необхідно мати інструменти для адаптації до сучасних вимог ринку. Таким чином, постає проблема підвищення якості освіти ВНЗ за рахунок створення методів та моделей адаптивного управління якістю освіти, навчальним процесом ВНЗ.

Найбільш ефективним шляхом підвищення якості освіти вбачається застосування на практиці міжнародних стандартів якості ISO серії 9001 та основних принципів філософії TQM [1]. Основою міжнародних стандартів є використання процесного підходу. Найголовнішим процесом при навчанні є процес комунікації між викладачем та студентом із метою передачі знань від одного до другого.

Формально процес комунікації із метою передачі знань можна привести до вигляду:

$$\partial z_i^k / \partial t = -\mu \cdot z_i^k + \beta_{p_j}^k \beta_{s_i}^k p_j^k + \eta(z - z_{\min}) \cdot (z - z_{\min}), \quad (1)$$

де $z_i^k(t)$ – деякий обсяг знань, що має i -й студент з k -ї дисципліни на момент часу t , виражається в деяких умовних одиницях; можна приймати цю величину оцінкою з дисципліни; p_j^k – обсяг знань, що було передано j -м викладачем за деякий період часу;

μ – коефіцієнт забування; $\beta_{p_j}^k$ – рівень кваліфікації j -го викладача за k -ю дисципліною; даний коефіцієнт має обмеження $0 < \beta_{p_j}^k < 1$; рівень кваліфікації визначає долю інформації, яку буде передано у процесі навчання, даний рівень зумовлений такими факторами, як особливості викладання, загальний рівень кваліфікації, додаткові умови процесу передачі інформації; $\beta_{s_i}^k$ – рівень сприйняття інформації i -го студента з k -ї дисципліни, має обмеження $0 < \beta_{s_i}^k < 1$.

У свою чергу, рівень сприйняття означає долю інформації, що студент може сприйняти від викладача, що зумовлено в першу чергу попереднім рівнем підготовки студента, його уважністю і т.ін.;

Природно, що самонавчання стає можливим лише при досягненні студентом певного обсягу знань та рівня «відповідності» [2]. Таким чином, рівень самонавчання можна описати наступним чином:

$$\eta(z - z_{\min}) = \begin{cases} 0, & \text{якщо } z < z_{\min} \\ \eta^* = const, & \text{якщо } z \geq z_{\min} \end{cases} \quad (2)$$

Формалізація міжнародних стандартів якості, зокрема у застосуванні до ВНЗ, дозволить призвести до подолання кризових явищ сучасної освіти. Використання комунікативного підходу у формалізації процесів навчання дозволить здійснювати підвищення якості освіти ВНЗ на найнижчому рівні.

Література

1. ДСТУ ISO 9001:2009 - Системи управління якістю: вимоги. - Виданий офіційно. Київ, ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ, 2009

2. Ткач В.М., Рамазанов С.К. Модель оцінювання якості освіти на рівні «викладач-студент» // Формування ринкової економіки в Україні. – Львів, 2008. – Вип. 18. – с. 200-204.

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Перова С. В.

*Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка*

Криза світової та вітчизняної системи освіти, яка зумовлена недостатньою її ефективністю у сфері підготовки спеціалістів, зокрема гуманітарних спеціальностей, вступ України до Болонського процесу, стратегія розвитку вищої освіти, покликаної підвищити конкурентоспроможність нашої держави на світовому ринку освітніх послуг виступають факторами, що визначають актуальність розробки та впровадження компетентнісного підходу до системи вищої професійної освіти. Професіонали нового покоління мають бути адаптовані до умов розвитку ринкових відносин, ділових контактів, до оволодіння новими інформаційними технологіями, створенню спільних проектів в тісному контакті з закордонними партнерами. Безперечно, в таких умовах посередником стає англійська мова, якою, за даними Девіда Крістала [1, с. 55], наприкінці 90-х років минулого століття користувалася приблизно чверть населення земної кулі як рідною, офіційною та міжнародною.

Зміна освітньої парадигми, перехід до компетентнісно-орієнтованої освіти потребує переосмислення та розробки нових цінностей, цілей, змісту, форм, методів та засобів навчання. В умовах динамічного розвитку суспільства перехід ВНЗ до оцінювання результатів навчання через компетентності є цілком виправданим кроком. Найважливішими серед них є ключові компетентності.

В контексті нашого дослідження під цією категорією йдеться про системну сукупність визнаних у суспільстві знань, умінь, навичок, цінностей, які є результатом засвоєння студентами метапредметного змісту освіти. Ключові компетентності мають надпредметний і міждисциплінарний характер. Їх можна застосувати в різних сферах життєдіяльності людини.

Ключова компетентність, на думку українських педагогів, є об'єктивною категорією, яка фіксує суспільно визнаний комплекс знань, умінь, навичок, стосунків тощо певного рівня, що можуть бути застосовувані у широкій сфері діяльності людини. Вона може бути визначена як здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи відповідні проблеми. Кожна з таких компетентностей передбачає засвоєння людиною не окремих, не пов'язаних один з одним елементів знань і вмінь, а оволодіння комплексною процедурою, в якій для кожного виділеного напрямку її набуття наявна відповідна сукупність освітніх компонентів, що мають особистісно-діяльнісний характер.

Як відомо, підручник є основним засобом навчання та невід'ємною складовою частиною навчального процесу, що організовує та керує послідовними і цілеспрямованими діями студентів та викладачів. Важливим засобом формування ключових компетентностей студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів став створений на кафедрі іноземних мов Луганського національного університету імені Тараса Шевченка навчальний посібник «English For Humanities» (Англійська для студентів-гуманітаріїв). Він розроблений для студентів гуманітарних спеціальностей, які вивчають англійську мову за професійним спрямуванням.

Мета навчального посібника – допомогти студентам раціонально розподілити й засвоїти програмний навчальний матеріал, зуміти правильно організувати самостійну роботу з курсу іноземної мови, бо викладання цієї дисципліни у вищому навчальному закладі передбачає формування та розвиток у студентів навичок користування іноземною мовою як засобом передачі та одержання професійно значущої інформації, у тому числі під час самостійної роботи з іноземними джерелами, а також формування міжкультурної комунікативної компетентності.

Матеріал посібника поділяється на 4 модулі. Практична частина перших трьох блоків вміщує текст (тексти виключно автентичні, професійного спрямування, враховані також специфічні особливості різних спеціальностей) лексико-граматичні вправи, вправи творчого характеру: робота зі словниками (перекладними, тлумачними, тематичними), вправи візуалізації тощо; перекладні вправи, рольові ігри, вправи для розвитку усного та письмового мовлення.

Перший модуль “Live and Learn” знайомить з історією освіти та окремими її напрямками на сучасному етапі. У другому модулі “Life in Britain” вміщено тексти країнознавчого характеру, які сприятимуть розвитку соціокультурної компетенції студентів. Третій модуль “Society” охоплює тематику, пов’язану з проблемами суспільства сьогодення. Третій блок “Grammar Guide” присвячено вивченню граматики сучасної англійської мови. Теоретичний матеріал викладено у формі таблиць, що сприяє кращому його засвоєнню. Для опрацювання вивченого теоретичного матеріалу після кожного підрозділу пропонується система вправ (здебільшого мовні та умовно-комунікативні).

При роботі з текстом студенти можуть користуватися списками незнайомих слів, які додаються до кожного тексту. Список слів містить як слова, значення яких важко визначити за здогадкою, так і рекомендовані для запам’ятовування слова та словосполучення професійного характеру, що складають рецептивний словник студентів. Кращому засвоєнню рецептивного словника сприяють згадані вище різновиди вправ, а також запропонований після кожного тексту перелік проблемних питань для обговорення, виконання яких сприятиме розвитку професійної компетентності студентів.

Послідовна та цілеспрямована робота з навчальним посібником забезпечує формування таких ключових компетентностей особистості, як інформаційна, міжкультурна комунікативна, соціально-правова, діяльнісна та компетентність самовдосконалення.

Література

1. Crystal D. English as a Global Language. – Cambridge, 2000.
2. English for Humanities: навч. посіб. для вивчення курсу «Англійська мова за професійним спрямуванням» для студентів гуманітарних спец. вищ. навч. закл. / Л. Г. Максименко, С. В. Перова, О. В. Ігнатова. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 249 с.

ОКРЕМІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НІР ПО ХІМІЇ СТУДЕНТОВ- ПЕРВОКУРСНИКІВ ТЕХНІЧЕСЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Абраменко В. Л.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Стремление Украины войти в Европейский Союз и другие политические и экономические европейские структуры, интенсивный характер развития современных технологических процессов, интерес к нашей стране со стороны других государств обусловили необходимость дальнейшего совершенствования учебно-воспитательного процесса в высшей школе с целью подготовки специалиста, высоко адаптированного к требованиям современного научно-технического и социального прогресса.

Одним из требований обеспечения качества подготовки специалистов безусловно является усовершенствование фундаментальной подготовки студентов. Высокие технологии требуют от специалиста глубоких знаний прежде всего по естественным дисциплинам физико-математического и химико-биологического профиля. Новые требования к перестройке образования в Украине обуславливают необходимость модернизации, обновления всех структурных участков образовательной деятельности и, в первую очередь, учебно-воспитательной деятельности. В контексте сказанного особое место в структуре образования занимает научно-исследовательская работа студентов.

На кафедре химии и естественных дисциплин ВНУ разработан и внедряется целый комплекс мероприятий по вовлечению студентов к исследовательской работе. К сожалению, нельзя отрицать тот факт, что выпускники массовой средней школы в своём абсолютном большинстве совсем не знают химию. Они не отличают периоды и группы в Периодической системе, не умеют составлять формулы химических соединений и уравнения реакций, проводить простейшие химические расчёты. Всё это вынуждает преподавателя уже с первых дней пребывания первокурсника в вузе проводить интенсивные дополнительные занятия и консультации (так называемый, пропедевтический курс). Ввиду отсутствия навыков постановки эксперимента фактически с нуля приходится обучать первокурсников правилам и приёмам работы с химическими реактивами, посудой и оборудованием.

Опыт показывает, что интерес к химии резко возрастает при проведении химических опытов, поэтому мы посчитали целесообразным включить в большинство предлагаемых лабораторных работ задания с элементами НИРС. Например, при изучении темы «Электролиз» предлагается провести нанесение никелевых покрытий на металлическую пластину, определить качество и рассчитать толщину покрытия. Параллельно рекомендуется осуществить никелирование химическим путём (химическое никелирование) и провести сравнительный анализ обоих методов.

Наиболее подготовленным студентам предлагается выполнение более сложных исследований по органической и координационной химии в рамках тематики НИР кафедр

ры, НИЛ «Химэкс», межкафедральных тем. Естественно, что эта часть работы требует более углубленных знаний и теоретической подготовки студента, ознакомления с оригинальной литературой, периодикой и специализированными монографиями. Как правило, такие студенты увлечены наукой и продолжают выполнять исследовательскую работу в течение всего времени обучения в вузе. При этом студенты приобщаются не только к правильной постановке эксперимента, но и, главное, к обработке результатов эксперимента, обобщению данных, написанию отчетов, рефератов, статей по выполненной работе, подготовке докладов на научные конференции.

Нами практикуется также и такая форма НИРС, как написание рефератов и докладов на определённые темы по материалам научных публикаций в периодических изданиях. Однако такая работа менее ценна, неполная, поскольку она исключает выполнение и обработку результатов эксперимента, что нехарактерно для такой экспериментальной дисциплины, как химия.

Выполнение НИР – один из действенных путей активизации процесса обучения. Формирования правильной мотивации учебной деятельности студентов и, следовательно, повышения качества подготовки специалистов.

ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ КУРСА ХИМИИ НА ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЯХ УНИВЕРСИТЕТА

Абраменко В. Л.

*Восточнoукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В современном мире студент, обучающийся в университете, обязан получать единый комплекс знаний об обществе, государстве, природе, состоянии и перспективах развития техники и промышленного производства. То есть, узкоспециализированный тип образования постепенно вытесняется общеобразовательным. Техногенный тип культуры, господствовавший в обществе в течение многих лет, становится одной из причин господства прагматизма и духовной обеднённости, что вызывает необходимость преодоления в процессе обучения профессиональную замкнутость и культурную ограниченность.

Начало третьего тысячелетия и нового века характеризуются особенностями как в практической жизни людей, так и в методах, способах и приёмах усвоения информации в науке, образовании, обучении и приобретении навыков. Во-первых, это век сплошной компьютеризации; во-вторых, для современного естествознания характерно, наряду с углублением специализации, взаимопроникновение различных отраслей науки, которые привели к возникновению дисциплин со смешанными названиями (биофизика, биохимия, космохимия, физхимия и т.п.); в-третьих, создание всемирной сети Интернет, позволившей расширить число обучающихся дистанционно и сократить число аудиторных занятий по фундаментальным дисциплинам (физике, химии, математике); в-четвёртых, стремительный научный прогресс во всех областях знаний. Осознание этих особенностей века требует от преподавателей вузов поиска новых методов и форм образования и обучения студентов, перестройки учебного процесса в направлении фундаментализации знаний и общей гуманитаризации.

Среди всех фундаментальных естественных наук химия занимает важнейшее место, поскольку закладывает основы общенаучных представлений, формирует понятийный аппарат, востребованный при дальнейшем обучении в высшем учебном заведении, обеспечивает активное формирование диалектического стиля мышления. Химия в наибольшей степени связана с философией и позволяет всем своим содержанием наполнить абстракт-

ное философское понятие «материя» конкретным естественнонаучным содержанием, так как она оперирует знаниями о веществе и его составляющих – атоме, молекуле, элементарных частицах.

В то же время химия как образовательная дисциплина несёт в себе большой гуманитарный потенциал, позволяющий достичь единства логического и исторического аспектов, поскольку основные фундаментальные понятия даются в процессе их исторического развития. Эта дисциплина объединяет фактологическую и эмоциональную составляющие процесса обучения, поскольку обладает ярким и многогранным экспериментом. Химические знания закладывают основы общенаучного тезауруса, формируют важнейшие понятия о дискретности, дисперсности, фазовых составляющих систем, равновесиях в системах, взаимодействиях компонентов систем.

Важность химических знаний для подготовки специалистов технических специальностей не вызывает сомнений, однако в современных условиях преподавание химии требует существенной перестройки, что обусловлено значительным сокращением времени, предусмотренного на её освоение, многоступенчатым характером учебного процесса и другими факторами. Особую тревогу вызывает резкое снижение исходного уровня химических знаний, которые даёт среднее образование, снижение общеинтеллектуального багажа молодёжи и отсутствие базовых знаний по естественным наукам, из которых складывается тезаурус для дальнейшего обучения в высшей школе. Анализ деятельности студентов уже первого месяца обучения показывает, что у выпускников школ отсутствуют навыки работы с учебниками, пособиями, справочными материалами. Для преодоления этих трудностей требуется продуманная и чёткая организация деятельности студентов на всех этапах пребывания их в университете. Определяющее значение приобретает выработка уже с первых дней обучения умений и навыков самостоятельной работы студентов. На смену устаревшей приходит новая модель процесса обучения, суть которой состоит в развитии способности к самообразованию. При этом происходит смена мотивации сферы обучения – от внешнего стимулирования со стороны преподавателя к более глубокой внутренней мотивации, проявляющейся в формировании у студента заинтересованности, понимания роли и значимости изучаемой дисциплины в его будущей профессиональной деятельности.

Настоятельной необходимостью является создание высококачественной учебной литературы по химии – учебников, учебных пособий, методических разработок, лабораторного практикума, задачник и сборников задач для самостоятельной работы, адаптированных к потребностям конкретных специальностей. Развитие современных информационных технологий позволяет во время выполнения самостоятельной внеаудиторной работы использовать компьютеры, мультимедийные учебные компакт-диски, видеofilмы, сборники алгоритмов, тексты лекций, доступных вследствие расширения информационно-го поля за счет подключения к системе Интернет.

Концепция преподавания химии была бы неполной, если не коснуться организации научно-исследовательской работы студентов, сложность которой заключается в том, что химия преподаётся в основном на первом курсе, когда происходит адаптация вчерашнего школьника к условиям вуза. Однако накопленный нами опыт организации НИРС на кафедре позволяет утверждать, что проведение научно-исследовательской работы студентов возможно уже на первом курсе в виде рефератов и учебно-исследовательских лабораторных работ. Только комплексный подход к перестройке существующей структуры образования позволит подготовить полноценного специалиста, способного быстро адаптироваться к быстро изменяющимся социально-экономическим и технологическим условиям современного мира.

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ОПТИМИЗАЦИИ ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Акуленко Я. Г.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В связи с проходящей в настоящее время реформой высшего образования вопрос индивидуального подхода в преподавании любой дисциплины является одним из самых актуальных. Предполагаемое уменьшение количества аудиторных часов означает, что структуру практического занятия придется модифицировать в сторону консультационной работы, индивидуализировать образование для лучшего усвоения материала.

Индивидуализация обучения, как соотнесенность приемов обучения с личностными и индивидуальными свойствами каждого обучаемого, является одним из ведущих дидактических принципов. При обучении иностранному языку этот принцип приобретает еще большее значение, так как индивидуальной, неповторимой прежде всего является речь обучаемого как средство выражения его чувств, эмоций, жизненного опыта, моральных устремлений и т.п. Обучение иностранному языку в большей степени, чем какому-либо другому предмету, требует индивидуального подхода к обучаемому, как к личности, обладающей неповторимыми особенностями и своей историей психического развития. Понятия "индивидуализация обучения" и "дифференциация обучения" занимают твердые позиции в педагогических теориях. Однако индивидуальный подход к личности учащегося как стратегия обучения не обеспечен содержанием современных учебников и учебных пособий, отсутствуют практические разработки и рекомендации по его осуществлению в обучении иноязычной речи. Между тем преподаватель вынужден индивидуализировать процесс обучения, так как игнорировать индивидуальные различия студентов на практике не представляется возможным.

Одним из объектов, ориентирующих преподавателя в индивидуальном подходе к учащимся, являются их способности. Они выступают как объективная данность, которую необходимо учитывать в обучении. Студенты, различаясь качествами, которые обеспечивают легкость и быстроту приобретения знаний и формирования навыков и умений, нуждаются в том, чтобы эти различия были замечены, осознаны учителем и стали бы для него руководством к действию. Одним из путей решения проблемы является создание индивидуализированных программ обучения, позволяющих избирать тот или иной путь и темп работы над учебным материалом в зависимости от индивидуальных особенностей и возможностей учащихся. Но индивидуализацию обучения не следует сводить к последовательному сокращению и упрощению изучаемого материала для наименее подготовленных студентов. Индивидуальный подход к студентам предполагает дифференциацию не столько объема, сложности и сроков выполнения предлагаемых заданий, сколько объема и характера оказываемой в обучении помощи. Менее подготовленным студентам необходимы более подробные пояснения и рекомендации по выполнению заданий с большим количеством примеров. Таких студентов необходимо чаще контролировать, чаще поощрять, создавая и поддерживая доброжелательную атмосферу при опросе и контроле. Следует разрешать им пользоваться любым самостоятельно подготовленным вспомогательным материалом - планом ответа, ключевыми словами, краткими конспектами и т.п. Обучение для таких студентов должно представлять собой посильный, но достаточно трудный процесс, вызывающий психическое напряжение, которое возникает в результате расхождения между требованиями преподавателя и возможностями обучаемого. Такое напряжение должно стимулировать максимум интеллектуальной активности, на которую способен студент.

Практика обучения иностранному языку показывает, что использование индивидуализированных программ может не привести к желаемым результатам. Целью обуче-

ния иностранному языку и средством этого обучения является речевое общение. А индивидуальный характер работы противоречит коммуникативной природе процесса обучения. Если при обучении другим предметам считается приемлемым и даже положительным тот факт, что студенты работают каждый в своем темпе, то при обучении иноязычному говорению такая форма организации учебного процесса может иметь отрицательные последствия: речевой коллектив распадается и каждому приходится учиться общению вне общения, в лучшем случае общаясь только с преподавателем в течение нескольких минут на занятии. Специфика индивидуализации при обучении иноязычному говорению состоит в том, что она должна предусматривать одновременное применение дидактических материалов различных по форме для студентов с разным уровнем языковой подготовки (например, с наличием или отсутствием опор, ключей), но приводящих в конечном счете к одинаковым результатам по возможности за равные отрезки времени. Другими словами, предоставляя возможность слабым студентам изучать индивидуализированные программы, следует как можно скорее вовлекать их в коллективную деятельность, так как принцип речевой направленности обучения иностранному языку требует, чтобы учащийся был постоянно вовлечен в процесс общения на языке. Когда индивидуальные усилия каждого учащегося в процессе коллективной познавательной деятельности объединяются и направляются на решение общей познавательной задачи, индивидуальные возможности каждого учащегося как бы приумножаются.

Таким образом, обучение иностранному языку на основе индивидуализированного подхода способствует эффективному усвоению необходимых для общения на иностранном языке знаний и умений, оптимизации обучения иноязычной речевой деятельности при условии создания необходимых практических рекомендаций по осуществлению данного подхода.

ДІЛОВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ

Бондаренко Г. П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Останнім часом значний інтерес у навчанні мов (як іноземних, так і української) у навчальних закладах різного типу викликає використання рольових і ділових ігор для моделювання реальної ситуації спілкування. Таке навчання здобуло в дидактиці назву комунікативно-ділового або інтерактивного. Тому й методи, що використовуються під час такого навчання (дискусія, рольова гра, моделювання виробничих професійних ситуацій тощо), також називають інтерактивними [2, с.130].

Особливе місце інтерактивним або інноваційним методам навчання відводиться у працях таких учених, як А. Вербицький, Ю. Ємельянов, О. Петровський, Р. Піонова, І. Прокоп'єв та ін. Окремі питання інтерактивних методів навчання докладно розроблюються у працях методистів-практиків Н. Голуб, О. Горошкіної, О. Семенов, Т. Симоненко, Н. Остапенко та ін. У працях цих дослідників було розглянуто особливості ігрової методу навчання, функції ігор, запропоновано різні класифікації ігрової діяльності тощо.

Серед інтерактивних методів значного поширення набули ділові й рольові ігри, що використовуються для розв'язання комплексних завдань засвоєння нового матеріалу, закріплення й розвитку творчих здібностей, а також формування загальнонавчальних умінь. Рольова гра – це прийом, за якого студент має вільно імпровізувати в рамках заданої ситуації, виступаючи в ролі одного з її учасників. Ділова гра – це форма відтворення предмет-

ного й соціального змісту майбутньої професійної діяльності спеціаліста, моделювання тих систем, умов, зв'язків, що властиві цьому виду діяльності як цілому [1, с.128]. І хоча для студентів гра вже давно не є провідною формою діяльності, вона дозволяє наблизити обстановку навчального процесу до реальних умов професійного спілкування, що забезпечує особистісну пізнавальну активність студентів, розвиває навички колективного спілкування.

Особлива увага до ігрових методик опрацювання матеріалу зумовлена поліфункціональністю цього виду навчальних завдань. Одна з найважливіших функцій рольової гри – це навчальна, оскільки гра значною мірою визначає вибір мовленнєвих засобів, сприяє розвитку мовленнєвих навичок і умінь, дає можливість моделювати спілкування учнів у різних мовленнєвих ситуаціях, зокрема професійних. Метою рольової гри є діяльність, яка здійснюється, мотив якої лежить у самому змісті діяльності, а не зовні. У цьому аспекті рольова гра виконує мотиваційно-спонукальну функцію. Виховна функція рольової гри полягає в тому, що саме в рольових іграх виховується дисципліна, взаємодопомога, активність, готовність включатися в різні види діяльності, самостійність. Уміння відстоювати свою точку зору, проявляти ініціативу, знайти оптимальне рішення в певних умовах. Рольова гра формує в студентів здатність бачити себе в іншій ролі, орієнтує на планування власної мовленнєвої поведінки й поведінки співрозмовника, розвиває уміння контролювати свої вчинки, давати об'єктивну оцінку вчинкам інших. Отже, рольова гра виконує й орієнтувальну функцію. Компенсаторна функція рольової гри виявляється в тому, що саме в грі розв'язується протиріччя між потребою дії в учнів і неможливістю здійснювати операції, потрібні дії. Студенти понад усе прагнуть спілкування – і рольова гра дає їм можливість реалізувати таке прагнення.

Найважливішою ознакою, яка описує рольову гру, є її тривалість. На цій основі виділяють такі типи ігор: а) ігри розраховані на одне заняття або його частину; б) пролонговані ігри; в) перманентні ігри. Джозеф Ф. Каллахан і Леонард Х. Кларк пропонують таку систему проведення гри: постановка мети гри; визначення ігрових ситуацій, що відповідають меті; інструктаж учасників; проведення гри; аналіз і вироблення рекомендацій на майбутнє.

Слід зазначити, що необхідна умова для успішного проведення рольової гри – гарне знання її учасниками обговорюваного матеріалу, володіння необхідним лексико-граматичним інвентарем. Ділова гра дає можливість викладачеві оптимально поєднувати групові, парні й індивідуальні форми роботи. Проведення ігор завжди викликає у студентів величезний інтерес і підвищує ефективність формування мовленнєвої компетенції на навчальних заняттях.

У курсі „Українська мова (за професійним спрямуванням)” ділові ігри мають важливе значення для розвитку навичок усного спілкування під час оволодіння майбутніми фахівцями культурою усного ділового спілкування. Гра в таких ситуаціях виконує потрібну функцію. По-перше, студенти краще засвоюють правила поведінки в певних виробничих комунікативних ситуаціях. По-друге, в них удосконалюються уміння аргументовано висловлюватися, переконувати співбесідника. По-третє, з'являється спонтанна необхідність в актуалізації нових мовних одиниць (головним чином, етикетних формул, професійних термінів), що сприяє формуванню високого рівня культури професійного мовлення.

Пусковим механізмом активізації комунікативної діяльності є необхідність знайти вирішення поставленої проблеми. Найкраще, якщо в якості проблеми буде використовуватися теоретичний матеріал, з яким студенти добре ознайомлені за підручниками з культури ділового спілкування. За такої умови на занятті їм буде потрібно лише пригадати процедуру, відновити етикетні формули й дібрати відповідне вербальне оформлення. Наприклад, співбесіда під час прийому на роботу, ділова телефонна розмова, процедура знайомлення з врученням візитної картки, ділова дискусія, нарада тощо.

Подібні ролі ігри не лише допомагають формувати вміння професійного спілкування українською мовою, а сприяють розвитку таких необхідних якостей співбесідника, як комунікабельність, толерантність, динамічність поведінки, гнучкість, емпатія, раціональність, орієнтація на співробітництво.

Література

1. Ливингстоун К. Ролевые игры в обучении иностранным языкам / К. Ливингстоун. – М.: Высшая школа, 1988. – 169 с.
2. Педагогічні технології: теорія і практика: навч.-метод. посіб. / за ред. проф. М.В. Гриньової. – Полтава: АСМІ, 2006. – 230 с.

РЕФЕРИРОВАНИЕ – ПРИВИТИЕ НАВЫКОВ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ИСЛЕДОВАТЕЛЯ

Бранспиз Ю. А., Бранспиз Е. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Введение. В современной учебной практике реферирование на заданную тему, как задание для студентов, является достаточно распространенным способом проверки и закрепления знаний, поскольку обычно более половины объема учебных часов по дисциплине отводится на ее самостоятельное изучение. По качеству указанного реферирования и проверяется эффективность самостоятельного изучения дисциплины.

Однако, реферат, как одна из форм речевой деятельности, несет в себе более глубокие возможности, чем просто возможность проверки и закрепления знаний. Одна из таких возможностей рассматривается в данной работе.

Анализ источников. В современной практике известно рассмотрение реферата лишь как одной из форм научного текста, предназначенного для использования в непосредственной практике исследователей. Известны и классификации видов рефератов, которые, однако, не включают в себя рефераты, написанные с учебной (дидактической) целью. Известные описания свойств реферата не полностью раскрывают эту форму научного текста как самостоятельной переработки текста (с элементами герменевтики). В частности, в современной литературе по этому вопросу необходимость творческого осмысления реферируемого материала не рассматривается как дидактическое средство, которое может быть использовано в учебной практике. Как следствие, имеет место ограничение осознанного использования всех возможностей реферирования как дидактического средства.

Формулировка задачи. Выявление характерных особенностей реферирования, которые могут быть использованы, как дидактическое средство для привития навыков самостоятельной работы и было целью данной работы.

Изложение основного материала. В работе уточняется известное определение реферата по форме дополнением этого определения указанием на целевую направленность (содержание) реферата. На основе этого дополнена известная классификация рефератов по видам (рис. 1)

Рис. 1. Классификация видов рефератов

Отметим, что реферат является специфической (см.далее) интерпретацией части текста публикации или публикации в целом. То есть реферат является таким текстом, который отображает как мысль автора источника реферируемой информации, так и рефлексию референта, которая связана с этой мыслью. Поэтому реферат, в отличие, например, от конспекта, является всегда новым текстом, в определенном смысле – авторским текстом (референта).

А именно, новым может быть:

- обобщение информации источников и ее систематизация;
- сопоставление текстов разных публикаций и реферируемого текста;
- оценка материала, который рассматривается в реферате (как резюме к отдельной части текста или к тексту в целом).

Все это, конечно, осуществляется без развертывания соответствующих доказательств и аргументации (отметим – это и является спецификой реферата). Все это, в конечном итоге, представляет творческое исследование с целью высветить то существенное, что содержится по рассматриваемой проблеме в реферируемом тексте. И это должно быть сделано так, чтобы текст реферата не отображал личных взглядов референта (это не отношение, высказывание которого допустимо). Впрочем, тут имеются определенные трудности, поскольку любая оценка имеет основу для оценки, которая не может не быть личностной.

Анализ изложенного позволяет указать следующие основные этапы работы на рефератом: осмысление темы (при необходимости разбиение ее на частные темы) и определение основных понятий по ней (ключевые слова поиска текстов); поиск и изучение основных источников по теме (составление библиографии); конспектирование (тезисы) не-

обходимого материала выбранных источников; систематизация добытой информации; анализ ее; написание и редактирование текста реферата; оформление к виду, пригодному для пользования. Реферат должен заканчиваться выводами с краткой оценкой информации, которая приведена в его тексте, и указанием проблемных ситуаций.

Изложенное позволяет утверждать, что подготовка реферата – это исследовательская работа в своих основных компонентах. Поэтому реферирование может дать и определенные навыки в такой работе, что и необходимо учитывать, используя реферирование в учебном процессе. Естественно, при этом должно иметь место осознание реферата как личного текста, требующего соответствующего отношения референта к теме, формирование которого и является дидактической задачей преподавателя (заметим, требующей также осознания)

Выводы. Написание реферата предполагает изложение какого-либо вопроса на основе классификации, обобщения, анализа и синтеза информации по заданной тематике в источниках реферирования, которые заданы или находятся в процессе подготовки реферата. Все это составляет основные (начальные) этапы любого исследования, что обуславливает возможность использования реферирования для привития навыков в самостоятельном исследовании.

ОСОБЕННОСТИ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕНИЯ ПЕРВЫХ ЗАНЯТИЙ ПО ХИМИИ С ИНОСТРАННЫМИ ГРАЖДАНАМИ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОГО ОТДЕЛЕНИЯ

Бугрим С. П.

*Восточнoукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Химия – это одна из фундаментальных естественных наук, которая изучает природу во всем многообразии существующих веществ, их превращения и имеет многогранные перспективы в различных направлениях научно-технического прогресса.

Самые важные технические достижения невозможны без использования новых материалов с особыми свойствами, которые создает химия. Она также изучает влияние этих новых веществ на живую природу, человека и ищет пути их безвредной утилизации.

Курс химии на подготовительном отделении для иностранных граждан входит в цикл дисциплин базовой подготовки по медико-биологическим, инженерно-техническим, экологическим и др. специальностям. Министерством образования и науки Украины разработана учебная программа по химии для этой категории слушателей. Она предполагает начинать изучение курса с теоретических основ, т.е. надо давать научные химические термины, понятия на русском языке иностранцам, прослушавшим шести-восемь недельный курс русского языка. Они должны запомнить много новых специфических слов, понятий, выражений, что очень сложно.

Особое внимание в преподавании химии должно уделяться методике проведения первых занятий. Как показал опыт преподавания в течение ряда лет, первое занятие по химии надо строить не столько на базовых химических знаниях, а исходя из жизненного опыта слушателей, знания ими окружающего мира, общих международных терминов, ввода специфические – химические на русском языке. В разных странах базовая химическая подготовка очень отличается между собой и от украинской. Главная задача на этом этапе преподавания дать не только формулировки основных химических терминов и понятий русскими словами, из имеющихся уже в словарном запасе слушателей, но и вложить содержание, позволяющее им в дальнейшем мыслить на русском языке. Еще одна сложность в проведении первых занятий заключается в том, что в группах вместе изучают химию и

англоязычные слушатели, и знающие только арабский язык (разные диалекты). Приходится на первых занятиях объяснять, используя как английские, так и арабские слова, а также прибегать к помощи студентов, будущих магистрантов, особенно если они имеют химические знания, соответствующие вузовским программам.

Формируя понятие «природа», «вещество», «молекула», «атом», «химическая связь», «реакция», «превращения» и т.д., очень полезно использовать демонстрационные опыты. Они позволяют наполнить содержание понятий визуальными наблюдениями, на которые в дальнейшем можно опираться.

Особенность методики проведения первых занятий состоит и в том, чтобы, используя уже имеющийся словарный запас русских слов, дать определения кратко и емко, наполняя их химическим смыслом. Каждое понятие, формулировку записываем на доске, читаем всей группой и каждым слушателем отдельно, т. е. изучаем и русский язык.

В разных странах химические элементы, имея в своей основе латинские корни, называются по-разному. Сформулировав понятие «вещество», «молекула», «атом», «химический элемент», переходим к изучению химических символов элементов и названий их по русской и украинской номенклатурам, используя периодическую систему (ПС) Д.И. Менделеева.

Предлагаю иностранным слушателям в тетрадях подготовить таблицу, которую будем заполнять и на следующих занятиях. Сначала заполняем лишь 1,2,3 и 8 колонки для элементов 1,2,3,4 периодов. Запоминаем названия элементов, читаем формулы веществ, в составе которых есть элемент.

Номер элемента в ПС	Химический символ	Название	Строение атома	Электронные формулы валентных электронов	Возможные степени окисления (электрова- лентность)	Элек- тронные реакции	Фор- мулы ве- ществ
1	2	3	4	5	6	7	8
16	S эс	Суль- фур Сера	$\begin{array}{c} \textcircled{+16} \\))) \\ 2 8 6 \end{array}$	$3s^2 p^4$	S^{+4} S^{+6} S^{-2}	S^0 $4\bar{e} \rightarrow S^{+4}$ S^0 $6\bar{e} \rightarrow S^{+6}$ $S^0 + 4\bar{e} \rightarrow S^{-2}$	SO_2 ; H_2SO_3 ; SO_3 ; H_2SO_4 ; H_2S

Далее переходим к изучению строения атомов, поведения их в химических реакциях, записываем уравнения электронных реакций, определяем возможные степени окисления атомов. Опираясь на полученные знания, осмысленно разбираем формулы. После изучения этого материала пишем контрольную работу, подводя итог этого тематического раздела курса, необходимого для дальнейшего изучения и понимания химии.

Итак, особенности методики проведения первых занятий по химии для иностранных граждан подготовительного отделения вуза является то, что опираясь на их жизненный опыт, знания об окружающем мире, химическую помощь слушателей, будущих магистров, используя демонстрационный эксперимент, начинаем формировать химические понятия и мышление на русском языке, необходимые для глубокого понимания химических процессов, имеющих место в выбранной специальности.

LES DIFFICULTES EXTRALINGUISTIQUES DE LA TRADUCTION SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE.

Voznyuk S. S

L'Université Est-Ucrainienne V.Dal

Déterminons d'abord les difficultés extralinguistiques. Ce sont les difficultés de compréhension qui ne proviennent pas des connaissances de la langue mais qui demandent les connaissances spéciales dans les sciences et les techniques. C'est le cas unique quand un spécialiste technique a des avantages devant le traducteur car le spécialiste s'y connaît plus au fond de la nature de telle ou telle science ou technique.

Les lettres dans le langage technique

On emploie dans le langage technique les lettres de l'alphabet latin: a, b, c; A, B, C, a¹ – a prime etc. x, y, z. Et de l'alphabet grec:

Aα – alpha	Ξξ – ksi
Bβ – bêta	Oο – omicron
Γγ – gamma	Ππ – pi
Δδ – delta	Ρρ – rhô
Eε – epsilon	Σσ – sigma
Zζ – zêta	Tτ – tau
Hη – êta	Υυ – upsilon
Iι – iota	Φφ – phi
Kκ – kappa	Xχ – khi
Λλ – lambda	Ψψ – psi
Mμ – mu	Ωω – oméga
Nν – nu	

Les lettres sont données dans la prononciation française.

La lettre Π, par ex., a une signification constante = 3,1416.

Les signes mathématiques

Les signes mathématique employés dans les formules mathématiques ont un caractère international. Les spécialistes souvent les comprennent sans traduction mais il faut les savoir lire. Nous allons faire sur la lecture de ces signes en français.

= est égal à,
≠ différent de,
≈ égal environ à,
> plus grand que

>> très supérieur à,
≥ supérieur ou égal à,
≤ inférieur ou égal à,
+ plus,

- moins,
± plus ou moins,
× (·) multiplié par,
(:) divisé par,

$\frac{2}{5}$ deux cinquièmes,

$\frac{16}{147}$ seize sur cent quarante sept,

3,08 trois virgule zéro huit,

$\sqrt[n]{A}$ la racine n^{ième} de A,

% pour-cent ,

a^n élevé à la puissance n,

∞ infini ,

$\Sigma = \text{ERI} - \text{I}$ est égale à la somme des produits RI.

Symboles des grandeurs physiques

Espace, temps, mécanique

l – longueur, довжина,

b – largeur, ширина,

h – hauteur, висота,

d – épaisseur, товщина,

r – rayon, радіус

D – diamètre, діаметр,

S – surface, площа,

T – temps, час,

V – vitesse, швидкість,

a – accélération, прискорення,

m – masse, маса,

T – couple moteur, момент обертання,

M – moment d'une force, момент сили,

F – force, сила ,

P – pression, тиск,

P – puissance, потужність,

Electricité

I – courant électrique, сила струму,

V – potentiel électrique, напруження,

E – force électromotrice, електрорушійна сила,

C – capacité électrique, електрична ємність,

R – résistance, опір(ність).

Mots et expressions étrangers

Les mots et les expressions étrangers se rencontrent assez souvent dans les textes français et ukrainiens. On les découvre facilement car en ukrainien ils s'écrivent en latin et en français en italique. Voici les exemples des mots et des expressions étrangers des plus utilisés:

Ad litteram (lat.) – буквально,

a priori (lat.) – завчасно наперед,

ergo (lat.) – отже,

errata – помилки,

ex adverso – доказ від протилежного,

horse power (англ.) – кінська сила,

idem – те ж саме,

id est – тобто,

in brevi – коротко кажучи,

in fine – на кінці,

in situ – на місці знаходження,

item – також,

last but not least – останній за рахунком, але не по вазі,

post factum – після того, як скоїлось ,

pro et contra – за та проти,

quasi – несправжній,
quot erat demonstrandum – що й було потрібно доказати,
status quo – існуюче становище,
trade mark – фірмова марка,
vice versa – навпаки.

Cette liste des mots et des expressions étrangers est loin d'être exhaustive. Ils sont réunis dans les dictionnaires des mots et expressions étrangers qui sont très utiles pour les traducteurs.

Noms propres et géographiques

On trouve dans les textes scientifiques et techniques les noms des savants, inventeurs, chercheurs, ingénieurs. Faire des erreurs dans les noms de famille, les initiales est inadmissible, ergo il faut vérifier chaque nom dans les dictionnaires raisonnables, bilingues encyclopédiques. Par ex., maillehort, melchior. Мельхіор← Maillot + Chorier alliage du cuivre, du nickel et du fer.

Quand aux noms géographiques leur majorité écrasante ont des équivalents correspondants, par ex.: Kyïv, Logansk etc. Mais il ne faut pas oublier les cas tels que Axen – Aix-la-Chapelle, le Havre, la Lorraine, Londres etc. Ce qui prouve qu'il est nécessaire de consulter la liste des noms géographiques à la fin de tous les vocabulaires et dictionnaires. Ainsi pouvez-vous écrire: Baïkal ou Baillecal, seule la première version étant vraie.

Les normes françaises

Les normes françaises sont fixées par le Commissariat d'Etat à la Normalisation). Pour déterminer à quel domaine appartient telle ou telle norme française (NF) nous donnons ci-après la liste de ces normes dans tous les domaines de l'activité humaine:

- A – Métallurgie
- B – Carrière, Céramique, Réfractaire Bois
- C – Electricité
- D – Economie domestique, Hôtellerie, Ameublement
- E – Mécanique
- G – Textiles et cuirs
- H – emballage et transports
- J – construction navale et Navigation fluviale
- L – Aéronautique
- M – Combustibles
- P – Bâtiment et Génie civil
- Q – Papiers et Cartons
- R – Automobile, motorcycle, Cycle
- S – Industries particulières
- T – Industries chimique
- U – Matières et objets utilisés en agriculture. Produits alimentaires
- X – Normes fondamentales. Normes générales
- Z – Normes administratives et commerciales

Par ex.: NF X 02-003, septembre 1951, Principes d'écriture des normes, des unités et des grandeurs.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ АСПЕКТИ ЕТИКИ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ВІД МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ДО ПРАВОВИХ НОРМ

Воловик О. А.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

Наприкінці минулого та початку поточного року Національною академією наук України були оприлюднені Національні доповіді, в яких викладено результати аналізу соціально-економічного стану України минулого десятиріччя [1] та визначено перспективи розвитку держави на найближчі п'ять років [2]. Невтішні результати комплексної роботи, виконаної провідними відчизняними вченими (секція суспільних і гуманітарних наук), дають підстави погодитися з думкою, що останнє десятиріччя є справді загубленим [3], бо відсутність економічного зростання (падіння ВВП та реальних доходів населення навіть у порівнянні із 1990 р.) «компенсовано» утворенням занадто великого неформального сектору, який за оцінками Всесвітнього банку (2007 р.) досягає приблизно 50% (при критичному тіньовому секторі на рівні 15-35% ВВП). При цьому, зазначений сектор в Україні поки що не має тенденцій до зниження – про це стверджують навіть представники діючої нової влади [4].

Гіпертрофовані масштаби корупції та тенізації у сучасній Україні, на погляд деяких фахівців, призвели до появи унікального соціального та економічного утворення – так званої «тіньової парадержави», в якій державні послуги та суспільні блага розподіляються не виходячи із законів та принципів справедливості, а за ринковим принципом, тобто за гроші [5].

Але поряд із аналізом негативних економічних явищ у зазначених доповідях «червоною стрічкою» йде мова про гуманітарну сферу - кризовий стан суспільної моралі та необхідність його подолання. «Мусимо констатувати, - йдеться в доповіді, - помітну моральну деградацію суспільства, здатну призвести до повного морального банкрутства й руйнації навіть тих примарних інституційних засад громадянського суспільства які існують на сьогодні» [1, с. 389]. Серед *внутрішніх тенденцій* (тут і далі – вид. авт.), які загрожують національній безпеці України, слід виділити такі як: моральне, культурне, інтелектуальне, управлінське зубожіння і деградація *правлячого і підприємницького класів*; демонстративне, цинічне зневажання ними *правових і моральних норм*; деградація системи державного управління через масштабну корупцію та некомпетентність, перетворення корупції на базовий соціальний механізм вирішення суспільних справ; *тотальна криза духовності і моралі* та ін. [2, с. 7-8].

Подолання негативних явищ в Україні, насамперед, потребує створення та реалізації нової *ідеології трансформації суспільного розвитку*, який може залишатися стійким у глобальних коливаннях, які прогнозуються неминучими та перманентними у сучасному світі. Світова спільнота буде змушена, - йдеться в доповіді, - незабаром переглянути свої уявлення про прогрес і його форми. *Трудова етика, бережливість, заощадливість, раціональність поведінки* завжди були важливими складовими формування успішних громадян і суспільств. І навпаки, *розкіш, надмірне споживання, демонстративне багатство, розрив зв'язків між суспільно корисною діяльністю і рівнем життя* розбещують індивідів і суспільство, породжують викривлені потреби й духовне зубожіння. *Порядність, професіоналізм, культура і відповідальність особистості* мають культивуватися суспільством та укорінюватися в масовій свідомості та поведінці, що зумовлює *необхідність удосконалення існуючої системи суспільних інститутів: правил, норм, законів, установ та інших соціальних утворень*, що регулюють поведінку людей, суб'єктів господарювання та інших форм суспільної діяльності [2, с. 9-10].

Отже, модернізація сучасної України має бути заснована на ідеології порядності, професіоналізму, культури, відповідальності та інших морально-етичних цінностях, які мають подолати деградацію, корупцію, некомпетентність та інші чинники кризи духовності і моралі – саме в цьому вбачається головна, концептуальна ідея Національної доповіді про новий курс реформ. Як тут в черговий раз не згадати булгаківського професора Преображенського з його нетлінним висловом «розруха починається в головах» та знову-таки сподіватися, що морально-етичній, а згодом і економічній кризі буде покладено край, бо настанови академічної еліти будуть адекватно та оперативно сприйняті та зреалізовані політичною і управлінською спільнотою.

Але навряд чи у сучасній Україні доречно діяти за рецептом: той, хто бажає змінити нрави та звичаї, не повинен змінювати їх законами, краще це зробити шляхом введення інших нравів та інших звичаїв (Ш.Монтескьє). Скоріше навпаки - глибина кризових явищ та особливості сучасної національної ментальності, яка неприродно зорієнтована на західний світогляд, потребують більш ефективного та прозорого запровадження морально-етичних орієнтирів (пріоритетів) до складу правових норм, які залишаються у числі основних регуляторів суспільної поведінки.

Отже, сфера правового регулювання господарських відносин та бізнес-середовище взагалі (правова культура, ділові звичаї і т. ін.) потребують морально-етичного наповнення. При цьому глобалізація сучасного світу, яка передбачає співіснування різних національностей, віросповідань, світоглядів тощо, вимагає проведення міждисциплінарних досліджень (соціологічних, філософських, економічних, психологічних та інших наук), на підставі яких можна сформулювати глибинне, «поліфонічне» уявлення про особливості методів правового впливу на сферу господарювання - предмет, який часто розглядається лише з позицій традиційної, інструментальної правової науки.

Література

1. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг. ред. В.М.Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
2. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь / за заг. ред. В.М.Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
3. Яценко Н. Экономика Украины 1999-2008: потерянное десятилетие / Зеркало недели. - № 51 (779). – 26 декабря -14 января 2010 г.
4. «Уровень тенизации экономики Украины достигает 50% - Акимова» // <http://podrobnosti.ua/economy/2010/06/04/691272.html>
5. Варналий З. Уровень тенизации украинской экономики приближается к 60% /З.Варналий // Дело. – 07.12.1999.

УЧЕБНОЕ ПОСОБИЕ «ТОКСИЧНОСТЬ НЕКОТОРЫХ ХИМИЧЕСКИХ СОЕДИНЕНИЙ»

Григорьева А. А., Хоружая И. А.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Химия играет одну из центральных ролей в жизни современного общества, является основой системы жизнеобеспечения человечества, без которой мы просто не могли бы существовать.

Однако с развитием химической промышленности возникли проблемы, связанные с загрязнением окружающей среды.

На территории Украины находится 877 химически опасных объектов и 287 000 объектов используют в своем производстве сильнодействующие ядовитые вещества или их производные (в 140 городах и 46 населенных пунктах).

Наращивание промышленного и в том числе химического производства привело также к росту количества промышленных отходов, представляющих опасность для всего живого на нашей планете Земля.

К концу XX в. загрязнение окружающей среды отходами, выбросами, сточными водами всех видов промышленного производства, сельского хозяйства, коммунального хозяйства городов приобрело глобальный характер и поставило человечество на грань экологической катастрофы.

Химико-технологическое преобразование природы человеком, наряду с механической сменой ландшафтов и структуры земной коры, есть главное средство негативного влияния на биосферу. Поэтому есть потребность в анализе химико-технологической деятельности человечества, выявлении ее историко-культурных форм, масштабов и структуры.

Учебное пособие «Токсичность некоторых химических соединений» обращает внимание на негативные стороны химико-технологической деятельности человечества, приводящей к возникновению парникового эффекта, разрушению озонового слоя Земли, появлению кислотных дождей, ухудшению качества питьевой воды, загрязнению вод Мирового океана и почв нефтепродуктами, пестицидами, поверхностно-активными веществами, полимерными материалами и др.

Пособие состоит из двух частей. В первой части «проблемы загрязнения окружающей среды», которая состоит из шести тем, сначала даются представления о разновидностях предельно-допустимых концентраций вредных веществ. Далее рассматриваются: мера токсичности - доза и классификации ядовитых веществ по величинам доз, а также суммарные эффекты одновременного действия нескольких ядов (усиление, аддитивность, ослабление). Во второй части учебного пособия дается химико-токсикологическая характеристика некоторых химических элементов и их соединений. Особое внимание уделено поведению избытка тяжелых металлов в окружающей среде. Рассмотрены свойства и токсичность меди, серебра, золота, цинка, кадмия, ртути, свинца, ванадия, молибдена, хрома, вольфрама, марганца, кобальта, никеля. Из легких металлов рассматривается токсичность лития, бериллия и металлов подгруппы алюминия. В заключительной главе характеризуется влияние пестицидов и диоксинов на окружающую среду. Учебное пособие является итогом ряда лекций, которые были прочитаны студентам специальностей экология и валеология.

Учебное пособие «Токсичность некоторых химических соединений» соответствует программам курсов химии для инженерных специальностей, экологии и токсикологии. Пособие может быть рекомендовано студентам выше-упомянутых специальностей, а также может быть полезно для всех, кого беспокоят проблемы загрязнения окружающей среды.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ПІДРУЧНИКАХ З ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Денисенко Г. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Конституційне закріплення основних екологічних прав людини в нашій державі стало актом гуманізації національного законодавства та зумовило необхідність формуван-

ня відповідного правового механізму їх реалізації і захисту. Проблема охорони довкілля не тільки продовжує залишатися однією з актуальних і злободенних для України, а й потребує невідкладного вирішення саме сьогодні.

Основоположні екологічні права відносяться до природних прав людини. Вони невід'ємні, невідчужувані, перебувають у нерозривному взаємозв'язку з правом на життя та правом на здоров'я, тому потребують більш ефективного захисту та притягнення осіб, винних у скоєнні екологічних правопорушень до юридичної відповідальності.

Згідно з частиною 1 статті 68 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища тягне за собою встановлену законодавством України дисциплінарну, адміністративну, цивільну та кримінальну відповідальність [7].

Певні особливості властиві насамперед цивільно-правовій відповідальності.

Відповідно до статті 66 Конституції України кожен зобов'язаний не завдавати шкоди природі [5]. Невиконання цього конституційного обов'язку тягне за собою для винної особи несприятливі наслідки правового характеру.

На підприємства, установи, організації і громадян Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» і поресурсові кодекси покладають обов'язок відшкодувати збитки, завдані ними внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, у порядку і розмірах, визначених законодавством України. При цьому в законодавстві підкреслюється, що застосування заходів дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності не звільняє винних від компенсації шкоди, завданої забрудненням навколишнього природного середовища і погіршенням якості природних ресурсів.

Сутність цивільно-правової відповідальності за порушення екологічного законодавства полягає в покладенні на особу, винну у вчиненні екологічного правопорушення, несприятливих майнових наслідків (санкцій) [6].

Крім загальних умов настання юридичної відповідальності необхідною умовою цивільно-правової відповідальності в галузі екології виступає неправомірність дій громадянина або юридичної особи, наслідком яких є майнова шкода (здоров'ю людей, майну, природним ресурсам тощо). При відсутності такої шкоди питання про цивільно-правову відповідальність не виникає [3].

Застосування цивільно-правової відповідальності за екологічні правопорушення характеризується передусім тим, що, крім збитків, які виражені у грошовій формі, в результаті неправомірних дій можливе завдання екологічної шкоди. Поняття екологічної шкоди в науці поки що недостатньо розроблено. Але сутність її зводиться головним чином до певного погіршення якісного стану навколишнього середовища [4].

Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» передбачає, що шкода, завдана в результаті порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, підлягає компенсації, за загальним правилом, у повному обсязі без застосування норм зниження розміру стягнення і незалежно від плати за забруднення навколишнього природного середовища і погіршення якості природних ресурсів.

Шкода, заподіяна внаслідок порушення природоохоронного законодавства, повинна відшкодуватись у розмірах, які визначаються на підставі затверджених у встановленому порядку такс і методик обрахування розмірів шкоди, що діють на час здійснення порушення або, у разі неможливості встановлення часу здійснення порушення, - на час його виявлення.

Відсутність таких такс або методик не може бути підставою для відмови у відшкодуванні шкоди. У такому випадку шкода компенсується за фактичними витратами на відновлення порушеного стану навколишнього природного середовища з урахуванням завданих збитків, у тому числі недержаних доходів, тобто загальними правилами природоохоронного законодавства і статтями 440, 453 Цивільного кодексу України [8].

З метою визначення розміру збитків, заподіяних природному середовищу, господарський суд згідно з вимогами статей 41 - 43 Господарського процесуального кодексу України може призначити відповідну експертизу [1].

Загальні принципи цивільно-правової відповідальності закріплені цивільним законодавством. Щодо відносин по використанню природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища норми цивільного законодавства застосовуються субсидіарно, якщо ці відносини не регулюються спеціальним законодавством. Коли ж порушенням екологічного законодавства шкоду завдано спільними діями декількох осіб, вона відшкодовується ними в солідарному порядку.

В окремих випадках за рішенням суду можливе покладання на винних відшкодування збитків у натурі, якщо це буде відповідати інтересам позивача і забезпечить повне відшкодування завданих збитків [2].

Над вирішенням проблемних питань у сфері цивільно-правової відповідальності за порушення природоохоронного законодавства працюють українські учені-правознавці у галузі екологічного права: В.І. Андрейцев, Г.В. Анісімова, Г.І. Балюк, В.Д. Басай, А.Г. Бобкова, А.П. Гетьман, Н.В. Єремєєв, С.М. Кравченко, Т.Г. Ковальчук, М.В. Краснова, А.М. Котлевець, Н.Р. Кобецька, В.А. Мунтян, Н.Р. Малишева, В.К. Попов, С.В. Разметаєв, Н.І. Титова, Ю.С. Шемшученко, М.В. Шульга, О.М. Шумило та ін.

Література

1. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України від 11.02.1992 - 1992 р., № 6, стаття 56.
2. Дмитренко І.А. Екологічне право України: Підручник. - 2-е вид., переробл. та допов. - К.: Юрінком Інтер, 2001. - 352 с.
3. Духно Н.А., Ивакин В.И. Понятие и виды юридической ответственности // Государство и право. - 2000. - № 6. - С. 13.
4. Екологічне право України: Підручник / За ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги. - К.: Право, 2005. - 380 с.
5. Конституція України. Закон України "Про внесення змін до Конституції України" № 2222-IV від 8.12.2004 р. : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К. : Велес, 2005. – 48 с. – (Серія видань "Офіційний документ").
6. Мунтян В.Л. Правова охорона природи УРСР. - К., -1982.
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від від 26.06.91 № 41// Відомості Верховної Ради України від 08.10.1991 - 1991 р., № 41, стаття 546.
8. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003 - 2003 р., № 40, стаття 356.

РАЗРАБОТКА ИМИТАЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПРОЦЕССА ИЗУЧЕНИЯ ДИСТАНЦИОННОГО КУРСА

Данченко А. Л., Ульшин В. О.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Введение

Дистанционное обучение активно внедряется во все системы и модели образования. Современное общество определяет необходимость «непрерывного обучения на протяжении всей жизни». Качество учебных материалов (УчМ) дистанционных курсов опре-

деляет качество дистанционного обучения (ДО) и качество знаний обучаемых. Задача автоматизированного оценивания и регулирования параметров качества ДК на сегодняшний день мало изучена и не решена из-за отсутствия численных критериев качества ДК.

Постановка проблемы

Необходимо разработать модель симуляции процесса ДО для исследования численных критериев качества ДК.

Разработка имитационной модели ДК

Формализованная модель ДК есть набор структурированных УчМ:

$$DK = \langle Lsn, Prp, SubPrp, Rank, Ctrl, Correct, MainCtrl \rangle, \quad (1)$$

где *Lsn* – урок, состоящий из последовательности ранжированных целей *Prp*. Ранг урока определяется максимальным рангом цели;

Prp – дидактическая цель, численно характеризуется максимальным рангом Rank подцели. Последовательность изложения целей текущего урока определена однозначно;

SubPrp – дидактическая подцель, характеризуется рангом Rank подцели. Последовательность изложения материалов текущей цели определена однозначно;

Rank – ранг цели, $R \in [1..5]$;

Ctrl – набор действий по контролю усвоения материала. В ходе изучения курса обучаемый проходит либо не проходит текущий контроль;

Correct – последовательность запланированных действий для коррекции знаний обучаемого с обязательным дополнительным текущим контролем знаний. Коррекция выполняется, если обучаемый не прошел текущий контроль *Ctrl* по *SubPr*. Набор запланированных корректирующих действий гарантирует, что в результате системой будет получено подтверждение о наличии у обучаемого необходимого уровня знаний для продолжения обучения;

MainCtrl – итоговый контроль. Выполняется по завершению ДК. Выполняет проверку по каждой цели *Prp*.

Определим ранги дидактических целей (ДЦ) согласно уровням усвоения материала [1]. Примем за основу линейное ранжирование ДЦ от 1 до 5. Формализованная модель урока ДК представлена в таблице 1.

Программная реализация

Имитационная модель процесса изучения ДК реализована средствами платформы .NET и СУБД Oracle. Поведение учеников генерируется случайным образом. Процесс изучения есть конечный детерминированный автомат в виде переходов между структурными единицами [2]. Переход к следующему уроку (цели ли подцели) возможен, если система ДО получает подтверждение о наличии у обучаемого необходимых знаний через средства контроля и коррекции. По результатам итогового контроля статистический анализ успехов и неудач позволяет сделать оценку параметров ДК и обучаемых:

- Качество текущей коррекции и контроля.
- Качество УчМ, используемых для достижения подцелей *SubPrp*.
- Уровень сложности ДК.
- Активность УчМ.
- Доверие к экспертной оценке УчМ обучаемого.
- Доверие к экспертной оценке УчМ преподавателя.
- Отклонение от запланированной траектории изучения ДК.
- Ошибка прогнозирования усвоения материала по отношению к модели текущего ученика.
- Оценка успеваемости ученика.
- Оценка динамики усвоения знаний.

Таблица 1. Модель урока ДК

№ урока	Цели урока					Контроль	Ранг урока	Понятия урока	
	Цель	Ранг	Понятия цели	Подцель	Ранг				Понятия подцели
Lsn ₁	Prp _{1.1}	3	C ₁₀₀ , C ₁₀₁ , C ₁₀₂	SbPrp _{1.1.1}	1	C ₁₀₀ , C ₁₀₁ , C ₁₀₂	4	C ₁₀₀ , C ₁₀₁ , C ₁₀₂	
				SbPrp _{1.1.2}	2				Ctr _{1.1.2}
				SbPrp _{1.1.3}	3				Ctr _{1.1.3}
	Prp _{1.2}	3	C ₁₀₃ , C ₁₀₄ , C ₁₀₅	SbPrp _{1.2.1}	1	C ₁₀₃ , C ₁₀₄ , C ₁₀₅	4	C ₁₀₃ , C ₁₀₄ , C ₁₀₅	
				SbPrp _{1.2.2}	2				Ctr _{1.2.2}
				SbPrp _{1.2.3}	3				Ctr _{1.2.3}
	Prp _{1.3}	4	C ₁₀₀ , C ₁₀₁ , C ₁₀₂ , C ₁₀₄ , C ₁₀₆ , C ₁₀₇ , C ₁₀₈	SbPrp _{1.3.1}	1	C ₁₀₆ , C ₁₀₇ , C ₁₀₈	4	C ₁₀₆ , C ₁₀₇ , C ₁₀₈	
				SbPrp _{1.3.2}	2				Ctr _{1.3.2}
				SbPrp _{1.3.3}	3				Ctr _{1.3.3}
				SbPrp _{1.3.4}	4	C ₁₀₀ , C ₁₀₁ , C ₁₀₂ , C ₁₀₄ , C ₁₀₆ , C ₁₀₇ , C ₁₀₈			Ctr _{1.3.4}
	Lsn ₂	Prp _{2.1}	3	C ₁₀₃ , C ₁₀₄ , C ₁₀₉ , C ₁₁₀ , C ₁₁₁	SbPrp _{2.1.1}	1	C ₁₀₉ , C ₁₁₀ , C ₁₁₁	4	C ₁₀₉ , C ₁₁₀ , C ₁₁₁

Заключение

Текущая модель ДК на основе линейного ранжирования целей позволяет выполнять численное оценивание динамических характеристик ДК. Полученные результаты позволяют делать выводы о качестве УчМ и степени доверия к преподавателю-разработчику, что необходимо для принятия системой решения о предпочтении тех или иных УчМ в условиях неопределенности, а также позволяет получать информацию об УчМ, нуждающихся в модернизации.

Литература

1. Орчаков О.А. Проектирование дистанционных образовательных курсов: пособие для преподавателей и методистов [Электронный ресурс]/О.А. Орчаков, А.А. Калмыков; ред. О.А. Орчакова. – М.: Издательство МНЭПУ, 2002. – 50 с. Режим доступа: <http://www.distance-learning.ru/db/el/160AE767CAA3B5E0C3256C5B005BCEC6/doc.html>.
2. Минасов Ш.М., Тархов С.В. Проект "Гефест" как вариант практической реализации технологий электронного обучения в вузе в условиях интеграции традиционного и дистанционного обучения [Электронный ресурс]: Educational Technology & Society. – 2005. №8(1). – pp. 134-147. – ISSN 1436-4522. Режим доступа: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v8_i1/html/1.html.

ПРИНЦИПЫ ОРГАНИЗАЦИИ КОНТРОЛЯ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ЗАОЧНОГО ОБУЧЕНИЯ

Дегтяренко Е. А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Проблема контроля знаний, умений и навыков по иностранному языку является одной из актуальных проблем методики преподавания иностранных языков. Она приобретает особое значение в условиях заочного обучения, так как контакт обучаемых с преподавателем носит эпизодический характер. В то время как при очной форме обучения постоянно осуществляется внешняя обратная связь (преподаватель-студент - преподаватель), при заочном обучении она обычно бывает отсроченной до установочной или экзаменационной сессии. В периоды между этими сессиями может реализовываться только внутренняя обратная связь при изучении грамматического материала по программированному пособию, при выполнении контрольных упражнений с ключами (непосредственная связь), при исправлении ошибок в контрольных работах на основе полученной письменной рецензии преподавателя (отсроченная обратная связь).

В системе заочного обучения все имеющиеся средства контроля должны быть использованы для установления обратной связи с обучаемым, управления его самостоятельной работой и указания путей исправления пробелов в изучаемом материале. Выполняя свои специфические функции, контроль, как часть процесса обучения, должен соответствовать общим дидактическим принципам, то есть быть систематичным и последовательным, носить обучающий характер, соответствовать условиям обучения (быть доступным), что особенно важно в условиях заочного обучения. Главной функцией контроля является диагностическая, то есть выявление достижений и недостатков в усвоении. Контроль выполняет и обучающие функции, так как на основе выполнения определенных контрольных действий происходит формирование навыков и умений в речевой деятельности.

При таком понимании обучающего контроля в обучении иностранному языку для его эффективного осуществления необходимо определить, что будет являться объектом контроля и какими должны быть формы и приемы контроля.

Особенности обучения иностранному языку студентов заочной формы обучения диктуют необходимость точного определения объекта контроля, то есть тщательного отбора контролируемого материала. Так, нецелесообразно контролировать усвоение рецептивных навыков владения языком (например, понимания иностранной речи на слух). При отборе грамматического материала должны подлежать проверке явления, не имеющие адекватных способов выражения в родном языке, грамматические структуры, которые вызывают затруднения при переводе (например, конструкции с причастием и герундием, перфектные времена и т.д.). При отборе контролируемого лексического материала на первом этапе обучения следует исходить из активного словаря учебника, а на последующих из словарей-минимумов по специальностям. Следует учитывать, что наиболее частыми являются ошибки на перевод многозначных слов, фразовых глаголов, интернациональных слов типа "ложных друзей переводчика".

Работа над учебными текстами из-за необходимости часто пользоваться словарем обычно требует от студентов заочной формы обучения больших временных затрат. Задача преподавателя - с помощью правильной установки на контроль организовать самостоятельную работу студентов над текстами так, чтобы основное внимание было направлено на понимание читаемого, а не на расчленение текста на отдельные слова и попытки их запомнить. Объектом контроля чтения должно быть понимание содержания, а не языковой материал. Для этого преподавателю необходимо разработать специальные учебные инструкции, которые будут предусматривать порядок и характер действий студентов при работе над учебным текстом. Такие инструкции должны правильно ориентировать студентов

на контроль понимания прочитанного. Например: прочитайте первый абзац текста и скажите, правильно ли следующее утверждение..., найдите в следующем абзаце ответ на данный вопрос..., какое предложение в данном абзаце подтверждает, что ... и т.п.

Для проверки знаний и умений студентов заочной формы обучения наиболее рациональным представляется сочетание традиционного и тестового контроля. Большое значение приобретает создание условий для самоконтроля посредством предоставления студентам упомянутых выше учебных инструкций, моделей выполнения заданий и ключей к упражнениям и некоторым вариантам тестовых заданий при изучении лексического и грамматического материала. Для организации самостоятельной работы студентов заочной формы обучения целесообразно использовать обучающие программы, особенно для работы над основными грамматическими темами. При изучении этих программ осуществляется многократный поэтапный и итоговый контроль усвоения. Контроль представлен в виде вопросов и упражнений, к которым даются ключи. При неправильном ответе студент получает указания, корректирующие его последующие действия.

Большое значение для управления дальнейшим обучением студента имеет рецензирование контрольных работ студентов-заочников. Для того, чтобы контроль рецензируемой работы носил обучающий характер и служил одним из способов установления обратной связи, замечания преподавателя должны быть понятны студенту, должны побуждать его к самостоятельному осмыслению допущенной им ошибки. При этом в зависимости от типа ошибок и уровня языковой подготовки студента замечания могут быть краткими или детализированными.

Таким образом, учитывая специфические условия обучения студентов-заочников, можно утверждать, что все виды контроля должны носить обучающий характер, так как обучающий контроль открывает возможность для индивидуализации обучения и тем самым повышает его эффективность.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРОК ПРИ ИЗУЧЕНИИ ЛЕКСИКО-ГРАММАТИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА НА ЗАНЯТИЯХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Житная Л. А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В статье рассматривается использование пословиц и поговорок при изучении грамматического и лексического материала на занятиях по английскому языку.

Важное место в грамматической системе современного английского языка, его морфологии и синтаксисе занимают устойчивые сочетания с грамматической направленностью.

Ключевые слова: паремия, грамматическая направленность, квинтэссенция, фольклорные идеи, народная мудрость.

В статті розглядається використання прислів'їв і приказок при вивченні граматичного і лексичного матеріалу на заняттях з англійської мови.

Важливе місце в граматичній системі сучасної англійської мови, його морфології і синтаксисі займають стійкі сполучення з граматичною спрямованістю.

Ключові слова: паремія, граматична спрямованість, квінтесенція, фольклорні ідеї, народна мудрість.

The article considers the using of English proverbs and sayings in studying grammatical and lexical material at the English lessons.

Set phrases according to grammatical direction play an important part in grammatical system of modern English, its morphology and syntax.

Key words: paremiya, grammatical direction, quintessence, folk-lore ideas, folk wisdom.

“A good expression is always to the point” (“Хорошая фраза всегда кстати”), - говорит старая английская пословица. Этой мысли придерживаются все, кто при изучении языка и культуры народа обращается к фольклорным жанрам, важное место среди которых занимают паремии (так называют весь комплекс пословиц и поговорок языка).

Историки, прослеживая развитие паремичного фонда, регистрируют важнейшие изменения в традициях и обычаях, в материальной и духовной культуре народа. Этнографы и фольклористы пытаются установить связь между содержанием пословиц и национальным характером. Психологи находят в процессе создания пословицы определенные черты мышления человека. Лингвисты изучают пословицы и поговорки, обращая особое внимание на языковой склад и принципы построения. Литературоведы рассматривают в них своеобразную природу метафор и символов, определяют функции квинтэссенции народной мудрости в контексте литературных эпох.

“Пословицы отражают течение времени, и тот, кто хочет, может увидеть себя в них, как в зеркале”, - свидетельствует составитель одного из старейших (1707 год) сборников английских пословиц Джон Мейплтофт. Уже в наиболее ранних попытках исследований английских пословиц отмечен историзм их эволюции, их связь с реальной жизнью. Доказательством в пользу этих наблюдений Мейплтофта могут служить сами фольклорные идеи: “The saying says truth” (“Поговорка говорит правду”), “The proverb is experience’s child” (“Пословица – дитя опыта”).

Моральные идеалы, отраженные в фольклорных афоризмах, имеют огромное значение в формировании характерных социально-исторических типов и в реальной жизни и в культурном мышлении народа. В этом смысле английские пословицы и поговорки являются своеобразным ключом к правильному восприятию характерных черт английского языка. И поэтому при изучении английского языка и английского характера и образа жизни мы непременно должны обращаться к пословицам и поговоркам как к ценнейшим образцам языка. Это с одной стороны. А с другой, в пословицах и поговорках разных народов есть много интернациональных тем и мотивов. Это вполне оправданно, так как народы разных стран имеют, как правило, схожие моральные идеалы и устремления. Поэтому, изучая английские пословицы и поговорки, сравнивая их с русскими или украинскими, мы получаем возможность существенно расширить знание английского языка, ознакомиться с некоторыми обычаями и фактами истории Англии, а также обогатить родной язык, научить понимать народную мудрость, приобщить к общечеловеческим моральным ценностям.

Накопленный опыт преподавания английского языка показывает, что эффективность усвоения конкретного грамматического материала далеко не в последней степени обуславливается и характером иллюстрированного материала, его содержательностью, его запоминаемостью. Таким материалом, как показывает практика, во многих случаях могут оказаться английские пословицы, поговорки, идиомы и изречения. Однако именно этот языковой пласт в обучении грамматике, как правило, используется не достаточно, поскольку сами по себе пословицы и поговорки принято включать в изучении лексики и фразеологии языка в целом.

В пословицах как цельных высказываниях со свойственным им дидактическим содержанием и в поговорках, не обязательно являющихся цельными высказываниями, но представляющих собой образные выражения, справедливо считающихся одной из самых ярких форм языкового творчества народа, проявляется народная мудрость, обнаруживается, как сказал Ф. Бэкон, «гений, ум и дух нации».

Сжатость выражения законченной мысли присуща также изречениям, к которым относятся отличающиеся образностью и лаконичностью афоризмы и сентенции со свойственным им нравоучительным характером, нередко выражающие определенное мнение,

принятое в обществе, крылатые выражения, максимы, в декларативной форме которых предстает обобщение жизненного опыта человека. Свойственная изречениям глубина удачно сформулированной мысли не может не привлекать внимания. В изречениях, представляющих индивидуальный «взгляд», позицию автора, так же, как и в пословицах и поговорках, аккумулируется народная мудрость, своеобразное преломление получает история народа, его быт, мировоззрение, культура. Неудивительно поэтому, что легко запоминающиеся пословицы и поговорки, а также многие изречения, представляющие несомненную познавательную ценность, часто воспроизводятся в речи.

В грамматической системе современного английского языка, его морфологии и синтаксисе важное место занимают устойчивые сочетания с грамматической направленностью, грамматические идиоматизмы, которым в учебных пособиях по грамматике уделяется, как правило, недостаточно внимания.

В ходе многолетней работы по использованию на занятиях пословиц и поговорок замечено, что студенты и слушатели курсов с удовольствием учат и демонстрируют свои знания данного материала.

Многочисленны подобранные пословицы и поговорки по определенным грамматическим темам с выделением слов, демонстрирующих определенную языковую тему.

Simple Tenses

1. Laughter is the best medicine.	Смех наилучшее лекарство.
2. The exception proves the rule.	Нет правил без исключений.
3. Nothing succeeds like success.	Успех способствует успеху.
4. Time flies .	Время летит.
5. Silence gives consent.	Молчание – знак согласия.
6. Extremes meet .	Крайности сходятся.
7. All is well that ends well.	Все хорошо, что хорошо кончается.
8. The customer is always right .	Покупатель всегда прав.
9. Necessity is the mother of invention.	Необходимость – мать изобретений.
10. Fortune favours the brave.	Смелость города берет.
Счастье сопутствует смелым.
11. Take care of the pence and the pounds will take care of themselves.	Копейка рубль бережет

Passive Voice

1. The road to hell is paved with good intentions.	Не делай добра, не будет зла.
2. Forewarned is forearmed .	Кто предупрежден – вооружен.
3. What is done cannot be undone.	Сделанного не воротишь.
4. Marriages are made in heaven.	Суженого и на коне не объедешь.
5. Rome was not built in a day.	Москва не сразу строилась.
6. Nothing is lost for asking.	За спрос денег не берут.
7. Love is neither bought nor sold.	Любовь не картошка –
не выбросишь в окошко.
8. Nothing is secret, that shall not be made manifest.	Нет ничего тайного, что не стало бы явным.
9. Success is never blamed .	Победителей не судят.
10. A thing well done is twice done .	Хорошая работа два века живет.

Nouns. Plural

1. Life is not a bed of roses	Жизнь прожить – не поле перейти.
2. Hell is full of good wishes .	Добрými делами дорога в ад вымощена.
3. A cat in gloves catches no mice .	Без труда не вытащишь и рыбку из пруда.
4. Little strokes fell great oaks .	Вода камень точит.

5. A horse that will not carry a saddle must have no **oats**. Кто не работает, тот не ест.
6. There is small choice in rotten **apples**. Хрен редьки не слаще.
7. Too many **cooks** spoil the broth. У семи нянек дитя без глаза.

Nouns. Possessive Case

1. Another **man's** soul is always dark. Чужая душа – потемки.
2. I'm not my **brother's** keeper. Моя хата с краю.
3. The **shoemaker's** wife is the worst shod. Сапожник без сапог.
4. Crows never pick **crow's** eye. Ворон ворону глаз не выклюет.
5. You cannot make a silk purse out of a **sow's** ear. Горбатого могила исправит.

Adjectives. Degrees of Comparison

1. **Better** late than never. Лучше поздно, чем никогда.
2. Health is **better** than wealth. Здоровье не купишь.
3. East or West home is **best**. В гостях хорошо, а дома лучше.
4. **Cheapest** is the **dearest**. Дешево да мило, дорого да гнило.
5. **Better** a small fish than an empty dish. На безрыбье и рак рыба.
6. The first step is the **hardest**. Первый блин всегда комом.

Participle I

1. Let **sleeping** dogs lie. Не тронь лиха, пока спит тихо.
2. A **drowning** man catches at a straw. Утопающий и за соломинку хватается
3. No **living** man all things can. За все берется, да не все удается.
4. The tongue ever turns to the **aching** tooth. говорит. У кого что болит, тот о том и

Participle II

1. Well **begun** is half **done**. Лиха беда начало.
2. A thing well **done** is twice **done**. Хорошая работа два века живет.

Gerund

1. It's no use **crying** for the Moon. На нет и суда нет.
2. Life is not all clear **sailing** in calm waters. Жизнь прожить – не поле перейти.
3. **Learning** is the eye of mind. Ученье свет, а неученье тьма

Conditionals

1. **If** youth but knew, if age but could. Если бы молодость знала, если бы старость могла.
2. **If** I never see you again, it'll be too soon. Баба с возу – кобыле легче.
3. **If** you dance, you must pay the fiddle. Любишь кататься, люби и саночки возить.
4. **If** my aunt had been a man, she'd have been my uncle. Если бы да кабы во рту росли грибы, был бы не рот, а чудо-огород.

Vocabulary. Animals

1. Busy as a bee. Дела идут, контора пишет.
2. A fly in the ointment. Ложка дегтя в бочке меда.
3. If you sell the cow you will sell her milk too. Лес рубят – щепки летят.
4. The early bird catches the worm. Кто рано встает, тому бог дает.
5. Like cow, like calf. Каков поп, таков и приход.
6. Can the leopard change his spots? Горбатого могила исправит.
7. Love me, love my dog. Любишь кататься, люби и саночки возить.
8. Curiosity killed the cat. Любопытной Варваре нос оторвали.
9. A living dog is better than a dead lion. Лучше синица в руках, чем

журавль в небе.

10. Catch the bear before you sell his skin. Не говори гоп, пока не перескочишь.

В заключение необходимо отметить, что работа с пословицами и поговорками на занятиях английского языка не только помогает разнообразить учебный процесс и сделать его более ярким и интересным. Она помогает решить ряд очень важных образовательных задач учебного, воспитательного и развивающего характера. Изучение паремий, их анализ и сравнение с аналогами в родном языке помогает формировать у студентов познавательный интерес к изучаемому предмету и культуре англоязычных стран, расширять кругозор, развивать образное мышление, творческие задатки, языковую догадку, а также внимание, память и логику.

НОВЫЙ НАУЧНЫЙ СОФТ ДЛЯ ИЗЛОЖЕНИЯ ИНЖЕНЕРНЫХ ДИСЦИПЛИН

Колесников В. А., Верительник Е. А., Калинин А. В., Пестров С. И.

*Краснодонский факультет инженерии и менеджмента
Восточноукраинского национального университета имени Владимира Даля*

Изложение инженерных дисциплин требует от преподавателей «идти в ногу со временем», стремительный рост наукоёмких технологий, связан с использованием современной вычислительной техники, обеспечиваемой самыми различными пакетами компьютерных программ и приложений [1]. К числу наиболее известного научного и образовательного софта можно отнести: MATLAB (сокращение от [англ.](#) «Matrix Laboratory»), Mathcad, [Mathematica](#), [Maple](#), [Statistica](#), Компас и др.

Кафедра инженерных дисциплин осуществляет подготовку студентов по таким направлениям: «Компьютерные науки», «Машиностроение», «Автомобили и автомобильное хозяйство», также преподаватели кафедры читают различные дисциплины для других направлений и специальностей.

Например, для студентов изучающих дисциплину «Технология металлов и материаловедение» и «Физика» при изучении темы посвященной атомному строению вещества, для закрепления пройденного материала, полезно воспользоваться новым сервисом размещенном на сайте <http://www.xumuk.ru/esa> [2]. Этот сервис, в зависимости от выбранного химического элемента, позволяет проанализировать заполнение энергетических уровней атома. Программа «Электронный вариант периодической таблицы Д.И. Менделеева» отображает основные характеристики каждого химического элемента [3]. Эта программа удобна, как справочник в котором приведены - название, обозначение, атомный номер, валентность и т.д. Использование данных программ полезно как при выполнении лабораторных работ, так и индивидуального задания.

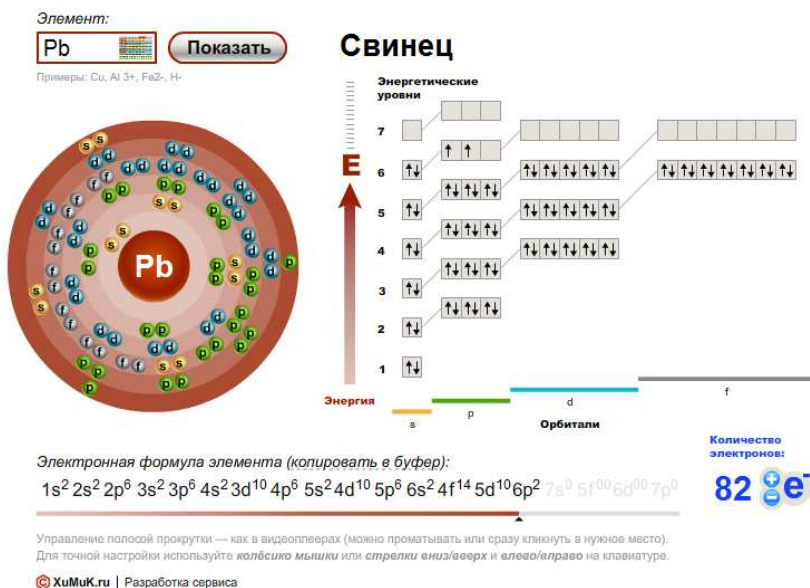

Рис. 1. Окно сервиса размещенного на сайте XmuK.ru [2]

Также можно перечислить программы: **Scientific Workplace**, **Scientific World**, **Scientific Notebook** - предназначенные для набора математических текстов, типографического набора в LaTeX и решения задач компьютерной алгебры [4]. Они обладают такими возможностями:

- вычисление и построение графиков с использованием движка компьютерной алгебры MuPAD 3;
- создание 3D графиков неявных функций;
- повороты, сдвиги, увеличение и уменьшение в размерах, быстрое перемещение по 3D графику с помощью новой OpenGL 3D графики;
- возможность нанесения меток на 2D и 3D графики таким образом, что метки двигаются, когда вы вращаете или масштабируете график;
- мультиплицирование 2D и 3D графиков с использованием MuPADs VCAM;
- использование многих LaTeX пакетов;
- импортирование LaTeX файлов, созданных в других программах;

MATLAB ON LINE - для решения задач непосредственно в сети, поддерживает аккаунты пользователей, позволяя решать и возвращаться к решениям, сдавать лабораторные работы через сеть, визуализировать компьютерный эксперимент, содержит процедуры решения ЛСАУ, моделирования динамики Lsim, популярные матричные разложения и т.д., регулярно обновляется, с портал-поддержкой [5].

Для освещения электрической части интернет-робототехники вышел компьютерный журнал <http://artspb.com/articles>.

Для создателей новых компьютерных программ, с точки зрения маркетинга, очень перспективным направлением является предоставление демо-версий современного программного обеспечения для учебных заведений. Обучаемые студенты в дальнейшем могли бы стать потенциальными покупателями софта, на котором они уже работали. Тут очевидна двоякая выгода: у производителей программного обеспечения появляется перспективный вид доходов от продажи полноценных и новых версий компьютерных программ, а для работодателя нет необходимости проводить обучение сотрудников (бывших студентов) работе в новых программах.

Литература

1. Колесников, В.А. Развитие новых компьютерных технологий в Германии [Текст] / В.А. Колесников // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля // Вид-во СХУ ім. В.Даля, 2008. – №_6 (124). Частина 2.– С.170-175.
2. Сайт о химии [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.xumuk.ru/esa>.
3. Образовательный софт [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.sch187ms.narod.ru/edusoft.htm>.
4. Образовательный математический сайт [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.exponenta.ru/soft/Others/Others.asp>.
5. Образовательный портал: математика, кибернетика и программирование [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://artspb.com>.

ВИКЛАДАННЯ ЕКОЛОГІЇ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

Колеснікова Є. Б.

*ВП «Луганський коледж технологій та дизайну»
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»*

В Україні, як і інших країнах колишнього СРСР, вкрай загострилися проблеми екологічної безпеки. Гострота і масштаби цих проблем збільшуються з катастрофічною швидкістю. Осередками екологічної напруженості є райони концентрації енергетичної, металургійної та хімічної промисловості і величезна кількість транспорту. Луганська область відноситься саме до таких регіонів.

Сформована ситуація обумовлена з одного боку відсутністю культури підприємництва, а з іншого слабкістю економічної бази більшості промислових підприємств. Керівники різних підприємств через незнання, а інколи нарочито, не вважають себе відповідальними за результати впливу діяльності їх фірм на стан навколишнього середовища. Однак, відповідальність за екологічну обстановку не тільки пов'язана з категорією підприємців і керівників, а й прямо залежить від усього населення в цілому [4].

Вищі навчальні заклади, де розуміють важливість екологічної культури і грамотності, вводять у свої навчальні плани дисципліни, пов'язані з вирішенням екологічних проблем. Досвід зарубіжних країн підтверджує правильність такого підходу. Так, науки про навколишнє середовище викладаються в США з вражаючим уяву розмахом. Наприклад, в Каліфорнійському університеті Берклі, як спеціалізація, пропонується на вибір 136 курсів, так чи інакше пов'язаних з дослідженнями навколишнього середовища, і 50 курсів з «чистої» екології - ліси, моря, біосфери, мікроорганізмів тощо. Все це викладається як на спеціалізованих факультетах - екологічних наук, економіки і політики в галузі навколишнього середовища, екології та охорони здоров'я, екології та природокористування, екологічного дизайну, - так і на інших, здавалося б ніяк не пов'язаних з даними науками: архітектурному, історії мистецтв, міжнародних досліджень. В багатьох країнах під екологією розуміється щось набагато більше, ніж охорона навколишнього середовища. Адже назва цієї науки походить від грецького слова oikos - «будинок», «житло», «батьківщина», і займаючись нею, по-справжньому розумієш: наш будинок - планета Земля [1].

У коледжі при викладанні 54 годинного курсу екології доводиться стикатися зі вчорашніми 15-16 річними школярами, які знайомилися з основами екології при вивченні шкільних курсів біології, географії та ОБЖД. Прийшовши до ВНЗ одержувати професії кравця, закрійника, перукаря, слюсаря з ремонту автомобіля, вони відносяться до екології,

як до другорядного предмету, який їм буде не потрібен. Тому, на мій погляд, основний акцент при викладанні цього курсу повинен бути зроблений на викладання екологічної етики та екологія людини. Мета вивчення курсу: формування усвідомленого морально-шанобливого ставлення до Природи і

будь - чого Живого, в тому числі й людського життя. Передбачається: дати студентів знання про сутність і основні проблеми екологічної етики, її основні принципи і цінності; виробити в нього здатність і звичку до рефлексії над проблемами Природи, Життя і Смерті, Іншого Живого; ознайомити з моральними сторонами актуальних екологічних проблем його майбутньої спеціальності; допомогти сформувати власну етичну точку зору на ці проблеми та вміння відстоювати її; виробити стійку орієнтацію і готовність в майбутній практичній діяльності керуватися принципами і нормами екологічної етики [5].

Мені здається, що екологічна освіта повинна мати загальносвітові принципи, що позбавлені ідеологічних та інших суб'єктивних підходів і бути спрямованим на виховання творчої особистості, що характеризується високими нормами етики і моралі. Є підстави вважати, що екологічна наука поступово сформує загальнолюдські філософські концепції, які зможуть зупинити сповзання людства в безодню соціальних катастроф. [2].

Сучасні вимоги до навчання студентів вимагають максимальної активізації навчальної діяльності студентів, так як екологічні знання повинні стати складовою частиною їхнього світогляду. Це стає можливим при введенні в процес навчання сучасних інноваційних освітніх технологій. На мій погляд, формування понять з екології ігровими методами підвищить мотивацію до вивчення цього предмету. Ігрові методи не отримали ще належного впровадження в практику навчання у ВНЗ. Під час гри навчальні цілі, що поставлені приховано, реалізуються непомітно. Правильно організована гра дозволяє розвинути навички самостійної діяльності, роботи з літературою, актуалізувати предметні знання, значно впливає на їх інтегрування і формування системи наукових знань. Деякі теми практичних занять доцільно проводити у вигляді тематичних конференцій, рейн-рингів, КВК, олімпіад. У такому разі закріплення матеріалу відбувається в процесі пояснення матеріалу і при колективному обговоренні на практичних заняттях. Для контролю знань краще використовувати комп'ютерні тестові опитування студентів з основних розділів курсу. Використання комп'ютера посилює інтерес студентів до предмета, надає емоційний вплив, сприяє появі потреби дотримання знань. Аналіз тестових завдань дозволяє проводити моніторинг якості знань і предметних вмінь (вхідний, поточний, періодичний, підсумковий і заключний контроль), діагностику помилок з метою подальшого корегування процесу навчання [3].

Тільки коли екологічна освіта стане пріоритетною, починаючи від школи до ВНЗ, а не другорядною, як зараз, проблеми екології та збереження природи будуть стояти на одному з перших місць не тільки на сторінках «зеленої» преси, але і в документах уряду.

Література

1. Лучшие программы по экологии. Образовательная группа «Открытый Мир». Журнал «Обучение за рубежом».- 2003.- № 9.
2. Некоторые аспекты преподавания экологии человека в высших учебных заведениях А. А. Башкиров, В. П. Пухляк, О. М. Родионова, Е. В. Лукина Вестник Российского университета дружбы народов, Серия Экология и безопасность жизнедеятельности. – 2003.- № 7.
3. Преподавание экологии в техническом университете. Н.М. Привалова, Е.Б. Крицкая, Ж.В. Капустянская, А.А. Прошай, Кубанский государственный технологический университет, г. Краснодар, Журнал «Успехи современного естествознания».- 2007.- №3.
4. Экология: опыт преподавания в экономических и управленческих вузах. Я.Вишняков, К.Кирсанов, А.Прокопенко, Государственная Академия Управления им.

С.Орджоникидзе. [Электронный ресурс]/ Режим доступа: http://sci.informika.ru/text/magaz/higher/3_96/85-100.html

5. Экологическая этика в системе биоэтического образования Республики Беларусь, проект Бюро ЮНЕСКО в Москве. [Электронный ресурс]/ Режим доступа: <http://iseu.by:8080/online/showpage.jsp?PageID=87499&resID=100229&lang=ru&menuItemID=116579>.

ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “СИСТЕМИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ТА ЗВ’ЯЗКУ”

Кратінов О. Г.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Незаперечною умовою ефективності освіти є не тільки відповідність сучасним технологіям, але навіть її можливе випередження на основі науково-технічних досягнень у тій чи іншій галузі.

В останні роки значною мірою відбулися зміни в загальній концепції побудови систем керування промисловими об'єктами. Відбувся перехід від централізованих ієрархічних систем керування до децентралізованих систем на основі мережевих структур.

Домінуюче раніше уявлення про структуру АСУ ТП складалося, як правило, на основі моделі з трьохрівневою ієрархією: рівень керування підприємством (верхній), рівень керування технологічними процесами, рівень керування устаткуванням (нижній). Тенденції останніх років видозмінюють цю звичну структуру. Локальна мережа верхнього рівня, рівня керування виробництвом, за допомогою web-технологій одержує вихід в Інтернет. Це створює дуже гнучке робоче середовище і дає можливість керівництву підприємства чи персоналу оперативного одержувати й аналізувати інформацію про віддалені підрозділи чи філії, брати участь у їхній роботі, знаходячись практично в будь-якій місці, де є доступ до мережі Інтернет, у т.ч., по мобільному зв'язку. По-друге, використання технологій промислових мереж (Field bus) привело до доцільності появи ще одного самого нижнього рівня - рівня датчиків і виконавчих пристроїв.

Ці новітні науково-технічні досягнення безумовно повинні враховуватися при підготовці сучасних фахівців в області автоматизації виробничих процесів та комп'ютерно-інтегрованих технологій. Згадані фахівці повинні певною мірою володіти знаннями, що дозволяють ефективно використовувати сучасну інформаційно-телекомунікаційну інфраструктуру.

Саме у таких цілях в учбовий план підготовки спеціалістів з напрямку «Комп'ютеризовані системи, автоматика і управління» (0914) включена дисципліна «Системи телекомунікацій та зв'язку».

Системи та засоби телекомунікацій – це сукупність технічних пристроїв, алгоритмів та програм, що забезпечують передачу та прийом сигналів усіх видів електричного зв'язку, у тому числі, цифрових даних і мультимедійної інформації за допомогою електричних та електромагнітних коливань по кабельним, волоконно-оптичним і радіотехнічним каналам у різних частотних діапазонах і забезпечують потрібний маршрут трафіка.

У системі підготовки спеціаліста та магістра з комп'ютеризованих систем, автоматики й управління дисципліна займає одне з чільних місць з погляду на її особливе значення для формування у студентів системи знань, розвитку вмінь та навичок для вибору та експлуатації сучасних систем телекомунікацій, опанування методами передачі різномірної інформації у дротових і бездротових мережах, як на малі, так і великі відстані.

Метою викладання дисципліни є причеплення студентам знань з теорії передачі повідомлень та зв'язку для розуміння засад та принципів побудови і функціонування сучасних телекомунікаційних систем різноманітного призначення та їх експлуатації, розвитку у студентів вміння обґрунтованого вибору цих систем та оцінки основних технічних параметрів каналів прийому та передачі цифрових даних.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- теоретичні основи передачі цифрових повідомлень по лініям зв'язку;
- принципи побудови каналів телекомунікацій, їх різновид, та головні характеристики;

- базові методи комутації;

- особливості використання для передачі даних телефонних мереж загального користування;

- принципи побудови, технічні можливості та сфери використання супутникового зв'язку;

- принципи побудови, технічні можливості та сфери використання мобільного зв'язку ;

- популярні стандарти бездротових локальних мереж.

Уміти:

- вибрати й обґрунтувати конфігурацію системи телекомунікацій;

- вибрати необхідні компоненти та обладнання;

- вміти оцінювати технічні параметри та граничні можливості систем телекомунікацій;

- мати навички роботи з комунікаційним устаткуванням.

Дисципліна пов'язана з такими курсами, як "Фізика", "Математика", "Теорія інформації та кодування", "Електротехніка та електромеханіка", "Електроніка і мікросхемотехніка", "Комп'ютерні мережі інформаційних систем" тощо, які вивчаються раніше. Дисципліна є завершуючою в циклі дисциплін, що присвячені інформаційним технологіям обробки і передачі даних та призначена формуванню компетенцій щодо сучасних телекомунікацій та їх обґрунтованого використання в залежності від вирішуваних завдань, технічного, фінансового ресурсу та умов навколишнього середовища.

Опанування студентами дисципліни "Системи телекомунікацій та зв'язку" відповідає сучасним напрямкам науково-технічного прогресу та сприяє розширенню фахових знань, умінь та навичок.

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ПОРЯДКИ ОСВОЕНИЯ ПРОБЛЕМНЫХ ОБЛАСТЕЙ УПРАВЛЕНИЯ И АБЕРРАЦИИ В ПРЕДСТАВЛЕНИЯХ СПЕЦИАЛИСТОВ МЕНЕДЖМЕНТА ОРГАНИЗАЦИЙ

Кривуля П. В., Дорошко М. В.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Имеющиеся формы составления планов учебного процесса не предполагают использования автоматических средств планирования. Поэтому из-за трудоёмкости неавтоматизированного выполнения данного процесса на выходе получают один вариант плана, который и принимается как результат, соответствующий задаче разработки. Это следует считать отклонением от рационального поведения, предполагающим генерацию нескольких вариантов решений и выбор среди них наилучшего. Сложность в данном вопросе связана как с производством альтернативных вариантов планов учебного процесса, так и с

дальнейшим их сравнением и выбором, влияющих в конечном счете на качество знаний, которое определяется не только недостатком отдельных представлений (так называемыми «пробелами»), но и соотношением усвоенных положений, формирующих профессиональную аберрацию.

Традиционно разнесение дисциплин по семестрам опирается на структурно-логическую схему (СЛС), которая представляет собой таблицу типа объект-объект, в которой выставляют пометки необходимого предшествования или параллельного изучения дисциплин, и в которой дисциплины упорядочиваются так, чтобы все отметки размещались в одной половине диагонально разделённого поля этой таблицы. Состав и порядок дисциплин (и тем в них) является некоторым законом формирования представления будущих специалистов об изучаемых положениях менеджмента, а значит, управление изменением состава и порядком порождает аберрации в представлениях будущих специалистов, т.е. придание относительно большей важности тем или иным положениям, отсутствие внимания к некоторым другим положениям. То есть изменений в процессе планирования требует и тот факт, что сам процесс заполнения первичного состава дисциплин используемая СЛС не решает, а все остальные документы планирования учебного процесса уже зависят от неё. В случае подготовки менеджеров следует признать заслуживающим внимания тот факт, что освоение этой науки идёт не только в некоем порядке последовательно усваиваемых предметных областей, но и требует двойственного порядка усвоения разного масштаба проблемных областей: обучение профессионально-ориентированным дисциплинам начинается с «общих» представлений о менеджменте (введение в специальность или концепции профессиональной деятельности, основы менеджмента), но и заканчивается «обобщающими» дисциплинами (менеджмент организаций, стратегический и ситуационный менеджмент). То есть освоение менеджмента идёт по пути от общей проблематики к частной с последующим возвратом от частной к общей. Многие дисциплины четвертого и пятого курсов представляют такие синтетические дисциплины, которые призваны обобщать предварительное «попредметное» рассмотрение: антикризисное управление, риск в менеджменте, управление производительностью, а также названные уже менеджмент организаций, стратегический и ситуационный менеджменты.

Составление СЛС в виде графа была бы более наглядной и позволяла бы видеть «узкие места» упорядочения, т.е. видеть те этапы учебного процесса, в которых блоки предметов запараллелены, определяя нехватку фонда времени в семестре, и те этапы, в которых предметы выстраиваются в цепочку, определяя затягивание всего учебного процесса или непоследовательность изложения дисциплин. Но такая модель не практикуется ввиду затруднительности ручного эксперимента с ней в ходе упорядочения дисциплин. Современные же средства программной поддержки процесса планирования позволяют избежать ручной обработки СЛС, снижают трудоемкость такой обработки, а значит, и позволяют рассмотреть некоторый ряд альтернативных планов, а не выполнять составление одного безальтернативного. Кроме того, автоматически составляемый граф учебного процесса может быть воспринят как аналог гистограммы: в случае ориентации такого графа, допустим, слева направо, каждый уровень сети будет выстроен в столбцы вершин, которые при равнозначности привязанных к ним трудозатратам студентов и преподавателей (допустим, базовый блок имеет недельную часовую нагрузку 1-0-1, а большие часовые нагрузки представляют сдвоенные и строенные вершины, или строятся как самостоятельные вершины) вполне могут восприниматься как столбцы гистограммы, размещаемой на оси времени. Увеличение детальности плана опять-таки не влечет за собой непреодолимого усложнения процесса составления плана учебного процесса, – наоборот, такое планирование даже предпочтительно, поскольку современное деление учебного процесса на модули позволяет создавать планы не по семестрам, а по квадратам. Более детального планирования может требовать и разбиение по темам дисциплин одного цикла для установления более точных порядков предшествования или наоборот отсутствия повторов (например, культу-

рология, релігієзнавство і філософія в блоці гуманітарних дисциплін, або управління персоналом, управління продуктивністю, операційний менеджмент, організація діяльності і т.д. в блоці професійно орієнтованих дисциплін). Відмінні альтернативи планів навчального процесу заклалися б в присутстві або відсутстві деяких дисциплін і в СЛС (мова може йти не тільки про дисципліни, а також про модулі, теми), а значить і освоєння. Так ряду дисциплін, які включені в існуючу СЛС (наприклад, управління персоналом, управління продуктивністю) потенційно протистоять відсутні в ній (раніше вивчалися менеджерами «організація і планування оплати праці», «наукова організація праці», можуть бути висунуті також в самостійні дисципліни такі вузькі курси як «нормування праці» і «організація управління», подібно тому, як висунута зараз дисципліна «мотиваційний менеджмент»).

К шкоду, нинішній процес складання плану навчального процесу зараз не здатний врахувати послідовність засвоєння синтетических дисциплін і проаналізувати вплив цієї послідовності на представлення майбутніх спеціалістів, а головне: визначати склад таких дисциплін, сприяти синтезу самого списку професійно-орієнтованих дисциплін підготовки спеціаліста і магістра менеджмента організацій.

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ ШКОЛЯРІВ З ВАДАМИ СЛУХУ

Креск О. Є.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Спеціальні дослідження, проведені в Україні в останні роки, сприяють подоланню стереотипів у розумінні проблем навчання і виховання дитини з особливими потребами, відходу від концентрації уваги на ураженні. Провідною ідеєю сучасної спеціальної освіти є орієнтація на ефективне використання збережених систем та функцій, здатних взяти на себе компенсаторно-корекційне навантаження, цілеспрямований розвиток психічних процесів, які обумовлюють рівень опанування знань, умінь, навичок та відповідну освіченість дитини, її інтеграцію в суспільство. Рівень мовної освіти завжди був і залишається визначальним у характеристиці соціального розвитку суспільства загалом і кожної особистості зокрема. Створення культурологічного середовища засобами іноземної мови сприяє розвитку у школяра з обмеженими можливостями комунікативної інтенції, культури та творчих здібностей. Проблеми використання тієї або іншої мови в навчальному процесі для глухих і слабочуючих з філософської точки зору мають давню історію і відносяться до часів Аристотеля, а питання методики освіти таких дітей – до Понсе де Леона (16-е століття, Іспанія). Дослідження вчених засвідчують, що при систематичному навчанні глухих дітей, одночасно спрямованому на розвиток їхнього мислення, можна досягти значних успіхів. Навчання іноземним мовам таких школярів повинно бути направлено на формування вмінь мовленнєвої поведінки останніх у цілях, що наслідують комунікативну діяльність в її незмінних, природних формах. При цьому необхідно враховувати особливості психофізичного розвитку, периферичні порушення слухового аналізатору студентів, що навчаються. В Україні слабочуючих та глухих школярів не навчають іноземним мовам. Випускники спеціальних середніх шкіл не атестуються з іноземних мов. Іншомовне спілкування для такої групи інвалідів закрито в Україні. Ця проблема стосується не тільки

школярів, але й усіх інвалідів по слуху, хто хотів би володіти іноземними мовами, наприклад, для професійного спілкування із зарубіжними партнерами по Інтернету.

У Концепції спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку на найближчі роки та перспективу зазначається, що основною метою спеціальної освіти є забезпечення особам з особливостями психофізичного розвитку можливості для адаптації в соціальному середовищі, підготовки до трудової діяльності, самообслуговування, самозабезпечення і сімейного життя. Дослідження проведено відповідно до положень Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Концепції спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку на найближчі роки та перспективу, Концепції реабілітації дітей-інвалідів з обмеженими фізичними чи розумовими можливостями. Науковий аналіз теоретичних джерел, в яких висвітлено сучасні підходи до навчання мови і розвитку мовлення (М.С.Вашуленко, Р.М.Боскіс, С.О.Зиков, І.О.Зимня, О.О.Леонтєв, А.К.Маркова, Петер Антон Янн, Є.Ф.Соботович, Л.І.Фомічова, А.А.Шахнарович, М.К.Шеремет та ін.), дав підстави виділити загальні підходи до організації роботи над збагаченням мовлення глухих учнів. Підвищення ефективності процесу засвоєння мовних знань та формування мовленнєвих умінь у глухих і слабочуючих дітей були предметом спеціальних досліджень (К.Д.Бойко, Р.М.Боскіс, А.М.Гольдберг, Н.Ф.Засенко, С.О.Зиков, А.Г.Зікеєв, К.Г.Коровін, Л.П.Носкова, М.К.Шеремет, Ж.І.Шиф, М.Д.Ярмаченко та ін.). Теоретико-методологічними засадами дослідження є філософські погляди на взаємозв'язок мови і мовлення, мовлення і мислення, на роль мови як головного засобу спілкування, пізнання та відображення навколишньої дійсності в людській свідомості (В.І.Бельтюков, Л.С.Виготський, В. фон Гумбольдт, Д.Б.Ельконін, С.О.Зиков, І.О.Зимня, О.О.Леонтєв, О.Р.Лурія, О.О.Потебня, С.Л.Рубінштейн, Е.Сепір та ін.); концепція стандарту спеціальної освіти для дітей з порушеннями слуху; психолінгвістичний підхід до аналізу мовленнєвого розвитку дитини і формування лексико-семантичного складу мовлення у процесі нормального та порушеного онтогенезу (Л.С.Виготський, Р.М.Боскіс, А.М.Гольдберг, О.О.Леонтєв, Є.Ф.Соботович, Ф.А.Сохін, Н.Ф.Уфимцева, Т.М.Ушакова, Л.І.Фомічова, О.М.Шахнарович, М.К.Шеремет, Ж.І.Шиф та ін.); досягнення сурдопедагогіки, загальної і спеціальної методик навчання учнів мови, корекції та розвитку їхнього мовлення (Р.М.Боскіс, С.О.Зиков, А.Г.Зікеєв, І.П.Колесник, К.Г.Коровін, Л.І.Фомічова, М.К.Шеремет, М.Д.Ярмаченко та ін.). Фахівці вважають, що спілкуватися школяр з вадами слуху має усіма доступними йому засобами – лише б розвивалась особистість. Створення та розвиток рецептивного спілкування в навчально-виховному процесі базуються на різноманітних формах предметної діяльності, що впливає на формування мотиваційно-збуджувальної сфери слабчуючої особистості, оскільки кожний мовний вчинок як рецептивний, так і репродуктивний, здійснюється в конкретній обстановці і для вирішення конкретних життєвих завдань. Саме абстрактність, безпредметність навчальної мовної діяльності, відсутність інтересу і мотивації навчання іноземним мовам є, на думку психологів і психолінгвістів, однією з перешкод на шляху до оволодіння спілкуванням слабчуючими школярами. Плодотворність і практична цінність вивчення іноземних мов досягається тільки при широкому уявленні в навчально-виховному процесі культури народу, мова якого вивчається. Це означає, що зміст навчання іноземним мовам повинен включати в себе реалії соціокультурної, політичної, економічної та інших складових життя народу - носія мови. Повинна бути створена соціально-культурна мікросфера тренування в навчальному колективі в умовах природного застосування даної мови як засобу навчання. Треба підтримувати на практичних заняттях високу мотивацію слабчуючих не тільки віддаленими кінцевими цілями оволодіння іноземною мовою, а й цікавим змістом, гарними формами і характером повсякденної навчальної діяльності. Таким чином, актуальність наданого дослідження обумовлена наступними чинниками: вимогою пошуку нетрадиційних підходів до вирішення проблеми навчання школярів з особливими потребами іноземним мовам; необхідністю формування людини та громадянина, здатного інтегрувати до сучасного

суспільства (з рівними правами та рівними можливостями) і націленого на удосконалення цього суспільства засобами своїх моральних та духовних особистісних якостей; соціальною потребою розширення доступності навчання іноземним мовам школярів з особливими потребами.

ПОЗНАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ОДНА З ПІДСИСТЕМ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ВУЗА

Кузь К. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Сучасний етап розвитку суспільства потребує особливої уваги до формування духовної сфери випускника вищої школи, вимагає створення умов для прояву вільної, творчої і моральної особистості, яка володіє інтелігентністю у повному об'ємі її класичних якостей.

У Законі України «Про освіту» фокусується увага на необхідності забезпечення всебічного розвитку «людини як особистості й найвищої Цінності суспільства, розвитку її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до відомого соціального вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого і культурного потенціалу народу».

Ці положення набули подальшого уточнення й конкретизації у Національній доктрині розвитку освіти України, де, зокрема, наголошується важливості створення «умов для розвитку особистості й творчої легалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти».

У зв'язку з цим рішенням соціально обумовлених завдань організації освітнього процесу сприяє позанавчальна діяльність студентів, що представляє собою сукупність практико-орієнтованих занять, у яких студент виступає як суб'єкт діяльності відповідно до власних інтересів.

Проблеми організації виховної роботи у закладах освіти привертають увагу багатьох дослідників. Загальні аспекти виховної роботи розглядали А.М. Алексюк, М.І. Болдирев, Ю.К. Бабанський, С.П. Баранов, Б.З. Вульф, В.М. Галузинський, А.Й. Капська, Б.С. Кобзар, М.Ю. Красовицький, О.П. Кондратюк та інші. Наукові засади організації виховної роботи представлені у роботах А.М. Алексюка, Ю.К. Бабанського, С.П. Баранова, С.У. Гончаренка, А.Й. Капської, С.Г. Карпенчук, О.П. Кондратюк, В.А. Крутецького, Л.І. Рувінського, Т.І. Сущенко та інші);

До найбільш актуальних проблем організації виховної роботи зі студентами у вищій школі можна віднести такі: теоретико-методологічні засади національного виховання (С.Г. Карпенчук, Б.М. Ступарик, М.Г. Стельмахович та інші), педагогічні умови організації позааудиторної виховної роботи у вищих закладах освіти (О.В. Винославська, Т.М. Куриленко, Н.Ф. Ніколаєвський, І.В. Смирнов, Т.В. Степура, І.Є. Тарапов та інші).

Окремим напрямком дослідження питань педагогічної організації позааудиторної діяльності присвячені роботи Н.І. Болдирева, Н.К. Гончарова, В.М. Коротова, В.О. Куть'єва, И.С. Мар'яненко, Н.І. Монахова, Ю.П. Сокольникова та ін.

Аналізу особливостей виховного процесу у вищих навчальних закладах присвятили свої роботи Л. Пелех, В. Тинний, А. Розенберг, Ю. Сухарников, розкриттю різноманіт-

них аспектів позааудиторної діяльності студентів – С.В. Богданова, Н.П. Іващенко, А.І. Норець, В.В. Шишкіна, В.І. Попова.

Незважаючи на значну кількість досліджень та великий обсяг опублікованих праць, проблема позанавчальної діяльності студентів завжди актуальна й надзвичайно важлива, враховуючи об'єктивну потребу суспільства у формуванні гармонійної, цілісної, всебічно розвинутої особистості.

Позанавчальну діяльність можна представити як спільну діяльність студентів і викладачів, так і самостійну діяльність студентів, що проводиться поза навчальними заняттями й забезпечує цілеспрямований розвиток особистості студента і його професійне становлення.

Позанавчальна діяльність студентів має великий потенціал та як компонент освітнього процесу з яскраво вираженим практико-орієнтованим характером її змісту реалізує можливість формування особистості студента.

У державних документах підкреслюється, що орієнтація лише на освітній компонент призвела до масового згорання позанавчальної роботи у вищих закладах освіти. Позааудиторна робота, як правило, проводиться стихійно, переважає одноманітність форм її організації. Ефективність позанавчальної роботи багато в чому залежить від вірного формулювання цілей виховання, глибини осмислення, вибору адекватних цілям засобів вирішення й чіткого визначення на кожному етапі навчання й виховання.

Формування й розвиток особистості виступають як найбільш загальна мета виховання. Виховання в сучасних умовах стає пріоритетною сферою освіти. Основними завданнями виховання студентів можна вважати не тільки формування системи професійних знань, умінь, навичок і способів їхньої реалізації в діяльності, але й формування й розвиток особистості. Рішення цього завдання можливо при з'єднанні навчальної й позанавчальної діяльності.

ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ «ЛІВОНСЬКОЇ ХРОНІКИ» ГЕРМАНА ВАРТБЕРГА

Лисенко І. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

У 1864 р. у Берліні й Ревелі в перекладі з латинської на німецьку мову вийшов літопис Германа Вартберга, яка зберігалась до цього в архіві магістрату міста Данцига. Перекладена й видана вона була Ернстом Штрельке. Автор хроніки був капеланом Тевтонського ордену. Можливо, він був родом з Вестфалії й у середині XIV ст. прибув до Лівонії, де з часом займав важливі посади. Герман Вартберг особисто брав участь у походах на Литву. При написанні своєї праці він користувався офіційними орденськими документами й «Лівонською хронікою» Генриха Латвійського. А втім, більша частина матеріалу висвітлює історію орденських війн з литовцями й руськими.

Хронологічно викладення матеріалу починається з діяльності лівонського єпископа Мейнарда (єпископом став, на думку хроніста в 1143 році), а закінчується 1378 роком. На справді Мейнгард очолював Ікскюльське єпископство в Русі, засноване в 1186 році у подальшому єпископство перенесли до Риги [1, 7-8]. Взагалі, слід звернути увагу, що про різних єпископів та їхні діяння Вартберг пише доволі докладно. Інтерпретація історичних подій викладається відповідно до орденської ідеології. За думкою хроніста, лівонські німці прагнули до «подальших завоювань також в ім'я католицизму» [2, 211]. Литовці називаються тільки невірними й язичниками.

Відомо, що в 1251 році засновник литовської держави Миндовг хрестився. У Галицько-Волинському літопису говориться: «Але хрещення його обманливим було, бо по тай виш приносив жертви богом свош...» [1, 62]. Герман Вартберг сповіщає із засудженням, що Миндовг хрестився за католицьким обрядом, хоча ще в 1246 році був хрещений як православний [2, 222].

Хроніст повідомляє про поход великого литовського князя Гедиміна в українські землі, взятті ним Києва, хоча ці звістки підвергаються сумніву [4, 6]. Герман Вартберг говорить про поділ Русі на литовську й московську сферу впливу [2, 237-238].

Також хроніст підкреслює, що східну політику Великого князівства Литовського стримувала загроза постійної небезпеки з боку Тевтонського ордену: «Двадцять років пройшло в постійних війнах на кордонах псковських земель і по Неману. Ольгерд в цей час здійснював неодноразові походи на східну Росію, але постійно повинний був поспішати назад, на Неман, де лицарі не давали ні хвилини покою литовцям» [2, 258].

У цілому Ливонська хроніка Германа Вартберга являє собою цінну працю з історії Литви, хоча інтерпретація фактів часто виявляється тенденціозною. Тому необхідно порівнювати факти, які подаються в ній зі звітками в інших джерелах.

Література

1. Андреев А. Р., Шумов С. А. "С мечом в руке и жаждой наживы в сердце" // Тевтонский орден. Крах крестового похода на Русь. – М.: Эксмо, 2005. – С.5-22.
2. Герман Вартберг. Ливонская хроника // Тевтонский орден. Крах крестового похода на Русь. – М.: Эксмо, 2005. – С.204-291.
3. Галицько-Волинський літопис (За Іпатським списком переклав Леонід Махновець) // Галицько-Волинська держава XII-XIV ст.: 36. наук, праць: У 2 кн. / Упор. О.С.Кучерук. Кн.1. – Львів: Світ, 2002. – С.9-127.
4. Русина О.В. Україна під татарами і Литвою. – К.: Альтернативи, 1998.

ЕЛЕМЕНТИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

Ляшенко В. С.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Перехід до європейської системи вищої освіти передбачає зменшення тижневого навантаження для студентів, тобто дуже багато часу відводиться на самостійну роботу.

Враховуючи розмаїття варіантів визначення самостійної роботи студентів (СРС) у науковій літературі, ми дотримувались такого формулювання: **самостійна робота** – це запланована робота студентів, що виконується за завданням і під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Значимість СРС виходить за межі окремої навчальної дисципліни і призначена для формування навичок самостійної роботи взагалі, здатності приймати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблему. СРС завершує задачі всіх видів навчальної роботи. Ніяке пізнання, не підкріплене самостійною діяльністю, не може стати істинним надбанням людини. Крім того, самостійна робота формує особистісний складник пізнавальної самостійності, тобто вона формує самостійність не тільки як сукупність вмінь і навичок, але й як рису характеру, яка відіграє суттєву роль у структурі особистості сучасного фахівця вищої кваліфікації. Отже, одним з найважливіших засобів процесуальної частини технології формування пізнавальної самостійності є оптимізація самостійної роботи студентів. СРС класифікується: 1) за місцем у навчальному процесі

вищої школи (аудиторна, позааудиторна); 2) за організаційними формами (індивідуально-групова, індивідуально-диференційовано-групова, парна в малій групі, індивідуальна); 3) за ступенем самостійності (відтворююча, реконструктивно-варіативна, частково-пошукова, творча); 4) за дидактичною метою (надбання нових знань, закріплення знань, контроль знань, формування вмінь учитися); 5) за видами навчальної діяльності.

Зміст СРС під час вивчення природничо-наукових дисциплін залежить від змісту самої дисципліни. Так, наприклад, вимоги до змісту математичної освіти в технічному вищому навчальному закладі такі: 1) зміст курсу математики має відповідати логіці самої математики, тобто формує у студентів чіткі уявлення про ті математичні об'єкти та методи, які застосовуються; 2) матеріал, що вивчається, має відповідати потребам майбутньої фахової діяльності та вкладатися в той проміжок часу, який відведено на його вивчення; 3) математична підготовка має бути узгоджена із суміжними дисциплінами, для яких математика є базовою основою.

Так, мета самостійної діяльності під час вивчення математичних дисциплін має два складники: 1) засвоєння системи математичних знань, надбання навичок та вмінь застосувати їх на практиці, розвиток логічного мислення та інтуїції; 2) формування самостійності як властивості майбутнього фахівця. Мета самостійної діяльності реалізується в процесі діяльності, що перетворює предмет діяльності (комплекс завдань для самостійної роботи) на її продукт (завдання, яке розв'язане). За створення сприятливих зовнішніх умов для самостійної роботи студентів відповідає викладач. Забезпечення таких умов здійснюється через складання планів самостійної роботи з дисциплін, узгодження їх на рівні деканатів, рівномірний розподіл роботи протягом семестру; складання графіків консультацій, розробку та видання методичних посібників для самостійної роботи над окремими темами або типами завдань; застосування нових перспективних методик та методів навчання, зокрема модульне навчання, проведення самостійної роботи в малих групах або в парах, використання опорних конспектів, організацію комп'ютерних класів для самостійної роботи та підготовку відповідних тренінгових та навчальних програм; чітке визначення вимог до продукту та результату самостійної роботи студентів, розробку критеріїв її об'єктивної оцінки; організацію ефективної системи контролюючих заходів, застосування модульно-рейтингової системи оцінки знань; створення сприятливої атмосфери у стосунках між викладачем та студентами.

УДК 574.2.57.03

КРЕДИТНО-МОДУЛЬНАЯ СИСТЕМА В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ПРИ ИЗУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИН "БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ" И "ОХРАНА ТРУДА"

Малеткин В. Н., Друзь О. Н., Пронина Ю. Г.

Восточнокитайский национальный университет имени Владимира Даля

Постановка проблемы. Болонский процесс, осуществляемый в настоящее время – процесс по становлению демократических и гуманитарных принципов образования в Европе. Особенность технологии Болонского процесса заключается в его ширококомасштабности, этапности, емкости и продуманности технических и методических аспектов.

Украина, подписав Болонскую конвенцию, подтвердила твердое намерение следовать международным стандартам, в том числе и в образовательном процессе. Формирование общеевропейской системы высшего образования в рамках Болонского процесса осно-

вано на общности фундаментальных принципов функционирования высшего образования. Основными положениями Болонской конвенции, как известно, выступают кредитно-модульная система, двухуровневая система, образовательный стандарт, контроль качества образования и обеспечение трудоустройства выпускников [1].

Участие украинской высшей школы в Европейском пространстве высшего образования, предлагаемое Болонским процессом, означает необходимость внесения в сложившуюся систему образования значительных изменений.

Реформирование национального образования, участие ВНУ им. В. Даля в эксперименте по внедрению основных положений технологии Болонского процесса затронули программы многих дисциплин при подготовке бакалавров, магистров, в том числе и таких дисциплин как «Безопасность жизнедеятельности», «Охрана труда» и «Гражданская оборона».

Актуальность изучения данных нормативных дисциплин в высших учебных заведениях Украины в современных условиях обоснована в 1995 г. и не нуждается в дополнительных комментариях [2,3]. Сотни чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, происходят ежегодно в Европе, в том числе и в Украине. Ежегодно в Украине 17 тыс. человек становятся инвалидами, количество несчастных случаев на производстве со смертельным исходом составляет до 2000 тыс. человек [4]. Данные цифры еще раз свидетельствуют о необходимости изучения данных дисциплин в полном объеме, не допустимости уменьшения количества часов и объединения дисциплин в одну. Знания и навыки, приобретенные при изучении данных дисциплин, являются основой формирования у будущих руководителей производств культуры безопасности, призванной защитить индивида и социум от страшных катаклизмов XXI века и еще раз почувствовать свою историческую ответственность за природу, которая и создала современного человека.

Цель исследования состоит в выявлении основных преимуществ и недостатков внедрения Болонской системы образования при изучении основных положений "Безопасности жизнедеятельности человека" в нашем ВУЗе и разработке наиболее приемлемых технологий организации учебного процесса.

Материалы и результаты исследования. Кредитно-модульная система – это одна из моделей организации учебного процесса, основывающаяся на единстве модульных технологий обучения и зачетных образовательных единиц (зачетных кредитов ECTS), как единиц измерения учебной нагрузки студента.

Кредитно-модульная организация учебного процесса на кафедре "Охрана труда и БЖД" ВНУ им. В.Даля направлена на качественное решение следующих задач:

- деление материала указанных выше дисциплин на модули с обязательной проверкой усвоения студентами каждого модуля; использование более широкой шкалы оценки знаний; повышение объективности знаний;
- стимулирование систематической самостоятельной работы студентов на протяжении семестра; внедрение здоровой конкуренции в обучении.

Применение зачетных единиц открывает возможность позитивного преобразования учебного процесса кафедры в целях:

- индивидуально-ориентированной организации учебного процесса, предоставляющей студентам возможность составления индивидуальных учебных планов, свободного определения последовательности изучения дисциплин;
- самостоятельного составления личных семестровых расписаний учебных занятий;
- использования стимулирующей рейтинговой системы оценки результатов учебной деятельности;
- формирования и постоянного усовершенствования учебных планов и программ изучаемых дисциплин с учетом требований настоящего времени;

- предоставление преподавателям академических свобод, в том числе – права свободного выбора методики обучения.

В Европе наибольшее признание получила система ECTS (European Credit Transfer System – Европейская система взаимозачета кредитов) [1,5]. В соответствии с требованиями ECTS считается нормой начислять студентам кредиты за реальную учебную работу, имеющую трудоемкость. По мнению авторов, кредиты должны начисляться за написание рефератов по дисциплине "БЖД", контрольных и расчетно-графических работ по дисциплинам "Основы охраны труда" и "Гражданская оборона", которые предполагают изучение студентами самостоятельно значительного количества источников, соответственно, и академическая трудоемкость этих видов работ весьма высока.

Кредиты должны начисляться студенту только по результатам успешного прохождения итогового контроля по данным дисциплинам (экзамену или модульному контролю), проводимому в виде тестирования. При этом величина оценки не должна влиять на количество кредитов, единственное, что она должна быть положительной (балл не ниже «Е» в европейской системе оценок).

Бакалавр в течение всего времени обучения должен набрать не менее 180 кредитов (три года в соответствии с нормой в 60 кредитов) или не менее 240 кредитов (4 года); магистр суммарно должен заработать не менее 300 кредитов [1]. Отсюда вытекает зависимость срока обучения на магистра от продолжительности обучения на бакалавра. Учитывается время, потраченное на изучение курса, его сложность, профильная специальность и др.

В учебное время включается аудиторная нагрузка, которая составляет примерно 50 % от общего объема учебного времени; самостоятельная работа студента (50% от общего объема учебного времени), где на каждый лекционный час должно приходиться примерно 1,5 часа самостоятельной работы; время на изучение литературных источников, рекомендованных по курсу и составление конспектов; время на выполнение контрольных и расчетно-графических работ; время на подготовку к экзаменам. Этот объем времени должен быть примерно равен аудиторной нагрузке.

Вместе с тем, на многих выпускающих кафедрах нашего ВУЗа так и других вузов Украины укоренилась практика необоснованного увеличения количества изучаемых дисциплин (примерно до 70 и более), в большинстве своем, дублирующих друг друга, за счет уменьшения количества часов, выделяемых на изучение нормативных дисциплин. Так дисциплины "БЖД" и "Основы охраны труда" с 1 сентября 2010 года сведены в один курс, читаемый на первом курсе, с потерей 1.5 зачетных кредита.

Количество зачетных кредитов должно определяться исходя из единой методологии расчета [5]:

- 1 зачетная (аккредитационная) единица составляет 27 астрономических часов или 36 академических часов, продолжительностью по 45 минут;

- 1 неделя (практик или других учебных работ) равна 54 академическим часам или 1,5 зачетным кредитам.

При рейтинговой системе оценивания потребуются четко разработанные, однозначно трактуемые на кафедре критерии достижения конкретных результатов обучения – посредством ключевых и специальных компетенций.

Например:

А – «Отлично» – теоретическое содержание курса "БЖД" и "Основы охраны труда" освоено полностью, без пропусков занятий и пробелов в знаниях. Сформированы необходимые практические навыки работы с освоенным материалом. Все предусмотренные программой обучения учебные задания выполнены, качество их выполнения оценено числом баллов, близким к максимальному.

В – «Очень хорошо» – теоретическое содержание курса освоено полностью, без пропусков и пробелов в знаниях. Сформированы в основном необходимые практические

навыки работы с освоенным материалом. Все предусмотренные программой обучения учебные задания выполнены. Качество выполнения большинства из них оценено числом баллов, близким к максимальному.

C – «Хорошо» – теоретическое содержание курса освоено полностью, без пробелов в знаниях. Некоторые практические навыки работы с освоенным материалом сформированы недостаточно. Все предусмотренные программой обучения учебные задания выполнены, но некоторые виды заданий выполнены с ошибками. Качество выполнения большинства из них оценено числом баллов, близким к хорошему.

D – «Удовлетворительно» – теоретическое содержание курса освоено частично, но пробелы в знаниях не носят существенного характера. Необходимые практические навыки работы с освоенным материалом в основном сформированы, большинство предусмотренных программой обучения учебных заданий выполнено, но некоторые из выполненных заданий, содержат ошибки. Качество выполнения большинства из них оценено числом баллов, близким к удовлетворительно.

E – «Посредственно» – теоретическое содержание курса освоено частично. Некоторые практические навыки работы не сформированы, многие предусмотренные программой обучения учебные задания не выполнены, либо качество выполнения некоторых из них оценено числом баллов, близким к минимальному.

FX – «Условно неудовлетворительно» – теоретическое содержание курса освоено частично. Необходимые практические навыки работы не сформированы, большинство предусмотренных программой обучения учебных заданий не выполнено, либо качество их выполнения оценено числом баллов, близким к минимальному; при дополнительной самостоятельной работе над материалом курса возможно повышение качества выполнения учебных заданий.

Выводы:

Ожидаемая польза с точки зрения учебной работы:

- развитие нестандартных форм обучения (дистанционного);
- обеспечение возможности перевода оценок в европейскую шкалу ECTS;
- более дифференцированная оценка знаний;
- возможность введения дифференцированной оплаты за образовательные услуги;
- ликвидация понятий "неуспевающий студент" на заочной форме обучения (каждый учится, как может).

Ожидаемые проблемы:

- не стыковка с новыми правилами обучения бюджетных студентов (Болонский процесс не предусматривает бюджетного обучения);
- смена менталитета студентов;
- смена менталитета преподавателей, переориентация их работы с аудиторной на научно-методическую и исследовательскую;
- не возможность реализации содержательного модуля ОКХ и ОПП бакалавров действующего стандарта дисциплин "БЖД" и "ООТ" в полном объеме в данное время;
- сформированный объединенный курс дисциплин "БЖД" и "ООТ", к тому же читаемый на первом курсе, идет напрямую в разрез с требованиями Госгорпромнадзора Украины [3].

Литература

1. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно модульній системі підготовки фахівців у СНУ ім В.Даля, схвалено Вченої радою СНУ ім.В.Даля від 26.03.2010 р., протокол № 7.
2. Наказ Міністерства освіти України №420 від 2 грудня 1998 р. "Про вдосконалення навчання з охорони праці й безпеки життєдіяльності у вищих закладах освіти України".

3. Инструктивный лист МОНУ керівникам ВНЗ I-IV рівнів акредитації усіх форм власності "Щодо підвищення якості з вивчення питань з охорони праці у вищих навчальних закладах" №1/9-297 від 29.04.09 р.

4. Стан промислової безпеки в Україні у 2009 р. Інформаційно-аналітична довідка. – К.: Держгірпромнагляд, 2009. – 112 с.

5. [http //www/ia-centr. ru/expert/4261](http://www/ia-centr.ru/expert/4261)

УМЕНИЕ ЧИТАТЬ КАК ПРОБЛЕМА ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Москалюк Б. А.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Нынешние изменение статуса Далевого университета и, предстоящая в связи с этим, трансформация его развития в сторону более активной научно-исследовательской деятельности, определяет новое понимание существующих проблем. По мнению ректора, чтобы создать условия для высокого качества образования, необходимо выделить прежде всего те проблемы, которые относятся к «фундаментализации» содержания образования, с более активным использованием эффективных педагогических инноваций и применения в этом процессе новых информационных и коммуникационных технологий.

Именно с новыми информационными технологиями сегодня в Университете Даля связывают реальные возможности построения открытой образовательной системы, позволяющей каждому человеку выбирать свою собственную траекторию обучения в течение всей жизни.

Одна из них, например, касается умения конспектировать. Казалось, аксиома, что это умение – необходимый рабочий навык студента. На деле оказывается, что большинство лекций, к примеру, на кафедре журналистики – это диктанты, на которых мысль учащихся почти отключена. Поэтому, с точки зрения многих студентов, хороший тот преподаватель, который просто медленно диктует. Такая субъективная оценка студентов, выявлена путем опроса в конце семестра. Полагаем, что это не исключение для нашего вуза.

Сам по себе возникает вопрос: что же делать? Конспектированию надо учить и делать это надо так же, как учим студентов всему остальному. Раньше при профессиональной подготовке журналистов – изучалась стенография, теперь – нет. И если специальных часов для такого обучения нет, то обучать конспектированию надо параллельно с изложением материала. И делать это должен преподаватель.

Однако, мало кто и из преподавателей владеет техникой конспектирования, тем более методикой изложения приемов. Поэтому было бы целесообразным учить этому самих преподавателей, например, на курсах повышения квалификации. Для этого необходимо проведение всего лишь нескольких специализированных занятий. Что касается обучения студентов, то такие занятия с ними надо проводить на первом курсе. Поскольку темы «Конспектирование» пока нет ни в одном учебном курсе, то часы для одной лекции и двух практических занятий можно позаимствовать у других дисциплин («Введение в специальность», «Основы инженерного творчества» и др.). В конечном итоге все это позволит повысить эффективность занятий. Вместе с этим соседствует и другая проблема, куда более важная, чем предыдущая.

В свое время академик Дмитрий Сергеевич Лихачов в своих «Письмах о добром и прекрасном» убедительно призывал любить читать. Сегодня, когда прослеживается процесс соединения бумажных и электронных носителей средств массовой информации в рамках единых информационных систем, люди стали читать меньше... Исследования вы-

явили, что за последние десятилетие чтение как таковое стало мало популярным. Особенно у молодежи. Большинство берет книгу редко, лишь от случая к случаю. Если в середине 90-х минувшего столетия в Украине читали книги чуть более 30% опрошенных, то в настоящее время – 22%.

Некоторые преподаватели и сегодня советуют: «не берите книгу, для вас не интересную». Но это безусловная ошибка. Интересна книга или нет - вопрос второстепенный. Первый вопрос - нужна она или нет. Если, скажем, для студента-естественника, не интересна история литературы, это не значит, что он не должен ее прочесть. Для образования это необходимо. Особенно же необходимы, конечно, книги по специальности.

Вся работа над книгой, нужная для отмеченных нами задач, вместе с вспомогательными приемами, о которых будет речь ниже, и называется - проработкой книги. Она необходима при изучении книги или отдельного вопроса и при чтении книг для самообразования. Кстати, вопрос научной пропаганды чтения в нынешней ситуации становится все более и более актуальным. И дело даже не в том, что читать и как читать? В этой связи следовало бы обратить внимание на серьезность рассуждений «О чтении» французского критика и культуролога Ролана Барта.

При чтении, как правило, держатся, насколько возможно, определенного плана. Особенно необходимо это в начале изучения какой-нибудь науки. Полезнее всего начать с хорошего краткого учебника, потом проработать хорошее руководство. Пусть это будут первые основные книги по данной науке. Затем идет, если потребуется, проработка важнейших, основных трудов по отдельным вопросам. Для такого комплексного подхода неплохо было бы использовать уже и электронные книги.

Где бесплатно скачать электронную книгу? Как читать электронную книгу через мобильный телефон? – вот они вопросы современного студента.

Уточним также, электронными книгами (e-books) на самом деле называются именно тексты. А устройства для чтения электронных книг называются "читалками" (book reader)

Иногда кажется, что смысл прогресса – опровергать наши о нем представления. Игра чистого случая, помноженная на настроение масс и лишь отчасти – на законы эволюции технических систем; вот что скрывается на самом деле под маской этого понятия. Когда в 2004-м в продаже появились первые экземпляры читалок на «[электронной бумаге](#)», мы ожидали если не чуда, то, как минимум, революции. Предполагалось, что новая технология, слегка освоившись на рынке, начнет активно входить в повседневную жизнь... «Бук-ридеры» даже в стенах вуза остаются пока вещью редкой.

Думаете возразить? О коммуникаторах, GPS-навигаторах, а в последнее время - и нетбуках молодежь осведомлена лучше. Но дело в другом. Как, например, самим освоить и научить других технике быстрого чтения до 5 тысяч знаков в минуту и прочитывать за 15 секунд одну страницу книги? Увеличить скорость чтения в 10-15 раз, научить обрабатывать научную информацию не только традиционно, по – С. Г. Поварину (крупный специалист в области логики, написал об искусстве чтения, с психологическими основами восприятия и усвоения текста), а с помощью новых технологий. Например, с помощью компьютерной программы Reader 32 New. Полученные навыки скорочтения сохраняются и при чтении литературы в обычном виде.

Таким образом, две вышеназванные сопряженные проблемы умения читать и конспектировать играют не последнюю роль в деле подготовки будущих специалистов.

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РЕАЛЬНОГО ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТИРОВАНИЯ В РАЗДЕЛЕ «ОХРАНА ТРУДА»

Пительгузов Н. А., Черных А. В.

Восточнoукраинский национальный университет имени Владимира Даля

В дипломных проектах и магистерских работах в соответствии с положением по рабочим планам, утвержденными Министерством образования и науки Украины, предусматривается разработка раздела «Охрана труда», где должны отражаться вопросы техники безопасности и охраны труда по конкретной профессии.

При решении данной проблемы каждый студент должен после получения и утверждения на выпускающей кафедре темы дипломного проекта или магистерской работы, должны получить задание на разработку проектных решений по охране труда, консультируясь с преподавателем кафедры «Охрана труда и БЖД», который будет осуществлять руководство по данному разделу. При этом в разделе необходимо учитывать особенности дипломных проектов, где выполняются конструкторские и технологические разработки, а в магистерских работах решаются вопросы исследовательского характера.

Текст раздела по охране труда в объеме 10-15 страниц должен соответствовать теме дипломного проекта следующего содержания:

1. Введение, где приводятся общая характеристика и особенности работы обслуживающего, инженерного и рабочего персонала предприятия по производству и эксплуатации оборудования транспортных средств.

2. Основные требования и положения, где должны быть приведены описания стандартов, санитарных норм действующих в Украине по охране труда и технике безопасности работников предприятий различных отраслей промышленности по конкретным специальностям.

3. Анализ вредных и опасных факторов, где необходимо провести комплексную оценку всех возможных факторов, воздействующих на обслуживающий персонал и выделить наиболее опасные и предложить мероприятия по их снижению до нормативных требований.

4. Проектные решения, в объеме 6-8 страниц, должны содержать расчеты, рисунки, схемы которые рекомендуется также перенести на чертежи графической части, где отражаются следующие вопросы: гигиена труда и производственная санитария; применение систем вентиляции, отопления и кондиционирования; снижение шума и вибрации; проектирование естественного и искусственного освещения рабочих мест и рабочих зон; техника безопасности, связанная с разработкой защитных устройств в зоне работы оборудования (ограждений, кожухов, лестниц, поручней и др.), проектирование систем дистанционного управления оборудованием и механизмами, защитного заземления или отключения источников электрического тока.

5. Пожарная безопасность, где рекомендуется рассматривать и разрабатывать мероприятия по пожарной сигнализации, установок систем автоматического пожаротушения, первичных средств пожаротушения, проектирования молниезащиты и схем эвакуации персонала из помещений при возникновении пожаров.

6. Заключение, где приводятся результаты проектных работ и мероприятий, которые обеспечили выполнение требований по охране труда и технике безопасности на конкретном месте работы производственного персонала.

В магистерских работах решаются проблемы по технике безопасности и охране труда с исследовательским уклоном, где конкретно проводится анализ влияния различных вредных и опасных факторов при их изменении в определенном диапазоне. При этом осо-

бое внимание уделяется комплексному анализу и оценке последствий в зависимости от временных показателей и абсолютных величин отдельных факторов.

Для решения данных задач в дипломном проектировании студенты 5-го курса на протяжении 9-го семестра выполняют практические работы в аудиториях или самостоятельно, где конкретно разрабатываются мероприятия на реальные темы по охране труда и технике безопасности, исходя из специальности, что позволяет использовать семестровые наработки в дипломных проектах и магистерских работах.

Литература

1. Концепція освітньої діяльності Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – Луганськ, 2008.
2. Наказ Міністерства освіти України №420 від 02.12.1998 р.
3. Методичні рекомендації щодо кредитно-модульної системи організації навчального процесу та модульного оцінювання знань студентів СНУ ім. В. Даля. – Луганськ, 2004.
4. Методичні вказівки до самостійної роботи по дисциплінах «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі» на тему: «Законодавство з охорони праці» // Укл. М.А. Касьянов, В.О. Медяник, В.І. Сало, О.М. Гунченко. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2008. – 40 с.
5. Методические указания к разработке раздела «Охрана труда» в дипломном проекте (для студентов дневной и заочной форм обучения транспортных специальностей). // Сост. Н.А. Пительгузов, Н.А. Касьянов, А.В. Черных. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. – 16 с.

ВИКЛАДАННЯ ЗМІСТУ ОКРЕМИХ ПРАВОВИХ ФУНКЦІЙ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Плахотіна Н.А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

У сучасних умовах формування ринкової економіки найважливішим завданням в області регулювання найманої праці є створення ефективного механізму вирішення трудових спорів і конфліктів. Правовідносини з вирішення трудових розбіжностей характеризуються специфікою суб'єктного складу, об'єкту і змісту, що дає підставу для визначення їх в якості самостійного предмета правового регулювання і позначення їх терміном «трудова процесуальні правовідносини». Складна структура трудових процесуальних відносин, існування різних видів і форм цих правовідносин обумовлюють необхідність їх вивчення студентами-юристами в межах окремої навчальної дисципліни – Трудового процесуального права.

Трудове процесуальне право можна розглядати не тільки, як окрему навчальну дисципліну, а також як окрему правову галузь, яка має власні досить специфічні функції. Функції трудового процесуального права у навчальному процесі можна розглядати як єдину систему напрямків дій, спрямованих на досягнення цілей і завдань безпосередньо трудового процесуального права. До них можна віднести наступні функції.

1. Захисна функція. Вона полягає у захисті прав сторін трудових розбіжностей. Реалізація цієї функції здійснюється при відновленні рішенням юрисдикційної органу порушених прав сторін трудових або соціально-партнерських відносин.

2. Функція примирення. Ця функція знаходить свій вираз у нормах, які регулюють подолання трудових розбіжностей, пов'язаних з неспівпаданням інтересів сторін трудових або соціально-партнерських відносин.

3. Соціальна функція. Ця функція полягає в особливому забезпеченні процесуальних прав працівника, як об'єктивно більш слабкої сторони у трудових процесуальних відносинах (наприклад, звільнення працівника від сплати державного мита при подачі позовної заяви до суду).

4. Превентивна функція. Вона виражається у тому, що встановлена процедура розгляду трудових розбіжностей та закріплена обов'язковість прийнятих юрисдикційних органах рішень (у тому числі, з приводу притягнення винних у правопорушенні осіб до відповідальності) мають на меті запобігання трудових правопорушень, а також врегулювання конфліктів інтересів шляхом безпосередніх переговорів між сторонами.

Розглянуті функції трудового процесуального права відносяться до групи так званих власне юридичних функцій. Разом з тим статус трудового процесуального права у суспільстві, як галузі права та навчальної дисципліни характеризується у двох тісно пов'язаних сферах – у власне юридичній та у загальносоціальній сфері, у якій трудове процесуальне право розглядається як явище культури, надає широкий неформальний вплив на весь комплекс суспільних відносин. Тому поряд з власне юридичними функціями трудового процесуального права слід виділяти і загальносоціальні напрямки його впливу. До таких напрямків впливу відносяться такі загальносоціальні функції.

1. Гуманістична функція. У суспільстві, в якому людина, її права та свободи оголошуються вищою цінністю, трудове процесуальне право є гарантією захисту трудових прав, свобод і законних інтересів, як однієї з найважливіших складових правового статусу особистості. Таким чином, трудове процесуальне право є одним з носіїв найважливіших демократичних гуманістичних початків правової системи.

2. Інформаційна функція. Вона полягає у публічному оприлюдненні правових норм, що регулюють трудові процесуальні відносини, вільному доступі громадськості до судових рішень з трудових справ (наприклад, рішення Верховного суду опубліковується у спеціальних виданнях, зберігаються у вільному доступі на офіційному урядовому інтернет-сайті). Також реалізація цієї функції багато у чому досягається завдяки гласності процесу вирішення трудових розбіжностей.

3. Виховна функція. Об'єктом виховної функції є свідомість людей. Ця функція тісно взаємопов'язана з інформаційною функцією. Завдяки оприлюдненню відповідних інформаційних відомостей у свідомості людей формується система оціночних понять про заходи, що допустимі та недопустимі у сфері реалізації норм трудового та процесуального права. Виховна функція виражається також у встановленні певних санкцій за недотримання вимог до поведінки у трудових процесуальних відносинах.

4. Функція соціального контролю. Застосовуючи норми трудового та процесуального права, уповноважені органи реалізують функцію соціального контролю, забезпечуючи необхідну ступінь однакової поведінки громадян відповідно до правових приписів. Трудове процесуальне право спрямоване на захист, як індивідуальних, так і колективних трудових прав. Тим самим трудове процесуальне право сприяє згладжуванню протиріч між працівниками та роботодавцями і дозволяє забезпечити соціальний мир у суспільстві.

Таким чином, трудове процесуальне право являє собою відокремлений блок правових норм у системі вітчизняного права і характеризується властивими тільки йому специфічними функціями, які слід викладати студентам юридичних спеціальностей у межах окремої навчальної дисципліни. Наявність у суспільстві професіоналів, які детально ознайомлені зі специфікою процесуальних відносин з вирішення трудових розбіжностей, з функціями та завданнями трудового процесуального права дозволить у значній мірі уникати цих суспільних розбіжностей, а при їх виникненні – швидко та ефективно вирішувати їх.

АНАЛІЗ ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ НА РІВНІ ВИПУСКНОЇ КАФЕДРИ

Рязанцева Н. О., Воронова Г. Г.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Дослідницький університет – це вищий навчальний заклад, що ефективно здійснює освітню і наукову діяльність на основі принципів інтеграції науки й освіти. Цього року Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля одержав статус дослідницького, що дало більші можливості для здійснення науково-дослідної роботи (НДР), як професорсько-викладацького складу, так і студентів. Науково-дослідна діяльність є невід'ємною складовою функціонування СНУ ім. В.Далю. В університеті діють більше 40 науково-дослідних об'єднань: кружків, лабораторій, центрів. Так при кафедрі економічної кібернетики функціонує науково-дослідний центр «Фенікс» (НДЦ), що виник на основі наукового студентського суспільства, що здійснювало свою діяльність більше 30 років. Його основними цілями і задачами є: залучення студентів до НДР; організація наукових конференцій, семінарів, круглих столів, симпозіумів, конкурсів кращих студентських наукових робіт; збір, накопичення, систематизація інформації наукового і практичного характеру; співробітництво зі студентами інших вищих навчальних закладів з питань наукової діяльності.

Яскравим прикладом залучення студентів до науково-дослідної роботи є їхня участь у виконанні госпдоговірних тем. На кафедрі «Економічна кібернетика» у 2008-2009 рр. була успішно реалізована робота «Інформаційно-аналітична система діловодства та документообігу виконавчого комітету Свердловської міської заради» силами студентів разом з викладачами, у рамках якої були захищені магістерські роботи. А також за її результатами студентів групи УП-951 Трошка Олександр у обласному конкурсі надане звання «Студент року» у номінації «Студент-науковець».

Вагомий внесок НДЦ це організація і проведення студентських конференцій. З 2005 року проводяться Всеукраїнські науково-практичні конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Проблеми глобалізації та моделі стійкого розвитку економіки». У 2009 році конференція досягла масштабу міжнародної, у ній брали участь понад 250 студентів, молодих науковців України, Польщі, Білорусії, Молдови та Росії.

Проведення наукових конференцій сприяє зміцненню відносин університету і кафедри з українськими і закордонними вищими навчальними закладами і фірмами. Прикладом може служити співробітництво зі Свердловським міським виконавчим комітетом (Свердловськ, Україна) і Міжнародною консалтинговою фірмою L & J Techtrading Sp. z o.o. (Варшава, Польща).

Зростаючий інтерес студентів до НДР підтверджується позитивною динамікою участі їх у конференціях (рис. 1). У рамках роботи наукового центра написані комплексні наукові праці, отримані почесні і призові місця на олімпіадах і конкурсах наукових робіт, упроваджені проекти на підприємства й в організації міста та області.

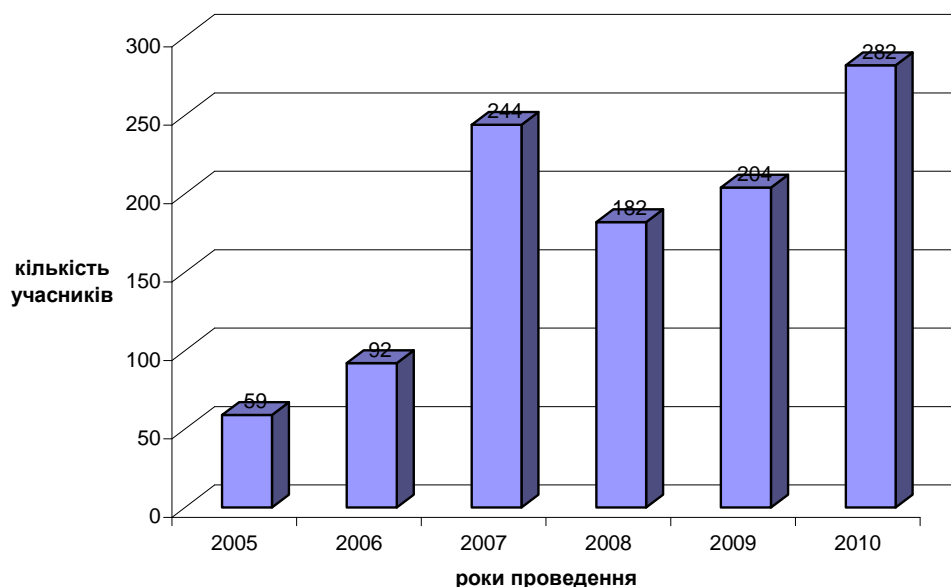

Рис. 1. Динаміка участі студентів у науково-практичних конференціях 2005-2010 роки

РОЛЬ ЯЗЫКОВОЙ СРЕДЫ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ РУССКОМУ ЯЗЫКУ

Ряannelь Т. Я.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Коммуникативный принцип преподавания иностранного языка, признанный в настоящее время ведущим, ставит своей целью обучить учащихся активной речевой деятельности на неродном языке. В решении этой задачи преподавателю русского языка как иностранного может помочь методически обоснованное использование языкового окружения страны проживания студента-иностранца.

Проблемами теоретической интерпретации языковой среды лингвисты и методисты начали активно заниматься в 80-е годы XX века (А.А.Леонтьев, Н.А.Журавлева, В.В.Беспаленко, Н.Г.Добренёва и др.). Однако до сих пор недостаточно разработана методическая сторона использования языкового окружения в обучении иностранных студентов русскому языку. Существующие определения языковой среды исходят из представления о ней как о языковом и социально-культурном окружении учащихся в стране изучаемого языка.

Характеризуя процесс влияния языковой среды на индивида, можно говорить о ее обучающем и воспитывающем значении. В данной работе остановимся на первом. К обучающим функциям можно отнести следующие: **информативную** (способность служить средством страноведческой, лингвострановедческой, языковой информации); **мотивационную** (роль стимулятора познавательной, речевой, учебной деятельности учащегося); **коммуникативную** (способность активизировать речевую деятельность, включать их во взаимодействие с носителями языка); **акселеративную** (создание предпосылок для ускорения и облегчения усвоения языка, интенсификации процессов запоминания). Особенно

важной, с точки зрения коммуникативной методики, является коммуникативная функция, связанная с тем, что в условиях языковой среды возникают новые ситуации общения, отсутствовавшие на родине обучаемого. Кроме того, знакомые учащимся ситуации приобретают новое качество, требуя речевого общения именно и только на русском языке, т.е. формируются мотивы общения на изучаемом языке.

Степень реализации названных функций зависит от многих факторов: сроков пребывания в условиях иноязычного окружения, формы обучения, стартового уровня владения языком, национальности учащихся, их индивидуальных особенностей и др.

Влияние языковой среды на учащегося зачастую носит стихийный характер, и тем важнее использовать ее потенциальные возможности в учебном процессе. Для этого необходима подготовленная, целенаправленная и контролируемая преподавателем аудиторная работа студентов. Она включает в себя:

1) обучение студентов различным видам языковой догадки (словообразовательной, контекстуальной, контекстуально-ситуативной) при помощи специально разработанной системы упражнений;

2) обучение использованию в целях семантизации незнакомой лексики различных видов словарей русского языка;

3) разработку определенной системы домашних заданий по целенаправленному использованию языкового окружения с обязательным учетом индивидуальных интересов и наклонностей учащихся.

Еще одним компонентом занятий по практике русского языка может и должна быть самостоятельная работа студентов, направленная на ориентировку в социокультурном окружении. Например, задание сформулировать для своих соотечественников на русском языке развернутые советы, которые помогли бы им ориентироваться в жизни современного украинского общества, адекватно вести себя в тех или иных ситуациях. Значимый эффект может иметь и привлечение учащихся к участию в студенческих клубах, общественных мероприятиях учебного заведения.

На кафедре иностранных языков ВНУ им. Владимира Даля накоплен богатый опыт работы с иностранными студентами. С целью интенсифицировать процесс обучения русскому языку как иностранному студентам предлагаются различные задания, составленные с учетом специфического для нашего региона языкового окружения. Например, фонетические упражнения ориентированы на отработку взрывного русского [г], а не фрикативного, как в украинском языке; особое внимание обращается и на постановку ударения в словах, различающихся в русском и украинском вариантах; лексический запас иностранных студентов предполагает включение слов *шахта, шахтер, шахтерский труд, забой, курган, ставок* и т.п.

Самостоятельная работа студентов обязательно контролируется преподавателем в связи с тем, что влияние языковой среды может иметь и негативные моменты: усвоение фонетически неправильного произношения, усвоение специфичной речи отдельных носителей языка, вульгаризмов и т.п.

Активное привлечение реального языкового окружения к процессу овладения студентами-иностранцами русским языком призвано ускорить этот процесс и в краткие сроки значительно повысить уровень их речевой компетенции.

ВЫЯВЛЕНИЕ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ НЕДОСТАТКОВ ЗАКОНА УКРАИНЫ " О ГОСУДАРСТВЕННО – ЧАСТНОМ ПАРТНЕРСТВЕ"

Свинцова Ю. В.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Президентом Украины 24 июля 2010 года был подписан Закон Украины 2404-17 ' О государственно-частном партнерстве". Законодатель рассматривает данный Закон как взаимовыгодный способ привлечения частного капитала для решения государственных проблем. Принятие Закона Украины " О государственно- частном партнерстве" в сложившейся экономической ситуации дает возможность повысить конкурентоспособность государственного сектора экономики. На сегодняшний день государство не имеет достаточного объема денежных средств для развития инфраструктурных отраслей государства. Данный Закон может стать важным шагом для осуществления взаимодействия государства и бизнеса в рамках государственно- частного партнерства.

Проанализировав содержание указанного Закона можно сделать вывод о том, что он имеет ряд спорных вопросов.

1. В ст. 18 ч. 2 говорится о том, что решение о предоставлении государственной поддержки, путем финансирования из государственного и местного бюджетов принимается Кабинетом Министров, но как известно бюджетные затраты устанавливаются только Законом Украины "О государственном бюджете", а не актами Кабинета Министров Украины. Это противоречие в подходах двух законов на практике приведет к коллизиям и конкуренции правовых норм. Как известно, законодательно еще не закреплены общие правила решения правовых коллизий. Это, в свою очередь, обуславливает неоднозначную судебную практику при применении противоречащих друг другу правовых норм.

2. Мне кажется, что в законе необходимо установить исчерпывающий перечень сфер применения государственно- частного партнерства. Возможно конкретизировать объекты государственно- частного партнерства, чтобы избежать расширения полномочий государственных органов и коррупции в них. С этой точки зрения на практике может складываться так, что сотрудничество в рамках государственно - частного партнерства будет происходить с теми у кого более налаженные связи с государственными органами.

Комментарий положений Закона только из уст преподавателя несколько нивелирует критическое мышление студента. Поэтому на практических занятиях студентов юридического факультета при изучении дисциплин хозяйственно-правового цикла целесообразно самостоятельно проанализировать Закон Украины "О государственно - частном партнерстве" и предложить для обсуждения группы как положительные его стороны так и опасения.

Данный подход даёт возможность студентам самостоятельно выявить ряд недоработок данного Закона, а также его как позитивный потенциал так и негативный, что в свою очередь позволяет определить с какой целью был принят закон и его дальнейшие перспективы - останется ли он только на бумаге или найдет широкое применение в обществе.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ

Сергієнко Г. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Історія, як і будь-яка інша наука, вирішує власні завдання – відтворює минуле людства у всій його конкретності та різноманітності. Відомо, що основою будь-якої науки є власна система дослідницьких принципів та методів, що становлять її методологічне підґрунтя. І історична наука не є виключенням. Основним завдання дослідника постає вибір методологічних принципів і засад при дослідженні історії радянського періоду.

Процес пізнання дослідником минулої реальності у тій чи іншій мірі зводиться до таких операцій: накопичення матеріалу – його розуміння – інтерпретація. Однак інтерпретація історичного матеріалу повинна здійснюватися згідно певних вимог, що висуває історична наука. Сьогодні вітчизняна історична наука переживає складний час. Перед нею стоїть проблема пошуку критеріїв історичного аналізу. Влучною є думка історика А. Павка, що однією з головних умов вироблення нових теоретичних та методологічних підходів до вивчення актуальних проблем історії України, у тому числі її політичних аспектів, є відмова від будь-яких наукових претензій на створення єдиних універсальних методологічних засад історичного пізнання. Дійсно, кожне історичне дослідження є унікальним за своїм змістом, основними положеннями та досягнутими результатами. Тому методологічне забезпечення певної проблематики в кожному окремому випадку є індивідуальним. Бо методологія є особливим шляхом автора для реалізації поставленої мети. Це ракурс його погляду на проблему, тобто погляд, яким історик дивиться на джерела, події, конструкції тощо.

Дослідження базується на діалектичних принципах пізнання історичного процесу, критичному аналізі документального матеріалу, а також на важливих розробках тих учених, теоретичні висновки й узагальнення яких сприяли усвідомленню та формуванню принципових положень дисертації.

Основоположним принципом кожного дослідження є принцип об'єктивності, який вимагає від автора вивчати минуле неупереджено, відкидати кон'юнктурні особливості досліджуваного періоду, оцінювати минуле безсторонньо. Досягти такого ідеалу зазвичай надто складно, адже кожний дослідник має свій неповторний досвід, менталітет, уподобання.

Окрім того, значною мірою перешкоджає неупередженому погляду на ту чи іншу історичну проблему зазначеного періоду кон'юнктурний характер джерел, які вийшли друком за радянських часів. Співвідношення суб'єктивного і об'єктивного слід враховувати при аналізі як першоджерел, так і праць попередніх дослідників. При висвітленні проблеми необхідно слідувати принципу об'єктивності.

Істориками визначена низка наукових принципів до вивчення явищ і фактів. У сучасній методології одним з провідних підходів, що використовуються в дослідженнях є системний підхід. На наш погляд дослідження проблем творчої праці в умовах системної кризи потребує застосування системного підходу. Така стратегія орієнтує на вивчення об'єктів як деяких систем. Поряд із системним при історичних дослідженнях доцільно використовувати і комплексний підхід, який дозволяє акцентувати увагу на «баченні» досліджуваного об'єкта. Комплексне дослідження проблеми передбачає взаємодію різних наук і наукових напрямків, використання різного наукового інструментарію. Міждисциплінарні зв'язки, застосування знань суміжних наук дозволяють одержати комплексне, об'ємне уявлення про об'єкт дослідження. Теоретичні принципи і дослідницькі підходи до вивчення конкретної проблеми починають діяти із застосуванням пізнавальних засобів – наукових методів. Із загальнонаукових методів при вивченні соціально-культурних питань доцільно

використовувати історичний і логічний методи. Особливе значення при аналізі соціально-культурних зрушень мають історичні методи. Одним із них є історико-генетичний, який базується на твердженні, що кожна система у процесі свого становлення проходила кілька етапів: зародження, формування і розвитку, зникнення або трансформацію в іншу систему. У вивченні історії радянської доби досить плідними є застосування порівняльно-історичного методу. Застосування діалектичного методу полягає у висвітленні подій, явищ та їх наслідків у русі, протиріччях та причинно-наслідкових зв'язках із урахуванням обставин часу, що вивчається. Доцільне також застосування у дослідженні проблемно-хронологічного методу, без використання якого проблема не мала б чітко окресленого завдання при дослідженні часової послідовності. Він обумовлює технологічні аспекти дослідження та його структуру. Поєднання принципу хронології та аналітично-логічного методу дозволяє викласти фактичний матеріал у чіткій послідовності та логічній завершеності, простежити певну еволюцію об'єкта та предмета дослідження у контексті їхнього взаємовпливу.

Отже, методологічну основу історичного дослідження, що хронологічно окреслено радянським періодом, складають загальновідомі підходи до вивчення історичного минулого та методи історичного дослідження. Виконання поставлених у дослідження завдань здійснюється на підставі гармонійного застосування принципів об'єктивності, історизму, системності, які власне й дають можливість адекватно відображати процеси минулої реальності. Для об'єктивного відображення минулого слід використовувати систему загальних і спеціально-історичних методів історичного дослідження.

ПРОБЛЕМА АНАЛІЗУ НОРМАТИВНИХ АКТІВ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ОПОДАТКУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ, У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ

Сердюкова І. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

При самостійному вивченні питання щодо оподаткування при дослідженні порядку розвідки (дорозвідки) та облаштування нафтових та газових родовищ студенти можуть зіткнутися з низкою правових проблем створених великою кількістю нормативно-правових актів, регулюючих енергетичні відносини, їх неоднозначним тлумаченням та частою зміною.

Проблема енергетичної ефективності має першочергове значення та має бути пріоритетною державною задачею. Однак при умові прийняття діючих заходів з боку держави саме енергетична сфера може вплинути на зниження фінансового навантаження на бюджет, стабілізування енергетичних тарифів та підвищення конкурентоспроможності економіки держави.

При вивченні даного питання студентам необхідно проаналізувати наступні нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.94 № 334/94-ВР;
2. Закон України «Про нафту і газ» від 12.07.01 № 2665-III;
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.02.98 № 118 «Про затвердження переліку витрат на розвідку (дорозвідку) та облаштування будь-яких запасів (родовищ) корисних копалин з відповідними витратами на їх розробку, що включаються до окремої групи витрат платника податку, які підлягають амортизації»;

4. Лист ДПА України від 12.07.02 № 10891/7/11-1117 «Щодо застосування підпункту 5.2.16 пункту 5.2 статті 5 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств»;

5. Лист ДПА України від 09.07.04 № 12712/7115-1117 «Про надання роз'яснень щодо податкового обліку витрат, пов'язаних з розвідкою (дорозвідкою) та облаштуванням нафтових та газових родовищ»;

6. Галузевий стандарт України 320.00013741.017 - 2002 «Розвідка (дорозвідка) та облаштування родовищ нафти і газу. Складові елементи видів робіт та об'єкти будівництва», затверджений наказом Міністерства палива та енергетики від 29.03.02 № 192.

Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 20.09.01 № 2712-III було доповнено пп. 5.2.16 п. 5.2 ст. 5 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» стосовно віднесення до складу валових витрат сум витрат, пов'язаних з розвідкою (дорозвідкою) і облаштуванням нафтових та газових родовищ, а постанова КМУ від 04.02.98 № 118, яка встановлювала перелік витрат, які відносяться до розвідки (дорозвідки), зміни не внесені, то вона застосовується в частині, що не суперечить Закону. А саме, підприємства мають право відносити до складу валових витрат тільки витрати пов'язані з розвідкою (дорозвідкою) і облаштуванням нафтових та газових родовищ (за виключенням витрат на спорудження будь-яких свердловин, що використовуються для розробки нафтових та газових родовищ).

Тобто законодавчо не передбачено віднесення до складу валових витрат на спорудження свердловин, які використовуються для розробки нафтових та газових родовищ. У зв'язку з тим, що в Законі чітко не визначено порядку віднесення до валових витрат витрат, пов'язаних зі спорудженням розвідувальних свердловин, ДПА України листом від 12.07.02 № 10891/7/11-1117 (Лист ДПА України від 12.07.02 № 10891/7/11-1117. - Електронний ресурс. Режим доступу: [http:// www.sta.gov.ua](http://www.sta.gov.ua)) надано роз'яснення щодо зазначеного порядку, зокрема рекомендовано при спорудженні розвідувальних свердловин відповідні витрати відносити до складу валових витрат в момент їх здійснення.

В той же час, у разі відкриття нафти і газу з моменту передачі належним чином розвідувальної свердловини в дослідно-промислому розробку вказані платники повинні зменшувати (сторнувати) витрати, віднесені в попередніх звітних податкових періодах до валових витрат як такі, що пов'язані з розвідкою (дорозвідкою) та обладнанням родовищ нафти і газу, на всю вартість спорудження такої свердловини для цілей амортизації згідно із нормами п. 9.5 ст. 9 Закону.

Відповідно до п. 1.2 Правил розробки нафтових та газонафтових родовищ, затверджених Міністерством нафтової промисловості СРСР 15.10.84 (чинні згідно наказу Міністерства палива та енергетики України від 19.06.02 № 364), за своїм призначенням свердловини поділяються на пошукові, розвідувальні та експлуатаційні.

Таким чином, витрати на спорудження розвідувальних (пошукових) свердловин і витрати на спорудження свердловин, які знаходяться в розробці, відповідно до норм Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» беруть участь у формуванні об'єкту оподаткування податком на прибуток за різними правилами оподаткування.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВІДНОСИН ПРАЦІВНИКІВ ПРОКУРАТУРИ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: НОВАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРАКТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Сербряк С. В., Капліна Г. А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Мета тезисів полягає в пошуку шляхів прогресивного розвитку службово – трудових відносин з працівниками органів прокуратури України, які здійснюють сумісницьку педагогічну діяльність, з подальшими пропозиціями щодо удосконалення положень законодавства.

Актуальність статті полягає в сучасній необхідності реформування юридичної освіти, та визначення у цьому процесі ролі практичного досвіду працівників прокуратури, залучених до педагогічної діяльності на засадах сумісництва. Нагальною потребою сьогодення є реформування спеціального законодавства України про прокуратуру, починаючи з основного нормативно – правового акту, що регулює службово – трудові відносини з працівниками відповідних органів, а саме: їх виникнення, розвиток та припинення.

Норми спеціального трудового законодавства повинні відповідати нормам загального, уникаючи дублювання положень. Таким чином, норми спеціального законодавства України про прокуратуру повинні відповідати та діяти в системі з нормами загального. До того ж, при здійсненні педагогічної діяльності дії працівників прокуратури повинні відповідати нормам законів, регулюючих цей вид діяльності, а саме, Закону України «Про вищу освіту».

Система юридичної освіти складається з ряду компонентів:

1. Професійний відбір, як цілеспрямована діяльність спеціалізованих навчальних закладів по відборі абітурієнтів, яка полягає у вивченні їх якостей з точки зору придатності для майбутньої професії і виявленні потенційних можливостей подальшого професійного розвитку.

2. Забезпечення засвоєння студентами (слухачами) загальнонаукових, фундаментальних та спеціалізованих правових знань, формування правової та політичної культури, юридичного мислення, сучасного праворозуміння.

3. Прищеплення вмінь, навиків юридичної роботи, знань про особливості діяльності юридичних установ, органів, сприяння втіленню загально-теоретичних положень у практику юридичної діяльності.

4. Удосконалення юридичної кваліфікації, збагачення форм та методів роботи, узагальнення практичного досвіду для задоволення потреб розвитку суспільства.

Головним принципом юридичної освіти сьогодні є поєднання теоретичного та прикладного у юридичному навчанні. Виявляється це в апробації теоретичних положень на практиці, у максимальному наближенні юридичного навчання до життєвих реалій, у вирішенні конкретних ситуацій за допомогою та урахуванням фундаментальних досліджень сучасної юридичної науки.

В сучасних умовах завдання юридичної освіти полягають в тому, щоб дати студентам повноцінні юридичні знання з навчальних дисциплін в обсязі програми, прищепити їм навички умілого застосування теоретичних положень у ході практичної діяльності, сформувати у студентів переконаність у тому, що із закінченням навчального закладу не закінчується процес пізнання, що тільки безперервне удосконалення своїх знань, збагачення їх досягненнями теорії та практики - ключ до успіху у діяльності кожного юриста.

Незаперечуваним недоліком юридичної освіти є практичні утруднення, які виникають у випускників них після закінчення ВНЗ : у публічних виступах, в обґрунтуванні ухвалюваних рішень, в підготовці узагальнювальних документів, у встановленні взаємин з

керівником і іншими співробітниками і ін.). Що стосується тих знань і умінь, яких випускникам не дістає в перший період практичної діяльності, то це вміння інтерпретувати норму права, застосовувати технічні засоби, недостатність ораторських здібностей, невміння правильно будувати відносини із слідчими, суддями, оперативними працівниками, потерпілими і ін.). В процесі підготовки студентів необхідно звернути додаткову увагу на вищу практичну орієнтованість освітніх програм; підготовку з використанням комп'ютерних і інших сучасних інформаційних технологій; навчання основам встановлення взаємин з керівниками і товаришами по службі; глибше вивчення судової практики і ін. При плануванні і організації учбового процесу необхідно приділити більшу увагу діловим іграм, використанню інтернету, самостійним відвідинам організацій, в яких працюватиме майбутній випускник, використанню інформаційних правових систем.

Вирішення всіх окреслених проблем можливе тільки із залученням досвіду практичних працівників, в тому числі й працівників прокуратури. Але важливо таким чином побудувати учбовий процес, щоб урахувати й потреби основного місця роботи працівника прокуратури(безперервний робочий час), так й вимоги процесу навчання. Так, можливе проведення практичних занять окремими підгрупами студентів (5-7 чоловік) безпосередньо в органах прокуратури. Також треба розглядати можливість проведення практичних занять для студентів у вихідні дні. Все це потребує узгодження та нормативного врегулювання. Результатом таких змін в учбовому процесі стане підвищення практичної спрямованості юридичної освіти та рівня підготовки випускників.

ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ДОГОВОРУ У МЕЖАХ ДПП ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ДОГОВІРНЕ ПРАВО»

Сиротюк О. Д.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Договірна форма здійснення ДПП (ст. 5) із використанням таких видів договорів, як договір концесії, договір про спільну діяльність, договір про розподіл продукції, договір про оренду державного та комунального майна тощо (вид договору визначається органом, який приймає рішення про здійснення ДПП, а договірні відносини регулюються актами законодавства про відповідний вид договору [5-9] з урахуванням положень Закону про ДПП, особливостей правового режиму щодо окремих об'єктів та окремих видів діяльності, що здійснюється в межах ДПП).

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОНЦЕСІЇ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ПРИ ПОРІВНЯННІ ПРЕДМЕТУ СУМІЖНИХ ГАЛУЗЕЙ ПРАВА

Терещенко С. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Вивчення проблем педагогіки вищої школи на сучасному етапі дозволяє стверджувати, що залишається складним для з'ясування студентами неюридичних спеціальностей порівняльний аналіз предмету таких суміжних галузей права як цивільне, господарсь-

ке, екологічне. Розмежування предмету цих галузей відбувається не лише при загальній їх характеристиці, але й при вивченні найважливіших інститутів права. Такими вважаються «Право власності» в цивільному праві, «Господарський договір» у господарському та «Публічно-правові договори на користування природними ресурсами» в екологічному праві. Щодо останнього з них, вважаємо дещо тенденціозним твердження М.Краснової про доцільність запровадження читання у ВНЗ дисципліни «Договори в екологічному праві». Авторкою видано навчально-методичний комплекс цієї дисципліни (Див. Краснова М. Розвиток наукових підходів щодо договорів в екологічному праві // Право України. – 2010. - № 8. – С. 102-109). Натомість на сучасному етапі залишається низка не прояснених наукою питань стосовно правової природи концесії природокористування.

К ВОПРОСУ О МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ПЕРЕВОДА

Твердохлебова И. П.

*Восточноевропейский национальный
университет имени Владимира Даля*

От переводчика, пришедшего на фирму или предприятие, работающего в условиях рыночной экономики, требуется хорошее знание как минимум двух иностранных языков, с которых и на которые он должен уметь переводить все виды научной и технической литературы: статьи, аннотации, руководства по эксплуатации изделий, технические паспорта, рекламные материалы, перевод титульных листов патентов, заявок на них, патентных описаний, а также различных материалов по деловой и коммерческой переписке.

Из личного опыта преподавания дисциплины « Проблемы перевода научно-технической литературы», которая читается студентам 4 курса всего лишь один семестр, и включает 7 лекций и 7 семинаров можно сделать вывод о неглубоком и явно поверхностном формировании умений и навыков перевода технической литературы в свете современных требований и стандартов. Серьезным остается вопрос о разработке методики, обеспечивающей эффективное формирование профессиональной компетенции переводчиков научно-технической литературы, что может быть выполнимо при увеличении часов на преподавание дисциплины в 2 семестрах. Правильно подобранная методика преподавания специализированных аспектов перевода способствует развитию логического мышления, научной мысли и интуиции, которая является не чем иным, как познанным опытом, а также развитию творческой деятельности студентов как в процессе перевода с иностранного языка на родной, так и с родного на иностранный.

В теоретической части НТП выявляется место научно-технической терминологии в лексико-семантической системе литературного языка, их взаимосвязь, релевантные и нерелевантные признаки термина, его структурно-семантические особенности, анализируются лексико-семантические процессы, имеющие место в научно-технической терминологии с их специфическими чертами проявления, выявляются различные способы терминологического словообразования.

В практической части курса в процессе работы над научно-техническими текстами вырабатываются пути преодоления трудностей, возникающих в процессе перевода как с иностранного языка на родной, так и с родного на иностранный, а также навыки овладения переводческими приемами, лексическими, грамматическими и лексико-семантическими приемами и трансформациями, используемыми в НТП.

Однако работа преподавателя не должна сводиться только к чтению теоретических лекций и требованию заучивания основных канонов перевода, его задача состоит в

том, чтобы научить начинающих переводчиков методике работы со специализированным переводом, которую они смогут впоследствии использовать в своей профессиональной деятельности.

Обязательным условием успеха выбранной преподавателем методики является постоянный интерес обучаемых ко всему, что им предлагает преподаватель. В процессе обучения очень важно продвигаться вперед по шкале трудностей, помня о том, что качество занятий в значительной мере зависит от выбора учебного материала. При отборе тематики переводимых материалов следует иметь в виду:

- 1) широту сферы употребления терминов;
- 2) ценность используемых материалов, привлекаемых для разъяснения терминов и сообщения необходимого минимума технических знаний с целью повышения технической культуры переводчиков-филологов.

Для успешного выполнения этой задачи необходимо обеспечить логическое и прогрессивное нарастание трудностей, распределяя их по трем основным направлениям:

– трудности подбора учебного материала и справочной литературы для обеспечения подготовительного этапа к переводу научно-технического текста с логическим переходом от хорошо усвоенного к новому материалу,

– трудности подбора текстов и составление заданий для самостоятельной работы, при обучении отраслевому переводу с обеспечением межпредметных связей, интеграции по вертикали и по горизонтали, а также смежных областей знаний, к которым они относятся,

– трудности редактирования транслята с применением переводческих приемов и трансформаций, используемых в НТП с соблюдением литературных норм языка перевода.

Не вызывает сомнения эффективность использования аудио и видео материалов по научной проблематике для повышения профессиональной компетенции переводчиков – биографии ученых, видеофильмы о научных открытиях и проблемах, интервью с Нобелевскими лауреатами в научных областях знаний, видео лекции и тому подобные материалы.

О ЗНАЧИМОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ НА ЛЕКЦИЯХ

Ткаченко Н. Э.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Современные конкурентные условия на рынке труда вызывают необходимость формирования у современного человека потребности в непрерывном развитии и совершенствовании. В связи с этим, целью вуза является подготовка специалиста, умеющего инициативно, самостоятельно решать сложнейшие профессиональные и жизненные задачи, владеющего современными достижениями науки и техники, умеющего на практике применять и приумножать полученные знания, умения, навыки, обладающего гибкостью мышления, творческим подходом и находчивостью в быстро меняющихся ситуациях, несущего ответственность за результаты собственной деятельности и ориентированного на эффективное самообразование.

Во многом, обеспечить достижение названных целей возможно посредством организации самостоятельной работы студентов в учебном процессе, которая, традиционно, является основой вузовского образования. Самостоятельная работа студентов формирует готовность к самообразованию, создает базу непрерывного образования (образования че-

рез всю жизнь), возможность постоянно повышать свою квалификацию, а если нужно, переучиваться, быть сознательным и активным гражданином и созидателем.

Самостоятельная работа – это деятельность студентов по усвоению знаний и умений, которая протекает без непосредственного руководства преподавателя, хотя и направляется им. Различают два вида самостоятельной работы студентов под контролем преподавателя: самостоятельная работа на лекциях и в процессе проведения практических занятий; самостоятельная работа вне учебных занятий.

Как правило, основное внимание преподавателей уделяется организации самостоятельной работы студентов на практических занятиях и вне учебных заведений, которая заключается в более глубоком и подробном изучении отдельных теоретических положений, методов и способов решения проблем, в подготовке к практическим занятиям на основе лекционного материала и изучения дополнительной литературы. Однако, достаточно часто, преподаватели не уделяют должного внимания вопросу организации самостоятельной работы студентов на лекциях, как основы для дальнейшей успешной аудиторной и внеаудиторной работы студентов. Ведь именно лекция выполняет такие важные для обеспечения дальнейшей работы студентов функции, как мотивационную (развитие интереса к науке, познавательных потребностей, убеждения в теоретической и практической значимости изучаемого), организационно-ориентационную (ориентация в источниках, литературе, советы по организации работы).

Относительно мотивационной функции лекции следует отметить, что именно лекция служит стартовой площадкой познания и поиска, в связи с чем очень важно придать ей познавательную направленность, доказать объективную значимость изучаемого, раскрыть его субъективный смысл, озадачить слушателей.

Проводя обзор источников, сравнивая и анализируя научные направления, методы, идеи, выводы, обнажая проблемы и перспективы поисков, лектор выделяет основное, направляет внимание слушателей на определяющие положения и важнейшие вопросы, разъясняет порядок работы над материалом, дает советы по организации учебной деятельности, вызывает интерес к изучению литературы и источников, поиску, экспериментированию. Таким путем реализуется организационно-ориентационная функция лекции.

Таким образом, лекция служит своего рода пусковой установкой студенческого поиска, стимулирует изучение литературы и размышления.

Важная роль в обеспечении самостоятельной работы студентов, как на лекции, так и вне ее, принадлежит лекциям проблемного типа. Проблемная лекция призвана дать заряд высокого напряжения для дальнейшей творческой работы, возбудить интерес к изучаемой науке, способствовать дальнейшей плодотворной самостоятельной работе студента.

В литературных источниках различают лекцию проблемную по содержанию, т. е. такую, в которой рассматривается еще не решенная до конца научная проблема, и лекцию проблемную по построению, когда лектор не предлагает сразу готовых истин, а создает проблемную ситуацию, сталкивает слушателей с познавательными противоречиями и тем самым возбуждает активное мышление студентов, направленное на поиск истины, стимулирует их познавательные интересы, духовные стремления и запросы. Полноценная проблемная лекция обычно соединяет в себе эти стороны, в ней ставятся важные, узловые проблемы курса, и эти проблемы рассматриваются так, что вскрываются внутренние противоречия объектов, возникают и преодолеваются познавательные затруднения, проводятся сопоставление, оценка и выбор вариантов.

На лекции лектор ведет проблемный поиск, но ведет его открыто, постоянно обращаясь к аудитории, ставя перед слушателями вопросы, не всегда требующие развернутых ответов вслух, но всегда возбуждающие мысль, догадку, фантазию. Несмотря на преимущественно монологическую форму подачи материала, такая лекция по своей внутренней структуре превращается в диалог и требует самостоятельной работы студентов. На ней осуществляются все или почти все звенья проблемного обучения, в общем, повторяющиеся

основные этапы научного поиска, хотя многие из них могут быть даны в свернутом виде или заменяться сообщением готового результата.

Безусловно, самостоятельная работа студентов на лекциях требует соответствующей ее организации. Для того, чтобы самостоятельная работа студентов была эффективной, раскрывала учебно-познавательную активность студентов, необходимы определенные условия, а именно: обеспечение качества лекционных аудиторных занятий посредством повышения квалификации и творческой активности преподавателей, уменьшения числа студентов в академических группах; методически организованная работа студентов на лекциях; методически обеспеченная работа преподавателя на лекциях, в частности по организации проведения проблемного лекционного занятия.

ІСТОРИКО-ПРАВОВА ДОВІДКА ПРО НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМУВАННІ ЗНАНЬ ПРО ОБУМОВЛЕНІСТЬ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Фонова О. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Використання в господарському судочинстві спрощених правових процедур, зокрема, наказного провадження, надає господарському процесу динамізму, значно підвищує дієвість та ефективність судового захисту, що в межах реалізації судової реформи є важливим аспектом.

Метою дослідження є пристосування спрощених процедур судочинства до сучасних умов, яка досягається шляхом аналізу їх історичного розвитку, зокрема генезису наказного провадження.

При дослідженні будь-якого правового явища в цілому необхідність застосування історичного методу правового пізнання є беззаперечною.

Для більш повного розуміння суті інституту наказного провадження як спрощеної процедури розгляду спорів, його особливостей та форм існування, необхідно прослідити виникнення та розвиток такого інституту як у вітчизняному процесі, так і в системах судочинства інших країн.

Отже, актуальність дослідження обумовлена новизною гіпотези стосовно інституту наказного провадження у господарському процесі, яка вперше обґрунтовується у науці господарського процесуального права. Тому здійснення історичного аналізу є також актуальним в площині вивчення доказовості цієї гіпотези.

Крім того, актуальність дослідження обумовлена відсутністю наукових робіт з цього питання, хоча дослідженню наказного провадження в межах цивільного процесу присвячено чимало робіт як вітчизняних вчених так і вчених з інших країн.

Прообраз наказного провадження (спрощення судового процесу) мав місце ще за часів римського права. Так, одним з засобів надзвичайного процесуального захисту в римському праві наряду з реституцією (*restitutio in integrum*) були преторські інтердикти.

Європейське право часів середньовіччя також зазнає необхідності спрощення судової процедури. Як зазначав К.І. Малишев: „Вже середньовічні торговельні міста Італії ... встигли розвинути в себе особливі форми скороченого судочинства для справ торговельних, для стягнень по векселях і інших безперечних документах, для забезпечення боргових стягнень арештом і т.п. (...)”[1, с.39].

Сучасна Європа також зазнала на собі дію спрощених процедур. Так, Статут цивільного судочинства Німеччини передбачає два види проваджень, які спрямовані на спро-

щення судового процесу. Це документарне провадження (Urkundenprozess) та „спонукальне” провадження (Mahnverfahren).

Досить цікавим є досвід Німеччини в сфері автоматизації процесу обробки заяв про стягнення заборгованості, у зв'язку з чим особливого значення набуло спонукально-наказне провадження.

У США для запобігання складних і тривалих судових розглядів практикується так зване сумарне провадження („summary judgment”), що складається практично лише з заяв, розгляду письмових документів і винесення судового рішення. Рішення приймаються для стягнення грошових заборгованостей.

Історія розвитку спрощення судових процедур в Росії, до складу якої також входила Україна, веде початок з 14-15 віків, коли робились перші спроби спрощення судового процесу. У той період виникає інститут безсудних грамот.

Провадження більш менш схоже на нині існуюче було розроблено в Росії у 19 сторіччі.

У 1864 році прийняттям Статуту цивільного судочинства в процес вводиться скорочене провадження.

Інститут судового наказу було закріплено в першому радянському Цивільному процесуальному кодексі 1923 року, який детально регламентував процедуру видачі наказу.

Однак, історія вітчизняного наказного провадження, що почалася в другій половині минулого сторіччя і була перервана на рубежі 20-х-30-х років двадцятого століття, одержала своє продовження в даний час як в цивільному так і господарському процесі.

Слід зауважити, що на теперішній час наказне провадження у господарському процесі існує в багатьох країнах СНД. Зокрема Білорусії, Казахстані, в Російській Федерації цей інститут процесуального права знайшов відображення тільки у цивільному процесі. На відміну від Білорусії та Казахстану в Арбітражному процесуальному кодексі РФ передбачено спрощене провадження, яке за змістом дещо інакше, а за метою теж саме.

Сучасна судова система розвивається в напрямку пошуку спрощених форм вирішення підвідомчих різним органам справ, для того, щоб знайти оптимальне співвідношення між результатом і способом його досягнення. У цьому плані мається постійне протиріччя між повільністю, консерватизмом правил судового процесу і необхідністю швидкого вирішення спорів. Багато інститутів, що використані в цьому плані, наприклад, такі як заочне і наказне провадження, відомі досить давно. Тому мова йде більше про те, щоб на кожному витку розвитку процесуального права і всієї системи господарської юрисдикції вибрати найбільш прийнятний і раціональний процесуальний інструментарій, що буде адекватно відбивати існуючі реалії та особливості господарського судочинства, що і слід врахувати при проведенні судової реформи.

Література

1. Мальшев К.И. Курс гражданского судопроизводства: в 3 т./ К.И. Малишев. – СПб., 1876 – .–Т.1. – 1876. – С.39.

ЛАБОРАТОРНЫЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ИНЖЕНЕРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ИЗУЧАЮЩИХ КУРС ХИМИИ

Хоружая И. А.

*Восточноевропейский национальный
университет имени Владимира Даля*

С целью научения планированию эксперимента и обработки полученных данных, для иностранных студентов инженерных специальностей изучающих курс химии разработан лабораторный журнал по химии на английском языке «Lab register».

В соответствии с учебной программой курса общей химии в журнале представлены следующие лабораторные работы: «Определение металла по молярной массе его эквивалента», «Определение теплового эффекта реакции нейтрализации», «Строение атомов и одноатомных ионов», «Гальванические элементы», «Коррозия и защита металлов от коррозии» и «Электролиз».

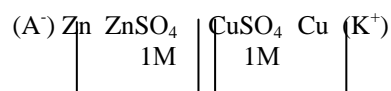
В лабораторном журнале приведены правила техники безопасности при работе в химической лаборатории. Алгоритмы, необходимые для выполнения конкретной лабораторной работы представлены в соответствующих рубриках: «To perform laboratory work, you must know», «Tests», «You have to the following steps», «The reaction equation and calculations». Правильное выполнение алгоритмического предписания помогает студентам добиться требуемого результата при выполнении лабораторных работ[1]. Например, в лабораторной работе «Гальванические элементы» («Galvanic cells») студентам предлагается предписание к выполнению эксперимента: выбрать анод, собрать гальванический элемент (ГЭ) Даниэля-Якоби, составить схему ГЭ, написать полуреакции процессов, протекающих на аноде и катоде при работе ГЭ, рассчитать теоретическое значение ЭДС, измерить практическое значение ЭДС ГЭ и найти ошибку опыта $\epsilon\%$. Например,

1. Choose an anode.

If the electrode potential of one metal has smaller indication than the other metal, than it can act as an anod.

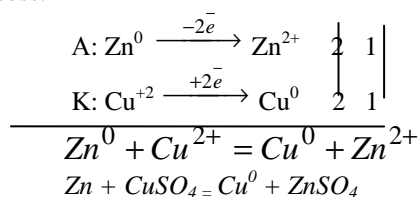
$$: \quad E_{Zn^{2+}/Zn} = -0.76V \text{ is less, then } E_{Cu^{2+}/Cu^0} = 0.34V \quad \Rightarrow Zn - \text{anod}$$

2. The scheme of electrolytic cell:

3. Write down the equations of the half-reaction which flows during the work of this galvanic cell.

Process:

4 Calculate the theoretical cell potential ($E_{cell(\text{theoretical})}$)

$$E_{cell(\text{theoretical})} = E_K - E_A = 0.34 - (-0.76) = 1.1V$$

5 Measure and write down the experimental cell potential

$$\frac{E_{cell(experimental)}}{E_{cell(experimental)}}$$

6. Calculate the error of the experiment

$$\varepsilon \% = \left| \frac{EPC_{теор.} - EPC_{пр.}}{EPC_{теор.}} \cdot 100\% \right|$$

7. Calculate the Gibbs' energy $\Delta G = -nFE_{cell}^0$

Использование алгоритмов процесс не творческий, но необходимый для формирования творческого мышления. Ни о каком творческом мышлении не может идти речь, если учащийся не знает, например, порядка заполнения электронами энергетических электронных уровней и подуровней атома, строения Периодической системы Д.И.Менделеева. Чем больше объектов позволяет описать созданный алгоритм, тем выше его учебная ценность. В лабораторной работе «Строение атомов и одноатомных ионов» предлагается алгоритм (план) построения рассказа о химии элемента (группы, периода элементов).

Например, студентам предлагается такой порядок изложения материала по данной теме:

1. Положение элемента в ПС (порядковый номер, период, группа, подгруппа).
2. Строение атома (заряд ядра и его состав) – число протонов, нейтронов, число электронов в атоме, структура электронной оболочки атома, электронная формула валентных уровней, валентность в основном и возбужденных состояниях.
3. Тип элемента (s-, p-, d-, f- элемент), (металл, неметалл), возможные степени окисления, формулы оксидов и гидроксидов для каждого валентного состояния.

Методика подачи материала в «Лабораторном журнале по химии для студентов инженерных специальностей» позволяет улучшить качество самостоятельной подготовки к выполнению лабораторных работ, быстро выполнить экспериментальную часть работы в аудитории и сделать необходимые выводы.

Таким образом, в процессе подготовки и выполнения лабораторной работы происходит программирование студентами индивидуальной образовательной деятельности (составление плана работы, выбор средств и способов, установление системы контроля и оценки) и реализация намеченной программы, что способствует формированию у них, как у будущих специалистов, необходимых приемов и навыков умственной деятельности, личного отношения к проблеме.

В соответствии с современными требованиями , журнал написан на английском языке.

Литература

[1] Хоружая И.А. Использование современных технологий в процессе изучения студентами специальности «Прикладная физика» курсов химии и физической химии.- Вісник СНУ ім. В.Даля, №4(110) частина I, 2007.- С.235-239.

СИСТЕМА ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И КАЧЕСТВО ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ ИНЖЕНЕРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ПО ХИМИИ

Хоружая И. А., Бугрим С. П., Григорьева А. А.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Общество информационных технологий или как его называют постиндустриальное общество в отличие от индустриального общества конца XIX - середины XX века испытывает необходимость в специалистах, способных к самоопределению и самореализации, умеющих самостоятельно повышать свою квалификацию и осваивать новые виды деятельности на протяжении всей трудовой жизни. Это предполагает определенные требования конструктивного плана к образовательным системам, ставит перед современной педагогикой высшей школы задачу улучшения качества образовательного процесса.

В этой связи преподавателями кафедры химии и естественных дисциплин ВНУ им. В. Даля за период с 2007 по 2010 г.г. был проведен мониторинг влияния разработанной системы организации учебной деятельности (целей, содержания предмета химии, методов, способов, организационных форм обучения и методов контроля) на успеваемость и качество знаний студентов инженерных специальностей [1,2,3].

Важнейшим звеном в разработанной системе является содержание обучения химии, подчиняющее себе все компоненты учебного процесса. Насколько верно предметное содержание отражает поставленные цели, настолько эффективно будут работать в системе обучения ее остальные звенья. Для построения предметного содержания курса осуществлялся отбор материала, обладающего способностью соединять блоки внутродисциплинарными связями. Так были введены вопросы: зависимости скорости химических реакций от природы реагирующих веществ (связь с учением о строении вещества), каталитической активности соединений переходных металлов (связь с учениями о строении, направлении реакций и периодическом изменении свойств), роли переходного комплекса (связь с вопросами о строении молекул и их энергетическими характеристиками) и т.д.

Предлагаемая педагогическая технология не меняя системного подхода в формировании курса химии рассматривает его изложение в тесной взаимосвязи с профилем будущей специальности студента. К рассмотрению предлагаются вопросы, связанные с экологическими проблемами нашего восточного региона Украины, рациональным, экономически целесообразным использованием различных веществ, растворителей и материалов, а также особенностями их перевозок и хранения в условиях производства.

Достижение целей обучения зависит не только от правильно выбранного предметного содержания, но и методов обучения. В предлагаемой системе обучения химии нет универсализации отдельных средств, форм или методов. Результаты комплексного использования современных технологий в изучении химии позволили сформировать и развить у студентов основные навыки использования рациональных приемов умственной деятельности т.е. навыки самостоятельной работы уже на начальном этапе обучения. Студенты начинают понимать необходимость регулярной и упорной самостоятельной работы, что в свою очередь, способствует развитию положительных черт личности и росту успешности будущего специалиста.

Контроль учебной деятельности является важной частью процесса обучения, поскольку позволяет определить степень достижения поставленных преподавателем образовательных целей.

Однако время необходимое для контроля учебной деятельности студента сокращено и не входит в учебную нагрузку преподавателя, что не позволяет в полной мере использовать предлагаемую педагогическую технологию и получить более весомые результаты в решении поставленных задач.

Анализ результатов успеваемости и качества знаний студентов, как видно из таблицы, подал эффективность использования разработанной системы комплексного использования современных технологий в повышении уровня усвоения курса химии.

Таблица

Успеваемость и качество знаний студентов инженерных специальностей

Учебный год	2007/08		2008/09		2009/10	
	Успеваемость, %	Качество, %	Успеваемость, %	качество	Успеваемость, %	Качество, %
ТТ	86	34	93	44	88	52
АТ	84	33	89	48	95	60
ММ	93	57	99	73	97	70
ЕТ	83	60	89	82	97	79
Среднее за год	87	46	93	62	94	65

* Мониторинг успеваемости и качества знаний проводился для регулярно посещавших занятия студентов.

Литература

- [1] Григор'єва А.О., Хоружа І.А. Навчально методичні комплекси з хімії.- Проблеми якості природничої педагогічної освіти. XIII Каришинські читання. Збірник наукових праць, 2006.- С.147-149.
- [2] Хуторской А.В. Современная дидактика. - «Питер», 2001.-С.185-198.
- [3] Хоружая И.А. Использование современных технологий в процессе изучения студентами специальности «Прикладная физика» курсов химии и физической химии.- Вісник СНУ ім. В.Даля, №4 (110) ч.1, 2007.-С.235-239.

РЕСУРСИ ІНТЕРНЕТ У ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМИ

Цопа Г. О., Голубєва Н. М.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

В робочих планах дисциплін виділяється із 108 годин або із 81 годин 28 годин на лекції та 14 годин на практичні; або 14 годин лекцій і 14 годин на практичні заняття. Таким чином, на самостійне вивчення поза аудиторією виділяється відповідно 76 та 56 годин. Ці години студенти повинні відпрацювати самостійно або в вигляді доповіді, чи написати реферат по заданій темі та його захистити.

А враховуючи те, що університетська бібліотека не завжди вчасно наповнюється новою літературою, немає достатньої кількості підручників та інших посібників на допомогу у вивченні дисциплін стає Інтернет, через який можна знайти ті чи інші джерела інформації.

У зв'язку з наявністю в Інтернеті мільйонів сайтів, дуже складно знайти інформацію.

Для проведення вірного пошуку необхідно виконувати декілька умов. Першою необхідною умовою успішного пошуку інформації є знання всіх основних існуючих типів

ресурсів Інтернету, розуміння технічної та тематичної специфіки та особливостей доступу до інформації.

В Інтернеті існують такі основні категорії інформації:

- файлові сервери, доступ до яких проходить з допомогою спеціальних програм;
- web-сайти також є найбільш поширеним типом інформаційних ресурсів;
- телеконференції можуть бути джерелом неофіційної інформації;
- бази даних, які містять довільну інформацію (публікації, довідникові та інші дані).

Всі перераховані джерела інформації можна об'єднати по мовній ознаці, по географічній ознаці та по характеру інформації.

Для того, щоб скоріше знайти ту чи іншу інформацію, існують пошукові машини, мега-засоби пошуку, спеціальні засоби пошуку та каталог.

Найчастіше в Інтернеті проводять пошук інформації двома основними методами: використання пошукових машин та пошук по гіпертекстових посиланнях. Але найширше використовується пошук за допомогою пошукових систем.

Для ефективного пошуку використовуються списки ключових слів, які також необхідно правильно підібрати.

За результатами такого пошуку можна одержати велику кількість документів, але їх можна упорядкувати, помістивши їх в порядку зменшення.

Але одним із ефективних інструментів збору первинної інформації є Інтернет-опитування. Цей інструмент економить час. Опитування проводиться розміщенням питань на сайтах. Останнім часом комбінується анкетування на web-сервері та прийняття участі в телеконференціях. Крім того, в останній час Інтернет став також одним із важливих засобів маркетингу з великими перспективами, появився Інтернет маркетинг, що дуже важливо для нашої спеціальності.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА СВІТОВІ МЕХАНІЗМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Чуніхіна Л. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Вчені, практики, громадськість, фахівці та урядовці наголошують на проблему стрімкого зростання темпів і обсягів легалізаційних процесів «відмивання» доходів організованих злочинних угруповань. Будь який прояв цього кримінального явища у суспільстві має цілком конкретні об'єктивні причини і реальні суспільні умови. Причини злочинності – це сукупність соціальних явищ і процесів, які у взаємодії з обставинами, відіграють роль умов, детермінують існування злочинності як соціального явища, існування окремих її складових, а на індивідуальному рівні сприяють скоєнню конкретних злочинів. Ефективну боротьбу з організованою злочинністю можна забезпечити, якщо передбачити, які зміни в ній відбуваються; визначити і здійснити необхідні заходи попередження та скорочення злочинних проявів.

Можливо, рішення проблеми запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, залежать від розробки правової бази боротьби з цим явищем; розробки програми системних заходів попередження та протидії легалізації доходів протиправного походження і узгодження її з розділами національного законодавства; організації спеціально-кримінологічних заходів попередження та протидії організованій злочинній діяльності, насамперед на первинній стадії процесу відмивання злочинних доходів; міжві-

домчої координації зусиль по виявленню можливих злочинів, спрямованих на відмивання «брудних» коштів через банківську систему.

Кримінальний простір, який існував на території колишнього Радянського Союзу, продовжує зберігатися, тому найбільш небезпечні види злочинних проявів і тенденцій багато в чому є схожими. Злочинні групи і угруповання активізують свою діяльність з легалізації та відмивання злочинних доходів, тому державами Співдружності удосконалюються різноманітні зв'язки в запобіганні злочинності, виявленні небезпечних злочинців, притягненні їх до відповідальності [1].

Але розглядання комплексу запобіжних заходів протидії відмиванню злочинно здобутих доходів повинно містити нові механізми боротьби з фінансовими злочинами засобами фінансового моніторингу. Науковці та практики розвинутих країн світу, визначаючи головні напрямки діяльності контролюючих органів в запобіганні та протидії злочинності, вважають, що заходи протидії «відмиванню» «брудних» грошей перешкоджають злочинцям, тому останнім доводиться обирати ще складніші і хитріші схеми «відмивання» брудних коштів у порівнянні з традиційними, накопиченими протягом багатьох років. Ці шляхи і способи втілюються у заплутані схеми таким чином, щоб не потрапити у поле зору контролюючих органів. Подібні окремим законним діловим операціям, замасковані «піруети» легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, використовуються майже в кожній схемі або операції по «відмиванню» брудних грошей. В деяких випадках тому, хто відмиває кошти, доводиться створювати фіктивні комерційні або інші підприємства (відділи банку або брокерських фірм по операціях з клієнтурою, об'єднані траст-фонди тощо), які певним чином можуть приховувати його справжню діяльність від спостережливого ока суб'єктів контролюючих органів.

Глобалізація соціальних та економічних процесів спричинила глобалізацію злочинності. Можна стверджувати, що проблема легалізації («відмивання») доходів злочинного походження розрослася і стала глобальною настільки, що виникла потреба організувати міжнародне співробітництво, в тому числі систему FATF. Пристосування міжнародного криміналу до використання у злочинних цілях досягнень науково-технічного прогресу, лібералізація режимів переміщення фінансових і товарних потоків та послуг, недоліки правових систем, що забезпечують боротьбу з «відмиванням» брудних грошей, поставили перед міжнародною спільнотою завдання універсалізації правових механізмів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Консолідація зусиль міжнародної спільноти є більш важливою для України, тому що криміногенна ситуація в ній офіційно визнана громадськістю і науковцями як така, що загрожує національній безпеці. Сьогодні інтеграція нашої держави у світовий економічний простір практично неможлива без створення ефективної національної системи боротьби з легалізацією кримінальних доходів. Формуючи оптимальну модель економічних та соціальних перетворень, треба усвідомлювати, що країнами світового економічного простору вже накопичено достатнього досвіду протидії цьому явищу. Міжнародне співтовариство постійно вживає організаційно-правові заходи, спрямовані на боротьбу з фінансовим підґрунтям існування організованої злочинності. Іншими словами, брак міжнародного співробітництва у галузі регулювання фінансових ринків може вплинути на фінансово-економічні кризи, підвищити економічні і політичні ризики, знизити рівень міжнародної безпеки [2].

Таким чином, з проникненням організованої злочинності до легальної економіки, з «влиттям» до неї величезних грошових коштів, одержаних кримінальним шляхом, **поперше**, виникає проблема суспільної безпеки - проблема криміналізації економіки.

По-друге, для України проблема легалізації доходів, одержаних протиправним шляхом, є поки що передбачуваною. На відміну від інших категорій правопорушень і злочинів, які становлять для суспільства проблему свого фактичного виявлення, проблема протистояння організованій злочинності і відповідальності за неї породжує проблему за-

стосовування дієвих засобів протидії цьому явищу, вивчення факторів, причин і умов, що заздалегідь обумовлюють процес «відмивання» грошей у світі.

Розуміючи проблему «відмивання» грошей, аби бути готовою планувати систему попереджувальних заходів і протидіяти «відмиванню» брудних коштів міжнародно визначеними засобами, сприяти досягненню певного результату в боротьбі з організованою злочинністю, Україна має:

- аналізувати, як ця проблема з'явилася і проявляється на заході, які існують механізми і напрямки реалізації цієї проблеми, вивчити способи і прийоми відмивання «брудних» грошей в зарубіжних країнах;
- використовувати практичний досвід протидії легалізації злочинних коштів зарубіжних країн та досвід впровадження первинного фінансового моніторингу за цим негативним явищем;
- поліпшувати організацію системи протидії легалізації («відмиванню») доходів, одержаних злочинним шляхом.

Тому, **в-третьє**, аби протистояти національним та транснаціональним масштабам дестабілізації економіки і політики, Україна має використовувати міжнародний досвід спостереження та протидії організованій злочинній діяльності засобами фінансового моніторингу. Практика зичення світового досвіду існує в багатьох розвинутих країнах світу.

В-четвертє, багатовекторність зовнішньої політики висуває нові вимоги до державного регулювання процесів входження України до світових інтеграційних угруповань. Саме тому для входження в світову систему державою наполегливо ставиться невідкладна проблема ефективної протидії та запобігання легалізації («відмиванню») доходів, одержаних злочинним шляхом.

Література

1. Герасимов С.И. Взаимодействие правоохранительных органов стран СНГ в борьбе с преступностью (опыт и проблемы) // Прокурорская и следственная практика. - М., 2000. - № 3-4. - С. 37.

2. Бутузов В.М. Принципи та підходи управління фінансовими потоками за кордоном (кримінологічний аспект) // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). - 2002. - № 5. - С. 71-83.

«ГОСПОДАРСЬКА ДЕЛІКТОЛОГІЯ» ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ГОСПОДАРСЬКО- ПРАВОВОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Шаповалова О. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

На юридичному факультеті СНУ ім.В.Далі відбувається спроба ввести спеціалізацію програмного забезпечення навчального процесу за напрямком «Право». Аби вона була вдалою, насамперед, необхідно збалансувати навчальне навантаження на студентів за кожною із спеціальностей та вилучити дисципліни, які недоцільні. Натомість поки що непомірно великим за обсягом залишається цикл трудо-правових дисциплін. При відсутності трудо-правової спеціалізації такий підхід слід визнати помилковим.

Водночас на сучасному етапі запропоновано користні методики проведення навчальних занять з дисципліни «Господарська деліктологія» для студентів, які виявили бажання навчатися за програмами цивільно-правової та господарсько- правової спеціалізації.

За сучасних умов її актуальність зростає внаслідок того, що результативне вирішення проблем попередження господарських правопорушень підприємцями, а також на підприємствах і в організаціях багато в чому залежить від активного використання наявних правових засобів. Їх класифікація вивчається у курсі господарського права. Засвоєння їх у комплексі з класифікацією причин господарських правопорушень дозволяє виокремлювати об'єктивні причини. Вони не залежать від суб'єкта правопорушення, а є наслідком суперечностей і недоліків розвитку держави, суспільства, економіки. Сутність їх – у боротьбі нового зі старим, що властиве будь-якому розвитку. Саме наявністю таких яскраво виражених суперечностей позначений період переходу до розвинутих ринкових віносин.

Досвідом запровадження курсу «Господарська деліктологія» може поділитися доктор юридичних наук, професор академік НАПрН України В.С.Щербина. Ця дисципліна вивчається студентами господарсько - правової спеціалізації юридичного факультету Київського університету імені Тараса Шевченка з 1989-1990 навчального року.

У Київському університеті передбачено вивчення студентами господарсько - правової спеціалізації проблем господарських правопорушень та боротьби з ними шляхом уведення спецкурсу «Господарська деліктологія» замість курсу кримінології, в якому названі питання не розглядаються, оскільки не є предметом ні науки, ні навчальної дисципліни. Система спецкурсу включала загальну та особливу частини. В загальній частині вивчалися поняття, предмет і система господарської деліктології; господарські правопорушення та їх види; причини виникнення та шляхи попередження; суб'єкти попереджувальної діяльності.

Особлива частина, на думку В.С.Щербини, може бути побудована за двома ознаками – функціональною, яка передбачає вивчення правопорушень та їх попередження в різних сферах господарської діяльності (планування, матеріально-технічне забезпечення, кредитування й розрахунки, ціноутворення й т. п.), та галузевою, коли вивчаються ці правопорушення в окремих галузях економіки (промисловості, капітальному будівництві, на транспорті тощо). Теми, включені до особливої частини, могли б вивчатися за такою структурною схемою: а) види господарських правопорушень; б) їх причини та умови; в) особливості попередження (Щербина В.С. Попередження господарських правопорушень. – К. : Либідь, 1993. – (С.18) 132 с.). Відомо, запропонована система курсу «Господарська деліктологія» не остаточна, вона може доповнюватися й уточнюватися після відповідної апробації.

Суміжною дисципліною з «Господарською деліктологією» є «Організація правової роботи на підприємстві», так як юридичні служби беруть участь у попередженні господарських правопорушень. За освітнім стандартом «Організація правової роботи на підприємстві» є дисципліною господарсько-правового циклу. Але внаслідок невиваженого розподілу та закріплення навчальних дисциплін за кафедрами юридичного факультету СНУ ім.В.Даля, вона виведена з навантаження кафедри господарського права. Внаслідок вищевикладеного порушується принцип цілісності методики проведення навчальних занять за дисциплінами господарсько-правового циклу.

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КОНЦЕСІЙНЕ ПРАВО» СЛУХАЧАМИ МАГІСТРАТУРИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Шаповалова О. В., Лазніков В. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Важливим елементом делегованого управління суспільним виробництвом є концесійні відносини, оскільки вироблення чи надання комунальних та інших послуг, спільна

діяльність з розподілу продукції відбувається на засадах формування практичних та аналітичних знань, а на їх основі придбання вмінь з реалізації концесійного права та застосування концесійного законодавства при регулювання управлінських відносин та прийняття управлінських рішень щодо ефективного використання природних, майнових та інших ресурсів.

Тому реалізація освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю "Державна служба" вимагає надання певних знань та умінь, які сконцентровані у дисципліні "Концесійне право".

Концесійні відносини - це відносини між концесіодавцем і концесіонером, що пов'язані з наданням комунальних та інших послуг, спільною діяльністю з розподілу продукції та іншими внаслідок укладання відповідних договорів.

Вивчення теоретичних і прикладних аспектів концесійних відносин на сучасному етапі розвитку економіки України є особливо актуальним і зумовлюється такими обставинами.

ВИЯВЛЕННЯ СТУДЕНТАМИ НЕДОЛІКІВ ЗАКОНОТВОРЕННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА»

Шаповалова О. В., Давиденко В. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Виявлення студентами недоліків законотворення при вивченні теми «Тлумачення норм господарського права» обумовлено навчальним завданням вивчення шляхів модернізації господарського законодавства. Це завдання необхідно супроводжувати роз'ясненням методики організації роботи студента з нормативним актом. Для роботи необхідно пропонувати нормативний акт, який містить суттєві недоліки техніки законотворення та потребує вдосконалення.

Наприклад, таким актом є рамковий Закон України "Про державно-приватне партнерство" (далі – Закон про партнерство), який прийнято у липні 2010 року. Виходячи з того, що він є рамковим, його норми доцільно тлумачити у порівнянні із нормами спеціальних Законів.

Примірні завдання тлумачення Закону України "Про державно-приватне партнерство" для аудиторії студентів оголошуються поступово, тоб-то лише після відповіді на перше запитання задається друге, після відповіді на друге – третє запитання. За змістом вони можуть бути такими:

1) Який спеціальний Закон необхідно залучити для виявлення максимального терміну, на який можна укласти договір концесії ?

2) Чи може дати позитивним результат правореалізації норми про максимальний термін договору концесії ?

3) Які ризики та загрози ви вбачаєте у неспівпадінні мінімального терміну договору концесії за Законом України "Про державно-приватне партнерство" та за Законом України "Про концесії" ?

Для відповіді на поставлені запитання студент має:

по-перше, **знати** про існування Закону України "Про концесію", розуміти чим обумовлена необхідність його прийняття та вміти характеризувати його зміст;

по-друге, **співставляти** на предмет ідентичності сутність договору у межах ДПП та договору концесії, а також проводити аналіз поняття довгостроковості ДПП за новим Законом про партнерство та за Законом про концесії;

по-третє, **виявляти** протиріччя законоположень (так, за статтею 1 Закону України про ДПП терміновою ознакою партнерства є довготривалість відносин (від 5 до 50 років). Водночас за статтею 9 Закону України про концесії, в якій йдеться про строк дії концесійного договору, концесійний договір як основна з форм ДПП укладається на строк, визначений у договорі, який має бути не менше 10 років та не більше 50 років;

по-четверте, **робити висновки** внаслідок порівняння мінімального терміну відносин партнерства, аби вважати їх формою ДПП, який визначено законодавцем по-різному, відповідно 5 та 10 років

по-п'яте, **аргументувати свої твердження**, а саме звертати увагу на сутність прикінцевих та перехідних положень Закону про партнерство (відсутність у прикінцевих та перехідних положеннях Закону про партнерство вказівки про внесення змін у ст.9 Закону України про концесії дозволяє стверджувати, що новий Закон визнає концесію терміном на 5 років формою ДПП, а Закону України про концесії забороняє таке визнання.

По-шосте, розуміти, що колізія та неспівпадіння норм вносить плутанину у практику правореалізації та правозастосування.

Насамперед навчальні розвідки у даному аспекті тлумачення обумовлені вступом в дію Закону України "Про державно-приватне партнерство", який піддається критиці та однозначного схвалення серед фахівців не отримав.

Актуальність дослідження методики організації правової роботи на підприємстві неодноразово було доведено науковцями та суддями, яким довелося застосовувати норми договірної права.

ОНІМ ЯК МОВНИЙ ЗАСІБ ПОСИЛЕННЯ СТИЛІСТИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТЕКСТУ

Шевцова В. О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Основним предметом нашого розгляду є літературний онім; об'єктом – посилення онімом смислового й стилістичного навантаження тексту. Проблеми вибору письменником власної назви персонажу потребує глибокого й повного розв'язання. Ще не достатньо вивченим є й питання функції власної назви персонажа, його вивчення носить принагідний характер, у той час як інтерес до ономастичної лексики зростає.

Онімом ономасти називають власне ім'я – слово або словосполучення, яке служить для того, щоб виділити певний об'єкт з ряду інших об'єктів; його індивідуалізації та ідентифікації. У текстах онім виконує репрезентативну, характерологічну й емоційно-експресивну функції. Останні дві сприяють посиленню смислового й стилістичного навантаження контекстів.

Письменник добирає онім, що найкраще сприяє донесенню ідейного змісту твору, його мистецькій реалізації – проникає в саму суть змісту, вказує на національну й соціальну належність персонажа, його зв'язок з певною територією та її місцевим колоритом; служить важливим елементом у зображенні конкретної історичної доби й т. ін.

Літературний онім не випадковий, і добирається з урахуванням усіх особливостей персонажа, тому й виконує водночас декілька функцій. Якщо репрезентативна покликана ідентифікувати, то характерологічна й емоційно-експресивна функції мусять виконувати стилістичне навантаження, що ускладнює номінативне значення оцінним смисловим відтінком. Онімом передається меліоративний стилістичний колорит інтимності, ласкавості, щирості, задушевності, схвалення, задоволення і т. ін.

Негативні домінуючі риси, які передаються власною назвою, також є різними, зокрема – це ненаситність, жадність, скупість, пихатість, зневага, презирство й т. ін. Тож оніми, як правило, марковані. Вон інколи цілісно й влучно передають ставлення персонажа до інших персонажів або ставлення письменника до того чи іншого персонажа, чим так само створюється індивідуально-типовий образ.

Найрізноманітніші емоційні значення створюють і передають суфікси суб'єктивної оцінки, завдяки яким літературні оніми можуть бути зменшено-пестливими, зменшено-згрубілими або пестливими, збільшено-згрубілими або збільшено-пестливими чи пейоративними (зневажливими). Такі суфікси представлені в сучасних літературних онімах порівняно широко.

Використовуються як українські оніми щодо їх походження, так й іншомовні. Інколи у творах варіюються українські імена з їх іншомовним відповідником, надаючи зображеному більшій соціальній глибини або психологічного стану літературного героя.

Поети і прозаїки використовують у функції онімів онімізовані апелювати разом з реальними іменами. Єдність ономастичних та апелювативних ознак створюють особливу експресію, наприклад: «І враз ні стін, ні ґрат, ні стелі. Хтось невидимий ізбудив. Світ Калинцевих візій-див, Драчеві клекоти і хмелі, Рій Вінграновських інвектив, Чаклунство Ліни, невеселі Голобородькові пастелі і Стусів бас-речитатив» (І. Світличний).

Матеріал дослідження дозволив визначити, що літературні оніми виконують у текстах репрезентативну, характерологічну й емоційно-експресивну функції. Аналіз показує, як багато уваги автори приділяють онімам і як геніально їх використовують, вибудовуючи ономастичний простір власних творів, поширюючи мовні засоби посилення смислу й стилістичного навантаження тексту.

ОБУЧЕНИЕ ТЕХНИКЕ ЧТЕНИЯ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ

Ильина Н. В., Погорелова Н. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В наш век всё возрастающего обмена информацией особое место в жизни человека начинает занимать чтение на иностранном языке. Без овладения этим видом речевой деятельности дальнейшее использование иностранного языка очень ограничено.

Почти для всякого учащегося чтение на иностранном языке представляет на первых порах очень большие трудности. Причины этого коренятся и в трудности узнавания букв нового алфавита, и в подготовке органов речи к непривычной артикуляции, и в психологических особенностях обучаемого.

На начальном этапе следует уделять большое внимание развитию техники чтения. Под техникой чтения в методике обучения иностранному языку подразумевают хорошее произношение написанного, быстроту и точность установления буквенно-звуковых соответствий, владение синтагматическим членением предложения и правильное его интонирование. Эти основные элементы техники чтения должны характеризовать как громкое, так и тихое чтение. При громком чтении проявляется внешняя выраженность всех указанных выше элементов техники чтения. Чтение про себя предусматривает автоматизацию и свертывание речевых мыслительных процессов, что приводит к почти мгновенному переводу зрительно воспринимаемых графем во внутреннюю речь.

Чтение вслух способствует развитию и техники чтения про себя. Внутреннее звучание будет только тогда правильным, когда читаемое будет проговариваться вслух. Громкое чтение способствует отработке правильного произношения и интонирования, которое

затем будет перенесено и в устную речь. Закрепление навыков артикуляции формирует фонетически правильную речь.

Обучение технике чтения должно включать различные упражнения, начиная с самых простых (например, повторение звукосочетаний) и кончая чтением текста вслух и про себя.

Упражнения по развитию техники чтения очень разнообразны и широко представлены в методической литературе (З. И. Клычникова, И. В. Рахманов, Ц. Г. Шпигель и др.). Мы не ставим своей целью охарактеризовать их систему, а лишь только назовем наиболее продуктивные, по-нашему мнению. Очень плодотворное влияние на развитие техники чтения оказывают громкое чтение предложений с постепенно наращиваемыми элементами. Это упражнение можно начинать с двусложных сочетаний, расширяя их до очень распространенных предложений. Продуктивным упражнением в развитии техники чтения является также и упражнение по синтагматическому членению распространенного предложения. После отработки чтения синтагм вся фраза читается в быстром темпе сразу или фраза читается медленно, а затем в убыстряющемся темпе.

Развитие техники чтения включает также упражнения по правильной постановке логического ударения во фразе и правильному интонированию. Необходимы также упражнения, обучающие учащихся не только коммуникативным типам интонации, но и видам эмоциональной и побудительной интонации, что в дальнейшем позволит им передавать радость, упрек, негодование, горе и другие чувства именно так, как это правильно в изучаемом (в нашем случае русском) языке. О таких упражнениях речь пойдет в нашем сообщении.

Конечная цель обучения чтению – это выработка технически такого чтения, которое сопровождается хорошим пониманием читаемого, совершается в соответствующем темпе (оптимальная скорость чтения на разных этапах обучения определена в методике преподавания иностранных языков давно)

З М І С Т

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС І ПЕРЕБУДОВА НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ	3
Червонецький В. В.	
РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ПОСИЛЕННІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В КРАЇНАХ СВРОАТЛАНТИЧНОГО РЕГІОНУ	3
Максимова Т. С.	
СУЧАСНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАРКЕТОЛОГІВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	4
Москалюк В. М.	
ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЧЕРЕЗ МОВУ.....	6
Буряк В. Г., Старченко В. Н.	
ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ПЕДАГОГА - ОСНОВА УЧЕБНОГО ПРОЦЕСА ВИСШЕЙ ШКОЛИ.....	8
Яковенко А. В.	
ВІСШАЯ ШКОЛА И ГЛОБАЛЬНЫЕ СМЫСЛОВЫЕ ПАРАДИГМЫ	10
Аронова В. В.	
ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ: ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ, ХАРАКТЕРИСТИКА И КЛАССИФИКАЦИЯ	11
Качурин С. Г.	
ЗАДАЧИ СТОЯЩИЕ ПЕРЕД ВЫСШЕЙ ШКОЛОЙ ПО ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ВЫСОКОРАЗВИТОГО ОБЩЕСТВА.....	13
Малеткина Л. Б.	
КРЕДИТНО-МОДУЛЬНАЯ СИСТЕМА ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕСА.....	14
Федорова О. В.	
МОЄ БАЧЕННЯ, ЯКОЮ ПОВИННА БУТИ ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО В УКРАЇНІ.....	16
Калиненко Н. А., Макаренко М. Б.	
ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНЦИЙ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗАХ	18
Войтенко Г. О., Войтенко В. П., Теліс Л. О.	
МАЙБУТНЄ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	20
Виперайленко І. О., Котова Л. В.	
ФОРМИ ПАРТНЕРСТВА МІЖ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ І РОБОТОДАВЦЯМИ ЩОДО СПРИЯННЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЮ МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	24
Гвоздев В. Н.	
МЕДИАОБРАЗОВАНИЕ КАК ЗАЩИТА АУДИТОРИИ СМИ ОТ НЕГАТИВНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ	26
Герцик В. А.	
НОВАЯ КОНЦЕПЦИЯ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ	28
Жданова О. С.	
ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ВЗАЄМОВІДНОСИН.....	29
Журавльова О. А.	
ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ МАРКЕТИНГУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	31
Ивченко Е. А.	
ИНФОРМАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА КАК ОСНОВНАЯ ЦЕЛЬ ПРОФЕСІОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	32
Шапран Е. Е.	
МАКСИМИЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВУЗА НА ОСНОВЕ МАРКЕТИНГОВОЇ КОНЦЕПЦІИ	34

Терещенко Т. М., Додонова В. В. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У ВНЗ ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ.....	35
Татаренко Н. А., Дёмушкина Ю. В. ВОЗМОЖНЫЕ ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ НА РЫНКЕ ТРУДА	37
Смірная С. М. ПАРАДИГМА ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	38
Слащов В. А., Додонов В. І. СТИМУЛЮВАННЯ ОПАНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ..	40
Слащов В. А., Додонова О. В. ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	41
Сільотіна І. М., Чурсін М. М. РИНОК ПРАЦІ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ.....	42
Плахута Г. А., Плахута О. В. КОНЦЕПЦІЯ ЛОГІСТИКИ В СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ОСВІТИ	44
Петрук П. Б. ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ МЕЖДУНАРОДНОГО БИЗНЕСА В ОФФШОРНЫХ ЗОНАХ	46
Підченко С. А. СТАВЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО УЧАСТІ ОСЕРЕДКІВ РПЦ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ДОНБАСУ У 20-ТІ РР. ХХ СТ. (ДО ПИТАННЯ ПРО ЗМІСТ ВИЩОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ).....	49
Сафонова Н. М. ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ДОСВІДУ РАДЯНСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ: ВИСНОВКИ ДЛЯ СУЧАСНОСТІ	50
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ І ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	52
Afonina I. SOCIO-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING	52
Бохонкова Ю. О. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ 14-16 РОКІВ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	53
Бриндак М. С. ПРОБЛЕМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	55
Вереїна Л. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ГЕНДЕРНІ КОМПЛЕКТУВАННЯ КОМПЛЕКТУВАННЯ ГРУП ПРИ ЗАСТОСУВАННІ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ	57
Воеводіна О. Я. СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	60
Воронов М. В. ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ПОСТАВИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	62
Воронов М. М., Воронов М. В. ЕКОЛОГІЧНА КРИЗА ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ.....	64
Гамага О. О. ФУНКЦІОНАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА.....	66
Гарькавещь С. О. СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ПРОЕКТУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-НОРМАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	68

Kluchnikova K. G., Garus I. D. MANAGING EMOTIONS IS PART OF SUCCESSFUL NEGOTIATIONS	70
Жигаренко І. Є. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ УВ'ЯЗНЕНИХ ДО УМОВ ІЗОЛЯЦІЇ ТА РЕЖИМУ УТРИМАННЯ	72
Завацька Н. Є. СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ЯК ІНТЕРПЕРСОНАЛЬНА СКЛАДОВА АДАПТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ	73
Калиненко Н. А. МОТИВАЦІЯ В E-LEARNING.....	75
Кратінова І. П. АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАННОСТІ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ СЕРЕД МОЛОДІ ТА СТУДЕНТІВ	76
Леміш Т. С. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНФЛІКТІВ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	77
Літвінова О. В. СИНДРОМ “ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРЯННЯ” ЯК РЕЗУЛЬТАТ ХРОНІЧНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	79
Лосієвська О. Г., Лосієвський В. В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	81
Мамаєв Д. Ю. ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФАКТОРІВ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	83
Мітїчкіна О. О. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ОБРЯДІВ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ	85
Мечетний Ю. М., Корчиков С. Д., Кратінова І. П. ЛАБОРАТОРНО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ КОМПЛЕКС З ВИВЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПАМ'ЯТІ	86
Мечетний Ю. М., Кратінова І. П. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВАЛЕОЛОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	87
Мечетний Ю. М., Яковлева К. В. ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ/СНІДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ВАЛЕОЛОГІЇ.....	89
Мищенко Т. Н. УЧЁТ ПСИХОФИЗИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ	91
Носко Е. П. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОЛОДОЇ РОДИНИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	92
Пономаренко Л. А. ГУМАНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	94
Сидоренко О. А. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬСЯ В УМОВАХ ДЕПРИВАЦІЇ	95
Сорочан Д. В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	97
Харченко І. В., Мельник Е. С. ФОРМИРОВАНИЕ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ СПОСОБАМИ ОБРАЗОВАНИЯ	99

Шарапова Т. С.	
СТАТУСНЕ ПОЛОЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРОБЛЕМА ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ	101
Яковенко А. І.	
ПРАВОСЛАВНА ДУХОВНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	102
Вольвак Н. В., Сосновская Т. Б.	
ЦИВИЛИЗАЦИОННО-ГУМАНИСТИЧЕСКИЕ ПРИОРИТЕТЫ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	103
Довжук І. В.	
ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСЕЛЕННЯ БЕССАРАБІЇ В СЕРЕДИНІ ХІХ СТ	105
Далевська В., Пономаренко Л. А.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ШЛУНКОВО-КИШКОВИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ДИТИНИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	106
Куцова Т., Пономаренко Л. А.	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	108
Сілка М., Пономаренко Л. А.	
ЕТНІЧНІ УЯВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ЯК ПОКАЗНИК СФОРМОВАНОСТІ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	110
Петрук П. Б.	
МИТНА СПРАВА В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	111
Бугайова Н. М.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ БАТЬКІВ З ДИТИНОЮ- ПЕРШОКЛАСНИКОМ	112

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ. ДУХОВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ:

МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	115
Абакумова В. І.	
ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА ПРИКЛАДІ ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТВОРЧОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ УКРАЇНИ	115
Барабаш Ю. В.	
РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗКУ НА ЛУГАНЩИНІ У 1920-Х РР (КРАСЗНАВЧІ СТУДІЇ З ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ)	116
Барилко С. О.	
ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ СЕРЕДНІХ ШКІЛ США У ВИХОВАННІ ПАТРІОТИЗМУ УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ	117
Белих Т. В.	
ДУХОВНО-ЦІННІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КЛАСНОГО КЕРІВНИЦТВА	119
Барилко С. М.	
ВЗАЄМОДІЯ МИСТЕЦТВ, ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ СТОЛІТТЯ	121
Бельх А. С.	
СОВРЕМЕННАЯ ПАРАДИГМА ПРЕПОДАВАНИЯ ФИЛОСОФИИ	123
Бугоркова Н. С.	
ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ОЦІННИХ СУДЖЕНЬ У ПРОЦЕСІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	124
Булах І. П.	
ТЕОРИЯ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕГОДНЯ: СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ....	126
Вербовський О. В.	
СУТНІСТЬ ЗМІСТУ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ СТОСУНКІВ В УКРАЇНІ	128

Garus I. D. CROSS CULTURAL APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE STUDY	129
Геоцентгов А. В. ПРИРОДА ЭСТЕТИЧЕСКОЙ ПОТРЕБНОСТИ	131
Гладушина Р. М. ЕТИЧНИЙ ІМПЕРАТИВ ЯК ЧИННИК НООСФЕРНОЇ СВІДОМОСТІ	132
Дворцева Г. В. ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ЛЮДИНИ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА	134
Єрмолаєва Т. М. ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЕСТЕТИЧНІ УЯВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	136
Khomyak N. V. LANGUAGE ONTOLOGY	137
Klimova N. THE FUNDAMENTALS OF PUBLIC SPEAKING ACTIVITY IN ENGLISH CLUB “HI”	139
Кудленко В. Г. ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЕ ЗАДАНИЯ ПО ФИЗИКЕ КАК ОДНА ИЗ АКТИВНЫХ ФОРМ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА	140
Кутова І. Є. ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА	141
Лебедіна О. В. ДУХОВНІ ЦІННОСТІ В РОЗВИТКУ Й САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	142
Магрицька І. В., Прасолова Н. П. КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	144
Mikvabiya E. G. TESTS IN TEACHING ENGLISH CONSIDERING NEW ACHIEVEMENTS IN PEDAGOGIC THEORY	146
Мирошниченко Д. В. ОСНОВНЫЕ ИДЕИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ ЯНА АМОСА КОМЕНСКОГО	147
Ravlova O. S. TOWARDS A MINDFUL MODEL FOR AN IDEALLY EDUCATED PERSON (NEUROPSYCHOLOGY AND ETHOS)	149
Пастухова Ю. А. ПРОБЛЕМА ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	151
Подгорнова Н. В. ІСНУЮЧІ ВИДИ ПОЧУТТІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ В НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ	152
Пробийголова Н. В. РОЛЬ ПОЛІТИЧНОГО МІФУ В ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ	154
Соколова Т. В. ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ТЕЛЕБАЧЕННЯ	155
Степковская С. А., Алексеенко Р. В. ШЕФСКАЯ РАБОТА В ШКОЛЕ (В ПРАКТИКЕ РАБОТЫ СТУДЕНЧЕСКИХ КЛУБОВ)	157
Теліс Л. О., Войтенко В. П., Войтенко Г. О. ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	158
Ушаков А. С. КУЛЬТУРА ВЧИНКУ В АСПЕКТІ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	161
Клименко С. В. ПІДЛІТКОВИЙ ВІК – СЕНЗИТИВНИЙ ПЕРІОД ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ УСПІШНОЇ ЛЮДИНИ	162
Форостюк І. В. СТРУКТУРА ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	164
Фунгікова Н. В. ВИХОВАННЯ ІНТЕЛІГЕНТНОЇ ЛЮДИНИ ЯК ФУНКЦІЯ УНІВЕРСИТЕТУ	165

Харченко И. В., Петренко Ю. В. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ДУХОВНОГО РАЗВИТИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ	167
Чеботарьова І. В. ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНЬОГО ПРОФЕСІОНАЛА	168
Чеботарьова О. В. БАТЬКІВСЬКА РОДИНА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ НА ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ОСНОВАХ	170
Червонецька С. С. ТРАДИЦІЇ СТАВЛЕННЯ ДО СІМ'Ї У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ	172
Шабанова Л. В. ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ	173
Шабінський М. Є. КОНЦЕПТ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ.....	175
Шабінський М. М. ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У ФРАНЦІЇ. ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ	177
Шайкина Е. А. ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА В ЭСТЕТОТЕРАПИИ ПРИ РАБОТЕ С КОМПЬЮТЕРНОЙ ЗАВИСИМОСТЬЮ	178
Шелюто В. М. ЗВ'ЯЗОК ПРОЦЕСУ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ САКРАЛЬНОГО.....	180
Зеленов Є. А. ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ПЛАНЕТАРНОГО ВИХОВАННЯ.....	181
Іванова О. І. ЕСТЕТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ДУХОВНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ.....	183

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ. ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ.....	186
Бутенко М. Л. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УНІФІКАЦІЇ І СТАНДАРТИЗАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ НАВЧАННІ...	186
Велігура А. В. ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ MOODLE У ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ	188
Верховодов А. В. СОТРУДНИЧЕСТВО КАФЕДРЫ АВТОМАТИЗАЦИИ И КОМПЬЮТЕРНО- ИНТЕГРИРОВАННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ С СВ "АЛЬТЕРА"	190
Vitrenko I. P. ASSESSING WEB RESOURCES: GUIDELINES FOR TEACHERS OF ENGLISH FOR TOURISM	191
Жариков Э. В., Гукова Е. И. АВТОМАТИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ НА БАЗЕ ИНТЕГРАЦИОННОЙ ПЛАТФОРМЫ.....	192
Дорошко В. В. ПОБУДОВА ІМІТАЦІЙНОЇ АБСТРАКТНОЇ МОДЕЛІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЛЬНИЦІ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ВНЗ	194
Драчевська Т. Б., Плетньова Н. В., Шапран О. Е. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ОСВІТИ. ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС	195

Спіфанова О. В., Савельєва В. В. ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНО ЗАКЛАДУ	197
Жаріков Е. В. КОРПОРАТИВНА ПОШТА ФАКУЛЬТЕТУ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ	199
Жаріков Е. В. РЕАЛІЗАЦІЯ ЦЕНТРУ ЗАВАНТАЖЕННЯ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ФАКУЛЬТЕТУ В РАМКАХ ПРОГРАМИ MSDN AA	201
Жуковський А. В., Дядичев О. В. ТЕХНОЛОГІЇ ПОБУДОВИ СУЧАСНИХ ДИСТАНЦІЙНО-ОСВІТНІХ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ	205
Істомін Л. Ф. АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ІМІТАЦІЙНИХ ПАКЕТІВ У ВИКЛАДАННІ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА СИСТЕМ.....	206
Иванов В. Л. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ	208
Калиненко Н. А., Велигура А. В. КОМПЬЮТЕРНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ	209
Клюев О. О., Луценко О. А., Слащов В. А., Соколова Я. В. ПРОГРАМНІ ПРОДУКТИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ (НА ПРИКЛАДІ ВИКОНАННЯ ТЯГОВИХ РОЗРАХУНКІВ).....	212
Коробецький Ю. П., Соколова Я. В., Гегешко Е. В. РОЗРОБКА АРМ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ	213
Краснопольський В. Е., Могілевська Н. Е. ІНТЕРАКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧІВ В ІНТЕРНЕТ- НАВЧАННІ.....	215
Львов С. А., Носков Е. А. TRAINING VIEWER. ПАКЕТ ДЛЯ СОЗДАНИЯ И ПРОСМОТРА МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ УРОКОВ.....	217
Могілін С. О. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ СИСТЕМИ АУТЕНТИФІКАЦІЇ КОРИСТУВАЧІВ ЛОКАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	218
Савченко В. В., Малахов О. В. РАЗРАБОТКА ЭЛЕМЕНТОВ СИСТЕМЫ АДАПТАЦИИ ЛЕКЦИОННОГО МАТЕРИАЛА К УСЛОВИЯМ ДИСТАНЦИОННОГО УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА	220
Salikova N. A. DISTANT EDUCATION: PROS AND CONTRAS	221
Стоянченко С. С. СИСТЕМА АВТОМАТИЗОВАННОГО ТЕСТУВАННЯ ЗНАТЬ МОВИ SQL ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ	223
Stoyanchenko S. S., Gukova H. I. AUTOMATED SYSTEM "PASSPORT OF DISCIPLINE"	225
Терещенко Т. М., Гапонов А. В., Дядичев А. В. СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ БЕСПРОВОДНОЙ СВЯЗИ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ	226
Ткач В. М. КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОСНОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	227
Перова С. В. НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ	229

ОКРЕМІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ	231
Абраменко В. Л. МЕТОДОЛОГИЯ ОРГАНИЗАЦИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ-ПЕРВОКУРСНИКОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ПО ХИМИИ	231
Абраменко В. Л. ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ КУРСА ХИМИИ НА ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЯХ УНИВЕРСИТЕТА.....	232
Акуленко Я. Г. ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ОПТИМИЗАЦИИ ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ.....	234
Бондаренко Г. П. ДЛЮБИ І ГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОГІВ	235
Бранспиз Ю. А., Бранспиз Е. В. РЕФЕРИРОВАНИЕ – ПРИВИТИЕ НАВЫКОВ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ИССЛЕДОВАТЕЛЯ	237
Бугрим С. П. ОСОБЕННОСТИ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕНИЯ ПЕРВЫХ ЗАНЯТИЙ ПО ХИМИИ С ИНОСТРАННЫМИ ГРАЖДАНАМИ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОГО ОТДЕЛЕНИЯ	239
Voznyuk S. S. LES DIFFICULTES EXTRALINGUISTIQUES DE LA TRADUCTION SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE	241
Воловик О. А. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ АСПЕКТИ ЕТИКИ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ВІД МОРАЛЬНО- ЕТИЧНИХ ДО ПРАВОВИХ НОРМ	244
Григорьева А. А., Хоружая И. А. УЧЕБНОЕ ПОСОБИЕ “ТОКСИЧНОСТЬ НЕКОТОРЫХ ХИМИЧЕСКИХ СОЕДИНЕНИЙ”	245
Денисенко Г. В. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ПІДРУЧНИКАХ З ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ...	246
Данченко А. Л., Ульшин В. О. РАЗРАБОТКА ИМИТАЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПРОЦЕССА ИЗУЧЕНИЯ ДИСТАНЦИОННОГО КУРСА.....	248
Дегтяренко Е. А. ПРИНЦИПЫ ОРГАНИЗАЦИИ КОНТРОЛЯ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ЗАОЧНОГО ОБУЧЕНИЯ	251
Житная Л. А. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРК ПРИ ИЗУЧЕНИИ ЛЕКСИКО- ГРАММАТИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА НА ЗАНЯТИЯХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	252
Колесников В. А., Верительник Е. А., Калинин А. В., Пестров С. И. НОВЫЙ НАУЧНЫЙ СОФТ ДЛЯ ИЗЛОЖЕНИЯ ИНЖЕНЕРНЫХ ДИСЦИПЛИН	256
Колеснікова Є. Б. ВИКЛАДАННЯ ЕКОЛОГІЇ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ	258
Кратінов О. Г. ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “СИСТЕМИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ТА ЗВ’ЯЗКУ”	260
Кривуля П. В., Дорошко М. В. АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ПОРЯДКИ ОСВОЕНИЯ ПРОБЛЕМНЫХ ОБЛАСТЕЙ УПРАВЛЕНИЯ И АБЕРРАЦИИ В ПРЕДСТАВЛЕНИЯХ СПЕЦИАЛИСТОВ МЕНЕДЖМЕНТА ОРГАНИЗАЦИЙ....	261
Крсек О. С. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ ШКОЛЯРІВ З ВАДАМИ СЛУХУ	263
Кузь К. В. ПОЗАНАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ОДНА З ПІДСИСТЕМ ОСВІТНЬО- ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ВУЗА	265

Лисенко І. О. ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ “ЛІВОНСЬКОЇ ХРОНІКИ” ГЕРМАНА ВАРТБЕРГА	266
Ляшенко В. С. ЕЛЕМЕНТИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ	267
Малеткин В. Н., Друзь О. Н., Пронина Ю. Г. КРЕДИТНО-МОДУЛЬНАЯ СИСТЕМА В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ПРИ ИЗУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИН “БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ” И “ОХРАНА ТРУДА”	268
Москалюк Б. А. УМЕНИЕ ЧИТАТЬ КАК ПРОБЛЕМА ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ	272
Пительгузов Н. А., Черных А. В. МЕТОДИЧЕСКОЕ ОСОБЕННОСТИ РЕАЛЬНОГО ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТИРОВАНИЯ В РАЗДЕЛЕ “ОХРАНА ТРУДА В ОТРАСЛИ”	274
Плахотіна Н. А. ВИКЛАДАННЯ ЗМІСТУ ОКРЕМИХ ПРАВОВИХ ФУНКЦІЙ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	275
Рязанцева Н. О., Воронова Г. Г. АНАЛІЗ ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ НА РІВНІ ВИПУСКНОЇ КАФЕДРИ.....	277
Рянгель Т. Я. РОЛЬ ЯЗЫКОВОЙ СРЕДЫ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ РУССКОМУ ЯЗЫКУ	278
Свинцова Ю. В. ВЫЯВЛЕНИЕ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ НЕДОСТАТКОВ ЗАКОНА УКРАИНЫ “О ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОМ ПАРТНЕРСТВЕ”	280
Сергієнко Г. С. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ	281
Сердюкова І. В. ПРОБЛЕМА АНАЛІЗУ НОРМАТИВНИХ АКТІВ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ОПОДКАТУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ, У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ	282
Серебряк С. В., Капліна Г. А. ОСОБЛИВОСТИ ПРАВОВІДНОСИН ПРАЦІВНИКІВ ПРКУРАТУРИ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: НОВАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРАКТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	284
Сиротюк О. Д. ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ДОГОВОРУ У МЕЖАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ “ГОСПОДАРСЬКЕ ДОГОВІРНЕ ПРАВО”	285
Терещенко С. В. ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОНЦЕСІЇ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ПРИ ПОРІВНЯННІ ПРЕДМЕТУ СУМІЖНИХ ГАЛУЗЕЙ ПРАВА	285
Твердохлебова І. П. К ВОПРОСУ О МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ПЕРЕВОДА	286
Ткаченко Н. Э. О ЗНАЧИМОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ НА ЛЕКЦИЯХ.....	287
Фонова О. С. ІСТОРИКО-ПРАВОВА ДОВІДКА ПРО НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМУВАННІ ЗНАТЬ ПРО ОБУМОВЛЕНІСТЬ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ.....	289
Хоружая І. А. ЛАБОРАТОРНЫЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ИНЖЕНЕРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ИЗУЧАЮЩИХ КУРС ХИМИИ	291
Хоружая І. А., Бугрим С. П., Григорьева А. А. СИСТЕМА ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И КАЧЕСТВО ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ ИНЖЕНЕРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ПО ХИМИИ.....	293
Цопа Г. О., Голубева Н. М. РЕСУРСИ ІНТЕРНЕТ У ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМИ	294

Чухініна Л. М.	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА СВІТОВІ МЕХАНІЗМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	295
Шаповалова О. В.	
“ГОСПОДАРСЬКА ДЕЛІКТОЛОГІЯ” ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ	297
Шаповалова О. В., Лазніков В. М.	
ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “КОНЦЕСІЙНЕ ПРАВО” СЛУХАЧАМИ МАГІСТРАТУРИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	298
Шаповалова О. В., Давиденко В. В.	
ВИЯВЛЕННЯ СТУДЕНТАМИ НЕДОЛІКІВ ЗАКОНОТВОРЕННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ “ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА”	299
Шевцова В. О.	
ОНІМ ЯК МОВНИЙ ЗАСІБ ПОСИЛЕННЯ СТИЛІСТИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТЕКСТУ.....	300
Ильина Н. В., Погорелова Н. В.	
ОБУЧЕНИЕ ТЕХНИКЕ ЧТЕНИЯ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ	301

УНІВЕРСИТЕТ І РЕГІОН: ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Відповідальний за випуск -	<i>Серебряков О.І.</i>
Відповідальний секретар випуску -	<i>Лисих Л.П.</i>
Технічне редагування, коректура -	<i>Дроговоз Т.М.</i>
Розробка оригінал-макету -	<i>Гукова О.І.</i>

Підписано до друку 2010 р.
Формат 70 x 108 1 /16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 22,05. Обл. друк. арк. 23,1.
Наклад 300 прим. Вид. № 2487. Замовлення № _____. Ціна вільна.

Видавництво
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Свідоцтво про реєстрацію: серія ДК № 1620 від 18.12.03 р.

Адреса видавництва: 91034, м. Луганськ, кв. Молодіжний, 20 а,
Телефон (0642) 41-34-12. Факс (0642) 41-31-60.
E-mail: uni@snu.edu.ua